

Rick Strassman

DMT: MOLEKULA DUŠE

Převratný vědecký výzkum stavů blížkých smrti
a mystických prožitků

DMT – molekula duše

Rick Strassman

Copyright © Rick Strassman, M.D., 2001

Translation © Kateřina Amiourová, 2005

Czech edition © dybbuk, 2005

ISBN 80-86862-10-0

Nemáme tolik představivosti, abychom mohli pochopit nebo alespoň jen tušit, o co všechno přicházíme.

Jean Toomer¹

... Různé ideje a tvrzení mohou být v současné době pouze základem, zdrojem naší víry. Musíme ale poznávat vlastníma očima, prožívat všemi smysly a s otevřenou branou vnímat svět takový, jaký skutečně je, právě teď – nekonečný, podivuhodný, zázračný. Pouze když poznáme božskou podstatu sami sebe, můžeme porozumět pravdivosti poselství, které nám prorokové, svatí a mystici zanechali. Proto každý prostředek, jakákoli cesta, která nám pomáhá prožít naši vlastní osobní mystickou zkušenost, má tu nejvyšší duchovní hodnotu a měla by být legálně dostupná komukoli...

Albert Hofmann

¹ Jean Toomer, Rudolph P. Byrd: *Essentials*, university of Georgia Press, Athény 1991, str. 27.

Poděkování

Ve všech stadiích tohoto výzkumu mi pomáhal bezpočet kolegů, spolupracovníků a organizací. Zvláště některé z nich bych velmi rád zmínil. Zesnulý dr. Daniel X. Freedman z Katedry psychiatrie Kalifornské univerzity v Los Angeles tento projekt podporoval ve všech ohledech a pomohl mi získat počáteční a zásadní prostředky pro výzkum. Zaměstnanci amerického Úřadu pro kontrolu potravin a léků² a Agentury pro uplatnění léčiv³ mi pomáhali svým flexibilním a zodpovědným přístupem i přes mimořádný průběh tohoto výzkumu. Clifford Qualls, Ph. D., biostatistik Univerzity Nové Mexiko bezpočet hodin, dní a týdnů přesvědčoval členy výzkumného centra. David Nichols, Ph. D., z Univerzity Purdue laboratorně syntetizoval DMT – bez látky samotné by byl výzkum nemožný.

Univerzita Nové Mexiko, resp. její Lékařská fakulta, mi při práci poskytovala akademickou, fyzickou i administrativní podporu. Dr. Walter Winslow, vedoucí Katedry psychiatrie a jediný klinický specialista podílející se na výzkumu, byl ke mně ohromně velkorysý. Později v jeho práci pokračoval dr. Samuel Keith, pomáhal mi s administrativou a byl mi rovněž plně k dispozici po odborné stránce. Dr. Alan Frank, předseda Etické komise pro výzkum na lidech Univerzity Nové Mexiko, vždy ochotně a fundovaně zvažoval mé požadavky.

Své poděkování musím vyjádřit i Hlavnímu klinickému výzkumnému centru Univerzity Nové Mexiko, hlavně za desetiletí podpory při všech mých studiích, ať už šlo o melatonin, DMT či psilocybin. Dr. Jonathan Lisansky, kolega z Psychiatrického a výzkumného centra Univerzity Nové Mexiko, mě seznámil s dnes již bohužel zesnulým dr. Glennem Peakem, ředitelem pro vědu Hlavního klinického výzkumného centra. Díky nim jsem v roce 1984 začal pracovat v Albuquerque na Univerzitě Nové Mexiko. Dr. Philip Eaton převzal vedení nad Hlavním výzkumným klinickým centrem, když dr. Peake náhle zemřel, a neměl sebemenších námitek proti mému studiu psychedelických látek. Dr. David Schade, Joy McLeod a Alberta Blandová mi neocenitelně po celé roky pomáhali v laboratoři. Lori Sloanová z výpočetního střediska se s profesionálním přehledem starala o všechny počítače a naučila mě používat programy, k jejichž porozumění bych jinak potřeboval léta.

Mnoho díky patří i všem trpělivým i netrpělivým sestřám, kuchařskému personálu a administrativním pracovnícím, zejména Kathy Legozaové a Irene Williamsově, ošetrovatelkám Lauře Bergové a Cindy Geistové, které mi s různou mírou trpělivosti u všech výzkumů statečně, laskavě a disciplinovaně pomáhaly. Katy Brazisová vedla díky své lékařské erudovanosti první psychiatrická vyšetření.

Velkorysý grant na výzkum od Skotské nadace pro výzkum schizofrenie⁴ mi pomohl realizovat první fáze projektu výzkumu DMT tak, jak si z vědeckého

² Federal Drug Administration (FDA)

³ Drug Enforcement Administration (DEA)

⁴ Scottish Rite Foundation for Schizophrenia Research

hlediska zasluhoval. Ale opravdu vděčný jsem především Národnímu institutu proti zneužívání drog,⁵ spadajícímu pod Národní ústav zdraví⁶ – a sice za podstatnou finanční podporu pro výzkum DMT a psilocybinu.⁷

Pro napsání této knihy poskytli základní finanční podporu John Barlow a Nadace REXX; Andrew Stone a pozdější podpora Nadace Barnhart mi umožnili v práci horlivě pokračovat. Tuto podporu s grácií a velkoryse zprostředkovali Rick Doblin a Asociace pro mezioborové studium psychedelických látek.⁸ Ned Naumes z nadace Barnhart, Sylvia Thiessenová a Carla Higdonová z Asociace velice efektivně dohlíželi na cílené čerpání peněz z grantu.

Přátelé, kolegové, studenti, učitelé a rádci celé roky přispívali svými nápady a podporovali tento projekt: Ralph Abraham, Debra Asisová, Alan Badiner, Kay Blacker, Jill a Lewis Carlinovi, Ram Dass, David Deutsch, Norman Don, Betty Eisnerová, Dorothy a James Fadimanovi, Robert Forte, Shefa Goldová, Alex Grey, Charles Grob, Stan Grof, John Halpern, Diane Haugová, Mark Galanter, Mark Geyer, Chris Gillin, George Greer, Abram Hoffer, Carol a Rodney Houghtonovi, Daniel Hoyer, Oscar Janiger, David Janowsky, Karl Jansen, Sheperd Jenks, Robert Jesse, Robert Kellner, Herbert Kleber, Tad Lepman, Nancy Lethcoeová, Paul Lord, David Lorimer, Luis Eduardo Luna, Ralph Metzner, Nancy Morrisonová, Ethan Nadelmann, Ken Nathanson, Steven Nickeson, Oz, Bernd Michael Pohlman, Karl Pribram, Jill Purceová, Rupert Sheldrake, Alexander a Ann Shulginovi, Daniel Siebert, Wayne Silby, Zachary Solomon, Myron Stolaroff, Juraj a Sonja Stykovi, Stephen Szára, Charles Tart, Requa Tolbertová, Tarthang Tulku, Joe Tupin, Eberhart Uhlenhuth, Andrew Weil, Samuel Widmer a Leo Zeff. Moje žena, Marion Craggová, měla na mě i na můj projekt po celou dobu a za všech okolností čas a poskytovala mi cenné rady.

Můj rukopis si celý nebo alespoň z části přečetlo několik lidí a svými komentáři a kritickými poznámkami k mé práci neocenitelně přispěli. Byli to Robert Barnhart, Rick Doblin, Rosetta Maranosová, Tony Milosz, Norm Smookler, Andrew Stone, Robert Weisz a Bernard Xolotl.

Vřelé díky a poklona patří Alexi Greyovi za to, že mě uvedl do vydavatelství Inner Traditions, kde se Jon Graham začal okamžitě věnovat mému projektu. Rowan Jacobsen je mimořádný vydavatel a pečlivá redakce Nancy Ringerové můj text v anglickém vydání velmi vylepšila.

Jsem v mnohém vděčný svému bývalému mistrovi a skupince zenových buddhistů a všem dalším společenstvím za jejich učení, vedení a za vskutku ukázkové praktikování mystického pragmatismu.

Nejhlubší díky patří mé rodině, především rodičům Alvinovi a Charlottě Strassmanovým, mému bratrovi Marcu Strassmanovi a mé sestře Hanně

⁵ National Institute on Drug Abuse (NIDA)

⁶ National Institutes of Health (NIH)

⁷ Granty Národního ústavu zdraví pomohly financovat projekt s melatoninem (RR00997), DMT a psilocybinem (R03 DA 06524 a R01 DA08096) a všeobecné přípravné práce ve výzkumném centru na klinice (M01 RR00997).

⁸ Multidisciplinary Association for Psychedelic Studies (MAPS)

Dettmanové – bez jejich podpory bych tento projekt nikdy nedokázal uskutečnit.

Nakonec musím složit poklonu všem dobrovolníkům, jejich odvaze nechat se unášet na křídlech molekuly duše, jejich víře v náš výzkumný tým, který sledoval jejich těla a mysl, když vstupovali na svou cestu. Velmi jim děkuji a oceňuji, že na tento projekt přistoupili i za mimořádně přísných podmínek a přes nesmírně odmítavý přístup okolí k užívání psychedelických látek – necht' jsou inspirací pro další generace věrných hledačů.

Úvod

V roce 1990 začal ve Spojených státech po dvaceti letech první výzkum účinků psychedelických a halucinogenních látek na lidech. Tato studie zkoumala působení N,N-dimethyltryptaminu neboli DMT, psychedelické látky se silnou a extrémně rychlou účinností. Projekt trval pět let a během této doby jsem podal přibližně 400 dávek DMT 60 dobrovolníkům. Výzkum probíhal na Lékařské fakultě Univerzity Nové Mexiko, v Albuquerque, kde jsem působil jako odborný asistent na katedře psychiatrie.

DMT jsem pro svůj výzkum zvolil proto, že tato látka je přítomna v našem těle, a to všude. Domníval jsem se, že zdrojem látky DMT je *epifýza*⁹, podivuhodný malý orgán, který je uložený v centru našeho mozku. Moderní medicína o funkci této malé žlázy ví jen málo, epifýza má však bohatou „metafyzickou“ historii. Například Descartes předpokládal, že tento orgán je „sídlem duše“. Východní i západní mystické školy často právě v těchto místech spatřují bod nejvyšší lidské spirituality. Proto mě zajímalo, jestli nadprodukce DMT epifýzou souvisí s přirozeně se vyskytujícími „psychedelickými“ stavy, jakými mohou být narození, smrt a stavy blízké smrti, psychózy a mystické prožitky. Teprve až když byla tato studie rozpracovaná, začal jsem považovat DMT také za příčinu tzv. zážitku „únosu mimozemšťany“.

Projekt výzkumu látky DMT vycházel z ústředních poznatků o mozku, zejména z psychofarmakologie serotoninu. Samozřejmě i moje zázemí, hlavně desetileté úzké vztahy se zenbuddhistickou skupinou, samo o sobě ovlivnilo způsob, jak jsem dobrovolníky na experiment připravoval a jak jsem na jejich prožitky s DMT dohlížel.

DMT: molekula duše shrnuje naše poznatky o psychedelických látkách obecně, ovšem soustředí se na DMT. Mapuje rovněž celý projekt zkoumání DMT od počátku, od složitých jednání s nejrůznějšími komisemi až po jeho výsledky.

Přestože jsme všichni věřili v pozitivní vlastnosti psychedelických látek, studii jsme nepojali jako terapeutickou, a tak se předmětem našeho zkoumání stali zdraví dobrovolníci. Tento projekt nám umožnil získat řadu biologických a psychologických informací, z nichž jsem již řadu publikoval ve vědecké literatuře. Na druhou stranu jsem však nenapsal téměř nic o zážitcích našich dobrovolníků. Doufám, že spousta našich záznamů, které zveřejňuji zde a které vycházejí z mých zápisů o mnoha tisících stranách, vám poskytne náhled na pozoruhodné emocionální, psychologické a spirituální účinky této chemické látky.

Kvůli řadě problémů uvnitř i vně našeho týmu jsme výzkum ukončili v roce 1995. Bez ohledu na obtíže, s nimiž jsme se setkali, jsem optimistou ohledně možného přínosu, kterým by mohlo být kontrolované užívání psychedelických látek. Můj názor je podpořen poznatky z výzkumů v Novém Mexiku. Jsem přesvědčen o dalekosáhlém významu DMT v našich životech – proto přikládám i plán dalšího výzkumu a optimálního využití DMT a příbuzných látek pro budoucí

⁹ část mezimozku [pozn. red.]

vědeckou práci.

Willis Harman byl velmi významným odborníkem právě v oboru psychedelik. Na počátku své kariéry podával s kolegy LSD vědcům za účelem zvýšení jejich schopností řešit problémy. Zjistili, že LSD má velmi pozitivní vliv na kreativitu. Tento pozoruhodný výzkum zůstal prvním a jediným vědeckým projektem používání psychedelik pro zvýšení tvůrčích schopností.

Když jsem se s Willisem setkal o třicet let později, v roce 1994, působil jako prezident Institutu noetických věd.¹⁰ Tuto organizaci založil Edgar Mitchell, šestý muž, který byl na Měsíci. Mitchellův mystický zážitek vyvolaný pozorováním Země při návratu domů jej inspiroval ke studiu fenoménů ležících mimo oblast zkoumání tradiční vědy, v oblasti mnohem širší, ovšem s využitím vědeckých metod.

Během dlouhé procházky podél kalifornského pobřeží mi Willis jednoho dne s jistotou a přesvědčením řekl: „A mimo jiné se musí rozvířít diskuse o psychedelických látkách.“ Proto jsem do této knihy zahrnul i vyslovené spekulativní myšlenky a své osobní motivace k výzkumu.

Takový přístup nemůže ve všech ohledech uspokojit každého. Vnímáme určité napětí mezi tím, co je rozumově ověřitelné, a tím, co jsme zažili prostřednictvím DMT. Jak prohlásil jeden z našich dobrovolníků po první velké dávce: „Uá! Něco *takového* jsem nečekal!“ Nebo jak řekl Dogen, japonský učitel buddhismu ze 13. století: „Pravda nás pořád musí zneklidňovat.“

Příznivce psychedelických látek může závěr výzkumu zklamat: DMT nemá žádné prospěšné účinky samo o sobě; lépe řečeno, stejně důležitý jako látka sama je kontext, ve kterém si ji lidé berou. Odpůrci drog mě mohou obviňovat, že tento text nabádá k užívání psychedelických látek a glorifikuje zážitky pod vlivem DMT. Věřící a zastánci tradičních náboženství se mohou stavět odmítavě ke skutečnosti, že spirituálních stavů lze dosáhnout pod vlivem chemických látek a že je s jejich pomocí dokonce možné nabyt mystického prožitku. Lidé, kteří zažili „únos mimozemšťany“, a jejich obhájci mohou potvrdit mou domněnku, že DMT s takovýmito ději a stavy úzce souvisí a vyvolává reálný pocit zážitku. Oponenti a zastánci práva na potrat nemusí souhlasit s mým návrhem, že právě počátek uvolňování DMT epifýzou 45 dní po početí je oním mezníkem, kdy u plodu můžeme hovořit o duši. Vědci, kteří se zabývají mozkiem, mohou mít námitky proti domněnce, že DMT ovlivňuje schopnost mozku přijímat informace (kromě toho, že navozuje určité stavy). Mohou také pochybovat o mé hypotéze, že DMT může mozku umožňovat vnímat černou hmotu nebo paralelní světy, sféry vědomí.

Samozřejmě nemohu zmiňovat všechny své postřehy, které vyllynuly ze studia DMT, a celou škálu zážitků našich dobrovolníků; nechci prozradit vše už na začátku, ale i bez ohledu na nejrůznější radikální teorie nabízím v této knize možnost, jak porozumět zážitkům dobrovolníků – to by mohlo přispět k diskusím o psychedelických látkách; přinejhorším by tato kniha mohla pohled na celou

¹⁰ Institute of Noetic Science

problematiku zúžit. Nebyl bych upřímný, kdybych se s vámi nepodělil o své vlastní spekulace a domněnky, vždyť jsou založeny na desetiletích studia a zaznamenávání stovek zkušeností s DMT. Budu psát o tom, co se stalo a co si o tom myslím.

Porozumět vlastnímu vědomí je pro nás přece nesmírně důležité. Stejně jako vyhradit psychedelickým látkám správné místo v našem životě, a DMT zvláště, zahrnout tyto zkušenosti do osobního a kulturního povědomí, a to co nejpřesněji a bez zkreslování. Při takto otevřeném vědeckém přístupu nelze zavrhnout žádnou myšlenku, aniž bychom ji prozkoumali. Knihu *DMT: molekula duše* jsem napsal, aby přispěla k rozšíření diskuse o psychedelických látkách.

Prolog: První experimenty

Jednoho prosincového rána v roce 1990 jsem Philipovi a Nilsovi nitrožilně aplikoval velkou dávku DMT. Tito dva muži byli první lidé, kteří byli zahrnuti do studie, dostali DMT a pomohli mi stanovit optimální dávku a místo aplikace. Byla to naše „lidská morčata“.

První dávku jsem podal Philipovi o dva týdny dříve. Jak se ještě podrobněji zmíním, podal jsem mu ji nitrosvalovou injekcí, do ramene, ale ne s úplně uspokojivým výsledkem. Proto jsme se pak rozhodli pro nitrožilní podávání a Nils byl první, komu byla látka tímto způsobem aplikována, poprvé o týden později. Nilsova reakce ukázala, že dávka, kterou jsem mu takto dal, byla příliš nízká. Proto měli dnes Philip s Nilsem dostat podstatně větší dávku DMT, a sice nitrožilně.

Bylo příliš těžké uvěřit, že skutečně podáváme DMT lidským dobrovolníkům. Dva roky trvalo, než jsme získali úřední povolení a našli patřičné prostředky pro náš výzkum; zdálo se mi, že studii snad nikdy nezahájíme. Když se nám to konečně podařilo, věděli jsme, že to za všechna ta úskalí a obtíže stálo.

Philip a Nils měli již předchozí zkušenosti s DMT, a já jsem tomu byl rád. Asi rok před tím, než náš výzkum započal, se oba zúčastnili obřadu, při němž peruánský lidový léčitel podal všem účastníkům ayahuascu, legendární lektvar obsahující DMT. Oba muži byli nadšeni touto orálně podávanou, aktivní formou DMT, a hned následující den využili možnosti kouřit DMT čisté, když jim to umožnil další účastník slavnosti. Shledali, že účinky jsou za takovýchto okolností mnohem bezprostřednější a intenzivnější, než jak tomu bylo při užití lektvaru. Philipova a Nilsova zkušenost s kouřením DMT byla typická: okamžité a bezprostřední nastoupení účinku, kaleidoskopické vidění a vizuální halucinace, oddělení vědomí od fyzického těla. A co bylo nejzajímavější, v onom světě halucinací, do něhož jim tato psychedelická látka umožnila vstoupit, si připadali „jinak“.

Jejich předchozí zkušenost s DMT byla velmi důležitá, byla důvodem, proč jsem je vybral jako první dobrovolníky. Philip a Nils účinky DMT důvěrně znali. A ještě důležitější bylo, že tuto látku také kouřili. To nám mělo pomoci vybrat ten nevhodnější ze způsobů aplikace, o kterých jsem uvažoval – buď nitrosvalově, nebo nitrožilně –, abychom dosáhli stejného účinku jako při kouření. Protože příležitostní uživatelé volí DMT v podobě kouření, chtěl jsem se přiblížit co nejvíce účinkům, které se dostávají při tomto způsobu podávání.

Toho dne dostal Philip první dávku DMT nitrosvalově, jak jsem již popsal. Možná je nitrosvalová metoda ve srovnání s kouřením příliš pomalá a jemná. To, co jsem doposud četl o nitrosvalové aplikaci DMT, naznačovalo, že může trvat asi minutu, než začne látka účinkovat, tedy podstatně déle než při kouření. Ale jelikož všechny doposud popsané studie, kromě jedné, udávaly podávání DMT nitrosvalově, bylo nutno začít tímto způsobem. Starší literatura naznačovala, že dávka, kterou jsem podal Philipovi – tedy i mg DMT na i kg váhy člověka; celkem

okolo 75 mg – bude asi dávka poměrně vysoká.

Philipovi bylo 45 let, když se připojil k našemu výzkumu. Nosil brýle, měl plnovous, byl střední postavy i tělesné konstituce, byl to mezinárodně uznávaný klinický psycholog a psychoterapeut, vedl semináře. Působil mile a upřímně, jeho přátelé a pacienti ho měli rádi.

V té době se Philip začal rozvádět a celé rozvodové řízení bylo zdouhavé a pro Philipa náročné. Jeho život se hluboce změnil, o mnoho přišel, mnoho získal a zdálo se, že obojí přijímá se vši vyrovnaností. Říkával, že název bestselleru, který by mu mohl pomoci, by měl znít *Přežij svůj život*.

Uběhlo nejméně pět let od doby, kdy jsem naposledy podával injekci někomu jinému, a byl jsem tedy příslušně nervózní, když jsem se chystal aplikovat první dávku DMT. Co když to udělám špatně? Naposledy, když jsem takovou injekci dával, měl jsem zklidnit haloperidolem vzrušeného psychotického pacienta. Takoví pacienti mívali často podle psychiatrických směrnic spoutané ruce a nohy, kdyby jejich chování ohrožovalo ostatní nebo je samotné. Chci tím upozornit, že takoví pacienti měli při podávání injekce ruce v relativně stabilní pozici.

Pokusil jsem si vzpomenout, jak jsem kdy podával nitrosvalové injekce, protože jsem jich za svou kariéru aplikoval stovky. Tajemství bylo jednoduché, s jehlou stříkačky se muselo pracovat jako s kopím. Na univerzitě nás učili zabodávat takovéto kopí do kulatého deltového svalu ramene nebo do velkého hýžd'ového svalu. Jediný letmý pohyb, a když jehla projela kůží do svalu, stlačit – obvykle to dopadlo výborně. Ve škole jsme to cvičili na grepech.

Philip ovšem nebyl grep ani akutní psychotický pacient, kterého by mi přivedli, abych ho přes jeho odpor uklidnil. Byl to kolega z oboru, přítel a dobrovolný účastník výzkumu, který zasluhoval stejnou vážnost jako já a zbytek mého personálu. Philip se chystal na velký „průzkum“. Naše sestřička Cindy a já jsme měli zůstat v „základním táboře“ a po jeho „návratu“ zaznamenat zprávy o tom, „kde byl“.

Zkusil jsem si vpíchnout stříkačkou naprázdno ve vzduchu, prošel chodbou a vstoupil do Philipova pokoje.

Philip ležel v posteli; jeho nová přítelkyně Robin seděla vedle něj. Okolo ruky měl obtočený pás tlakoměru. Chtěli jsme mu během celého experimentu měřit tep a krevní tlak.

Vysvětlil jsem mu, jak bude vše probíhat: „Potřu ti rameno trochou alkoholu. Máme spoustu času, takže budeme pokračovat, až budeš připravený. Pak ti vpíchnu injekci do ruky, ujistím se, že není v žíle, a pak ji teprve zmáčknu. Možná to bude štípat, možná ne. To opravdu nevím. Něco ucítíš asi za minutu nebo dřív. Ale co bude následovat potom, to nevím. To poznáš ty.“

Philip zavřel na okamžik oči, jak se připravoval na dobrodružství v neznámu, v neznámém světě, které za chvíli prožije, zatímco my budeme kontrolovat jeho životně důležité funkce. Doširoka otevřel oči, ještě jednou na nás krátce pohlédl, pak oči opět zavřel a zhluboka se nadechl. A když vydechl, řekl: „Jsem připraven.“

Injekce bez problému zajela do svalu. Za chvíli, nebyla to ani minuta, otevřel Philip oči a začal zhluboka dýchat. Bylo vidět, že prožívá určitý změněný stav

vědomí. Rozšířily se mu zorničky, začal sténat a rysy jeho tváře povolily. Když ho Robin vzala za ruku, zase zavřel oči. Ležel neobvykle klidně, nevydával jediný zvuk, oči stále zavřené. Co se stalo? Byl v pořádku? Krevní tlak a tep nevykazovaly výrazné změny, ale jak na tom byla jeho mysl? Nepředávkovali jsme ho? Co asi prožíval? Asi 25 minut po podání injekce otevřel Philip oči a podíval se na Robin. S úsměvem řekl: *Mohl jsem dostat i víc*. Všichni jsme vydechli se zjevnou úlevou. 015 minut později, tedy 40 minut po podání injekce, začal Philip pomalu a přerývaně hovořit:

Neztratil jsem kontakt se svým tělem. Ve srovnání s kouřením DMT byly vizuální efekty méně intenzivní, barvy nebyly tak syté a výrazné a geometrické vzory se neměnily tak rychle.

Dotkl se mé ruky, abych se uklidnil. Mně se totiž ruce třáslы nervozitou a on se jen usmál, když si toho všiml – bál jsem se víc než on předtím!

Když Philip vstal, aby si odskočil, byl si v chůzi viditelně nejistý. Vypil trochu grepového džusu, snědl jogurt a já jsem mu změřil tep a tlak. Cítil se „vysátý“, zmatený a nemotorný, když jsme spolu šli ven a do další budovy, kde jsem měl ještě práci. Bylo důležité, aby s Philipem někdo byl, aby pozoroval, jak mu po několika následujících hodin bude. Tři hodiny po podání DMT se zdálo, že je Philipovi natolik dobře, aby ho Robin mohla odvézt domů. Rozloučili jsme se na nemocničním parkovišti a poprosil jsem ho, aby mi večer ještě zavolał.

Když jsem pak s Philipem mluvil, řekl mi, že po odchodu z nemocnice se s Robin zašli najíst. Potom se cítil už víc při smyslech a dokázal se soustředit. Cestou domů pociťoval euforii a kamkoli se podíval, zdály se mu barvy jasnější. Znělo to docela příjemně.

O několik dní později mi Philip poslal vzkaz. Nejdůležitější byla jeho poslední poznámka:

„Očekával jsem, že se dostanu na vyšší úroveň, že opustím své tělo a vědomí ega, že to bude skok do kosmického prostoru. Ale nic takového se nestalo.“ Tento práh vědomí, o kterém Philip mluvil, nazýváme obvykle „psychedelickým prahem“ DMT. Člověk jej překročí, když dojde k oddělení vědomí od těla a psychedelické prožívání plně nahradí normální obsah mysli. Je to jako zázrak a člověk, s příslušnou úctou a bázni, dokáže zcela plně vnímat realitu této zkušenosti. K tomu v našem případě – při dávce DMT i mg/kg – evidentně nedošlo.

Byl jsem vděčný, že mým experimentátorem byl právě Philip. Po psychologické stránce byl vyvrálý, emočně stabilní, a byly mu všeobecně známy účinky psychedelik, zejména DMT. Byl schopen jasně a objektivně srovnat různé psychedelické látky a různé způsoby jejich podávání. Utvrdil nás v našem rozhodnutí zařadit do výzkumu jen zkušené uživatele psychedelik.

Philipova zpráva nenechala pochyb o tom, že DMT podané nitrosvalově má účinky slabší, než když se kouří. Uvažoval, jestli by nebylo vhodné dávku zvýšit. Ovšem i kdyby se projevíly všechny účinky DMT, pochyboval jsem, že nitrosvalový způsob podávání by mohl vyvolat u subjektu „náraz a skok“ – což je další typický průběh kouření DMT. Během tohoto „nárazu a skoku“, který obvykle

nastane v prvních 15 až 30 vteřinách po kouření, dojde k přechodu z normálního stavu vědomí do ohlušující psychedelické reality, a to rychlostí, která bere dech. Člověk je jakoby vystřelen „nukleárním dělem“ – a zřejmě právě to připadá uživatelům mimořádně atraktivní. Pro náš výzkum jsme tedy potřebovali, aby DMT proniklo do těla mnohem rychleji.

Většina rekreačních uživatelů této látky kouří DMT pomocí dýmky, ve směsi s marihuanou nebo s jinými rostlinami, které nejsou psychoaktivní. To ale není nejlepší způsob, jak DMT do těla vpravit. Když se snažíte vdechnout co nejvíce kouře, látka může nepříjemně vzplanout. Pach hořícího DMT je intenzivní a silně nepříjemný, asi jako když se pálí plasty. Jakmile začne látka působit, místnost se začne rozpadat na střepy, tělo mizet a je skoro nemožné rozeznat, zda se právě nadechujete nebo vydechujete. Představte si, že se v tomto stavu intoxikace pokoušíte nadechnout do plic co nejvíce této žhavé a páchnoucí chemické látky!

Nejrychlejším a neúčinnějším způsobem podávání DMT je injekce. Nitrosvalové podání využívá relativně omezeného průtoku krve svaly – tedy relativně pomalého pronikání látky do zbytku těla – je to nejpomalejší typ injekčního podávání. Látku lze ale také podávat do kůže nebo pod kůži, kde je krevní oběh trochu intenzivnější – tato metoda je rychlejší, ovšem obvykle bolestivější. Nejvhodnější metodou je nitrožilní aplikace. Z místa vpichu se látka velice rychle dostane do srdce a do plic, pak do celého těla, a tedy i do mozku. Doba, za kterou se tato intoxikace uskuteční, trvá asi 16 vteřin.¹¹

Vše jsem musel nejdříve zkontrolovat se svým kolegou, který DMT laboratorně syntetizoval, s Davidem Nicholsem, Ph. D., z Univerzity Purdue v Indiáne. Souhlasil, abych přešel k nitrožilnímu podávání. A když viděl, jak jsme z toho oba nervózní, střízlivě dodal: „Jsem rád, že to děláš ty, a ne já.“

Bylo nutné tento nový plán prodiskutovat rovněž s dr. W., internistou z Úřadu pro kontrolu potravin a léků, který nám pomohl absolvovat dvouleté schvalovací řízení a nyní na celý výzkum dohlížel. Když jsem se ho zeptal na jeho názor, usmál se a řekl: „Jste jediný vědec na světě, který podává DMT. Vy jste expert. Vy se musíte rozhodnout.“

Měl pravdu, ale byl jsem nervózní, jak rychle jsme pronikali do té neprobádané oblasti, vždyť jsem zatím podal jen jednu dávku DMT. Existovala jediná doposud publikovaná studie, která se zmiňovala o nitrožilním podávání DMT, v tomto případě byly ale experimentátory psychiatričtí pacienti, nikoli zdraví dobrovolníci.¹² Tento projekt se v 50. letech soustředil na těžce postižené pacienty

¹¹ Nejkratší cesta, jak vpravit DMT do mozku, je samozřejmě vstříknout jej injekcí přímo do tohoto citlivého orgánu. Nevím o žádné studii, kdy by vědci podávali DMT takovýmto způsobem. Existuje ovšem zpráva, která popisuje přímé podání LSD do mozkomíšního moku pomocí páteřní sondy. Protože mozkomíšní mok omývá mozek, umožňuje k němu i přímý přístup. V tomto případě účinky LSD nastoupily „téměř okamžitě“. Viz Paul Hoch: *Studies in Routes of Administration and Counteracting Drugs*, in: *Lysergic Acid Diethylamide and Mescaline*, in: *Experimental Psychiatry*, ed. Louis Cholden, Grune & Stratton, New York 1956, str. 8-12.

¹² Existovali lidé, kteří brali DMT intravenózně v nevýzkumných či rekreačních podmínkách. Jednoho z nich jsem vyzpovídal během přípravy dotazníku a stupnice hodnocení. DMT takto užíval v 60. letech a byl toho názoru, že je to „trochu rychlejší“ než kouření.

se schizofrenií, z nichž většina nebyla v podstatě schopna o svých zážitcích a zkušenostech hovořit. Dokonce se stalo, že se jedné nešťastné ženě zastavilo na krátkou dobu po nitrožilním podání DMT srdce. Právě kvůli této skutečnosti jsem musel být velmi opatrný a důkladně vyšetřit srdce všech dobrovolníků, kteří přicházeli v úvahu.¹³

Dr. W. mi doporučil, abych při přechodu na nitrožilní podávání vyzkoušel pětinu dávky nitrosvalové. „Pravděpodobně bude hladina DMT v krvi a mozku nižší, než jaké jste dosáhli nitrosvalovým podáváním, a tak budete mít víc prostoru pro zvyšování dávky,“ řekl. „Doufám, že tímto způsobem nechcete nikoho předávkovat“. V našem případě to znamenalo, že místo 1 mg/kg látky nitrosvalové budeme podávat 0,2 mg/kg DMT nitrožilně.

Philip a Nils se nadšeně nabídli, že se této nové fáze výzkumu zúčastní – že pomohou najít vhodnou dávku DMT pro nitrožilní podávání dobrovolníkům. Protože oba dříve DMT kouřili, mohli účinky nitrožilního podávání s kouřením přímo srovnávat. A Philip mohl dokonce porovnat nitrožilní podávání s nitrosvalovým.

Nilsovi bylo 36 let, když se připojil k našemu výzkumu. Zamlada vstoupil do armády, chtěl se specializovat na trhavy. Jenže si rychle uvědomil, že na službu v armádě jeho kondice nestačí, a požádal proto o předčasné propuštění; jako důvod uvedl psychické problémy. Philip byl právě oním psychologem, který vypracovával Nilsův posudek, a oba se posléze spřátelili.

Nils se nadšeně zajímal o psychoaktivní látky a neustále hledal nové rostliny nebo látky živočišného původu, které by mohly vyvolávat kýžené stavy. Napsal několik populárních textů, včetně jednoho, který popisoval objev psychedelických vlastností jedu z ropuchy ze Sonorské pouště. Tento jed obsahuje velké množství 5-metoxy-DMT, což je sloučenina blízce příbuzná DMT. Kouření tohoto ropušního produktu je poměrně působivé.

Nils byl vysoký štíhlý muž, byla s ním legrace a on sám měl radost, že může na našem výzkumu spolupracovat. Mnohokrát si dal LSD, říkal, že „u stopadesáté dávky ztratil přehled“. Když poprvé kouřil DMT, asi před rokem u Philipa doma, hluboce to na něj zapůsobilo. Řekl:

Měl jsem silný telepatický prožitek, kdy jsem navazoval mentální spojení s lidmi okolo sebe. Byl jsem z toho zmatený, ale bylo to velmi efektivní. Cítil jsem vzrušení, když ve mně promlouval vnitřní hlas. Byla to moje intuice, která se obracela přímo na mě. Byl to nejintenzivnější zážitek v mém životě. Chtěl bych to zažít znovu. Viděl jsem úplně jiný prostor, jasné barvy. Nemohl jsem zvednout ruce, klopytal jsem. To byla mentální Mekka, dokonalé místo setkání s ostatními psychedelickými látkami. Všichni okolo mě vypadali jako hmyz z jiné části vesmíru. Ale i oni byli toho všeho součástí.

Nils dostal nitrožilně 0,2 mg/kg DMT asi týden po Philipově první nitrosvalové

¹³ 13 William J. Turner, Sidney Merlis: *Effect of some Indolealkylamines on Man*, in: Archives of Neurology and Psychiatry 81, 1959, str. 121-129.

dávce. Moje pocity byly podobné, jako když jsem dával injekci Philipovi; protože ten den měl být mezníkem, jakousi zkouškou, než přikročíme k opravdovému bádání. Nemohl jsem se dočkat, až bude mít Nils tuto dávku za sebou.

Toho dne, kdy měl Nils dostat dávku 0,2 mg/kg, ležel na nemocniční posteli výzkumného centra pod svým oblíbeným armádním spacákem. Bral si ho s sebou, kdykoli byl na cestách, ať skutečných nebo pomyslných, ať cestoval po obvyklých cestách nebo se chystal na výlet s psychedelickou látkou. Cindy a já jsme vedle něj seděli, každý na jedné straně. Krátce jsem shrnul, co ho s největší pravděpodobností čeká. Přikývl, že můžu začít.

Když jsem mu vpravil do těla asi polovinu injekce, Nils řekl:

Jo, cítím to v puse.

Ukázalo se, že Nils je jedním z mála dobrovolníků, kteří cítili v ústech nitrožilně aplikované DMT, když jim krev proudila ústy a jazykem do mozku. Popsal to jako kovovou, mírně hořkou chuť. Pomyslel jsem si, že je to hodně rychlé.

Můj záznamník je skoupý na naše i Nilsovo svědectví účinků této dávky nitrožilně podaného DMT. Možná proto, že je od přírody nemluvný, nebo proto, že nikdo z nás nebyl nijak zvlášť ohromen intenzitou jeho zážitku. Nils jen poznamenal, že 0,2 mg/kg by zřejmě mohlo být třetinou až čtvrtinou plné dávky. Možná jsem byl poněkud lehkomyšlný, kvůli tomu, jak snadno proběhly tyto dvě dávky – Philipova nitrosvalová a Nilsova nitrožilní, a tak jsem se rozhodl přistoupit bez okolků k trojnásobku Nilsovy nitrožilní dávky – z 0,2 na 0,6 mg/kg. Moje sebedůvěra byla poněkud neuvážená. Když to zpětně zvážím, na místě by byla větší obezřetnost a dvojnásobná dávka, 0,4 mg/kg, by byla rozumnější. Bohudíky, že jsem nepřešel k 0,8 mg/kg, což se mohlo stát, kdybych poslechl Nilsův předpoklad, že 0,2 mg/kg je asi čtvrtinou plné dávky.

Toho rána se Philip a Nils chystali přijmout dávku 0,6 mg/kg DMT nitrožilně.

V Albuquerque bylo sice trochu slunečno, ale jinak chladno a větrno, a já byl rád, že můžu pracovat uvnitř. Vstoupil jsem do Nilsova pokoje ve výzkumném centru. Ležel ve spacáku a čekal na svou dávku. Cindy už vpichla do žíly na jeho předloktí malou jehlu, v místě, kudy jsem mu chtěl roztok vpravit do krve. Seděla po jeho pravé straně, já usedl nalevo, kde visela trubička vedoucí do místa vpichu. Byl tu i Philip; věděl, že dostane stejnou dávku, pokud u Nilse nenastanou komplikace. Stál v nohách postele a byl zvědavý, jakou zkušenost prožije Nils, připraven poskytnout nám všem podporu, alespoň morální. Trochu jsme se obávali, že by nám mohl být nápomocen i fyzicky.

Zavedl jsem roztok DMT poněkud rychleji než naposled, když jsem Nilsovi podával 0,2 mg/kg, netrvalo to ani minutu, spíše 30 vteřin. Domníval jsem se, že rychlejší podání způsobí menší zředění DMT v krevním oběhu, což by mohlo způsobit vyšší hladinu DMT v krvi, a tedy i v mozku. Když jsem infuzi dokončil, řekl Nils vzrušeně:

Já to cítím v puse... je to tady! Jakmile to vyhrkl, začal kašlat, převracet se ve spacáku a pak se posadil a vykřiknul: *Budu zvracet!*

Hleděl na nás, udivený a nejistý. Cindy a já jsme na sebe v jednom okamžiku pohlédli a uvědomili si, že nemáme nic, do čeho by mohl zvracet. Vůbec jsme nepředpokládali, že by náš experimentátor mohl mít silnou žaludeční nevolnost. Zamumlal:

Ani snídani jsem neměl... takže nemám, co bych vyzvracel.

Nils byl stále vzrušenější a přes obličej si přetáhl spacák a polštář. Stočil se do pozice plodu, daleko od nás a tlakoměru, přičemž zamotal trubičky, které ho spojovaly s kontrolními přístroji. Asi 2 až 5 minut jsme nemohli přečíst žádné údaje, ale věděli jsme, že jeho krevní tlak a srdeční tep budou pravděpodobně na vrcholu a také na potenciálně nejnebezpečnější úrovni. Pokusil se slézt z postele a poněkud bezmocně při tom mlátil rukama a nohama – byl i trochu nebezpečný. Když se nám ho se Cindy a Philipem podařilo společnými silami dostat zpátky do postele – jako by mu teď byla malá, měl ruce studené a ulepené.

Za 6 minut se vyzvracel do mísy, kterou jsme našli na záchodě. Protože se kvůli tomu musel posadit, podařilo se nám ho na posteli konečně trochu uklidnit a mohli jsme opět kontrolovat údaje o krevním tlaku a srdečním tepu. Ovšem v tom okamžiku, 10 minut po podání injekce, byly už jeho údaje k našemu překvapení zcela normální.

Natáhl se k Cindy a chytil ji za ruku a za svetr. Vypadalo to, jako by ji chtěl pohladit po vlasech, ale evidentně na to rychle zapomněl. Pak se podíval na mě a řekl:

Musím se teď dívat na tebe, ne na Philipa nebo Cindy.

Pokusil jsem se vypadat co nejklidněji, díval jsem se na něj a v duchu se modlil, aby všechno dobře dopadlo. Po 19 minutách se opíral vsedě o lokty a usmíval se. Vypadal poněkud strnule: rozšířené zorničky, pokřivený úsměv, nesouvislé mumláni.

Nakonec prohlásil: *Myslím si, že nejvhodnější dávka bude mezi 0,2 a 0,6.* Všichni jsme se usmáli a napětí v pokoji trochu opadlo. Nils byl prostě vtípný za všech okolností, dokonce i teď. Pak pokračoval:

Pohybovalo se to samo od sebe, je mi líto, že už to skončilo. Byl to kaleidoskop barev, důvěrných pocitů. Jo, vrátil jsem se. „Oni“ tam byli všichni a navzájem jsme se poznali.

Já se zeptal: „Kdo?“ *Nic z toho nebo z nich nejde popsat jako takové.* Zdálo se, že je doposud pod silným vlivem DMT. Nechtěl jsem na něj tlačit.

Potřásl hlavou a dodal:

Jak jsem scházel dolů z té výšky, všechno bylo plné barev, ale byla to nuda ve srovnání s vrcholem. Když jsem byl nahoře, věděl jsem, že jsem se vrátil tam, kde jsem byl před rokem, když jsem to kouřil. Vrátil jsem se pro pocit osamění, který jsem tam nechal. Myslel jsem, že jsem opravdu nemocný, cítil jsem, jak nade mnou bdíte, jako kdybych umíral, a všichni jste se mě pokoušeli přivést zpátky k životu. Doufal jsem, že bude všechno v pořádku. Jenom jsem se pokoušel zachytit to, co se dělo uvnitř mě.

Odmílel se a pak dodal:

Jsem unavený, rád bych si zdřímnul, ale ve skutečnosti nejsem zrovna ospalý.

Potom už Nils mluvil málo, neřekl než to, že má hlad jako vlk, vždyť přeci nesnídal, a tak se pořádně najedl. Zajímavé, dokonce i Nils si myslel, že dávka 0,6 mg/kg je „docela hodně“.

Strávil jsem několik minut na sesterně a přemýšlel o tom, co jsem právě viděl. Co se týká srdečních funkcí, Nilsův tlak a tep vzrostly jen mírně, což se dalo předpokládat i přesto, že jsme neměli údaje z okamžiků, kdy dosáhl vrcholu. Bylo ale přesto možné prohlásit, že při dávce 0,6 mg/kg nitrožilně podávaného DMT není experimentátor fyzicky ohrožen. Jenže jsem si nemohl být jist tím, jestli je poměrně skoupě Nilsovo vyprávění důsledkem toho, že si nemůže vzpomenout, co se dělo, nebo že je zkrátka ohledně osobních prožitků spíše uzavřený.

Zjevně jsme se dostali až k „nárazu a skoku“. Náhlý nástup všech příznaků a jejich míra, pronikavá intenzita zážitku, jak to Nils popsal – všechno nasvědčovalo tomu, že šlo o hluboký prožitek s DMT. Ale bylo to opravdu daleko za psychedelickým prahem? Nils sám o sobě tvrdil, že je tvrdá hlava, a vyžadoval pro srovnatelné úrovně změněného vnímání vyšší dávky těžší látky než ostatní. Jak by na tuto dávku reagoval Philip?

Philip a já jsme vešli do jasně ozářené haly výzkumného centra. Zastavili jsme se u Nilse na sesterně, ten právě jedl. Cítil se skvěle. Byl jsem spokojený, když jsem ho viděl, jak dobře vypadá – tak brzy po psychicky náročném skoku do neznáma.

Zeptal jsem se Philipa: „Jsi si jistý, že chceš určitě stejnou dávku?“

„Ano.“ Ani na okamžik nezapochoval. Já si tak jistý nebyl.

Když Philip bez váhání svolil, že se podrobí stejnému experimentu jako Nils, přestal jsem mít tak velké obavy. Možná bychom mu mohli dát 0,5 nebo 0,4 mg/kg. Nebylo by to nic těžkého, jednoduše bych mu aplikoval necelou injekci roztoku DMT. Přestože jsem se domníval, že 0,6 mg/kg je s vysokou pravděpodobností fyzicky bezpečné, předpoklad, že takto vysoká dávka by mohla potencionálně mít ničivé účinky na psychiku, mě znepokojoval mnohem víc než předtím u Nilse. Ovšem Philip jako věrný „psychonaut“ nechtěl zůstat za svým přítelem pozadu. Byl připraven přijmout dávku 0,6 mg/kg.

Tento sklon – riskovat i zničující psychedelický zážitek – byl pro naše dobrovolníky příznačný. Ještě víc se to projevilo během naší studie tolerance, která se konala následující rok, v roce 1991, kdy dobrovolníci dostali čtyři velké dávky DMT v intervalu pouhých 30 minut po sobě. Ani jeden z nich, bez ohledu na to, jak se cítil, neodmítl poslední, čtvrtou dávku.

Philipovo rozhodnutí podrobit se stejné dávce jako Nils vyřešilo moje vědecké, osobní i etické dilema. Zkušenost a studium mě naučily, že se člověk nemá bát předepsat trochu víc léku za okolností, které po tom přímo volají. Například tehdy, když velmi vysoké dávky mohou pomoci k plnému terapeutickému výsledku u jinak neléčitelných pacientů. Navíc bylo zapotřebí naučit se něco o toxických účincích, které bylo nutno rychle rozpoznat, a to za nejrůznějších okolností. Právě to bylo při studiu nové experimentální látky velmi důležité.

Jako vedoucí celého výzkumného projektu jsem měl hlavní slovo a

odpovědnost, a tak bylo na mně, abych Philipa varoval, že nemusí podstoupit aplikaci stejně vysoké dávky DMT jako Nils. Ale zdálo se, že Nilsovi je už celkem dobře. Nejdůležitější bylo, že byl první a jedinou osobou, která tuto dávku dostala. A já původně naplánoval na ono ráno dvě dávky 0,6 mg/kg, abych mohl určit, jestli tato dávka vyvolá u dvou různých lidí podobnou reakci.

Měl jsem Philipa rád a on byl rozhodnutý pro dávku 0,6 mg/kg. Jakou roli v tom všem sehrálo naše přátelství? Byl jsem nerozhodný, ale bylo těžké ho odmítnout a dát v sázku náš vztah, vždyť jsem to byl já, kdo si přál, aby se na výzkumu podílel v tomto raném stadiu, a kdo si přál, aby naše studie k něčemu skutečně vedla. Vždyť on nám v mnoha směrech svým způsobem prokazoval laskavost.

Philip bydlel od Albuquerque daleko, a vracet se kvůli dávce 0,6 mg/kg, kdyby se 0,4 nebo 0,5 ukázalo jako nedostačující, by pro něj bylo složité. Musel jsem se rozhodnout. A tak jsem v přesvědčení, že jedním správně, souhlasil dát Philipovi dávku 0,6 mg/kg dám.

Když jsem přišel do jeho pokoje, pozdravili jsme s Philipem Cindy a Robin, jeho přítelkyni, která tu už na nás čekala. Philip se uvelebil na posteli. Připravili jsme se na další experiment s nitrožilně podaným DMT v dávce 0,6 mg/kg.

Philipův jednoduchý sterilní pokoj zdobilo nablýskané linoleum, lososově růžové stěny, trubičky s kyslíkem, trubičky na odsávání různých tělesných tekutin a sekretů a přívod vody za postelí. On sám si vyzdobil pokoj plakátem *Avalókitéšvary*, tisícírukého buddhistického svatého soucitu a milosrdenství, který na nás k posteli shlížel ze zavřených dřevěných dveří od koupelny. U stropu visela televize s klubkem kabelů, natočená směrem k Philipově úzké posteli se spoustou přístrojů, kterou pokrývala tenká nemocniční deka. Klimatizace nahlas hučela. Philip si lehl na postel a udělal si co možná největší pohodlí.

Cindy pak jemně a obratně zavedla do jeho předloktí hadičku pro nitrožilní podání dávky, okolo ruky mu omotala pás tlakoměru. Nitrožilní kanylu měl zavedenou i do druhé ruky, abychom mohli odebírat krev a měřit koncentraci DMT v krvi v jednotlivých časových intervalech po podání dávky. Tuto kanylu jsme připojili prozatím k průhlednému plastovému sáčku, z něhož teď do žíly odkapával sterilní fyziologický roztok, aby při průběžných odběrech nevznikly v krvi sraženiny. Cindy a já jsme si sedli každý na jednu stranu Philipovy postele a nevěděli jsme, co s ohledem na předchozí Nilsovu reakci můžeme čekat. Robin si sedla trochu dál, do nohou postele.

Philip, povzbuzen Nilsovými předchozími zážitky – od tohoto sezení neuběhla ani hodina –, se musel trochu připravit. Věděl, co budeme dělat my, zatímco bude ležet v posteli a bude pod působením DMT, a že bychom mu pomohli okamžitě, kdyby to bylo nutné. Popřáli jsme mu hodně štěstí. Zavřel oči, natáhl se, několikrát se zhluboka nadechl a řekl: „Jsem připraven.“

Podíval jsem se na vteřinovou ručičku na hodinách na zdi a čekal jsem, až přejde šestku, abych měl 30 vteřin na vstříknutí injekce – což by mělo trvat, než bude ručička na dvanáctce – to bude „čas nula“. Bylo před desátou dopoledne. Když jsem nasadil jehlu injekce do Philipovy kanyly, ale ještě než jsem ji stihl

zmáčknout a aplikovat roztok DMT do jeho žíly, někdo hlasitě a naléhavě zaklepal na dveře. Vzhlédl jsem, zastavil se, vyndal jehlu z kanyly, nasadil víčko a umístil ji do stojánku na stolku u Philipovy postele.

Venku za dveřmi čekal vedoucí laboratoře výzkumného centra. Vyšel jsem na chodbu, tak, aby nebylo z pokoje slyšet, o čem si povídáme. Řekl mi, že předchozí krevní vzorky pro analýzu obsahu DMT byly odebrány nesprávně a že musíme změnit způsob, jakým odběry provádíme. Slíbil jsem mu, že postup odběrů změníme přesně podle jeho pokynů.

Vrátil jsem se do Philipova pokoje a usedl na židli u postele. Vypadalo to, že si Philip té přestávky ani nevšiml, zjevně meditoval a nechal se unášet sny – tento klidový stav byl pro přechod do říše DMT podle našeho mínění nejvhodnější. On už byl dávno na cestě.

Omluvil jsem se za přerušení a pokusil se vylepšit náladu otázkou: „Tak kde jsme to skončili?“ Philip odpověděl jen zabručením; otevřel oči a mrkl na mě, že můžeme začít, a pak oči zase zavřel. Sundal jsem víčko injekční stříkačky a znovu ji zavedl do nitrožilní kanyly. Cindy souhlasně kývla, že je rovněž připravená.

A tak jsem řekl: „Ok, tak jdeme na to.“

Pomalou a opatrně jsem začal vytlačovat 0,6 mg/kg DMT do Philipovy žíly. Když byla injekce z poloviny prázdná, Philipovi se zadrhl dech v hrdle, znělo to jako kašlání, které nemůže ven a nemůže ustát. Stihli jsme se poučít, že kdykoli dojde k takovému popadání dechu a měla by ještě následovat vysoká dávka látky, může dojít k velmi „divokému běhu“.

Takže jsem klidným hlasem Philipovi sdělil, že „je to všechno“.

25 vteřin po infuzi začal křičet:

Milujú, já milujú...

Krevní tlak mu mírně stoupal, ale srdeční tep vyskočil rovnou na 140 úderů za minutu, a sice z klidového stavu 65. Toto zrychlení tepu je srovnatelné s tím, když například člověk vyběhne do třetího nebo čtvrtého poschodí. Ovšem to nebyl tento případ, Philip se zatím nepohnul ani o kousek.

Když uběhla 1 minuta, Philip se posadil, podíval se na Cindy a na mě s očima jako kávové šálky. Zorničky měl silně rozšířené. Pohyby automatické, trhané, loutkovité. Dalo se z nich vyčíst, že nad sebou nemá kontrolu, není si ničeho vědom.

Natáhl se k Robin a chytil ji za vlasy:

Milujú, já milujú...

Tohoto rána to bylo už podruhé, co nějaký dobrovolník po podání DMT zatoužil po ženských vlasech. Nils po Cindyiných, Philip po Robininých. Možná se jednalo o jeden z nejhlubších životních vjemů, organická, důvěrně známá realita, člověku nejbližší – při pohledu na bezútešný nemocniční pokoj v onom vysoce psychedelickém stavu.

K naší úlevě se Philip znovu položil, aniž potřeboval pomoc. Kůži měl chladnou a lepkavou, podobně jako předtím Nils. Reakce jeho těla byla klasická, „útok nebo útěk“: vysoký krevní tlak a srdeční pulz, ustoupení krevního oběhu dále od kůže hlouběji a do vnitřních orgánů, a to všechno jenom proto, že momentálně

téměř nevykonával žádnou fyzickou aktivitu. Bylo obtížné odebrat Philipovi krev – vysoká hladina stresových hormonů způsobila svírání žil malými svaly, a tak se snížil přívod krve do povrchových vrstev a pokožky.

Po 10 minutách začal Philip vzdychat:

Jak krásné, to je tak krásné! Po tvářích mu začaly stékat slzy. A nakonec to, co by se dalo nazvat transcendentní zkušeností: *Umřel jsem a přišel do nebe.*

Po 30 minutách od podání injekce byl jeho tep a krevní tlak stabilizovaný.

Letěl jsem ohromným prostorem. Byl nekonečný, nelze popsat jeho velikost, srovnat s ničím.

Zeptal jsem se: „Co jsi cítil, když jsi začal popadat dech?“

Cítil jsem chlad, stahy v hrdle. Děsilo mě to. Myslel jsem, že přestanu dýchat. Pak mnou na zlomek vteřiny proběhala myšlenka: do toho, tak dělej, překonej to, a pak to vlna látky jednoduše všechno smetla.

„Dokážeš si vybavit, že ses posadil a uchopil Robin za vlasy?“

Cože jsem udělal?

45 minut po injekci Philip popíjel čaj, nebyly na něm patrné jakékoli účinky DMT a ani si nevybavoval, že se během sese posadil, podíval na nás a dotýkal se Robin. Brzy poté vypadal už relativně v pořádku a my ho svěřili jeho přítelkyni, aby na něj dohlédla.

Mluvil jsem s Philipem následujícího večera. Cítil se trochu psychicky vyčerpaný, ale velmi dobře se vyspal. Měl sny, které byly „poněkud zajímavější než obvykle“, ovšem nijak zvlášť bizarní. Přesto si je nedokázal vybavit. Další den už pracoval celých deset hodin, i když ne naplno. Sám řekl: „Nikdo jiný než já neví, jak moc se cítím unavený.“

Zvláštní je, že toto jsou všechny záznamy, které jsem o našem sezení a událostech následujícího dne našel. Velmi to kontrastuje s obvyklými Philipovými popisy zážitků a zkušeností pod vlivem psychedelických látek, jež bývaly velmi výmluvné. Možná ale skutečnost, že ono ráno bezpečně přežil, byla pro nás tou nejdůležitější informací.

Když jsem večer vyjel do hor u Albuquerque, během řízení jsem přemýšlel o událostech uplynulého dne. Byl jsem rád, že jak Nils, tak Philip se ze své cesty při nitrozilně podaných 0,6 mg/kg DMT vrátili v pořádku a bez následků. Bohužel jsem se ale ani v nejmenším nedozvěděl, čemu se jejich zážitek podobal. Co to jen bylo? Jejich svědectví bylo pozoruhodně krátké a bez bližších detailů.

Proč byly Nilsovy a Philipovy zprávy tak skromné?

Jedním z možných vysvětlení mohl být „zvláštní stav paměti“. Ten souvisí s fenoménem, při kterém se zážitky, k nimž dojde ve změněném stavu vědomí, mohou jasně vybavit jen za situace, kdy se člověk do takového změněného stavu dostane znovu, tedy nikoli za stavu normálního. Stává se to pod vlivem látek jako je alkohol, marihuana nebo léky na předpis jako valium, xanax nebo barbituráty. K tomuto jevu dochází i při stavech změněného vědomí, které nejsou způsobeny chemickými látkami, ale vzniknou například při hypnóze nebo ve snu. V případě Philipa a Nilse by mě uspokojilo, kdyby se tak dal vysvětlit stav způsobený nižší,

lépe zvládnutelnou dávkou DMT než 0,6 mg/kg. Jinak by si třeba ani jeden z experimentátorů nemusel zpětně vůbec nic vybavit.

Jiným z možných vysvětlení bylo, že Nils i Philip prodělali krátké delirium, resp. nějakou formu „akutního organického mozkového syndromu“ nebo „akutního stavu zmatenosti“. Slovo *delirium* pochází z latinského *de* (od, z, ven z něčeho) a *Hra* (brázda, stopa, rýha, dráha): doslova „vyjetí z dráhy“ nebo „mimo“. Delirium může být způsobeno fyzickými faktory, jako třeba horečkou, zraněním hlavy, nedostatkem kyslíku nebo nízkou hladinou cukru. Navíc hluboce traumatická psychologická zkušenost může vyvolat delirický stav, jaký nastává třeba u lidí, kteří přežili velkou katastrofu nebo prožili těžké trauma.

Nebyl jsem si jist, jaký stupeň „psychologického traumatu“ způsobil Nilsovu a Philipovu zmatenost a neschopnost vybavit si větší část zážitků s DMT. Jaký podíl na tom měla psychologická reakce na účinky této látky a jaký podíl pak přímé působení látky samotné? Snažit se nalézt míru šokového potenciálu dávky, který vede ke stavu zmatenosti a deliria, se podobá tomu, když člověk leze po žebříku. Nejde ale o žebřík samotný, důležitější je spíš pohled na tento žebřík – to nám umožňuje najít odpověď. To, co nám sdělili Nils a Philip, bylo tak nepochopitelné, bizarní a tak mimořádné – nerozhodla se jejich mysl náhodou od těchto prožitků odvrátit, aby je ušetřila jasného pohledu? Možná bylo lepší zapomenout, co se dělo.

V každém případě tento stav způsobila příliš velká dávka látky a tito v oblasti psychedelik ostřílení veteráni nám po „návratu“ nebyli schopni o své cestě příliš říct. Jak Philip později prohlásil:

Byla to kosmická opalovací lampa, bouře barev, zmatení smyslů, jako kdybych byl hozen přes palubu a tažen vírem, mimo jakoukoli kontrolu, jako vymršťený špunt od šampaňského.

Zavola jsem znovu Dave Nicholsona, abych s ním prodebatoval dávkování DMT. Jakou nižší „vysokou“ dávku bych mohl použít? Snížit dávku na 0,5 mg/kg znamenalo snížení o šestinu, snížit na 0,4 mg/kg znamenalo snížení o celou třetinu. Všechno jsme důkladně zvažovali. Ačkoli jsem si chtěl být jistý, že dávka bude dostatečně vysoká, aby se projevil všechny účinky, nemohl jsem riskovat psychické traumatizování našich dobrovolníků. Po Philipově a Nilsově zkušenosti z předchozího dne jsem cítil jen malé pokušení pokračovat ve vyšších dávkách. „První příkazání: nikoho neohrozit“ je základem medicínského desatera, a pro výzkum platilo tím spíš. Udělat z našich dobrovolníků skupinu psychicky zničených jedinců jsem nechtěl. Navíc jsem měl účinky, které měla dávka 0,6 mg/kg na Philipa a Nilse, stále před očima, a rozhodl jsem se proto, že nejvyšší používaná dávka v průběhu naší studie bude 0,4 mg/kg DMT.

O několik dní později jsem zavolał někdejšímu průkopníkovi výzkumu DMT dr. Stephenu Szárovi, abych i s ním prodiskutoval otázky dávkování. Dr. Szára zkoumal psychedelické účinky této látky tak, že si DMT sám píchal, ve své laboratoři v Budapešti v polovině 50. let. (Během této první fáze výzkumu

psychedelik bylo obvyklé, že první linii dobrovolníků tvořili samotní badatelé.) Dr. Szára byl právě na sklonku své dlouhé a pozoruhodné kariéry v americkém Národním institutu léčení drogových závislostí ve Washingtonu.

Zeptal jsem se ho: „Dal jste někdy někomu příliš velkou dávku DMT?“

Dr. Szára se na okamžik zamyslel a pak mi odpověděl svým zvláštním východoevropským přízvukem: „Ano. Nedokázali si vzpomenout na nic. Jediné, na co si vzpomínali, byl pocit opravdového zděšení z toho, co se dělo. Pak už jsme nevěřili, že by takhle vysoké dávky stálo za to podávat.“

Je fascinující, kolik témat, kterými jsme se zabývali následujících pět let, mi vytanulo na mysl právě onoho prosincového rána, když jsem podal Nilsovi a Philipovi dávku 0,6 mg/kg. Slyšeli jsme o spirituálních zkušenostech a stavech blízkých smrti a jejich souvislosti s DMT. Přátelství a cíle výzkumu pro mě bohužel znamenaly konflikt priorit. Nedostatek nemocničního zařízení a lékařského vybavení se projevil velmi záhy. Potřebě vyvolat plný účinek látky u experimentátora protiřečila skutečnost, že jsem si byl velmi dobře vědom jejich potenciální negativní reakce. A navíc, na projektu se různou měrou podílela rozsáhlá síť kolegů a dohlížitelů. Ti všichni byli nějakým způsobem zodpovědní za Philipovu a Nilsovu minulou zkušenost s DMT při dávce 0,6 mg/kg.

Ale vraťme se k podstatě našeho výzkumu, k obrovskému množství znalostí o psychoaktivních látkách a způsobu, jakým věda a společnost tyto vědomosti využívá. Pak budeme moci pochopit, jak unikátní roli má DMT v našich tělech – jak se podílí na některých důležitých životních funkcích.

Část I

Základní poznatky a východiska

1. Psychedelické látky: věda a společnost

Dějiny užívání rostlin, hub a živočišných látek lidmi kvůli jejich psychedelickému působení jsou delší než písemně zaznamenaná historie a pravděpodobně předcházejí i době, kdy se na zemi objevila první moderní společnost. Například Ronald Siegel a Terence McKenna tvrdí, že naši dávní předkové napodobovali jiná zvířata a jedli rostliny či živočichy, jejichž chemické složení měnilo jejich vědomí, a tak byly objeveny první látky pozměňující stav lidského vědomí.

Neustále narůstá počet fyzických důkazů o tom, že mnoho starých kultur používalo psychedelické látky kvůli jejich účinkům na lidské vědomí. Archeologové našli prastaré africké malby, na nichž z lidského těla vyrůstají houby, a současně objevy prehistorických skalních obrazů v severní Evropě ukazují, že jejich tvorbu ovlivňovalo pozměněné vědomí pomocí psychedelik.

Někteří autoři se domnívají, že i jazyk se vyvinul díky tomu, že si člověk začal uvědomovat své první zvuky pod vlivem psychedelik nebo v nějakém podobném stavu pozměněného vědomí. Jiní se domnívají, že psychedelické stavy byly základem prvotních náboženských zkušeností lidí.

Vize, extatické stavy a rychlý sled obrazů vyvolaných psychedeliky dodaly roli těchto látek v mnoha starých kulturách na důležitosti. Mnoho desítek let antropologického výzkumu prokázalo, že tyto společnosti používaly psychoaktivní látky pro udržení sociálních vazeb a pocitu sounáležitosti, jako pomůcky při léčení a pro inspiraci – ať už uměleckou, nebo duchovní.

Původní obyvatelé Nového světa užívali a stále užívají široké spektrum rostlin a hub, které mění vědomí. Většina našich poznatků o psychedelických látkách pochází ze zkoumání látek nalezených nejdříve v západní části světa: DMT, psilocybinu, meškali nu a několika sloučenin podobných LSD.

Hloubka a rozmanitost používání psychoaktivních rostlin obyvateli Nového světa překvapila nové osadníky z Evropy a způsobila mezi nimi mírnou paniku. Jejich reakci zřejmě ovlivnil relativní nedostatek psychedelických rostlin a hub v Evropě. Stejně důležité bylo spojování látek měnících vědomí s čarodějnictvím. Církev úspěšně potlačovala informace o používání takovýchto látek jak ve Starém, tak v Novém světě a pronásledovala všechny, kdo o nich věděli nebo je používali. Teprve před padesáti lety jsme zjistili, že používání magických hub mexickými indiány v 16. století úplně nevyvymizelo.

V Evropě byl o psychoaktivní látky malý zájem – nebo byly málo dostupné, a to až do konce 19. století. Někteří autoři popisují své vlastní psychedelické zážitky s opiem nebo hašišem, ale tehdy bylo těžké, aby někdo z nich užil dávky potřebné pro plný psychedelický účinek; šlo jen o okrajový jev, a navíc velmi nebezpečný.

Situace se začala měnit až v době, kdy byl objeven meskalin, výtažek z amerického kaktusu *peyotl*.

Němečtí chemici izolovali meskalin z peyotlu v 90. letech 18. století. Řada písemností o zkoumání jeho účinků otevřela brány do „umělého světa halucinací“. Nicméně lékařský a psychiatrický zájem o meskalin byl překvapivě omezený a badatelé o něm publikovali jen v několika novinách a časopisech na konci 30. let 20. století. S nízkým zájmem o tuto látku jistě souvisela i nevolnost a zvracení, které meskalin často vyvolával.

Jiným důvodem pro tak malé nadšení pro meskalin může být i to, že neexistoval žádný vědecký ani lékařský kontext, který by jeho účinky ozřejmoval, který by je pomohl pochopit. Převažující psychiatrickou školou byla tehdy freudovská psychoanalýza. Zatímco Freuda samotného látky s účinky na lidské vědomí, jako kokain a tabák, silně přitahovaly, jeho studenty nikoli. Freud navíc nedůvěřoval náboženství a věřil, že spirituální či náboženská zkušenost je obranou proti dětským strachům a tužbám. Tento postoj ho zřejmě poněkud odrazoval od zkoumání meskalinu, jenž tolik obohatil spiritualitu původních Američanů. Pak ale do této oblasti revolučním způsobem vstoupilo LSD. V roce 1938 švýcarský chemik Albert Hofmann pracoval s námelem – obilnou houbou, v odděleních laboratoří Sandoz, které zkoumaly přírodní produkty a tehdy byly největší farmaceutickou společností. Hofmann doufal, že nalezne lék, který by mohl zastavit krvácení dělohy po narození dítěte. Jednou ze sloučenin získaných z námelu bylo LSD-25 neboli diethylamid kyseliny lysergové. Tato látka měla ale pramalé účinky na dělohu laboratorních zvířat a Hofmann s jejím zkoumáním přestal. O pět let později se k výzkumu LSD vrátil, díky „zvláštnímu nutkání“, a náhodou objevil jeho mocné psychoaktivní vlastnosti.

Na LSD bylo pozoruhodné, že vyvolávalo psychedelické účinky již při dávkách *milióntiny* gramu, což znamená, že bylo tisíckrát silnější než meskalin. Hofmann sám se téměř předávkoval, protože čtvrtinu miligramu považoval za velmi malé množství, jež by mohlo sotva ovlivnit mysl. Hofmann a jeho švýcarští kolegové na počátku 40. let 20. století velmi rychle své objevy zveřejnili. Kvůli velmi významným změnám mysli a vědomí, které LSD způsobovalo, a kvůli tradičnímu psychiatrickému přístupu, v jehož rámci ho tito badatelé zkoumali, se vědci rozhodli zdůraznit schopnost LSD „imitovat projevy psychózy“.¹⁴

¹⁴ Přehled historických údajů ohledně významu přirozeně se vyskytujících psychedelik viz Marlene Dobkin de Rios: *Hallucinogens: Cross-Cultural Perspectives*, University of New Mexiko Press, Albuquerque 1984; Peter Furst: *Flesh of the Gods: The Ritual Use of Hallucinogens*, Waveland, New York 1990; [česky: *Halucinogeny a kultura*, překl. O. Kašpar a J. Horáček, DharmaGaia, Praha 1996]. Spekulatивnější přístup k tématu viz Ronald Siegel: *Intoxikation: Life in Pursuit of Artificial Paradise*, EP Dutton, New York 1989; Terence McKenna: *Food of the Gods*, Bantam, New York 1993; [česky: *Pokrm bohů*, překl. D. Kostomitsopoulos, DharmaGaia a Maťa, Praha 1999]; Paul Devereaux: *The Long Trip: A Prehistory of Psychedelia*, Penguin, New York 1997. Wassonova práce je nejvíce vyčerpávající co se týče raného spirituálního užívání přírodních psychedelik, viz R. Gordon Wasson, Carl A. P. Ruck, Stella Krammrisch: *Persephone's Quest: Entheogens and the Origins of Religion*, Yale University Press, New Haven 1988. Zsvěcené pojednání o rostlinách, jejich specifikách a úloze v domorodých společenstvích viz Richard E. Schultes, Albert Hofmann: *Plants of the Gods*, McGraw Hill, New York 1979; [česky: *Rostliny bohů*, překl. M. Šilar, Volvox Globator a Maťa, Praha 1996].

Léta po druhé světové válce byly pro psychiatry jedněmi z nejzajímavějších. Kromě LSD objevili vědci rovněž antipsychotické vlastnosti chlorpromazinu neboli thorazinu. Díky thorazinu se zdravotní stav vážně mentálně nemocných zlepšil natolik, že mohli v řadě případů opustit uzavřené léčebny. Tento lék spolu s dalšími antipsychotiky konečně lékařům umožnil postoupit v léčbě některých známých onemocnění vedoucích ke ztrátě způsobilosti.

Právě v těchto letech se zrodil současný přístup „biologické psychiatrie“. Tato disciplína, která studuje vztah mezi lidskou myslí a chemií mozku, byla dítětem dvou zvláštních rodičů: LSD a thorazinu. A serotonin měl roli dohazovače. V roce 1948 vědci objevili, že serotonin proniknuvší do krevního oběhu je zodpovědný za stahování svalů podél cév a žil. To mělo zásadní význam pro léčbu krvácivých procesů. Název serotoninu pochází z latinského šero (krev) a *tónin* (zužování, zpevňování).

O několik let později, v polovině 50. let, byl objeven serotonin v mozku laboratorních zvířat. Následující experimenty určily jeho přesnou lokalizaci a účinky na chemické a elektrické funkce jednotlivých nervových buněk. Léky nebo chirurgicky modifikované oblasti obsahující serotonin ve zvířecím mozku dokázaly hluboce změnit celé spektrum základních biologických funkcí, jako je sexuální a agresivní chování, spánek, stav bělosti apod. Přítomnost, fungování serotoninu v mozku a jeho vliv na chování zvířat přiřkly této látce roli prvního známého *neurotransmiteru*.¹⁵

Ve stejné době vědci zjistili, že molekuly LSD a serotoninu vypadají velmi podobně. Taktéž dokázali, že LSD a serotonin si mohou konkurovat řadou stejných alokací v mozku. V některých experimentálních situacích blokovalo LSD účinky serotoninu; v jiných naopak psychedelická látka měla stejné účinky jako serotonin.

Tyto objevy učinily z LSD nejefektivnější nástroj při studiu vztahů mezi mozkiem a myslí. Jestliže mimořádný vliv LSD na⁵ smysly a emoce vyplývá ze změny fungování serotoninu v mozku specifickými a dosud nepochopitelnými cestami, mohlo by být možné „chemicky analyzovat“ nejrůznější mentální funkce v jejich základní fyziologické podstatě. A další látky, které srovnatelnými a čitelnými účinky na různé neurotransmitery mění vědomí, by mohly přispět k rozluštění různorodosti prožitků, k nimž dochází cestou chemických mechanismů, kterým vědomí podléhá.

Desítky badatelů po celém světě podaly nesmírné množství dávek psychedelických látek zdravým dobrovolníkům i psychiatrickým pacientům. Po

Chemie těchto rostlin viz Richard E. Schultes, Albert Hofmann: *The Botany and Chemistry of Hallucinogens*, 2. vyd., Charles C. Thomas, Springfield 1980; Jonathan Ott: *Pharmacotheon*, Natural Products Co., Kennewick 1993. Příběh objevu LSD Albertem Hofmannem doporučuji v každém případě – *LSD: My Problem Child*, McGraw Hill, New York 1980; [česky: *LSD – mé nezvedené dítě*, překl. V. Sigmund, Profess a Maťa, Praha 1997].

¹⁵ Neurotransmitery umožňují chemickou komunikaci mezi nervovými buňkami v mozku. Vysílající buňka uvolní neurotransmitter, který se poté naváže na specifická místa – receptory přijímající buňky. Toto usazení transmittoru v receptoru zahájí sled událostí, jenž vyvrcholí uvolněním vlastního neurotransmiteru přijímající buňky, a tak může proces pokračovat stejným způsobem. Dalšími dobře známými neurotransmitery jsou norepinefrin (noradrenalin), acetylcholin a dopamin.

více než dvě desetiletí bylo toto úsilí podporováno vládami i privátními sektory. Vědci publikovali stovky článků a spoustu knih. Proběhlo mnoho mezinárodních konferencí, setkání a symposií, kde se diskutovalo o nejnovějších objevech na poli výzkumu účinků psychoaktivních látek na lidech.¹⁶

Laboratoře Sandoz poskytovaly LSD psychiatrům v lůžkových zařízeních, aby jim pomohlo vytvořit empatickou vazbu s jejich pacienty. Zejména mladí lékaři byli ohromeni, když mohli na krátkou dobu osobně zakusit symptomy duševního onemocnění. Syrový zážitek jejich „nevědomé“ mysli a pocity, které při tom zažívali, jim pomohly uvěřit, že účinky LSD na mysl by se daly využít při psychoterapii.

Mnoho vědeckých publikací prohlašovalo, že normální terapie – vedené formou rozhovoru – by mohly být mnohem účinnější, kdyby se konaly pod vlivem psychedelické látky. Mnoho vědeckých článků popisovalo pozoruhodné úspěchy v léčbě dosud neléčitelných pacientů, kteří trpěli obsesemi a kompulzivností, posttraumatickým stresem, poruchami příjmu potravy, úzkostí, depresemi, alkoholismem a závislostí na heroinu.

Tento rapidní průlom popisovaný vědci užívajícími „psychedelickou psychoterapii“ přivedl další lékaře ke studiu těchto blahodárných účinků, a to zejména u beznadějných pacientů a pacientů v terminálním stadiu nemoci. Ačkoli psychedelická psychoterapie měla malý vliv na celkovou situaci v psychiatrii, u těchto pacientů vykazovala silný psychologický účinek. Mizely deprese, dramaticky klesala nutnost jiné medikace a pacienti svou nemoc i její další prognózu vnímali daleko méně bolestně. Navíc se zdálo, že pacienti a jejich rodiny jsou schopni hluboko uložené a emocionálně intenzivní problémy řešit dosud nevídaným způsobem. Prudká akcelerace psychologického potenciálu, který tato nová léčba vyvolala, se zdála být dostatečně slibná především u těch pacientů, u nichž hrál nejdůležitější roli čas. Někteří terapeuti věřili, že transcendentní, mystická či spirituální zkušenost byla podstatou mnoha „záračných“ reakcí na psychedelickou psychoterapii.¹⁷

Navíc brzy bylo zjevné, že zážitky pod silným vlivem psychedelik, jež popisovali dobrovolníci, byly obdivuhodně podobné zážitkům lidí praktikujících tradiční východní náboženství. Tento obdobný fenomén změněného vědomí, vyvolaný psychoaktivními látkami a meditací, přitáhl pozornost spisovatelů, kteří nepatřili do akademických kruhů, včetně anglického romanopisce a náboženského filozofa Aldouse Huxleyho. Huxley sám zažil pozoruhodnou pozitivní zkušenost s meskalinem a LSD pod dohledem kanadského psychiatra Humphreyho Osmonda, který ho navštívil v Los Angeles v 50. letech 20. století. Huxley záhy napsal o

¹⁶ Velké množství uspořádaných informací z první vlny výzkumu viz Abraham Hoffer, Humphrey Osmond: *The Hallucinogens*, Academic Press, New York 1967. Pozoruhodné je, že za celých čtyřicet let stále nevznikla o psychedelikách žádná lepší kniha.

¹⁷ Mimořádný souhrn vědeckých východisek psychoterapie s využitím psychedelik viz Walter N. Pahnke, Albert A. Kurland, Sanford Unger, Charles Savage, Stanislav Grof: *The Experimental Use of Psychedelic (LSD) Psychotherapy*, in: *Journal of American Medical Association* 212, 1970, str. 1856-1863.

svých psychedelických zážitcích a o snění, které ho zaujaly. Jeho texty o povaze a hodnotě psychedelického prožitku byly natolik výmluvné a přesvědčivé, že inspirovaly mnoho laiků i vědců, aby se pokusili dosáhnout spirituálního osvícení cestou látek měnících vědomí. Nehledě na skutečnost, že tato myšlenka podpořila masivní hnutí a experimentování s psychedeliky se stalo velmi populární, Huxley zastával názor, že by k těmto látkám měla mít přístup jen elitní skupina intelektuálů a umělců. Nemohl se smířit s tím, že by obyčejný muž nebo žena byli schopni užívat psychedelika bezpečně a účinně.¹⁸

Nicméně studie terminálních fází nemocí a diskuse o podobnosti účinku psychoaktivních látek a mystické zkušenosti svedly dohromady náboženství a vědu – a výsledek byl překvapivý. Výzkum se od původního projektu Sandoza posunul dále.

Jistou komplikaci však způsobila skutečnost, že v 60. letech uniklo LSD z laboratoří. Zprávy z pohotovostních stanic o sebevraždách, vraždách, novorozencích s vadami a poškozenými chromozomy plnily média. Nejvíce se hovořilo o člověku, jenž opustil principy vědeckého výzkumu – Timothy Leary, Ph. D. a jeho výzkumný tým na Harvardské univerzitě byl propuštěn. Takovéto události jen posilovaly podezření, že dokonce i vědci ztratili kontrolu nad touto mocnou psychoaktivní látkou.¹⁹

Média přeháněla a začala připisovat psychedelickým látkám negativní fyzické a psychické účinky. Některé z těchto zpráv byly výsledkem chabého bádání; další byly zkrátka vyrobeny na zakázku. Jiná publikace obviňovala psychedelika ze silné toxicity včetně schopnosti ničit chromozomy. Ovšem tyto dodatečné studie měly mnohem menší ohlas než původní šokující zprávy.

Články v psychiatrických časopisech popisující „špatné tripy“ nebo nepříznivé reakce na psychedelika se také znásobily a byly podobně jednostranné. Kvůli svému výzkumu jsem přečetl a prostudoval každý článek, který popisuje takové negativní působení, a své výsledky jsem publikoval. Zjistil jsem, že míra psychiatrických komplikací byla za podmínek kontrolovaného výzkumu mimořádně nízká, a to jak u zdravých dobrovolníků, tak u psychiatrických pacientů. Ovšem když užili nečisté nebo neznámé psychedelikum lidé psychiatricky nemocní nebo psychicky labilní, dávku zkombinovali s alkoholem nebo jinou látkou, a navíc bez odborného dohledu, komplikace se daly předpokládat.²⁰

Jako odpověď na všeobecný strach z nekontrolovaného používání LSD a přes

¹⁸ Aldous Huxley: *Doors of Perception a Heaven and Hell*, HarperCollins, New York 1990; [česky: *Brány vnímání a Nebe a peklo*, překl. M Procházka a D. Trubač, DharmaGaia a Maťa, Praha 1996].

¹⁹ Historici často staví do protikladu Learyho přístup k používání psychedelik („každý, kdo přijde“) a Huxleyho pohled, že je používání nutno omezit na malou skupinu elitních intelektuálů a umělců. Zůstává faktem, že bez onoho relativně nespoutaného přístupu Learyho (viz Timothy Leary: *Flashbacks*, JP Tarcher, New York 1997; [česky: *Záblesky paměti*, překl. P. Jochmann, Votobia, Praha 1996]) a Kena Keseyho (viz Paul Perry: *On the Bus*, Thunder's Mouth Press, St. Paul 1997) by mělo pramálo z nás možnost se s těmito látkami setkat.

²⁰ Rick J. Strassman: *Adverse Reaction to Psychedelic Drugs. A Review of the Literature*, in: *Journal of Nervous and Mental Disease* 72, 1984, str. 577-595.

námítky téměř každého vědce bádajícího seriózně v této oblasti schválil americký Kongres v roce 1970 zákon, který postavil LSD a další psychedelika mimo zákon. Vláda nařídila vědcům, aby tyto ilegální látky vrátili, administrativa potřebná k získání nových látek a zachování dodávek psychoaktivních látek pro výzkum se tak stala nesmírně časově náročnou a nepřehlednou. Naděje, že se zahájí nějaký nový výzkum, byla mizivá. Finanční prostředky na takovéto studie nebyly k dispozici, a vědci museli své experimenty ukončit. S novým protidrogovým zákonem tedy zájem o výzkum účinků psychedelik na lidech opadl stejně rychle, jako začal. Právě proto zůstaly látky měnící vědomí ve své podstatě neprobádány.

S ohledem na intenzivní dění na poli výzkumu účinků psychoaktivních látek před třiceti lety je pozoruhodné, jak málo psychiatrických a lékařských výukových programů se jimi dnes zabývá. Psychedelika byla po více než dvacet let progresivním směrem psychiatrie. Dnešní mladí terapeuti a psychiatři ale o nich téměř nic nevědí.

V době, kdy jsem medicínu studoval já, v polovině 70. let, tedy méně než deset let po vydání zmíněného drogového zákona, byly látky měnící vědomí tématem jen dvou přednášek za celé čtyři roky mého studia. Což bylo ještě víc, než kolik se o této problematice přednáší studentům na jiných lékařských fakultách, protože na mé univerzitě fungovala výzkumná skupina – v rámci Lékařské fakulty Alberta Einsteina v New Yorku –, která studovala účinky psychedelik na zvířatech. V polovině 90. let jsem se zúčastnil semináře o psychedelických látkách, který byl určen zkušeným psychiatrům, na Univerzitě Nové Mexiko – pravděpodobně jediného svého druhu, jaký se na toto téma po desetiletích konal.

Skutečnost, že akademické kruhy věnovaly psychoaktivním látkám pramalou pozornost, by mohla být částečně způsobená absencí jakéhokoliv probíhajícího výzkumu na lidech. Ovšem na sympoziích lékařů bývá zvykem, že se o kdysi populárních teoriích a přístupech alespoň mluví, i když už dávno nejsou aktuální. Psychedelické látky se však evidentně ze všech diskusí mezi psychiatry vytratily. Většina nových teorií, přístupu a léků v klinické psychiatrii se logicky vyvíjí, mění se způsob, jak jsou zaváděny, testovány a aplikovány. Proto tedy nebylo velkým překvapením, že se objevily také problematické výsledky, když se nashromáždilo více dat z výzkumu psychedelických látek na lidech. Nadšení muselo přirozeně opadnout, protože látky měnící vědomí mohou vedle „vyléčení“ neřešitelných případů způsobit i „modelovou psychózu“. Přirozený proces v psychiatrickém výzkumu vypadá tak, že si vědci pokládají stále složitější otázky, vytvářejí stále sofistikovanější metody a léčebné přístupy. To se však u psychedelických látek nestalo. Místo toho jejich studium prošlo značně nepřirozeným vývojem. Začaly jako „zázračné drogy“, později se staly „hrůznými drogami“ a pak bylo po všem.

Domnívám se, že studenti lékařství a psychiatrie se o psychoaktivních látkách učí tak málo ne proto, že výzkum skončil, ale proto, *jak* skončil. Způsob, jakým bádání skončilo, hluboce otrásl akademickými kruhy psychiatrie, a ty se proto obrátily k psychedelickým látkám zády.

Výzkum látek měnících vědomí byl namáhavou a ponižující kapitolou

profesních životů většiny prominentních vědců-psychiatrů, kteří patřili ve své generaci k nejlepším a nejobjevnějším. Většina z dnes respektovaných amerických a evropských badatelů na poli psychiatrie, jak akademických, tak farmaceutických, vedoucích kateder a prezidentů národních psychiatrických organizací začala svou profesionální dráhu zkoumáním psychedelických látek. Nejvlivnější členové lékařských komor objevili, že věda, její výsledky a motivace nemohou obhájit svůj výzkum před represivními zákony, za nimiž stojí jen dojmy, emoce a média.

Jakmile byly tyto zákony schváleny, státní kontrolní orgány a grantové organizace rychle odebraly povolení, zkoumané látky i finance. Ty samé psychoaktivní látky, o kterých se vědci domnívali, že jsou jedinečným klíčem k mentálním chorobám, a které desítkám z nich umožnily kariéru, se staly obávanými a nenáviděnými.

Jiným problémem bylo, že se psychedelika stala zdrojem zahanbujících sporů v psychiatrii samé. Psychiatři, kteří svou vědu chápali jako obor biologie, měli pramalou trpělivost s kolegy, kteří „objevili nové náboženství“ a jásali nad spirituálními účinky těchto látek. Pozdější vlna vědců spatřovala jen úzkou spojitost mezi mozkem a myslí, a navíc neměla mnoho prostoru se v této problematice zorientovat. Psychiatrie nikdy nevycházela příliš dobře s duchovními otázkami a podobnými oblastmi, a tak není překvapující, že se objevila úplně nová názorová vlna, jež se dostala do sporu s výsledky psychedelického výzkumu: „transpersonální“ oblast psychiatrické teorie a praxe. Proto najdeme v oblasti psychoaktivních látek tak málo badatelů – vědci se těmto otázkám raději vyhýbali, aby nemuseli zdoluhavě čelit složitým, protichůdným a podivným účinkům, které tyto látky u pacientů, u psychiatrů a jejich kolegů vyvolávají.

Proč nechce nikdo přednést tuto hanebnou kapitulu před akademickými psychiatry nebo před posluchárnou dvou set ostrovitípných mediků? Především proto, že první skupina badatelů na poli psychedelik byla složena hlavně z profesionálních vědců, a nikoli z apoletů. Věděli dost, aby veřejně nekritizovali chování svých kolegů a dobrodinců. Lepší bylo žít a učit se.²¹

Teď, když jsme se dozvěděli několik důležitých věcí o pozadí psychedelického výzkumu, můžeme se podívat na to, jak vlastně látky měnící vědomí působí.

Účinek psychedelik sestává z komplexní sítě tří faktorů: *set*, *setting* a *látka*.

Set souvisí s námi samými, s naším očekáváním, a to bezprostředně i dlouhodobě. Znamená naši minulost, naši přítomnost a naši potenciální budoucnost; naše záliby, myšlenky, zvyklosti a pocity. *Set* v sobě zahrnuje naše tělo i mozek.

Psychedelická zkušenost je rovněž závislá na *settingu*: kdo, co je nebo není v

²¹ Pozdější odhalení, že CIA byla zapojena do podávání LSD a dalších látek nic netušícím občanům a brancům, přispělo k znepokojujícím pocitům další hanbou a ostudou. Viz publikace, které se věnují pozoruhodné kapitole amerických národních bezpečnostních operací – Martin A. Lee, Bruce Shalin: *Acid Dreams – The Complete Social History of LSD, the CIA, the Sixties, and Beyond*, Grove Press, New York 1986; [česky: *Sny vědomí – CIA, LSD a revolta šedesátých let*, Volvox Globator, Praha 1996]; Jay Stevens: *Storming Heaven: LSD and the American Dreams*, Grove Press, New York 1998).

bezprostředním okolí; prostředí, kde jsme, příroda nebo město, venku nebo uvnitř; kvalita vzduchu a prostředí okolo apod. Podmínky rovněž vypovídají o povaze toho, kdo je s námi, když látku užijeme, ať už to je přítel nebo cizí člověk, uvolněný nebo v napětí, ať už je to náš obětavý průvodce nebo zaujatý vědec. A pak je tu teprve *látka* samotná.

Jak ji máme nazývat? Dokonce i mezi badateli panuje v tomto ohledu pramalá názorová shoda. Někteří nepoužívají slovo *droga* a dávají přednost slovům *látka*, *molekula*, *sloučenina*, *průvodce*, *lék* nebo *svátost*.

Dokonce, i když se dohodneme na slově *látka*, je tu spousta dalších názvů: *halucinogen* (způsobuje halucinace), *entheogen* (vyvolává pocit božství), *mystikomimetikum* (napodobuje mystické stavy), *oneirogen* (způsobuje snění), *fanerothym* (vyvolává vize), *jántastikant* (stimuluje představivost), *psychodisleptikum* (narušuje mysl), *psychotomimetikum* a *psychotogen* (napodobuje nebo způsobuje psychózu), *psychotoxin* a *schizotoxin* (jed způsobující psychózu nebo schizofrenii).

Toto spektrum názvů není náhodné. Kdyby se všichni shodli v tom, co psychedelické látky jsou nebo co způsobují, pak by určitě nebylo tolika názvů jednoho typu látky zapotřebí. Množství nálepek odráží hluboce zakořeněnou a neustále trvající debatu o tom, co psychoaktivní látky ve skutečnosti jsou a jaké jsou jejich účinky.

Vědci zřídka uznávají důležitost pojmenování, které psychedelikům dají, dokonce i když vědí, že velké očekávání účinky látky ovlivňuje. Tohle se všichni studenti dozvědí už v úvodním kurzu psychologie, když získávají zásadní poznatky z prací publikovaných v 60. letech. Při těchto experimentech byl dobrovolníkům vpraven do žil adrenalin, hormon reakce „útok nebo útěk“, a to při různé míře a povaze očekávání. Adrenalin způsobil u dobrovolníků klid a uvolněný stav, pokud jim bylo řečeno, že dostanou sedativum. Pokud jim bylo řečeno, že se jedná o experimentální stimulant, bylo obvyklejší, že dobrovolníci cítili typický strach nebo příliv energie.²²

Označení nebo název látky, kterou si bereme nebo kterou podáváme, tedy ovlivňujeme vlastní očekávání toho, co má látka² způsobovat. Mění se tak samotné účinky, ale i to, jak tyto účinky budeme interpretovat a zacházet s nimi. Žádné jiné názvy léku nenavodí tak silnou reakci, jako se tomu děje u psychedelik, protože právě tyto látky velmi zintenzivňují naši sugestibilitu.

Navíc to, co nazýváme psychedeliky, termín, jež použijeme před lidmi, kterých se podávání nebo užití určité látky týká, ovlivní set a seeting prožitku, a tedy reakce na tuto látku. Jako někdo, kdo látku užije, jste *subjektem výzkumu*, nebo *dobrovolníkem*? Jste *zákazníkem*, nebo *přísluhovačem*? Jako někdo, kdo psychedelikum podává, jste *průvodcem*, *přisedicím*, nebo *badatelem*? *Šamanem*, nebo *vědcem*?

Zkuste si následující mentální cvičení: považujte o tom, jak by vypadal váš

²² Stanley Schachter, Jerome E. Singer: *Cognitives, Social and Physiological Determinants of Emotionl State*, in: *Psychological Review* 69,1962, str. 379-399.

den, kdybyste byli „pokusným subjektem“ pod vlivem „psychotomimetického činitele“. A naopak, jak byste se cítili v roli „ministranta“ – účastníka slavnosti, na niž se bude podávat „entheogenická svátost“? Jak by tyto odlišné kontexty ovlivnily vaši interpretaci halucinací a intenzivní změny nálad způsobených látkou? Jestlipak byste spíš „trochu bláznili“, nebo by se vám dostalo „zkušenosti osvícení“?

A pokud jste tím, kdo látku podává, jak byste se chovali k subjektu svého výzkumu, co byste ignorovali a co nikoli? Velmi záleží na tom, jestli podáte „schizotoxin“, nebo „fantastikant“. Můžete povzbudit k „šamanské“ zkušenosti „opuštění vlastního těla“, nebo stejné účinky potlačit podáním antipsychotika v podobě upozornění: „Dostanete psychotomimetikum.“²³

Halucinogen je neobvyklejší lékařský termín používaný pro psychedelické látky a souvisí se změnami vnímání, hlavně s vizuálními účinky těchto látek. Ovšem přestože jsou tyto účinky na vnímání obvyklé, nejsou jedinými, a nemusí se proto brát zřetel pouze na ně. Halucinace by nás totiž mohly odvést od mnohem podstatnějších součástí takového zážitku, jakým mohou být euforie, hluboký intelektuální či spirituální vhled a osvobození se od daností fyzického těla.

Já dávám před slovem *halucinogen* či *halucinogenní* přednost termínu *psychedelika*. Psychedelika ukazují, co je ve vaší mysli a co s ní souvisí; ukazují podvědomé součásti myšlení a cítění, které jsou skryté, potlačené, zastřené, zapomenuté, mimo naše vidění, možná zcela neočekávané, ale přesto bezprostředně přítomné. Podle setu a settingu podání může ta samá látka, ta samá dávka vyvolat velmi odlišné reakce u jedné a téže osoby. Jednoho dne se toho přihodí jen velmi málo, druhý den budete létat, naplnění extází a niternými objevy, a následující den budete bojovat s černou mýrou. Přírozená povaha slova „psychedelický“ umožňuje otevřenou a širokou interpretaci, stejně jako je tomu u účinků *psychedelik*.

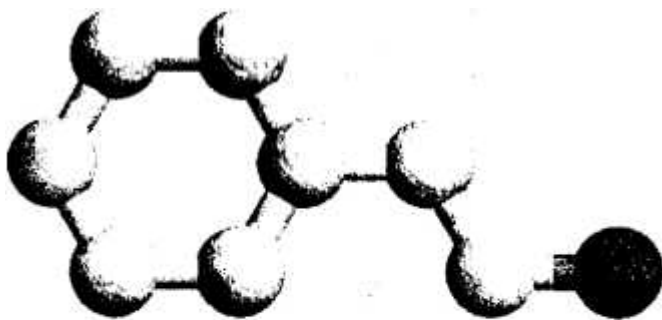
Slovo „psychedelický“ si žije vlastním kulturním a lingvistickým životem. Používá se v souvislosti se zvláštním stylem umění, odívání, a dokonce i ve vztahu ke zvláštním okolnostem. Když dojde na racionální diskusi o látkách ovlivňujících mysl, probouzí slovo „psychedelický“ stejně mohutné emoce jako v 60. letech, je považováno i za politicky nebo sociologicky nevhodné téma. Mnozí z nás si při slovu „psychedelický“ vybaví termíny jako „underground“, „rebelie“, „svobodomyšlný“ nebo „nezávislost“. Využijí toho a budu v této knize používat termíny „psychedelický“ a „psychedelikum“. Myslím si, že jsou to nejlepší termíny, jaké máme k dispozici. Doufám, že neurazím nikoho, kdo tato označení

²³ Kromě již uvedených známých jmen inspirovala psychedelika i spousta dalších. Neznám žádnou jinou látku, snad kromě marihuany, jíž by se věnovalo tolik organizací, které učí o psychedelikách a propagují jejich užívání. Existují desítky takových organizací a mají tisíce platících členů. Publikují časopisy, noviny, revue, mají své webové stránky. Organizují a sponzorují konference a vydávají a distribuují knihy. Zesnulý dr. Freedman z Kalifornské univerzity v Los Angeles, který se dříve zabýval LSD a inspiroval moji studii, používal termín „kultogen“, jímž narážel na spousta přívrženců a obhájců i nepřátel užívání psychoaktivních látek, kteří uvěřili jednostrannému popisu účinků psychedelik. Uživatelé opiátů, kokainu ani „čičhačů“ se takhle nesdružují. Co je tak mimořádného na látkách měnících vědomí, proč vyvolávají takové horlivé reakce?

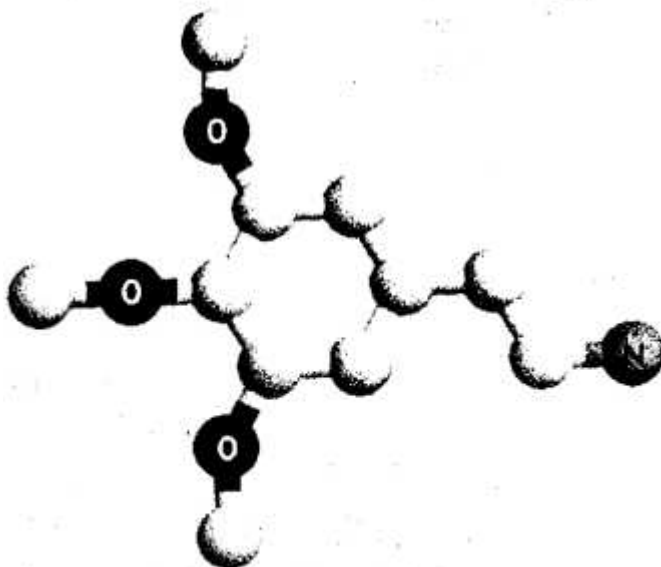
považuje za příliš redukující.

Je jedno, jak je nazveme, ale většina z nás by souhlasila, že psychedelika jsou hmotné látky, chemické sloučeniny. A to je také ta nejobecnější rovina, na které se jim musíme pokusit porozumět – porozumět tomu, co jsou a co způsobují.

Obrázky s průvodními popiskami ukazují chemickou strukturu nejrůznějších psychedelických sloučenin. Kuličky představují atomy, nejfrekventovanější je uhlík, ten není popsán. Dále atom AT – to znamená nitrogen (dusík); *P* znamená phosphorous (fosfor); a *O* je oxygen (kyslík). Na tyto atomy je navázáno množství vodíkových atomů; ale je jich tolik, že jsem nepovažoval za nutné je kreslit.

FENETYLAMIN

MESKALIN

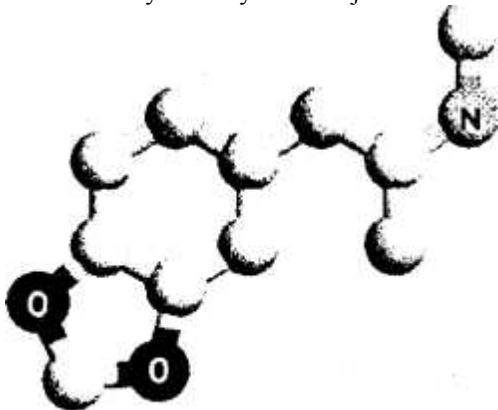
Existují dvě hlavní chemické skupiny psychedelických látek: fenetylaminy a tryptaminy.²⁴

²⁴ Látky jiných chemických rodin mohou být také psychedelické, ale jen v úzkém spektru dávek. Například sloučeniny obsažené v ruškovitých rostlinách, například v durmanu, vyvolávají halucinace a mění myšlení. Jenže navozují často také zmatené a delirické stavy, a mohou mít tedy potenciálně negativní vliv na funkci srdce a na termoregulaci. Často se upozorňuje na jedovatost, která může v důsledku způsobit i smrt. Psychedelické látky ale fatální nebývají. Látky jako ketamin („kačko“) a fencyklidin (PCP či „andělský prach“) také vyvolávají psychedelické účinky. Nejdříve se ovšem používaly jako anestetika, jež při vysoké dávce vedou k bezvědomí. „Klasické“ psychedelické látky jako LSD nebo meskalin obecně anestézii nevyvolávají. Látky jako ketamin, PCP a látky z ruškovitých

Fenetylaminy jsou odvozeny od základní jednotky, kterou je fenetylamin.

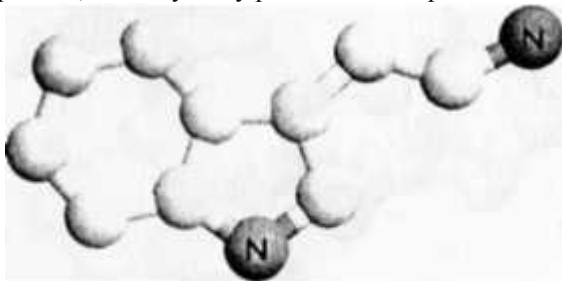
Nejznámějším fenetylaminem je meskalin, který pochází z kaktusu peyotl, rostoucího na jihozápadě Ameriky.

Dalším slavným fenetylaminem je MDMA neboli „extáze“.

MDMA

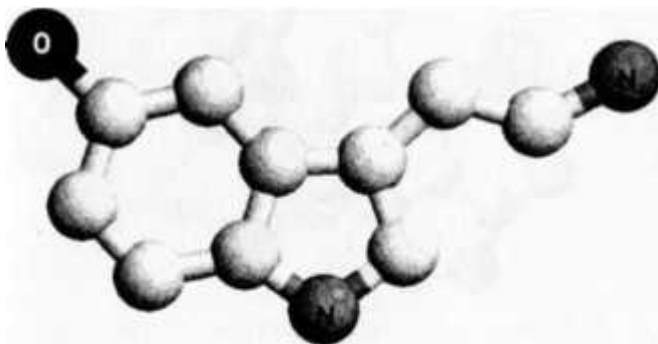
Další hlavní chemickou rodinou psychedelických látek jsou tryptaminy. Jejich jádrem neboli základní stavební jednotkou je tryptamin. Tryptamin je odvozen od tryptofanu, aminokyseliny přítomné v naší potravě.

TRYPTAMIN

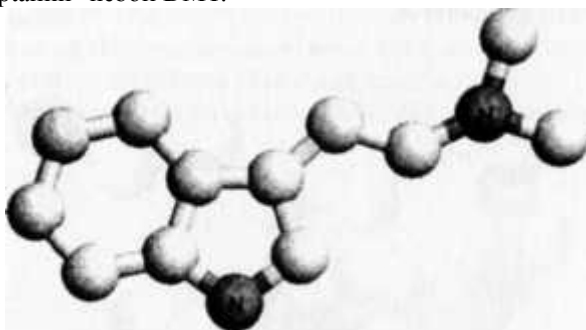
Serotonin je tryptamin, 5-hydroxy-tryptamin, a není to psychedelikum. Má jeden kyslíkový atom navíc – o jeden víc než tryptofan.

rostlin působí psychoaktivně jiným mechanismem než LSD, psilocybin či DMT. Pro naše účely se chci omezit na „psychedelika“, která si jsou podobná svou strukturou i farmakologickými vlastnostmi. Pro bližší informace o všech jednotlivých látkách s psychedelickými vlastnostmi viz Peter Stafford: *Psychedelic Encyclopedia*, Ronin Press, Berkeley 1992; [česky: *Encyklopedie psychedelických látek*, překl. H. Čáp, Volvox Globator, Praha 1997].

SEROTONIN

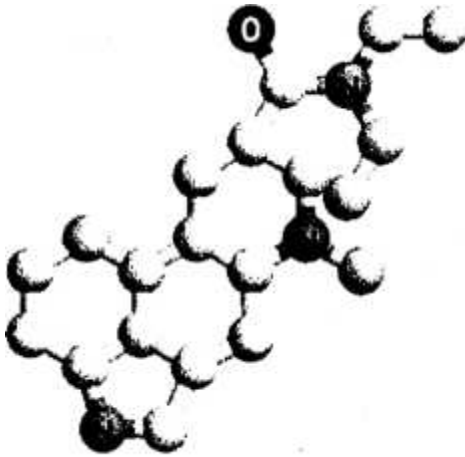
DMT je také tryptamin, a je to nejjednodušší psychedelikum. K molekule tryptaminu se jednoduše přidaly dvě metylové skupiny a vzniknul „dimethyl-tryptamin“ neboli DMT.²⁵

DMT

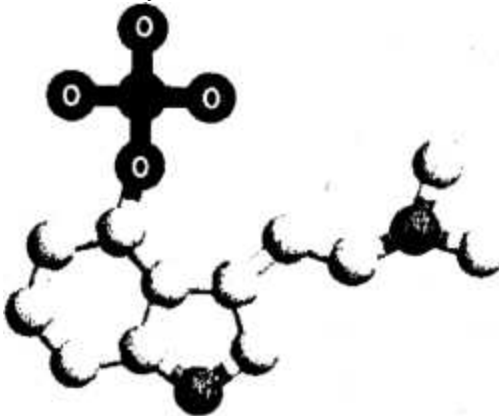
„Dědeček“ všech moderních psychedelik, LSD, obsahuje tryptaminové jádro, podobně jako ibogain – africké psychedelikum s velmi známými protinávykovými vlastnostmi.

²⁵ Metylová skupina sestávající z jednoho uhlíku a tří vodíků je nejjednodušší možnou skupinou, která se může navázat adicí na organickou molekulu.

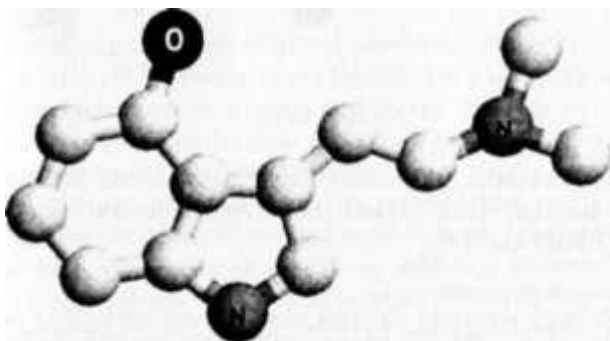
LSD

Jedním z nejznámějších tryptaminových psychedelik je psilocybin – aktivní součást „kouzelných houbiček“.

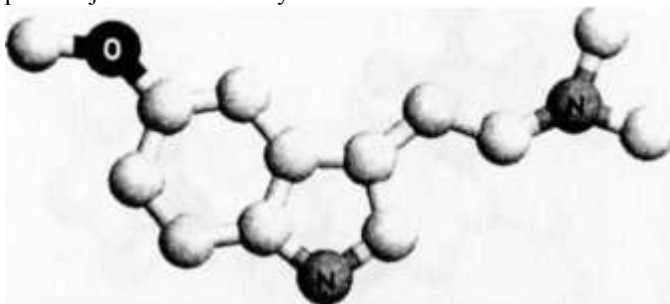
PSILOCYBIN

Při požití těchto hub tělo odlučí z psilocybinu jeden atom fosforu a dojde k přeměně na psilocin.

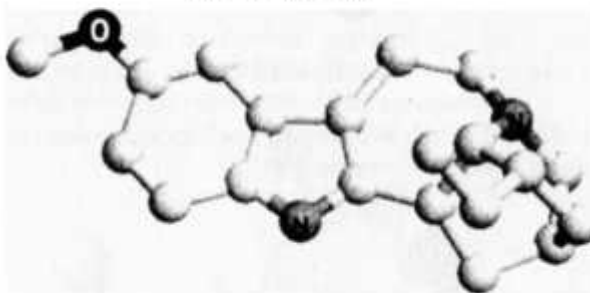

PSILOCIN

Psilocin se liší od DMT jen o jeden atom kyslíku. Psilocybin resp. psilocin považují za „orálně aktivní DMT“. Dalším velmi důležitým tryptaminem je 5-metoxy-DMT neboli 5-MeO-DMT. Liší se od DMT jen jednou metylovou skupinou a jedním atomem kyslíku navíc.

5-METOXY-DMT

IBOGAIN

Mnoho z rostlin, hub a látek živočišného původu obsahujících DMT obsahuje

rovněž 5-MeO-DMT. Stejně jako DMT se obvykle 5-MeO-DMT kouří.²⁶ Kromě chemické *struktury* mají psychedelika také *specifické účinky*. A zde se dostáváme od chemie k *farmakologii*, vědě o působení látek.

Jedním ze způsobů, jakým je možné popsat aktivitu psychedelik, je určit rychlost jejich účinku a dobu působení.

Účinky DMT a 5-MeO-DMT se dostávají pozoruhodně rychle a trvají poměrně krátce. My jsme podávali DMT nitrožilně a naši dobrovolníci pociťovali silné bušení srdce. Nejvyšší v 1. až 2. minutě, ke stabilizaci docházelo po 20 až 30 minutách.

LSD, meskalin a ibogain působí déle. Účinek se dostaví 30 až 60 minut po požití. Účinky LSD a meskalinu mohou trvat 12 hodin, u ibogainu až 24 hodin. Působení psilocybinu je mírně kratší, dostavuje se během 30 minut a trvá 4 až 6 hodin.

Další ze základních farmakologických aspektů je mechanismus fungování neboli způsob, jakým látka ovlivňuje aktivitu mozku. Zde se tedy dostáváme k ústřednímu tématu, protože právě změnou fungování mozku na nás psychedelika působí.

První farmakologické experimenty na lidech a zvířatech naznačily, že LSD, meskalin, DMT i další psychedelika mají primární vliv na fungování serotoninu v mozku. Výzkum na zvířatech na rozdíl od výzkumu na lidech pokračoval i v uplynulých třiceti letech a následně byla tomuto neurotransmiteru přiřknuta klíčová role.

Serotonin panoval po desetiletí jako král mezi nervovými přenašeči a tak je tomu stále. Nové, bezpečnější a účinnější antipsychotické léky na serotonin unikátně působí. Nová generace antidepressiv, z nichž nejslavnější je Prozac, také fungování tohoto neurotransmiteru specificky modifikuje.

Vlastně nyní předpokládáme, že psychedelika mají v některých případech stejný účinek jako serotonin, a v jiných případech ho blokují. Vědci nyní zkoumají, na jaké typy receptorů serotoninu – je jich asi dvacet – se psychedelika váží. Tato pro serotonin aktivní místa se nacházejí ve vysoké koncentraci na nervových buňkách v oblastech mozku, které jsou považovány za regulační a jsou zdrojem důležitých psychologických a fyzických procesů: ovlivňují kardiovaskulární systém, vylučování hormonů, regulaci teploty, spánek, příjem potravy, náladu, vnímání, motorickou kontrolu. Když jsme si nastínili, co to vlastně psychedelika jsou a co způsobují a začlenili jsme je do světa objektivních a měřitelných údajů, vraťme se zpět k tomu, jak se s nimi cítíme, protože je to právě mysl, na niž psychoaktivní látky působí.

²⁶ 5-MeO-DMT je aktivní látka vylučovaná jedovými žlázami ropuchy žijící v Sonorské poušti, *Bufo alvarius*. Látka se nezískává olizováním těchto ropuch, jak by se jistě líbilo médiím, nenechává uživatele psychoaktivních látek ropuchu spíše bezbolestně „podojit“ na skličko. Sekret žlázy se pak vysuší a kouří v dýmce. Viz Wade Davis, Andrew T. Weil: *Identity of a New World Psychoactive Toad*, Ancient Mesoamerican, 1988, str. 51-59. [Česky vyšla s touto tematikou kniha Adrian Morgan: *Ropuchy a prašivky*, z angl. originálu *Toads a Toadstools* přel. E. Krejčová, Volvox Globator, Praha 2004; pozn. nakl.]

Je důležité si uvědomit, že ačkoli rozumíme větší části farmakologických vlastností psychedelik, nevíme skoro nic o tom, proč mění chemii mozku tak *bezprostředně* a proč se tato změna týká subjektivní, niterné zkušenosti. To platí jak pro psychedelika, tak například pro Prozac. Jen těžko dokážeme pochopit, jak psychedelika aktivují jednotlivé receptory serotoninu, potažmo jak způsobují jiné myšlenky a emoce. Nedokážeme „cítit“ blokaci serotoninu; spíše začínáme vnímat extázi. Nemůžeme „vidět“ aktivaci frontálního laloku; místo toho vnímáme anděly nebo démony.

Není možné přesně předpovědět, co se stane při jednom konkrétním požití psychoaktivní látky. Ale přesto se pokusíme generalizovat subjektivní účinky, protože se snažíme nalézt smysl „typické“ reakce. Můžeme to udělat tak, že porovnáme všechny své a cizí zkušenosti určité typické psychedelické látky – LSD, meskalinu, psilocybinu nebo DMT. Je těžké zážitek změněného vědomí nějak definovat. (Ale pokud k němu doje, určitě ho poznáme!)

Následující poznatky nevycházejí z účinků „jemných“ psychoaktivních látek jako je MDMA nebo marihuana obvyklé síly, ani nepopisují reakce na nízké dávky psychedelik, kdy jsou účinky podobné jiným nepsychedelickým látkám, jako je amfetamin.

Psychedelika působí na všechny naše mentální funkce – vnímání, emoce, myšlení, pohotovost těla a naše sebeuvědomování.

Senzorické účinky, účinky na vnímání, bývají často, ale ne vždy, primární a nejzjevnější. Objekty v našem vizuálním poli se zdají být jasnější, nebo zastřenější; větší, nebo menší a zdá se, že mění tvar nebo se taví. Ať máme oči zavřené nebo otevřené, vidíme věci, které mají s vnějším světem pramálo společného: víření, spoustu barev, geometrické vzory nebo jasně zřetelné obrazy živých i neživých objektů, které se různě pohybují a jsou různě aktivní.

Zvuky jsou tišší, nebo hlasitější; syrovější, nebo jemnější. Jako bychom ve zvuku větru dokázali zaslechnout rytmus. Zpěv nebo mechanické zvuky je slyšet i v prostředí, které je zcela tiché.

Kůže je více či méně citlivá na dotek. Naše schopnost chutnat a čichat je buď zostřená, nebo zastřenější. Buď zažíváme nadměru emocí, nebo jsme jich zcela prosti. Obavy a strach, radost a uvolnění, všechny pocity jsou nicotné, nebo naopak nesmírně intenzivní. Právě tyto extrémy určují podobu psychedelické zkušenosti – zakusíme buď hrůzu, nebo extázi. Dva opačné pocity mohou existovat společně, ve stejnou dobu. Takové emocionální konflikty mohou být bolestivé – na druhou stranu může dojít k setření rozdílů mezi nimi. Najednou cítíme k druhým silnou empatii, nebo je naopak nesnášíme.

Náš proces myšlení se zrychlí, či zpomalí. Myšlenky jsou zmatenější, nebo jasnější. Můžeme vnímat i absenci myšlenek, nebo je naopak nemožné myšlenkový proud zastavit. Získáme nový náhled na své problémy, nebo v nich můžeme beznadějně uvíznout. Význam myšlenek se stane důležitějším než myšlenky samotné. Čas začne plynout zcela jinak – dvě hodiny uplynou mrknutím oka, nebo se minuta stane nekonečným kolotočem událostí a myšlenek.

Našemu tělu je horko, nebo zima; cítí se těžké, nebo lehké; bude se nám zdát,

že naše ruce a nohy povyroستly, nebo se smrskly; že se pohybujeme směrem vzhůru, nebo dolů. Bude nám připadat, že naše tělo už neexistuje, nebo že se mysl od těla odloučila.

Jsme schopni větší či menší sebekontroly. Zakoušíme vliv druhých na naši mysl nebo tělo – buď příjemně, nebo nikoli. Budoucnost je naše a čeká na nás, nebo je nám bezvýhodně předurčena – a to zcela plně, a my ji nedokážeme ovlivnit.

Psychedelika postihují každý aspekt našeho vědomí. A je to právě vědomí, co nás odlišuje od všech ostatních živočišných druhů a umožňuje nám vnímat a uznávat moc božství nad námi. Ale snad existuje i jiné vysvětlení, proč mohou být psychoaktivní látky tak hrůzné, nebo tak inspirující. Ohýbají a napínají základní pilíře, strukturu a primární charakteristiky našeho lidského bytí.

Tak to jsou psychedelické látky. Lze je nazírat v rámci komplexního a bohatého kontextu, skrze spoustu dosud nedoceněných perspektiv. Nejsou to látky nové a víme o nich hodně. Uvedly nás do moderní éry biologické psychiatrie, a protože se přespříliš zdůrazňovala jejich schopnost vytvořit závislost, byl předčasně ukončen jejich mimořádně přínosný výzkum na lidech.

Právě toto klubko konfliktů, nejednoznačností a sporů jsem zvolil jako východisko, z něhož bych mohl co nejlépe vyjít, dojít co nejdál a co nejlépe zformulovat své výzkumné cíle. Kde bych měl začít? O co se opřít? Jakým směrem se vydat? Potřeboval jsem klíč, kterým bych otevřel zámek zapovězeného studia psychedelik.

A najednou se vedle tohoto fiktivního světa idejí objevila reálná a obskurní molekula – DMT. Její volání jsem nemohl ignorovat a ani jsem na to nepomyslel. Nevěděl jsem, že mě zavede tam, kam mě nakonec zavedla.

2. Co je DMT

N,N-dimethyltryptamin neboli DMT je opravdu pozoruhodná molekula. Ačkoli je chemicky jednoduchá, má tato „molekula duše“ přímý vliv na naše vědomí, na spoustu překvapivých a neočekávaných myšlenek a pocitu. Otevírá dveře do světa ukrytého za naší imaginací.

DMT je obsaženo v těle každého z nás – vyskytuje se nejen v živočišné, ale i v rostlinné říši. Je přirozenou součástí chemického složení lidského těla i těla jiných savců; jeho molekuly jsou obsaženy v mořských organismech, trávách a luskovinách; v tělech ropuch a žab; podílejí se na chemické struktuře hub a plísní; najdeme je v kůře, květech, kořincích.

Alchymista-psychedelik Alexander Shulgin věnoval DMT celou kapitolu v knize *THIKAL: Tryptamines I Have Known and Loved* (Tryptaminy, které jsem poznal a miloval). Vhodně tuto kapitolu nazývá „DMT je všude“ a říká: „DMT je (...) tady v té květině a támhle v tom stromu a i v tomhle podivuhodném zvířeti. Je zkrátka a jednoduše skoro všude, kam se podíváte.“ Opravdu je snazší zkoumat, kde DMT *není*, než kde Je.²⁷

DMT je nejvíce obsaženo v rostlinách Latinské Ameriky. Tam také lidé poznali jeho pozoruhodné vlastnosti již před několika desítkami tisíc let. Ale teprve v posledních sto padesáti letech jsme získali určité ponětí, jak je DMT s člověkem spojeno.

Přibližně v polovině 19. století badatelé v Amazonii, mezi nimi i Angličan Richard Spruce a Němec Alexander Humboldt, popsali účinky exotických tabáků a nápojů, ovlivňujících vědomí a připravených domorodými obyvateli z různých rostlin. Ve 20. století pokračoval v tomto nebezpečném, ale vzrušujícím terénním badání americký botanik Richard Schultes. Nejprekvapivější byly účinky a způsob podávání psychoaktivních tabáků.

Latinskoameričtí původní obyvatelé psychoaktivní tabák dosud používají, nazývají jej mnoha jmény, jako *yopo*, *epena ajurema*. Užívají jej ve velkých dávkách; jedna dávka někdy přesáhne i 30 gramů. Velmi působivou technikou je fouknutí prášku lulkou do nosu vašemu společníkovi. Jedno takové „šňupnutí“ vás může „srazit na kolena“.

Spruce a Humboldt popsali, že místní se dokáží takovým tabákem velmi rychle uvést do psychedelického stavu. Ani jeden z obou vědců ovšem tyto stavy nedokázal podrobněji prostudovat. Stačil jim pohled na intoxikované indiány, kteří sebou šklubali v křečích, zvraceli a nesouvisle „mumlali“. Tito první badatelé pak vyslechli příběhy fantastických vizí, cest mimo tělo, předpovídání budoucnosti, příběhy o nalézání ztracených předmětů a kontaktu s mrtvými předky a dalšími entitami zbavenými těla.

Jinou směsí, která působí podobně, ovšem pomaleji a konzumuje se častěji – a sice v podobě nápoje, je směs označovaná různými názvy: třeba *ayuhuasca* nebo *yagé*. Tento nápoj inspiroval řadu autorů mnoha skalních maleb a maleb na stěnách

²⁷ Alexander Shulgin, Ann Shulgin: *THIKAL*, Transform Press, Berkeley 1997, str. 247-284.

přírodních přístřeší – dnes se těmto dílům říká „psychedelické“ umění.

Spruce a Humboldt přivezli z Nového světa několik vzorků těchto psychedelických rostlin domů do Evropy. Na americkém kontinentě se o tyto rostliny po desítky let nikdo nezajímal a neměl zájem ani o příslušnou technologii, aby provedl další analýzu jejich chemických vlastností a účinků.

Zatímco byly tyto psychedelické rostliny uloženy v archivu Muzea dějin přírodních národů, syntetizoval kanadský chemik R. Manské během své práce, která s touto problematikou nijak nesouvisela, novou látku nazvanou N,N-dimethyltryptamin neboli DMT. Jak popsal v odborném článku v roce 1931, syntetizoval několik sloučenin odvozených od chemicky modifikovaného tryptaminu.

Tyto produkty ho zajímaly proto, že byly obsaženy v jedovaté rostlině sazaníku květnatého (*Calycanthus floridus*), rostoucího v Severní Americe. DMT bylo jednou z těchto sloučenin.²⁸ Pokud je tedy známo, DMT laboratorně syntetizoval právě Manské, zaznamenal jeho strukturu a pak tuto sloučeninu odložil do kouta ve své laboratoři, kde se na ni jen prášilo. O přítomnosti DMT v rostlinách měnících vědomí ani o jeho přítomnosti v lidském těle tedy stále nikdo nevěděl. Ve vědeckých kruzích byl o psychedelika pramalý zájem, a to až do doby po druhé světové válce.

Na počátku 50. let otrásly objevy LSD a serotoninu teoriemi „freudiánské psychiatrie“ a položily základy nové vědy – neurologie. O psychedelické látky se začalo zajímat stále více vědců, kteří si začali říkat „psychofarmaceuti“. Chemici začali zkoumat kůru, listy a semena, jež byly poprvé označeny za psychedelické před stovkami let, ještě než se začaly hledat jejich aktivní složky. Jak serotonin, tak LSD jsou tryptaminy, a tak středem tohoto zájmu byla logicky rodina tryptaminů.

Úspěch na sebe nenechal dlouho čekat. V roce 1946 izoloval O. Goncalves DMT z jihoamerického stromu používaného pro výrobu psychedelického tabáku a svůj objev popsal ve španělštině. V roce 1955 zveřejnili v prvním anglicky psaném časopise M. S. Fish, N. M. Johnson a E. C. Horning, že objevili DMT v dalším stromu, blíže příbuzném tomu, z něhož se vyráběl tabák. Ačkoli vědci věděli, že DMT je součástí rostlin s psychedelickými účinky, dosud netušili, že psychoaktivní je samotné DMT.²⁹

V 50. letech se o účincích LSD a meskalinu na lidské vědomí dočetl i maďarský chemik a psychiatr Stephen Szára. Objednal si LSD ze Sandozu, aby mohl začít s vlastním studiem chemických procesů lidského vědomí. Protože Szára pracoval za „železnou oponou“, nechtěla švýcarská společnost riskovat, že se jejich LSD dostane do komunistických rukou, a proto jeho žádost zamítla. Tento vědec se ale nevzdal a vyhledal si články, které popisovaly⁹ přítomnost DMT v

²⁸ R. H. F. Manske: *A Synthesis of the Methyl-Tryptamines and Some Derivates*, in: Canadian Journal of Research 5, 1931, str. 592-600.

²⁹ O. Goncalves de Lima: *Observações Sobre o Vinho da Jurema Utilizado Pelos Índios Pancarú de Tacaratú (Pernambuco)*, in: Arquiv. Inst. Pesquisas Agron. 4, 1946, str. 45-80; M. S. Fish, N. M. Johnson, E. C. Horning: *Piptadenia Alkaloids, Indole Bases of P. Peregrina (L.) Benth. and Related Species*, in: Journal of American Chemical Society 77, 1955: str. 5892-95-

psychedelických tabácích Amazonie. Pak v roce 1955 ve své budapešťské laboratoři sám DMT syntetizoval.

Szára polykal stále větší dávky DMT, ale nic nepociťoval. Zkusil zvýšit dávku na celý 1 gram, což bylo stokrát až tisíckrát více než aktivní dávka LSD. Byl udiven, protože zřejmě něco v jeho gastrointestinálním systému bránilo orálně podanému DMT účinkovat. Usoudil, že si látku musí vstříknout injekcí. Jeho tušení předjímalo pozdější objev mechanismu ve střevech, kde dochází k odbourávání orálně podaného DMT tak rychle, jak je polykáno – mechanismus, který domorodí Jihoameričané odhalili již před tisíciletími.

S heslem „jdu první“ si Szára nitrosvalově aplikoval DMT v roce 1956. Vhledem k dnešní „plné dávce“ byla ta jeho zhruba poloviční.

Za 3 až 4 minuty jsem začal zakoušet vizuální efekty, které byly velmi podobné tomu, o čem jsem četl u Hofmanna [o LSD] a v Huxleyho popisech [o meskalinu]. (...) Zažíval jsem obrovské vzrušení. To bylo celé to tajemství.³⁰

Když si dávku zdvojnásobil, prohlásil:

Objevily se [fyzické] symptomy jako chvění, třes, mírná nevolnost, [rozšíření zornic], zvýšení krevního tlaku a zrychlení tepu. Zároveň se objevil eidetický fenomén [prodloužení vizuálního vjemu – vizuálně vnímané objekty zanechávají „stopu, dráhu“], optické iluze, pseudohalucinace a později se objevily i opravdové halucinace. Halucinace se skládaly z pohyblivých, jasně zbarvených orientálních motivů a později se tyto výjevy velmi rychle začaly střídát. Tváře lidí se zdály být maskami. Můj emocionální stav se změnil v euforii. Mé vědomí bylo zcela vyplněno halucinacemi a má pozornost k nim byla pevně upoutána; proto jsem si nemohl všimnout dění okolo sebe. Po 45 minutách až 1 hodině symptomy vymizely, a já byl schopen zaznamenat, co se dělo.³¹

Szára rychle oslovil 30 dobrovolníků, většinou své mladé maďarské kolegy-lékaře. Všichni dostali několik psychedelických dávek.³²

Jeden z nich svůj zážitek popsal:

Celý svět jako by zářil. (...) Celý pokoj je plný strašidel. Jsem z toho omámený. (...) Už je toho moc! (...) Cítím se přesně tak, jako kdybych létal. (...) Cítím, že tohle je nade vším, nad zemí.

Jsem rád, že jsem zase zpátky na zemi. (...) Všechno má duchovní podstatu, a je to tak reálné. (...) Cítím, že jsem opět přistál. (...)

Jedna lékářka prohlásila:

Jak je to jednoduché. (...) Předemnou jsou dva klidní, světlem ozáření bozi.

³⁰ Stephen Szára: *The Social Chemistry of Discovery: The DMT Story*, in: *Social Pharmacology* 3,1989, str. 237-248.

³¹ Stephen Szára: *The Comparison of the Psychotic Effects of Tryptamine Derivates with the Effects of Mescaline and LSD-25 in Self-Experiments*, in: *Psychotropic Drugs*, eds. W. Garattini, V. Ghetti, Elsevier, New York 1957, str. 460-467.

³² Sai-Halasz, G. Brunecker, S. Szára: *Dimethyltryptamin: ein Neues Psychoticum*, in: *Psychiat. Neurol.*, Basel 135,1958, str. 285-301

(...) Myslím, že mě do tohoto nového světa zvou. Panuje tu hluboké ticho, jako na poušti. (...) Konečně jsem doma. (...) Nebezpečná hra; bylo by tak snadné se už nevrátit. Musím dbát toho, že jsem lékařka, ale tady to není důležité; rodina, studium, plány, celá má paměť, tohle všechno je mi nesmírně vzdálené. Důležitý je jen tento svět. Jsem svobodná a volná, beze zbytku a naprosto sama.

Západní svět objevil DMT a DMT se dostalo do jeho povědomí.

Přestože několik dobrovolníků zažilo „špatný trip“, Szára vyzdvihoval rychlý nástup účinků. DMT se snadno užívalo, nastupovaly plné psychedelické symptomy a experimenty bylo možno zvládnout v několika hodinách. Když opustil na konci 50. let Maďarsko s malou zásobou DMT, setkal se v Berlíně s kolegou, který ho zapojil do studie LSD. Konečně se Szárovi podařilo tuto bájnou psychoaktivní látku vyzkoušet. Ačkoli mu jeho účinky připadaly zajímavé, dvě hodiny jejich trvání mu připadaly poněkud dlouhé.

Když emigroval do Spojených států, zaměřil se ve svém výzkumu přednostně opět na DMT – a to mu velmi pomohlo na novém místě v Národním institutu zdraví v Bethesdě v Marylandu, kde pracoval téměř tři desítky let. Mnoho let rovněž působil jako ředitel předklinického výzkumu v Národním institutu drogových závislostí, než v roce 1991 odešel do důchodu.

I jiné experimentující skupiny vědců potvrdily a rozšířily Szárův objev, že k působení DMT je nutné injekční podávání. Je však velmi překvapující, jak málo detailních informací věnovali ostatní badatelé psychologickým vlastnostem této látky.

Například když Szára opustil Maďarsko, jeho někdejší spolupracovník zaznamenal jen to, že DMT u zdravých dobrovolníků způsobilo „psychotický stav (...) s převažujícími barevnými halucinacemi, ztrátou představy času a prostoru, euforií a poněkud deziluzivní zkušeností, někdy s úzkostí a zatemněním vědomí.“³³

Jedním z nejvytíženějších amerických center pro výzkum psychedelik na dobrovolnících byla Nemocnice veřejné zdravotní služby v Lexingtonu v Kentucky. Zde přijali desítky dávek psychoaktivních látek lidé, kteří byli ve výkonu trestu pro porušení protidrogových zákonů, v naději, že by s nimi kvůli účasti na výzkumu mohlo být ve vězení lépe zacházeno. Ale všechno, co se v těchto studiích můžeme dočíst o účincích DMT, je, že „mentální účinek se skládá z úzkosti, halucinací (obvykle vizuálních) a zhoršeného vnímání.“³⁴

Ještě méně objevené byly studie amerického Národního institutu pro mentální zdraví. Zde skupina experimentátorů s předchozí zkušeností s psychedelikem měla pouze zjistit, co by mělo být považováno za plnou dávku DMT. Autoři poskytli jediný komentář o zážitcích dobrovolníků, že totiž byli „výše než kdykoli

³³ A. Sai-Halasz: *The Effect of Antiserotonin on the Experimental Psychosis Induced by Dimethyltryptamine*, in: *Experientia* 18, 1962, str. 137-138.

³⁴ D. E. Rosenberg, Harris Isbell, E. J. Miner: *Comparison of Placebo, N-Dimethyl-tryptamine and 6-Hydroxy-N-dimethyltryptamine in Man*, in: *Psychopharmacology* 4, 1963, str. 39-42

předtím“.³⁵

„Psychedelická subkultura“ objevila DMT brzy poté, co se podílela na výzkumu, ale první zprávy o jeho účincích si vysloužily titulek „droga teroru“. William Burroughs, autor knihy *The Naked Lunch*,³⁶ byl jedním z prvních uživatelů DMT. Setkání Burroughse s jeho britskými kolegy bylo nepřijemné. Leary o tom, co Burroughs zažil, napsal: „Příběh psychiatra a jeho přítele, kteří si vzájemně píchli DMT v londýnském bytě. Přítel zpanikařil a psychiatrovi připadalo, že se mění v krotícího a svíjejícího se ještěra. Lékař propadl dilematu, kam má tomu orientálnímu jedovatému hadovi píchnout injekci protilátky.“³⁷

Tak toto je dobrý příklad síly setu a settingu s nepřijemnými důsledky – dva lidé s velkou dávkou DMT v opuštěném bytě ve stejnou dobu, jeden odpovědný za druhého. Opravdová „terorizující droga“.

Trvalo dlouho, než se DMT zbavilo této špatné reputace, přestože Leary později popsal jeho pozitivní působení. Někteří oceňovali u této látky především krátkodobost účinku a DMT si získalo mírnou popularitu. Několik nezodpovědných jednotlivců si usmyslelo, že je možné dát si DMT během oběda, takže se mu dostalo pochybné přezdívky „trip pro byznysmeny“.³⁸

Přestože Szára a další nepřestávali o DMT publikovat odborné články, zůstalo většinou jen u farmakologické zvědavosti: intenzivní, krátkodobý účinek a výskyt v rostlinách. LSD bylo jednoznačně o krok napřed, neboť významně zapůsobilo na psychiatrickou vědeckou oblast. To se však změnilo, když tito badatelé objevili, že DMT je součástí chemického složení mozku myši a krys, a pak přišli na to, jakým způsobem toto mocné psychedelikum ve zvířatech vzniká.

Mohlo by DMT existovat v *lidském* těle? Bylo to pravděpodobné, protože vědci mezitím objevili enzymy podílející se na vytváření DMT ve vzorcích lidských tkání, což se velmi podobalo výsledkům zkoumání enzymů u zvířat.

Závod začal. V roce 1965 německý výzkumný tým publikoval článek v *Nature*, ve vlajkové lodi britských vědeckých časopisů – DMT se podařilo izolovat z lidské krve. V roce 1972 Julius Axelrod z amerického Národního institutu zdraví, jenž dostal Nobelovu cenu, popsal nález DMT ve tkáni lidského mozku. Další výzkum ukázal, že DMT lze najít i v lidské moči a v mozkomíšním moku. Netrvalo dlouho a vědci přišli na způsob, jakým se dá DMT syntetizovat – podobně jako u zvířat.

³⁵ Jonathan Kaplan, Lewis R. Mandel, Richard Stillman, Robert W. Walker, W. J. A. Vandenhevel, J. Christian Gillin, Richard Jed Wyatt: *Blood and Urine Levels of N,N-dimethyltryptamine Following Administration of Psychoactive Dosages to Human Subjects*, in: *Psychopharmacology* 38,1974, str. 239-245.

³⁶ [česky: *Nahý oběd*, překl. J. Rauwolf, Arcadia, Praha 1994.]

³⁷ Timothy Leary: *Programmed Communication During Experiences with DMT*, in: *Psychodelic Review* 8,1966, str. 83-95.

³⁸ Nejistota, která panovala ohledně účinků DMT, byla příčinou relativní neznámosti této látky až do doby, kdy na ni Terence McKenna začal v polovině 80. let veřejně aktivně upozorňovat – psal o DMT knihy, vedl přednášky, poskytoval interview apod.

DMT se tak stalo první známou *endogenní* psychedelickou látkou.³⁹

Endogenní znamená, že chemickou sloučeninu vytváří tělo samotné: *endo* znamená „v, uvnitř“ a *genous* „generován, vytvářen“. Endogenní DMT je tedy DMT vytvářené v těle. Existují i jiné endogenní chemické sloučeniny, které známe již dlouhou dobu – endogenními sloučeninami podobnými *morfinu* jsou například *endorfiny*.

Ovšem objev DMT lidském těle slavil daleko větší úspěch, než jak tomu bylo u endorfinů. Jak ještě v této kapitole uvidíme, Amerika byla zachvácená antipsychedelickými a antidrogovými náladami, což pro výzkum znamenalo, že se vědci od studia endogenního DMT *distancovali*. Objevitel endorfinů ale obdržel Nobelovu cenu.

Samozřejmě musela přijít zásadní otázka: „Proč se vlastně DMT v našich tělech nachází a co způsobuje?“

Psychiatrii odpovídali: „Může způsobovat mentální onemocnění.“

Takováto odpověď byla přirozená, uvážíme-li postavení psychiatrie jako vědy, která má rozumět vážným psychiatrickým onemocněním a léčit je. Ovšem možná právě proto se ostatním vědecky relevantním odpovědím nevěnovala příliš velká pozornost. Protože se věda omezila na zkoumání role DMT u psychózy, ztratili psychiatři unikátní příležitost, jak proniknout hlouběji do tajemství lidské mysli.

Vědci věřili, že LSD a psychotomimetika navozují u zdravých dobrovolníků krátkodobou „modelovou psychózu“. Domnívali se, že nalezením endogenního psychotomimetika, jež by modelovou psychózu zapříčiňovalo, a z něhož by tak vyplývaly jisté možnosti léčení, by mohli lépe diagnostikovat a léčit mentální choroby. DMT jako první známé endogenní psychotomimetikum jim dalo naději, že takový výzkum nebude trvat dlouho. Například by bylo možné podat DMT zdravým dobrovolníkům, navodit jim psychózu a poté vyvinout nové léky, které by u nich tyto účinky mírnily či úplně zastavily. A pak by i psychiatrickým pacientům mohlo být takoveto „antiDMT“ medikováno. Pokud by nadměra přirozeně vytvářené DMT opravdu způsobovala u pacientů psychózu, pak by takové antiDMT mělo antipsychotický účinek.

Zkoumání DMT nabrala na rychlosti, když ho náhle, v roce 1970, americký Kongres zařadil spolu s dalšími látkami do kategorie ilegálních a nežádoucích. Pak už bylo skoro nemožné zahájit nějaký nový výzkum, při němž by se s DMT experimentovalo na dobrovolnících. A brzy poté, v roce 1976, vyšel článek podepsaný vědci amerického Národního institutu pro mentální zdraví, který znamenal naprostý konec všem studiím DMT na lidech. Autory byli přední odborníci, mnozí z nich dříve DMT lidem sami podávali. Považovali za nutné konstatovat, že stopy ukazující na vztah DMT a schizofrenie jsou mnohem složitější a nejisté. Ovšem místo toho, aby podnítili sofistikovanější a pečlivější výzkum v této kontroverzní oblasti, prohlásili:

³⁹ Vynikající souhrn údajů o endogenním DMT viz Steven A. Barker, John A. Monti, Samuel T. Christian: *N,N-Dimethyltryptamine: An Endogenous Halucinogen*, in: *International Review of Neurobiology* 22,1981, str. 83-110.

„Jako každá dobrá vědecká teorie musí modelová schizofrenie způsobená DMT buď zvitězit, nebo zemřít, a to i spolu s heuristicky generovanými údaji. My doufáme, že v blízké budoucnosti buď dodají získané údaje této teorii nový podnět k životu, nebo dojde k jejímu patřičnému pohřbu.“⁴⁰

Onen „patřičný pohřeb“ se dostavil poměrně brzy. Asi o rok či dva později se objevil článek o výzkumu DMT na lidech. Několik vědců zde smutně konstatovalo konec této teorie.

Bylo DMT pohřbeno ještě zaživa lidmi, kteří se během příliš kontroverzně zaměřeného výzkumu báli o svou kariéru? Vědecké bádání na poli psychózy indukované DMT se přece nelišilo od jiných výzkumů biologické psychiatrie, jež se pokoušela prozkoumávat složité a nejasné vztahy mezi myslí a mozkiem. Je zjevné, že toto téma bylo odsunuto do pozadí spíše z politických než z vědeckých pohnutek.

Všeobecně lze říci, že existovaly dva typy studií, které se zabývaly teorií psychózy způsobené DMT. Jedna srovnávala hladinu DMT v krvi nemocných pacientů s hladinou v krvi zdravých dobrovolníků; druhá byla koncipována tak, aby porovnávala subjektivní účinky psychedelických látek na osoby se standardní psychózou a na osoby s psychotickými stavy. Tým z výše uvedeného institutu, který zavrhl teorii psychózy indukované DMT a rovněž vztahu DMT a psychózy, což zapříčinilo konec výzkumu DMT u lidí, kritizoval oba dva přístupy. Poukazoval na nedostatek evidentních rozdílů mezi hladinou DMT v krvi zdravých dobrovolníků a psychotických pacientů; také odmítl tvrzení, že účinky DMT a symptomy schizofrenie vykazují dostatečnou podobnost, aby bylo vhodné ve výzkumu pokračovat.

Soustředme se na údaje o hladině DMT v krvi. Všechny studie měřily koncentraci DMT z krve odebrané z předloketní žíly. Je ale nesmyslné očekávat, že hladina DMT z takto odebrané krve bude mít jistou vypovídající hodnotu, protože DMT se vyskytuje v mimořádně malých, vysoce specifických a ojedinělých oblastech. Hledat úzký vztah mezi hladinou DMT v krvi z předloktí a účinky na mozek je nevhodné, jestliže víme, že DMT se primárně vyskytuje v mozku.

Tato obtíž je jen jedinou, kterou všichni vědci uznali, mimo jiné proto, že tehdy už byla známa látka serotonin, vyskytující se rovněž v mozku. Spousta studií ztroskotala na tom, že se pokoušela srovnávat hladiny serotoninu v krvi odebrané z předloktí pacientů s psychiatrickými diagnózami, které poukazovaly na možné abnormality v metabolismu serotoninu v mozku. Takže bylo nepravděpodobné, že by z hladiny DMT v krvi mohl být učiněn fundovaný závěr, jenž by zohledňoval rozdíly mezi zdravými jedinci a psychotickými pacienty. Pokud by se psychiatři takto dívali na všechny látky v mozku, kde by se pak ocitl výzkum serotoninu? A když se srovnává schizofrenie s intoxikací DMT, je tento případ ještě více zarážející. Schizofrenie je, jak známo, složitý syndrom. Její příznaky jsou velmi

⁴⁰ J. Christian Gillin, Jonathan Kaplan, Richard Stillman, Richard Jed Wyatt: *The Psychedelic Model of Schizophrenia: The Case of N,N-Dimethyltryptamine*, in: *American Journal of Psychiatry* 133,1976, str. 203-208.

podobné těm, které se dají označit jako „paranoidní“, „chaotické“ a „nediferencované“. Má několik stadií – rané, akutní a pozdní nebo chronické. Existují dokonce „prodromální“ symptomy, které se dostaví dříve, než lze nemoc vůbec plně diagnostikovat. Navíc se symptomy schizofrenie rozvíjejí několik měsíců nebo let a jednotlivci zvolna mění své chování podle toho, jak se potřebují s touto zkušeností vyrovnávat. Proces adaptace pak vyvolává nové symptomy a nové formy chování.

Očekávat od jedné látky, že její jednorázové podání způsobí u zdravého jedince stavy podobné schizofrenii, není reálné. Dnes spíše panuje shoda, že se syndromy intoxikace psychedelickými látkami a schizofrenie částečně, zato ale významně překrývají. Halucinace a další příznaky změn smyslového vnímání, jež se postupně projevují – extrémně rychlé změny nálady, poruchy fyzické a psychické identity – můžeme rozpoznat i v *některých* případech schizofrenie a psychozy.

V psychiatrii to ale bývá vždycky tak, že mezi zkoumanou nemocí a modelem, který k jejímu studiu používáme, existují jak podobnosti, tak rozdíly. Neustále se snažíme nalézt lepší a lepší modely, ale musíme vycházet vždy z toho, s nímž pracujeme, a musíme si uvědomovat jeho nedostatky. Odmítnout účinky DMT jako látky, která může způsobovat „skutečný“ psychotický stav, nebylo od skupiny vědců z amerického Národního institutu pro mentální zdraví v souladu se zavedeným postupem psychiatrického výzkumu ani s dostupnými informacemi.⁴¹

Pakliže byly vědecké argumenty k přerušení výzkumu DMT u lidí tak chatrné, proč byl vlastně tento výzkum zastaven? Co se vlastně skrývalo za onou rétorikou „život nebo smrt“, „život v otroctví“, „patřičný pohřeb“? Údaje jen hovořily pro další studium. Místo toho se badatelé od mimořádně slibné vědecké oblasti distancovali, a navíc odradili další, kteří se této problematice mohli věnovat.

DMT bylo, jak se říká, jednoznačně ve špatnou dobu na špatném místě. Racionální výzkum jeho funkce byl znemožněn v antipsychedelickém tažení, které doprovázela hrozba nekontrolovaného užívání a zneužívání této látky. Přístup k psychedelikům byl tak značně zredukován proto, aby zabránil jejich šíření mezi veřejnost. To postihlo výzkum DMT stejně jako kdysi výzkum LSD a dalších psychoaktivních látek. Politické koncepty převážily nad vědeckými principy.

Zkoumání role DMT u schizofrenie bylo už tak nejisté a teprve na začátku, navíc ho zasáhla bouře antipsychedelických vášní, a tak se nikdo v jeho výzkumu neodvážil pokračovat a položit si tu nejpřirozenější otázku, která je u výzkumu na lidech stěžejní: K čemu vlastně DMT v našem těle slouží? Bylo to zarážející.

DMT je nejjednodušší z tryptaminových psychedelik. Ve srovnání s jinými molekulami je molekula DMT poměrně malá. Molekulová hmotnost DMT je 188, což znamená, že není o moc větší než glukóza, nejjednodušší cukr v našem těle, jehož váhaje 180; a je jen desetkrát těžší než molekula vody, která má hmotnost 18.

⁴¹ Bez ohledu na výhrady vůči teorii, že za onemocněním schizofrenií může stát DMT, je důležité zmínit, že za 25 let, dokud vědci tuto teorii neopustili, nebyla úloha „spouštěče“ schizofrenie přiknuta žádné jiné látce.

Pro srovnání uvedme ještě váhu LSD – 323 a meskalinu – 211.⁴²

DMT je úzce příbuzné se serotoninem – neurotransmiterem, jehož fungování tak silně ovlivňují právě psychedelika. Farmakologie DMT je podobná ostatním dobře známým psychoaktivním látkám. Působí na receptory serotoninu podobně, jako je tomu u LSD, psilocybinu a meskalinu. Tyto receptory se nacházejí po celém těle, i v krevním oběhu, svalech, žlázách a pokožce.

Ovšem mozek je místem, kde DMT působí nejzajímavěji. Právě v mozku, kde se nachází obrovské množství receptoru serotoninu citlivých na přítomnost DMT, ovlivňuje náladu, vnímání a myšlení. Přestože se mozek většinou chemických látek brání, má zvláštní a pozoruhodnou slabost pro DMT a nebudu přehánět, když řeknu, že mozek po něm „hladoví“.

Mozek je vysoce senzitivní orgán, velmi citlivý na veškeré tělesné a metabolické stavy nerovnováhy. Téměř neproniknutelný štít brání přenosu určitých látek z krve do mozku, neboli zamezuje přenosu nežádoucích látek skrze stěnu kapiláry do mozkové tkáně. Tato obrana dokonce nepropouští ani komplexní karbohydráty a tuky, z nichž ostatní tkáně čerpají energii. Proto musí mozek spalovat jen nečistší formu energie – jednoduchý cukr neboli glukózu.

Přesto několik podstatných molekul touto bariérou prochází, a to díky „aktivnímu transportu“. Do mozku je přeneseno několik specializovaných molekul-nosičů; při tomto procesu se spotřebuje poměrně mnoho energie. Ve většině případů je zřejmé, proč mozek tyto zvláštní sloučeniny aktivně transportuje: jde například o aminokyseliny, které potřebuje k výstavbě svých proteinů.

Až o 25 let později objevili japonští vědci, že mozek aktivně transportuje z krevního oběhu přes bariéru do své tkáně i DMT.⁴³ Neznám žádnou jinou psychedelickou látku, kterou by mozek tak intenzivně přijímal. To je jeden z

⁴² V tomto kontextu je fascinující studovat, jak veřejné a politické mínění ovlivňuje vědce a jejich bádání. Intenzivně se hledají finanční zdroje pro „ketaminový model“ schizofrenie a možnosti publikování této teorie. Ketamin je anestetikum, které má při nízkých dávkách psychedelické účinky. Podobně jako u klasických psychedelik i zde můžeme pozorovat, že účinky ketaminu vykazují značnou podobnost se symptomy schizofrenie. Ale stejně jako podobností, existuje pravděpodobně i mnoho rozdílů, stejně jako u jiných psychoaktivních látek. Upozorníme na nejméně dva důvody pro další výzkum ketaminu – existuje mnohem více srovnávacích stupnic, které dokáží statisticky porovnávat látkou navozené schizofrenické stavy, u nichž by bylo možné stanovit mnohem objektivnější a matematicky přesnější kategorie podobnosti mezi schizofrenií a intoxikací ketaminem. Tento přístup by mohl konečně vysvětlit skutečné klinické rozdíly mezi oběma stavy. Právě tyto reálně existující rozdíly způsobily, že předchozí badatelé typické účinky psychedelických látek odmítli srovnávat se symptomy schizofrenie. Dalším a pravděpodobně důležitějším rozdílem je, že ketamin je „legální“ látkou. Při využití pro výzkum na lidech pro něj platí jen nepatrná omezení. Ale současná rostoucí obliba rekreačního užívání ketaminu vyvolala zprísňení kontroly a zosílené sledování této látky. Důvodem pro obavy z výzkumu psychedelických vlastností ketaminu je možnost, že ketaminy mohou mít na schizofrenii negativní vliv.

⁴³ Toshihiro Takahashi, Kazuhiro Takahashi, Tatsuo Wo, Kazuhiko Yanai, Ren Iwata, Kiichi Ishiwata, Shigeo Nozoe: „C-Labeling of Indolealkylamine Alkaloids and the Comparative Study of Their Tissue Distributions, in: International Journal of Applied Radiation and Isotopes 36,1985, str. 965-969; Kazuhiko Yanai, Tatsuo Ido, Kiichi Ishiwata, Jun Hatazawa, Toshihiro Takahashi, Ren Iwata, Taiju Matsuzawa: In Vivo Kinetics and Displacement Study of Carbon-11-Labeled Hallucinogen, N,N-(,C) Dimethyltryptamine, in: European Journal of Nuclear Medicine 2,1986, str. 141-146

výchozích faktů, které si musíme uvědomit, když přemýšlíme, jak pohotově biologičtí psychiatři opustili zkoumání vlivu DMT na náš život. Kdyby bylo DMT tak nedůležité, kdyby bylo jen jakýmsi nepodstatným vedlejším produktem našeho metabolismu, proč by se mu mozek nebránil a nechal ho proniknout přes všechny bariéry?

Ať už tělo DMT produkuje nebo přijímá, určité enzymy jej rozkládají během několika sekund. Tyto enzymy se nazývají monoaminové oxidázy (MAO) a vyskytují se ve velké koncentraci v krvi, játrech, žaludku, mozku a střevech. Všudyprítomnost MAO je důvodem, proč DMT účinkuje tak krátkodobě. Jakmile se DMT v těle objeví, tyto oxidázy jej rychle rozloží.⁴⁴

V jistém smyslu je tedy DMT „potravou mozku“ a mozek se k němu chová podobně jako ke glukóze, onomu drahocennému zdroji energie. DMT je součástí systému rychlé přeměny – rychle přijmout, rychle využít. Mozek aktivně transportuje DMT přes svůj ochranný systém a ihned ho rozkládá. Jako kdyby bylo DMT nezbytnou látkou pro udržení běžných funkcí mozku. Zvláštní stavy začínáme pociťovat jen v situaci, kdy je koncentrace DMT oproti normálnímu stavu příliš vysoká.

Když jsme se tedy seznámili s historií zkoumání DMT a vědeckými poznatky, vraťme se k nejnaléhavější otázce: Co DMT v našich tělech způsobuje? Nebo přesněji: Proč umí naše těla DMT produkovat? Odpovídám: *Protože je to molekula duše.*

A co prosím taková molekula duše znamená? Co musí umět a jak to dělá? Proč její roli plní na prvním místě právě DMT?

Umělec-vizionář Alex Grey vložil do svého obrázku určitou představu o DMT, a tak mi Alexovo umění pomohlo začít o této problematice jasněji přemýšlet. Prohlédněte si jej a zapřemýšlejte, jak moc vystihuje vlastnosti, které by takováto chemická látka musela mít.

⁴⁴ Nějakým nevysvětlitelným způsobem se domorodci z Jižní Ameriky naučili kombinovat rostliny obsahující DMT s jinými, které obsahovaly sloučeniny antiMAO nebo inhibitory MAO. Takže požití DMT dokázalo odolat enzymatickému rozkladu v trávicím systému, přejít do krve a vyvolat příslušné psychologické účinky, než ho MAO dokázaly odbourat. To je důvod, proč v ayahuasce může být DMT orálně aktivní. Pomalejší absorpce z žaludku a střev způsobuje, že účinky DMT při podání ayahuascy trvají 4-5 hodin, a nikoli několik minut jako při aplikaci DMT přímo do krve.

Molekula duše vzbuzuje psychologický stav, který považujeme za „spirituální, duchovní“. Jsou to pocity mimořádné radosti, bezčasí a jistoty, že to, co zakoušíme, je „více než jen reálné“. Takováto látka nám může pomoci k hlubokému porozumění koexistence protikladů, jako je život a smrt; k pochopení základní jednoty všech fenoménů; a k moudrosti a lásce prostupující existenci všeho.

Molekula duše nás tedy uvádí do říše spirituality. Tento svět, jenž je pro nás a naše smysly obvykle neviditelný, není za normálního stavu vědomí přístupný. Ovšem podobně jako tato teorie existuje tento svět jen „v našich myslích“, to znamená ve skutečnosti „mimo nás a nezávisle na nás“.

Je důležité, že molekula duše není „spirituální“ sama o sobě. Je to jen nástroj, jakýsi dopravní prostředek. Představme si ji jako člun, kočár tažený koňmi, něco, s čím můžeme cestovat svým vědomím. Zaveze nás do světů, které zná jen ona sama. Musíme se jen pevně připoutat a být připraveni, protože duchovní svět není jen nebe, může být i peklem, fantazií i noční můrou. Přestože by se nám mohlo zdát, že úloha molekuly duše je andělská, může se snadno změnit v démonickou.

Proč je právě DMT tak atraktivním kandidátem na roli molekuly duše?

Jeho účinky jsou mimořádné a v pravém smyslu psychedelické. Seznámili jsme se s několika jeho vlastnostmi, a to prostřednictvím nepřipravených a nic netušících experimentátorů, kteří se účastnili prvních klinických studií v 50. a 60. letech. A dozvíme se i to, jak umí zamotat mysl našim velmi zkušeným a velmi

dobře připraveným dobrovolníkům.

Stejně důležitá je i skutečnost, že naše tělo DMT zcela přirozeně produkuje. Náš mozek je vyhledává, přijímá a okamžitě zpracovává. Jako endogenní psychedelikum se může DMT podílet na přirozeně se dostavujících psychoaktivních stavech, které nemají nic společného s látkami z vnějšku, přestože jsou psychedelickým stavům těmito látkami vyvolávanými podobné. Mezi tyto stavy lze jistě počítat psychózu, ale nesmíme opomenout ani stavy, které s mentálním onemocněním nesouvisí. S přítomností DMT mohou být spojeny i další stavy, jako zrození, smrt a stavy blízké smrti, zkušenost setkání s bytostmi z jiných světů či mystické a spirituální zážitky. Těmto fenoménům se budu dále věnovat mnohem detailněji.

V této kapitole jsme se již o DMT něco dozvěděli. Nyní bychom si měli položit dvě základní otázky: „jak“ a „kde“. A měli bychom se seznámit s největší záhadou – epifýzou. Potenciálně by mohla hrát roli „žlázy spirituality“, neboť má na starosti vylučování endogenního DMT. Tento orgán bude námětem dvou následujících kapitol. Navíc se budeme snažit blíže prozkoumat okolnosti, za nichž naše tělo vylučuje větší množství psychedelického DMT.

3. Epifýza: žláza duše

Ke zkoumání DMT mě asi nejvíce motivovala touha najít biologický základ duchovních zážitku. Z toho, co jsem kdysi studoval, nijak nevyplývalo, že by epifýza mohla během mystických stavů a dalších přirozeně se dostavujících, téměř psychedelických zážitků produkovat DMT. Tahle myšlenka spatřila světlo světa až krátce před tím, než jsem se pustil do přípravy nového výzkumu. V kapitole 21 tuto svou hypotézu upřesním a budu ji demonstrovat na poznacích, ke kterým jsem během experimentů došel.

V této kapitole chci shrnout, co všechno o epifýze víme, a poté se ze všech informací pokusím vyvodit, za jakých okolností by epifýza, pravděpodobná „žláza spirituality“, mohla vytvářet větší množství endogenního DMT.

Na začátku 70. let, ještě před absolutoriem na Stanfordské univerzitě, jsem pracoval na laboratorním výzkumu vývoje nervového systému kuřecích plodů. Zajímalo mě, jak se může pouhá oplodněná buňka vyvinout v komplexní a složitý organismus. Výzkum byl velmi zajímavý, práce v laboratoři mě opravdu bavila. Méně ochotně ale přiznávám, že jsem samozřejmě doufal, že díky této praxi by se mohly zvýšit mé šance na přijetí na lékařskou fakultu.

Ačkoli jsem na tomto výzkumu pracoval rád, vadilo mi zabíjení zvířat. Pronásledovaly mě noční můry, kdy mě kuřata honila opuštěnou strašidelnou krajinou. Ve snu jsem většinou ale unikl tak, že jsem se schoval do máminy pračky!

Také se nezdálo pravděpodobné, že bych díky této laboratorní práci měl větší příležitost studovat dalších oborů, které mě přitahovaly čím dál tím víc. Když jsem byl na Stanfordu, navštěvoval jsem semináře, jejichž tématem byl spánek a snění, hypnóza, psychologie a vědomí, fyziologická psychologie a buddhismus – tedy všechno, co bylo na univerzitě zajímavé.

Protože jsem musel odněkud začít, seznámil jsem se s mediky a promluvil si s jedním z jejich profesorů-psychiatrů. Ten mi doporučil, abych se sešel s Jamesem Fadimanem, Ph. D., psychologem, který na Stanfordské univerzitě pracoval.

Zavolał jsem Jimově sekretářce, domluvil si s ním schůzku a vydal se jej na univerzitu zmateně hledat. Poté, co jsem několikrát špatně odbočil a zabloudil ve slepých uličkách, jsem konečně našel správnou cestu a vstoupil k Jimovi do kanceláře. Seděl zády k oknu, svítilo na něj slunce. Nemohl jsem si ho dobře prohlédnout, protože mi slunce svítilo do očí. Svatozář okolo jeho hlavy jen zvýšila mou nervozitu. Navíc jsem si byl vědom, jak je pro mě toto setkání důležité.

Pokusil jsem se uklidnit a začal mluvit. Zeptal jsem se, co Jim, jako psycholog, dělá v inženýrské části. Zakuckal se a odpověděl: „Učím inženýry, jak mají myslet. Jsou bystří, to jistě, ale umějí do řešení problémů zapojit představivost? Jak by měl správně vypadat tvůrčí proces? Já je učím, jak se dívat na jednotlivé situace z různých úhlů.“

Věděl jsem něco málo o tom, že Jim pracoval s Willisem Barmanem, který v

rámci bádání v oblasti zvyšování kreativity podával psychedelické látky – v blízkém výzkumném ústavu. Publikované výsledky této práce, staré už třicet let, byly svého druhu ojedinělé a ukazovaly na velký potenciál psychedelik při stimulaci tvůrčích procesů. Byl jsem velmi udiven, kolik stanfordských studentů se na jeho studii podílelo!⁴⁵

Jim se opřel v křesle a já byl oslněn ještě víc. Vrátil mi zdvořilostní otázku: „A co tady děláte vy?“

Pustil jsem se do vysvětlování. Moc se mi nedařilo své myšlenky srozumitelně formulovat. Fascinují mě psychedelika. Právě jsem začal praktikovat transcendentální meditaci. Semináře, na které jsem se zapsal, mě dovedly k velice zajímavým otázkám. Jako by všechny spojovala určitá nosná nit, ale co to jen je, jaká nit? Jak mám najít, co mají všechny tyhle věci společného?

Jim poposedl a zamyšlen se na mě podíval – aspoň to tak vypadalo – skoro jsem mu neviděl do tváře, protože měl slunce v zádech. „Vy byste se hodil na výzkum epifýzy,“ řekl nakonec. „Moje žena Dorothy dělá na filmu o vnitřním světle, které popisují mystici. Přitahuje ji epifýza – a vůbec, zajímal by ji jakýkoli metafyzický zdroj tohoto světla, tohoto duševního osvětlení, jak o něm hovoří tolik kultur a směrů. Možná, že se opravdu v našich hlavách generuje jakési světlo.“

„Jak se to píše, ta epifýza?“ pohotově jsem se otázel a vytáhl zápisník.

Ještě jsme si chvilku povídali o mých plánech po ukončení studia a pak nastal čas naše krátké setkání ukončit.

Vzal jsem si Jimovu radu k srdci a začal bádát, co všechno je známo o epifýze, tomto malém orgánu uprostřed mozku. Napsal jsem pak několik článků pro semináře na následující rok, a tak jsem si vytvořil dostatečně širokou síť úvah pro teorie, jež jsem později rozvinul do dnešní podoby.⁴⁶

Západní i východní mystické tradice často hovoří o oslnivém světle, jež provází hlubokou spirituální zkušenost „osvětlení“ – k němu obvykle dochází prohloubením vědomí, jež prošlo určitými úrovněmi spirituálního, psychologického a etického vývoje. Tento proces popisují všechny mystické tradice.

Například v judaismu prochází vědomí *sefiroty* – kabalistickým stromem duchovního vývoje, vrcholícím v *keter* neboli koruně. Koruna se užívá k popisu bezrozměrného bodu mezi Projeveným a Neprojeveným.

Ve východní ájurvédské tradici se energetickým centřům duchovního vývoje říká *čakry* a pohyb energie skrze ně je provázen zvláštním zážitkem. Nejvyšší čakra se rovněž nazývá korunou nebo „lotosem tisíce okvětních plátků“.

V obou systémech je korunou *sefra* nebo *čakra*, nacházející se buď ve středu lebky, nebo na jejím vrcholku, což logicky evokuje otázku, jak celá tato tradice

⁴⁵ Willis W. Harman, Robert H. McKim, Robert E. Mogar, James Fadiman, Myron J. Stolaroff: *Psychedelic Agents in Creative Problem-Solving: A Pilot Study*, in: *Psychological Reports* 19, 1966, str. 211-227.

⁴⁶ O více než 20 let později, v roce 1995, jsem se setkal s Dorothy Fadimanovou na konferenci v Manausu v brazilské Amazonii. Když se vrátila domů do Kalifornie, poslala mi své vize ze 70. let o světle – krátký film *Radiance*. Kruh se konečně uzavřel.

souvisí s lidskou epifýzou.⁴⁷

Poprvé se lze o fyzické epifýze dočíst ve spisech Herofilových, tento lékař žil ve 3. stol. př.n.l., tedy v dobách Alexandra Velikého. Její název pochází z latinského *pineus* (od slova borovice). Tento malý orgán má zřejmě tvar borovicové šišky, ale není větší než nehet vašeho malíčku.

Epifýza je v mozku jediná nepárová, zatímco všechna ostatní mozková centra jsou párová, to znamená, že jeden z páru leží napravo a druhý nalevo – existuje pravý a levý čelní lalok, pravý a levý spánkový lalok atd. Jako jediný osamocený orgán uložený hluboko v mozku vzbuzuje epifýza automaticky zvědavost již skoro dva tisíce let. Na západě dosud nikdo nepřišel na to, jaký by mohla mít význam. Zájem o epifýzu⁴⁷ se zvýšil, když se jí začal zabývat René Descartes. Tento francouzský filozof a matematik 17. století, který prohlásil „myslím, tedy jsem“, se snažil nalézt zdroj svých myšlenek. Introspekci došel k závěru, že myslet lze v jednom okamžiku zřejmě jen jednu jedinou myšlenku.

Odkud by se mohly v mozku brát takovéto nepárové, osamocené myšlenky? Descartes tedy předpokládal, že epifýza, jediný nepárový orgán v mozku, by mohla takové jednotlivé myšlenky nějak generovat. Byl též přesvědčen, že umístění epifýzy, totiž těsně nad hlavním přívodem mozkomíšní tekutiny, tuto její funkci potvrzuje.

Mozkomíšní tekutina vzniká v dutinách uložených hluboko v mozku. A tato čirá, slaná tekutina bohatá na proteiny zajišťuje měkké uložení mozku, jež chrání před náhlými nárazy a údery. Dále mozek i využívá a odvádí z hloubi jeho tkáně nevyužitě látky.

V Descartesově době se zdálo, že průtok mozkomíšní tekutiny mozem má jistou souvislost s pohybem myšlenek. Kdyby epifýza „vylučovala“ myšlenky do mozkomíšní tekutiny, mohlo by se označit takovéto putování jako „tok vědomí“?⁴⁸ Zajisté, Descartes nahlížel tyto otázky z perspektivy hluboké duchovnosti. Věřil, že myšlení nebo spíše lidská imaginace jsou základem lidské duše, za niž děkujeme své božské povaze, něčemu, co sdílíme s Bohem. Právě naše myšlenky mají být vyjádřením této božské povahy, božské přirozenosti – a jsou důkazem existence naší duše. Descartes věřil, že epifýza může hrát podstatnou úlohu v hledání a označení duše:

„Ačkoli je duše nedílnou součástí těla, existuje zde jedna jeho část [epifýza], kde se duše projevuje více a přednostněji než kdekoli jinde. (...) [Epifýza] je zavěšena mezi centry fyzického fungování [zodpovědnými za fungování prostého rozumu, prožívání emocí a pohyb], které ji mohou ovlivňovat (...); a [duše] tak má tolik různých vjemů, kolik je různých změn [v epifýze]. (...) Ale i naopak,

⁴⁷ Koruna neboli čakra „lotosu tisíce okvětních plátků“ není totéž jako „třetí oko“ – to je totiž umístěno uprostřed čela přesně nad a mezi očima, což anatomicky koresponduje spíše s hypofýzou.

⁴⁸ Vztahu mezi mozkomíšním mokem a vědomím se neurologie momentálně věnuje poměrně intenzivně. V buňkách okolo mozkových dutin je velké množství zvláštních serotoninových receptorů. Právě tyto buňky mozkomíšní mok vytvářejí. LSD se na tyto receptory velmi ochotně váže. Možná, že psychedelika skutečně mění naše vědomí skrze mimořádně aktivní kontrolu produkce této unikátní látky mozku. Descartes a jeho následovníci by se těmto „moderním“ objevům určitě od srdce zasmáli!

tělo je zkonstruováno tak, že jakmile dojde k pohnutí v této žláze [epifýze] duši nebo jakoukoli jinou příčinou, vytlačí tato žláza [epifýza] duchy [krevní tělíska], kteří ji obklopují.⁴⁹

Descartes tedy předpokládal, že epifýza je jakýmsi sídlem duše, prostředníkem mezi duchovním a fyzickým tělem. A že se v epifýze tyto dvě roviny stýkají, jedno ovlivňuje druhé a vzájemně na sebe působí.

Jak blízko byl Descartes pravdě? Co víme o biologii epifýzy my? Můžeme ji uvést do nějakého vztahu s povahou našeho ducha?

Epifýza evolučně starších zvířat, třeba ještěrek a obojživelníků, bývá také nazývána „třetím“ okem. Stejně jako dvě vidoucí oči má toto třetí oko čočku, rohovku a sítnici. Je citlivé na světlo a pomáhá regulovat tělesnou teplotu a zbarvení kůže – což jsou dvě základní podmínky přežití, které úzce souvisí se světlem v okolí. Melatonin, základní hormon epifýzy, je rovněž přítomen i v epifýzách primitivních tvorů.

Jak živočichové stoupali po žebříku evoluce, epifýza se posunula hlouběji do mozku, více se skryla před vnějšími vlivy. Přestože u ptáků už není epifýza umístěna na vrcholku lebky, zůstává stále citlivá na vnější světlo, protože ji kryjí kostičky tenké jako papír. U savců, včetně lidí, je epifýza uložena v mozkové tkáni ještě hlouběji a není citlivá na světlo přímo, alespoň ne u dospělých.⁵⁰ Z tohoto poznatku vycházejí spekulace, že epifýza zastává jistou „spirituální“ úlohu, protože zřejmě potřebuje mnohem větší ochranu před okolím, když je uložena v lebce tak hluboko.

Lidská epifýza vzniká v sedmém týdnu neboli 49 dní po početí. Pro mě bylo velmi zajímavé zjištění, že to je také přesně ten okamžik, kdy je možné jasně rozeznat pohlaví plodu; do té doby je nelze rozlišit. Epifýza a nejdůležitější lidský rozpoznávací znak, ženské či mužské pohlaví, se tedy objevují zároveň.

Epifýza se v současné době nepovažuje za součást mozku, spíše za důsledek vývoje zvláštních tkání patra úst. Odtud putuje do středu mozku, kde je, jak se zdá, nejvhodněji umístěná.

Již jsem poukázal na souvislost epifýzy a kanálů mozkomíšni tekutiny, která snadno proniká nejhluběji do mozku. Navíc je strategicky uložena v blízkosti ústředních emocionálních a smyslových center.

Tato smyslová centra se nazývají zrakové či sluchové *colliculi*, malé ostrůvky specifické mozkové tkáně. Jsou to vlastně jakási relé uzpůsobená pro přenos smyslových dat do jiných mozkových center, která mají na starosti zaznamenávání a interpretaci vjemů. Takže elektrické a chemické impulzy oka a ucha musí projít těmito *colliculi*, než je mysl rozpozná jako obrazy a zvuky. Epifýza se nachází přímo nad těmito *colliculi*, oddělená jen úzkým kanálkem mozkomíšni tekutiny.

⁴⁹ René Descartes: *The Inter-Relation of Soul and Body*, in: *The Way of Philosophy*, ed. P. Wheelright, Odyssey, New York 1954, str. 357; [česky in: *Vášeň duše*, překl.O. Švec, Mladá fronta, 2002, str. 52-55].

⁵⁰ Nevíme, zda otvor v lebce, fontanela, která se nachází přímo nad dětskou epifýzou, vpouští dovnitř dostatek světla, aby mělo na epifýzu nějaký vliv.

Cokoli epifýza do této tekutiny vyloučí, to se okamžitě dostane do colliculi.

Dále tento drobný orgán epifýzy obklopuje limbický neboli „emocionální“ mozek. Limbický systém je soubor mozkových struktur, které úzce spolupracují při vyhodnocování našich emocí, jako je radost, hněv, strach, úzkost a štěstí. Proto má epifýza přímý přístup také k emocionálním centrům mozku.

Mnoho let považovali psychologové epifýzu u savců za jakousi obdobu slepého střeva v mozku. Za jakýsi pozůstatek, zbytečnost, nefunkční upomínku na někdejší ještěři minulost. To se změnilo, když americký dermatolog Aaron Lerner objevil v roce 1958 melatonin. Tento a podobné objevy zahájily éru tzv. „melatoninové hypotézy fungování epifýzy“.

Lerner se zabýval *vítiligem*, onemocněním pokožky, při němž se po těle tvoří světlejší skvrny bez pigmentu. Jedna studie z roku 1917 tvrdila, že extrakt z kravské epifýzy odbarvil kůži žáby. Lerner si myslel, že určitá látka vylučovaná epifýzou by se mohla podílet i na vzniku vitiliga. Zpracoval přes dva tisíce kravských epifýz, než se mu podařilo objevit látku odbarvující kůži. Pojmenoval ji *melatonin*, protože zesvětlovala kůži stahováním pigmentu do speciálních buněk, zvaných *melas*, tj. černé (*tónin* znamená stahovat). Bez ohledu na Lernerovu práci dnes existuje pramálo důkazů o tom, že by melatonin hrál u vitiliga podstatnou roli.⁵¹

Ve stejné době se vědci zabývali i světelnými a temnými cykly – snažili se lépe porozumět účinkům světla na rozmnožovací funkce, což nebyl jednoduchý úkol, uvážíme-li ekonomický efekt dobře načasovaného plození zvířat v živočišném průmyslu. Zjistili, že dlouhotrvající tma blokuje reprodukční funkce a pohlavní orgány se zmenšují, zatímco epifýza se zvětšuje a produkuje více melatoninu. Naopak při konstantním světle se zmenšuje epifýza, snižuje hladina melatoninu a pohlavním orgánům se navrcejí jejich funkce. Z těchto experimentů vědci vydedukovali, že nejdůležitější látkou, kterou epifýza vylučuje, je právě melatonin, jehož přítomnost zapříčiňuje ochabování pohlavních orgánů, zatímco při jeho absenci není funkce rozmnožování potlačována. Vědci tedy usoudili, že melatonin má silné antireprodukční vlastnosti.⁵²

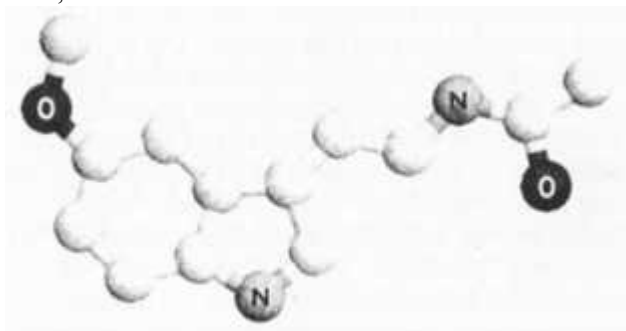
Když bylo částečně odhaleno tajemství epifýzy, jaký by mohl mít melatonin vztah k údajným *spirituálním* schopnostem této žlázy? Já byl pevně přesvědčen, že někde v mozku je uložena molekula duše, která iniciuje či podporuje mystické zážitky nebo stavy jim podobné, při nichž dochází ke změně vědomí. Mým prvním kandidátem na tuto molekulu duše, tlumočnicka mezi tělem a duší, byl právě melatonin. Kdyby měl melatonin hluboké psychedelické vlastnosti, mé hledání, kdo je nositelem duchovního života, by bylo u konce.

⁵¹ Aaron B. Lerner, James D. Case, Yoshiyata Takahashi, Teh H. Lee, Wataru Mori: *Isolation of Melatonin, The Pineal Gland Factor That Lightens Melanocytes*, in: Journal of the American Chemical Society 30, 1958, str. 2587

⁵² F. Karsch, E. Bittman, D. Foster, R. Goodman, S. Legan, J. Robinson: *Neuroendocrine Basis of Seasonal Reproduction*, in: Recent Progress in Hormone Research 40, 1984, str. 185-232.

Plné označení melatoninu je N-acetyl-5-metoxy-tryptamin a strukturálně se jedná o tryptamin, podobně jako je tomu u DMT a 5-metoxy-DMT.

Tělesné regulaci produkce melatoninu rozumíme velmi dobře. Jde o „hormon tmy“. Světlo produkci melatoninu potlačuje, ať už se jedná o světlo denní nebo umělé osvětlení v noci. Čím déle tma trvá, tím je melatoninu více. Čím více světla přes den, tím méně

MELATONIN

melatoninu. Kromě toho, že indikuje denní dobu, informuje produkce melatoninu zvíře i o tom, jaké je roční období. Dlouhodobé účinky melatoninového metabolismu pomáhají správně načasovat reakci odpovídající určité době – březost na jaře, línání, redukci tuku přes léto či zimní spánek.

Produkcí melatoninu v epifýze určují dva neurotransmitery – noradrenalin a adrenalin (neboli norepinefrin a epinefrin). Dostávají se přímo do epifýzy nervovými buňkami, které se jí téměř dotýkají. Tyto neurotransmitery se spojí se specifickými receptory, které začnou melatonin produkovat.

Adrenalin i noradrenalin se vytvářejí v nadledvinkách. Uvolňují ho do krevního oběhu při stresující zátěži. Jsou to hlavní faktory naší reakce „útok nebo útek“. Ovšem na epifýzu má vliv pouze ten adrenalin a nordadrenalin, který je uvolňován z blízko ležících nervových zakončení, nikoli z nadledvinek.

To je značně překvapující. Vždyť epifýza se nevyvinula z mozkové tkáně a nachází se před bariérou, která chrání mozek před volným přijímáním látek z krevního oběhu, takže by měla být schopná reagovat na krví přinášené chemické sloučeniny a látky. Přesto si ale tělo chrání epifýzu nesmírně obezřetně. Stresem vyprovokované vylučování adrenalinu a noradrenalinu nadledvinkami nemá na epifýzu žádný vliv – tyto látky nikdy neproniknou až k ní. Bezpečnostní systém epifýzy je založen na „vakuování“ nervových buněk, což epifýzu neuvěřitelně účinně chrání před adrenalinem a noradrenalinem v krvi. To je pochopitelné, vždyť právě tato bariéra téměř zabraňuje stimulaci epifýzy, aby vylučovala melatonin během dne.

Epifýzu obklopují drobné cévky, takže se melatonin dostává do krevního oběhu a dále do těla velmi rychle. Epifýza vylučuje melatonin i přímo do

mozkomíšního moku, takže může velmi rychle působit i na mozek.

Funkce melatoninu v lidském organismu je nejasná, přestože pokusy porozumět jeho funkci u zvířat zaznamenaly mnohé pokroky. Vědci se velmi snaží zjistit, zda má melatonin stejný dopad na fyziologii reprodukčních orgánů u lidí jako u jiných savců. Hladina melatoninu výrazně klesá v pubertě. Někteří vědci se domnívají, že se tak pohlavní ústrojí snaží vymanit z vlivu hypofýzy, která brzdí jeho vývoj, a že tento okamžik je proto počátkem dospělého fungování. Jednoznačně to tvrdit ovšem nelze. Rovněž nebylo vědecky dokázáno, jestli melatonin hraje nějakou roli při poruchách biorytmu, spánku, zimních depresích, rakovině nebo stárnutí.⁵³

Jakákoli chemická látka, již bychom označili jako molekulu duše, by nezbytně měla mít psychedelické účinky. Jestliže melatonin vykazuje určitou chemickou podobnost s DMT a 5-metoxy-DMT, znamená to, že je také hluboce psychoaktivní?

Některé dřívější studie připomínaly, že melatonin určitým způsobem mění mysl. Pokud se ho například podávají vysoké dávky před spaním, zřejmě způsobuje živější sny. Je ale velmi obtížné vycházet z těchto starých studií – nehledaly a neměřily psychedelické působení melatoninu. Pro mě tedy existoval jediný způsob jak zjistit, jestli je melatonin psychedelikum – a sice podat ho svým dobrovolníkům.

Když jsem si zařídil vlastní psychiatrickou ordinaci, strávil jsem rok ve Fairbanksu na Aljašce, kde jsem pracoval v místním psychiatrickém centru. Můj pobyt v Arktidě mě přivedl k zájmu o „zimní deprese“. Tento syndrom pomohl probudit zájem biologů o epifýzu a melatonin. Zkoumání jejich úlohy při zimních depresích je dostatečně slibné a je možné, že nám pomůže léčit široké spektrum sezónních syndromů. Tato zvláštní shoda mě přinutila ke skutečně podrobnému zkoumání epifýzy. Jenže jsem měl pramálo zkušeností s výzkumem na lidech, takže jsem se spíše soustředil na to, abych si rozšířil vzdělání.

Přestěhoval jsem se do San Diega a přidal se k ročnímu psychofarmakologickému výzkumu na Kalifornské univerzitě. Naučil jsem se sepisovat vědecké podklady k žádosti o grant, koncipovat studie a podávat léky pacientům kliniky. Připravoval jsem experimenty, nabíral krev a další biologické vzorky, analyzoval a zapisoval jsem údaje.

Pak jsem následoval kolegu ze San Diega, dr. Jonathana Lisanského, do Albuquerque. Začal jsem pracovat pod vedením dětského endokrinologa dr. Glenna Peaka. Glenn byl vědeckým ředitelem Hlavního výzkumného centra Univerzity Nové Mexiko, nezávislého centra založeného americkým Národním ústavem zdraví. Glenn, Jonathan a já jsme se pustili do obsáhlé tříleté studie, která

⁵³ Epifýza se během stárnutí plní vápníkem. Kalcifikovaná žláza je viditelným znamenkem středu mozku při rentgenování a nejrůznějších zobrazovacích vyšetřeních. V buňkách syntetizujících melatonin se ale kalcia hromadí velmi málo. Přestože hladina melatoninu klesá během stárnutí, děje se tak nezávisle na hladině kalcifikace epifýzy.

zkoumala účinky melatoninu na zdravé dobrovolníky. A výsledkem bylo první a doposud jediné zdokumentování úlohy melatoninu na fyziologii člověka: melatonin přispívá k rannímu poklesu tělesné teploty.

Mnoho biologických funkcí člověka má svůj denní rytmus. Nejvýrazněji se to projevuje u tělesné teploty, kde dochází okolo třetí hodiny ráno k strmému poklesu. V tu dobu je také hladina melatoninu nejvyšší.

Zkoumali jsme devatenáct mužů, kteří zůstali po celou noc vzhůru za jasného světla, aby došlo k omezení tvorby melatoninu. Za těchto podmínek nebyl pokles tělesné teploty zdaleka tak výrazný jako obvykle. Velmi bychom se divili, pokud by za to nebyl zodpovědný právě nedostatek melatoninu.

Když jsme potom týmž mužům podali melatonin, způsobila tato látka pokles tělesné teploty obvyklým způsobem. Z těchto výsledků jsme tedy usoudili, že melatonin hraje významnou úlohu u ranního poklesu tělesné teploty každého z nás.⁵⁴

Nejdůležitější pro mě byly výsledky několika grafů, které byly formou vyhodnocování psychologických vlastností melatoninu. Moje dosavadní studium mě utvrzovalo v přesvědčení, že tento produkt epifyzy musí mít nějaký vliv i na mysl. Jenže jsme zjistili, že podávání melatoninu má za následek v podstatě jen uklidnění a uvolnění.

Nedostatkem významnějších účinků melatoninu na lidskou mysl jsem byl zklamán. Není divu, že když byl výzkum skoro u konce a mně pozdě v noci zavolali z výzkumného centra a řekli mi, že jeden z našich dobrovolníků omylem dostal desetinásobnou dávku melatoninu, skrýval jsem vzrušení jen obtížně. To by mohlo být opravdu velmi zajímavé. Protože malé dávky této látky mají mizivé účinky, mohla tato nehoda trochu přispět k utišení mého hladu po zkoumání jeho psychologických vlastností.

Pozorně jsem naslouchal zprávě sestřičky, jak byla dávka melatoninu špatně vypočítána. Zkrátka omyl. Ale srdeční tep a krevní tlak dobrovolníka byl v mezích normálu. Jenže mě nejvíce zajímal stav jeho mysli.

„Jak se mu daří?“ zeptal jsem se napjatě.

„Dobře,“ zažívala sestřička. „Jen stěží dokáže být vzhůru. Nemůže udržet oči otevřené.“

„Nemá halucinace nebo tak?“ neskrýval jsem naději.

„Ne, takové štěstí nemáte, doktore,“ zněla pobavená odpověď.

„No nic, jsem rád, že je mu dobře,“ řekl jsem a vrátil se rychle k

⁵⁴ Rick J. Strassman, Clifford R. Quails, E. Jonathan Lisansky, Glenn T. Peake: *Elevated Rectal Temperature Produced by Ail-Night Bright Light is Reversed by Melatonin Infusion in Men*, in: *Journal of Applied Physiology* 71, 1991, str. 2178-82. Brzy po ránu, tedy tehdy, kdy většinou spíme a sníme, je hladina melatoninu nejvyšší a některé studie také tvrdí, že zvýšením melatoninu, jeho přidáním, je možné dosáhnout zlepšení snů. To jsme nebyli schopni experimentálně prozkoumat, protože by dobrovolníci museli nejprve zůstat vzhůru a podstoupit osvětlování s otevřenými očima, aby byla produkce melatoninu potlačena. Pokud by melatonin stimuloval snění, mohli bychom očekávat méně intenzivní sny u dobrovolníků, u nichž se podařilo účinně zabránit syntéze melatoninu. Zajímavé je, že látka, které noční syntézu melatoninu blokuje, spíše snění vyvolává, než aby mu zamezovaly.

profesionálnímu tónu.

Víc než cokoli jiného mě tato událost přesvědčila, že melatonin psychedelické účinky nemá. Ovšem z toho, co jsem se dočetl, jsem nabyl přesvědčení, že i přesto musí být epifýza prvním místem, kde je třeba molekulu duše hledat. Vraťme se tedy k informacím a myšlenkám, které mi vytanuly na mysli během úvah, jež stály na počátku celé studie. Poté se zaměříme na to, k čemu v epifýze slouží DMT a jak se tvoří.

4. Psychedelická epifýza

Ještě než jsem začal pracovat na výzkumu melatoninu, literatura, kterou jsem prostudoval, naznačovala, že asi o tu pravou molekulu duše nepůjde. Bylo by absurdní, aby epifýza vylučovala víc psychedelických sloučenin. Byl jsem teprve na počátku své kariéry, do mého projektu DMT bylo ještě daleko a já už jsem velmi rychle poznal, jak kontroverzně takové teorie působí.

V roce 1982 jsem podstoupil roční stáž pro výzkumníky v oboru klinické psychofarmakologie na Kalifornské univerzitě v San Diegu. Nejvíce jsem se soustředil na spojitost štítné žlázy a nálady, ale přesto jsem se snažil o samotné epifýze zjistit co nejvíc.

Jedním z mých učitelů byl dr. K. – autorita v oblasti biologických rytmů, melatoninu a spánku. Asi po půl roce jsem se rozhodl, že se mu svěřím s některými svými myšlenkami o psychedelické úloze epifýzy. Kráčeli jsme osaměle jednou z nespočtu chodeb administrativní části nemocnice pro veterány v San Diegu. Náš rozhovor tékal od tématu k tématu, a jakmile nastalo krátké mlčení, chopil jsem se příležitosti.

„Myslíte si,“ zeptal jsem se nejistě, „že by epifýza mohla syntetizovat psychedelické sloučeniny? Zdá se, že by se právě zde mohly nacházet ty správné chemické složky. Možná epifýza nějak vyvolává spontánní nástup některých psychedelických stavů – například psychózy.“ Bylo to pro mě vzrušující, nejradši bych své myšlenky ještě podrobněji rozvinul, ale při tom bych se vyhnul některým mnohem kontroverznějším myšlenkám o epifýze, které jsem choval – totiž že možná hraje určitou roli i u mnohem podivnějších stavů, třeba u stavů blízkých smrti nebo u mystických zážitků. Dr. K. se zastavil a otočil se ke mně. Oči mu žhnuly, jak se na mě tak upřeně díval přes své brýle. „Hurá!“ pomyslel jsem si.

„Dovolte, abych vám řekl následující, Ricku,“ pravil velmi pomalu a s velkým přesvědčením v hlase. „*Epifýza s psychedelickými látkami nemá nic společného.*“

To bylo naposledy, kdy jsem před někým vyslovil slova *epifýza a psychedelický zároven*.

Neodradilo mě to a stále jsem studoval všechnu dostupnou literaturu. Také jsem začal rozvíjet některé z teorií, o kterých pojednává tato kniha. Výsledky mého vlastního výzkumu melatoninu a další studie jiných vědců přispěly k vytvoření jádra úvah, okolo kterých se točily veškeré mé myšlenky, na základě nichž jsem posléze zformuloval svůj výzkumný program.

Tyto hypotézy nebyly ověřené, ale daly se odvodit z platných vědeckých údajů v kombinaci se spirituálním a náboženským pozorováním a učením. Mnoho z těchto idejí lze ověřit pomocí dostupných nástrojů a metod. Ověřit tyto teorie by bylo náročné, plné otazníků, ale také východisek pro další úvahy.

Hlavní hypotéza zní, že epifýza produkuje jisté množství psychedelický působícího DMT v mimořádných okamžicích našeho života. Taková produkce epifýzy je zároveň fyzickou reprezentací procesu, který není materiální, ani

svázaný s nějakou energií. Jde o jakési vozítko, nástroj vědomého poznání pohybu naší životní energie v jejích nejextrémnějších podobách. Zvláštními příklady tohoto fenoménu může být následující:

Když naše jedinečná životní energie vstupuje do těla plodu, v okamžiku, kdy se opravdu stáváme lidmi, prochází epifýzou, a tedy námi, prvotní vlna DMT.

Později, při narození, uvolní epifýza další, ještě větší množství DMT.

Některým z nás umožňuje DMT z epifýzy zásadní prožitek hluboké meditace, psychózy nebo stavu blízkého smrti.

Když umíráme, opouští životní energie tělo a epifýza opět uvolní záplavu psychedelické molekuly duše.

Epifýza obsahuje nezbytné stavební prvky pro syntézu DMT. Například je zde mnohem vyšší hladina serotoninu než kdekoli jinde v těle – a serotonin je hlavní výchozí látkou při tvorbě melatoninu. Epifýza je také schopna přeměnit serotonin na tryptamin, což je nejdůležitější proces pro vytvoření molekuly DMT.

Specifické enzymy, které přeměňují serotonin, melatonin nebo tryptamin na psychedelické sloučeniny, jsou v epifýze přítomny také, a to v mimořádně vysoké koncentraci. Tyto enzymy, *metyl-transferázy*, připojují metylovou skupinu – tj. jeden uhlík a tři vodíky – k jiným molekulám. Když jednoduše dvakrát připojíme metylovou skupinu na tryptamin, dostaneme dimetyl-tryptamin čili DMT. Právě kvůli vysoké hladině potřebných enzymů a výchozích látek lze oprávněně předpokládat, že epifýza je místem syntézy DMT. Překvapivě však dosud nikdo DMT v epifýze nehledal.

Teoreticky je také možné, že epifýza vytváří další látky pozměňující vědomí – tzv. beta-karboliny. Tyto sloučeniny brání rozkladu DMT prostřednictvím enzymů monoaminoxidáz (MAO) přítomných v těle. Jedním z nejpřekvapivějších příkladů fungování beta-karbolinů je *ayahuasca*. Jisté rostliny obsahující beta-karboliny v kombinaci s těmi, které obsahují DMT, v podobě psychedelického amazonského lektvaru chrání rozpad molekuly DMT při orálním použití. Kdyby tyto beta-karboliny nebyly, tak by MAO v zaživacím ústrojí velmi rychle požitě DMT zničily, takže by nemohlo na naši mysl nijak působit.

Je možné, že beta-karboliny jsou psychoaktivní i samy o sobě. Jednoznačně ale výrazně zvyšují účinky DMT. Jisté je, že epifýza syntetizuje jak DMT, tak látky, které zvyšují a prodlužují jeho účinek.

Je za těchto okolností možné, aby epifýza produkovala DMT místo melatoninu, jehož psychoaktivní vlastnosti jsou minimální? Aby se tak stalo, muselo by dojít k překonání jedné nebo několika bariér, které za normálních okolností syntézy DMT v epifýze brání:

- [*buněčný bezpečnostní systém* v okolí epifýzy o přítomnost *antiDMT sloučenin* v epifýze
- [nízká aktivita *enzymů metyltransferáz*, které DMT syntetizují o působení *enzymů monoaminoxidáz*, které DMT rozkládají.

Základní myšlenkou prvních výzkumů DMT u lidí bylo porovnávat stavy vyvolané DMT se stavy schizofrenickými. Tehdy byly také prostudovány tyto čtyři bariéry, které zabraňují produkci DMT v chemickém systému člověka. Právě v těchto studiích psychóz jsem našel údaje, které podpořily mé hypotézy o syntéze DMT epifýzou.

Nezdůrazňuji souvislost mezi DMT a psychózou proto, že bych věřil, že jde o jedinou úlohu tohoto endogenního DMT, spíš si myslím, že psychóza je jediný přirozeně se vyskytující stav vědomí, při jehož zkoumání můžeme pracovat s reálnými údaji. Věřím, že další „spontánní psychedelické stavy“, jako stavy blízké smrti a spirituální zážitky, podobně souvisí s endogenním DMT. To je ovšem třeba teprve dokázat.⁵⁵

Primární faktor, který blokuje nadbytečnou produkci DMT epifýzou, totiž vysoce účinný bezpečnostní systém tohoto orgánu, jsem nejpodrobněji probral v minulé kapitole. Nejznámějším příkladem tohoto obranného systému jsou téměř nemožné pokusy zvýšit syntézu melatoninu během dne.

Adrenalin a noradrenalin, neurotransmitery, které stimulují noční syntézu melatoninu, nazýváme souhrnně *katecholaminy*. Nervové buňky, které se epifýzy téměř dotýkají, uvolňují katecholaminy, a ty aktivují specifické receptory epifytické tkáně, což iniciuje syntézu melatoninu.

Nadledvinky také vytvářejí adrenalin a noradrenalin, uvolňují je do krevního oběhu – jako reakci na stres. Pokud se ale tyto nadledvinkové katecholaminy z krve přiblíží epifýze, tak je nervové buňky okolo epifýzy okamžitě odvedou a zpracují. Proto takové okolnosti, kdy se katecholaminy z nadledvinek uvolňují – třeba stres nebo tělesné cvičení, nemohou denní syntézu melatoninu stimulovat.

Provedli jsme výzkum, který to dokázal poměrně jasně. Elitní atleti museli ve velké nadmořské výšce uběhnout skoro maratón a my jim změřili hladinu melatoninu před výkonem a po něm. Pro mnoho běžců to byla zkušenost „téměř“ blízká smrti. Hladina melatoninu stoupala jen u těch atletů, které jsme sledovali ještě v noci během normálního spánku – to jen stěží dokazuje zásadní změnu v chemii mozku! Přesto ale uvidíme, že obranným valem epifýzy je možné proniknout, pokud je stres dostatečně veliký.⁵⁶

⁵⁵ Přestože DMT může mít podíl jak na spirituálních, tak na psychotických zážitcích, je důležité mezi nimi rozlišovat. Mezi spirituálními zážitky a psychózou sice k určitému překrývání dochází, vzniká například nepotlačitelný pocit bezprostřednosti, zlepšené vizuální a sluchové vnímání a změna vnímání času. Obvykle jsou však mystické zážitky důsledkem zralého a vědomého úsilí. Dotyční se jich snaží vědomě dosáhnout, a to se jim také často podaří – díky intelektuálnímu a morálnímu kontextu, který jim pomáhá. Tyto stavy jsou pro člověka veskrze přínosné a vítané. Symptomy schizofrenie jsou naopak nejčastěji neočekávané, nevíтанé a spolu s nimi vznikají problémy v chování nebo problémy emocionální. Takovéto prožívání je pro člověka negativní a jak dotyčný, tak jeho okolí se touží jej zbavit. Podobně jako v případě našich dobrovolníků má set a setting podávání DMT podstatný vliv na charakter zážitku. Jak člověk zareaguje na DMT, oproti látce přirozeně se vyskytující, podávané v závislosti na širším kontextu, setu a settingu? Jaký to bude člověk? Jaké jsou jeho zkušenosti a setting a jak se s účinky DMT dokáže vyrovnat a jak je bude interpretovat?

⁵⁶ ⁵⁶ Rick J. Strassman, Otto Appenzeller, Alfred J. Lewy, Clifford R. Quails, Glenn T. Pea-ke: *Increase in Plasma Melatonin, beta-Endorphin, and Cortisol After a 28.5-Mile Mountain Race: Relationship to Performance and Lack of Effect of Naltrexone*, in: *Journal of Clinical Endocrinology*

Neurologové věří, že tato bariéra aktivace epifýzy existuje proto, aby zvířata nevnímala okolní prostředí v průběhu denních hodin jako „noční“. Proto epifýza za normálních okolností syntetizuje melatonin jen v noci, denní syntéza by s sebou přinesla pocit tmy v nesprávnou dobu, a zvířata by byla dezorientovaná.

Tohle vysvětlení ale není dostatečné. Denní syntéza melatoninu může být těžko „nebezpečná“ do té míry, aby byla důvodem pro fungování složitého a vysoce účinného bezpečnostního aparátu. Účinky melatoninu nejsou bezprostřední, projevují se po několika hodinách, dokonce i dnech. Navíc denní světlo skoro okamžitě způsobuje téměř nulovou syntézu melatoninu, a tak vrací systém do základního stavu dříve, než dojde k vnitřní dezorientaci.

Zkusme však uvážit, co by se stalo, kdyby stres mohl snadno stimulovat epifýzu k produkci DMT namísto melatoninu. DMT má fyzicky imobilizační účinek a vyvolává záplavu neočekávaných a ohlušujících vizuálních představ a emocionálních vjemů. Jisté je, že časté vyvolávání větší syntézy DMT by mohlo být pro zvířata mnohem nebezpečnější než podobné vylučování melatoninu.

Možná je tak těžké vyvolat syntézu melatoninu během dne proto, že bezpečnostní systém epifýzy netoleruje žádnou jeho produkci. Epifýza si vystavěla bariéru proti mimořádnému stresu, která ji chrání proti čemukoli. Takže jediný okamžik, kdy může vytvářet DMT, je tehdy, kdy stresem vyvolané vylučování katecholaminů je dostatečně velké, aby byl tento obranný štít epifýzy narušen.

Je také možné, že u psychózou postižených jedinců bylo fungování bezpečnostního systému maximálně potlačeno. Právě tuto myšlenku podporují relevantní, i když nepřímé údaje. Stres u psychotických pacientů zhoršuje jejich halucinace a bludy. Hladina DMT těchto pacientů koresponduje se stavem psychózy – čím vážnější symptomy, tím vyšší hladina DMT. Víme, že hladina DMT stoupá při stresové zátěži i u zvířat. Vysoké hladiny stresem vyvolaných katecholaminů mohou při psychóze překonat bezpečnostní systém epifýzy a přerůst v psychózu se zvýšením syntézy DMT. Toto DMT pak přispívá ke zhoršování symptomů psychotických pacientů.⁵⁷

Další faktor, jenž za normálních okolností chrání tělo před produkcí psychedelického množství DMT epifýzou, se nachází uvnitř epifýzy samotné. Jde o zvláštní druh malého proteinu, který byl poprvé objeven v krvi a u něhož byla prokázáno, že působí proti aktivitě enzymů syntetizujících DMT. V epifýze je tento

and Metabolism 69,1989, str. 540-545. „Adrenalinový“ stav sportovce není vyvolán jen pocitem euforie, který způsobuje uvolňování endorfinů. Lze také zaznamenat mnoho senzorických změn – lesk a zjasnění vizuálního pole, pocit tělesné lehkosti a téměř vznášení se nad zemí, pocit dramatického zpomalení času. Všechny tyto účinky potvrzují i zprávy dobrovolníků pod vlivem nízké dávky DMT – stejně jako u běžců byl zaznamenán biologický stav zvýšené, ale nikoli plně psychedelické hladiny DMT v mozku. V případě běžců mohla syntézu DMT epifýzou stimulovat masivní expanze adrenalinu a noradrenalinu, což vedlo k přirozenému nástupu stavu mírného předávkování DMT. Naneštěstí jsme tehdy nebyli schopni koncentraci DMT změřit, a proto nemůžeme tuto hypotézu podložit konkrétními údaji.

⁵⁷ Robin M. Murray, Michael C. H. Oon, Richard Rodnight, James L. T. Birley, Alan Smith: *Increased Excretion of Dimethyltryptamine and Certain Features of Psychosis. A Possible Association*, in: Archives of General Psychiatry 36,1979, str. 644-649.

protein vysoce koncentrován, je to jakýsi druh „antiDMT“. Kdyby byl tento inhibitor blokován, probíhala by syntéza DMT mnohem snáze. Kde by se mohl nacházet tento blokátor, zamezující potenciálně nebezpečnému nadměrnému vylučování DMT, než právě tam, kde se DMT vytváří – v epifýze?

Tuto spornou otázku podporují i údaje z výzkumu psychotických pacientů. Schizofrenikům byl v 60. letech v rámci experimentální léčby podáván extrakt z epifýzy. Projevy symptomů jejich nemoci se markantně snižovaly. Extrakt z epifýzy dodával pacientům dávku antiDMT, která jejich vlastní epifýze chyběla. Proto lépe bojovali s patologicky vysokou hladinou DMT a docházelo ke zmírnění jejich psychózy.⁵⁸

Dvě další možné bariéry syntézy DMT v epifýze jsou enzymy: ty, které v těle molekulu duše syntetizují, a ty, které ji rozkládají.

Vědci objevili, že metyltransferázy uplatňující se při syntéze DMT jsou aktivnější při schizofrenii než za normálního stavu. Zvyšují tedy produkci DMT. Vědci hledali vysvětlení a zdroj této abnormální aktivity enzymů v mnoha lidských tkáních, ale bohužel nezkoumali epifýzu.⁵⁹

A konečně: když je systém MAO, který za normálních okolností rozkládá DMT, defektní, může DMT působit mnohem déle a vyvolávat „psychedelické“ či psychotické syndromy. MAO je méně účinné u schizofreniků než u zdravých dobrovolníků, a proto lze prohlásit, že při schizofrenii se DMT neodbourává v systému dostatečně rychle. Což má opět za následek vyšší hladiny DMT než při normálním průběhu mentálních funkcí. Ačkoli byla zkoumána aktivita MAO v mnoha lidských tkáních, nedošlo bohužel na měření aktivity MAO u epifýzy schizofreniků.

Pusťme se ale do jiných úvah, totiž do úvah o obvyklejších a přirozeně se dostavujících stavech proměny bdělého vědomí, u kterého by mohlo hrát určitou roli DMT epifýzy. Jedním z takovýchto stavů je snění. Nejpříjemnější dobou pro snění pro nás bývá doba, kdy je hladina melatoninu nejvyšší, což je okolo třetí hodiny ráno. Jestliže má melatonin tak příjemné psychologické účinky, pokusme se z toho odvodit úlohu jiné sloučeniny epifýzy, jejíž hladina je hladinou melatoninu paralelní. DMT by úlohu takové sloučeniny splňovalo. Souvislost hladiny DMT s intenzitou a frekvencí snění bychom mohli zjistit pouze tehdy, pokud bychom zkoumali čtrnáctihodinový rytmus vylučování DMT u zdravých dobrovolníků. Tento výzkum však dosud nebyl proveden.

Jace Gallaway, Ph. D., tvrdí, že snění možná způsobují beta-karboliny syntetizované epifýzou. Protože je ale takový psychologický účinek beta-karbolinů poněkud nejistý, leckdo o této hypotéze pochybuje. I když beta-karboliny by díky

⁵⁸ L. Bigelow: *Effects of Aqueous Pineal Extract on Chronic Schizophrenia*, in: *Biological Psychiatry* 8, 1974, str. 5-15.

⁵⁹ Richard Jed Wyatt, J. Christian Gillin, Jonathan Kaplan, Richard Stillman, Lewis R. Mandel, H. S. Ahn, W. J. A. Vandenheuvel, R. W. Walker: *N,N-Dimethyltryptamine – A Possible Relationship to Schizophrenia?* in: *Advances in Biochemical Psychopharmacology* 11, 1974, str. 299-313.s

svému účinku na DMT mohly jistě stimulovat snění alespoň nepřímo.⁶⁰

A co meditace nebo modlitba, probouzejí hluboce neobvyklé stavy vědomí? Předchází těmto mystickým a spirituálním zážitkům také syntéza DMT epifýzou?

Všechny spirituální nauky podrobně popisují psychedelickou složku transcendentní zkušenosti, jež vlastně praktikování tohoto učení motivuje. Oslepující bílé světlo, setkání s démonickými či andělskými stvořeními, extáze, ztráta pojmu času, nebeské zvuky, –pocity umírání a znovuzrození, kontakt s mocnou milující bytostí prostupující veškerou realitu – to je jen zlomek prožitků, které v těchto souvislostech lidé zažívají. Takové prožitky dokonale korespondují s charakteristikami psychedelických zážitků při plné dávce DMT.

Jak by mohla meditace vyvolat syntézu DMT epifýzou?

Několik meditativních cvičení hovoří o intenzivním sladění pozornosti a koncentrace; například soustředění se na dech. Elektrická aktivita mozku, měřená encefalogramem, odráží tuto synchronizaci či usebrání v podobě aktivity mozku. Mnoho studií pojednává o tom, že lidé zkušenosti v meditaci vytvářejí vzorce mozkových vln, které jsou pomalejší a lépe uspořádané než vlny při normálním bdělém vědomí. Čím hlubší meditace, tím pomalejší, delší a pravidelnější vlny.

Jinou technikou koncentrace jsou například zpěvy. Zpěvy, používající slova starého jazyka, o němž se předpokládá, že má unikátní spirituální vlastnosti, a k tomu celistvé a silné představy očí mysli – to vše navozuje stavy plné blaženosti.

Za těchto podmínek dochází k dynamickému prožitku nezpochybnitelné kvality, jako bychom stáli ve vlnách. Vypadá to, jako by se vlna nehýbala, ačkoli právě prouděním vody tato vlna vzniká. A takovéto vlny vytvářejí ojedinělou melodii či zvuk.

A právě vlnový fenomén, který vytváří zvláštní melodii či zvuk, jenž odpovídá určité frekvenci, vytváří rozptýlené silové pole velkého dosahu. Objekty uvnitř tohoto pole vibrují sympateticky, tedy se stejnou frekvencí, což je fenomén zvaný *rezonance*.

Příkladem mohutného účinku rezonance je rozeznění skleničky, a nemusí jít o zvuk nijak silný. Sklenička vibruje sympateticky, čili rezonuje – se stejnou frekvencí, jakou měl zvuk. Některé noty či zvuky mohou vytvořit nepříjemný stres ve specifické struktuře skla, a ono praskne.

Podobným způsobem využívají meditační techniky zvuku nebo vizuálních obrazů – mysl dokáže zřejmě generovat zvláštní vzory vln, jejichž pole vyvolává v mozku rezonanci. Tisíceletí pokusů a omylů určilo podobu posvátných slov a vizuálních představ mentálních cvičení a jejich jedinečných žádoucích účinků. Takovéto účinky se mohou dostavovat díky generování určitých silových polí v mozku. Tato pole se mohou v systému násobit, protože vibrují a pulzují na určitých frekvencích. Můžeme cítit, jak naše mysl a tělo během duchovních cvičení rezonují. A samozřejmě na stejných frekvencích rezonuje epifýza. U epifýzy může dojít ke stejnému efektu znásobení rezonance jako u skleničky, jenom snad ne k tak

⁶⁰ Jace Callaway: *A proposed mechanism for the visions of dream sleep*, in: *Medical Hypotheses* 26, 1988, str. 119-124.

destruktivnímu. Epifýza začne „vibrovat“ při frekvencích, které oslabují několikanásobnou bariéru syntézy DMT: buněčný ochranný štít, hladinu enzymů a množství antiDMT. Výsledkem je psychedelické množství epifýzou vylučované molekuly duše, jehož následkem je subjektivní prožívání mystického stavu.⁶¹

Až potud jsme schopni nahlížet neobvyklé životní situace, jako je stav psychózy a spirituální zážitky.

Zkusme se však nyní vrátit k mnohem dramatictějších okamžikům, které jsou téměř vždy provázeny subjektivním psychedelickým prožíváním: ke zrození, stavům blízkým smrti a ke smrti samotné.

Nepřeháním, když prohlásím, že zrození, stav blízký smrti a smrt jsou mimořádně stresující události. Životní energie dělá, co může, aby se udržela v sídle svého působení. V těchto okamžicích dochází k nepředstavitelnému uvolňování stresových hormonů, včetně epifýzou stimulujících katecholaminů adrenalinu a noradrenalinu.

Začněme okamžikem zrození. Vaginální porod je pro matku bez anestetik vysoce psychedelickou záležitostí. Tím spíše pro novorozence! Víme, že DMT je přítomno v těle novorozených zvířat. Není důvod nevěřit, že není přítomno také u novorozených dětí. Nikdo ale dosud DMT u dětí a jejich matek během porodu a po něm nehledal.

Při normálním porodu dochází k enormnímu vylučování katecholaminů. Masivní produkce těchto stresových hormonů epifýzou matky a plodu může být dost velká, aby došlo k překonání obranného systému epifýzy a stimulaci vylučování DMT. Pokud je matka v anestézii, jako je tomu při porodu císařským řezem, je produkce katecholaminů nižší. Takže takový průběh porodu může vést k menšímu nebo nulovému vylučování DMT epifýzou matky a dítěte.

Na vysoké hladině DMT při porodu jsou rovněž částečně založena tradiční východiska psychedelické terapie.⁶²

Dr. Stanislav Grof, psychoterapeut, který pracoval s LSD a nabyl mnoha zkušeností, jež později využil při psychedelické terapii návratu k zážitku zrození,

⁶¹ Vědomí mohou ovlivňovat také magnetická pole, např. podobně můžeme zaznamenat změnu soustředění na určitých geologicky zvláštních místech, takzvaných „silových polích“. Současné studie popisují vliv magnetického pole na funkci epifýzy, přičemž zřejmě dochází k potlačení syntézy melatoninu. Důsledkem toho začne epifýza pravděpodobně jinak pracovat, „přesměruje se“, a místo melatoninu začne vznikat DMT. V jiné kapitole předpokládám vztah DMT a zážitků „únosu mimozemšťany“. Zde je vhodné poznamenat, že tyto zážitky se často odehrávají na siločárách vysoké intenzity, jež jsou produkovány silnými magnetickými poli. Často také dochází k „únosu mimozemšťany“ na zvláštních místech, která vliv magnetického pole evokují.

⁶² Jane Butterfield English: *Different Doorway: Adventures of a Caesarean Born*, Earth Hearth, Mt. Shasta 1985. Stanislav Grof zkoncipoval „psychedelickou“ terapii bez použití látky – terapii využívající prodlouženou hyperventilaci, tzv. psychotropní dýchání. 30 až 60 minut soustředěného zvýšeného dýchání vyvolává vysoce změněné stavy vědomí, které mnozí přirovnávají k zážitkům pod vlivem vysoké dávky psychoaktivní látky. Výsledkem této techniky jsou hluboké metabolické změny: v krvi se vytvoří větší zásaditost; hladina kalcia poklesne a bariéra mezi mozkem a krví začne pracovat méně účinně; hladina stresových hormonů strmě stoupá. Kombinace toho všeho aktivuje méně častý způsob syntézy DMT v epifýze. Viz Stanislav Grof: *The Holotropic Mind*, HarperSanFrancisco, New York 1993; [česky: *Holotropní vědomí*, překl. J. Edlman, Gemma 89, Praha 1993].

zjistil, že u osob, které se nenarodily standardně vaginálně, nýbrž císařským řezem, není tato terapie účinná, protože nejsou schopni se jí poddat, nejsou schopni se nechat unášet. Toto zjištění může vysvětlit, proč je vylučováno méně stresových hormonů během porodu císařským řezem, a tím vzniká i nižší hladina syntézy DMT, vyvolaná těmito stresovými hormony.

Abychom byli schopni silného emocionálního prožitku jako dospělí, potřebujeme možná mít za sebou alespoň nějaký silný a zdárně proběhnuvší zážitek s vysokou dávkou DMT. V opačném případě se v dospělosti vstupu do takového neobvyklého a neočekávaného stavu bráníme, protože nás může dezorientovat a vyděsit – pak jde totiž o zážitek nám a našim zkušenostem zcela neznámý; postrádáme pak spolehlivé vodítko, znamení, že takový zážitek může skočit dobře, že dokážeme opět vyplavat na pevný břeh.

Masivní vzestup hladiny stresových hormonů je také významný u stavů blízkých smrti. Spousta literatury tyto stavy popisuje jako mystické, psychedelické, přehlušující jakoukoli naši předchozí psychologickou zkušenost. Může to být také okamžik, kdy se spouštějí jinak neaktivní způsoby syntézy DMT.

O fyziologii smrti samotné toho dosud víme velmi málo. Co se děje v našich tělech, mozcích a myslích, když umíráme? Jak dlouho to trvá? Končí život, když přestaneme dýchat? Proč u různých civilizací existují pevně dané zvyklosti, kdy s mrtvým manipulovat a kdy ho pohřbívat; jsou opodstatněné? Vždy hovoří o tom, že nemá být rušen klid mrtvých – je tento „klid“ jakýmsi zbytkovým vědomím? Pojďme prozkoumat, jaký vliv má tkáň epifýzy na naše vědomí během umírání a smrti.

Epifýza může v průběhu umírání nebo i po smrti syntetizovat DMT ještě několik hodin, možná i déle, a proto může mít vliv na „prodlevu“ našeho vědomí. Vlny našeho mrtvého mozku jsou bez amplitud, ale kdo může říci, jaký je v tu chvíli náš vnitřní mentální stav?

Když jsem se před lety pustil do ověřování hypotézy, že rozkládající se epifytická tkáň produkuje psychedelické sloučeniny, odebíral jsem tuto mozkovou tkáň mrtvolám v márnici, kam jsem tehdy měl přístup. Tkáň jsem posílal do laboratoře, aby vyšetřili přítomnost DMT. Těla ale byla již zchlazena, nebo byly vzorky naopak odebírány okamžitě po smrti a umístovány do tekutého dusíku. Toto okamžité zmrazení zastavilo veškerý rozklad tkáně. V těchto epifýzách jsme tedy žádné DMT nenašli. Pokud tu nějaké bylo, je možné, že dlouhá doba odkladu způsobila jeho rozklad dříve, než došlo ke zpracování tkáně (v řadě případů šlo i o několik dní).

A konečně mohou mít na epifýzu vliv psychedelické látky, a proto i jejich užívání může syntézu DMT iniciovat.

V epifýze se nacházejí receptory reagující na LSD a také meskalin, který v tomto orgánu zvyšuje hladinu serotoninu. beta-karbo-liny zrychlují syntézu melatoninu a také mají schopnost zvyšovat a prodlužovat účinky DMT, jak jsem již popsal. Ale DMT je ze všech psychedelik, které iniciují produkci melatoninu epifýzou, nejsilnější.

DMT samo o sobě stimuluje syntézu svých vlastních stavebních prvků – je to

podobný katalytický proces, k jakému dochází často – malé množství může nastartovat ohromnou produkci. Když zapalujete oheň, tak nejdříve zapálíte papír, od něj chytanou větvičku a pak teprve mohou chytit silné větve a rozhořet se velký oheň.

Podobně určité okolnosti, o kterých jsme již hovořili a jež vedou k endogenní produkci DMT, mohou nastat právě díky syntéze výchozích látek vyvolané novou syntézou nepatrného množství konečné látky. Tyto podmínky pak mohou zahájit proces, kdy dochází ke stále většímu nárůstu potřebných výchozích látek. A nakonec dojde k vytvoření „zápalného bodu“ – k plnému propuknutí psychedelické syntézy DMT epifýzou. Psychedelický „oheň“ hoří sám, má-li dostatečné množství „hořlaviny“.

Tato „hypotéza funkce DMT v epifýze“ nám umožňuje pospojovat několik volných tezí „hypotézy funkce melatoninu v epifýze“.

Jednou z otázek, kterou jsem již navodil, je, proč má epifýza tak silný obranný systém proti stresu. Samotná melatoninová hypotéza to nedokáže dostatečně zodpovědět. Hypotéza DMT však nabízí poměrně uspokojivé vysvětlení. Je tomu tak proto, že je nutno bránit tělo a epifýzu, aby nás z normálního fungování nevyřadila každodenní a běžná hladina stresu – jak by tomu bylo v případě, kdy by mohla uvolnit psychedelickou hladinu DMT.

Další nevyřešenou záhadou u melatoninové hypotézy je umístění epifýzy. Ta totiž nevznikla z mozkové hmoty, ale ze specifických buněk pocházejících z patra úst plodu. Jak to, že se u každého člověka dostane až do středu mozku?

Ze své výhodné pozice dosáhne epifýza téměř ke všem vizuálním a auditivním sensorickým centrům. Také ji obklopují emocionální centra limbického systému – a navíc odtud mohou její produkty okamžitě přecházet do mozkomíšního moku.

Vědci tvrdí, že umístění epifýzy je podřízeno světelným podmínkám. Jenže cesta od oka k epifýze je podivuhodně složitá. Nervy vedoucí od oka k epifýze nejprve opustí hlavu a projdou krkem, než se vrátí k epifýze ve středu lebky. Proto by pro žlázu bylo výhodné umístění v krku nebo u horní části páteře – kde by mohla vylučovat melatonin přímo do krve, čímž by tělo informovala o panujících světelných podmínkách.

Je možné, že takovéto umístění epifýzy je nutné proto, aby melatonin mohl snáze ovlivňovat důležitá mozková centra ležící poblíž, například hypofýzu, která reguluje rozmnožovací funkce. Ale tato potřeba opravdu nevyžaduje umístění epifýzy hluboko v mozku. Melatonin roznášený krví odkudkoli by tuto úlohu zvládl stejně, podobně jako hormony nadledvinek a pohlavních žláz.

Možná melatonin potřebuje bezprostřední přístup k mozkomíšnímu moku, a to je také důvod, proč epifýza visí pod dutinami obsahujícími tekutinu. Jenže epifýza uvolňuje melatonin plynule po mnoho hodin a jeho účinky se projevují za několik dní až týdnů. Hormon s charakteristikou melatoninu tedy přístup do mozkomíšního moku nepotřebuje.

A nakonec lze ještě říci, že psychologické vlastnosti melatoninu jsou spíše nepodstatné. Nepatrné účinky na vědomí neopodstatňují bezprostřední přístup ke

colliculi a limbickému systému, strukturám hluboko uloženým v mozku, které regulují vnímání a emoce.

Kdyby tedy měla jen posilovat funkci melatoninu v našich životech, epifýza by nepotřebovala ležet uprostřed mozku. Jestliže však epifýza produkuje také DMT, je její strategické umístění určitě vysvětlitelné. Přímý přístup DMT do vizuálních, sluchových a emocionálních center, které se epifýzy téměř dotýkají, je zřejmě důvodem, proč tak hluboce ovlivňuje naše niterné prožívání a emoce. Můžeme vidět, slyšet, cítit a myslet si nepředstavitelné, což by pouze za přítomnosti melatoninu nebylo možné.

Protože má DMT mimořádně krátkou životnost, jen několik málo minut, jistě využívá výhody krátké vzdálenosti pouhých několika milimetrů mezi epifýzou a důležitými strukturami mozku. Do těchto oblastí může pronikat přímo, prostřednictvím mozkomíšního moku, aniž by muselo přejít do krevního oběhu. Kdyby DMT muselo nejprve přejít do krve, enzymy MAO by jej rozložily dávno před tím, než by se vrátilo zpět do mozku a než by mohlo vyvolat ony hluboké mentální účinky.

Tyto úvahy také poskytují odpověď na jeden z hlavních problémů teorie psychózy vyvolané DMT: minimální rozdíly mezi hladinou DMT v krvi zdravých dobrovolníků a pacientů s psychózou. Koncentrace DMT v krvi z předloktí může tedy jen těžko souviset s jeho účinky v jistých mozkových centrech, do nichž se DMT dostává téměř tak rychle, jak je syntetizováno.

Toto odůvodnění nás také přivádí na myšlenku, že rozklad tkáně epifýzy by mohl ovlivňovat reziduální vědomí po smrti. Jestliže se postmortální DMT vyloučí přímo do míšní tekutiny, tak by se k senzoričtým a emocionálním centrům mohlo dostat prostou difúzí. K tomu není zapotřebí, aby v těle tlouklo srdce.

Nyní, když jsme probrali dvě teorie funkce epifýzy člověka – melatoninový model a model DMT, pokusme se analyzovat konečné důsledky těchto odlišných procesů.

V poslední kapitole jsem nastínil, jak epifýza prostřednictvím melatoninu zpomaluje funkci rozmnožovacích orgánů. V této kapitole budu uvažovat o tom, že DMT epifýzy otevírá naše smysly hlubokým psychedelickým zážitkům. Jako kdyby uvnitř epifýzy byla nesmírná dynamika či pnutí mezi dvěma rolami, které zřejmě hraje – mezi rolí spirituální a sexuální.

Je fascinující si všimnout, kolik náboženských směrů věří, že celibát je nezbytný k dosažení nejvyššího spirituálního stavu. Vysvětlení této myšlenky zní: sexuální aktivita rozptyluje energii, která je zapotřebí pro plný duchovní vývoj.

Je tedy nutné se rozhodnout: buď pro život těla, nebo pro život ducha. Celibát není slučitelný s reprodukcí, proto dochází ke konfliktu potřeby kontinuity lidského druhu s tímto antisexuálním postojem, jenž má vést k dosažení plného rozkvětu individuálního ducha. Takový konflikt může mít svou biologickou podobu u epifýzy. Látky zde mohou být buď zpracovány syntézou na melatonin – potřebný k reprodukcí, nebo na DMT – potřebné pro spirituální vývoj. Buď hormon temnoty, nebo materie vnitřního světla.

Ovšem tento kontrapunkt může být jen zdánlivý, a nikoli reálný. Zvažme možnost, že uvolnění DMT epifýzou může vyvolat sexuální extázi, vyplývající z usilovných cvičení, hyperventilace a intenzivních myšlenek na sexuální akt. Psychedelické podněty mohou přerůst až v orgasmus. Vskutku, vysoce žádoucí účinek sexuálně aktivované syntézy DMT může být jedním z hlavních faktorů motivujících reproduktivní chování.

Lidé praktikující tantru se pokoušejí dosáhnout nejlepšího z obou zmíněných světů. Tato spirituální technika pohlíží na sexuální vzrušení a orgasmus jako na způsob, jak dosáhnout vysoce extatických stavů, a proto využívá sexuálních hrátek jako meditativní techniky. Kombinací sexu a meditace dosahují tantristé takového stavu vědomí, který není přístupný, pokud se tyto techniky uplatňují zvlášť. Uvolňování DMT epifýzou stimuluje jak hlubokou meditaci, tak intenzivní sexuální aktivitu, a může tedy vyústit ve velmi zvláštní expresi s psychedelickou povahou.

A je tu třetí prvek, který spojuje reprodukci a vyšší stavy vědomí, energetická matrice, která vyplývá z této soutěže priorit epifýzy: je to *duše* neboli *životní energie*.

Je obtížné zavést do jakékoli diskuse koncept duše, ve vědě zejména a v biologii vůbec. Tento fenomén ale nelze obejít, proto by zřejmě bylo mnohem obtížnější jej ignorovat. Ale než se budeme tímto tématem zabývat přímo a podrobněji a abychom jej mohli nazít komplexně a v souvislostech, musíme si ujasnit, *jak bychom mohli duši definovat*.

Porovnejme život a smrt: stav, kdy jsme živí, a stav, kdy jsme mrtví. V jedné chvíli myslíme, hýbeme se a cítíme. Buňky se dělí, staré jsou nahrazovány novými – v plicích, játrech, kůži i srdci. A najednou je všemu konec – už nedýcháme, srdce v našem těle přestalo bít. V čem je rozdíl, co se stalo s tím, co tu bylo?

Musí existovat *něco*, co nás oživuje, když se spojí s naším tělem. Materiálně vzato by se mohlo jednat o pohyb a teplo. Mozek *to* přijímá a tam se *to* mění v naše vědomí, myšlenky, pocity, vjemy. Když *to* skončí, světlo vyhasne a stroj se zastaví. Ať už je *to* cokoli, přítomnost této oživující síly nám dává možnost existovat v určité době a na určitém místě.

Ačkoli nám „nepatří“, má tato duše nebo životní energie za sebou určitou „historii“, která je spojená s naší zvláštně oživenou hmotou. Prožila s námi vše, ačkoli v podstatě zůstává nezměněná. Její činnost je podmíněna unikátními poli energií, tónů nebo zvuků, které vytvořila mentálními a fyzickými aktivitami našeho těla. Když je tělo příliš slabé, aby ji udrželo, životní energie ho opouští. Přejde v jinou hmotu a spojí se s okolním prostředím nebo silovým polem. Toto specifické pole je spojeno s tělem, ale když životní síla tělo opouští, jistou dobu zůstává, než se úplně rozplyne. Čím silnější pole je, tím trvá déle, než vymizí, podobně jako hlasitý tón.

Jedním z nejvýznamnějších důvodů, proč mě epifýza tak fascinuje, je její funkce v životě naší duše. Důležitost a potenciál takových úvah se staly ještě naléhavějšími, když jsem se jako student medicíny v polovině 70. let učil o překvapivé shodě mezi funkcí epifýzy a buddhistickou vírou v reinkarnaci.

Nedokážu ani vyslovit, jak silný dojem na mě ten objev udělal a jak mě posílil v mém předsevzetí hledat spirituální úlohu epifýzy a spolu s ní i molekulu duše.

Zjistil jsem tehdy, že buddhistická *Tibetská kniha mrtvých* učí, že je třeba 49 dní, aby se duše mrtvého „reinkarovala“. To znamená, že od okamžiku smrti trvá sedm týdnů, než se duše „znovu zrodí“ do jiného těla. Velmi jasně si vzpomínám, že o několik let později jsem pocítil třes jako při zimnici podél páteře, když jsem si přečetl knihu o vývoji lidského plodu. Objevil jsem totiž stejný 49denní interval, kterým se vyznačovaly dvě hlavní události ve vývoji embrya. Je zapotřebí 49 dní od početí, než se objeví první znaky lidské epifýzy. A je třeba 49 dní, než se u plodu rozliší pohlaví na mužské nebo ženské. Znovuzrození duše, zrození epifýzy a sexuálních orgánů – u všeho je zapotřebí 49 dní, než se stanou patrnými.

Tento paralelní jev jsem objevil, když mi bylo něco málo přes dvacet – a tehdy jsem opravdu netušil, jaký smysl mu mám přisoudit. To ostatně nedokážu ani dnes.

Opravdu, dohady, které se týkají zásadního fenoménu založeného na časové podobnosti, jsou nosné asi tak jako stará bylinářská „nauka o signaturách“, jež říká, že vlastnosti byliny vyplývají z toho, co rostlina připomíná. Pokud vypadá jako srdce, musí být dobrá na srdeční choroby.

Navrhuji spíše „teorii plynutí času“. Jestliže buddhistické texty a lidská embryologie učí, že jisté vývojové procesy trvají 49 dní, musí spolu vzájemně souviset. Takový předpoklad je možná logicky vratký, ale na druhou stranu jsme mu intuitivně nakloněni.

Jak by mohlo anatomické zformování epifýzy a reprodukčních orgánů 49 dní po početí vycházet z duševní či životní energie?

Když umíráme (pokud můžeme vycházet z poznatků stavů blízkých smrti), dochází k silnému osvobození vědomí od jeho identifikace s tělem. DMT epifýzy uvolňuje zvláštní netělesné obsahy vědomí. Všechny dříve popsané faktory se v tom okamžiku zkombinují, aby mohla konečně propuknout syntéza DMT: uvolňují se katecholaminy; sníží se rozklad a zvýší se syntéza DMT; sníží se množství antiDMT; dochází k rozkladu epifytické tkáně. Dalo by se tedy říci, že epifýza je v okamžiku smrti v těle neaktivnějším orgánem. Mohli bychom proto tvrdit, že životní energie v těle existuje právě díky epifýze?

V důsledku této záplavy DMT se v našem umírajícím mozku a jeho mysli odhrne jakýsi závoj, který za normálních okolností skrývá to, čemu tibetští buddhisté říkají *bardo* – neboli stav mezi životem a věcmi příštímí. DMT otevírá náš vnitřní smysl pro tyto mezistavy s nespočtem vizí, myšlenek, zvuků a pocitů. Když se tělo stane absolutně neaktivním, opustí vědomí tělo navždy a pak existuje jako pole mezi mnoha jinými poli.

Molekula duše plní dál roli průvodce do těchto světů a zavede nás na druhý břeh, kde jsme „sami sebou“. Následujících 49 dní svou vůlí a záměrně zanecháváme svůj vlastní životní podpis – plný sebraných zkušeností, vzpomínek, zvyků, hnutí a pocitů ze života, který skončil. Toto vědomé ztotožnění se s naším osobním příběhem se završí splynutím se šumem pozadí. Jako kdyby zazněl zvon: zvuk, zprvu hlasitý, postupně slabne a umlká.

To, co zůstane, když vše umlkne, náleží příští podobě fyzického života, té, která

se zdá být nejvhodnější pro následné zpracování nevyřešených záležitostí, která rezonuje, má sympatické vibrace nebo podobná pole: C-moll je přitahováno k C-moll, zvířecí rysy ke zvířatům, vlastnosti rostlin k rostlinám, lidskost k lidem.

V případě lidských bytostí mohou tato nezavršená směřování, tyto nevyřešené problémy vstoupit do plodu, teprve když je „připraven“. Tato připravenost zřejmě musí trvat 49 dní a zřejmě se projevuje vyvinutím epifýzy schopné syntetizovat DMT. Epifýza může fungovat pro duši jako anténa nebo maják. A sexuální diferenciaci na muže či ženu, ke které dochází přesně v téže okamžiku, doplňuje biologický rámec, v němž se životní energie bude prosazovat.

Pohyb této energie, této zbytkové životní síly z minulosti do přítomnosti skrze epifýzu a do plodu by mohl být prvním a primárním zábleskem DMT. Je to rozbřesk vědomí, myslí, procitání určité biologické a sexuální entity. Oslepující světlo DMT epifýzy, vylučovaného ve vyvíjejícím se mozku, je znakem přechodu přes důležitý práh. Než 49 dní uplyne, plod může existovat jen fyzicky, a nikoli jako oduševnělá fyzická bytost. Měli bychom proto považovat plod, když uplyne 49 dní, za opravdovou individuální bytost obdařenou duchovnem?

Tato kapitola se snaží vysvětlit, že spontánně nastupující stavy změněného vědomí jsou důsledkem vysoké hladiny epifýzou produkovaného DMT. Ovšem co by se stalo, kdyby někdo neměl epifýzu třeba v důsledku rakoviny nebo nějakého úrazu? Mělo by jeho vědomí stejný potenciál, jaký uvolňuje DMT u člověka s nedotčenou epifýzou?

Enzymy a výchozí látky v epifýze nejsou nijak jedinečné, ale jsou zde mimořádně koncentrované; pozoruhodné je i umístění tohoto orgánu – obojí činí z epifýzy ideální zdroj molekuly duše. Plíce, játra, krev, oči a mozek – tam všude najdeme vhodné látky pro syntézu DMT. Několik let dokonce považovali vědci schizofrenii za onemocnění plic, zvláštní, že? A to jen kvůli tomu, že v plicích našli vysokou koncentraci enzymů, které se podílejí na syntéze DMT! Tyto orgány mohou DMT produkovat za stejných podmínek a okolností, při jakých ho syntetizuje i epifýza.

Přestože jsou tyto teorie velmi radikální, věřil jsem, že by mohly být s použitím tradičních vědeckých metod prověřeny: mohly by se zkonzcipovat příslušné experimenty, analyzovat výsledná data a postupně by se na základě těchto výsledků zformulovaly nosnější teorie. Při dalším kroku v procesu vytváření hypotéz by se zjišťovalo, co DMT podané lidem způsobuje. Pokud zvnějšku podané DMT může simulovat účinky podobné těm, o kterých se domníváme, že je způsobuje vlastní, vnitřní DMT, například stavy blízké smrti nebo mystické zážitky, moji hypotézu by to nesmírně podpořilo. Proto jsem se snažil najít způsob, jak výzkum vlivu DMT na lidské dobrovolníky realizovat. Jenže já studoval melatonin, hormon epifýzy, jehož účinky se podobají účinkům DMT pramálo. Další studie fyziologie melatoninu se zdály být bezvýznamné.

Jeden článek, který jsem napsal v San Diegu o nepříznivých společenských reakcích na psychedelika a který vyšel, když jsem pracoval na projektu melatoninu, zaujal Ricka Doblina, neúnavného hledače financí a osobností pro

výzkum psychoaktivních látek. Pozval mě v roce 1985 na konferenci, kde jsem se setkal s protagonisty psychedelického výzkumu a terapií. Sešli se tu představitelé celého nesmírně širokého spektra disciplín a dlouze diskutovali o všech otázkách, jež byly tehdy s psychedeliky spojené. Tito noví kolegové mi nabídli podporu, inspiraci, cenné zkušenosti a informace zásadní důležitosti. Velmi mi pomohli vytvořit počáteční koncepci moderního výzkumu psychedelik.

V roce 1987 můj rádce na Univerzitě Nové Mexiko Glenn Peake náhle zemřel – jednoho zasněženého vánočního rána, když se vrátil domů poté, co si byl ráno zaběhat. Smutně a zarmouceně jsem sledoval, jak se můj výzkum pomalu rozplývá. Mezi výzkumem, který jsem považoval za obecně respektovaný, a tím, ke kterému bych osobně inklinoval já, byl mírný rozpor. Jedna věc byla můj podíl na výzkumu melatoninu a druhá můj zájem o psychedelika. Glennova předčasná smrt jen uspíšila konec této kapitoly. Během smutečního obřadu jsem si vybavil jednu z jeho nejvážnější mýněných rad: „Dělej na tom, co chceš zkoumat doopravdy. Koho zajímá, co si myslí ostatní?“

Rozhodl jsem se proto výzkum melatoninu ukončit a pokusit se začít s projektem DMT. Projednal jsem tento nápad se šéfy univerzitních kateder, kteří podporovali moje experimenty s melatoninem. Všichni věřili, že takovéto bádání s sebou sice nese nebezpečí, ale jen v rozumné míře. A naštěstí se všichni k výzkumnému projektu psychedelik stavěli příznivě: „Jestli to chcete dělat...“

Roky příprav konečně skončily. Nadešel čas realizovat výzkum. Byl rok 1988.

Část II

Početí a zrození

5. 89-001

Pokud jsem chtěl svůj záměr – zkoumat DMT na lidech – skutečně realizovat, musel jsem se úspěšně pohybovat ve dvou zvláštních, i když souvisejících oblastech. Jednou z nich byla sféra klinických studií; druhou byly regulační předpisy a podmínky. V této kapitole se chci zaměřit na vědecké podklady studie, na její samotný výzkumný záměr. V kapitole následující se chci zmínit o cestě labyrintem úřadů a kanceláří, jejichž podmínkám musel výzkum vyhovět.

Etická komise pro výzkum na lidech na Univerzitě Nové Mexiko schvaluje všechny projekty, jejichž záměrem je pracovat s dobrovolníky. Tato komise všem navrženým projektům přidělí číslo. První dvě číslice odpovídají roku a tři následující určují pořadí, v němž protokol dorazil. Návrh projektu DMT jsem podal na konci roku 1988. Takže se mělo jednat o první schvalovanou studii, k jejímuž posouzení se sejde komise na začátku ledna. Dostala tedy číslo 89-001.

Než jsem konečně našel správnou formulaci, která by se hodila na začátek, strávil jsem o řadu měsíců dříve několik hodin koncipováním první věty. Zněla:

„Tento projekt chce zahájit zkoumání lidské psychobiologie návykového tryptaminového halucinogenu N,N-dimethyltryptaminu (DMT), jenž je zároveň halucinogenem endogenním.“

Teprve o dva roky později, 15. listopadu 1990, mi napsal Úřad pro kontrolu potravin a léků: „Dokončili jsme přezkoumávání (...) a usnesli jsme se, že navrhovaná studie je dostatečně bezpečná a může začít.“ Měl jsem již nějaké zkušenosti s potížemi, které provázely podávání návykových a vědomí měnících látek lidem, protože jsem několik let před schvalováním studie DMT poslal tomuto úřadu ještě jiný protokol. Nebezpečnou látkou bylo v onom případě MDMA, populárně označované jako extáze – stimulační látka s mírně psychedelickými vlastnostmi.

Na počátku 80. let síť volně spolupracujících psychologů podávala tuto látku svým pacientům jako pomůcku při psychoterapii. Nebylo to ilegální a tito psychiatři a psychologové zjistili, že účinky extáze jsou mnohem jednoznačnější a čitelnější než účinky LSD. K jejich zklamání se tato „záračná droga“, podobně jako LSD o několik desetiletí dříve, stala záhy velmi zneužívanou mezi jejich kolegy z univerzitní oblasti. Navíc začaly vědecké časopisy psát o tom, že MDMA způsobilo u laboratorních zvířat poškození mozku. Poté americká Agentura pro uplatnění léčiv zařadila v roce 1985 MDMA do nejsledovanější kategorie drog třídy I.

Skoro všichni terapeuti používající MDMA se pokusili jejich odmítající postoj změnit. Já se vydal jinou cestou a požádal jsem o dovození podávat MDMA v

rámci nového legálního statusu.

V tomto smyslu jsem svůj návrh úřadu podal v roce 1986. Chtěl jsem podávat MDMA dobrovolníkům a měřit jeho psychologické a fyziologické účinky. Když mi zaslali svoje stanovisko: „Můžete začít, pokud od nás neobdržíte během třiceti dnů opačné vyrozumění,“ pomyslel jsem si: „Skvěle! Budu moci zahájit výzkum do měsíce!“ Jenže Úřad pro kontrolu potravin a léků, přesný jako hodinky, se ozval za pětadvacet dní a oznámil mi, že zatím začít nemohu. A že brzy dorazí jejich dopis s vyjádřením o možných neurotoxických účincích MDMA. Tyto domnělé účinky by je vůbec nezajímaly, kdyby měli dostatek informací, pak by mi umožnili pokračovat. Bylo jasné, že tenhle stav může trvat dost dlouho.

Moje žádost o MDMA zněla v intencích Úřadu pro kontrolu potravin a léků a nežádala mnoho. Jenže jsem se musel poučit, že tento úřad je velkou a poměrně konzervativní organizací. Musel být. To jsem zjistil během jednoho neformálního rozhovoru s dr. L., ředitelem oddělení odpovědného za posouzení mého návrhu studie MDMA. Dr. L. a já jsme se v roce 1987 náhodou zúčastnili stejného vědeckého sympozia. O přestávce jsme si vedle sebe náhodou sedli na kávu. Představil jsem se a zeptal se ho, zdali by mi nemohl po své úvaze povolit studovat MDMA u nemocných v terminálním stadiu, pokud by se obával poškození mozku u zdravých dobrovolníků. Kavalířsky odpověděl, že podávání těchto látek by mohlo být pro lidi, kteří mají před sebou půl roku života, poněkud problematické. Já hravě navrhl, že by to naopak mohlo otevřít dveře psychotherapeutické práci s nemocnými v terminálním stadiu.

Dr. L. odpověděl věcně a upřímně: „Dokonce i nemocní v terminálním stadiu mají svá práva, a vy nemusíte zhoršovat jejich vyhlídky na smrt. A kromě toho, někdy nejsou ani diagnózy takovémuo bádání příznivé.“ Později mi ještě napsal dopis, ve kterém potvrdil svůj postoj vůči jakékoli studii MDMA, jež by chtěla pracovat s umírajícími pacienty.

O několik let později, v polovině projektu DMT, mi z Úřadu pro kontrolu potravin a léků napsali dopis, kde se mě ptali, jestli bych nechtěl svou žádost ohledně MDMA stáhnout. To bylo rozumné a já souhlasil.

Když začal můj melatoninový projekt odhalovat nepopíratelně zdrženlivé účinky tohoto hormonu epifýzy, rozhodl jsem se navštívit jednoho blízkého přítele a kolegu, jehož názoru jsem si v podobných otázkách vždy vážil. Byl jsem v jeho domě v severní Kalifornii v srpnu 1988 a strávili jsme celý den tím, že jsme diskutovali o přístupu jednotlivých výzkumných projektů k vlivu na lidi. Teprve když zapadlo slunce, došli jsme ke dvěma relativně jednoduchým, zato ale důležitým závěrům.

Zaprvé, DMT je látka, kterou je třeba opravdu prostudovat. Je neuvěřitelně zajímavá a všichni ji máme v mírném množství v těle. Za druhé, ne každý výzkumný projekt s psychedeliky musí být v konfliktu s panujícími názory na zneužívání návykových látek, naopak, může s nimi být v souladu. Americká vláda utratila biliony dolarů za problémy spojené s nekontrolovatelným zneužíváním těchto látek. Jistě by mohla investovat ještě nějaké peníze do studie o vlivu DMT

na člověka. Místo boje s vládou a místo pokusů odstranit legální zábrany by bylo smysluplné apelovat přímo na vědecké myšlení, a to odvážně navrhnutým projektem... Všichni si přeci přejeme vědět, co a jak látky jako DMT způsobují.

Moji kolegové, kteří se psychedeliky zabývali, nebyli ohledně šancí projektu DMT na úspěch příliš optimističtí. Záležitost s MDMA mnoho z nich silně zklamala. „Víte co?“ prohlásil jeden z nich, „jediný článek, který byste mohl bez problémů otisknout, je, co se udělat nedá. Jen se podívejte, jak skončil ten váš protokol projektu MDMA.“ Jenže projekt MDMA jsem připravoval sám. Pro studii DMT jsem požádal o podporu a rady dr. Daniela X. Freedmana. Setkal jsem se s ním v roce 1987 na jedné z vědeckých konferencí. Tehdy jsem byl v podstatě ještě začátečník. Podobná setkání a spolupráce, jež se na takovýchto setkáních naváží, jsou rituální součástí příslibu kariéry výzkumníka.

Drobný, trpasličí muž dr. Freedman byl nepopíratelně jednou z nejvýraznějších osobností americké psychiatrie té doby. Svou profesionální dráhu začal na Katedře psychiatrie Univerzity Yale studiem účinku LSD na zvířata. Později se stal vedoucím Katedry psychiatrie Chicagské univerzity. V době, kdy jsem se s ním setkal, se znovu přestěhoval a nyní působil jako profesor a zástupce vedoucího Katedry psychiatrie na Kalifornské univerzitě v Los Angeles. Zastával také úřad prezidenta Americké psychiatrické asociace a skoro každé větší organizace biologické psychiatrie. Místo významné pozice ve zdravotnictví se vši silou věnoval činnosti šéfredaktora nejvlivnějšího akademického psychiatrického časopisu *Archives of General Psychiatry*. Mávnutím ruky vytvářel a ničil kariéry vědeckých aspirantů, kteří se na něj obrátili – přijímal nebo odmítal tisíce jejich článků.

Freedman byl respektován desítkami špičkových vědců z akademických i průmyslových kruhů. Byl schopen komukoli zavolat třeba o půlnoci, pokud měl chuť s ním diskutovat o nejnovějším výzkumu nebo politickém vývoji. Měl nesmírnou energii a zdálo se, že nepotřebuje vůbec spát. Cigaretu si zapaloval jednu od druhé a silnou kávu pil po džberech. Příjemný a okouzující muž, ale dokázal být také nevypočitatelný a vybuchnout, jakmile ho někdo rozčílil.

Jeho článek z roku 1968 *On the Use and Abuse of LSD* (O užívání a zneužívání LSD) byl semínkem, které se usadilo v mé hlavě.⁶³ Obdivoval jsem jeho otevřený a hravý přístup ke klinickému výzkumu psychedelik. Ačkoli v 50. letech pracoval se schizofrenickými pacienty, kteří byli pod vlivem LSD, na zvířatech dělal pokusy jen výjimečně. Jeho rané farmakologické články o vlivu LSD na zvířata vytvořily základ budoucího laboratorního postupu, kdy se zjišťovala role serotoninu u účinků psychedelických látek. V roce 1966 také svědčil před komisí amerického senátu vedenou Robertem Kennedym, čímž osud psychoaktivních látek zpečetil a ty pak byly zařazeny do kategorie nelegálních látek.

Freedman vážně pochyboval o možnosti realizovat dobrý výzkum psychedelik na lidech. Byl přesvědčen, že dobrovolníci toho od takových látek očekávají příliš

⁶³ Daniel X. Freedman: *On the Use and Abuse of LSD*, in: *Archives of General Psychiatry* 18, 1968, str. 330-347-o

mnoho. Znepokojovalo ho rovněž riziko „nespolehlivého personálu“ – což bylo označení členů výzkumného týmu, kteří návykové látky užívali. Jeho pozdější úvahy neomylně předjímaly některé problémy, s nimiž se později setkala naše vlastní výzkumná skupina v Novém Mexiku.

Během našich setkání a v dopisech mi Freedman nabízel, že mi pomůže s čímkoli, za předpokladu, že se můj výzkum DMT zaměří jen na farmakologii. Měl dojem, že psychoterapeutický výzkum by mohl vyústit jen v iracionální nadšení, pochybné výsledky a vědeckou nejasnost. Bylo bezpečnější a mnohem praktičtější pokusit se nejprve o potvrzení a rozšíření údajů vycházejících z laboratorních pokusů na zvířatech. Jeho logika byla nenapadnutelná, dodržování jeho biomedicínského přístupu se však stalo živnou půdou problémů, které se během našeho výzkumu později objevily.

Pod vedením dr. Freedmana jsem koncipoval studii DMT, projekt „reakce na jednotlivé dávky“. Tato koncepce byla jednoduchá, smysluplná a byla realizovatelná – určil jsem si čtyři různé cíle:

- [získat „spořádané a zkušené uživatele psychedelik“ jako dobrovolníky
- [vyvinout metodu měření DMT v krvi
- [vytvořit novou stupnici, pomocí níž by se daly posuzovat a srovnávat psychologické účinky DMT
- [charakterizovat psychologické a fyzické reakce na jednotlivé dávky DMT

Po krátkém shrnutí využití psychedelik v akademické psychiatrii jsem zdůraznil, že ačkoli pokusy na zvířatech pokračují, výzkum s dobrovolníky zůstává pozadu. A pokud jsou psychedelika stále populární zneužívanou látkou, potom by bylo opravdu ve veřejném zájmu porozumět tomu, co a jak způsobují.

Také jsem uvedl dříve publikované údaje z výzkumu DMT na zvířatech a lidech a vyjmenoval jsem vlastnosti, které z DMT činí ideálního kandidáta na jakýkoli komplexní výzkum vlivu psychedelik na člověka. Nezapomněl jsem uvést, že jeden z důvodů, proč jsem se rozhodl pro DMT, je ten, že o něm slyšelo jen velmi málo lidí a že až se o mém výzkumu dozví média, přitáhne mnohem méně pozornosti, než kdyby se jednalo o projekt s LSD.

A nakonec jsem uvedl starý známý argument endogenních psychotomimetik, totiž že vědci stále ještě nenašli nejhodnějšího kandidáta na místo přirozeně se vyskytujícího schizotoxinu. Takže ti, kteří vyvíjejí nová antipsychotika blokující stejné serotoninové receptory, jež psychedelika aktivují, by mohli být nadšeni, protože čím více víme o DMT, tím více víme o psychotických poruchách. Pokud bychom dokázali účinky DMT blokovat u normálních lidí, pravděpodobně bychom získali i novou zbraň proti schizofrenii.

Uvedl jsem, že navrhuji DMT právě kvůli krátké době působení, což je pro práci v nemocničním prostředí výhodnější, než kdyby šlo o látku s dlouho trvajícím účinkem.

Nakonec jsem argumentoval prokazatelnou bezpečností studie, dokázanou z dříve publikovaných článků ještě z dob dr. Száry.

Po tomto úvodu jsem se pustil do teoretických předpokladů projektu DMT: do biomedicínského přístupu. Psychofarmakologové jasně dokázali, že psychedelika včetně DMT aktivují mnoho stejných receptorů, jaké aktivuje serotonin. Laboratorní výzkum na zvířatech, který pokračoval desítky let po ukončení výzkumu na lidech, našel specifické typy těchto serotoninových receptorů. Musel jsem z těchto dat vycházet a zjistit, zda je možné aplikovat je také na lidi. Zřejmě nejdůležitější biologickou proměnou byla *neuroendokrinní* povaha látky. Neuroendokrinologie je nauka o tom, jak chemické látky či léky ovlivňují hormony stimulací určitých míst v mozku. Například aktivace specifických serotoninových receptorů způsobuje, že se zvýší hladina zvláštních hormonů hypofýzy v krvi, jako například růstového hormonu, prolaktinu a beta-endorfinu. Tyto hormony pak mění reakci na látku, což zpětně vypovídá o tom, jaké receptory tato látka ovlivňuje.

Receptory serotoninu mimo jiné regulují srdeční tep, krevní tlak, tělesnou teplotu a průměr zornic. Já je budu měřit také, mám-li se pokusit o průběžnou katalogizaci dalších znaků aktivace serotoninových receptorů DMT. Zde půjde o objektivní údaje, o čísla.

Chtěl jsem pro výzkum získat jen zkušené uživatele psychedelik. Zkušeni dobrovolníci jsou schopni lépe popsat účinky látky než ti, kteří nevědí, co mohou vlastně očekávat. Navíc, takovíto experimentátoři by daleko lépe zvládali situace, pokud by na ně látka zapůsobila neočekávaně silně, což by mohlo být pro nezkušené dobrovolníky velmi dezorientující, nehledě na celé okolí. Mohly se vyskytnout i jisté nepříjemnosti, které se daly očekávat a kterých jsem chtěl uchránit sám sebe – například by mě mohli lidé žalovat, že kvůli účasti na mé studii začali užívat drogy. Pokud by však užívali psychedelika již dříve, bylo by mnohem problematičtější mě zažalovat.

Od dobrovolníků jsem kromě toho očekával, že budou relativně spořádaní, že budou pracovat, studovat anebo žít v trvalejších vztazích. Chtěl jsem tak mít alespoň trochu jistotu, že bez větších problémů fungují ve všednodenní realitě, a tak zvládnou takovouto náročnou studii a její přísná pravidla. Chtěl jsem, aby cítili i jinou podporu než jen od výzkumného týmu, aby se měli na koho obrátit v případě nouze a i po skončení experimentů v nemocničním prostředí. Dobrovolníky čekalo důkladné lékařské a psychologické sledování. Ženy nesměly být těhotné ani se o těhotenství pokoušet a každý den jsme měli v úmyslu kontrolovat moč na přítomnost drog.⁶⁴

Když jsem uváděl techniky, jak budeme měřit psychologické účinky psychedelik, napadlo mě, že všechny předchozí dotazníky předpokládaly, že jejich účinky musí být nepříjemné a psychotizující. Žádné vyhodnocení nebylo založeno na odpovědích lidí, kteří měli psychedelika v oblíbě – to by ale poskytlo jen daleko komplexnější pohled na účinky psychoaktivních látek. Z toho důvodu jsem navrhl,

⁶⁴ Nakonec jsme vzorky moči našich dobrovolníků neodebírali. Více nás zajímalo, zda někdo z nich požil drogu a pak reagoval odlišně než ti, kteří drogu nepožili. Během první studie jsme našli stopy po drogách v moči jen několikrát a údaje získané od těchto dobrovolníků se nelišily od údajů od dobrovolníků, kteří stopy drog v moči neměli. U následujících studií jsme se proto tohoto testování vzdali.

aby byli dotazováni rekreační uživatelé DMT. Tito jedinci by nám umožnili vidět účinky DMT v širších souvislostech, a to by se mohlo stát základem nové posuzovací stupnice. Tomuto cíli jsem chtěl v průběhu výzkumu přizpůsobit i dotazník.

Bylo taky nutné vyvinout podobu testu nebo metodu měření DMT v krvi. Existovalo několik starších metod, ze kterých jsme si mohli vybírat, a já jsem chtěl osobně zkusit ty, které se zdály být méně složité nebo citlivější. Nejvhodnější se zdála být metoda používaná vědci v Národním institutu mentálního zdraví, vědci ze stejné skupinky, kteří napsali onen „patříčně pohřební“ článek o DMT. Na základě studie z roku 1976, která popisovala účinky DMT na hladinu hormonů u lidí, jsme vypočítali, že 12 dobrovolníků by stačilo k tomu, abychom byli schopni prokázat statisticky významné rozdíly jednotlivých dávek DMT a neaktivního placebo, jímž měl být fyziologický roztok. Většina studií reakcí na jednotlivé dávky nových léků a látek podávala dobrovolníkům jednu „vysokou“ a jednu „nízkou“ dávku a jednu nebo dvě „střední“, aby bylo možné popsat celé spektrum účinků. Já chtěl podávat tolik ^s DMT, kolik bylo možné, a proto jsem se rozhodl, že každý dobrovolník dostane jednou placebo a čtyři dávky DMT – jednu vysokou, jednu nízkou a dvě střední.

Dobrovolníci měli dostat jednotlivé DMT dávky „randomizovaně dvojitě naslepo“. *Randomizace* znamená, že sled dávek nemá žádný řád, jako kdyby určoval pořadí hod kostkou. Dr. Clifford Qualls, biostatistik Hlavního výzkumného centra Univerzity Nové Mexiko, na počítači vygeneroval náhodný sled dávek, dal ho do obálky, zapečetil a doručil do lékárny, která měla vzorky připravovat. *Dvojitě naslepo* znamenalo, že ani dobrovolníci, ani já jsme nemohli vědět, jakou dávku kdo dostane a kterého dne. Jen lékárník měl seznam, který obsahoval detaily k objednávkám jednotlivých dávek pro každého. Důvodem, proč se při studii používá randomizace a podávání dvojitě naslepo, je nutnost snížit roli očekávání, která by mohla ovlivnit výsledky. V kapitole i jsem odkazoval na klasickou studii, která ukázala význam očekávání pro konečný účinek látky. Něco podobného by se mohlo stát i nám, kdyby dobrovolníci věděli, že dostanou nízkou dávku DMT; mohlo by to ovlivnit jejich reakce. Mohli by reagovat způsobem, jenž by byl konzistentní s vlastním očekáváním předpokládané reakce na nízkou dávku. Teď ale nemohli tušit, jestli dostanou placebo nebo střední dávku.

Kromě toho jsme se však před zahájením této komplikované studie s pojistkou dvojitě slepoty rozhodli začít výzkum podáním dvou dávek DMT nikoli naslepo, nýbrž „naostro“. První nízká dávka 0,05 mg/kg měla lidem pomoci, aby si na tuto látku zvykli, bez toho, že by se dostavil příliš silný účinek, který by je mohl dezorientovat. A následující vysoká dávka 0,4 mg/kg měla dobrovolníkům zprostředkovat zážitek z nejvyšší hladiny intoxikace, jež bude ve dvojitě slepotě studie použita. Říkali jsme tomu „kontrolní dávky“. Pokud by někdo dostal svou první vysokou dávku uprostřed studie, ale nevěděl by, že to je maximum, jaké může dostat, mohl by od experimentu odstoupit ze strachu, že by se mohly dostavit účinky ještě větší. Při této vysoké dávce „naostro“ měli dobrovolníci regulérní možnost rozhodnout se, zda chtějí ve studii pokračovat ještě před tím, než začneme

shromažďovat údaje. Experimentátoři měli tedy dostat šest dávek DMT – dvě kalibrační a čtyři dvojité naslepo.

Při testování nových léků se vždy pracuje s placebem; to se mělo využít i při naší studii. Výzkum s kontrolou pomocí placebo pomáhá odlišit efekty způsobené očekáváním od efektů reálných. *Placebo* je slovo pocházející z latiny a znamená „měl bych prosím...?“ nebo v parafrázi „rád splním vaše přání“. Většina z nás považuje placebo za inertní látku, proto se mu také říká *inaktivní placebo*.

Nejnámějším příkladem inaktivního placebo jsou tablety cukru. V naší studii DMT měl roli placebo sehrát fyziologický roztok – osolená voda.

Prakticky řečeno: je mimořádně obtížné uspořádat studii dvojité naslepo s kontrolou placebem tak, aby zůstala skutečně „dvojité slepá“. Účinky aktivních léků se obvykle značně liší od účinků slané vody nebo cukru. A jak dobrovolníci, tak personál by vám vysvětlili, v čem tento rozdíl spočívá.

Nicméně v tomto prvním projektu studia reakcí na jednotlivé dávky DMT jsme chtěli použít placebo proto, abychom viděli, jestli dobrovolníci i my dokážeme rozlišovat mezi nejnižší dávkou látky a dávkou nulovou. V této úloze nám mohlo placebo významnou měrou pomoci.⁶⁵

Toto schéma mělo samozřejmě i své nedostatky. Dobrovolníci obvykle cítili velkou úzkost, než dostali svou první dávku dvojité naslepo. Bude to dnes, kdy jim vysoká dávka způsobí otřes? Nebo mohou být klidní? Pokud bylo zjevné, že během několika prvních dávek naslepo velkou dávku nedostali, úzkost se před dalšími dávkami zvyšovala, protože bylo jasné, že dříve či později musí velká dávka přijít. Protože toto náhodné pořadí dávek, podle kterého každý dobrovolník dostával svou sérii, nedokázalo tento faktor statisticky „zohlednit“, museli jsme si s ním poradit my.

Musel jsem tedy rozhodnout, jak nepříznivé psychologické a fyzické účinky co nejvíce omezit. S panickými reakcemi jsme se potýkali následovně: primárně jsme s dotyčným hovořili, snažili se mu být oporou a uklidnit ho; pokud to nefungovalo, přišla na řadu injekce slabšího uklidňujícího prostředku – valia; a pokud dobrovolník celou situaci nezvládal vůbec, dostal injekci silnějšího uklidňujícího prostředku – thorazinu. Na alergické reakce, jako třeba potíže s dechem nebo vážnou vyrážku, jsme měli připravenou injekci antihistaminu. Jestliže měl dobrovolník příliš vysoký tlak, podali jsme mu tablety nitroglycerínu pod jazyk, tak, jak je používají lidé trpící angínou pectoris.

Na závěr koncepce celého projektu jsem přiložil seznam několika desítek odkazů na literaturu, která podporovala mé myšlenky. Byly to články popisující, co víme o účincích psychedelik na zvířata a o serotoninových receptorech. Předpokládal jsem, že má studie bude posuzována také z hlediska bezpečnosti,

⁶⁵ Ptali jsme se dobrovolníků, zda uhadnou, jakou dávku naslepo dostali. Bylo snadné poznat vysokou dávku. Ale bylo neuvěřitelně těžké zjistit rozdíl mezi středními dávkami, 0,1 mg/kg a 0,2 mg/kg. A ještě překvapivější bylo, že mnozí dokázali zaměnit placebo s nejnižší dávkou. Ukázalo se, že naše stupnice je při rozlišování vysoké a nízké dávky velmi precizní. Spolehlivě ukazovala, že při dávce 0,2 mg/kg se dostavuje vyšší psychologická reakce než při dávkách 0,1 mg/kg a 0,05 mg/kg. Dokonce i tehdy, když dobrovolník typ resp. výšku dávky nedokázal odhadnout.

takže jsem zdůraznil svůj dříve publikovaný článek, kde jsem se pokusil shrnout účinky psychedelik. Tvrdil jsem, že pokud by šlo o lidi mentálně zdravé, dobře připravené a důkladně sledované a kontrolované před experimentem, v průběhu experimentu i po něm, byla by rizika vážných a déle trvajících psychiatrických potíží extrémně nízká.

Kopie tohoto návrhu jsem zaslal všem úřadům, kterým přísluší kontrolovat výzkum chemických látek na lidech, včetně Etické komise pro výzkum na lidech na Univerzitě Nové Mexiko, Úřadu pro kontrolu potravin a léků a Agentury pro uplatnění léčiv. Výzkum se měl provádět v Hlavním středisku pro klinický výzkum nemocnice Univerzity Nové Mexiko, takže další kopii jsem poslal tam. Výzkumné centrum se mělo finančně podílet na nákladech na měření DMT a hormonů ve velkém počtu krevních vzorků, proto jsem poslal jejich laboratoři rozpočet.

Teď nás čekalo to nejtěžší: pověřit někoho obrovskou odpovědností, dohledem a finančním krytím projektu DMT; někoho, kdo si bude jistý bezpečností celé studie a bude tomuto projektu věřit.

6. Labyrint

Ve spojených státech existuje od roku 1970 zákon o kontrolovaných látkách, který má bránit veřejnost před potenciálně nebezpečnými látkami, léky či jedy. Tento zákon je však zároveň bariérou, jež brání v přístupu k těmto látkám i klinickým badatelům. Zkrátka pořádný labyrint, skrze nějž musí projít každý, kdo touží uskutečnit nějaký výzkum na lidech s použitím psychedelických látek!

Zákon o kontrolovaných látkách klasifikuje všechny látky podle tříd nebezpečnosti na „potenciálně návykové“, „běžně přijatelné pro použití lékařem“ a „bezpečné pod lékařským dohledem“. Nejkontrolovanějšími látkami třídy I jsou ty, které jsou vysoce návykové, není pro ně dostatečně odůvodnitelné lékařské použití a nejsou bezpečné ani pod lékařským dohledem. Přes námitky spousty psychiatrických vědeckých kapacit nejvyšší úrovně, včetně dr. Daniela Freedmana, zařadil Kongres LSD a všechna ostatní psychedelika právě do nejnebezpečnější třídy.

Třída II zahrnuje látky metamfetamin a kokain. Mají sice vysoký návykový potenciál, nicméně v medicíně pro ně existuje určité využití – kokain se používá jako lokální anestetikum v oční chirurgii a metamfetamin se používá například při léčbě hyperaktivity u dětí. Kodein je zařazen do třídy III, protože tato všeobecně používaná látka proti bolesti má menší potenciál vytvoření závislosti než drogy třídy I a II a také méně vážné následky za předpokladu použití pod lékařským dohledem. Drogy třídy IV jsou xanax a valium (léky) – způsobují menší závislost než látky třídy III a problémy spojené s jejich využitím v medicíně jsou „omezené“. V případě psychedelik to ovšem nebylo nebezpečí vysoké návykovosti, co zákonodárcům mohlo vadit. Psychedelika totiž nezpůsobují návykovost a nevyvolávají ani abstinenční příznaky. Opravdu, jednou z jejich vlastností je, že po třech nebo čtyřech dávkách denně nemáte skoro žádné příznaky závislosti a okamžité přerušení užívání žádné potíže nezpůsobí. Za tak škodlivé a nebezpečné jsou považovány spíše jejich „akutní“ účinky. Jen kvůli jejich vysoce destabilizačnímu účinku na člověka se Kongres rozhodl, že psychedelika musí být kontrolována nejvyšší možnou měrou.

Vědci z klinického výzkumu v 50. a 60. letech rozpoznali a většinou akceptovali toto zvláštní potenciální nebezpečí LSD a dalších psychedelik. Díky tomu dokázali úspěšně předcházet jakýmkoli nepříznivým psychologickým reakcím těchto látek – anebo s nimi uměli zacházet. Jenže nekontrolované užívání veřejností a intenzivní medializování výzkumných protokolů Learyho a jeho kolegů z Harvardu přineslo reakci, jež se dala očekávat. Tyto látky vyvolaly vlnu mediálního přetřásání, a proto dveře k psychedelickým látkám musely zůstat zavřené.

V reakci na záplavu negativních zpráv tedy Kongres vyhodnotil vlastnosti psychedelik jako negativní, aniž posuzoval jejich pozitivní nebo neutrální kvality. To, co bylo včera ještě „bezpečné pod lékařským dohledem“, se stalo dne následujícího „nedostatečně bezpečným i přes lékařský dohled“. Nástroj medicíny,

jakým tyto látky ve výzkumu byly – ať už jako odborný nástroj či psychotherapeutická pomůcka, se rychle změnil v „aktuálně neakceptovatelné pro lékařské použití“.

A do téhle jámy lvové jsem musel vstoupit, měl-li jsem s celým protokolem DMT úspěšně projít skrze kontrolní a regulační systém.

Vlastní řízení začalo v prosinci 1988. Po několik následujících let jsem si zaznamenával každý telefonát, dopis, schůzku, fax či diskusi týkající se 89-001, mého protokolu DMT. Ze svých záznamů jsem vybral nejrelevantnější informace, které z těchto interakcí vyplynuly, a v roce 1990 jsem je sepsal, bezprostředně poté, co jsem dostal povolení započít výzkum. Svůj článek jsem pojmenoval „Co když jsem to přehnal?“ – chtěl jsem, aby i ostatní věděli, jak se věci mají a jaké je čekají potíže. Ukázalo se, že takovýto výzkum je opravdu možný a že já znám způsob, jak jej realizovat. Kdyby projekt DMT nepřinesl nic užitečného, chtěl jsem po sobě zanechat alespoň tento itinerář víceméně úspěšného řízení.⁶⁶

Prvními strážci kontrolované říše chemických látek byly dvě komise Lékařské fakulty Univerzity Nové Mexiko: Poradní komise vědeckého výzkumného centra a Etická komise pro výzkum na lidech.

Poradní komise vědeckého výzkumného centra se zabývala vědeckými součástmi mého projektu. Pověření vědci se v diskusi konfrontovali s vlastním vědeckým postojem a nabídli mi, že mi sdělí svůj názor. Rozhodli se, že realizaci tohoto experimentu umožní ve výzkumném centru a zaplatí testy krevních vzorků, o které jsem žádal. Protože jsem poslední dva roky strávil prací na projektu výzkumu melatoninu u lidí právě v tomto výzkumném centru, byl jsem v té době současně členem téže komise.

Etická komise pro výzkum na lidech se zabývala bezpečností navrhované studie. Její povinností bylo zjistit, zda projekt zaručuje dostatečnou bezpečnost a jestli obsah dokumentu *Souhlas ke spolupráci s lidskými dobrovolníky* po faktické stránce věrně a dostatečně odhaluje charakter studie a její rizika.

Bylo neuvěřitelné štěstí, že hlavou této významné etické komise byl příznivec libertarianismu; což znamená, že jednotlivec měl u něj přednost před státem. Věřil, že je naprosto přirozené, aby vzdělání lidé měli své vlastní názory. Jeho motto, které poprvé vyslovil při prvním a nejdůležitějším posudku, pro mě znamenalo velké povzbuzení: „Nejsme tu od toho, abychom si hráli na Boha.“

Souhlas ke spolupráci s lidskými dobrovolníky získáte po splnění přísných podmínek. Musíte popsat veškeré protokolární překážky a důvody, proč studii uskutečňujete. Je nutné precizně a jmenovitě uvést, co lze očekávat v případě účasti lidských dobrovolníků. Je nutné v podobě seznamu vyjmenovat všechna potenciální nebezpečí; uvést případné výhody vyplývající z účasti dobrovolníka; detailně vysvětlit, jak hodlá vědecký tým zvládat veškerá rizika; a zajistit, aby

⁶⁶ Rick J. Strassman: *Human Hallucinogenic Drug Research in the United States: A Present Day Case History and Review of the Process*, in: *Journal of Psychoactive Drugs* 23, 1991, str. 29-38.

každému dobrovolníkovi bylo v případě nepříznivých účinků poskytnuto příslušné ošetření zdarma, a uvést, jakého bude charakteru; zdůraznit, že spolupráce s každým potenciálním experimentátorem musí být zcela dobrovolná a nezávazná. Kdokoli musí mít možnost od výzkumu kdykoli odstoupit, z jakéhokoli důvodu a bez jakékoli sankce a odmítání potřebné péče ze strany výzkumného týmu. Pokud se dobrovolníkovi zdá, že je s ním špatně nakládáno, může kontaktovat lidi na uvedených telefonních číslech, aby si jim stěžoval.

Během jednání s těmito dvěma univerzitními komisemi jsem také začal získávat svolení od dvou federálních úřadů, které byly poslední a méně příjemnou kontrolní překážkou. Měly ve svých rukou osud celé studie.

Prvním z nich byla Agentura pro uplatnění léčiv. Kancelář měla v Albuquerque, ale její hlavní sídlo bylo v hlavním městě, Washingtonu. Tato agentura měla rozhodnout, jestli našemu výzkumnému týmu povolí držení DMT a jestli mi zašle *Povolení pro kategorii I*.

Druhou federální institucí byl Úřad pro kontrolu potravin a léků, který se nacházel také ve Washingtonu. Tato komise zvažovala, zda je bezpečné a teoreticky přínosné podávat DMT lidským dobrovolníkům. Pokud by souhlasila, pak bych od nich dostal *Povolení pro výzkum nových chemických látek*.

Když jsem podával protokol univerzitním komisím, řekl jsem jim, že výzkum nemůže začít, dokud nedostanu svolení podávat DMT jak od Úřadu pro kontrolu potravin a léků, tak od Agentury pro uplatnění léčiv. A tyto federální úřady se rozhodly, že vyčkají na jednotlivá schválení univerzitních komisí.

Dokument žádosti k Souhlasu ke spolupráci s lidskými dobrovolníky byl pořádným oříškem a já jsem byl vůči oběma etickým komisím ohledně očekávaných účinků DMT upřímný. Nechtěl jsem klamat dobrovolníky, aby si mysleli, že to pro ně bude snadné, ale nechtěl jsem je ani zbytečně lekat možnými negativními účinky. Na druhé straně tohoto dokumentu mohli dobrovolníci číst:

„Jsem si vědom toho, že primární účinky této látky jsou psychologické. Mohou se objevit vizuální či sluchové halucinace nebo jiné poruchy vnímání. Může se změnit vnímání času (čas může utíkat pomaleji či rychleji a naopak). Mohu zakoušet velmi silné emoce, ať už příjemné, nebo nepříjemné. Může se stát, že budu prožívat zcela protikladné pocity a myšlenky zároveň. Může se stát, že budu extrémně citlivý a soustředěný na své okolí, nebo nebudu naopak ze svého okolí vnímat nic. Mohl bych se cítit, jako by se mé tělo a má mysl oddělily. Mohou se objevit pocity ztráty nebo zakoušení smrti či zmatku. Vysoce pravděpodobné jsou pocity euforie. Nástup těchto zážitků je rychlý, velmi intenzivní zážitky se mohou u vysokých dávek dostavit do 30 vteřin. Vrcholít mohou za 2 až 5 minut a je obvyklé, že po 20 až 30 minutách budu cítit jen mírnou intoxikaci. Poměrně v pořádku se budu cítit asi hodinu po podání injekce.“

Co se týká možných rizik, bylo v žádosti pro udělení Souhlasu ke spolupráci s lidskými dobrovolníky stručně, ale pravdivě uvedeno:

„Hlavní účinky DMT jsou psychologické a byly popsány výše. Obvykle

trvají kratší dobu než 1 hodinu. Jen zřídka dochází k tomu, že emocionální reakce na tyto účinky trvají déle (asi 24-48 hodin). Mohu zůstat ve výzkumném centru tak dlouho, dokud znovu nezískám rovnováhu, třeba i přes noc, bude-li třeba... DMT je fyzicky bezpečné. Dochází k mírnému až střednímu zvýšení krevního tlaku a tepu.“

Bylo by ode mě neupřímné a nemístné, kdybych uváděl, že z výzkumu DMT mohou plynout pro dobrovolníky nějaké výhody. Ačkoli jsem věděl, že se jim prožitek s DMT může líbit, nemohl jsem tvrdit, že bych mohl svými experimenty léčit nějakou diagnózu. Proto jsem uvedl:

„Ze spolupráce na tomto výzkumu pro mě osobně neplynou žádné výhody. Pokud není za výhodu považováno hlubší porozumění mechanismu a reaktivitě halucinogenních látek.“

Týden po podání návrhu studie DMT mě etická komise požádala, abych do úvodu tohoto formuláře včlenil větu „Momentálně není schváleno pro lékařské použití.“ Zaprotestoval jsem, že tato věta by zbytečně odrazovala perspektivní dobrovolníky. Navíc, jakmile bych dostal souhlas s prováděním této studie, nebyla už by tato věta, vcelku vzato, pravdivá. Lékařské použití DMT by bylo povoleno, i když v tomto případě by šlo jen o nástroj klinického výzkumu. Komise na mé důvody přistoupila.

Naprostá důvěrnost a anonymita byly důležitými součástmi mého jednání s etickou komisí, výzkumným centrem a administrativou univerzitní nemocnice. Téměř všichni dobrovolníci, kteří se projektu DMT účastnili, měli svou práci a rodinu, a nic z toho nechtěli ohrozit přiznáním, že užívají ilegální látky. Doznat se k porušování zákonů však bylo předpokladem a podmínkou pro jejich zařazení do studie, protože se na ní mohli podílet jen lidé se zkušenostmi s psychedelickými látkami. Sešel jsem se proto s personálem oddělení nemocničních záznamů a přijímací kanceláře, s vrchní sestrou a úředníkem výzkumného centra, s nemocničním právníkem, a dohodli jsme se na postupu, jenž byl sice komplikovaný, ale dal se realizovat.

Záznamy lékařských vyšetření těchto pacientů na klinice výzkumného centra budou medicínsky mimořádně důležité. Zejména pokud by se u dobrovolníků někdy později vyskytly zdravotní problémy, ošetřující lékař by s těmito základními údaji, například se vstupním vyšetřením srdce, mohl pracovat. Proto jsme na kartách s výsledky vstupního vyšetření a laboratorních testů uvedli pravá jména našich experimentátorů. Nebyla na nich ale zmínka o užívání psychedelických látek ani zmínka, která by dobrovolníka s mou studií DMT spojovala.

Dokument žádosti o Souhlas ke spolupráci s lidskými dobrovolníky, který se obvykle ke kartě připojoval, musel také nést skutečné jméno. Ale aby byly osobní údaje chráněny, měl jsem tyto dokumenty pod zámek ve své domácí kanceláři. Na všech ostatních dokumentech bylo v rubrice skutečné jméno uvedeno: „Souhlas udělen, nachází se u vedoucího studie.“

Každý dobrovolník pak obdržel číselný kód, například DMT-3, a od té chvíle se používala jen tato anonymní identifikace a já byl jedinou osobou, která k ní znala

klíč. Každý dostal novou nemocniční kartu, která byla označena jen jeho kódem. Poprvé jsme tyto kódy použili při psychiatrickém vyšetření, kdy se u našich dobrovolníků zaznamenalo předchozí užívání psychoaktivních látek a jejich případné psychické problémy.

Byl tu ještě jeden problém. Souvisel s úřady, které celý výzkum sledovaly, kdyby se u našich dobrovolníků případně vyskytly dlouhodobé účinky po užívání experimentálních látek. Úředníci byli tedy oprávněni nahlížet do zdravotní dokumentace experimentátorů. Během své studie melatoninu jsem zakombinoval do žádosti o udělení souhlasu větu, že výrobce melatoninu a Úřad pro kontrolu potravin a léků mají přístup nahlížet do záznamů pacientů, aby bylo možno zkoumat případná rizika a problémy spojené s užíváním melatoninu. Kdybych tuto větu zahrnul do souhlasu k účasti na studii DMT, tak by se perspektivní dobrovolníci mohli účasti na projektu zdráhat.

Jenže mechanismy, které by legitimizovaly výzkum a zabývaly se dlouhodobými riziky vyplývajícími z užívání DMT, jsme nemohli obejít. Samozřejmě, účast musela být dobrovolná i za těchto podmínek.

Kompromis, na němž jsme se shodli, zněl, že pokud by Úřad pro kontrolu potravin a léků nebo výrobce DMT chtěli s mými dobrovolníky hovořit nebo si prohlédnout jejich lékařské záznamy, museli nejdříve získat mé svolení. Já měl mezitím projednat s příslušným dobrovolníkem, jaké údaje chce ponechat v anonymitě. Lékařské záznamy mohou být jistě předmětem soudního řízení, ale bez klíče k číselnému kódu by měly použití jen omezené. Mohl jsem tento kód odmítnout zveřejnit, kvůli ochraně informací mezi lékařem a pacientem. Znělo to sice trochu zmatečně, ale dobrovolníkům jsem to dlužil.

Když se dívám nazpátek, za pět let studie s více než šedesáti dobrovolníky jsem nikdy důvěrnost a anonymitu porušit nemusel. Za pět let práce na studii žádný takový požadavek kontrolní orgány nevzesly. Poradní komise vědeckého výzkumného centra uznala, že vědecké argumenty v projektu DMT jsou jednoznačně dané a nekomplikované. Uznali, že prvotní překážky jsou spíše etického, politického a administrativního rázu, a v těchto oblastech vládnou menší autoritou a odpovědností než etická komise.

Musely se ovšem ještě vyřešit otázky bezpečnosti a zodpovědnosti. Výzkumné centrum mě požádalo, abych nechával dobrovolníky v nemocnici přes noc a ujistil se, že na ně bude dohlížet zdravotnický personál ještě druhý den po experimentu. Odpověděl jsem, že to by mohlo počet potencionálních dobrovolníků snížit. Během předchozích studií DMT mohli dobrovolníci odejít domů po ranním experimentu již odpoledne a z bezpečnostního hlediska nikdy nenastaly žádné komplikace. Komise to akceptovala.

Vědci výzkumného centra ode mě rovněž požadovali, abych stanovil nejvhodnější denní dobu pro podávání DMT. Existuje nějaký denní biorytmus citlivosti na DMT? Reaguje tělo intenzivněji ráno nebo večer? Odpověděl jsem, že nevím, ale že podáváním DMT ve stejnou dobu každému, totiž ráno, bychom mohli tento faktor standardizovat. Možná právě proměny citlivosti během dne bychom mohli zkoumat v jiné studii.

Moji vědeckí kolegové chtěli také podrobněji upřesnit má tvrzení, v nichž jsem odkazoval na články o pokusech na zvířatech, kdy se zkoumala hladina různých hormonů v odebrané krvi. To nebylo těžké. Jedním z posledních požadavků bylo, aby naši dobrovolníci dodali vzorky moči pro testy na přítomnost návykových látek.

Asi za měsíc, 19. února, mi výzkumné centrum projekt schválilo. Souhlasilo také s financováním testů hladin hormonů v krvi a vývoje metody měřící DMT v krvi.

O tři dny později schválila projekt i Etická komise pro výzkum na lidech.

A tak jsem se konečně začal poohlížet po možném zdroji DMT. Současně jsem se ale musel ujistit o legalitě jeho držení. To nebylo těžké, vše záviselo jen na dobrozdání Agentury pro uplatnění léčiv pro látky třídy I.

V dubnu 1989 jsem začal jednat s univerzitní lékárnou o bezpečnostních požadavcích, které vyžadovala Agentura pro uplatnění léčiv pro skladování kontrolovaných látek. Lékárníci s nimi již spolupracovali při studii marihuany a věřili, že jejich bezpečnostní opatření budou dostačující.

Zaslal jsem tedy agentuře svou žádost o svolení pro držení látky třídy I. Vysvětloval jsem zde, že je nezbytné získat DMT laboratorní čistoty, abychom mohli začít vyvíjet testy pro měření DMT v lidské krvi. A poté, co toto svolení obdržím, budu pracovat s jiným DMT – čistším, protože dobrovolníci musí dostat DMT v jiné kvalitě než laboratorní.

Začít podávat DMT lidem jsme nemohli, dokud studie a stupeň čistoty látky nebyly Úřadem pro kontrolu potravin a léků schváleny.

Jedno z oddělení Agentury po mně požadovalo kód DMT. Zavola jsem do jejich kanceláří ve Washingtonu, do jiného oddělení, kde mi potřebný kód našli v seznamu národních kódů látek. Toto číslo jsem musel uvést ve správné kolonce.

Zavola jsem do Agentury pro uplatnění léčiv o dva týdny později, ale tam mi sdělili, že nemají žádný záznam o tom, že by obdrželi můj protokol. Člověk, se kterým jsem mluvil, řekl: „Stěhujeme se do nových kanceláří a všechno je v krabicích.“

Uplynuly další dva týdny a po mé žádosti pořád nebyla ani stopa. Až za několik dní mi ji celou vrátili. Chybělo správné kódové číslo DMT. Toto číslo bylo na lístku papíru, který připojili k vrácené žádosti. Člověk, s nímž jsem tuto záležitost projednával, se spletl a dal mi špatné číslo. Zanesl jsem správné číslo a ještě téhož dne jsem odeslal zpět „zrevidovanou“ žádost.

Tato agentura také vyžadovala svolení pro držení kontrolovaných látek kategorie I pro lékárnou v Novém Mexiku. Požádal jsem o něj a během několika málo týdnů jsem obdržel certifikát. „To má také na starosti Agentura pro uplatnění léčiv,“ řekli mi v kanceláři lékární.

Agentura mi potom sdělila, že chtějí kvůli laboratorní čistotě DMT zkoumat, zda nemocniční lékárna a její personál provedli veškeré bezpečnostní kontroly. Příslušná dokumentace tedy putovala z Washingtonu do Denveru, z Denveru do Albuquerque.

Nato se místní pověřenec Agentury v Albuquerque, úřednice D., vydala na univerzitu, aby se se mnou sešla a lékárnu si prohlédla – to byl počátek června 1989. Požádala mě o seznam všech zaměstnanců lékárny, kteří by mohli přijít s DMT do kontaktu; v seznamu musela být uvedena jejich jména, adresy, telefonní čísla a čísla sociálních pojištěk. V bezpečnostních opatřeních nakonec zjistila několik nedostatků a upozornila nás, že musíme zamykat chladicí box. Takto zabezpečenou lednici jsme měli umístit do speciální uzamykatelné místnosti pro narkotika. Řekla, že já kopii klíče od lednice mít nesmím – jen lékárníci. Pokud bychom postrádali jakékoli množství látky, nebudu v podezření já.

Měla podivný smysl pro humor: „Jistě, ale přece nechcete skončit ve vězení.“ nebo: „Nezlobte se, ale my si vás nechceme odvést v železnicích.“ A já se snažil jejímu vtípkování sekundovat.

Když jsme se onoho dne loučili, zašeptala mi: „Je to na vaši zodpovědnost. Pokud něco nebude souhlasit, protože to někdo ukradne, něco se ztratí nebo záznamy budou vedeny špatně – tak budeme chtít vysvětlení po vás.“

Tahle návštěva mě opravdu vyděsila – ovšem poslední slova madam D. byla opravdu hodná zamyšlení: „Ostatně, kdepak vezmete to DMT, které chcete podávat dobrovolníkům?“

Za více než měsíc Agentura pro uplatnění léčiv ověřila moji žádost o svolení k držení DMT v laboratorní čistotě. Slíbil jsem, že látku této nižší čistoty nebudu podávat dobrovolníkům a že se studii na lidech vyčkám až do svolení Úřadu pro kontrolu potravin a léků pro DMT vyšší čistoty. Navíc jsem musel slíbit, že až získám DMT vyšší čistoty, budu o tom agenturu informovat.

V březnu 1989 jsem dostal svolení univerzity k výzkumu DMT a hned poté, co jsem odeslal příslušné formuláře Agentuře pro uplatnění léčiv, jsem zavolał do Laboratoří Sigma v St. Louis v Missouri.

Jednalo se o společnost, která mi dodávala melatonin pro můj předchozí výzkum epifýzy. V seznamu jejich chemických produktů bylo i DMT, a tak jsem je o něj požádal. Uvedl jsem, že musí být v laboratorní čistotě, protože bude použito pro vývoj metody jeho měření v tělních tekutinách. Také jsem požádal o DMT klinické čistoty pro použití u lidí. Ze Sigmy mi odpověděli, že zakoupit od nich DMT v laboratorním stupni čistoty není problém, potřebují pouze svolení pro kontrolované látky třídy I od Agentury pro uplatnění léčiv. Ukázalo se, že získat DMT v klinickém stupni čistoty bude podstatně komplikovanější, což vyšlo najevo, když jsem požádal Sigmu, aby mi pomohla sestavit dokumentaci pro Úřad pro kontrolu potravin a léků, pro takzvanou „hlavní registraci látky“. Sigma mi doporučila kontaktovat vědce, kteří podávali látku lidem při nějaké předcházející studii, a zjistit, kdo jim DMT dodal. Poté chtěli vědět, jak detailní informace bude kontrolní úřad požadovat. Pokud by snad bylo problematické zjistit, kdo je držitelem hlavní registrace, mám využít zákona o právu na informace, který umožňuje občanům přístup k jakýmkoli informacím, pokud neohrožují národní bezpečnostní zájmy.

Získal jsem seznam aktuálních povolení pro výzkum s kontrolovanými látkami

v celé zemi, takže jsem teoreticky mohl kontaktovat někoho, kdo měl povolení pro DMT. Bohužel, nikdo takový na seznamu nebyl. Využil jsem tedy zákona o právu na informace a požádal jsem o seznam starších povolení, bohužel bez úspěchu. Úřad pro kontrolu potravin a léků záznamy o registracích u předchozích studií používajících DMT neměl.

Moje žádost o povolení podávat DMT lidem obdržel kontrolní úřad na konci dubna. Pak jsem tedy musel žádat o vyhledání starých povolení pro DMT mezi první generací badatelů, kteří s touto látkou pracovali, v naději, že kontrolní úřad bude schopen nalézt tyto archivní materiály sám. Jeden z vědců, který DMT používal a byl spoluautorem onoho článku o „patřičném pohřbu“, mi vystavil pro kontrolní úřad souhlas, že na mou žádost mohou jeho staré záznamy vyhledat. V dalším dopise mi ale sdělil, že už žádné informace o látce, kterou tenkrát používal, nemá, a ani neví, kdo byl jejím dodavatelem. Alespoň mi popřál hodně štěstí.

Na začátku května mi Úřad pro kontrolu potravin a léků poslal svůj první dopis, podepsaný paní P., ve kterém mě tato dáma poučila, že pokud mě do měsíce nevyrozumí jinak, mohu začít s výzkumem. Já ale pořád neměl žádné DMT. Ale oni měli žádost, a té přidělili číslo. Sigma nyní souhlasila, že s kontrolním úřadem projedná, jak pro mou studii zkoncipovat hlavní registraci látky.

V červnu mi paní P. oznámila, že jí Sigma nedodala dostatek informací o požadované látce a o tom, jak byla vyrobena. Sigma odpověděla, že jejich evropský dodavatel DMT odmítl takovéto informace uvést, protože jsou kryty obchodním tajemstvím. Sigma se také bránila, že kontrolní úřad požaduje více informací o DMT, než jak činil kdykoli předtím u jiných látek, které Sigma pro výzkum na lidech dodává. Sigma mě odkázala na chemickou laboratoř kontrolního úřadu, která byla pověřena mou záležitostí: konkrétně na paní R. S tou jsem pak následující rok a půl vedl nekonečná jednání.

Zeptal jsem se jí, proč jejich úřad požaduje o DMT více informací, než potřeboval u melatoninu, s kterým jsem pracoval v předchozím výzkumu.

Odpověď zněla: „To se liší případ od případu.“

Sigma si stěžovala, že Úřad pro kontrolu potravin a léků požaduje zbytečně podrobnosti. Ale úřad nechtěl v jednání pokračovat, dokud nebude mít více informací. Když jsem poprosil paní R., zda by mi nesdělila, kdo Sigmě DMT dodává, protože bych si ho přál kontaktovat sám a přímo, vyšla mi vstříc. A když jsem pak požádal Sigmu, aby mi onoho dodavatele potvrdili, nechtěli porušit důvěrnost informací. Nakonec ale souhlasili, že pošlou kontrolnímu úřadu všechny informace, které o svém DMT mají.

Požádal jsem paní R: „Kdyby neměla Sigma všechna potřebná data o výrobě DMT, mohl bych ho sám laboratorně upravit tak, aby vyhovovalo vašim požadavkům?“

Byla na pochybách – vedoucím oddělení kontrolního úřadu, kde pracovala dříve, byl onen muž, který mě upozornil před lety na vědeckém semináři, že „i umírající mají svá práva“. Zablokoval prý všechny předešlé žádosti vědců o upravení látky laboratorní čistoty na čistotu klinickou pro podávání lidem.

„Třeba je to teď jiné,“ váhavě připustila. „Tohle je nové oddělení a je tu nový

vedoucí.“

To byla pravda. Vlna AIDS a stoupajícího zneužívání drog rozkryla mnoho omylů ve schvalovacích procedurách kontrolního úřadu. Proto bylo vytvořeno nové oddělení, které se mělo s ohledem na tyto problémy zabývat zkoumáním žádostí o kontrolované látky podrobněji a komplexně. Moje žádost o DMT naštěstí ale dorazila na toto nové oddělení dříve, než zde začal působit dr. L., u něhož neměla naději na úspěch ani moje tehdejší žádost o MDMA.

Uběhlo několik měsíců a paní R. dosud nedostala žádné informace od Sigmy. Sigma byla rozladěná, že Úřad pro kontrolu potravin a léků porušil důvěrnost informací, a pravděpodobně se nechtěla pouštět do procedury, o níž tušila především to, že bude dlouhá a komplikovaná. Co by z toho měli?

Má naděje, že od Sigmy dostanu DMT pro použití na lidech, začala umírat.

V srpnu 1989 dorazil z kontrolního úřadu strohý dopis, ve kterém bylo vyjmenováno dvacet specifických požadavků, kterým musí DMT pro experimenty na lidech vyhovovat. Tento úřad kupodivu nezajímalo nic o celkové toxicitě, což by v opačném případě vyžadovalo komplikované a nákladné testování na zvířatech. Nezajímaly je ani vědecké cíle studie. Nakonec tedy tento dopis probíhající jednání příliš nezkomplikoval.

Zavolal jsem kolegovi chemikovi, který mě kdysi počastoval pesimistickou předpovědí, že jediný článek, který budu mít k publikování, bude ten, jak se mi nepodařilo získat potřebná povolení pro zahájení výzkumu. Zeptal jsem se ho přímo: „Nemohl bys pro mě DMT udělat?“

Odmítl. Nevěřil, že jeho laboratoř by mohla vyhovět všem požadavkům, jež byly na oficiálního výrobce kladeny. Bylo by příliš nákladné a časově náročné se o to vůbec pokoušet.

Obrátil jsem se tedy na dr. Davida Nicholse, chemika a farmakologa z Univerzity Purdue v Indiáne. Doporučil mi dr. K. z Národního institutu pro mentální zdraví, který vedl program syntézy obtížně dosažitelných látek pro výzkum. Dr. K. mi odpověděl, že jeho smlouva mu zakazuje používat takovéto sloučeniny u lidí, ale že si myslí, že by v budoucnu mohl požádat o povolení syntetizovat látky ve stupni klinické čistoty. Odkázal mě na Lou G., svého starého kolegu, jenž pracoval u distributora chemických látek v Chicagu.

Když jsem se s ním telefonicky spojil, tak mi Lou řekl – nyní již pracoval pro jinou firmu, která jeho společnost koupila – že sháněl větší množství DMT pro jiné americké studie na lidech. Jenže jeho chicagská firma nedává vědcům k dispozici data o výrobě ani o toxicitě pro zvířata.

Se smíchem v hlase dodal: „Řekli jsme jim, že je to čisté, 95 % plus minus. Pak z toho sešlo.“ Zaslal jsem Národnímu institutu proti zneužívání drog dotaz, jestli nemají nějaké DMT v klinickém stupni čistoty. Ozvali se až za měsíc, jmenovitě pan W. Sdělil mi, že chemické látky pro jejich společnost pocházejí obvykle z laboratoří v Severní Karolíně. A že tento tým vede dr. C.

Zavolal jsem tedy dr. C, který mi řekl, že látky ve stupni klinické čistoty

vyrábět nemohou. Vzpomněl si ale na nedávno publikovanou studii, na níž se jeho laboratoř podílela a kde se látky této čistoty syntetizovaly. Ujistil mě, že se pokusí zjistit víc. I kdyby souhlasil, že pro mě DMT vyrobí, určitě by se zdráhal sestavovat hlavní registraci pro Úřad pro kontrolu potravin a léků.

Namítl: „Nechci za to mít žádnou zodpovědnost. Pro používání těchto látek na lidech nejsem pojištěn. To nemám ve smlouvě.“

Dr. C. mi poradil, abych se pokusil získat DMT od Národního institutu proti zneužívání drog a vyčistil jej na požadovanou 99,5% čistotu. Domníval se, že by pro začátek mohlo stačit přibližně 5 g.

Když jsem tedy o něj v institutu požádal, řekl mi pan W.: „Naše DMT je příliš staré. A nemáme žádné údaje o jeho výrobě.“

Pokračoval: „Měli jsme smlouvu s dr. C. dělají pro nás, co potřebujeme. Existuje ale jiná laboratoř, která připravuje kontrolované látky pro použití u lidí. Myslím ale, že největším problémem je, že v současnosti DMT skoro nikdo nepotřebuje. Takže pro nás není ekonomicky příliš výhodné pouštět se kvůli tak obskurní látce do výroby a čerpat kvůli tomu peníze z našich zdrojů. Zkusím vám ale něco zjistit.“

O několik týdnů mi pan W. zavolal se zprávou, že dr. C. pro mě může DMT vyrobit, ale že za to budu muset zaplatit. Dr. C. souhlasil, že pro mě připraví kalkulaci nákladů, ale opět zdůraznil, že rozhodně nechce sestavovat hlavní registraci látky pro Úřad pro kontrolu potravin a léků. „Je to moc práce.“

Znělo to slibně. Když jsem se zeptal paní R. z kontrolního úřadu, jestli bychom mohli zkoncipovat hlavní registraci látky jen pro mě a DMT od dr. C, řekla, že se mi ozve.

„Pokud by pro mě dr. C. DMT vyrobil, mohl bych ho použít?“

„Pokusím se to projednat,“ odpověděla.

„Existuje nějaký důvod, proč by to nešlo?“

Odpověděla mi: „Nevím. Možná byste si o tom měl promluvit s naším ředitelem, dr. H.“

Dr. C. spočítal, že náklady by činily něco přes 50 000 dolarů. „No nazdar,“ řekl jsem, „ale děkuji za váš čas.“ Další dveře se zabouchly.

Zavolal jsem paní R.: „Nějak se mi nedaří. Nemůžete mi poradit?“

„Zajdu do federálního archivu a podívám se, jestli není možné najít hlavní registrace starších výzkumů.“ V červenci 1989 se jí to podařilo.

„Údaje, které tu jsou, nedostačují,“ řekla potom. „Není tu nic – ani data z pokusů na zvířatech, žádné chemické údaje. Uzavřeme to. To nikdy nemůže vyhovovat našim požadavkům, potřebujeme o té látce daleko detailnější údaje. Tohle je vám i nám k ničemu.“

„A jak tedy chcete moji studii posuzovat?“

„Nevím. To už tu nebudu pracovat.“ Pokusila se o odlehčenější tón. „Pošlu vám podklady, které potřebujete k sestavení vlastní registrace látky.“

Podklady byly spíše pro velkou farmaceutickou firmu typu Lilly, Merck nebo Pfizer. Nic pro osamělého badatele.

Zavolał jsem paní R. znovu: „Nevím, co dělat. Proč mi nepomůžete?“

„Náš vedoucí se jmenuje dr. H. Dám vám jeho telefonní číslo. Až s ním budete mluvit, buďte naléhavý.“

Zavolał jsem dr. H. do kanceláře. Jeho sekretářka mi řekla: „Tohle je otázka pro dr. W.“

Než jsem stihl zaprotestovat, přepojila mě na něj.

„U telefonu dr. W!“ zaznělo přátelsky, ale rázně na druhém konci linky. „Jsem jediným lékařem na tomto novém oddělení, zabýváme se zneužívanými látkami. Dovedu si představit, co máte za sebou, vy od nás chcete pomoc. Nezoufejte.“

„Jak bych se mohl dostat k DMT ve stupni klinické čistoty?“ zeptal jsem se.

„Najděte si někoho, kdo jej pro vás vyrobí.“

„Co třeba Dave Nichols z Purdue?“

On odpověděl: „Třeba.“

„Mohl byste si s Davem promluvit?“

„Ať dr. Nichols napíše řediteli, dr. H. Zde je jeho adresa. Dáma, co se bude zabývat vaší žádostí, je paní M. Zavolejte jí nejpozději do čtrnácti dnů.“

Konečně smysluplný telefonický rozhovor.

Zavolał jsem Daveu Nicholsovi. Řekl si o 300 dolarů – taková cena skutečně odpovídala množství a kvalitě DMT, které jsem potřeboval.

Než jsem absolvoval všechna tato jednání, poznal jsem, že zásadní otázkou je u tohoto projektu finanční krytí ze zdrojů mimo univerzitu a že by studii dodalo patřičnou legitimitu, kterou jsem potřeboval. Takovéto finanční prostředky by mě také osvobodily od časového stresu, v jakém jsem DMT v klinickém stupni čistoty sháněl. Navíc by pomohlo i výzkumnému centru zaplatit část nákladů na práci, kterou jsem od něj požadoval. Naopak by to ale mohlo centru přinést více administrativní práce.

Jak jsem se tak rozhlížel po někom, kdo v minulosti finančně podporoval starší výzkumy DMT a schizofrenie, narazil jsem na Skotskou nadaci pro výzkum schizofrenie, spřízněnou společností se svobodnými zednáři, která financovala některé práce v oboru výzkumu tohoto onemocnění. Požádal jsem je, aby mi poslali formuláře pro žadatele o finanční krytí v rámci tohoto programu. Můj projekt DMT chtěl přeci mimo jiné porozumět účinkům DMT a jeho možné role endogenního schizotoxinu. Proto jsem využil příležitosti a pozměnil žádost o grant tak, aby tomuto tématu více vyhovovala.

Pak jsem napsal dr. Freedmanovi, že jsem poslal žádost o grant Skotské nadaci. Ten mi sdělil, že byl v jejich vědecké komisi a že se „možná“ nějaké zdroje najdou, asi tak na rok práce. Za měsíc, v září 1989, mi přišlo vyrozumění, že roční podpora mého projektu byla schválena.

Znovu jsem napsal dr. Freedmanovi, abych mu řekl, jak jsem se získáváním DMT v klinickém stupni čistoty pokročil. On připojil k mému dopisu svou poznámku a kopii poslal řediteli Národního institutu proti zneužívání drog, který

byl jeho někdejším žákem. Jeho telegrafická poznámka zněla: „Strassman potřebuje někoho odpovědného v institutu. Nenapadá vás někdo?“ V září jsem zavolal do institutu panu W. Právě se vrátil ze schůzky s dr. C. Debatovali o tom, jak získat povolení pro drogy třídy I pro jednotlivé vědce.

„Chceme vám pomoci,“ řekl. „Zavolejte paní B. do Agentury pro uplatnění léčiv, možná vám poradí, jak byste mohl získat povolení pro dr. Nicholse, aby vám mohl vyrobit nějaké menší množství. Kdyby šlo o velké množství, musel by být zapsán mezi státem uznanými výrobci, ale v tom případě by zcela jistě nevyhověl bezpečnostním požadavkům.“

Zavolal jsem tedy paní B.

„Mohl by dr. Nichols vyrobit malé množství DMT v klinickém stupni čistoty pro můj projekt?“

Spustila: „Podívejte, jestliže se dr. Nichols chystá stát výrobcem, musí vyhovět poměrně přísným bezpečnostním požadavkům. Má agentura kancelář někde poblíž vaší univerzity? Mohli by ho navštívit a dát mu potřebné instrukce. Pak by se dr. Nichols vyjádřil, zda je schopen příslušným doporučením vyhovět.“

Když jsem na druhém konci promluvil, slyšel jsem, jak mi skomírá hlas. Cítil jsem, že jsem blízko definitivního konce.

„Hledal jsem DMT v klinickém stupni čistoty všude: u Sigmy a dalších dodavatelů, v Národním institutu proti zneužívání drog, v Národním institutu mentálního zdraví, u starších kolegů, u dr. C. v Severní Karolíně. Dr. Nichols byl tak hodný, že je ochoten to pro mě udělat i za neuvěřitelně nízkou cenu. Potřebuje jen váš souhlas. Získal jsem také další finanční podporu z vnějších zdrojů a výzkumné centrum univerzity projekt zaštiťuje. Asi už z toho brzy přijdu o rozum. Rvu si vlasy, skřípu zuby a své ženě jdu na nervy.“ Pauza. Zaslechl jsem zvuk židle odsunované od stolu. „Ach,“ řekla, a znělo to nadějně. „Moment, ještě se mrknu... Ano, v pravidlech je klauzule o ‚shodných aktivitách‘. Dr. Nichols pro vás může vyrobit malé množství, pokud je vašim spolupracovníkem. Na to nebude potřebovat pro svou laboratoř žádné zvláštní bezpečnostní povolení.“

Uslyšel jsem, jak odněkud vytahuje tlustou knihu: „Je to přípustné...“, a začala citovat text „... pokud jde o rozsah odpovídající...“. Na mě to bylo příliš rychlé, než abych si stihl psát poznámky. Paní B. zakončila: „Dr. Nichols by mi měl napsat. Tady je moje adresa. Bude muset přiložit již existující povolení a uvést, kolik DMT hodlá vyrobit. Já konzultuji s naším farmakologickým oddělením, zda je to množství přijatelné.“

„Výborně,“ řekl jsem. „To zní úžasně. Mokrát děkuji za vaši pomoc.“

Zavolal jsem dr. W. Svěřil se mi „mimo záznam“, že můj projekt prošel skulinou v protidrogových zákonech: jak ale mají vědci zneužívané látky zkoumat?

Pak mi přesně popsal, jak zareagovat na dvacet požadavků Úřadu pro kontrolu potravin a léků, které přišly o několik měsíců dříve ve čtyřstránkovém dopise. Tyto kroky měly kontrolnímu úřadu zajistit informace, které potřeboval pro své rozhodnutí, jestli je DMT „bezpečné natolik, aby mohlo být aplikováno lidem“.

Psychiatrické oddělení univerzity souhlasilo, že za DMT zaplatí Daveu

Nicholsovi 300 dolarů.

Částku mu ovšem nechtěli proplatit, dokud Agentura pro uplatnění léčiv nedodá souhlas pro výrobu kontrolovaných látek třídy I.

Agentura se ale nechtěla zabývat ani Daveovou žádostí o výrobu DMT, ani mým povolením k držení látky třídy I, dokud projekt neschválí Úřad pro kontrolu potravin a léků. Tento úřad mi zase nemohl dát povolení, dokud nebudu mít DMT a neotestuji jeho bezpečnost. Agentura také požadovala od kontrolního úřadu pověření, že Dave může zahájit výrobu této látky.

O čtyři měsíce později, v lednu 1990, obdržel Dave od Agentury pro uplatnění léčiv konečně k výrobě DMT povolení. Okamžitě objednal potřebné chemické látky a začal na látce pracovat.

Mezitím jsem získal DMT laboratorní kvality od Sigmy a umístil ho do speciální uzamykatelné lednice v podzemní místnosti pro narkotika nemocniční lékárny. 100 mg, desetina gramu, v malé lahvičce. Výzkumné centrum začalo konečně vyvíjet metodu měření DMT v lidské krvi.

Navíc jsem získal od Národního institutu proti zneužívání drog vysoké ohodnocení a nárok na grant pro svou studii – a to bylo velmi příjemné. Dva granty na cestě, ale DMT jsem dosud neměl! Jak bizarní. Bylo žádoucí, aby se výzkum uskutečnil, ale z těch, kdo ho podporovali, nevěděl nikdo, jak mi potřebnou látku zajistit.

Zhruba v únoru dostala Agentura pro uplatnění léčiv dostatek informací od Úřadu pro kontrolu potravin a léků o tom, že projekt je dostatečně smysluplný, aby byl „v principu povolen“. Nato agentura odsouhlasila, že mi udělí povolení pro třídu I. Ovšem můj tamější důvěrník, paní L. mi zavolala, aby mi oznámila několik nepříjemných novinek.

„Oddělení kontroly povolení zablokovalo.“

„Kdo je oddělení kontroly?“ zeptal jsem se.

„Pokusím se vaši žádost osvobodit. Zavolám vám příští týden.“

Následujícího dne mi zavolala paní B. z agentury, která porušila protokol, když mi řekla, že Dave je bohužel opravdu považován za výrobce, a bude tedy potřebovat bezpečnostní povolení navíc. Neměl jsem slov.

Řekl jsem jí: „Nevím, co na to mám říct.“

„Zde je jméno a telefon zástupce Agentury pro uplatnění léčiv v Indianapolis, poblíž Univerzity Purdue. Má tento stát na starosti. Řekne dr. Nicholsovi, co musí udělat.“

Ten den zavolala ještě jednou. „Omlouvám se, dr. Nichols vyrábí ještě jinou látku a my jsme to spletli s vaším požadavkem na DMT. Naše chyba. Můžete pokračovat, jak jste plánoval.“

Dave zavolal ještě tentýž týden a řekl mi, že ho právníci na Purdue varovali, aby DMT nedělal, kvůli problému zodpovědnosti.

Zavolal jsem panu W. do Národního institutu proti zneužívání drog a zeptal se ho, zda existují nějaká další rizika u studií používajících látky z jejich třídy I.

Pokusil se mě povzbudit: „Nikdy nás nikdo nežaloval za to, že jsme poskytli marihuanu z třídy I pro výzkum na lidech. Stačí mít jistotu, že jste sestavil vzduchotěsný dokument žádosti o Souhlas ke spolupráci s lidskými dobrovolníky.“

Zavolal mi ještě ten den a dal mi k telefonu jejich právníka.

Ten mi sdělil: „Kdyby došlo k nějaké žalobě, budete nejprve zažalován vy, pak vaše univerzita, pak možná Úřad pro kontrolu potravin a léků a nakonec a s nejmenší pravděpodobností dr. Nichols. Jediné, co musí udělat on, je vyrobit onu látku podle směrnic kontrolního úřadu. On nerozhoduje, kdo komu podá dávku – to je na vaši zodpovědnost.“

Zopakoval jsem to Daveovi, a on mi odpověděl: „Doufám, že víš, co děláš. Pro mě a naše právníky to je opravdu jen otázka víry.“

Květen a červen jsem strávil hledáním laboratoře, která by provedla testy požadované kontrolním úřadem, jakmile DMT dorazí. První dvě laboratoře, které jsem kontaktoval, odmítly s látkami I. třídy pracovat. Teprve třetí souhlasila, že zkoušky provede.

Když se blížil červenec 1990, Dave konečně DMT syntetizoval a proběhly všechny testy, které kontrolní úřad potřeboval k přesnému stanovení identity a čistoty látky. DMT bylo téměř 100% čisté.

Na začátku července poslal Dave kurýrem 5 g DMT na mou kliniku. Toho dne jsem jej uschoval ve své kanceláři a ohlásil nemocniční lékárně, že jej přinesu, než půjdu domů.

Zavolal jsem dr. W., abych mu řekl, že DMT dorazilo a že může trvat několik měsíců, než budu mít všechny testy hotové a než jejich výsledky vyhodnotím.

Odpověděl mi: „Dejte něco dohromady, pošlete to chemičce paní R. a pak tam za týden zavolejte. Řeknou-li, že váš dopis nikdy neviděli, a nebude-li se nic dít ani pak, tak zavolejte mně. Nějaký chudák se pod tohle schválení musí podepsat a nebude čekat celý měsíc, až najdeme někoho, kdo sestaví pořádný dopis.“

Lékárna připravila roztok DMT rozpuštěného ve slané vodě. V této formě jsem ho chtěl podávat dobrovolníkům. Lékárníci rozdělili roztok do sta skleněných lahviček. Vzorky pro testy Úřadu pro kontrolu potravin a léků se měly odebírat právě z těchto zkumavek. Měl jsem pár posledních dotazů a zavolal jsem v září paní R. Nemluvili jsme spolu už několik měsíců. „Musíte mi osvěžit trochu paměť, oč ve vašem případě jde,“ řekla. Během několika rozhovorů mi skutečně potřebné informace poskytla.

Na konci října byly všechny testy hotové a DMT vyhovovalo ve všech ohledech. Dal jsem celou složku konečně dohromady a poslal ji Úřadu pro kontrolu potravin a léků rekomando. Začal jsem je urgovat telefonáty ještě tentýž týden. Na desítky vzkazů, které jsem nechal u sekretářky, neodpověděl nikdo. Zavolal jsem tedy dr. W. „O co jde?“ zeptal se. „Obvykle voláte, když to moc dobře nepokračuje.“

„Smím začít pracovat na studii DMT?“

„Zkusím něco zjistit a uvidím, co pro vás můžu udělat.“

Ozval jsem se znovu na začátku listopadu. Sekretářka mi řekla, že jejich oddělení má kanceláře jinde, ale že každou půl hodinu kontrolují vzkazy.

5. listopadu 1990, pozdě odpoledne, mi zavolala paní M., která měla na starosti schvalování mého projektu. „Vaše záležitost byla schválena.“

„Mohu to chápat jako ústní svolení, že mohu začít?“

„Ano.“

„Univerzitě to stačit nebude. Nemohla byste mi poslat fax?“ požádal jsem.
„Pošlu ho zítra.“

Listopad je v horách Nového Mexika studený, suchý, větrný a drsný. Většinu těchto telefonátů jsem vyřizoval ze svého domu v Manzanském pohoří na jihovýchodě od Albuquerque. Někdy jsem s přáteli žertoval, že moje žádosti musí být schváleny už jen proto, že se snažím víc než kdokoli z Washingtonu. Moje žena pracovala asi patnáct metrů vedle našeho domu. Když jsem domluvil s paní M., zavěsil jsem telefon a třesoucí se zimou jsem pomalu přešel po štěrkové cestičce do jejího ateliéru, s abych jí řekl o všech novinkách.

„Řekli, že můžu začít.“ Lehl jsem si na studenou betonovou podlahu a zadíval se do stropu.

„To je úžasné, drahý,“ odpověděla mi a sehnula se ke mně dolů, aby mi dala pusku na tvář.

Následujících deset dní jsem každý den telefonoval do Úřadu pro kontrolu potravin a léků, abych se zeptal, co je s faxem. Dorazil 15. listopadu. V hlavičce ručně psaného faxu mi paní M. přála: „Hezké Díkůvzdání!“

Toho dne mi zavolali z univerzitní laboratoře, aby mi řekli, že DMT ve skleněných lahvičkách se ze 30 % rozložilo; že je příliš slabé, než aby se dalo použít. Zavolal jsem laboratornímu technikovi. „Jak jste počítal koncentraci?“

Odpověděl mi: „Použil jsem hmotnost výchozího DMT.“

„To ale není výchozí látka. Jde o solný roztok.“⁶⁷

„Ach, to jsem nevěděl. Hm, ještě se na to kouknu. Ano. Je to v pořádku. Má to opravdu správnou koncentraci. Promiňte mi, spletl jsem se.“

O čtyři dny později jsem Philipovi podal první dávku DMT.

⁶⁷ Forma solného roztoku byla nezbytná, aby se DMT rozpustilo ve vodě. Podobně jako ji tomu u kokainu – samotná látka se ve vodě nerozpouští, ale její sůl ano.

Část III

Set, setting a DMT

7. Být dobrovolníkem

Souhlas k výzkumu látky DMT jsem získal na sklonku roku 1990 a díky mým lidským pokusným morčatům Philipovi a Nilsovi se mi brzy podařilo určit, jaká dávka a jaký způsob podávání by byly nejhodnější. Bylo načase začít hledat dobrovolníky. Ačkoli jsem jich mnoho našel mezi svými dlouholetými přáteli, potřeboval jsem rozšířit skupinu experimentátorů za hranice svých známých.

Nechtěl jsem podávat inzerát. Veřejné oznámení by mohlo vyústit v záplavu telefonátů, a já jsem neměl čas mluvit s každým o tom, zda to pro něj je nebo není zajímavé. Takový veřejný nábor dobrovolníků by si mohl nalézt cestu také do místních médií a přitáhl by nežádoucí pozornost.

Když jsem přemýšlel, že bych pro projekt získal studenty z univerzity, vybavil jsem si obtíže, na jaké narazil Leary se svými kolegy na Harvardu, když do svého programu zařadil právě studenty. Jestliže bych měl agitovat na univerzitě, museli by se stát mými dobrovolníky lidé již vystudovaní, a nikoli ti mladší a méně vyzrálí. Také jsem nechtěl do studie zahrnout více než jednoho zástupce z každé fakulty.

Learyho výzkum na Harvardu skončil tak, že se při jeho studii vytvořily skupinky studentů, kteří začali užívat návykové látky. Jejich mottem se stalo „my proti nim“, což jen vyostřilo konflikty na jednotlivých katedrách mezi těmi, kteří se psychedelického výzkumu účastnili, a kteří nikoli. Takže závist a chorobná soutěživost na Harvardu se posléze staly významným faktorem, kvůli němuž byl Leary a jeho výzkumná skupina z univerzity vyloučeni. Mezi mými dobrovolníky byli moji známí a patřili buď do mého soukromého, nebo profesionálního života. Dva z nich byli kolegové – akademičtí psychiatři z univerzity, jeden byl přítelem mé ženy a sedm patřilo k mým dlouholetým známým. Asi třicet dobrovolníků jsem získal díky tomu, že známí o studii někomu pověděli, případně šlo o přátele mých prvních dobrovolníků či o lidi, kteří si přečetli článek o výzkumu v Albuquerque.

Kvůli diskrétnosti si vymyslím hypotetického dobrovolníka jménem Alex, dvaatřicetiletého muže, který je ženatý a pracuje jako programátor kousek od Santa Fe. Protože většina našich experimentátorů byli muži, předpokládám, že se nikdo neurazí, když zvolím pro tohoto hypotetického dobrovolníka mužské pohlaví.

Alexovým prvním krokem bylo, že mi zavolal do kanceláře, kde seděla sekretářka psychiatrického oddělení, a poté zodpověděl několik otázek jednoho z členů výzkumného týmu. Po krátkém rozhovoru o věku, předchozích zkušenostech s psychedeliky a fyzickém a psychickém zdraví jsme se s Alexem sešli v mé

kanceláři.

Než se setkání uskutečnilo, zaslal jsem mu balík písemností, včetně kopie dokumentu souhlasu účastníka studie, několik vědecko-populárních článků o DMT a článek *DMT a vědomí*, který jsem napsal o epifýze o několik let dříve. Později, když se projekt již rozběhl, jsem k těmto dokumentům připojoval i texty s výsledky naší práce.

Pivní schůzka trvala minimálně hodinu. Musel jsem se toho o Alexovi spoustu dozvědět, abych ho mohl do studie zařadit. Stejně tak i Alex potřeboval vědět, jestli mi může věřit a jestli na něj budu dávat dobrý pozor, až bude tonout v psychedelických hlubinách pod vlivem DMT.

Důležitým kritériem bylo, do jaké míry je život dobrovolníka stabilní. Jestliže se zdálo, že tomu tak není, odmítl jsem ho do studie zařadit. Báł jsem se, že pokud by žil v jakémsi životním provizoriu, mohl by od experimentu třeba v polovině odstoupit. Pokud by měl problémy s navazováním a udržováním vztahů, pak by nemusel dokázat čelit vysoce destabilizujícím účinkům DMT. Právě v nemocnici, pod vlivem naší látky, by v nás mohl ztratit důvěru nebo by ji třeba nenašel ve svém okolí; podporu mezi jednotlivými sezeními bude hodně potřebovat, až bude ořesen příliš silným zážitkem.

Pokud Alex užíval drogy nebo alkohol, musel svůj návyk omezit nebo s ním přestat. Zejména pokud byl příznivcem kokainu nebo psychedelik, protože ty mohly jeho reakci na DMT ovlivnit.

Informace o předchozích zkušenostech s psychoaktivními látkami a jejich pravidelném užívání byly tedy nezbytné. Nebyl ani tolik důležitý počet takovýchto zážitků, jako informace, zda byl psychedelický prožitek dostatečně hluboký. Až by totiž Alex dostal vysokou dávku DMT, bylo by pravděpodobné, že by se mohl dostat v psychedelickém prostoru mnohem hlouběji než kdykoli předtím, a tak jsem si chtěl být rozhodně jistý tím, že se Alex v této oblasti alespoň trochu vyzná.

„Co bylo vaší nejhlubší zkušeností, když jste byl pod vlivem psychedelika?“ zeptal jsem se Alexe. „Domníval jste se, že jste zemřel? Ztratil jste spojení se svým tělem a vnějším světem?“

Stejně těžké bylo zjistit, jak je Alex pod vlivem látky emočně stabilní. Proto mě nejvíce zajímaly jeho „špatné tripy“, protože jsem věděl, že naše dávky mohou navodit i poměrně nepříjemná a náročná okamžiky; ty hezké mě tolik nezajímaly.

Výzkum psychedelik by měl mít v ideálním případě povahu dobré spolupráce. Takže Alex měl přirozeně právo vědět, jak se bude cítit, až mu DMT podáme – ale zároveň bylo nutné, aby si uvědomil zodpovědnost sám za sebe. Alex se mě vyptával, proč se do výzkumu pouštím, ptal se na mou motivaci, na to, čeho se chci dobat, a také jak na něj budeme při experimentech dohlížet. Podivil se, že mám za sebou jisté náboženské období a zajímala ho moje osobní zkušenost s psychedeliky. Způsob, jak jsem mu odpovídal a jak jsem se ho ptal, mu měl zajistit dostatek informací, a to i emocionálního charakteru.

O týden později jsme se sešli v „pěťce východní“ – ve výzkumném křídle nemocnice Univerzity Nové Mexiko – kvůli lékařským vyšetřením a testům. Odebrali jsme mu krev a udělali EKG, abychom se ujistili, že má zdravé srdce.

Byli jsme tam všichni a pozorovali Alexe, jak mu nabíhají žíly, když mu sestříčka omotávala ruku nad loktem gumovým pásem. „Dobré“ žíly byly velmi důležité pro úspěšnou účast dobrovolníka, protože krev se odebírala často. Pokud se Alexovy žíly rychle poškodily nebo se mu dělaly krevní sraženiny, nevěstilo to nic dobrého.

Prošel jsem si detailně jeho chorobopis a navrhl různá vyšetření. Výsledky těchto testů byly důležité, ale stejně důležité – před podáním jakékoli dávky – bylo, aby se mezi námi vytvořil úzký osobní vztah. Rozhovory o důvěrných zdravotních problémech, přátelské doteky a vůbec celá spolupráce na této elementární fyzické a zdravotní úrovni mezi námi pomáhala vytvořit základ důvěry a já doufal, že bude dostatečně silná, aby nás přenesla i přes nepříjemné, dezorientující a potenciálně nebezpečné sese s DMT.

Alexovy laboratorní výsledky a EKG byly normální, takže jsme přistoupili k psychiatrickému vyšetření. Následoval normální rozhovor s psychiatrem a po něm vyplňování devítistránkového dotazníku, což mohlo zabrat dohromady několik hodin. Laura, naše sestříčka, při všech těchto vyšetřeních pomáhala; byla to první příležitost, kdy se mohla s dobrovolníky seznámit. Poté Alexe potrápila s dalšími dotazníky a tabulkami.

Když přišel Alex příště, dostal první vyšetřovací dávku DMT: nízkou – 0,05 mg/kg a pak druhý den vysokou – 0,4 mg/kg. Alexovi a dalším mužům jsme mohli DMT podat kdykoli po ukončení všech předchozích vyšetření. S ženami to bylo jiné – museli jsme zohlednit jejich menstruační cyklus. Dohodli jsme se, že první dvě dávky i všechny následující dostanou během prvních deseti dní po ukončení menstruace.

V den, kdy měl dostat svou dávku, zaparkoval Alex na velkém parkovišti u jižní strany nemocnice. Řekl strážnému, že se účastní experimentálního vyšetření, a dostal příslušnou kartičku. Přešel po můstku do přijímací kanceláře nemocnice, kde personál ověřil, že jde o DMT-22. Pak šel Alex nahoru do pátého patra výzkumného centra. Prošel klinikou a několika dvoukřídlymi dveřmi, až se dostal do příslušné pokojové části.

Ohlásil se na sesterně a jedna z přítomných zdravotnic ho přivítala.

„Ahoj, DMT-22,“ řekla. „Jak se máte?“

„Dobře, jen mi trochu vadí, že mi říkáte DMT-22.“

„Nezlobte se, to je tu obvyklé. Musím vám dát identifikační pásku.“ A pak mu na zápěstí přilepila identifikaci a dovedla Alexe do pokoje 531.

Zpočátku jsme používali jakýkoli pokoj, který byl momentálně ve výzkumném centru volný. Ale nejlepší bylo, když byl pokoj tichý – trochu dál od sesterny a kuchyňky, a ne příliš blízko hlavních dveří vedoucích do pětky východní.

Někdy nebylo moc z čeho vybírat a pak byl setting nepříjemný. Například se stalo, že jsme dostali olovem obložený pokoj úplně na konci chodby, který byl určen pro pacienty s rakovinou po radioaktivním ozařování.

Jindy jsme museli být na JIPce, kde obvykle leželi pacienti, kteří utrpěli mnohočetná traumata a měli polámané kosti. „Klec“ nad postelí byla plná přístrojů

a lékařských vymožeností, jako třeba závaží, lan a kabelů, které sloužily k zavěšování či natahování polámaných údů. Několik dobrovolníků doznalo, že by jim klec snad ani tolik nevadila, ale že se přeci jen cítí poněkud nesví. Po několika sezeních, kdy jsme museli okolo aparátů složitě manévrovat, jsem se rozhodl, že celou konstrukci musíme před začátkem experimentu odmontovat.

Další pokoj na stejném konci oddělení sloužil k transplantaci kostní dřeně. Byl maximálně sterilní, na stropě spousta vysoce účinných větráků a dvoje dveře oddělující pokoj od předpokoje, prostředí absolutně bez bacilů, naprosto bezpečné pro pacienty, jejichž život by mohla ohrozit jakákoli infekce. Naštěstí tu byly vypínače, kterými šlo větráky vypnout.

My jsme ale pro naše experimenty potřebovali klidnější a příjemnější prostředí. Poprosil jsem, aby nám přidělili pokoj, který bychom si mohli zařídit po svém a který bychom mohli používat pokaždé. Peníze z mého grantu od Národního institutu proti zneužívání drog stačily naštěstí i na pokrytí renovace pokoje. Vybrali jsme pokoj číslo 531.

Pokoj byl čtvercový, každá strana měla asi 4,5 m, a byl poměrně klidný, protože se nacházel na konci severní chodby. Úplně na konci chodby byly dveře k nouzovému schodišti a naproti, blíže schodišti, byl onen olovem obložený pokoj. Přimo naproti našemu pokoji 531 byl vchod do pokoje pro transplantaci kostní dřeně, ale od našich dveří tam nebylo vidět. Sešli jsme se s oddělením technických služeb nemocnice a dohodli se na několika změnách. Truhlář vyrobil kryt na trubky a hadice vystupující z panelu za postelí a malý přístěnek pod umyvadlem, kterým zakryl odpad. Nové těsnění na vršku a spodku dveří nás mělo účinněji chránit před zvuky z chodby. A po jednom obzvláště nepříjemném experimentu, kdy nás opakovaně vyrušoval veřejný rozhlas u stropu, nám elektrikář namontoval vypínač ovládaný ze sesterny, kterým jsme mohli reproduktor v pokoji vypnout.

S postelí jsme toho mohli udělat pramálo, protože musela zůstat nastavitelná – vždyť byla konstruovaná speciálně pro nemocniční potřeby a byla velmi drahá. Dřevěné čelo u hlavy a v nohách ji však dokázalo alespoň trochu zútulnit. Ale zbývající zařízení veškerou ponurost prostředí vyrovnalo: dostal jsem hezkou lenošku s podstavcem pod nohy, pak tu bylo ohromné hezké křeslo pro Lauru nebo jinou sestru a dvě pohodlné židle pro návštěvníky.

Moje žena, která dělala umělecké tapisérie, mi pomohla vybrat z množství vzorníků takový materiál na polstrování židlí, který by vyhovoval našim potřebám. Vzor musel být relativně uklidňující, ale ne hloupý a únavný, aby se naši experimentátoři nedostali do deprese, až otevrou oči. Polstrování muselo rovněž korespondovat s vizuálními účinky DMT, ale nesmělo stimulovat natolik, aby dobrovolníci propadli zmatku, až se ve stavu změněného vědomí podívají na nábytek. Nejlepší volbou se ukázala být příjemná modrá barva protkaná spoustou dalších barev, s různými tečkami, skvrnami a mřížkami. Světle modrý koberec a bleděmodrá barva na původně bílých zdech byla mistrovským kouskem našeho estetického úsilí.

Změny v pokoji 531 s sebou však přinesly několik drobných, ale nezanedbatelných problémů. Protože byl nyní pokoj takřka zvukotěsně oddělen od

chodby, zdál se větrák na stropě mnohem hlučnější než dřív. Řada dobrovolníků si s tím hlavu nelámala, ale některé to značně rozrušovalo. Navíc koupelna měla společnou stěnu se sprchou ve vedlejším pokoji. Každého, kdo šel do sprchy, jsme slyšeli. A co se týkalo samotných pacientů, slyšeli jsme přes zed' veškeré kašláni, vzdechy a úpění.

Dalším rušivým faktorem byl hluk z venku – jednak vytižené albuquerqueské letiště a jednak základna americké armády, a sice jen pět mil jižně od nemocnice. Ačkoli letadla létala většinou jižním směrem, směrem od města a od nemocnice, občas nám přelétl tryskáč přímo nad hlavou. Hluk, přestože tlumený dvojitými okny, býval otřesný. Také zvuky velkého drtiče na odpadky, který byl přímo pod oknem pokoje 531, byly poněkud rušivé.

Když se Alex usadil v pokoji 531, zkontrolovala mu sestra, jež ho sem uvedla, tlak, tep, váhu a teplotu. Pak se Alexe zeptal někdo z kuchyňky pro výzkumný tým, co by si dal k jídlu, až experiment skončí: svačinku, pozdní snídani nebo raději předčasné oběd, vegetariánský nebo s masem, a co k pití. Málokdo si na jídlo stěžoval!

Sestřička Laura pracovala s našim výzkumným týmem každý den. Vstoupila do pokoje a začala připravovat nízkou dávku. Pod Alexovu ruku natáhla modrou látku s vrstvou plastu na rubu, asi 35 x 35 cm. Ta měla chránit povlečení postele před dezinfekčním roztokem jódu a také zachycovala krev, pokud ukápla z kanyly, než jsme ji stačili uzavřít. Začala mu dezinfekčním prostředkem natírat kůži předloktí nad žilou, do které chtěla zavést kanylu. Na druhou ruku natáhla rukáv pro měření tlaku a znovu změřila tlak a tep.

Onoho prvního experimentálního dne s neslepými vzorky jsme krev neodebírali. Takže jsme pro podání DMT potřebovali jen jednoduchou tenkou jehlu. Ale když jsme potřebovali vzorek krve, využila Laura poměrně komplikovaný aparát připevněný k druhé ruce, který sestával z několika kousků plastových trubiček, jimiž šlo nabírat krev do stříkaček, zatímco byl do žíly současně přiváděn solný roztok. Po odběru krve Laura vstříkla do kanyly trošku heparinu proti srážlivosti, což mělo snížit tvorbu chuchvalců a ucpávání. Ucpání této jehly by nám mohlo totiž připravit pěkně perný den, neboť jsme byli naprosto závislí na měření hladin různých látek v krvi.

Po odebrání krve jsme museli všechny vzorky chladit, a proto jsme měli vedle postele nádobu s ledovou tříští. Sem jsme umísťovali zkumavky se vzorky, dokud jsme je neodnesli do laboratoře. Tyto vakuované zkumavky jsme otevírali ještě před začátkem experimentu, protože jinak jejich víčka z podtlaku během sezení vydávala hlasité a rozptylující „blop“. Nakonec jsme měřili teplotu v konečniku. Chtěli jsme měřit teplotu několikrát – před, během a po aplikaci DMT. Nejlepší by bylo umístit teploměr na správné místo během Alexova prožitku, než po něm chtít, aby při této nepříjemné proceduře aktivně spolupracoval. Nejlepší je totiž teplotu naměřit právě jen v konečniku. Museli jsme tedy přistoupit k měření rektální sondou. Laura ji zavedla půl hodiny před experimentem a tam také zůstala, dokud jsme ji nevyndali. Sonda měla průměr asi 3 mm, byla potažená gumou a

poměrně pružná. Ven vykukovala asi 10 až 15 cm a nepůsobila nijak rušivě, pokud ovšem někdo netrpěl hemoroidy. Ale přestože jsme ji zvenčí přilepili, někdy vyklouzla – pokud byl dobrovolník během své „cesty“ obzvláště neklidný. Jediný Nils konečníkovou sondu odmítl.

Teploměr jsme připojili k mému notebooku, který zaznamenával teplotu každou minutu. Notebook jsme připevnili k pultíku u postele, a když bylo sezení u konce, data jsme přehráli rovnou do počítače výzkumného centra.

S přípravami jsme byli obvykle hotoví ani ne za 20 minut od chvíle, kdy Alex vstoupil do pokoje, s výjimkou dnů, kdy se krev odebírala dvakrát. Snažili jsme se postupovat co nejefektivněji.

Já jsem obvykle přišel asi 30 až 40 minut před tím, než měla proběhnout samotná aplikace DMT. Zeptal jsem se sestry u příjmu, jak na ni Alex působil, abych si udělal představu, jak bude asi dnešní ráno probíhat. Pak jsme si v pokoji 531 vyměnili s Alexem několik komplimentů a já vyrazil pro vzorek DMT.

Když jsem sešel šest poschodí do suterénu, zahlul jsem doprava chodbou plnou nejrůznějších přístrojů. Masivní kovové dveře lékárny byly nalevo. Tučným písmem se zde nařizovalo: „ZVOŇTE JEN JEDNOU, PAK RYCHLE A JEMNĚ ZATLAČTE, DOKUD SE DVEŘE NEODEMKNOU.“ Zmáčknu tlačítko. Sledovací kamera se na mě zaměřila.

Několikrát se mi stalo, že jsem i přes veškerou snahu zmáčknu tlačítko více než jednou – nemohl jsem se dočkat, jindy jsem zase nebyl dost pohotový, abych na dveře včas zatlačil, dokud byl zámek aktivován, a musel jsem zvonit znovu.

Uvnitř, podél celé úzké místnosti, se nacházel dlouhý pult sahající do pasu a z něho vyčnívala asi 1,20 m vysoká stěna z tlustého skla, zřejmě neprůstředná. Za sklem stálo několik zaměstnaných lékárníků a za nimi byl sklad léků a dveře do místnosti s narkotiky.

Lékárník, který měl látky potřebné k výzkumu na starosti, odemkl místnost s narkotiky, prošel dveřmi a odemkl malou mrazicí skříňku, v níž byla naše látka. Injekce s předpřipravenou dávkou DMT si naplnil už předešlý večer. Na stříkačce bylo víčko, protože nosit stříkačku i s jehlou by mohlo být nebezpečné – někdo by si mohl DMT aplikovat sám. Roztok v injekci byl zmražený, a já si jej tedy dal do své náprsní kapsy, aby roztál, a pak jsem podepsal příslušné formuláře.

Vrátil jsem se na naše oddělení, na sesterně jsem oznámil, že aplikace proběhne za 15 minut. To proto, abych trochu uklidnil náladu na jinak velmi rušném oddělení. Někdy totiž museli na sesterně vyslechnout z experimentální místnosti poměrně podivné promluvy dobrovolníků, a někdy dokonce křik a pláč, takže bylo jasné, že se děje něco vážného. Poté sestry v místnosti 531 vypnuly knoflík veřejného rozhlasu a na hodinu se se mnou rozloučily. Já přešel do přípravy a připravil si injekci se sterilním fyziologickým roztokem, která měla následovat po dávce DMT. Nasadil jsem jehlu na stříkačku obsahující DMT. Nakonec jsem si strčil do kapsy několik tamponů nasáklých alkoholem, kterými otřu koneček kanyly, na niž budu nasazovat injekci s DMT pro Alexe.

Vešel jsem znovu do Alexova pokoje a dal na dveře zvenčí cedulku s nápisem „Nerušit, probíhá experiment“. Někdy nefungovalo ani to. Jednou nebo dvakrát nás

uklížečky, které byly zvyklé, že mohou vcházet do pokojů, kdy chtějí, uprostřed sezení nepříjemně vyrušily. Rušily nás i nečekané telefonáty. Vždy jsem se proto ujistil, že telefon na zdi je vyvěšený, pak jsem obešel Alexovu postel a posadil se.

„Tady to je,“ řekl jsem, vytáhl z kapsy injekci a položil ji na postel vedle Alexovy nohy.

Pak jsme si několik minut během přípravy povídali o všem možném. Já jsem při tom otevřel zásuvku nočního stolku vedle postele a vytáhl další lahvičku sterilního fyziologického roztoku. Víčko lahvičky jsem propíchl jehlou a natáhl solný roztok do injekce obsahující DMT. Pokud bylo v injekci roztoku více, bylo snazší kontrolovat, jakou část dávky jsem již vstříkl. Sestry mě požádaly, abych lahvičky s fyziologickým roztokem uchovával odděleně od těch, které používaly ony. Bály se, že kdyby se do jejich lahvičky dostala jedna nebo dvě kapky DMT, mohlo by to způsobit nepříjemný a nečekávaný zážitek některému z jejich normálních pacientů.

Zatímco jsme si s Alexem povídali, začal jsem se svým vlastním rituálem – připevnil jsem si svůj žlutý záznamník k deskám a napsal si Alexovo číslo, datum, číslo protokolu a dávku. Na levém okraji jsem si udělal sloupeček s jednotlivými minutami, ve kterých jsme chtěli měřit tlak a tep: -30, -1, 2,5,10,15, 30.

Pak jsem se zeptal: „Zdalo se vám něco minulou noc?“

Dobrovolníkovy sny z předchozí noci nám mohly pomoci zorientovat se v obavách, nadějích a přáních, která se objeví během experimentu, stejně tak jsme vycházeli i z prožitků z minulého sezení. Alex si obvykle žádný sen nevybavil.

Vytáhl jsem z kapsy tamponky napuštěné alkoholem a injekci s fyziologickým roztokem a vše položil na postel vedle roztoku DMT.

„Vzal jste si dnes ráno nebo včera večer nějaký lék?“

„Ne.“

„Co budete dělat dnes po experimentu?“

„Budu muset ještě několik hodin pracovat. Ale ne moc. Budu odpočívat a přemýšlet o dnešku. Večer půjdu asi spát.“

Někdy měla tahle malá vizita před aplikací podobu krátké porady či terapie.

Problémy ve vztazích, s prací či studiem, duchovní či náboženská témata – bylo důležité, aby měl dobrovolník pocit naší psychické účasti a aby ventiloval pokud možno všechno, než se vydal na dalekou cestu hluboko do říše DMT.

Začal jsem Alexovi vysvětlovat, co ho s největší pravděpodobností čeká.

„Dnešní dávka DMT je malá. Možná to ani moc nepocítíte. Ale nebuďte moc zklamaný. Je lepší být dobře připraven, než aby se vám všechno vymklo z ruky. Až dostanete DMT, nebudeme vás rušit, budeme klidně sedět a dávat pozor, bdít nad vámi, budeme tady a budeme na vás myslet. Kdybyste potřeboval nějaký fyzický kontakt, jednoduše zvedněte ruku. Pokud nad sebou ztratíte kontrolu, pomůžeme vám. Jinak – budou to vaše zážitky, ne naše. A bude hezké, až se nám zase vrátíte.“ Během první série experimentu jsem dobrovolníkům doporučoval, aby zavřeli oči, až látka začne účinkovat, a zase je otevřeli, až budou její účinky slábnout. Jenže velmi často šok v 1. nebo 2. minutě způsobil reflexní otevření očí, aby tělo znovu nabylo orientace. To většinou všechno ještě zhoršilo. Pokoj se stal

odporným, mohl změnit barvy a ani sestra ani já jsme nemohli vypadat příliš mile, s podivně zkřivenými a proměněnými tvářemi. Proto jsme později v těchto kritických minutách nasazovali všem dobrovolníkům na oči černé stínítko. Bylo z jemného saténu, takové, jaké se používá v letadle nebo když se člověk potřebuje vyspat za denního světla. Nebylo snadné je sehnat.

Jakmile jsem na tato orientační rizika upozornil, řekl jsem: „Zůstaňte ležet tak dlouho, jak potřebujete, než řeknete, že jste připraven. Pomáhá, když se zkusíte soustředit na svůj dech a na pocity svého těla. Skutečně to při rozjezdu pomáhá.“

„Až budete připraven, stačí říct. Já vám řeknu, až bude do aplikace injekce chybět asi 5 až 10 vteřin. Obvykle začínám injekci pomalu stlačovat, když je vteřinová ručička na mých hodinkách na nějaké pozici, která se dobře odečítá.“

„Vyčistím konec kanyly polštářkem s alkoholem, takovýmhle. Alkohol se rychle vypařuje, takže jeho pach nebude rušit dlouho. Nasazuji jehlu na kanylu, ale DMT ještě nevstříknu. Jen je pro mě jednodušší, když mám jehlu na místě předem. Nerad zmatkuji, když se má začít.“

„Řeknu vám, až začnu. Mohl byste cítit chlad nebo brnění. Možná to bude trochu pálit nebo vám bude šumět v uších; několik lidí takovéto příznaky popisovalo. DMT budu vstříkovat asi 30 vteřin. Jakmile budete mít v těle celou dávku, řeknu vám. Protože v příštích 15 vteřinách dostanete do kanyly dávku fyziologického roztoku, aby bylo jisté, že se všechno DMT dostane do oběhu a nezůstane třeba v kanyle. Řeknu vám, až budu začínat s touto druhou infuzí a také až s ní budu končit. Chcete se na něco zeptat?“

„Bylo řečeno všechno, a hezky zpřima.“

V pokoji bylo přímo cítit, jak opadlo napětí, když jsme se dostali až do této fáze, vždycky mě to fascinovalo. Jen jeden z mých mnoha dobrovolníků užíval rekreačně psychedelikum nitrozilně, nikdo jiný si do žíly psychedelikum nepíchal. Náš způsob podání byl natolik nový, že nás dokázal znervózit víc než obvykle.

Když jsem Alexovi popsal celou proceduru a připravil si malou dávku, začal jsem obvykle přemýšlet o tom, jak asi připravit Alexe na zítřejší vysokou dávku. Samozřejmě neexistovala záruka, že i tato malá dávka nebude mít nějaké velké účinky. Několik lidí odstoupilo hned po prvním sezení. Jiným jsme se museli omluvit my, protože jejich tlak překročil námi stanovenou hodnotu.

Pokračoval jsem: „Alexi, působí to rychle. Možná to začne působit dříve, než vyprázdním celou stříkačku. Může to být i nepříjemné. Nejlepší bude, když zůstaneš bdělý, ale uvolněný, v rovnováze, ne pasivní. Účinky budou vrcholit za několik minut. Pak se uvolní a počkej, než se rozhodneš, že začneš mluvit. Člověk toho může být plný a může se mu chtít mluvit hned, ale pak se může stát, že přijdeš o některé subtilnější projevy, až bude účinek opadat, pokud nepočkáš alespoň deset nebo patnáct minut. Tak, mohli bychom začít. Jsi připraven?“

Alex odpověděl: „Jistě, jsem připraven.“

Aby se naši dobrovolníci zrelaxovali a poté se mohli hluboce ponořit do světa plného účinku DMT, bylo nejlepší, když si před podáním injekce lehli. Jinak jsme později museli poněkud matečně s jejich tělem manévrovat do pohodlnější pozice. Normální vědomí a vnímání svého těla ztratili tak rychle, jak rychle se dostavily

prudké účinky psychedelické látky.

Připravili jsme postel – někdo chtěl mít hlavu trochu výše, někdo měl zase raději výše kolena, takže jsme ji buď zvýšili polštářem, nebo jsme zvedli její příslušnou část. Ujistili jsme se, že stínítko na očích netlačí, ale dobře kryje.

Pak se Alex několikrát hluboce nadechl a vydechl, chvíli si urovnával příkrývky, hledal správnou polohu pro ruce a nohy a pak obvykle řekl:

„Můžete začít.“

„Dobrá. Ještě pět vteřin... Tak, začínáme...“

Jemně jsem stiskl injekci a doufal, že aplikace proběhne hladce, že nenastanou komplikace způsobené sraženinou nebo že jehla neprojde žílou ven.

Stříkačku jsem vyprázdnil během 30 vteřin. Pak jsem ji vytáhl.

„DMT je tam.“ Poté jsem zuby sundal víčko, jež krylo jehlu stříkačky s fyziologickým roztokem. Nasadil jsem jehlu na kanylu a řekl: „A tady je posila.“

O 15 vteřin později jsem vytáhl i tuto jehlu: „V pořádku, už je tam všechno.“

Kromě toho, že jsme Alexe seznamovali se způsobem aplikace DMT až v den jeho první nízké dávky – tedy den před vysokou dávkou, rovněž jsme jej instruovali, jak vyplňovat dotazník. Trvalo nám asi hodinu, než jsme ho prošli celý, vysvětlili všechny zvláštní termíny a význam jednotlivých otázek a otáček. Po několika dalších poradách dokázal Alex vyplnit dotazník během deseti minut.

Než jsme náš vstupní pohovor uzavřeli, řekl jsem mu: „Dnes večer moc nejezte ani nepijte. A pořádně se vyspěte. Nesnídejte. Pokud si musíte dát kávu, tak minimálně dvě hodiny před tím, než sem přijdete.“

Tak znělo obvyklé poučení. Pokud by totiž DMT vyvolalo intenzivní nevolnost, bylo lepší mít prázdný žaludek. Nemělo ovšem smysl trápit naše dobrovolníky bolestí hlavy z nedostatku kofeinu.

Zapsal jsem datum do jedné z kolonek tabulky DMT-22 a udělal poznámku: „Nízká dávka přijata a tolerována – bez obtíží. Pacient poslán domů, aby přespal mimo nemocnici. Vráti se zítra ráno a dostane vysokou dávku.“

Alex přišel druhý den ráno. Následovala stejná rutina jako předešlý den a pak přišel čas na injekci. Pohlédl jsem na Lauru na druhé Straně postele, zda má pro všechny případy připravenou misku na zvratky. Vyhodil jsem dezinfekční tampony do koše a začal jsem: „Nástup bude stejně rychlý, ale tentokrát o hodně silnější. Může tě to vyděsit. Nebraň se tomu, zřejmě by se ti to stejně nepodařilo.“

„OK.“ Alex se slabě, ale přesvědčivě usmál.

„Co obvykle děláš, pokud zjistíš, že je zážitek silně psychedelický?“

„Obvykle se snažím zhluboka a pomalu dýchat. To jsem se naučil za léta svých meditací. Nebo se držím tohohle,“ řekl a ukázal na tibetské modlitební korálky, které měl okolo krku. Dobrovolníci si velmi často přinášeli nějaký talisman, fetiš, třeba kus kamene nebo dřeva. Někteří si pískali, zpívali nebo si pobrukovali. Jiní se pokoušeli představit si obraz svého učitele, přítele, někoho milovaného. Ti, kteří měli zkušenosti s meditačními technikami, začali meditovat ještě před podáním injekce a snažili se udržet si mentální rovnováhu po celou dobu sezení.

Řekl jsem: „Někdy mají lidé pocit, že zemřeli, že umírají nebo si myslí, že jsme je předávkovali. Tak daleko bychom nikdy nezašli – nikomu se nic nestane. Fyzicky je tato dávka bezpečná, ovšem krevní tlak a srdeční tep se při ní obvykle poněkud zvýší. Ale to dokážeme zvládnout.“

„Pokud si myslíte, že jste zemřel, obvykle lidem doporučuji zareagovat dvěma způsoby. Buď: ‚Sakra, umírám, musím křičet, kopat, poprat se s tím, zastavit to.‘ nebo ‚Uf, když už tedy umírám, aspoň uvidím, jak to vypadá, může to být zajímavé.‘ Snáze se to říká, než dělá, samozřejmě.“

„Vím, jak to myslíte.“

„V prvních dvou minutách pravděpodobně ani nezaznamenáte snižování tlaku. A v páté minutě určitě budete tak hluboko, že nebudete vědět vůbec o ničem, co budeme dělat.“

Poznamenal jsem si do tabulky DMT-22 datum, číslo protokolu, dávku, tlak a srdeční tep.

Když bylo všechno řečeno a připraveno, podívali jsme se všichni tři – Alex, Laura a já – jeden na druhého. Pokud venku hlučelo letadlo, počkali jsme, až odletí. Když se přiblížila doba pro podání injekce, v pokoji zavládlo mírné napětí. V takové chvíli se toho už moc říct nedalo.

Alex si nasadil stínítko na oči a my se nad ním sklonili s připravenými stříkačkami a přisunuli si židle. Laura si třela ruce, aby je měla teplé, kdyby se Alex potřeboval někoho dotknout.

„Jsi připravený?“ zeptal jsem se.

„Ano,“ ozvalo se téměř neslyšně.

Laura řekla: „Hodně štěstí, počkáme tu na tebe.“

Pozoroval jsem vteřinovou ručičku na svých hodinkách, a když se přiblížila k devítce, řekl jsem: „Začneme za pět až deset vteřin.“

Když byla ručička u dvanáctky, klidně jsem pokračoval: „Právě začínám stlačovat injekci... „Pak jsem necelou půlminutu vpravoval obsah injekce do Alexovy žíly. Moje pocity byly v tom okamžiku vždy velmi intenzivní a protichůdné: záviděl jsem mu, protože měl za okamžik vstoupit do říše fantazie, ale byl jsem i nervózní, protože jsem mu mohl způsobit bolest a nepříjemné zážitky; kromě toho mi hlavou běžely pochyby, jestli jsem udělal dobře, když jsem se rozhodl do něčeho takového pustit.

„Je to tam.“

Čas se zrychlil i zpomalil zároveň. Zdálo se mi, že mám zrychlené pohyby, ale byl to jen klam. Je s Alexem všechno v pořádku? Zvládne tuhle cestu? Cítíl jsem, jak mi bije srdce. Zvládneme jeho cestu my? Nic už se nedalo vrátit.

„Teď fyziologický roztok...“

Než jsem stačil větu dokončit, Alex zamumlal:

Už to přichází...

Hned poté se velmi hluboce nadechl a pak hlasitě vydechl, právě když jsem dokončoval větu „Teď fyziologický roztok.“

Věděl jsem, že konec mé věty asi neslyšel. I to, že si na svůj hlasitý výdech asi nebude pamatovat.

Opřel jsem se o židli, povzdechl také, ovšem potichu, a podíval se na svou kolegyni sestřičku upřeně pozorující Alexe, který byl v té chvíli úplně nehybný, i minuta 90 vteřin. Už přicházel čas první kontroly tlaku. Alex bude v tu chvíli na vrcholu a naše měření přitom nebude cítit.

Jeho slova mi rezonovala v hlavě a srdci.

Už to přichází...

8. Podává se DMT

Naši první studie reakcí na jednotlivé dávky, která se z větší části uskutečnila v roce 1991, se zúčastnilo 12 osob. Každá z nich dostala jednu nízkou a jednu vysokou dávku „naostro“ a poté tytéž dávky dvojité naslepo. Sérii injekcí doplňovaly dvě střední dávky a placebo v podobě fyziologického roztoku. Jakmile jsme touto studií důkladně prozkoumali charakter účinků DMT, pustili jsme se do následujícího projektu, který se zabýval otázkou, zda je možné prohloubit toleranci při opakovaném podávání DMT.

K toleranci dochází tehdy, když stejná dávka látky způsobuje při opakovaném užití stále slabší účinky. LSD, psilocybin a meskalin způsobují rychlou a téměř naprostou toleranci po třech až čtyřech denních dávkách. Jinými slovy, množství, které má dostatečně hluboké psychedelické účinky první den, bude mít při každodenním opakování čtvrtý den účinky téměř nulové.

DMT se zdálo být v tomto ohledu unikátní, protože jeho toleranci bylo poměrně obtížné demonstrovat i za podmínek, kdy se zvířatům podávala plná dávka každé dvě hodiny celých 21 dní. Jediná publikovaná studie o experimentech na lidech nedokázala prokázat toleranci, ani když byly podávány plné dávky do svalu dvakrát denně po dobu 5 dní.⁶⁸

Zprávy o rekreačních uživatelích DMT byly různorodé. Někteří věřili, že mohou kouřit DMT po celou noc, aniž se jeho účinky sníží, druzí však popisovali, že byli schopni si jej dát jen třikrát až čtyřikrát za sebou, než se vůči němu stali imunní. Důležitým faktorem v takových případech z „praxe“ byly obtíže s přijímáním této látky – je velmi nesnadné inhalovat opakovaně velké objemy páry DMT během jednoho sezení. Třeba byla zmiňovaná „tolerance“ jen výsledkem nedostatečného příjmu DMT do plic po druhé či třetí sesi.

Neexistence mechanismu, při němž by se vytvářela u DMT tolerance, byl zároveň jedním z faktorů, proč bylo možné se domnívat, že jde o přirozeně se vyskytující schizotoxin. Pokud by se mohla vyvinout tolerance na endogenní DMT, pak by se například psychotické symptomy schizofrenie mohly projevat jen tak dlouho, než by se vytvořila tolerance. Jenže psychotické symptomy bývají naneštěstí obvykle chronické a trvalé, což spíše dokazuje, že se u DMT tolerance nemůže vytvořit, čili lze s velkou jistotou předpokládat, že DMT hraje určitou roli právě u takovýchto setrvalých poruch.

Pro studii tolerance byly i další zajímavé důvody. Například krátká doba působení DMT, která jak se zdá, omezuje možnosti jeho využití při hlubinné psychologické nebo spirituální terapii. Všechno, co člověk mohl na cestě s DMT dělat, bylo vydržet obrovský trysk myšlenek. Jakmile se dobrovolníkům podařilo začít se ovládat, znamenalo to, že jsou zpátky. Opakované vstupování do těchto

⁶⁸ Gillin a kol., B. Kovacic, Edward F. Domino: *Tolerance and Limited Cross-Tolerance to the Effects of N,N-Dimethyltryptamine (DMT) and Lysergic Acid Diethylamide S (LSD) on Food-Rewarded Bar Pressing in the Rat*, in: *Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics* 197,1976, str. 495-502.

stavů, vyvolaných DMT, zjednodušovalo nástup nesmírně hlubokých psychedelických zážitků.

Dalším, nejjednodušším důvodem pro realizaci tohoto výzkumu – hned po první studii reakce na jednotlivé dávky – byl fakt, že půjde o „čistou“ studii DMT. Bádání, jež by navazovalo na projekt tolerance DMT, by mohlo nastartovat zkoumání mechanismu, při němž dochází k modifikaci receptoru serotoninu a dalších, a to pomocí kombinace DMT a jiných látek. Tyto studie, které by se pokoušely zopakovat experimenty provedené již na zvířatech, by mohly být u lidí ovšem obtížné. Zpětně si uvědomuji, že jsem s návrhem těchto projektů váhal tak dlouho, jak jen to bylo možné.

Již jsem se zmínil, že krátké trvání účinků DMT je důvodem, proč u předchozích studií nebylo možné demonstrovat jeho toleranci. Při tolerančních studiích LSD, psilocybinu a meskalinu se dávky podávaly obvykle jednou denně, protože účinky těchto látek trvaly 6 až 12 hodin, ovšem účinek DMT byl mnohem kratší. Proto jsem navrhoval podávat DMT ve výrazně kratších intervalech, například každých 30 až 60 vteřin. Snižování jeho účinků bychom tak demonstrovali v průběhu času.

Jinou možností bylo podávat DMT dobrovolníkům kontinuálně po kapkách – nitrožilní infuzí. Jenže mě víc zajímal „návrat“ dobrovolníků po každé injekci, protože tak jsme se mohli dozvědět, co na své cestě zažili. Při nepřetržitém podávání by byly komunikace s experimentátory a záznam účinků látky velmi problematické.

Po dvou měsících pokusů a omylů jsem se rozhodl, že nejlepší experimentální koncepcí by byly 4 injekce po 0,3 mg/kg DMT podané v intervalu 30 minut. Taková dávka, ač vysoce psychedelická, byla nižší než naše nejvyšší – 0,4 mg/kg. Jeden z našich experimentátorů, Cal, byl schopen zvládnout čtyři injekce po 30 minutách při dávkování 0,4 mg/kg. Ale jeho žena Linda byla po třech dávkách naprosto vyčerpaná a odmítla během této přípravné fáze čtvrtou a konečnou injekci. Vybavil jsem si, jak reagovali Philip a Nils, když jsem jim dal dávku příliš vysokou, a okamžitě jsem se rozhodl, že dávky raději snížím. Bezpečnost byla na prvním místě.

Do studie tolerance jsme zahrnuli 13 dobrovolníků, mezi nimi bylo i několik těch, kteří se zúčastnili již našeho předchozího projektu. Noví účastníci prošli stejnými vyšetřeními a dostali stejné vyšetřovací dávky.

I toleranční experimenty probíhaly dvojité naslepo a s kontrolou pomocí fyziologického roztoku jako placebo, ovšem charakter slepého pokusu vyšel najevo během několika vteřin po první injekci – buď velká dávka DMT, nebo roztok soli. A pokud to bylo DMT, následovaly toho rána ještě další tři dávky.

Vzorky krve jsme nabírali podobně jako u předchozího projektu a vytvořili jsme zkrácenou verzi stupňového hodnocení, jejíž vyplnění trvalo jen pět minut. Během sezení šlo o vteřiny, ale fungovalo to perfektně. Dobrovolníci začali mluvit asi po 10 až 15 minutách a pak vyplnili náš dotazník. Měli jsme tedy čas jejich cestu zaznamenat, zpracovat a přejít k další za 5 až 10 minut. Pokud došlo na čtyři injekce solného roztoku, strávili jsme dopoledne příjemným povídáním. Tato studie

ukázala, že při opakovaném injekčním podávání DMT se tolerance vůči jeho psychologickým účinkům nevytváří. Zážitek byl při čtvrté injekci stejně intenzivní jako u první. Proto, jak jsem i původně doufal, byli účastníci experimentu schopnější celý proces zpracovat a sdělit nám podstatně více, než když šlo o solitérní jednotlivé dávky. Mnoho pohnutých příběhů našich dobrovolníků v následujících kapitolách je zaznamenáno právě v materiálech této studie.⁶⁹

Poté, co jsme byli svědky, co, resp. jaké reakce DMT způsobuje, z biomedicínského hlediska bylo nutné zjistit, *jak* k těmto účinkům dochází. Takové studie se nazývaly *mechanismy působení*. Protože byl náš výzkum založen farmakologicky, pokusili jsme se následnými experimenty určit, které receptory v mozku na působení DMT reagují.

První z těchto studií byl pinodolový projekt. Látka pinodol se v lékařské praxi používá pro snižování krevního tlaku. Funguje tak, že blokuje určité receptory adrenalinu. Jinou vlastností pinodolu je, že blokuje jeden zvláštní typ receptoru serotoninu v mozku, takzvaný serotoninový locus „*1A*“. Jestliže se DMT pevně váže k receptorům *1A* v mozku zvířat, pak by se právě tento locus mohl na účincích DMT podílet. Pokud by například blokace receptoru *1A* pinodolem způsobila reakci na DMT „méně emocionální“, než kdyby se použilo DMT samotné, mohli bychom předpokládat, že locus *1A* reguluje emocionální reakci na DMT. Jinak bychom se mohli domnívat, že pinodol značně *zvyšuje* psychologický účinek DMT nebo jeho vliv na krevní tlak.

Studie s pinodolem se zúčastnilo n dobrovolníků, mnozí z nich byli opět „veteráni“, kteří s námi pracovali na předchozích dvou studiích – reakce na jednotlivé dávky a tolerance. Tyto experimenty přinesly méně dramatické příklady skrytého fungování DMT než studie tolerance, přesto byly jednotlivé zážitky silné a pozoruhodné.

Následující studie blokady receptoru serotoninu používala cyproheptadin – antihistaminikum, které má navíc antiserotoninové účinky. V tomto případě působil cyproheptadin jako ochrana před působením látek, a to navázáním se na locus „*2*“ serotoninu – na receptor, o němž se vědecký svět domnívá, že je pro kontrolu působení psychedelik nejdůležitější.

Projekt jsme navrhli současně s pinodolovou studií, takže dobrovolníci dostávali cyproheptadin několik hodin před DMT. Studii dokončilo 8 dobrovolníků, téměř všichni byli nováčci.

Zdalo se, že k určitému potlačení účinků skutečně dochází, proto jsme podávali vysokou dávku – 0,4 mg/kg jak v přítomnosti látky blokující serotonin, tak i bez ní. Protože cyproheptadin evidentně nemůže účinky DMT zvyšovat, doufali jsme, že použití této velké dávky nám umožní konstatovat u účinků DMT významné snížení. Ovšem uklidňující působení látky mělo takový dopad, že interpretaci údajů spíše zkomplikovalo. Bylo obtížné říci, co lze přičítat specifické blokádě DMT a co všeobecnému zklidnění.

⁶⁹ Rick J. Stfassman, Clifford R. Quails, Laura M. Berg: *Differential Tolerance to Biological and Subjective Effects of Four Closely Spaced Doses of N,N-Dimethyltryptamine in Humans*, in: *Biological Psychiatry* 39,1996, str. 784-795.

Za této situace bylo obtížné nejen získávat nové experimentátory, ale i přemlouvat původní a zkušenější, aby ve spolupráci pokračovali. Kdo by chtěl užít látku, která účinky DMT potlačuje? Lákadlem pro ně mohl být snad jen příslib, že dostanou dvě samostatné vysoké dávky – jednu vyšetřovací první den a druhou v kombinaci s placebem místo cyproheptadinu. Ještě se slyším, jak je přemlouvám a omlouvám se zároveň, jako obchodník s ojetými auty.

Inicioval jsem několik dalších studií, které získaly souhlas univerzity i Úřadu pro kontrolu potravin a léků. Jenže jsem nedokázal získat dostatek prostředků pro uskutečnění všech plánovaných experimentů.

Jedním z nich byla studie s využitím naltrexonu, jež měla pokračovat ve zjišťování mechanismu působení DMT, a to hledáním receptoru regulujících odezvu na DMT. V tomto případě naltrexon blokuje receptory opiátů, takže je užitečný při léčení závislosti na heroinu.

Údaje z pokusů na zvířatech vykazaly určitou interakci mezi opiáty a psychedeliky, a proto nám naltrexon mohl v této souvislosti pomoci zjistit něco více o reakci u lidí.

U tohoto projektu jsme zahájili přípravné práce se 3 dobrovolníky. Bohužel se jeden z nich cítil po samotném naltrexonu tak špatně, že odstoupil již po prvním experimentu. U dalších dvou byly účinky tak malé, že se nedalo postupovat dále.

Dalším pilotním projektem bylo zjistit, zda u žen nemá vliv na působení DMT nějaká fáze menstruačního cyklu. Mnoho žen uvádí, že cyklické změny mají vliv na senzitivitu na psychedelika. Navíc pokusy na zvířatech jasně dokazují, že pohlavní hormony reakci na psychedelika a jiné serotoninu podobné látky ovlivňují.

Rozdělili jsme menstruační cyklus jedné ženy, Willow, na ranou, střední a pozdní fázi – tato žena měla obvykle po DMT hluboké a objevné zážitky. U této jediné dobrovolnice jsme žádné významné rozdíly v psychologických účincích nezjistili. Protože jsme nesehnali žádné finanční zdroje, abychom v této pozoruhodné fázi výzkumu DMT pokračovali, nemohli jsme pracovat s dalšími dobrovolnicemi.

Také jsme se rozhodli zapojit do výzkumu stavů pod vlivem DMT trochu moderních technologie. 3 muži dostali ve výzkumném centru dávky 0,4 mg/kg, zatímco jsme monitorovali jejich mozkové vlny pomocí EEG (elektroencefalogramu). Doufali jsme, že bychom mohli zjistit, které oblasti v mozku jsou během intoxikace více a které méně aktivní.

Byly to velmi obtížné studie, protože elektroencefalogram byl velmi rozměrný a hlučný a vyžadoval neustálou pozornost a korekce. Dobrovolníkovi jsme dali na hlavu 18 elektrod a přilepili je mezi vlasy nejsilnějším lepidlem, které jsem sehnal. Všichni tři dobrovolníci měli „plnou“ reakci na DMT – ale setting v prostředí experimentů byl velmi nepříjemný. Oslovil jsem ještě další dobrovolníky, protože jsem si chtěl být nejdřív jist, že získané údaje takové nepohodlí dostatečně omlouvají. Výsledky nebyly nijak zvlášť překvapující, takže jsme víc pokusů s EEG nedělali.

Konečně jsem mohl vycházet i z výzkumu zobrazování mozku, který se konal na Univerzitě Nové Mexiko. Šlo o zobrazování mozkových funkcí pomocí magnetické rezonance, upravené MRI (magneto-rezonanční tomografií), kdy se měří spíše metabolické pochody v mozku než jeho struktura. Například jsme schopni ukázat, že oblasti mozku podílející se na vidění využívají během vizuálních zážitků vyvolaných DMT většího množství cukru.

Zařízení MRI, podstatně robustnější než EEG, plně zaměstnalo naše další sezení. Pro tento snímač, přídavná zařízení a personál jsme potřebovali vlastní budovu v jiné části univerzity. Takže se uskutečnila jediná studie DMT, jež se konala mimo výzkumné centrum.

Přístroj MRI produkuje intenzivní a vysoce energetická magnetická pole, a proto se nesmí v místnosti ani v lidském těle nacházet žádný kov. Jinak by byl tento kov okamžitě k zařízení přitahován. Zařízení bylo umístěno v jakémsi dutém prostoru, kde bylo hodně chladno, protože chlad snižuje množství energie potřebné k udržování magnetických polí.

Prostor, kam jsme uložili dobrovolníky při měření, měl podobu velmi úzkého lesklého kovového tubusu. Věděl jsem, že mnoho lidí zachvátí během snímání MRI okamžitě panika, když se při této proceduře budou muset směstnat do malého prostoru. Teď mi bylo podstatně jasnější proč.

Nejhorsí ze všeho byl hluk. Součástí stroje je masivní okružní, které se posunuje tam a zpátky, podobně jako u pračky, jen desetkrát rychleji a stokrát hlasitěji. „Bum-bum-bum-bum-bum“ pohybujiícího se prstence připomíná dunění bucharu. Každý, kdo je ve skeneru nebo v místnosti, musí mít špunty v uších, a stejně není před hlukem plně chráněn.

Přesto byli někteří naši dobrovolníci neuvěřitelně silní a odolní. Měli rádi DMT a chtěli nám s experimenty pomoci, také je zajímalo, co tento druh vyšetření ukáže. Zůstával jsem s nimi v místnosti s MRI sám, zatímco čtyři nebo pět dalších experimentátorů posedávali na opačné straně silného zvukotěsného okna před pultem s ovládáním a nastavovali data, mačkali knoflíky a mluvili na nás z reproduktoru. Skenování začalo: aplikoval jsem DMT a zůstal v místnosti po celou dobu jeho působení, abych mohl kontrolovat krevní tlak a poskytnout v případě potřeby dobrovolníkovi morální podporu. Moji kolegové provedli každých pár minut samotné skenování.

Přes veškerou snahu, stres a očekávání nebyla získaná data příliš objevná a moc toho neodhalila. Tým MRI věřil, že po velkých a nákladných úpravách skeneru by nám přístroj mohl lépe pomoci zjistit, jaké změny DMT v mozku vyvolává. Jenže já ten přístroj neměl rád a nechtěl jsem vystavovat další dobrovolníky ani sebe tomu ohlušujícímu hluku, klaustrofobii ani magnetickému poli. Přestože to může znít, jako bych ztratil veškerou pokoru nebo zdravý rozum, uvážíme-li, k jakému typu studií jsem dobrovolníky přemlouval, rozšířil jsem studie ještě o pokusy s využitím radioaktivity. PET (pozitronová emisní tomografie) zobrazuje aktivitu mozku pomocí příjemně barevných fotografií a přitom využívá, jak jsem se domníval, zanedbatelné množství radioaktivity. Kvůli studii PET jsem kontaktoval několik svých kolegů, kteří se zajímali o DMT. Toto skenování pomocí PET nám

mohlo s velkou jistotou umožnit nejdetailejší analýzu, nalézt místa v mozku, kde DMT působí. Ale když jsem se poučil, jakého množství radiace se využívá doopravdy, rozhodl jsem se od studie upustit.

Tato kapitola spolu s předchozí popisovala praktickou stránku realizace našich studií: kdo byli dobrovolníci, za jakých podmínek dostávali DMT a v rámci jakých studií. Počáteční kapitoly hovořily o tom, co víme o látce samotné. Nyní, když jsme vytvořili určitý rámec, můžeme konečně začít sledovat molekulu duše. Uvidíme, kam nás zavede.

9. Pod vlivem DMT

Pokusit se popsat, čemu se podobá sese s DMT, je asi tak snadné, jako vysvětlit, co to je vylézt na vrchol hory, prožít orgasmus, potápět se v moři a jiné nepopsatelné, dech beroucí hluboké zážitky. Ale protože většina lidí se nikdy podobného projektu s DMT nezúčastní, pokusím se o hrubý nástin toho, co se stane, když do žíly určitou dávkou DMT dostanete.⁷⁰

U našich dobrovolníků vyvolávala plná dávka DMT téměř okamžitý nástup intenzivních psychedelických vizí a pocitů, že se jejich mysl oddělila od těla, a také určitý přetlak emocí. Tyto účinky dokázaly dokonale vytěsnit cokoli, čím se jejich mysl zaobírala předtím. Pro většinu lidí byla plně psychedelická dávka DMT 0,2; 0,3 a 0,4 mg/kg.

Účinky se dostavovaly během několika vteřin po dokončení infuze DMT a lidé byli plně ponořeni v psychedelickém světě v okamžiku, kdy se o 15 vteřin později kanyla promyla sterilním fyziologickým roztokem. Vrchol reakce na DMT se dostavoval okolo 2. minuty a dobrovolníci se cítili být zpátky po 5 minutách. Většina z nich byla schopna s námi hovořit asi 12 až 15 minut po injekci, ale je nutné brát v úvahu, že v té době bylo tělo pořád ještě mírně intoxikované. Téměř každý si připadal relativně normálně asi po 30 minutách.

Měřili jsme hladinu DMT v krvi po podání injekce častokrát a ověřili jsme, že časový průběh hladiny DMT v krvi se přesně kryje s průběhem psychologických účinků. To znamená: hladina DMT v krvi dosáhla vrcholu ve 2 minutách a DMT téměř nebylo identifikovatelné ve 30. minutě. Jelikož mozek transportuje DMT skrze bariéru z krve dovnitř velmi aktivně, dá se předpokládat, že hladina DMT v mozku roste stejně rychle jako v krvi.

Nižší dávky DMT – 0,1 a 0,05 mg/kg – obvykle psychedelické nebyly, ale jistě nějak psychologicky působily. Psychedelické nebyly primárně ve smyslu emocionálním a fyzickém, ovšem někteří mimořádně citliví lidé vykazovali významné psychedelické a fyziologické reakce dokonce i při těchto nízkých dávkách. Opravdu, několik dobrovolníků od studie odstoupilo, protože jim vadila už dávka 0,05 mg/kg. Po této malé dávce jsme museli vyloučit i několik dalších, protože jejich krevní tlak se natolik zvýšil, že jsme dostali strach, jak by reagovalo jejich srdce, kdyby následujícího dne dostali osminásobek.

⁷⁰ Výsledky studie reakcí na jednotlivé dávky DMT byly publikovány v roce 1994 v časopise dr. Freedmana *Archives of General Psychiatry*. Jeden článek popisoval biologické údaje, druhý psychologické reakce a novou stupnici. Freedman byl velmi náročný a text musel být několikrát přepisován. Bohužel v době uveřejnění článku zemřel. Nedostalo se mu příležitosti, aby spatřil tištěný záznam, jak se uskutečňoval jeho dávný sen: obnovení psychedelického výzkumu. Viz Rick J. Strassman, Clifford R. Quails: *Dose-Response Study of N,N-Dimethyltryptamine in Humans. I: Neuroendocrine, Autonomic, and Cardiovascular Effects*, in: *Archives of General Psychiatry* 51, 1994, str. 8,5-97; Rick J. Strassman, Clifford R. Quails, Eberhard H. Uhlenhuth, Robert Kellner: *Dose-Response Study of N,N-Dimethyltryptamine in Humans. II: Subjective Effects and Preliminary Results of a New Rating Scale*, in: *Archives of General Psychiatry* 51, 1994, str. 98108.

Schéma prohlubování psychologických účinků DMT probíhalo paralelně s fyzickými reakcemi. Tělo zpočátku reagovalo na vysokou dávku DMT typickou stresovou reakcí „útok-nebo-útek“. Srdeční tep a tlak prudce vyskočil a časový průběh této reakce těsně ovlivňoval průběh psychologické reakce. Po určité době jsme byli podle nárůstu tlaku téměř schopni předpovídat, jak intenzivní u dotyčného dobrovolníka jeho prožitek je.

V průměru se tep zvýšil ze 70 na 100 úderů za minutu. Spektrum změn bylo ovšem mnohem širší. Některým dobrovolníkům tep vyskočil až na 150, zatímco u jiných nepřekročil 95. Tlak také zesílil, z hodnot okolo 110/70 na průměrných 145/100. Tlak i tep klesaly stejně rychle jako rostly, obvykle se začínaly snižovat mezi 2. a 5. minutou experimentu.

Každý hormon hypofýzy, který jsme měřili, zvyšoval svou koncentraci rychle. Například hladina endogenní látky podobné morfinu zvaná *5S-morfin* začala stoupat 2 minuty po podání DMT a nejvyšší byla v 5. minutě. DMT stimulovalo také prudké změny uvolňování vasopresinu, prolaktinu, růstového hormonu a kortikotropinu. Poslední z nich je hormonem stimulujícím nadledvinky, které vylučují kortisol, účinný stresový steroid podobný kortisonu. Vylučování těchto hormonů mohlo mít určitý psychologický dopad – na to se zaměřím v kapitole 21.

Průměr očních zornic se u vysoké dávky DMT zdvojnásobil ze 4 mm téměř na 8 mm, největší byl v čase 2 minut. Tělesná teplota se měnila pomalu, k jejímu zvýšení došlo 15 minut po podání látky a stoupání pokračovalo ještě v okamžiku, když jsme v 60. minutě vyjímali rektální čidlo.

Ze všech biologických parametrů, které jsme měřili, se nezvyšoval jen jediný – a sice hormon epifýzy melatonin. To bylo překvapivé a znovu mě to nabádalo k přemýšlení o záhadné povaze této pravděpodobně žlázy duše.

Třeba je tomu tak, že zvenčí podávané DMT dostatečně nestimuluje překonání obranného mechanismu epifýzy, o kterém jsem se zmiňoval dříve. Přestože v reakci na molekulu duše se stresové hormony vylučují více, nestačí to pro stimulaci syntézy melatoninu během dne.

Jinou možností je, že exogenní DMT současně stimuluje epifýzu k větší syntéze vlastního *endogenního* DMT. Jenže naše metoda měření DMT v krvi nebyla schopná rozlišovat mezi dvěma různými zdroji molekuly duše.

Dobrovolníci samozřejmě nemohli pocítit zvýšení produkce prolaktinu nebo změny vědomí probíhající souběžně se zvyšováním krevního tlaku. V myslí jim spíše uvízly obrazy, pocity a myšlenky nastiňující podstatu účinků molekuly duše.

Počáteční okamžiky první ostré dávky DMT téměř vždy překonaly očekávání. V těchto případech docházelo k intenzivnímu, rychle se stupňujícímu „skoku“, jenž si podmaňoval mysl i tělo zároveň – téměř vždy vyvolával úzkost. Tento „úder“ se dostavoval ještě před dokončením infuze vymývacího fyziologického roztoku.

Pro charakterizaci tohoto stavu je těžké najít slova. Moje slovní zásoba mi ho dovoluje popsat jen jako náhlý turbulentní pohyb, řízení se vpřed či a tak; pocit naléhavosti či spěchu; let, běh nebo překotný pohyb. Jakmile se dostavily první účinky, několik dobrovolníků téměř bezmyšlenkovitě vyhrklo: *Jdeme do toho!*

Někteří přirovnávali své pocity k *rozjetému vlaku, bouřícímu epicentru* nebo *nukleárnímu dělu*. Několik lidí vyprávělo, že jim *dech zamrzl v hrdle* nebo že jim to *vyrazilo dech*. Ti, kteří měli již zkušenost s kouřením DMT, měli jistou výhodu a tento dezorientující šok je tolik nepřekvapil. Svěřili se ovšem, že „náraz“ intravenózního DMT byl mnohem rychlejší a silnější, než jaký zažili při kouření.

Téměř každý se zmínil o *vibracích* způsobených DMT, tak silný byl pocit mohutného toku energie pulzujícího jejich tělem, rychle a s velkou frekvencí. Typické komentáře zněly: *Myslel jsem, že mi ty vibrace utrhnou hlavu; Barvy a vibrace byly tak intenzivní, že jsem si myslel, že vybuchnu; Připadalo mi, že už nejsem ve svém těle.*

Tato přílivová vlna účinků DMT vedla rychle ke ztrátě uvědomování si těla a myslí, souběžně s tím nastoupil vrchol vizuálních účinků. Typická věta, kterou jsme slyšali, zněla: *Kdysi dávno jsem neměl tělo. Tělo se mi rozpustilo, byl jsem proudem vědomí.* Zdá se, že tyto výroky jasně dokládají pocit pohybu vědomí mimo tělo, cosi jako padání, stoupání či let, pocit beztlíže či rychlého pohybu.

Někteří muži, ženy nikoli, zakoušeli různé pocity i ve svých genitáliích. Sice to pro některé bylo příjemné, ale jiní uvedli, že to bylo emocionálně neutrální nebo nedráždivé. Nikdo z nich nejakuloval.

Příliv počátečních účinků téměř nevyhnutelně vedl k určitému strachu a úzkosti. Ale dobrovolníci se většinou rychle zadaptovali – během 15 až 30 vteřin, pomocí hlubokých nádechů a výdechů, fyzické relaxace či jinak; podle toho, na co se soustředili, když se dostávali hlouběji. Snad díky své předchozí psychedelické zkušenosti dokázali oddělit své emoce od fyzické reakce svého těla, aniž propadli panice.

Vizuální představy byly převažujícím sensorickým účinkem plné dávky DMT. Obvykle panoval jistý rozdíl mezi tím, co dobrovolník „viděl“ s otevřenými očima a co „viděl“ s očima zavřenými. Otevření očí samozřejmě mělo často za následek, že vize přebily vidění předmětů a osob v pokoji. Pro experimentátory to bylo silně dezorientující a menší zmatek působilo, když člověk nechal oči zavřené. To byl právě důvod, proč jsme se rozhodli přikrýt každému oči hedvábným černým stínítkem, než jsme mu DMT podali.

Naši dobrovolníci viděli obrazy všeho druhu, představitelné i nepředstavitelné. Například se jim míhaly před očima kaleidoskopické geometrické vzory, v nichž někteří rozeznali, že jsou *mayského, islámského* nebo *aztéckého* typu. Jindy se zobrazila třeba *nádherná, sytá, růžová pavučina; prodloužené sluneční paprsky; neuvěřitelně jemné barevné geometrické vzorce, jako by vystupovaly asi dva a půl centimetru z barevné televize.*

Barvy těchto představ byly zářivější, intenzivnější a sytější, než jaké vidáme v životě nebo při normálním snění: *Byla to modrá jako v jasný, bezoblačný, letní den – ale na jiné planetě. Barvy byly stokrát sytější.*

Skutečnost, že dobrovolníci dokázali rozlišit popředí a pozadí, zřejmě vypovídá o tom, že jejich vizuální pole vyplňoval bezpočet obrazů. Dokázali říci, co bylo vpředu a co bylo vzadu. Mnozí používali pro popis tohoto účinku termíny jako *čtyřrozměrnost* nebo *mimorozměrnost*.

Ale setkali se i s konkrétnějšími tvary specifických vizuálních představ. Patřil k nim například *fantastický pták, strom života a poznání nebo plesový sál s křišťálovým lustrem*. Procházelo se *tunely, schodišti, kanály či otáčejícím se zlatým kruhem*. Jiní viděli *vnitřní uspořádání strojů či střeva počítače, dvojité šroubovice DNA či pulzující membrány okolo svého srdce*.

Ještě působivější bylo setkání s lidskými a *cizími jakoby mimozemskými* postavami, které se zdály bdít nad spícím a komunikovaly s ním. Lidem nepodobné bytosti mohly být *pavouky, kudlankami, hmyzem či něčím jako vysokým kaktusem*.

Vizuální efekty se zmírňovaly spolu s tím, jak postupovalo metabolizování DMT v těle. Když jsme jim sundali stínítko a oni otevřeli oči, působil na ně pokoj najednou nepříjemně ostře a jasně. Předměty v pokoji dostaly zvlněné a zdeformované tvary a vyzářovaly své vlastní vnitřní světlo. Experimentátoři uváděli, že jejich vnímání mělo obrovskou hloubku, leckdy je hypnotizovaly třeba vzory na dřevěných dveřích koupelny. Několik účastníků zmiňovalo podivné zlomy v toku vidění: *Vaše pohyby nebyly normální, už nebyly hladké a koordinované; Vy jste vypadali jako nějakí roboti, jak jste se směšně hýbali, poněkud mechanicky, jakoby geometricky*.

Asi polovina dobrovolníků zakoušela totéž u sluchových vjemů: zvuky byly zvláštní a oni mohli slyšet věci, které normální člověk neslyší. Nejvíce to bylo patrné během prvního nárazu. Někdy šlo jen o jisté zintenzívnění počítku normálního slyšení, ale jindy došlo k funkčnímu oslabení sluchu a dobrovolník neslyšel ani motor tlakoměru nebo zvuky zvenčí. Jen zřídka experimentátor zaslechl více zvuků nebo hudbu. Spíše slyšeli jednotlivé jednoduché zvuky, jež popisovali různě: *vysoký ostrý zvuk; řachtání a vrčení; hovor; syčení a chrupání*. Mnozí upozorňovali na podobnost sluchových efektů po DMT se zvuky modifikovanými rajským plynem, kdy zvuky jinak rezonují, jinak se lámou. Občas zaslechl i „komiksově“ zvuky jako například: *sprank, bang*.

Někdy naši dobrovolníci přestali slyšet úplně a zcela zapoměli, že jsou v nemocnici a účastní se studie. Vrátit se zpátky je pak stálo spoustu vnitřní síly a energie: *Mentálně jsem byl úplně někde jinde, ale hodně to připomínalo nějaké místo, kde jsem už někdy byl*. Někteří se ve zmatku po počátečním nárazu začali dokonce i svlékat.

Většinu lidí připadala vysoká dávka DMT vzrušující, euforizující a mimořádně příjemná. Někdy tato extáze souvisela s jejich viděním. Povznesená nálada mohla také pocházet z nového náhledu, jehož nabyli během své cesty. *Cítil jsem se obrovsky, jako kdyby se mi dostalo osvícení nebo odpuštění*. Často šlo o čirou blaženost, jež neměla žádné odůvodnění.

Jiní však svou úzkost a strach nedokázali porazit. Pak tyto pocity komentovali, jako *nenávidím to, nikdy jsem se tak nebál; hrozivé; neuvěřitelně mučivé; myslel jsem, že to nikdy neskončí*.

Přestože velká část našich experimentátorů zakoušela pod DMT silné pocity, ať už pozitivní, nebo negativní, byli i tací, kteří o svém zážitku – zcela prostém emocí – sdělili: *Zkoušel jsem se dostat dovnitř, do toho, co jsem viděl, ale nebyl jsem*

schopný na to jakkoli emocionálně reagovat.

Ačkoli se výše uvedené účinky DMT dostavily vždy, měla tato látka překvapivě malý vliv na schopnost myslet a uvažovat.

Můj intelekt nebyl nijak ovlivněn. Byl jsem jen koncentrovaný na to, co se odehrávalo během cesty; Jakmile jsem se začal trochu vracet, stal se ze mě reportér, pozorovatel.

Je ovšem pravda, že některým se zdálo jejich myšlení poněkud abnormální – z našeho hlediska jako by došlo k nastartování psychotických procesů. *Všechno vypadalo v pořádku, ale právě že jaksi mimo. Vypadalo to, jako kdyby se ručička hodinek pokaždé pohnula jen tehdy, když jsem se na ni podíval. Barvy v pokoji byly zlomyslné. Jiný uvedl: Víte, jak se schizofrenici dívají na různé věci? Jak může list na zemi dostat obrovský význam? Tak o takový druh myšlení šlo.*

Účinek, který byl pro všechny společný, byl ztráta normálního vnímání času. Například téměř každý byl překvapen, jak rychle sezení uplynulo; když byli v bezčasi; věřili, že uběhlo jen několik minut. Ztratili pojem času v okamžiku nejvyšší hladiny DMT – během několika málo prvních minut se museli vypořádat s nesmírným tlakem.

Dobrovolníkům obvykle připadalo, že vysoká dávka způsobila úplnou ztrátu sebekontroly. Cítili se naprosto bezmocní, nemohoucí a neschopní interakce s normálním, reálným světem: *Cítil jsem se jako dítě, bezmocný, neschopný cokoli udělat.* Poté prohlašovali, jak jsou šťastní, že jsou v nemocnici! Za ztrátou sebekontroly někteří spatřovali jinou *inteligenci* nebo *silu*, která vedla jejich mysl po správné cestě. To bylo obvyklé zejména v případech kontaktu s bytostmi.

Skoro každý experimentátor věřil, že jeho první vyšetřovací vysoká dávka DMT jej dostala *výše, než byl kdy předtím*. Přesto se tato první sese obvykle vyznačovala větší úzkostí než sezení další. Jakmile byli dobrovolníci na ztrátu sebekontroly připraveni, byla pro ně situace jednodušší. Pochopili, že cesta s DMT je v zásadě bezpečná, že ji dokáží přežít, aniž utrpí psychickou nebo tělesnou újmu. Věřili, že jim pomůžeme, bude-li potřeba, a tato důvěra během naší spolupráce rostla a značně jim pomáhala.

Přestože se nejvíce ohromujících účinků dostavilo při vysokých dávkách, malé dávky také dokázaly vyvolat širokou škálu reakcí, většinou je dobrovolníci považovali za příjemné, podnětné a zajímavé. Dávka používaná při studii tolerance – 0,3 mg/kg – byla plně psychedelická a mnozí ji považovali za dávku, která jim nejvíc vyhovovala, protože vyvolávala kompletní spektrum účinků a zároveň menší úzkost.

Druhá, nižší dávka – 0,2 mg/kg – byla prahem, při kterém se ještě stále vynořovaly psychedelické účinky. Téměř každý pociťoval relativně intenzivní vizuální představy, ale sluchové efekty se dostavovaly zřídka. Někteří obzvláště citliví dobrovolníci dávali přednost dávce 0,2 před 0,3 či 0,4 mg/kg.

Dávka 0,1 mg/kg byla nejméně oblíbenou. DMT způsoboval vibrace plné energie, ale nikdy nedošlo k průlomu do plně psychedelického světa. Dobrovolníci tvrdili, že *zůstali viset*, že cítili nepříjemné napětí, fyzické i mentální. *Moje tělo se cítilo, jako kdybych ochutnal pepř*, řekl jeden z účastníků. Nebo: *Tahle dávka měla*

všechny negativní fyzické účinky, aniž jsem zakusil jediný pozitivní mentální.

Nejnižší dávka DMT – 0,05 mg/kg – byla příjemná a většina dobrovolníků o ní prohlásila, že si připadali, jako by jim bylo do smíchu. Jeden experimentátor, který dříve bral heroin, tvrdil, že tato dávka mu heroin trochu připomíná: *Měl jsem pocit, jako bych bušil do teplé bavlny.* Pár účastníků cítilo relativně intenzivní účinky i po tak malé dávce DMT, jakou jsme jim dali první den. To nás varovalo, že jim příště nesmíme dát silnou dávku.

Pro čtenáře, kteří znají jiná psychedelika, musí znít popis účinků DMT více či méně známě. Přestože jsou jeho vlastnosti v mnohém podobné účinkům LSD, meskalinu a psilocybinu, je na molekule duše cosi jedinečného. Nevím, zda je tomu kvůli jejímu rychlému účinku, nebo kvůli její unikátní chemické struktuře. Možná je tomu tak proto, že ji mozek zná a že ji aktivně vyhledává, jelikož jde o endogenní psychedelickou látku. Ať už je důvod jakýkoli, dobrovolníci se ze světa molekuly duše, daleko za hranicemi normálního vnímání, vraceli s příběhy, které bychom ani já, ani oni nepovažovali za možné. A těmto příběhům se nyní budeme věnovat.

Část IV

Jednotlivá sezení

10. Úvod do záznamů o případech

Během každého experimentu jsem si detailně zaznamenával všechny podrobnosti: co dobrovolník řekl a udělal, jak vypadal, jak na mě působil, co jsem si o něm myslel, jaká byla nálada výzkumného týmu, jaké bylo počasí a co hýbalo světovou politikou; rovněž jsem si zaznamenával chování a emocionální rozpoložení každého, kdo byl v místnosti s námi, včetně sestry, rodiny či přátel dobrovolníka a návštěvníků, a nakonec i svoje vlastní myšlenky a pocity.

Když jsem se vrátil do kanceláře, nadiktoval jsem sekretářce své záznamy a ona je přepsala do počítače. Když byly vytištěné, měly víc než tisíc stránek s řádkováním jedna.

Jakmile jsem zkompletoval záznamy o každém experimentu s DMT, poslal jsem dobrovolníkovi kopii zprávy, aby si ji přečetl. Požádal jsem ho, aby ji zredigoval, kvůli větší srozumitelnosti, správnosti a úplnosti, a aby doplnil cokoli, co ho ještě napadne. Někteří přidali k mým záznamům celé články, dopisy, umělecká díla – výtvarná i poetická –, všechno, co nějak souviselo s molekulou duše.

Přestože většina sezení probíhala pod vlivem psychedelické dávky DMT, byly také dny, kdy došlo na aplikaci placebo nebo velmi nízké dávky.

Tehdy jsme měli klid a mohli jsme prodiskutovat předchozí vysoké dávky. I pro dobrovolníky to bylo snazší, protože cítili daleko menší nebo vůbec žádnou změnu vědomí. Šokový stav vyvolaný velkým zážitkem dalece přesahoval jedno sezení a mnohdy se podařilo jeho jednotlivé aspekty verbálně zformulovat teprve po několika dnech, měsících nebo i letech. DMT působí na vědomí velmi silně, ale není všemocné. Kdybychom chtěli zjistit relativní počet stavů, které DMT vyvolává, museli bychom nejdříve vytvořit omezený počet hypotéz, které by nám pomohly těmto stavům porozumět – nějaké komplexní a srozumitelné uspořádání zážitků, jež by nám pomohlo najít cestu širokým spektrem příběhů, kterých jsme byli svědky.

Tyto zážitky jsem se pokusil nějak kategorizovat i proto, že jsem chtěl podpořit hypotézu, že exogenní – zvenčí podávané – DMT vyvolává stavy podobné těm, o nichž lidé hovoří v souvislosti se spontánními psychedelickými zážitky: se stavy blízkými smrti, mystickými stavy nebo s fenoménem, kterému se říká „únos mimozemšťany“. Pokud by se zdálo, že stavy indukované podáním této látky se poměrně dobře překrývají se stavy nastupujícími přirozeně, podpořilo by to hypotézu úlohy endogenního DMT při spontánních psychedelických zážitcích. To by nám otevřelo spoustu možností k dalšímu studiu, totiž k hledání způsobu, jak

tyto poznatky dále užitečně aplikovat.

Téměř všechny typy zážitků, jak jsou zachyceny v záznamech, můžeme rozlišit na tři hlavní kategorie. Přestože většina lidí během jednoho určitého typu prožitku zakoušela do jisté míry i zbylé dva, vždy jedna kategorie zážitku převažovala:

Říkejme těmto třem kategoriím zkušeností *osobní, neviditelné a transpersonální*.⁷¹

Osobní zážitek se omezoval na mentální a fyzické procesy, jež byly dobrovolníkovi vlastní. DMT napomohlo otevřít bránu k pochopení vlastní niterné podstaty a pochopit vztah s vlastním tělem. Kapitola 11 – Cítění a myšlení – uvádí několik příkladů takové reakce. Jeden z dobrovolníků začal hranici této kategorie téměř přestupovat. Začala se přibližovat smrt a spirituální prožitky. Tehdy se osobní zážitek začal měnit v *transpersonální*.

Kategorie *setkání s neviditelným* mívala podobu setkání se zjevně nepopíratelnými reáliemi, samostatnými a s tímto světem koexistujícími. Pokud bylo stvořitelovým záměrem tyto světy obydlet, došlo ke kontaktu našeho experimentátora s cizími bytostmi, a takovéto sese patřily k nejvíce dramatickým a neočekávaným. Těmto bizarním příběhům se věnují kapitoly 13 a 14.

Nejvíce vyhledávaným a oblíbeným typem sese byla *transpersonální přeměna*. Zahrnovala zážitky blízké smrti a spirituálně-mystické. Popisují je v kapitole 15 – Smrt a umírání –, resp. v kapitole 16 – Mystické stavy.

Poslední kapitola zabývající se povahou jednotlivých příběhů – Bolest a strach – se zaměřuje na negativní, obávané a potenciálně škodlivé účinky DMT na naše dobrovolníky. Zde se setkáme s negativními aspekty všech tří typů zážitků: osobního, setkání s neviditelnem a transpersonální přeměny.

Během tohoto úvodu je namístě vysvětlit, jak jsme reagovali, když nám lidé vyprávěli své fantastické příběhy, a co jsme dělali během jejich cesty. V kapitole 7 jsem popisoval jedno sezení, kde já a sestra sedíme poklidně každý na jedné straně postele poté, co jsme aplikovali dávku DMT. Nechali jsme dobrovolníka, aby si prožil své, aniž jsme ho vyrušovali víc, než bylo nezbytné. Ale nemohli jsme samozřejmě zůstat absolutně neutrální a pasivní, když začal hovořit a bylo patrné, že zažívá zmatek nebo má strach. Pokud bylo třeba, snažili jsme se mu pomoci.

Mezi tím, že jsme se snažili být pro naše dobrovolníky podporou, a tím, že jsme se pokoušeli jejich zážitky interpretovat, však vedla jen tenká hranice. Po velké

⁷¹ Tuto klasifikaci musíme rozlišovat od údajů, které jsme získali s pomocí stupnice vyhodnocování halucinogenů. Ačkoli později popisují vývoj a používání této stupnice, stojí za zmínku, co tato stupnice dokáže změřit a jak se její výsledky liší od zážitku, které po látce následovaly. Předmětem vyhodnocování stupnice byla mysl, a nikoli individuální dobrovolník. Stupnice přiřazovala čísla určitým aspektům akutní intoxikace DMT a byla založena na teoretickém porozumění fungování mysli. V tomto systému se vyhodnocovala řada funkcí – totiž vnímání, emoce, bdělost a uvědomování si těla, myšlení a tendence chování –, které se neviditelně směřují v to, co obvykle zakoušíme jako svůj mentální stav. Kategorie účinku, jež v této kapitole navrhuji, se ale naopak vztahují k zážitkům dané osoby, a nikoli k její mysli. Akutní účinky samy o sobě tyto zážitky samozřejmě vytvářejí, to ještě ale samo o sobě nemá význam, protože účinky se projevují jen v kontextu s individuálním tělem jedince, individuální mysli a duchem, které sesi propůjčují onen zvláštní význam.

dávce DMT byli dobrovolníci mimořádně sugestibilní, otevření a ovlivnitelní. Tyto faktory vyžadovaly od lidí v pokoji, aby byli při této komunikaci maximálně citliví. Reflexe, podpora, poučení, rada a interpretace se podstatně liší od kritiky, argumentace, naléhání a přesvědčování.

11. Pocity a myšlenky

Osobní zážitky pod vlivem DMT zůstávají většinou omezeny na vlastní tělo a mysl – na říši citění a myšlení. Tento fenomén se příliš neliší od toho, co slychávají ve svých ordinacích psychoterapeuti: pocity související s tělem a myšlenky související s myslí.

Většina našich dobrovolníků však více či méně doufala, že jim DMT zprostředkuje spirituální probuzení; doufali, že jim pomůže zodpovědět otázky: proč se narodili nebo jak dosáhnout sjednocení s Bohem, aby došli stavu neotřesitelné jistoty. Jenže DMT, jako pravá molekula duše, nabídla našim dobrovolníkům zkušenost, kterou potřebovali, nikoli takovou, po jaké toužili.

Některým účastníkům studie se podařilo vyřešit během své cesty obtížné osobní problémy. Až dodatečně si všimli, že prožili cosi pozitivního a že se cítí lépe. Základní psychoterapeutické procesy zřejmě zafungovaly dobře: myšlení, citění, propojení emocí s idejemi. Pro většinu z nás je těžké čelit bolestivým pocitům a DMT může právě s takovými pocity usnadnit konfrontaci. Například Stanovi pomohl zážitek s DMT odhalit své pocity v té nejsyrovější podobě a tak zcela nově nazřít své všední vědomé prožívání.

Sny jsou základním prostředkem každé osobní cesty a porozumění a DMT dokáže vysoce symbolické snové obrazy vyvolat. Marshin zážitek při vysoké dávce je nádherným příkladem toho, že molekula duše dokáže navštívit, co právě potřebujeme vidět – opravdu zvláštní aspekt jejich schopností.

Mnohým z nás způsobují traumatické zážitky stavy bolestného a svazujícího chování v situacích, které by nám mohly znovu navodit stejné prožitky. Vysoká dávka DMT má s fyzickým a psychologickým traumatem mnoho společného. Na Cassandřině příběhu uvidíme, jak je možné obrátit tyto hluboce zakořeněné bolesti v dobré.

Očekával jsem, že uvidím mnoho dobrovolníků, jak během experimentů bojují uprostřed emocionálních a psychologických konfliktů. Sese takového druhu, s psychedelickými látkami, mohou pacientům pomoci připravit se na psychoterapii nebo k ní získat odvalu. Bylo nutné zaznamenat, co přineslo střetnutí s DMT dobrovolníkům pozitivního, a pak tyto účinky analyzovat pro případnou psychologickou pomoc.

První generace badatelů zabývajících se psychedeliky učinila z takovýcho terapeutických projektů hlavní aktivitu mnoha výzkumných center. My bychom v zásadě nemohli udělat o nic víc než se vydat v jejich stopách a na jejich práci v současném kontextu navázat.

Byl jsem na takovýto způsob vedení experimentů připraven. Věřil jsem, že by

bylo možné, aby naši hledači pomocí psychedelik získali náhled na své osobní konflikty, problémy a psychosomatické symptomy. Navíc jsem se na takovou práci mnoho let připravoval, měl jsem za sebou řadu let praxe a také jsem psychoanalytickou psychoterapii vyučoval – byl jsem tedy připraven na setkání s bolestivými emocemi a věřil jsem, že se během sesí skutečně vynoří.

Stanovi bylo 42 let, když jsme se seznámili a když se začal účastnit našich experimentů s DMT. Jeho ženě bylo 40 let a pracovala jako plicní lékařka, léčila mnoho pacientů právě v našem výzkumném centru. Měla dojem, že jejího muže by mohl projekt s DMT zajímat, a tak mě s ním seznámila.

Měl větší zkušenosti s užíváním psychedelik než kdokoli jiný z našich účastníků, užil LSD „více než čtyřistakrát“. „Neřiká se mu ‚kyselina‘ jen tak pro nic za nic,“ usmál se během našeho prvního setkání. Užíval LSD nebo psychoaktivní houby jednou za pár měsíců společně s několika blízkými přáteli, kteří stejně jako on věřili v jejich blahodárné účinky.

Stan byl tedy ženatý, měl malou dceru a působil na velmi zodpovědném postu v místním zastupitelstvu. Byl středně vysoký a urostlý, dobře vypadal a o svůj zevnějšek pečoval. Nerad hovořil o svých vnitřních prožitcích a svůj zájem o experimenty s DMT vyjádřil s typickou stručností: „Abych takovéhle experimenty podpořil a kvůli svým osobním badatelským zálibám.“

Stanova nízká vyšetřovací dávka DMT 0,05 mg/kg proběhla v podstatě bez většího překvapení. Jen se na počátku sese, podobně jako mnoho ostatních, usmíval.

Následujícího dne přišla na řadu velká dávka. Přinesl jsem si svoje nádobičko – jehly, stříkačky a dezinfekční tampony, a když jsem vešel, našel jsem Stana sedět v tureckém sedu na meditační podušce s postelí za zády; byla zvednutá téměř do pravého úhlu. Stal jako jeden z mála raději seděl, než ležel.

Stan toho o své ranní velké dávce moc neřekl. V podstatě jen tolik, že na něj udělala dojem síla a rychlost nástupu účinků. Dokonce prohlásil, že si myslí, že by mu asi mnohem více vyhovovala dávka o něco vyšší než jen 0,4 mg/kg. Nicméně si nebyl jist, že pro něj DMT může mít pozitivní přínos.

Není to takové jako s LSD a psilocybinem. Je toho příliš mnoho a rychle. Nedá se s tím doopravdy pracovat. Člověk nad sebou úplně ztratí kontrolu. A spirituální zážitek to nebyl vůbec. Mělo to jen velmi slabý emocionální nádech.

Ohledně toho, co vlastně viděl, nám Stan sdělil, že *tam byla spousta kaleidoskopických modrých a purpurových obrazců.*

Stan absolvoval jednotlivé dávky bez problémů, ale DMT na něj žádný zvláštní dojem neudělalo. Přesto se výzkumu účastnil rád a zajímal se, kdy začne studie tolerance.

Asi za rok se Stan přihlásil do projektu tolerance na DMT. Mezitím se toho dost změnilo. Jeho ženě se vrátilo vážné psychiatrické onemocnění a rozhodla se rozvést. Následovaly velmi dramatické spory, kdo se bude starat o dítě – nakonec dostal do péče jejich osmiletou dcerou Stan. Divil bych se, kdyby mu zážitek s

DMT pomohl zvládnout silné emoce, které v té době měl. Přestože se naše výzkumné cíle nezměnily, byl pro nás Stan kolegou, který prožíval těžkou životní krizi, a pokud bychom mu dokázali v rámci experimentu pomoci, tím lépe. Když se dostal na řadu, sestával jeho den naslepo ze 4 injekcí vysokých dávek po sobě.

První dvě mu pomohly poněkud zmírnit stres, jemuž musel čelit.

Hm. Už vidím neobvyklé barvy. Myslím, že budu muset absolvovat ještě několik dávek, abych se té úzkosti zbavil úplně.

Snažili jsme se ho zklidnit, nazvali jsme ho „psychedelickým paličkákem“ a povzbudili ho, aby se pokusil během sezení do světa DMT víc ponořit. Řekl jsem mu: „Něco podobného jsem čekal.“

Klidně odpočíval, stínítko na očích.

Jsem rád, že mám stínítko.

„Ukázalo se, že je to dost užitečné... Máte nějaké pocity nebo myšlenky?“

Cítím trochu úzkost, chvílemi větší, chvílemi menší. Nevzpomínám si, že bych ji cítil někdy dřív.

Nabídl jsem mu vysvětlení: „Ve vašem životě se toho hodně změnilo. Divil bych se, kdyby tato úzkost nebyla spojená s nejistotou a krizí, které jste určitě zažil. Tato látka vás také může emočně dezorientovat, což může být dost nepříjemné.“

V 5. minutě po třetí injekci: *Cítím slabou nevolnost.*

Poznamenal jsem si, že nevolnost je ve stavu změněného vnímání často reakcí, již se tělo osvobozuje od úzkosti a smutku. Během meditace či hypnózy, využívající psychedelik či marihuany, je nástup pocitů smutku a vyčerpanosti pravděpodobnější.

Nedokážu to, neprojdou tím. Nezlobte se. Možná jde o tu kombinaci úzkosti a mých životních peripetií. Částečně cítím úzkost, protože musím své dceři vybrat tu správnou školu. Je v páté třídě. Musím se rozhodnout dnes ráno. Ten rozvod byl pro ni dost těžký, i proto, že jí to její matka nijak neusnadnila. Pro mě to bylo taky těžké, ale pro mou dceru ještě víc.

„Jsem si jist, že i pro vaši ženu to bylo těžké. Hrozná situace.“

Ano. Kéž bych mohl dostat ještě vyšší dávku. Aby to všechno smyla.

„Aby vyčistila vaše vědomí?“ *Ano, aby vyčistila moje vědomí.*⁷²

„A co byste řekl na další dvě dávky?“

Usmál se. *Zmítají mnou dvě velmi protichůdné emoce: bojím se, ale doufám v příjemné pocity.*

Možná by se Stan cítil bezpečněji, kdyby si lehl, měl by větší pocit sebekontroly a mohl by se vyzvracet, pokud by se jeho tělo potřebovalo zbavit vnitřních emocionálních toxinů. A tak jsem se ho zeptal: „Nechcete mít hlavu radši

⁷² Tato myšlenka je obvyklá u lidí, kteří používají psychedelika kvůli svému osobnímu růstu – souvisí s očistnou silou katarze. Účinná, významně emocemi nabitá zkušenost se může ukázat jako užitečnější než jakkoli dlouhá verbální analýza téhož problému. V klinické praxi se ovšem pro uvolnění emocionálních bloků používají pokud možno obě metody. Katarze bez jakéhokoli prozření by neznamenal dlouhodobý prospěch. Ale prozření bez emocionálního kontaktu obvykle také nevede ke skutečnému pokroku

dole?“

Nevím, jestli je v tom nějaký rozdíl, ale dobrá. Zkusím to. Kdybych potřeboval zvracet, máte něco?

„Ano, máme mísu. Není sice hezká, ale je dost velká.“

Po třetí dávce uchopil Lauřinu ruku do své pravé a mou ruku do levé.

Nejsem si čtvrtou dávkou jistý. Nevím, jestli ji zvládnou. „Jsou to teprve tři minuty od předchozí. Počkejte, jak se budete cítit za chvíli.“

V 5. minutě humorným tónem pronesl:

Kvůli vám si dám i tu čtvrtou, Řícku.

„Třetí dávka připadá nejtěžší každému.“

Když to říkáte vy...

„Ve skutečnosti je to ale jinak. Lidem je po třetí dávce špatně, a po čtvrté dobře.“

Myslím, že u mě je problém, že mám spoustu pocitů nevyřešených.

„To máte pravdu.“ *Vám se to snadno řekne.*

„Já vím, omlouvám se, jestli to znělo hloupě. Proč myslíte, že jsou to nevyřešené věci?“

Ty emoce jsou velmi intenzivní. Jsou ve mně pořád, ale já jsem se před nimi pokoušel chránit, abych dokázal přežít rozvod. Říkám to nerad, ani neříkám celou pravdu, bylo to příšerné. Ty pocity pořád silily, ale teď se cítím téměř v klidu a vyrovnaný. Nevyřešené pocity odešly. Možná se opravdu něco stalo. Možná ale, že za čtvrt hodiny budu říkat něco jiného.

10 minut po čtvrté injekci Stan hlasitě vzdychl a pak řekl:

Tentokrát to bylo mnohem hezčí, asi jako kdyby člověka zachytily tři vlny a musel surfovat po vlastním těle. Ty vlny tě srazí, ale vlastně tě připraví na čtvrtou, která je skvělá. Chtěl bych si to zopakovat! Všichni jsme se zasmáli úlevou, že je mu líp. U tohoto svérázného muže předchozí nástup úzkosti signalizoval velmi intenzivní a silné pocity.

Ještě pár minut zůstal klidně ležet, relaxoval a radoval se, že našel vnitřní klid.

Po čtvrté dávce vypadal Stan svěže, zdálo se, že má dobrou náladu. Snědl oběd a rychle odešel.

O několik dní později jsem se Stanem mluvil po telefonu.

Řekl mi: „Cítím se dobře. Včera jsem byl v mírné euforii a dneska taky, možná to je díky tomu zážitku. Nebyl jsem si jistý, že zvládnou všechny čtyři dávky. Nakonec ale něco přeskočilo, zaklaplo a vyřešilo se. Třeba to bylo vzkříšení. Opravdu mě to přes některé problémy přeneslo. Při první dávce jsem měl smíšené pocity. Druhá a třetí mě přemohla. Spousta nezvladatelné úzkosti. Čtvrtá to doopravdy dokázala.“

Zeptal jsem se: „Měly vaše zážitky nějaký konkrétní obsah?“

„Velmi malý. Bylo to, jako kdyby se mi překořeňoval nervový systém. Něco se uvolnilo. Bylo to čistě energetické. Účinky se kumulovaly. Něco se stalo a změnilo mezi třetí a čtvrtou dávkou. Po třetí jsem rezignoval.“

Stanovi se ulevilo. Jako mnoho našich dalších dobrovolníků měl rád psychedelika, protože jejich působení na emoce bylo velmi intenzivní. Při vysokých dávkách LSD cítil *něco* – možná ne moc příjemného nebo veselého, ale lepší něco než nic. Někdy se v životě zastavíme, uvízneme na místě a nemůžeme s tím nic dělat. Může to být proto, že se nedokážeme propojit s pocity, které daná situace přináší. Zdálo se, že ve Stanově případě cosi najednou překonalo jeho vnitřní odpor, ale musel mu v tom pomoci i jakýsi vědomý proces. Původně měl strach a byl nejistý. Přestože si byl částečně vědom, co se odehrává na jedné z úrovní jeho mysli, neměl kontakt se svými emocemi. Jeho úzkost byla bezejmenná, nehmateľná. Jeho dosavadní život se rozpadl a pouhá možnost ventilovat úzkost stačila k nastartování uzdravujícího procesu. Emocionální síla DMT pak tento proces dovedla ke konečnému výsledku.

Stan se mnou o své poslední dávce DMT vtipkoval a upozornil na zajímavý rozpor: ačkoli potřebujeme získávat objektivní údaje, nemůžeme se ubránit pocitu zodpovědnosti za své dobrovolníky, jejich životy a prožitky se nás dotýkají. Kdyby byl Stanuv zážitek jednoznačně traumatický a zdálo by se, že mu může ublížit, museli bychom ho ze studie vyřadit. Ale on chtěl pokračovat a nás nikdy ani nenapadlo naši spolupráci předčasně ukončit. Přesto byla jeho poznámka výstižná.

Vizuální představy, které u dobrovolníků DMT vyvolávalo, někdy připomínaly snění. A jak řekl Freud: „Sny jsou královskou cestou do nevědomí.“ Pozorovat sny, přemýšlet a povídat si o nich, nám může pomoci porozumět skrytým pocitům, které vycházejí na povrch jen prostřednictvím nepříjemných, stresujících symptomů, jež emoce způsobují během normálního bdění.

Dejme tomu, že někomu nečekaně znehybní pravá ruka a všemožná lékařská vyšetření neodhalí žádnou fyzickou příčinu. Takového člověka se ujme psychiatr a začne s ním analyzovat jeho sny. Oné noci se našemu potenciálnímu pacientovi zdá, že se v práci popral se svým nadřízeným. Psychiatr se začne domnívat, že pacientova paralyzovaná ruka je transformací hlubokého hněvu na nadřízeného, něčím, co měl pacient skryto v podvědomí. Třeba proto, že se takovýmto emocím bránil, protože si myslel, že by se něco mohlo stát doopravdy, kdyby ho přemohly. Pacientovu mysl ozáří náhlý paprsek světla poznání a jeho ruka se uzdraví!

Ačkoli takový příběh poněkud připomíná kreslené seriály, ilustruje základní proces práce se sny a jeho potenciální přínosnost. Symptomy nemusí být vždy tak nápadné jako paralýza; obvykle jde o úzkost, depresi nebo problémy ve vztazích.

Způsob, jakým jsme na dobrovolníky dohlíželi, byl po klinické stránce sice tak neutrální, jak jen bylo možné, ale ignorovat psychické problémy, které během sezení u našich experimentátorů vylupuly, by vůči nim bylo nešetné. Někdy jsem se musel velmi rychle rozhodnout – buď uchopit nový pocit, který v sobě člověk objevil, nebo dobrovolníka stimulovat, aby pokračoval v cestě a snažil se nalézt řešení svého zmatku a nejistoty sám. Musel jsem také brát v úvahu, že mé komentáře a interpretace mohou být svým způsobem rizikové a mohou na dobrovolníka působit značně destabilizačně. V Marshině příběhu bylo například v sázce její manželství. Když se připojila k projektu DMT, bylo Marshe 45 let, byla

dvakrát rozvedená a se svým nynějším manželem žila už šest let. Ona černoška, on běloch. Marsha měla úžasný smysl pro humor a byla upřímná. Ten rok se cítila podstatně lépe než kdykoli dřív. Ulevilo se jí, když vystoupila ze vzdělávacího programu, který navštěvovala, protože jí připadalo, že je nehumánní a nerespektuje její etnickou a rasovou příslušnost. Doma však měla problémy s manželem, který byl „víc v depresi než já“ – a tak začala vážně zvažovat, že ho opustí.

Marsha užila psychedelikum asi třicetkrát za život a připadalo jí, že „otevívá mysl“. Souhlasila s účastí na experimentu, aby „pomohla svým přátelům“, „aby zakusila tuto záračnou a zajímavou látku“ a „protože můj muž nemůže – takže ho zastoupím, aby to se mnou mohl alespoň sdílet“. Její muž měl mírně zvýšený krevní tlak, což ho ze studie vyřadilo.

Marsha zvládla svou nízkou vyšetřovací dávku dobře. Při vysoké dávce následujícího dne ovšem úplně opustila své tělo. Byla udivená, když viděla sebe sama jako nádherný chrám, virtuální Tádž Mahal.

Myslela jsem, že jsem umřela a že už se nikdy nebudu moci vrátit. Nevím, co se stalo. Všechno to šlo najednou, BUM! A najednou jsem tu byla, byla jsem ta nejkrásnější věc na světě, to nejkrásnější, co jsem kdy viděla...

Marsha detailně popsala všechno, co viděla, a jak ji to během cesty změnilo. Bylo velmi hezké ráno. Naslouchali jsme jejímu vyprávění, nebylo co dodat. Měla radost. Přes naši vědeckou profesionalitu jsme sdíleli její štěstí s ní.

Marsha se později zúčastnila cyproheptadinové studie. Když nadešel čas čtvrté dávky naslepo, byli jsme si skoro jisti, podle účinků předchozích dávek, že v případě této poslední půjde o dávku 0,4 mg/kg DMT.

Spustila: „Doufám, že se dnes sejdou se svými předky, mohla bych tak lépe zvládnout své současné životní problémy.“

Pak se rozpovídala o svém manželství; její manžel byl u psychologa, který mu poradil, aby byl ke své ženě upřímný. Výsledkem terapie bylo, že manžel Marshe řekl, že ztloustla a že je sexuálně nepřítažlivá. Chtěla vědět, jestli mi také připadá tlustá. Vyhnul jsem se odpovědi a řekl: „Jde o mnohem víc než o to, kolik vážíte.“

Kývla, a my začali připravovat injekci.

Několik minut před podáním DMT přišel do pokoje její muž, aby se k nám připojil. Atmosféra v pokoji poněkud posmutněla, ale ve vzduchu bylo cítit i trochu naděje.

Marsha začala mluvit 15 minut po podání injekce:

Nikdy jsem si nemyslela, že by to mohlo být takové. Žádný přechod. Žádný vesmír a hvězdy, ani kužel světla jako minule. Víte, co se stalo? Byla jsem na kolotoči! Byly tam panenky v šatech z konce devatenáctého století, v životní velikosti, muži a ženy. Ženy v korzetech. Měly velká prsa i dekolty a útlé pasy. Kroužily okolo mě na špičkách. Muži měli cylindry a seděli na dvoumístných bicyklech. Jeden kolotoč za druhým, jeden za druhým. Ženy měly na tvářích červená kolečka a v pozadí hrál flašinet. A byli tu taky klauni, poletující sem a tam, nebyli nejdůležitější, ale pořád tropili kejkle a všimli si víc mě než těch krásných lidí.

Znělo to jako sen. Další setkání s klauny a šašky, už jsem to několikrát od jiných dobrovolníků slyšel. V tomto případě nebyli ale tak důležití jako pocity s nimi spojené.

Hovořili jsme o terapeutickém přínosu sese již před injekcí. A já se rozhodl nasadit si svou terapeutickou masku a čekat, co se bude dít. Když mi na psychologickém sezení někdo řekne, že měl určitý sen, tak se obvykle vpytvám: „Co pro vás znamenal? Jak jste se cítil?“ Udělal jsem to i teď.

To je špatná otázka, jinou...

Marsha ale teď byla připravena se snem pracovat, a proto jsem se rozhodl její zážitek analyzovat trochu povrchněji – zeptat se jí na karnevalovou atmosféru.

„Bylo tam veselo?“

Ano.

„Nemohla byste být konkrétnější? *Opravdu to bylo veselé?*“

Ano, ale Tádž Mahal to nebyl. Doufala jsem, že uvidím své předky, chrám nebo štíhlé Afričany ve starých šatech.

„Místo toho jste byla na karnevalu nebo na pouť.“

Obrovské! Ale byla jsem tam jediný člověk. Oni měli úsměvy jen namalované, výrazy jejich tváří zůstávaly nezměněné, říkala jsem si: Co se to děje? A dodala:

Cítila jsem taky sexuální energii, jako když chce člověk víc, když prostě ještě chce, když se mu chce. Nic takového bych od DMT neočekávala. Ale bylo to tam, ti muži byli tak hezcí.

Sundala stínítko, pohlédla na manžela a vyhrkla:

Chtěla bych to!

Zasmál jsem se. „Promiňte, ale budete si to muset nechat na doma.“

Její manžel se ke mně obrátil a zeptal se: „Můžou mít lidé při zážitku s DMT sexuální pocity?“

Přestože to byla rozumná otázka, nedokázal jsem ji dostatečně oddělit od osobních a emocionálních témat, která byla v tom okamžiku tak aktuální. Odpověď jsem neznal, ale v naději, že se mi podaří někam dopracovat, jsem přeci jenom něco řekl:

„Jde o sexuální energii, ale obvykle to nebývá stejný typ energie jako při samotném sexu.“

Věděl jsem, že musím jednat rychle, pokud chci pomoci s interpretací snových obrazů Marshina prožitku. Co se nám to pokoušela molekula duše sdělit?

„Byli ti muži bílí? Byli to Angličané, nebo Američané?“

Ano, všichni. Mezi všemi těmi lidičkami, kteří tolik připomínali konec století, nebyli žádní barevní.

„To je zajímavé. Zdá se, že DMT má svou vlastní hlavu. Co si s tím hodláte počít?“

Nemůžu se toho zbavit. Jsem vyčerpaná a mám hlad.

Zkusil jsem to místo ní: „Zní to jako nadsázka nebo karikatura americké krásy. Je to zajímavé v kontextu vašich úvah o váze, o kterých jsme hovořili.“

To je pravda, možná bych se měla své postavě zasmát.

Pohlédla na svého muže a řekla: *Vyprávěla jsem Rickovi, že si myslíš, že jsem*

tlustá, byla to součást terapie.

On se zatvářil poněkud zahanbeně.

Když jsem byla mladá, byla jsem hodně štíhlá. Když jsme se seznámili s mým mužem, měla jsem o deset kilo méně, než mám teď. Byla jsem jako žížala. V mé kultuře jsou ale měřítka krásy jiná. Krása znamená plnost a tvary, velká prsa, velké břicho a velký zadek. Hubený znamená u mého lidu hrozný. Existuje nějaké slangové slovo, které skutečně znamená hubený, ale když ho používají, já mu obvykle úplně nerozumím. Zní to, jako by říkali ošklivý, nemocný; určitě ne dobrý.

Marshin manžel se omluvil a odešel na záchod. Když se vrátil, vypadalo to, že vycítil Marshinu potřebu hovořit o těchto věcech v jeho nepřítomnosti. A tak odešel do práce. Ona a já jsme ještě pokračovali v diskusi a pak jsme změnili téma.

Obvykle jsem na dobrovolníky „netlačil“ tolik jako teď na Marshu. To proto, že její vize dokonale korespondovaly s jejími současnými starostmi a já nemohl ignorovat poselství, které nám molekula duše zprostředkovala. Marshin manžel nebyl Afroameričan a porovnával ji s obrazem ideální bílé ženy, kterému nemohla dostat. Její postava se mu nelíbila. Ale bílí muži a ženy z kolotoče se jí zdáli bez života, jako malované obrázky, otáčeli se kolem dokola bez vášně, a dokonce bez jakéhokoli výrazu. Marsha si vzpomněla na pýchu, s níž její rodina přivítala její postavu plného ženství, a pokusila se o ni též. Cítila, že její vrozená sexualita je v pořádku. Chtěla se se svým mužem milovat, spojit se s ním na elementární úrovni. On byl zaskočen a jejím potřebám nedokázal okamžitě vyjít vstříc. Symbolické zjednodušení jejich současných problémů.

Další ze způsobů, jakým může DMT ovlivnit mysl a tělo potenciálně užitečným způsobem, je vyvolání kontrolovaného traumatického prožitku, a ten se pak často podaří vyřešit. Slovo *trauma* pochází z řeckého „rána“. V mém slovníku se trauma definuje jako „vážný emocionální šok s hlubokými a často závažnými následky pro osobnost“.

Trauma obvykle nikdo nezažije pod lékařským dohledem. Špatné dětství, přírodní katastrofy, ohrožení života – tomu nikdo z nás nedokáže předejít. Pokud jednou něco takového prožijeme, má mysl přirozenou tendenci vytvořit si obrannou zeď před pocity strachu, bezmoci a úzkosti, které by nás mohly znovu zasáhnout.

Přesto nám nevyлéčené trauma život znepríjemňuje. Znovu a znovu se dostáváme do situací, kdy se trauma vynořuje. Jako bychom byli nuceni opakovat určitý druh zkušenosti, která probouzí pocity, jež jsme nedokázali zvládnout a mít pod kontrolou napoprvé; zejména když jde o zážitky bezbranného dítěte. Například drogově závislý manžel evokuje ženě pocity, které zažívala s drogově závislým rodičem. Je přirozené, že je pak těžké se hluboce emocionálně spojit s druhým, protože být někomu blízko znamená být také nebezpečně zranitelný.

Když chceme odstranit následky traumatu, musíme se s nimi konfrontovat v hlavě. Obvykle proto musíme znovu dobrovolně zakusit pocity, které trauma vyvolalo, a sice v bezpečném a pokud možno příjemném prostředí. Problém ovšem spočívá v tom, jak tyto pocity znovu vyvolat.

V mnoha případech se stává, že vysoká dávka DMT může způsobit trauma,

protože zapříčiní ztrátu kontroly a potlačení osobní identity. „Šok“ je slovo, které jsme během experimentů slyšeli mnohokrát. Začal jsem je používat, když jsem připravoval lidi na jejich první velkou dávku 0,4 mg/kg. Několik dobrovolníků navrhlo, abychom nechali vytisknout trička s nápisem „přežil jsem 0,4“ pro každého, kdo takový zážitek úspěšně přešl.

Jsem si jist, že mnoho našich dobrovolníků náš projekt určitým způsobem přitahoval, jelikož jim sice sliboval silné a spontánní zážitky, ale zároveň mohli i zcela dobrovolně zažít trauma. Zakoušení absolutní ztráty kontroly v bezpečí a s pomocí po ruce mohlo usnadnit úplný kontakt s minulými traumaty a určitými bolestivými emocemi. Cassandra byl jednou z dobrovolnic, která svoje emoce nedokázala plně vyjadřovat. Možná proto, že jí emoce jakoby chyběly, kvůli někdějšímu traumatu, a jí to v jejím současném životě vadilo.

Cassandre bylo 22 let, byla druhou nejmladší účastnicí projektu. Její chování a vzezření vyvolávaly ve většině lidí, s nimiž se setkala, rozporuplné pocity, a já nebyl výjimkou. Oblékala se poněkud maskulinním způsobem a podobné bylo i její držení těla – byla bisexuální. Mužům i ženám připadala její příjemná tvář a hezké jakoby hermafroditní tělo atraktivní. Nedbala ale příliš na svůj vzhled, nepečovala o sebe, a tak působila poněkud zanedbaně a snadno vzbuzovala u ostatních mateřské a pěstounské pocity – starší sestry na našem oddělení ji chtěly krmit a koupat. Byla mimořádně inteligentní, měla smysl pro černý humor a byla upřímná. Cassandra byla zkrátka komplikovaná mladá žena a člověk se musel hodně snažit, aby jí porozuměl.

Sama ve vztazích hodně trpěla. Její rodiče se rozvedli, Cassandre nebyl ani rok, a matka její výchově nevěnovala přílišnou pozornost. Vše vyvrcholilo, když jí v šestnácti letech nechala týden samotnou s otčímem. Ten ji během té doby několikrát znásilnil a ona pak uvízla v silně ambivalentním postoji ve vztahu k mužům a ženám: litovala je i nenáviděla zároveň, ale zároveň potřebovala jejich lásku a ochranu.

Poté se u ní začaly projevovat symptomy posttraumatické stresové poruchy, vracel se jí zážitek znásilnění během sexuálního života s první dlouhodobější láskou. Ve svých dvaceti letech se rozhodla, že nechce mít nikdy děti, a nechala si podvázat vaječnky.

Cassandra navazovala krátkodobé, terapeutické a romantické vztahy. Idealizovala si a romantizovala svého terapeuta či milence. Následovalo zklamání a pohrdání jeho nebo její neschopností empatie, kterou tak velice potřebovala. Byla přítelkyní jednoho z našich dobrovolníků – muže, a když jsme dokončili studii tolerance, sblížili se i sexuálně. Brzy poté odjela ze země a nezanechala žádnou adresu.

Uvádím Cassandřin příběh zde, mohl by však patřit i do kapitol o kontaktu s bytostmi či o mystických zkušenostech. I ona se setkala s klauny, a ti v ní navodili hluboký klid a mír, které do té doby neznala. Ale v prvotní reakci na tyto bytosti se cítila být milována a šťastná a k mystickému nazření svých problémů dospěla teprve po bolestivém psychologickém procesu. Cassandřiny cesty s DMT bývaly

hybridního typu, podobně jako ten, který chci uvést.

O očekáváních, která spojovala se svou účastí na studii, toho řekla málo: „Chci vidět, co DMT dělá.“ Také nás požádala, abychom se jí na nic příliš nevyptávali, „aby se mohla z účinků pořádně radovat“.

Nebyli jsme si úplně jisti, jestli je Cassandra schopna velké dávky zvládnout. Věděli jsme, že by nám mohla „ulétnout“, a tak jsme museli být mimořádně obezřetní a nevyvolat v ní dojem, že ji do něčeho nutíme. Nechtěli jsme v pokoji 531 znovu oživit její vzpomínky na znásilňování.

Cassandřina nízká zkušební dávka DMT byla jemná a příjemná. Druhý den měla dostat ostrou vysokou dávku 0,4 mg/kg. Když se začala vracet, řekla:

Něco mě vzalo za ruku a šklublo. Jako by mi to říkalo „Pojď!“ Pak jsem začala létat pod kopulí cirkusu. Ještě nikdy jsem neměla takový mimotělní zážitek.

Nejdřív jsem pocítila svědivý pocit na místě, kudy jste mi drogu vpichli. Prošli jsme bludištěm neuvěřitelně rychlým krokem. Říkám „my“, protože to vypadalo, jako kdyby mě někdo doprovázel.

Bylo to úžasné. Byla to nějaká bláznivá cirkusová šou – velmi bizarní. Je těžké to popsat. Všichni vypadli jako žolíci. Hráli jen pro mě. Vypadali vesele, měli na čepicích rolničky, velké nosy. Jenže já měla pocit, že ke mně nejsou úplně přátelští. Ne úplně, ne, jak by měli. Chtěla bych to zopakovat. Chtěla bych vidět, jestli to dokážu zpomalit.

Další den jsem Cassandře zavolał.

Přemýšlela: „Nemohu v tom najít logiku. Lepší by bylo zkusit to znovu, abych zjistila, o co jde. Ta změna perspektivy vidění mě osvěžila, když jsem viděla, jak každodenní problémy ztrácejí na významu. Cítím se klidně. Nakrátko jsem měla pocit, že bych se chtěla dostat přes, protože to bylo tolik intenzivní, ale vzpomněla jsem si, že musím dýchat, a vrátila jsem se. Je to tak kouzelné, tak nemožné se na to připravit, nelze odhadnout, co se s člověkem bude dít. Radši nebudu příliš osobní.“

Souhlasila, že se zúčastní studie tolerance.

Cassandra byla v dobré náladě, když jsme se v pokoji 531 sešli o měsíc později.

Spustila: „Dávám výpověď v restauraci, kde jsem dosud pracovala. Nevím jistě, co mě teď čeká. Potkala jsem ženu, kterou mám doopravdy ráda; pořád na ni myslím.“

Zeptal jsem se: „Co byste říkala tomu, pustit se dnes do experimentu?“

„Když jsem minulý měsíc prošla velkou dávkou, tak jsem se poprvé v životě cítila opravdu ve své kůži. A ve svém těle. Obvykle totiž žiju jen ve své hlavě. Vybavuji si ten pocit. Byla to pro mě terapie. Miluji pocit, že jsem ve svém těle.“

„Můžu se o to s vámi podělit?“ Odpověděla: „Je to těžké, je toho tolik najednou. Nebyla jsem v kontaktu se svým tělem tak dlouho, bojovala jsem s ním, myslím, že musí jít o postupný proces.“

Ukázalo se, že její první slepá dávka v toleranční studii bylo DMT. Zjistili jsme to přesně za 2 minuty, když Cassandřin tep a tlak dramaticky stouply.

O své první dávce toho rána toho nedokázala říci mnoho. Vypadalo to, že si chce nechat všechno pro sebe. Když vyplnila první ze čtyř dotazníků, řekla:

Hodně jsem myslela na svou novou přítelkyni. Bylo to hezké, ale při příštím sezení chci, aby to byla jen má cesta...

Ale po druhé dávce se najednou rozhovořila více:

Je to prima. Tentokrát jsem se dostala hlouběji. Vlastně to ani nebyl problém. Celé to bylo o tom, jaké to je, cítit se dobře. Žádná zjevení, ani nic významného. Tělo je přeci jen překážka, že? Rozhodně jsem cítila, že jsou tam přítomni i další lidé. Byli ke mně hodní, milí a hladili mě. Zdáli se malí, dokázali by se vejít do mého těla i myslí, kdyby chtěli. Měla jsem pocit dokonalého oproštění se od svého těla, ale ta malá stvoření by se do něj mohla dostat.

„Jak se cítíte před třetí dávkou?“

Můžete začít. Už je stejně pozdě, ale ještě si dokážu ty pocity udržet. Kdybych tohle dělala každý den, mohl by svět být mnohem příjemnější. Život by byl o moc lepší. Ten pocit blízkosti dobra je úžasný. Cítím se dobře sama se sebou. Myslím, že obvykle se kvůli tomu doporučuje meditace.

„Nejsem si jistý, že by u vás fungovala.“

Máte pravdu, těžko.

Po 10 minutách třetí dávky se Cassandra začala usmívat. Zrovna v tu chvíli na chodbě začal někdo hlasitě kašlat.

Ještě to cítím. Teď cítím všechnen ten hnus, všechnu tu ohavnost na levé straně břicha. Tentokrát si dám pořádnou masáž, abych se toho zbavila. Pořád ještě se cítím uvolněně. Teple a rozechvěle.

Vypadalo to, jako by se trochu otevřela. Pokud ji moje následující otázky zabrzdí nebo příliš rozruší, bude určitě lepší, když zůstane chvíli sama se sebou. Jenže se spíš zdálo, že žádá o pomoc. „Co cítíte na levé straně břicha?“ *Bolest.*

„Jakou bolest?“ Začala plakat.

Asi všechnu bolest, kterou jsem kdy cítila. „Její moc?“ Ano.

Začala brečet ještě naléhavěji.

„Je v pořádku, že to cítíte, a plakejte, pomůže vám to, přejde to, uvidíte.“

Bude nejlepší se tomu odevzdat, ať to přejde. Po 15 minutách zašeptala: Připadá mi, jako bych měla nové tělo. Mnohem víc si ho uvědomuji. „Je vaše.“

Suše se usmála a pak začala brečet ještě víc.

To nejsou slzy smutku, to jsou slzy úlevy. „Na tom nezáleží.“ Viditelně se naježila. Ale záleží.

Zauvažoval jsem a s větší důvěrností jsem řekl: „Myslím, že by to mohly být očišťující slzy.“

Ano. Do dnešním ránu ze mě bude guru. Víte, že cesta každého znamená nalézt smysl nebo účel svého života? Tak takový je to pocit. Nejde to jen tak přetrhnout.

„Co tím myslíte?“

Cokoli. Život. Je to vysilující. Člověk se nedokáže soustředit jen na sebe. Aby si všiml, jaká síla v něm je. Život vám vnutí roli oběti. Vím, že je to banální výraz, ale

myslím, že je to pravda. Věci se dějí, když nemáte kontrolu nad svým životem. Tenhle zážitek s DMT je jako nejvyšší meditace, přístup k vnitřní síle, vnitřní energii. Vzpomenete si na otázku ve svém dotazníku o „vyšší moci Boží“? Mně se ta myšlenka moc nelíbí, protože předpokládá něco zvenčí, ale já nacházím něco hlubšího, vnitřnějšího. Tahle cesta byla složitá a náročná, protože se ke mně připojily jiné bytosti, ale zároveň jsem se soustředila sama na sebe. Při prvním sezení jsem byla sama, při druhém tu byly spíše jen tyto bytosti; tenhle byl kombinací obou.“ Jak se cítíte před čtvrtou dávkou?“

Bude výborná, je to čím dál lepší. Dostávám se hlouběji a hlouběji, prostupuji nějakými vrstvami.

Hned poté, co jsem dal Cassandře její poslední dávku, začal někdo za dveřmi hlasitě mluvit. V 6. minutě jsme uslyšeli zvenčí ohromnou ránu. O 5 minut později řekla:

Cítím se velmi milována.

„To musí být krásný pocit.“

Ano, takový teplý.

Vypadala ale smutně a prsty pravé ruky hledaly okraj postele. *Cítím toho hodně.*

Zvenčí se ozval hrozný zvuk, rachot a skřípění. Zapřemýšlel jsem, jak je možné, že naši dobrovolníci se dokáží bez ohledu na tyto zvuky a nemocniční chaos ponořit do jiného světa a odnést si tak hluboké zážitky.

Cassandra zvedla stínítko, ale oči nechala zavřené. Pak oči otevřela jen mírně a hleděla upřeně před sebe. Vzhledla ke stropu a začala znovu plakat.

„Co cítíte?“

Všechno bude v pořádku. Nemusím se trápit pochybnostmi. Jako třeba co se mnou bude, co budu dělat. „Optimistický pocit?“

Ano, velice příjemný. Jako bych byla na tisíc kousků a tahle látka je všechny dokázala dát dohromady. Cítím, že jsem naprosto celistvá a úplná.

„Říkala jste, že se cítíte být milována?“

Takový pocit jsem měla v prsou. Teplý. Prsa se mi úplně nadmula. Byl to opravdu hezký pocit. Ty bytosti mě milovaly, ať už to byl kdokoli. Velmi příjemné, cítila jsem útěchu.

Cassandra a já jsme spolu hovořili o několik týdnů později po telefonu.

Řekla mi: „Pocítila jsem na sobě několik hlubokých fyzických změn, hlavně jednu velmi blahodárnou. Cítím, jako by se mi vrátil můj žaludek. Poprvé za celé roky jsem schopná se nadechnout zhluboka až do břicha. Jsem optimističtější. Teď tedy trochu méně, ale stále jsem pozitivně naladěná. Ten optimismus cítím nejvíc při meditaci. Jako by mi někdo masíroval ty nejhlubší tkáně. Při třetí dávce jsem se opravdu dokázala nechat unášet. Myslím, že jsem během toho znásilnění musela být nějak zraněná. To bude také ono místo, kde si vše schovávám, abych se chránila, neustále to svírám. Celé roky držím pocity schované a sevřené ve svém břiše. Teď se cítím o moc lépe, volněji.“

DMT je pro mě mnohem lepší než jakákoli jiná terapie. Všechny terapie mi jen

připomenuly, jak špatné to bylo a je. S DMT jsem se viděla a cítila se jako dobrý člověk, milovaný skřítky DMT.“

Zeptal jsem se: „Skřítky?“

„Měla jsem dojem, že je kolem mě mnoho návštěvníků. Byli žoviální a mě těšilo, že mi dávají najevo, jak jsem milována. S každou dávkou toho bylo víc a víc a bylo to dokonalejší – naprosto bezpečný a kouzelně důvěrný pocit, že je člověk milován.“

Nebylo by špatné dát si DMT třeba jednou za rok, aby věci získaly jinou perspektivu a abych viděla, kde se zrovna nacházím, a uzdravila se. Tu svobodu ve svém břiše stále cítím. Ale jako by se trochu vrátilo to svírání, ale pomáhá mi, když si vzpomenu, že jsem se přes to dokázala skutečně přenést, pročistit se.“

Dodal jsem: „To zní zajímavě, mohl by to pro vás být jeden ze záchytných bodů.“

Freud zavedl termín *přenos*, který vyjadřuje, jak lidé obvykle reagují na druhé, pokud se jedná o velmi důležité osoby jejich dřívějšího života. Při terapii se ovšem vytvářejí pocity *protipřenosu*, takové, jaké má terapeut vůči svému pacientovi nebo pacientce.

Cassandřin život byl plný přenosových pocitů vůči všem, s nimiž se stýkala. Protože však nikdy k přenosu nedochází, aniž by došlo k protipřenosu, lidé na ni reagovali často nepříjemně. Skutečnost, že se mnou Cassandra do jisté míry sdílela jakési osvícení v bezútesné krajině svého života, mohla být pozitivním přínosem, nebo naopak pastí. Museli jsme si náš vzájemný vztah vyjasnit bez zmatečného klubka přenosů a protipřenosu.

Následující měsíc se Cassandra znovu dostavila, aby absolvovala druhou polovinu toleranční studie – jednalo se o 4 dávky placeba. Když jsme za sebou měli čtvrtou dávku slané vody, poděkoval jsem jí za účast

„Děkuji. Dobře se mi s vámi povídalo.“

Využil jsem příležitosti a pokusil se ji trochu pomoci. Byla vyrovnaná a klidná, a tak jsem rovnou nadhodil závažné téma.

„Nedivil bych se, kdybyste mi řekla, že jste měla problém důvěřovat lékaři – muži, který se vás chystal zatížit zážitkem s neznámou látkou.“

Odpověděla: „Přišla jsem kvůli tomu, důvěřovala jsem vám. Opravdu, nikdy jsem toho nelitovala. Změnil jste mi život.“

Věděl jsem, že Cassandra dokáže člověka postavit na piedestal a pak ho srazit, a proto jsem zareagoval velmi obezřetně: „Snažil jsem se jen vytvořit podmínky, jež by pomohli změnit váš život.“

„To máte pravdu. DMT člověka stáhne až na dno jeho duše. Víím, že není proč se zlobit. DMT mi ukázalo, jak všechno vypadá tam, hluboko. Všechno má řešení, nic není beznadějně. Vzpomínám na jednu myšlenku Samuela Coleridge: ‚Když máš nádherný sen, neseš si z něj růží a pak se probudíš s růží v ruce, znamená to, že ten sen byl pravdou.‘ Až přijdu domů a všimnu si těch otlaků a vpichů na ruce, budu jasně vědět – stalo se to, opravdu jsem tam byla a cítila jsem, co jsem cítila.“

Cassandřin případ nám ukazuje, jak je důležité umět správně odpovědět, ať už

DMT vynese na povrch jakékoli otázky. Snažil jsem se proto říkat jen nejnútější minimum, nepokoušet se soudit, pochybovat o pravdivosti ani nezklamat důvěru. Jinak by úsilí, které Cassandra musela vyvinout, bylo potlačeno a její integrita by byla opět znásilněna.

U Cassandry vyplula na povrch celá směs témat. Ale primární zřejmě bylo, že se nově střetla s psychologickým traumatem svého znásilnění skrze symptomatickou bolest v břiše. DMT usnadnilo emocionální kontakt s tím, co fyzická bolest představovala a čím začala. Molekula duše jí pomohla ukázat, jak nad sebou může ztratit kontrolu, dokonce i v přítomnosti lékaře, a zároveň zakusit pocit bezpečí a lásky. V náručí jiných bytostí a spirituality.

Jak Marsha, tak Cassandra se setkaly s klauny a světy, které se nacházely jinde než v pokoji 531. Zkusme prozkoumat tyto jiné světy, kam člověka může molekula duše zavést, i s jejich obyvateli. Nejsou ani osobní, ani transpersonální povahy. Jsou obvykle neviditelné, a jak pro dobrovolníky, tak pro náš tým byli velmi neočekávané a překvapivé.

12. Neviditelné světy

V této kapitole se necháme molekulou duše unést do neznámých území. Takové oblasti se nedají snadno prozkoumat ani poznat, protože zážitky odtud mnohem méně souvisí s myšlenkami, pocity a tělem dobrovolníků. Představují spíše samostatnou a nezávislou sféru existence, již většinou jen tušíme. Zprávy o ní nás nabádají, abychom přehodnotili naše běžné vidění světa a přemýšleli, zda jde o sen, halucinace nebo skutečnost; dodávají nám značný emocionální náboj. Kde jsou tyto světy? Uvnitř, nebo vně? To je několik otázek, skrze něž se pokusíme analyzovat následující informace.

V předchozích kapitolách se dobrovolníci o těchto cestách už zmiňovali. Marsha byla u Tádž Mahalu a Cassandra byla zavedena na veselé cirkusové představení plné klaunů a jiných bytostí.

V této kapitole se chci zaměřit na ono „kde“. Kam nás DMT vede za ruku, kam nás přivádí? Je nezbytné prozkoumat sféry, v nichž molekula duše působí.

Zajímavým aspektem těchto vyprávění je, že jde spíše o esence zážitků, jakési zředěné prožitky než o ucelené zážitky z průběhu sese. Prostředí DMT jen zřídka zaujímá ve vyprávění ústřední místo. Jistěže byla místa, kam se dobrovolníci dostali, velmi neobvyklá. Ale mnohem důležitější byly dojmy nebo citění, informace spojené s místem, kde byli. Samozřejmě, jakmile se začaly na těchto místech objevovat „jiné životní formy“, bylo obtížné jejich existenci ignorovat, člověk jimi byl zasazen úplně a naprosto – a tak jsou zprávy o nich oprávněně tématem samostatné kapitoly.

Bez ohledu na svou zvláštní povahu byly tyto esenciální zážitky jen jakýmsi úvodem. Představovaly přechod do další úrovně existence, kam molekula duše člověka zavádí. „Kde“ je horizontem, scénérií. Pomocí „kdo“ se dostáváme k jádru celého hledání. Ale nejprve se podívejme na krajinu molekuly duše.

Na nejelementárnější biologické úrovni viděli naši dobrovolníci šroubovice DNA a jiné biologické sloučeniny.

Karl byl náš první dobrovolník ve studii reakce na jednotlivé dávky, DMT-i. Začal mluvit 2 minuty po podání první ostré nízké dávky:

Byly tam spirály připomínající DNA, červené a zelené.

Philip, o jehož dramatickém zážitku po dávce 0,6 mg/kg jste již četli, také rozeznal důvěrně známé vzory dvojité šroubovice, tentokrát při slepé dávce 0,4 mg/kg.

Obrazy se přeměnily v trubičky, jako u prvoka, jako uvnitř buňky, a bylo vidět splétající a rozplétající se DNA. Připomínalo to želatinu, stejně jako ty trubičky, uvnitř nich se pohybovaly a reagovaly buňky. Bylo to jako pod mikroskopem.

Cleo, o jejímž zážitku osvětlení bude řeč v poslední kapitole, měla rovněž vize DNA.

Byla tu spirála, připomínala DNA a byla vytvořená z neuvěřitelně zářivých kostiček. „Cítila“ jsem ty krabičky a zároveň jsem cítila, že se moje vědomí změnilo.

Sárin zážitek kontaktu s jinými bytostmi budeme detailněji zkoumat v následující kapitole. Ale zajímavá je i její zmínka o DNA:

Cítila jsem, že DMT uvolnilo moji duševní energii a protáhlo ji DNA. To se stalo, kdy ž jsem ztratila tělo. Byly tu spirály, které mi připomínaly útvary, které jsem viděla v kaňonu Chaco.⁷³ Možná to byla DNA. Možná to lidé už kdysi věděli. DNA putuje vesmírem jako vesmírná loď. Člověk dokáže cestovat bez svého těla. Je zvláštní přemýšlet o vesmírné lodi takovéhle minimální velikosti.

Někteří experimentátoři zakoušeli méně obvyklé biologické reprezentace informací než je DNA.

Vladan, dvačtyřicetiletý filmař z východní Evropy, byl jedním z našich nejhrolivějších účastníků; stal se dobrovolníkem mnoha pilotních studií, při kterých jsme zkoušeli dávky a kombinace jiných látek s DMT. V průběhu přípravného hledání správných dávek také dostal nejvíce psilocybinu.

Při relativně nízké dávce DMT 0,1 mg/kg během pinodolové studie spatřil geometrické symboly, které byly významově nesmírně bohaté:

Na vrcholu se objevily obrazy, které byly měkké a geometrické. Trojrozměrné kruhy a kužely se stínováním. Hodně se pohybovaly. Bylo to skoro jako by se člověk díval na abecedu. Ale byla to jako nějaká vymyšlená, fantastická abeceda, kombinace run, azbuky a arabského písma. Zdálo se mi, že to nese nějakou informaci, údaje, nebylo to neuspořádané, náhodné.⁷⁴

Později, když se účastnil pilotního experimentu v rámci studie s ciproheptadinem, dostal Vladan dávku 0,2 mg/kg DMT a znovu viděl obrazce podobné abecedě.

Jako bych viděl desky se zkosenými hranami, oblé, nějaké hieroglyfy. Nebyly namalované, spíše vyřezané, viděl jsem skrze ně barvy.

Jiný zvláštní příklad vizuální transformace jazyka a čísel uvedla Heather. Ačkoli jí bylo teprve 27 let, byla jednou z nejzkušenějších. Heather měla za sebou téměř dvě stě dávek psychedelik, asi desetkrát DMT kouřila, poměrně důvěrně znala marihuanu, některé stimulanty a MDMA. Navíc si dala asi desetkrát

⁷³ Kaňon Chaco je zvláštní místo asi tři hodiny na severozápad od Albuquerque. Indiáni kmene Anasazi, pravděpodobní předchůdci dnešních kmenů Pueblo, zde sídlili po staletí. Odkud tito Anasazi přišli a kam se uchýlili, když opustili kamenné město v kaňonu v polovině 13. století, zůstává jednou z největších archeologických záhad světa. Jejich astronomické schopnosti byly mimořádné a pomáhaly jim v zemědělství, jež muselo být velmi sofistikované, uvážíme-li minimální počet deštivých dnů v této oblasti. Kaňon Chaco znamená pro každého návštěvníka nesmírný zážitek a mnoho lidí sem putuje téměř s mystickým odhodláním.

⁷⁴ Runy byly všestekým nástrojem starých germánských národů, podobně jako I-ťing a tarot; toto písmo pochází nejméně z doby 1000 před Kristem, jedná se o symboly, které se vytesávaly do kamenů spíše než na dřívka. Moderní runové písmo má 25 symbolů.

ayahuascu, obsahující DMT.

Když se vrátila ze své první cesty po ostré vysoké dávce DMT, spustila:

Byla tam celou dobu žena, co mluvila španělsky. Měla dost zvláštní přízvuk. Třeba to nebyla Španělka, ale znělo to jako španělština. Najednou řekla španělsky „úplný“.⁷⁵ Natáhla přes celou scénu bílé prostěradlo a zase ho sundala, opakovalo se to, působilo to až komicky. Byla tam čísla. Připomínalo to čísla a jazyk zároveň. Byly tam všechny barvy a pak všechny číslice, římské číslice. Čísla se proměňovala ve slova. Odkud slova pocházejí? Žena je přikryla prostěradlem – a ze slov byla zase čísla.

Začala jsem typicky, ale když jsem se dostala za to, tak jsem teprve byla na DMT. Má to zvonivý zvuk, když se tam dostáváte, a pak jsem se dostala k tomu jazyku a číslům. Bylo to naprosto nevysvětlitelné. Možná, že se mě snažila něco naučit. První číslo, které jsem uviděla, byla dvojka, rozhlédla jsem se a okolo byla všechna ostatní čísla. Byla uložena ve zvláštních malých krabičkách, ty se pak roztáhly, všechny číslice se spojily a vytvořily velká čísla.

Eli byl odvážný osmatřicetiletý architekt a dobrovolník. Jak řekl o svých předchozích zkušenostech s psychedelickými látkami, „s LSD prošel celé dětství a pak zůstal sedět v pokoji na stropě a hleděl dolů sám na sebe“. Po dávce 0,4 mg/kg, kterou dostal v rámci cyproheptadinové studie, prohlásil:

Zajímavé, když jsem začal prožívat halucinace, spatřil jsem Logos. Základem bylo modrozluté jádro významů a sémantiky.⁷⁶

Zasmál jsem se tomu, co bylo základem Loga: „To se snadno řekne.“

Já vím, je to jako vlákna slov nebo DNA nebo tak. Je to všude dokola, je to všechno. Za modrými améboidními tvary zde pulzovalo několik míst.⁷⁷ Pomyšlel jsem si, že je toho tu opravdu spousta. A měl jsem dobrý pocit. Pak se to rozlomilo v žhnoucí realitu. Když jsem se rozhlédl, vypadalo to, jako bych byl obklopen významy a symboly. Nějaký druh podstaty reality, kde se uchovávají všechny významy. Podařilo se mi projít do hlavní komnaty.

Pokoušel jsem se s Elim držet krok a poznamenal jsem: „Zdá se, jako by šlo o nějaký druh membrány, skrze niž jste se dostal k citění významů a jistot.“

To je ono! Nevím, jestli je to mým zájmem o počítače, ale zdálo se, jako by šlo o ryzí bity reality, ale silnější než jedničky a nuly. Byla to vyšší úroveň velmi silných bitů.

Eli začal popisovat komnatu, do které se mu podařilo vstoupit. Díky téhle zprávě se naše představa o DMT rozšířila.

Ocitl jsem se v bílém pokoji a měl jsem zvláštní pocity a emoce, které mi vnukaly intenzivní představu, že se toho nějak účastním. Jako ve snu, který se mi zdá, když jsem narazil svým autem do hispánských dětí, do jejich auta. Ty byly na

⁷⁵ Nebo také „normální“, „obvyklý“, „každodenní“. Správná výslovnost dává důraz na poslední hlásku.

⁷⁶ V klasické řecké a neoplatónské filozofii je Logos kosmický řád, síla dávající smysl a inteligenci světu.

⁷⁷ améboidní tvary – tvary jednobuněčných organismů, měňavek [pozn. red.]

mě opravdu zlé. Řekl jsem jim: „Jestli mě nenávidíte, nenávidíte sebe. Naše kultury splývají, to nelze změnit.“ Jejich kultura, naše kultura – existují simultánně, spolu. Bílý pokoj sestával hlavně ze světla a prostoru. Byly tu stohy krychlí s různými ikonami na povrchu, něco jako logo vědomí. Bylo tu světlo, ale patřila sem taky spousta dalších informací.

Jiní dobrovolníci se dostali do místností, které vypadaly jako „dětské koutky“ nebo „dětské pokoje“, byl to nějaký druh prostoru vytvořený speciálně pro jejich pobyt zde, plný hloubky a významů.

Gabe, třiatřicetiletý lékař, žil a pracoval ve vzdálené vesnici. Jako jeden z experimentátorů měl zkušenost s kouřením DMT.

Když dostal 0,4 mg/kg DMT v kombinaci s cyproheptadinem, vypověděl následující:

Viděl jsem scény a tvary připomínající dětský pokoj. Nebyly tu malé děti, ale byla tu dětská postýlka a různá zvířátka, měkká. Dostal jsem se asi do nějaké scény z dětství nebo k pocitům z dětství. Možná bych to mohl nakreslit. Jako bych to dítě v kočárku byl já. Lidi v pokoji vypadali jako z komiksů, ale moc mě nezajímali. Aaron se pokoušel pozdvihnout své vědomí do vyšších úrovní pomocí legálních technologií. Používal elektronická zařízení pro kontrolu mozkových vln, potravinové doplňky a vitamíny, východní spirituální praktiky. Aaron s námi začal spolupracovat ve svých 46 letech a byl jedním z mála dobrovolníků židovského původu, kteří se zúčastnili našich experimentů, a já se s ním proto cítil spřízněný. Cítil naději, ale přesto i skepsi při vyhledávání nových zkušeností; modlil se, aby těmito novými zkušenostmi prošel nedotčen.

Ze zážitku s DMT a pinodolem si zapamatoval dva aspekty neviditelných světů – jazyk, informace a motiv dětského pokoje:

Nebyly tu dveře, nic, čím bych mohl projít. Je to spíš nahoře a spíš tmavé; ano, tam nahoře, tam jsou obrazy. Ty sám s nimi nedokážeš udělat nic. Byly to mayské hieroglyfy. Bylo to zajímavé. Hieroglyfy se natočily do pokoje, k malému dítěti, ke mně. Jako by byly hračkami pro dítě. Tak nějak. Bylo to zvláštní.

Po trochu širším schodišti zavedla molekula duše do různých „příbytků“ další dobrovolníky. Tyron byl sedmatřicetiletý účastník studie reakce na jednotlivé dávky. Byl to můj někdejší student, mladý psychiatr, kterého jsem asi rok učil.

Když se vynořil ze svého zážitku po slepé dávce 0,2 mg/kg, prohlásil:

Viděl jsem, jak budou vypadat byty v budoucnosti! Sám se usmál překvapivosti své vize.

Bylo to jako obytný prostor, ale nádherný. Růžová, oranžová a podobné barvy, žlutá, ale opravdu zářivá.

Zeptal jsem se: „Jak můžete vědět, že jste byl v budoucnosti?“

Místa k sezení, na práci, pulty, to všechno vystupovalo ze zdi. Nikdy jsem nic takového neviděl. Vypadalo to opravdu moderně a avantgardně. Skoro organický charakter bytu byl úžasný, nádherný, opravdu funkční. V jeho zařízení byl život, jako kdyby bylo vyrobený z něčeho živého, ze zvířete, živé bytosti. Cítil jsem v tom

příbytku bázeň a pokoru, umělecké ocenění, jako když se člověk dívá na nádherný obraz nebo jako když ho ztratí, když ztratí štěstí. Nakonec jsem vyšel ven, ven z bytu. A vstoupil jsem do prostoru, jako by praskla zem. Bylo to horizontální, bylo to vertikální. Prasklina vesmíru. Aaron se účastnil i našeho zkoumání pomocí EEG. Několik dní po sesi, kdy dostal dávku 0,4 mg/kg, nám poslal dopis, který popisoval místo, kde se onoho dne ocitl. Jeho popis je jistě lepší než můj. Všimněme si, že tyto zvláštní prostory či vesmíry, o nichž teď uslyšíme, mají opět charakter obytných míst.

Nebylo návratu. Najednou jsem si všiml, že se vlevo vedle mě něco děje. Uviděl jsem psychedelický prostor ve slavnostních barvách, jako by zdi ani podlaha neměly jasně zřetelné obrysy a rohy. Prostor se chvěl a elektricky pulzoval. Předemnou byl stůl trochu připomínající jakési pódium. Vypadalo to, jako by mi někdo či něco chtělo něco ukázat nebo podat. Chtěl jsem vědět, kde jsem, a „vycítil“ jsem odpověď, že tam nemám co dělat. Ale ta bytost nebyla nepřátelská, byla spíš otrávená a úsečná.

Zvládnout dávku 0,4 mg/kg bylo pro Philipa jednoznačně lehčí než 0,6 mg/kg, což si také dobře pamatoval. Při téhle sesi se jeho zážitek rozšířil o hluboké vjemy.

Neúprosné střídání obrazů a jejich rozpadání netrvalo dlouho. Pak jsem se ocitl nad podivnou krajinou, trochu jako by to byla Země, ale velmi nepozemská. Pohoří zvláštního druhu. Přátelské a zvalo mě dál. Já byl natolik skutečný, že jsem otevřel oči. Viděl jsem, jak celá scéna pokrývá strop pokoje. Zavřel jsem oči a prolínání obrazů zmizelo. Bylo to jako superjasný obraz dne nanebevzetí, ale mnohem komplexnější. Já se vznášel kilometry nad ním. Věřil jsem tomu a nezdálo se mi, že se jedná jen o vizuální dojem. Viděl jsem několik teleskopů nebo satelitů či vodárenských věží a spoustu antén. Přál bych si, abych vás mohl vzít za ruku a ukázat vám to. Horizont se táhl do daleka. Slunce bylo jiné, jiné byly i barvy a odstíny.

Tuto kapitolu uzavřeme Seanovým popisem světa DMT, který tolik připomíná náš vlastní. Tenhle svět ovšem neměl nic společného s pokojem 531 a také tam byli jiní lidé než Laura a já. Zvolil jsem Seanův případ, protože spojuje téma této kapitoly s obsahem kapitoly následující. Jinými slovy, „ještě něco“, „někde jinde“, „se něco děje“, ale je nám to tak důvěrně známé, jako by to nás chtělo svou „jinakostí“ klamat. Na podrobnosti Seanova zážitku osvětlení se soustředíme později. Prozatím se podívejme na zvláštnosti, o nichž mluvil po své třetí dávce 0,3 mg/kg během studie tolerance. Než jsme mu dali čtvrtou, závěrečnou dávku, téměř jen tak mimochodem prohlásil:

Ale ano, byli tam lidé a průvodci. Já seděl s mexickou rodinou na verandě domu v poušti. Venku byla zahrádka, byly tu taky děti a staré harampádí. Hrál jsem si s dětmi. Byl jsem součástí rodiny. Cítil jsem starého muže, jak stojí za mnou nebo někde poblíž. Chtěl jsem s ním mluvit, ale on mi nějak naznačil, že je mnohem důležitější navštívit mladou dívku. Odmítl mě mile, laskavě. Zdálo se to tak přirozené a dokonalé. Nebyl to v podstatě ani sen. Říkal jsem si: Vypadá to jako

obyčejný hezký den. Ale najednou jsem si pomyslel: Nejsm na tripu.

Objevilo se tu i několik černochů, jako by mě táhli ven. Zvláštní pocit, jak mě vytahovali. Bylo to příjemné, byl jsem volán pryč.

Chtěl jsem, aby mluvil a přemýšlel dál, a proto jsem zareagoval: „To zní jako něco z knih Carlose Castanedy.“⁷⁸

Zní, nebo...? Ale ne, tam to bylo jiné.

Možná vám připadá, že tyhle vjemy nejsou až tak podivné a zvláštní. Všichni přeci sníme o neobvyklých místech a věcech. Ale naši dobrovolníci tyto věci nejenom viděli, oni je také cítili a byli si neotřesitelně jisti, že „tam“ v té chvíli skutečně jsou. Jestliže v nějakém okamžiku nedopatřením otevřeli oči, pak se tato realita proměnila ve svou novou manifestaci, před okamžikem neviditelnou.

Vůbec nespali. Naopak, byli nezvykle bdělí a při vědomí, schopní pokusit se v tomto novém místě něco udělat. Zvláštní, jak často jsem je slyšel říkat: „Rozhlédl jsem se okolo a uviděl...“

Možnost naslouchat těmto zážitkům rovněž rozšířila mé obzory jako psychiatra a vědce. Jen málokdy jsem dokázal komentovat, co mi lidé o těchto neviditelných říších vyprávěli. Bylo těžké s nimi udržet krok a já většinou nevěděl, co říct. Také jsem se rozhodl, že se musím ubránit tendenci nahlížet na tyto příběhy jako na sny nebo na bezbřehou fiktivní imaginaci. Na druhou stranu jsem musel nutně začít pochybovat i o svém vlastním modelu popisování, co se vlastně v přítomnosti DMT děje. Nebyli ti lidé náhodou *doopravdy* ještě někde jinde? O čem vlastně jejich zážitky svědčí?

Takové otázky nejsou ani trochu jednoduché. Jak jsme viděli v předchozí kapitole, citlivé, empatické a povzbuzující reakce jsou podstatou a nutností, pokud pracujete s lidmi intoxikovanými DMT. Odmítavá, pochybovačná nebo skeptická poznámka může způsobit, že se experimentátor bude cítit špatně a poníženě, což může rychle vést k negativním nebo nulovým výsledkům. Toto nebezpečí názorně představuje Seanovo okamžité odmítnutí mého nápadu, že by mexická rodina mohla být důsledkem vzpomínek na knihy Carlose Castanedy. On s nimi byl, o to šlo, o nic jiného, konec.

Kromě toho, že jsem dobrovolníky a jejich zážitky sledoval z těsné blízkosti a empaticky na ně reagoval, musel jsem také pochopit, co se jim stalo. Smysl obrazů, kdy experimentátoři viděli a cítili neviditelné krajiny, jsme nalézali velmi těžce. Jak uvidíme v následujících dvou kapitolách, naléhavost našich otázek ještě vzrostla, když sezením vévodil kontakt s jinými bytostmi.

⁷⁸ Carlos Castaneda se pustil do archeologického výzkumu na mexické poušti, strávil roky s indiánským šamanem Donem Juanem Matusem. Mnoho scén, které Castaneda popsal, začíná jako jednoduchá setkání s donem Juanem a jeho přáteli, za podobných okolností, jaké popisoval Sean. Viz např. Carlos Castaneda: *The Teachings of Don Juan: A Yaqui Way of Knowledge*, University of California, Berkeley 1998; [česky: *Učení dona Juana*, překl. M. Krůta, Volvox Globator, Praha 1997].

13. Skrze závoj I

Poznatky uvedené v této a následující kapitole jsou nejvíce neobvyklé a je také nejtěžší jim porozumět. Bylo by pro mě lákavě snadné zůstat jen na povrchu, když se lidé ptají: „Co si o tom myslíte?“

Když si prohlížím svůj tehdejší záznamník, nevycházím z údivu nad tím, kolik dobrovolníků „s nimi“ navázalo kontakt – totiž s nejrůznějšími bytostmi. Nejméně polovina, a to nejrůznější formou.

Naši experimentátoři používali nejčastěji výrazy jako „bytosti“, „tvorové“, „z jiných světů“, „průvodci“ a „pomocníci“. Tyto „živé formy“ měly podobu klaunů, ještěřů, kudlanek, včel, pavouků, kaktusů a hůlkovitých postavíček. Je zvláštní prohlížet si písemné záznamy komentářů jako „byly tu ty bytosti“ a „byl jsem veden“ či „byli téměř u mě“. Jako kdyby moje mysl odmítala věřit tomu, co bylo černé na bílém.

Možná to pro mě nebylo snadné, protože podobné příběhy mění převažující vidění světa, samozřejmě i to moje. Náš moderní přístup k realitě vychází ze znalostí nabytých při denním bdění a říká, že skutečnost lze zcela poznat jen s pomocí specifických přístrojů a aparátů. Kdybychom nemohli vidět, slyšet, cítit, chutnat, dotýkat se věcí za normálního stavu naší mysli ani používat technologická vylepšení našich smyslů, realita by neexistovala. A vida, najednou se setkáme s „nemateriálními“ bytostmi.

Naopak přírodní národy jsou s obyvateli neviditelných krajin v pravidelném kontaktu a nemají žádné problémy existenci dvou či několika realit respektovat. Často těchto prožitků dosahují právě pomocí psychedelických rostlin. Mnoho moderních vědců stále věří v duši, duševno. Ale ti samí vědci bojují s hlubokým konfliktem mezi svou osobní a profesní vírou. To, co říkají, a to, co cítí, může být v příkrém rozporu. Je obtížné být „objektivní“ v záležitostech srdce a ducha. Vědci dokáží svou víru upozadit a vůbec si svou duševní intuici nepřipustit. Jindy raději jádro své víry potlačí zcela, jen aby udrželi konzistentní postoj se svým intelektuálním chápáním. Například ignorují přítomnost andělů a démonů v Písmu nebo je považují za symboly či manifestaci halucinací, jež způsobuje náboženská imaginace.

Nedostatek otevřeného dialogu o těchto tématech velmi ztěžuje možnost, abychom se pokusili své nazírání reality nemateriální říše rozšířit, a to s použitím vědeckých metod. Co by se stalo, kdybychom začali studovat duchovní světy, kdybychom do nich dokázali spolehlivě vkročit pomocí látek, jako je DMT?

A navíc, když už si klademe otázky ohledně existence těchto spirituálních světů, musíme se zeptat, jak k vnímaným skutečnostem přistupovat. Dokázaly by naše duchovní a náboženské ideové konstrukty přijmout to, co se opravdu skrývá v těchto odlišných úrovních naší existence? Příběhy, které jsme vyslechli, byly rozhodně na hony vzdáleny jednoduchým setkáním s božstvy či anděly, nebyly sentimentální ani nijak uspořádané a nebyly v souladu s tím, co bychom v této oblasti mohli považovat za „očekavatelnou“ spirituální zkušenost.

Od publikování těchto svědectví si slibují, že se snad zvýší zájem o nehmotné skutečnosti, o jejich další poznávání, ať už intuitivní, intelektuální či pomocí moderních technologií. Bude-li zájem dostatečný a bude-li žádoucí, pak se informace o takovýchto fenoménech mohou stát plně relevantním tématem racionálního zkoumání. Ironií je, že by takové bádání bylo přínosem pro vědu, zejména v neprobádaných odvětvích kosmologie a teoretické fyziky.

Očekával jsem, že o podobných zážitcích uslyším, hned jak jsme s DMT začali pracovat. Znal jsem příběh Terence McKenna o „samoměnicích se strojových skřítcích“, které potkal, když vykouřil pořádnou dávku této látky. Rozhovory, které jsem vedl s 20 zkušenými kuřáky DMT před započatím výzkumu v Novém Mexiku, vynesly na povrch rovněž příběhy o podobných setkáních. Protože většina těchto lidí byla z Kalifornie, připouštím, že jsem tyto historiky připisoval jistě výlučnosti Západního pobřeží.

Nebyl jsem tedy ani intelektuálně, ani emocionálně připraven čelit četnosti, s jakou se tyto bytosti v průběhu studie objevovaly, ani na často velmi bizarní povahu těchto zážitků. Zdá se, že na to nebyl připravený nikdo z našich dobrovolníků, a dokonce ani ti, kdo kouřili DMT již dříve. Překvapil nás rovněž obvyklý motiv – totiž co tyto bytosti s našimi dobrovolníky obvykle dělávaly: manipulovaly s nimi, komunikovaly, něco jim ukazovaly, pomáhaly jim a dotazovaly se. Jednoznačně šlo o dialog.

Přestože se tato svědectví mohou zdát zvláštní a výlučná, nebyl náš výzkum v 90. letech jediným, který ve vědecké literatuře popsal „kontakt s bytostmi“ navozený DMT. I řada zpráv z výzkumu z 50. let cituje podobné popisy dobrovolníků. Tyto starší případy jsou pozoruhodné tím, jak nezávisle předjímají příběhy, které jsme vyslechli i my o téměř čtyřicet let později. A co bylo ještě důležitější – nalézt jakoukoli podobnou zprávu od experimentátorů, kteří dostali jiné psychedelikum. Jen lidem pod vlivem DMT se podařilo setkat se „s nimi“, s bytostmi z nehmotného světa.

Ony starší klinické záznamy zpracovávají příběhy pacientů se schizofrenií, z nichž mnozí byli hospitalizováni roky a možná celá desetiletí. Nebyli nijak zvlášť sdílní, tito pacienti neměli žádné zvláštní prožitky a ani jejich příběhy nebyly zajímavé. DMT jim bylo aplikováno v rámci studie, která se pokoušela zjistit, nakolik stavy pod vlivem DMT připomínají schizofrenii. Vědci také chtěli zjistit, jaký typ pacientů je na DMT více citlivý.

Jeden z pacientů se schizofrenií ve studii Stephena Száry, na starém pracovišti v Maďarsku, sdělil o svém zážitku po vysoké dávce nitrosvalového DMT následující:

Bylo to jako podivný sen, ale na začátku jsem jen... viděl podivná stvoření, skřítky nebo co, byli černí a pohybovali se.⁷⁹

⁷⁹ Z. Boszormenyi, Stephen I. Szara: *Dimethyltryptamine Experiments with Psychotics*, in: *Journal of Mental Science* 104,1958, str. 445-453.

Jeden americký výzkumný tým také zkusil podávat DMT pacientům se schizofrenií. Z 9 subjektů jen jeden dokázal říci něco o své zkušenosti, a sice nešťastnice, které dali dávku 1,25 mg/kg DMT do svalů:

Byla jsem na velkém náměstí a oni mi ubližovali. Nebyli to lidé... byli hrozni! Byla jsem ve světě oranžových lidí.

Tyto drobné ilustrace by nás měly varovat před domněnkou, že fenomén, o kterém hovoří naši dobrovolníci, je jen záležitostí nového věku, 90. let či Santa Fe. Molekula duše odhalila neviditelné světy a jejich obyvatele západní vědě dávno před tím, než náš výzkum vůbec začal.

Karlovo setkání s jinými formami života, jaké popisuje jeho vize DNA uvedená v minulé kapitole, byla jen předehrou k budoucím, mnohem složitějším příběhům jiných dobrovolníků. Karl byl kovář a bylo mu 45 let. Oženil se s Elenou, o jejímž kontemplativním zážitku si přečteme později.

8 minut po injekci vysoké ostré dávky popsal následující setkání: *Bylo to opravdu zvláštní. Byla tu spousta skřítků. Žertovali, byli ozdobení, asi čtyři z nich se objevovali po straně pruhu mezistátní silnice, po které pravidelně jezdím. Védoucí celé scéně, bylo to jejich území! Byli asi stejně velcí jako já. Drželi ceduli a ukazovali mi na ní neuvěřitelně krásné, komplexně rozvířené geometrické scény. Jeden z nich mě úplně znehybnil. Nešlo o manipulaci, vládli všemu. Chtěli, abych se díval. Uslyšel jsem klokotavý zvuk – skřítkové se smáli nebo velmi rychle mluvili, povídali si, trylkovali.*

V minulé kapitole jsme slyšeli o Aaronově zkušenosti s neviditelnými světy. Vraťme se k jeho první ostré vysoké dávce DMT. Podíval se na mě asi 10 minut po injekci a otřásl se smíchem:

Nejdřív jsem spatřil sérii obrazů podobných mandale, obrazy typu bourbonských tří lilí. Pak přišla zprava jakási hmyzovitá věc a dohlížela na mě, když látka začala účinkovat. Pak mě ta věc vycucla z mé hlavy do vnějšího prostoru. Byl to určitě vzdálený vesmír, černé nebe s miliony hvězd. Ocítl jsem se v obrovské čekárně nebo tak. Bylo to velmi dlouhé. Zdálo se mi, že mě ta hmyzoidní věc pozoruje ještě spolu s dalšími. Pak se o mě přestali zajímat. Byl jsem vytažen do vesmíru a hleděl na něj.

Aaron shrnul své setkání s těmito bytostmi po následné ostré vysoké dávce:

Byl to zlověstný obraz, nějaký druh mimozemšťana, hmyzoidního, opravdu to nebylo moc příjemné. Nebylo to, ale „Jdeme na tebe, ty hajzle“. Spíš jsem se cítil, jako by mě někdo vlastnil. Měl jsem pocit přítomnosti někoho nebo něčeho, co mě ovládalo. Jako byste se proti nim musel sám bránit, ať už byli kýmkoli, ale bylo jisté, že tam jsou. Dával jsem si pozor na ně a oni na mě. Jako by mezi nimi vládl nějaký jiný pořádek. Jako kdybyste vpochoďoval do jiné čtvrti. Nebudete si moc jistý, co tam potkáte. Ucíťte jinou vůni, určitě tam byli taky plazi.

„A co strach?“ zeptal jsem se. „Co nejhoršího by vám mohli způsobit, kdyby mohli?“

To je právě to. Právě to tušení, že by mohli, bylo strašné.

V jedné z následujících kapitol se dočteme o fyzických problémech Lucase po zážitku pod velkou dávkou.

Přesto je zajímavé přečíst si část jeho dopisu, který nám napsal několik dní poté:

Neexistuje nic, co by vás na to mohlo připravit. Slyšel jsem zvuk, bzzz. Spustil a pak byl čím dál hlasitější a hlasitější a rychlejší a rychlejší. Blížilo se to a blížilo a pak...! Pak se objevila pode mnou a napravo ode mě vesmírná stanice. Byli tam nejméně dvě osoby, každá na jedné straně ode mě, a vedly mě k plošině. Taký jsem si všiml mnoha bytostí uvnitř stanice – automatů, androidních bytostí, které vypadaly jako kříženci mezi rachtajícími pitomostmi a jednotkami impéria z Hvězdných válek, až na to, že to byly živé bytosti, nikoli roboti. Vypadali, že mají na některých částech svých těl jakési ovládací panely, hlavně nad loktem. Dělalí nějakou rutinní technologickou práci a mě si nevšíмали. Když jsem byl zmatený nejvíc, otevřel jsem oči.

Právě v tom okamžiku v pokoji 531 vyletěl Lucasův tep a tlak do téměř nezaznamenanatelných výšek.

V kapitole 15 se dočteme o Carlosově šamanském zážitku smrti a znovuzrození, jež vyvolala jeho první vysoká ostrá dávka DMT. Během jiného zážitku po vysoké dávce se také setkal s bytostmi, které mu pomohly zbavit se úzkosti: *Je tam úplně jiný svět, jiná architektura i krajina. Spatřil jsem jednu nebo dvě bytosti. Ty bytosti měly dokonce ženské pohlaví. Jejich kůže nebyla normálně zbarvená. Komunikoval jsem s nimi, ale neměl jsem dost času. Byl jsem tak napnutý, vzrušený a neklidný, když jsem se tam dostal. Pokoušeli se moji úzkost zmírnit, aby se mnou mohly komunikovat.*

Gabe, o jejímž přenosu do dětského pokoje jsme četli v poslední kapitole, rovněž zakusila velkou ohleduplnost a péči „duchů“ během své první cesty po vysoké dávce.

Na počátku jsem cítila paniku. Pak se nejkrásnější barvy proměnily v bytosti. Byla tam spousta bytostí. Mluvily na mě, ale nevydávaly při tom žádný zvuk. Žehaly mi, ale bylo to silnější, jako by mi žehnal přímo duch života. Říkali mi, že život je dobrý. Nejprve jsem se cítila, jako bych procházela nějakou jeskyní nebo tunelem do vesmíru, velkou rychlostí a navždy. Cítila jsem se jako míč, co se řítí dolů, ať už kamkoli.

Mnoho experimentátorů při setkáních s živými formami těchto nehmotných světů hovořilo o silném pocitu výměny informací. Typ těchto informací se velmi různil. Leckdy se týkal „biologie“ těchto bytostí.

Chrisovi bylo 45 let, byl ženatý a prodával počítače. Měl umělecké nadání a v místním divadle pořádal představení. Než začal u nás, měl za sebou 50 až 60 dávek psychedelik. Doufal, že cesty s DMT u nás ho „vyšroubují do stavu vědomí, o který se pokouší už osm let pomocí LSD, ale který se mu podařilo jen zahlédnout“.

Jeho vysoká ostrá dávka byla tím „nejmilejším zážitkem jeho života“. Mysl se nenásilně oddělila od těla a on nahlédl, že „pokud je smrt taky taková, není čeho se bát.“

O několik týdnů později se Chris vrátil na studii tolerance.

Po první dávce zvedl stínítko a prohlásil:

Byla tam spousta párů rukou. Cítil jsem je na očích a na tváři. Byl jsem z toho trochu zmatený. Cítil jsem, že jsou to ruce několika bytostí. Oni mě poznali a identifikovali mě. Bylo to velmi důvěrné. Zprvu jsem si myslel, že je to stínítko na obličej, ale jsem si jistý, že nebylo!

Vyplnil náš dotazník a dodal: *Abych se do toho prostoru dostal, musel jsem projít jakýmsi nehostinným prostorem, jako by ho hlídaly drápy aparátů.*

Pro Chrise to bylo náročné ráno a potřeboval povzbudit. Nechal jsem se vést intuicí: „Jestli to tak musí být, nechte je, aby vás roztrhaly na kusy, a pak se můžete zase pokusit zcelit.“

Roztrhání na kusy je součástí šamanské iniciace, že je to tak? Jako bych cítil přítomnost draka. A jsou tu i stejné barvy – červená a zlatožlutá.

„Barvy můžou být jako závěs nebo jako přelud. A já si myslím, že je možné, abyste skrze ně prošel na druhou stranu.“

Když se vynořil ze své druhé dávky, vypadal ohromeně a užíval slova, která zněla neuvěřitelně.

Bylo to divoké. Nebyly tam barvy, ale známý zvuk: příjemný, mručivý bzukot uvnitř. Pak tam byly tři bytosti, tři fyzické formy. Z jejich těl vystupovaly paprsky a pak se zase do jejich těl vracely. Byli to plazi a humanoidi, pokoušeli se, abych jim porozuměl, ale ne slovy, nýbrž gesty. Chtěli, abych se do jejich těl podíval. Podíval jsem se a pochopil jejich rozmnožování a jak vypadají před narozením, jak získají své tělo. Jakmile jsem zjistil, co mi sdělují, nemohli jen tak zmizet. Chvilku tam ještě zůstali. Stavba a uspořádání jejich těl byly velmi pevně a hmatatelné.

O podobných setkáních jsem toho slyšel hodně, a tak jsem alespoň zkusil jeho zážitek prověřit: „Něco takového by přeci člověk nečekal.“

Pokoušel jsem se něco takového předvídat a vstupoval jsem dovnitř s určitou představou toho, co uvidím, ale přesto se to nepovedlo. Myslel jsem si, že se už u mě vytvořila jistá tolerance, ale pak najednou bum! A byli tu ti tři chlápci nebo věcičky!

Připadal si poněkud trapně, když o svém zážitku mluvil.

Rozuměl jsem jeho ohromení a řekl: „Za normálních okolností by to znělo hloupě.“

To teda jo. Nebyl jsem si jistý, když jsem zvedal stínítko, že o tom s vámi chci mluvit.

Chrisova třetí dávka proběhla relativně bez zvláštních událostí. Uvědomoval si své tělo, srdce mu tlouklo, žaludek kručel hlady.

Při čtvrté dávce se začaly motivy předchozích tří zážitků propojovat a navíc se objevilo cosi charakteristického pro mystickou zkušenost: *Pokoušeli se mi toho ukázat co nejvíc. Ke komunikaci používali slova. Byli jako klauni, šašci nebo jako kašpárci či rarášci. Bylo jich tam tolik a dělali takové zábavné kousky. Usedl jsem*

mezi ně. Byl jsem neuvěřitelně klidný a cítil jsem se, jako kdybych se nacházel na neuvěřitelně klidném místě. Pak jsem dostal zprávu, která mi sdělovala, že jsem dostal dar; že tento prostor je můj a mohu sem kdykoli. Cítil jsem, jako požehnám, že mám určitý tvar, podobu nutnou k životu. Přišlo to a bylo to navždy. Viděl jsem tam modré ruce, něco třepetavého a pak z těch modrých rukou vzlétlo tisíc věcí. Pomyslel jsem si: To je úžasná šou! Bylo to opravdu léčivé.

Byla to součást mě, nebylo to oddělené. Jako ujištění, že tohle se už neztratí, že je to moje, že jsem s tím propojen. Celý prožitek byl pro můj spirituální vývoj opravdu zásadní. O něco takového, o jakýsi druh sebeiniciace jsem se pokoušel jen s LSD.

Pozoruhodné jsou i příběhy o tom, jak neodbytně tyto živé bytosti z nemateriálních světů s dobrovolníky během intoxikace DMT zacházely.

Jim, sedmatřicetiletý učitel, byl dobrovolníkem, který o svých zážitcích nerad vyprávěl. Během toleranční studie mi řekl, jak procházel jasnými barvami, které ho, jak připouštěl, rozptylovaly. Cítil, že by za těmi barvami mohl „někdo“ být, a tak jsem ho povzbudil, aby se podíval, kde se dotyčný schovává. Když se vrátil ze své poslední dávky, řekl téměř znuděně a bez velkého nadšení:

Šel jsem za nimi, jak jste navrhol. Byli to lékaři, kteří experimentovali s mou myslí. Měli nějaká dlouhá vlákna, kterými zkoumali mé vidění, a strkali mi je dovnitř zornicemi v očích.

Už před několika lety jsme přestali používat pomůcku pro měření zornic, takže to nemělo nic společného s děním v pokoji 531. Zeptal jsem se Jima, jaké to pro něj bylo.

Bylo to milé a rozkošné, ale já si uvědomoval, že je to právě jen ta látka.

Jeremiah, kterému bylo 50 let, byl naším nejstarším dobrovolníkem. Právě se nechal penzionovat po desítkách let práce v ozbrojených složkách a začal novou etapu svého profesionálního života ve školícím středisku pro nemocniční administrativu. Také založil novou rodinu, již třetí, a právě podstupoval vyhlazování obličejových vrásek. Velmi zaměstnaný muž.

Během prvních několika minut své vysoké ostré dávky DMT několikrát vykřikl: *Ha! Cože?! Neuvěřitelné!* Po tváři se mu začal rozlévat obrovský úsměv. Vypadalo to, že se královsky baví.

Ocitl jsem se v dětském pokoji. Ve velmi moderním, s malým tvorem, Gumbym, necelý metr vysokým, který na mě čekal.⁸⁰ Cítil jsem se jako dítě. Nejako dítě lidského rodu, ale jako dítě příbuzné inteligencím, které ten mimozemšťan představoval. Dával na mě pozor, ale ne nijak soustředěně. Věnoval se spíše něčemu jinému, jako rodič, který zpovzdálí dohlíží na své ležící miminko. Když

⁸⁰ Jde o postavu z amerických dětských seriálů Gumbi, která se objevila na sklonku 50. a začátku 60. let. Gumbi byl vytvořen z jílovité látky, jež obalovala kovové dráty. Mohl se tak kroutit do všech možných tvarů a podob, a to také děti se svými vlastními třiceticentimetrovými postavičkami rády dělaly. Gumbiho věrným průvodcem byl koník. Animátoři snímali Gumbiho a Pokeyho postupně – zkracovali je do různých pozic, a vytvářeli tak zdání pohybu.

jsem se tam dostával, uslyšel jsem zvuk: hmmm. Pak jsem uslyšel hovořit dva nebo tři mužské hlasy. Slyšel jsem, jak jeden říká: „Už je tady.“

Cítil jsem vývoj. Tihle inteligentní tvorové jsou daleko nad námi. Za zmatkem, který panuje u nás, jsem zahlédl naději.

Nedokázal jsem na svém zážitku nic změnit. Nedokázal jsem ho předvídat ani si něco takového představit. Byl pro mě naprostým překvapením! Pokoušel jsem se otevřít lásce, ale nestalo se nic. Jediné, co jsem mohl dělat, bylo všechno pozorovat.

Poslední komentář mi připadal mimořádně zajímavý, protože jsem původně předpokládal, že se Jeremiaš setkal spíše s výtvořem vlastní mysli než s nějakým opravdu „novým“ vjemem. „Otevřít se lásce“ je dokladem, že se člověk pokouší proměnit úzkost, způsobenou něčím neočekávaným nebo nepřijemným, v lásku. Pokud to, co Jeremiaš potkal, byl jen produkt jeho vlastní imaginace, byl by schopen změnit své reakce. Skutečnost, že se mu to ale nepodařilo, mi připomněla, jak je marné se o lásku pokoušet tváří v tvář rozjetému kamionu. „Otevřít se lásce“ v dětském pokoji mimozemských tvorů, navíc sám, by bylo zbytečnou a absurdní reakcí.

O několik měsíců později dostal slepou dávku 0,4 mg/kg. Po 5 minutách začal mluvit:

Bylo to mnohem intenzivnější než první velká dávka. Je to jiný svět. Legrační nástroje. Věci připomínající stroje. Viděl jsem tam osobu, která s nějakým nástrojem něco dělala. Byl to velký pokoj; ona byla v jiné části.

Cítil jsem se trochu otřeseně, velmi přecitlivěle... mým tělem jako by procházel třas.

„Třeba by pomohlo zavřít oči. Tady máte, vezměte si také stínítko.“

Byla tam uprostřed velká mašina, s kulatým potrubím, většinou syčícím – nejako had, byla jakoby neživá. Potrubí nebylo na konci otevřené. Pevné modrošedé trubky, vyrobené asi z plastu. Připadalo mi, že mě ten stroj přepojuje, přepólovává, přeprogramovává. Poblíž jsem spatřil lidskou bytost, dostatečně blízko, že bych s ní mohl hovořit. Stála na nějakém výstupku, četla a přemísťovala věci. Pracovala. Pozoroval jsem výsledky práce toho stroje, možná ze svého mozku. Lekalo mě to, bylo to téměř nesnesitelně intenzivní. Všechno to začalo řinčením a kvílením.

Jeremiašova poslední dávka naslepo byla trochu méně intenzivní, přesto to byla dávka psychedelická – 0,2 mg/kg. Při tomto experimentu byla postel sice obklopena ortopedickým lešením, ale Jeremiaš tvrdil, že ho to neruší. Jako sestra zaskočila místo Cindy toho rána Josette. Po 10 minutách řekl:

Shlížely na mě čtyři různé bytosti, jako kdybych byl na operačním stole. Otevřel jsem oči, abych se podíval, kde jste vy a Josette, ale nebyli jste tu. Něco udělali a pozorovali výsledek. Byli vědecky a technologicky nesmírně daleko před námi. Dívali se zrovna přes to lešeníčko přede mnou. Výtušil jsem, že říkájí: „Nashle. Nežlobte se.“

Josette prohlásila, že něco z toho, co Jeremiaš popsal, jí trochu připomíná její

vlastní „tajuplné“ sny, a řekla nám o nich něco víc.

Jeremiah odpověděl:

To, co jste popisovala, byly sny. Ale tohle je skutečné. Je to naprosto nečekané, značně trvalé a objektivní. Dalo by se to přirovnat k nakukování do zornic, je to jako pocit pozorování, a v mém těle byly trubičky. Jako metafora, ale ona to tak úplně metafora nebyla. Byla to nezávislá a neměnná realita.

Josette nabrala poslední vzorek krve a odešla z pokoje. Zavřela za sebou dveře. Jeremiah a já jsme odpočívali.

DMT mi ukázalo realitu, totiž že reality existuje nekonečné množství variací. Možnost dalších, paralelních dimenzí, je skutečně pravděpodobná. A nemusí to být tak jednoduché, jako že například existují mimozemské civilizace na jiných planetách, i když to je samozřejmě taky možné. Není to jen následkem působení látky. Prožitky s DMT měly spíše charakter zakoušení nové technologie při hledání, nebyly to jen typické účinky psychedelické látky.

Můžete si vybrat, co chcete. Bude to pokračovat dál, i když to nebudete vnímat. Člověk se nevrátí tam, odkud vyšel, ale tam, kam věci pokročily. Není to halucinace, ale pozorování. Když jsem tam, nejsem intoxikovaný, ale jsem střízlivý a osvícený.

Dmitrijův příběh je rovněž příkladem cesty dobrovolníka, kterého molekula duše přenesla do nehmotného světa, kde byl podroben jakýmsi experimentům jiných bytostí.

Když začal s naším výzkumem DMT, bylo Dmitrijovi 26 let. Byl Řek a žil s Heather, o jejichž zážitcích s neprobádanými světy jsme četli v kapitole 12. Pracoval jako spisovatel a redaktor a byl zkušeným a zvědavým průzkumníkem vnitřních světů. Asi šedesátkrát kouřil DMT a dávky LSD se u něj daly počítat na stovky, také si dal ketamin, asi padesátkrát až stokrát, a MDM asi třicetkrát. Když přišel do pokoje 531, nedbale prohodil na náš účet: „Nadšen z toho nejsem. Víím, že je to jen malá dávka.“

„Počkejte do zítřka,“ odpověděl jsem. 10 minut po přijmutí malé dávky Dmitrij řekl: *Bylo to mile psychedelické, víc, než jsem předpokládal.*

Následujícího dne se k nám přidali dr. V. a jeho asistent pan W. jako hosté. Dr. V. pracoval pro Národní ústav proti zneužívání drog, organizaci sponzorující můj výzkum. Připravoval projekt léčení drogově závislých pomocí afrického halucinogenu ibogainu. Chtěl vidět, jak účinkuje silná psychedelická látka podaná ve výzkumných podmínkách. Pan W. byl jedním z lidí, kteří mi během mého úsilí, kdy jsem bloudil labyrintem nařízení a institucí kvůli DMT klinického stupně čistoty, nejvíce pomohli. Proto jsem byl šťasten, že se s ním mohu podělit o radost z výzkumu.

Ten den přišla také Dmitrijova přítelkyně Heather. Spolu s Dmitrijem, Laurou a mnou nás bylo dohromady šest. Pěkná tlačenice v pokoji 531.

Téměř okamžitě po aplikaci injekce začal Dmitrij zhluboka a rychle dýchat. Několikrát zavzdychal a zasténal, jako by si ulevoval od fyzického napětí. Asi po 9

minutách požádal o trochu vody, a když jsme mu dali napít, poděkoval nám. Otřel si ústa a začal:

Připadám si jako v mírném šoku. Jsem opravdu otřesen.

„Přikryjte se.“

Dobře.

„Zhluboka dýchejte. Uvolní se tak spousta energie.“

Požádal jsem Lauru, aby vyšla na chodbu a vypnula bzučák, který se na chodbě nepříjemně rozezněl. Dmitrij nevěděl, co děláme. Hluk ignoroval.

První věc, kterou jsem zaznamenal, bylo pálení v zátylku. Pak jsem vnímal hlasité a intenzivní bzučení. Nejdřív jako větrák, ale jen jeden. Začalo mě to nasávat. Nechal jsem se vtáhnout dovnitř a pak... BÁC!

Cítil jsem se jako v mimozemské laboratoři, na nemocničním lůžku jako je tohle, ale bylo to tam, někde jinde. Nějaký druh přístaviště nebo rekreační oblast. Tam byly i bytosti. Snažil jsem se zjistit, co se děje. Vozily mě okolo. Ty tvory jsem úplně neviděl, ale cítil jsem, že jednají zcela účelně. Byl jsem v trojrozměrném prostoru. Čekal bych komiksové postavičky, jako reklamu na LSD, ale hrome, bylo to úplně jiné, jiné než jakýkoli zážitek s DMT, kterým jsem prošel.

Měli pro mě připravené místo. Nebyli tak překvapení jako já. Bylo to neuvěřitelně nepsychedelické. Dokázal jsem si všimnout detailů. Hlavně jednoho, hlavního, co vypadal, že tomu všemu vládne, že na všechno dohlíží. Ostatní mu byli podřízeni nebo se nedali nijak zařadit.

Jako by aktivovali můj sexuální obvod a já byl nabit rozkošnou orgastickou energií. Objevila se veselá mapa asi jako karikatura rentgenového snímku a žluté světlo ukázalo, že příslušný systém nebo kombinace systémů jsou v pořádku. Kontrolovali moje nástroje a testovali různé věci. Když jsem vylezl, nemohl jsem si pomoci a napadlo mě – mimozemšťani.

Mrzí mě, že jsem s nimi nemohl mluvit. Byl jsem zmatený a bál jsem se. Věděl jsem, že mě na něco připravují. Na nějaké společné poslání. Museli mi něco ukázat. Ale čekali, že se seznámím s prostředím, děním a jazykem tohoto prostoru sám.

V pokoji jako by zavládla surrealistická atmosféra. Jednak tu bylo přeplněno a pak ta podivná historka. Doufal jsem, že dr. V. a pan W. zareagují pozitivně. Ani bych se nedivil, kdybych následující týden o financování našeho výzkumu přišel. Nebo naopak dostal dvojnásobek.

Nebylo to jako únosy UFO, o kterých jsem slyšel. Tihle tvorové byli mírumilovní a přátelští. Mezi jedním z nich a mnou bylo pouto. Jako bych mu něco říkal nebo on mně, ale spojení mezi námi nebylo dobré. Jednalo se spíše o sexuální vztah, ale nějak to znáte, šlo o dokonalou komunikaci našich těl. Byl jsem plný pocitů lásky k nim. To, co dělali, se mnou mělo určitě něco společného. Co přesně, to zůstává záhadou.

Tuto kapitolu zakončíme jedním z nejdojemnějších příběhů, kdy byl při sesi náš dobrovolník zkoumán bytostmi z jiných světů. Nešlo jen o to, že byl Ben podroben jakýmsi testům a zkouškám, ale bylo mu navíc cosi implantováno.

Benovi bylo 29 let a právě se přestěhoval ze Seattlu. Co se týká práce, měnil jednu za druhou a za posledních deset let vystřídal třicet míst. Chris, o jehož zážitku kontaktu s jinými bytostmi jsme právě četli, byl jeho dlouholetým kamarádem. Benovým nejdelším zaměstnáním byla dvouletá služba vojenského policisty.

Byl výraznou osobností, na krátko ostříhaný, skoro vyholený, měl svalnatou postavu a velmi přímé jednání. Měl rád vše nové, změny, jež aktivně vyhledával, a tak nepřekvapí, že v psaném vyjádření, proč se chce zúčastnit výzkumu v Novém Mexiku, uvedl: „Rád objevuji nové a myslím, že by tohle mohla být zajímavá zkušenost.“

Podobně jako u Dmitrije, i Benova sese po nízké ostré dávce DMT byla relativně silná. Jeho vysoká citlivost vůči DMT nás varovala, že následující den bude pravděpodobně jedním z jeho nejsilnějších psychedelických zážitků v životě. Řekl jsem mu to, aby se připravil.

Ačkoli byl Ben druhý den trochu nervózní, nemohl se ostré vysoké dávky dočkat. Věnoval jsem mu při přípravě trochu víc času než obvykle a radil jsem mu, aby se pokusil několikrát zhluboka nadechnout a vydechnout, až vlna DMT přijde.

„Možná se stihnete jen nadechnout, a bude to ta poslední věc, kterou si budete pamatovat; možná si ani nevšimnete, že jste vydechl. Pak si můžete být jist, že už jste tam.“

Ben se zkusil zhluboka nadechnout, když se mu látka dostala do žil. Pak se jeho dech zpravidlnil, jak ho začalo DMT dostávat do své moci. Srdce mu v hrudi tlouklo tak, až to bylo vidět. Asi po 3 minutách se mu na krku objevila vyrážka – kožní reakce, jaká se udělala i několika dalším dobrovolníkům, kteří nám později měli opravdu co vyprávět.

Po 8 minutách dostal Ben do celého těla silnou křeč a rozepnul si košili u krku.

Bylo načase mu připomenout, aby se vrátil. „Přikryjeme vás. Zkuste se tím napětím prodýchat, jestli můžete.“

Zpomalil dech a začal se uklidňovat, na tváři velký úsměv. Zůstal potichu 36 minut, déle než většina ostatních, a tak jsem považoval za nutné ho probudit.

Začalo to zvukem. Byl vysoký a ostrý jako napnutá struna. Bylo jich tam čtyři nebo pět. Jako bych je nestíhal. Víím, že to zní směšně, vypadali jako kaktusy saguaro, syté peruánský barevné. Byli pružní, kapalní, geometričtí – zkrátka kaktusy. Neměli pevné tělo. Nebyli milí, ale ani zlí. Experimentovali, opravdu, prováděli jakési zkoušky. Zdálo se, že vědí, že čas je přesně vymezen. Chtěli vědět, co jsem já, ta bytost, na kterou ukazovali, dělal. Nedokázal jsem odpovědět. Oni věděli všechno. Když usoudili, že jsem v pořádku, pustili se do práce.

Otevřel oči a vytřeštil je na strop. Vypadalo to, že vůbec nechápe, čím právě prošel.

„Vím, zní to neuvěřitelně – pro vás, pro nás, ale to je normální.“

Váhavě, jako by si nebyl skutečně jistý, jestli nám to má říct, pokračoval: *Cítím jsem, jak mi něco vsunuli do mého levého předloktí, právě tady, asi sedm centimetrů pod tetováním na mém zápěstí. Bylo to dlouhé. Během toho*

experimentu jsem je nijak nezajímal. Byl jsem pro nejen záležitost, kterou musí vyřídít.

Laura se zeptala: „Bál jste se?“

Možná, když zmizelo mé ego, bez milosti, bylo pryč. Když se mnou prováděli ten test, cítil jsem víc zmatek než strach. Zmohl jsem se spíše na „Hele, co se děje? Co to je?!“ A pak ta jejich přítomnost. Neměl jsem čas se ptát „Kdo kčertu chlapi jste? Ukažte mi svou občanku!“

Bylo překvapivé a pozoruhodné, jak jsou si zprávy dobrovolníků o nehmotných bytostech podobné. Zvuky a vibrace vytvářely přechod do mimozemské oblasti. Dobrovolníci se často ocitli v posteli, v experimentálním prostředí nebo viděli nástroje moderních technologií. Ty vysoce inteligentní bytosti z „jiných“ světů se o naše návštěvníky zajímaly, zřejmě byly připraveny na jejich příchod a bez otálení se pouštěly do experimentů. Dost často se objevovala jedna zvláštní bytost, která byla evidentně ostatním nadřízená a vedla je. Dobrovolníci často zmiňovali emocionální kvalitu tamních vztahů: plné lásky, laskavosti či profesionální věcnosti.

Jejich činnost obvykle spočívala v testování, vyšetřování, zkoušení, a dokonce v přeměně dobrovolníkovy těla a mysli. Někdy přišlo testování na řadu hned jako první, a když byly výsledky uspokojivé, došlo k dalšímu „seznamování“. Bytosti s dobrovolníky komunikovaly a pokoušeli se jim předat informace gesty, telepatii nebo pomocí vizuální imaginace. Smysl tohoto kontaktu byl nejistý, ale několik experimentátorů vycítilo, že se bytosti se sobě vlastní laskavostí pokoušejí o jeho zdokonalení – o vylepšení dobrovolníkovy individuality.

Byl jsem zmaten a konsternován nečekaným obsahem těchto zpráv a jejich bizarní povahou. Moje neutrální a naprosto minimální reakce na příběhy dobrovolníků v této kapitole to dostatečně dobře ilustrují. A jednoznačně jsem se chtěl vyhnout trapné povinnosti, abych vytvářel nějaká modelová vysvětlení – ať už kvůli sobě samému, nebo kvůli našim dobrovolníkům. Po nějaké době jsme ovšem všichni potřebovali určitý smysl tohoto druhu zážitků nalézt. Jako vědec a psychiatr jsem si pohrával s myšlenkou, že podobnost a konzistentnost těchto zpráv a silný pocit reálnosti podporuje možnost, že tyto zážitky lze nějak biologicky vysvětlit. Zřejmě byly aktivovány nějaké silně propojené oblasti v mozku, což vyvolalo v mysli uvolnění vizí a pocitů podobného druhu. Jak jinak by mohla vyprávění tolika lidí znít tak podobně: stvoření podobná hmyzu nebo plazům?

Věřil jsem, že tyto zážitky jsou halucinacemi, ačkoli poněkud komplikovanými, zkrátka že to jsou jen produkty mozkové chemie vyvolané „halucinogenní látkou“, něco jako bdělý sen. Oči několika dobrovolníků během sesí kmitaly, což připomínalo rychlé pohyby očí při spánku, když dochází ke snění. Třeba dokáže DMT bdělé snění vyvolávat.

Ovšem naši experimentátoři houževnatě oponovali biologickému vysvětlení, protože popíralo spontánnost, podobnost a nepopíratelnost jejich setkání. Jak by mohl někdo věřit, že v mozkové tkáni existují místa, která při své aktivaci vykouzlí přeprogramování a setkávání s jinými bytostmi? Takový model denního snu by

jistě neuspokojil potřebu dobrovolníků nalézt ve svém zážitku smysl, který by odpovídal něčemu konkrétnímu. Mnozí dokonce komentovali svůj zážitek prohlášením: „Nebyl to sen,“ nebo: „Tohle bych si nemohl vymyslet, ani kdybych chtěl.“

V trochu abstraktnější rovině jsem se pokusil o psychologizující vysvětlení. To zhruba znamená, že tyto zážitky by mohly cosi symbolizovat: přání, strach a nevyřešené problémy. Ale ani vysvětlení pomocí symbolů nebylo o nic víc úspěšné. I tyto lákavé interpretace selhávaly. Mohly by psychedelické vize odrážet nevědomé niterné tendence jako agresivitu či touhu po závislosti?

Někteří účastníci si svůj podivný zážitek vysvětlovali spíše akademicky: „Je to prostě droga.“

Ovšem pro jiné byla potřeba dát svému prožitku smysl nepříjemně naléhavá. Jak mohli proboha něco takového zažít? Způsobila to snad jejich představitost? A jak může představitost vytvořit scénář, který jim připadal reálnější než bdělé vědomí? A pokud to bylo „reálné“, jak má teď člověk žít dál, když ví, že existuje spousta neviditelných světů obývaných inteligentním životem? Kdo jsou tyhle bytosti? Jaký mají vztah k dobrovolníkům teď, po jejich setkání? V určité chvíli jsem se rozhodl opustit svůj redukcující, materialistický přístup „jávímcojeto“. Ne snad proto, aby se mi další a další příběhy lépe poslouchaly, ale alespoň jsem neriskoval, že vše zproblematizuju, když budu zážitky těchto lidí suše interpretovat, jako by šlo o něco normálního. Vysvětlení, interpretace či jakákoli jiná redukce jejich zážitků obvykle způsobila, že se dobrovolník odmlčel, a já tušil, že bych tak mohl přijít o celé a důležité části jejich příběhu. Rozhodl jsem se tedy neodrazovat je od dalšího mluvení.

A rovněž jsem se rozhodl zaexperimentovat, totiž že budu s našimi dobrovolníky jednat, jako kdyby světy, které navštívili, byly i s jejich obyvateli reálné, stejně reálné jako pokoj 531, nemocniční postel, naše sestra a já. Znamenalo to pro mě daleko větší volnost – budu moci odpovídat s větší mírou empatie a uvidím, co se stane – a také možnost začít nově přemýšlet, jak neuvěřitelně podobným příběhům našich experimentátorů porozumět.

Bylo ovšem velmi obtížné reagovat na zprávy o kontaktu s jinými bytostmi. Začal jsem se podezírat, jestli jsem nepropadl určitému druhu kolektivní psychózy.

Naši dobrovolníci se mezi tím, co se na našich dodatečných setkáních doslechli o podobných setkáních od svých kolegů, rozhodli vytvořit skupinu, která by se scházela každý měsíc nebo dva. Proč? „O těchto věcech nemůžu s nikým hovořit.“

„Nikdo by tomu nerozuměl. Je to příliš podivné.“

„Chci si připomínat, že jsem nepřišel o rozum.“

14. Skrze závoj II

Tato kapitola popisuje dva z nejkompexnějších případů setkání s bytostmi, na které jsme během našeho výzkumu v Novém Mexiku narazili. Přestože jsou kvalitativně podobné zprávám, o nichž hovořila předchozí kapitola, jsou mimořádné – a to díky smyslu pro detail a vyhraněnému osobnímu názoru dobrovolníků – Rexe a Sáry. Jejich příběhy ilustrují, jak dalece nás dokáže DMT, molekula duše, přenést do světů a vizí, které jsme si ani nedokázali představit. Tyto zvláštní záznamy jsou absolutně neočekávanou sérií hlubokých zážitků.

Setkání našich experimentátorů s jinými bytostmi ve mně vyvolaly zmatek a dohady, kam nás molekula duše unáší. Právě tehdy jsem začal uvažovat, jestli mi výzkum nezačíná přerůstat přes hlavu. Zážitky byly totiž takové, až se zdálo, že můj způsob myšlení, mozek a nazírání reality jsou příliš omezené, než aby dokázaly vstřebat a uchovat povahu toho, čím prošli dobrovolníci jako Rex a Sára. Také jsem kvůli nim musel zauvažovat, jestli jsme jim schopni poskytnout patřičnou podporu, pomoc a porozumění – přeci jen se potřebovali se svými setkáními s jinými světy nějak vyrovnat a vstřebat je. Neotevřeli jsme náhodou Pandořinu skříňku? Jak budou naši lidé dál žít, poté, co byli konfrontováni s nevysvětlitelnou, ale přesvědčivou realitou? Co bychom jim měli říci, abychom jim pomohli utřídit si zmatek pocitů a myšlenek?

Sára byla experimentátorkou DMT-34 a Rex DMT-42. Rozhodli se pro naši studii víc než dva a půl roku po zahájení prvního projektu DMT a náš výzkumný tým se už celkem naučil, přestože to nebylo snadné, jak reagovat, když naši dobrovolníci prožijí setkání s inteligentním životem. Pokud by k takovému druhu sese docházelo dříve, nemuseli bychom být ještě schopni chápavé a vstřícné odezvy, protože jsme tuto oblast neznali úplně a do detailu.

Příběhy Rexe a Sáry jsou možná mimořádné právě proto, že oba dokázali svou nedůvěru rychle potlačit, když jim molekula duše otevřela dveře k neviditelným světům a představila je obyvatelům těchto míst. Oba toho hodně zažili a měli mimořádnou schopnost o tom vtipkovat i v dramatických a stresujících situacích. Rex i Sára do nich vstupovali s úmyslem poznat cokoli nového, co jim takové zážitky mohou přinést; nehleděli na obtíže a vše se snažili pokud možno vyrovnaně přijímat.

Rexovi bylo tehdy 40 let. Přestože pracoval v ozbrojených složkách, poznal PCP čili andělský prach v domnění, že jde o THC, aktivní součást marihuany. Výsledkem této zkušenosti byla psychóza a týdenní psychiatrická hospitalizace. Několik let studoval střední školu, ale s finančními těžkostmi a bez střechy nad hlavou studia předčasně ukončil. Po rozvodu ve svých dvaceti letech trpěl jistou dobu depresemi. Ale i přesto byl v současné době emocionálně zdravý a my jsme nepochybovali, že naše experimenty zvládne.

Rex vypadal jako drsný muž, ale měl mnohem jemnější způsoby, než jaké se

podobnému typu muže přisuzují. Tmavé oči, vlasy a knír zvýrazňovaly jeho bledou pleť. Byl jediným z dobrovolníků, kdo se na mě obracel častěji „dr. Strassman“ než „Ricku“, jak činili ostatní. Přestože byl tesař, jeho literární práce mu vynesly řadu ocenění. Nezaujatě se zajímal o pohanské náboženství Wicca, resp. o přírodní praktiky a tento kult.

A proč se Rex našeho výzkumu zúčastnil: „Chtěl bych prozkoumat potenciál své mysli, povahu skutečné a vnímané reality a našeho vztahu k realitě a k Bohu. Doufám, že lépe poznám alespoň sebe.“

Rexova reakce na první dávku DMT, ostrou nízkou, byla překvapivě silná a já věděl, že druhý den by pro něj mohl být hodně náročný. Po 5 minutách po injekci slabé dávky řekl:

Bzučelo to tam. Nedokážu říct, jestli to byla klimatizace. Pak jsem cítil, jako by se najednou objevil nějaký mimozemský tvor nebo tvorové, asi humanoidní. Okolo nich se točily zákruty barev, které tvořily jejich obrysy, kopírovaly jejich tvar. Co jsem četl, očekával bych nějaké zlomyslné skřítky, vůbec ne něco takového.

Postel mě tlačila, bylo to nepohodlné, znepokojující. Pak mě něco sevřelo na hrudi. Ten pocit se zpřítomnil v mimozemšťana. Pokoušel jsem se s ním navázat kontakt a uvolnit se. Zdálo se, že on má sebe sama pod kontrolou mnohem více než já. A zajímal se o můj strach a o mě.

Na ten pocit si vzpomínám, zažil jsem ho jako dítě. Když jsem byl nešťastný a potřeboval jsem si ulevit, říkal jsem si: Nejhorší, co se ti může stát, je, že půjdeš k Bohu.

Věděl jsem, že následující den by mohl prožít zásadní a nejsilnější kontakt s bytostmi, které už potkal. Bylo korektní ho varovat, připravit ho co nejlépe a využít k tomu prožitky jiných lidí. Přesto znělo dost podivně, když jsem řekl:

„Zdá se, že se zajímají o vás a o lidi vůbec, o jejich pocity.“

Pokusil se o ležérnost:

To je teda super.

„Připravte se na to, že vás zítra rozkrájejí na kousky. Vím, že to je krutá představa, ale zdá se, že by vás mohla čekat opravdu drsná výprava.“

Následujícího rána jsem se probudil hodně nervózní. Jak to Rex zvládne? Oba dva jsme už byli vystrašení jeho reakcí na dávku, která byla jen osminou té dnešní.

Přešli jsme rovnou k věci. On řekl: „Myslím, že mi nejvíc vadí závrať, asi mi bude špatně.“

Jeho komentář mě upomenul na tibetskou meditační techniku, kterou jsem se před mnoha lety učil. Tato metoda byla jednoduchá – spočívala v opakovaném tázání se sebe sama: „Jsem tohle já?“ Ať už odpovíte jakkoli – „tohle je moje tělo“, „tohle je má práce“, „tohle jsou moje vztahy“, je důležité se tázat znovu a znovu: „Jsem *tohle* opravdu já?“ Vaše tělo, mysl, identita, názory, pocity, všechno začne mizet. Tahle meditace na mě kdysi tak zapůsobila, že jsem se musel vyzvracet.

Nedivil bych se, kdyby se něco podobného stalo Rexovi: „Někdy mohou mít nevolnost a závrať vztah k něčemu, co si nechcete připustit, třeba k něčemu

hlubokému, ale zřejmému. Stalo se v těchto dnech něco důležitého, na co ale nechcete myslet?“

„Rozešel jsem se svou přítelkyní, asi před šesti týdny, a dnes ráno jsem jí zavolał. Nevím, jestli jsem udělal dobře, když jsem se s ní rozešel.“

Ženy. Vztahy. Jistota a důvěra.

„A co takhle oženit se? Co byste tomu říkal?“

„Diagnostikovali u ní paranoidní schizofrenii. Bylo to s ní hrozné. Dělala mi hrozné věci.“

Nastal čas pokročít dál. Nadhodil jsem proto: „Takže vám v cestě stojí strach se odevzdat. Takové odevzdání by pro vás znamenalo, že by vás zneužíval někdo, kdo je úplně šílený.“

„Ano.“ Konečně navázal: „Moc mě mrzí, jak jsem na DMT fyzicky reagoval, až se mi zdálo, že onemocním a zemřu na antipatii, kterou to ve mně vyvolalo. Nedivil bych se, měl jsem hrozný tlak v hrudníku a hlavě.“

Rozhodl jsem se, že se budu soustředit na Rexovy emoce, nikoli na to, jak je jeho tělo symbolicky zpracovává. Byl jsem proto naléhavější: „Téma odevzdání je důležité. Odevzdat se sám sobě a poté se odevzdat tomu, že přestanete být sám sebou, což skutečně nastane. Pokuste se odevzdat víře, že na vás budeme dávat pozor a nijak vás nezneužijeme, až budete potřebovat pomoc.“

Chvíli jsme si na toto téma ještě povídali a za půl hodiny se Rex zdál mnohem klidnější. Zato mně bylo špatně od žaludku a hlava mi třeštila. Jako by se Rex svého strachu zbavil, ale já ho od něj převzal. Navrhl jsem, že je možná správný okamžik začít. Rychle jsem vyšel na chodbu, několikrát jí přešel tam a zpátky, v koupelně jsem si opláchl obličej studenou vodou a pak jsem se teprve cítil relativně v pořádku.

Rex prvních několik minut po injekci ležel velmi klidně. Hledím do svého záznamníku a čtu si poznámku, jakou jsem si toho rána zapsal, když jsem ho tak viděl: „Díkybohu.“

V 7. minutě se mu na krku začala objevovat vyrážka. Laura ukázala na ampuli antihistaminu, kterou měla po ruce pro případ, že by se vyrážka zhoršila, nebo kdyby alergická reakce zasáhla plíce. Mohl být velmi alergicky citlivý. Jako kdyby vycítil naše napětí, natáhl levou ruku a Laura se jí chopila.

V10. minutě si Rex sundal stínítko a spustil: *Když jsem se poprvé ponořil, byli všude okolo mě tvorové připomínající hmyz. Určitě se pokoušeli ke mně dostat. Já bojoval proti tomu, abych neztratil pojem, kdo jsem nebo kým jsem byl. Čím víc jsem bojoval, tím démoničtější byli a pokoušeli se proniknout do mé psýché a mého bytí. Nakonec jsem se začal rozpadat na kousky, protože už jsem nedokázal držet pohromadě. Přitom jsem ulpíval na myšlence, že všechno je Bůh a Bůh je láska a já se dávám Bohu a Boží lásce, protože bylo jisté, že umírám. Když jsem svou smrt přijal a odevzdal se Boží lásce, začali se hmyzáci žít mým srdcem, požírali pocity lásky a odevzdání.*

Není to jako LSD. Věci byly opravdu blízko u mě, ve srovnání s pocitem prostoru po LSD. Tady jsem žádný pocit prostoru neměl. Všechno bylo blízko. Nikdy jsem nic takového neviděl. Zajímali se o moje pocity. Když jsem se

nevzdával své poslední myšlenky, že Bůh je láska, říkali „I tady? I tady?“ A já: Ano, jistě.“ Byli potichu, ale já se s nimi v tu samou chvíli miloval. Jásali, když se se mnou milovali.

Netuším, jestli byli mužského nebo ženského pohlaví nebo úplně jiného, ale byli nesmírně cizí, mimozemští, ale ne vysloveně nepřijemně. S jistotou vím, že manipulovali s mou DNA, že měnili její strukturu.

A pak začali mizet. Nechtěli, abych odešel.

Vybabilo se mi mnoho předchozích příběhů a řekl jsem: „Ano, zajímáme je my a naše emoce. A nechtějí, abychom odešli.“

Ten prožitek byl nesmírně intenzivní, skoro neporazitelný. Čím víc jsem bojoval, tím víc se mi tvary jevily děsivější. Po tomhle budu potřebovat nějakou psychoterapii – milovat se s hmyzem!

Stále jsem se pokoušel nějak psychologicky vysvětlit ty zvláštní experimenty, které bytosti s návštěvníkem prováděli, a proto jsem zareagoval: „Jde o to, že jsou ve vás strachy, že máte své hranice.“

Rex to nechtěl příliš rozvádět.

Hm. Možná. Nevím. Byla to neverbální komunikace. „I tady I tady?“ nebylo řečeno slovy. Byla to empatická komunikace, telepatická.

Asi v 28. minutě se zdálo, že je Rex už úplně „zpátky“. „Jak se cítíte teď?“ „Právě teď? Moje tělo mi nepřípadá moje. Jako by bylo prostoupeno něčím z jiné dimenze. Cítím, že jsem něčím nasáknutý. „Myslíte emocionálně?“

Emocionálně, emocionálně... jsem lehce v euforii. „Jste rád, že jste naživu?“

Zasmál se a trochu víc zaostřil pohled, když se na mě podíval: Ano! Jsem rád, že jsem naživu!

„Možná jste zemřel, když na vás hodovali. Nepřekvapilo by mě to. Toho by se zalekla většina lidí.“

Je to pravda, je to tak. Záleží na člověku, mě to dohnalo až na okraj. Jsem to já? Nebo něco jiného? Ani teď nevím. Vůbec netuším, odkud se všechny ty věci vzaly.

Jak bylo v takových případech časté, dotazník pomohl Rexovi vybavit si několik prázdných míst své sese. Zopakoval to, co uvedlo mnoho jiných dobrovolníků, když přemýšleli, zda bylo střetnutí s bytostmi z jiného světa reálné.

Tahle otázka, jestli tomu rozumím – nevím. Mám své hranice. Byl jsem schopen všechno s dostatečnou jasností pozorovat. Necítil jsem se ani zkamenělý, ani intoxikovaný; prostě se to dělo.

S Rexem jsme pokračovali ve spolupráci na několika pilotních experimentech pinodolového projektu. Nejdřív měl dostat dávku DMT. Jakmile by se dostavily účinky, měl dostat orální dávku pinodolu a pak tu samou dávku DMT o 90 minut později, tedy v okamžiku, kdy má pinodol největší účinky na receptory serotoninu.

Dávky 0,05 a 0,1 mg/kg DMT bez a pak s pinodolem proběhly v podstatě bez mimořádných zážitků. Využili jsme času a probrali jsme znovu jeho setkání s hoduujícími mimozemskými hmyzáky, s nimiž se setkal při velké dávce.

Mám teď pocit, že tam bylo něco víc, k čemu v normálním životě nemůžu

proniknout. Myslím, že jde o pocit kontaktu s mimozemšťany. Asi na takový kontakt čekám, doufám v něj. Celý život. A najednou byl tady.

Musel jsem se zeptat: „Jaké povahy byl ten sex s mimozemšťany? Řekl byste, že se podobal normálnímu sexu nebo šlo spíš o pocit?“ *Bylo to pozitivní a teplé. Možná jako posexuální stav, pocit života, bdělosti, vzrušení.*

S Rexem jsme se pak setkali při dvou dávkách 0,2 mg/kg – jedné s pinodolem a jedné bez. Při první dávce vypadal mírně rozrušeně:

Všiml jsem si intenzivního pulzujícího bzučivého zvuku a vibrace – tak se bytosti DMT pokoušely se mnou komunikovat. Byly tu a něco se mnou dělaly, dělaly se mnou pokusy. Viděl jsem zlověstnou tvář, ale pak mě jeden z nich začal uklidňovat. Poté se okolo mě otevřel prostor, se stroji a bytostmi. Vypadalo to jako v nějakém prostoru za černou dírou. Zářivé psychedelické barvy vytvářely těm strojům a bytostem kontrastní obrysy. Prostor se táhl donekonečna. Sdílely ho se mnou, dovolily mi se na to všechno dívat. Byla tam žena, samička. Cítil jsem se, jako bych umíral, pak se objevila ona a utěšila mě. Byla mým průvodcem a ukázala mi všechno zblízka. Když jsem byl s ní, měl jsem pocit hlubokého uvolnění a klidu.

Byl jsem rád, že konečně našel v průběhu sese nějakou oporu:

„Konečně přítel!“

Ano. Měla protáhlou hlavu. Myslím, že mi strážci bránili, abych ji spatřil.

Znovu jsem se pokusil interpretovat jeho zážitek psychologicky a řekl jsem: „Ti strážci byli výplodem vaší vlastní mysli. Přesně to, co vám obvykle brání vidět.“

A stejně jako minule Rex mírně polemizoval:

Já vím, ale vypadaly ještě jako něco trochu jiného. Vypadaly jako strážci, ale jako strážci brány.

A pokračoval:

Jejich komunikace pronikla do mě, tak intenzivně. Nemohl jsem to potlačit. Byly tam paprsky psychedelického žlutého světla, které vycházelo z tváře bytosti, co mě utěšovala. Pokoušela se se mnou komunikovat. Jako by jí na mně hodně záleželo, na tom, jak to prožívám. Uviděl jsem cosi se zelenou konturou. Rotovalo to a něco dělalo. Zdálo se, že mi bytost ukazuje, jak se to používá. Připomínalo to počítačový terminál. Myslím, že po mně chtěla, abych s ní zkusil pomocí toho zařízení komunikovat. Ale to jsem nedokázal.

Pokračovali jsme se asi za 90 minut. Věděli jsme, že tato dávka, 0,4 mg/kg DMT s pinodolem, by mohla být nejintenzivnějším zážitkem, jaký kdy Rex podstoupil. Varoval jsem ho: „Uvažte, jak velmi intenzivní byl váš zážitek s 0,2 mg/kg, asi dost divoký. Jste připraven?“

Myslím, že ano!

Když jsme měřili Rexův tlak ve 2. minutě, byl poměrně vysoký, 180/130, a já gestikuloval na Lauru, ať ho naměří i po 3 minutách. Byl stále vysoký a tep se zpomalil, což je normální fyziologický obranný mechanismus, kdy se mozek a další orgány chrání před příliš vysokým tlakem. Jinak vypadal Rex dobře.

Po 5 minutách měl diastolický tlak stále ještě víc než 105. Pomyslel jsem si: Tohle je velmi silná reakce. Po 12 minutách si sundal stínítko, vypadal šokovaně:

Měl jsem opravdu velmi podivný zážitek. Trochu mi připomínal horkou lázeň. „Je vám teplo?“

Hm, trochu. Spíš jako bych dřímal. Předměty v pokoji vypadají legračně. Když to přišlo, bylo to opravdu silné. Myslel jsem, že to bude trvat a trvat a nikdy to neodejde. Ocítl jsem se na stejném místě, všechno osvětlovala neonová světla. Prostor v obrovském nekonečném úlu. Všude jsem viděl inteligentní hmyzáky. Jednalo se o jakýsi hypertechnologický prostor.

Zvedl pravou ruku k obličeji, pohlédl na ni a zasmál se.

V jednom okamžiku jsem cítil vlhkou látku, kterou jsem měl omotanou okolo těla. Oni ji na mě navlhčili. Všechno působilo přátelsky. Nemyslím, že jsem ztratil vědomí, ale teď už to nedokážu vyvolat.

Zadíval se na strop, byl vyčerpaný.

Je mi líto, doktore. Nemůžu si vzpomenout.

„To je v pořádku. Vrátil jste se. To je nejdůležitější.“

Namáhavě pokračoval.

Jeden byl se mnou, na mojí straně. A úplně stejně to tam pulzovalo a vibrovalo. Chtěli, abych se k nim přidal, abych s nimi zůstal. Byl jsem v pokušení.

„Možná se blížíte k tomu, na co si nemůžete vzpomenout.“

Díval jsem se dolů na koridor, který se táhl do dálky. Tam někde jsem se ztratil. Bzučení a kaleidoskopické obrazce byly intenzivní a trvaly dlouho. Pak se to zvedlo a já se ocítl v úlu. Byl tam jiný, který mi pomáhal, jiný než ten, kterého jsem viděl předtím.

Byl velmi inteligentní. Ne úplně člověk. Nebyl jako včela, ale připomínal ji. Ukazoval mi úl. Byl nesmírně přátelský a já cítil teplou senzuaální energii, která úlem prostupovala. Cítil jsem, jaká to musí být nádhera, žít v tak milujícím a cituplném prostředí, jako je tohle. Řekl mi, že se tady nachází naše budoucnost. Nevím, proč to řekl ani co tím myslel, jestli je to dobré, nebo ne. Kdy ž jsem se vracel, přistihl jsem se, že si říkám: Chci si to pamatovat. Nechci na to zapomenout. Ale zapomněl jsem.

Kde byl Rex? Kdo byli ti hmyzáci, kteří se o něj tak zajímali, navazovali s ním složitý kontakt – požírali ho a hodovali na něm, ale byli také milující a dodávali mu energii? Můj pokus najít nějaké psychologické vysvětlení nebyl úspěšný, což se obvykle u dobrovolníků stávalo, když jsem jim takové interpretace nabízel.

Rex se se svými zážitky smířil a snažil se je propojit se svými stále komplexnějšími sny plnými symbolů, které se mu začaly zdát a jimž se snažil porozumět. Také se začal zajímat o kvalitní literaturu o psychedelických rostlinách a houbách.

Než nadešel jeho poslední den v pinodolové studii, požádal mě, ať se podívám na jeho mateřské znaménko na noze – začínalo se podebírat. Nakázal jsem mu bez prodlení konzultaci s dermatologem, a ten diagnostikoval maligní melanom. Rex se pak nemohl účastnit žádné další studie, dokud se léčil s rakovinou. Naštěstí se melanom nerozšířil a Rex byl úspěšně vyléčen jednoduchým operativním odstraněním nádoru. V té době jsem ovšem již Nové Mexiko opustil.

Sára přistoupila k projektu DMT, když jí bylo 42 let. Žila se svým druhým manželem Kevinem, měli spolu jedno malé dítě a dvě starší z prvního manželství. Sára pracovala na volné noze, psala a pokoušela se dokončit školu. Byla to dobře stavěná rusovláška s hezkýma modrýma očima. Měla přímé vystupování a rozpustilý úsměv se jí rozléval po tváři, ať se hovořilo na jakékoli téma.

Sára pravděpodobně trpěla ze všech dobrovolníků nejvážnějšími depresemi, a když jí bylo něco přes dvacet, předávkovala se léky na uklidnění. Po tomto pokusu o sebevraždu byla dva týdny proti své vůli hospitalizována a následně užívala několik let antidepressiva. I tak měla teď stále dobrou náladu, i bez jakýchkoli léků, byla jedním z nejspokojenějších dobrovolníků a byla schopna hlubokých nazření.

Sára nám řekla, že ji jednou navštívil „anděl“, když měla jako dítě vysokou horečku, a nyní že je v kontaktu s „spirituálními průvodci“, s nimiž rozmlouvá, když potřebuje radu a oporu. Považovala se za „citlivější vůči léčivým a psychickým energiím, než je mnoho jiných lidí“. Sára praktikovala kult Wicca, podobně jako Rex, a právě díky této náboženské komunitě se znali.

Sára se rozhodla účastnit této studie kvůli „osobnímu porozumění a rozšíření svého vědomí. Doufám, že se dostanu hlouběji v pochopení sebe sama a vztahu k vesmíru a neviditelným světům.“ Její strach spočíval v tom, že se „ztratila v propasti a neměla dost odvahy, aby takové proměně dokázala čelit“.

Sárin zážitek po nízké dávce byl typický – jako u jiných, bylo to příjemné, uvolňující a cítila, že jí toho ještě hodně čeká. Další den ale vysokou dávku prožívala velmi intenzivně. Vraťme se k jejím poznámkám, které mi poslala týden po sezení:

Rick řekl: „V pořádku, tak začneme asi za patnáct vteřin.“ Měl chladnou ruku, držel mě, poslední útěšné spojení s realitou. Pokoušela jsem se počítat úder srdce, vykonávat nějakou intelektuální činnost. Stačila jsem napočítat do tří.

Slyšela jsem nějaký zvuk, jako bzučení, které se měnilo v syčení, a pak jsem byla vysáta z těla takovou rychlostí, takovou silou, jakoby rychlostí světla. Barvy byly agresivní, děsivé: cítila jsem je, jako by mě mohly strávit, jak jsem letěla světelnou rychlostí transportérem do té kosmické psychedelické bzučící pily. Byla jsem vyděšená. Cítila jsem se opuštěná. Úplně a naprosto ztracená. Nikdy jsem nebyla tak sama. Jak můžu popsat, jak se cítí někdo, kdo ví, že je ve vesmíru úplně sám?

Slyšela jsem zvuky: zvonivý zpěv, jakoby andělské hlasy. Ale nepůsobilo to nijak příjemně. Spíše neosobně, a o mě se to nezajímalo. Byla to zkrátka jen součást toho všeho hlučného vysávání vesmírnou vývěvou. Připadalo mi, jako bych přecházela z života ve fyzickém těle do říše života v podobě energie bez těla. Má osobní podstata byla tím jediným v prázdnotě, tam, kde duše čekají na nové zrození. Ocitla jsem se na místě, kde neexistovaly žádné fyzické životní formy, jen barvy a zvuky. Zpívající andělé mě jen pozorovali, neutěšovali. Ale i když mě neutěšovali, zůstal ve mně neuvěřitelný pocit lásky.

Nějaká mužská bytost se se mnou pokusila komunikovat, ale já jsem

nerozuměla. Pokusila jsem se myslet a zeptala se: „Cože?“ Odpověď zněla zkomoleně. Pokoušelo se mi to (nebo on) říct, že něco uvidím. Ale co? Zkusila jsem se zeptat: „Budu vědět, až to uvidím?“ Bytost mi řekla, že jistě něco uvidím. Snad světlo na horizontu, které bude zářit v temnotě? Pak se ozval silný burácivý zvuk. Vyrušil ten hlas a já poznala, že je to letadlo „venku“. Vracela jsem se. Hlas umkl.

Na začátku mi připadalo, že mi tuhne obličej, ztuhl, zamračil se. Pak jsem ucítila, jak se nafukuje pás na měření krevního tlaku. Zbytek mého těla se vrátil a pak už jsem věděla, že jsem zpátky úplně. Sundala jsem si stínítko z očí. Cítila jsem hlubokou a pronikavou lásku k Lauře a Rickovi, které jsem uviděla jako první. Pak jsem otočila hlavu, abych se podívala na Kevina. Nádherně se mi ulevilo.

Sára přišla i na studii tolerance. O tomto pozoruhodném dni nechme opět promluvit její záznamy; nemusíme k nim nic dodávat. První dávka:

První dávka se odehrávala ve znamení spousty propletených barev. Byla jsem ustrašená, ale říkala jsem si: Uvolni se, uklidni, těš se z toho. A pak jsem uviděla něco, co můžu popsat jenom jako scénu připomínající kasino v Las Vegas – samá vířící a oslnivá světla. Byla jsem poněkud nesvá. Očekávala jsem hluboký spirituální zážitek, a setkám se s Las Vegas! Ale pak na pocity zklamání nebylo moc času, „vplula“ jsem tam a uviděla klauny. Vypadali trochu jako hračky nebo loutky. Nemohla jsem překonat nutkání začít se smát. Nejdřív mi to připadalo nevhodné, ale nemohla jsem se udržet, když jsem se klauny pozorovala, a tak jsem se hlasitě rozesmála.

Rick mi řekl, že klauni jsou častým obrazem. Doslova řekl: „Ach, vy jste viděla klauny?“ – jako kdyby to byli staří přátelé. A pak dodal: „Ano, je s nimi legrace.“ Cítila jsem se klidněji, už jsem neměla strach.

Druhá dávka:

Tentokrát mi roztačené barvy připadaly téměř důvěrně známé. Najednou se v jejich vzorech objevila pulzující „substance“. Bude to znít podivně, když to popíšu jako „rolničku“. Pokusila jsem se ji následovat. Nejdřív to bylo nepříjemné, protože jsem nevěděla, jestli najdu cestu zpátky. V tom okamžiku, kdy jsem své mysl začala vysvětlovat, že tam za ní jít nechci, začalo DMT odcházet a já už nebyla ani schopná ji následovat. Řekla jsem: „Nemůžu teď s tebou jít. Vidíš, chtějí mě zpátky.“ Nezdálo se, že by se urazila, a naopak mě provázela až tam, kde jsem cítila hranici. Připadalo mi, jako by mě to na rozloučenou pozdravilo. Návrat byl pomalý a sundat si stínítko z očí nebylo příjemné.

Oči všech se oslnivě leskly, když jsem se na ně podívala!

Věděl jsem, že Sára došla až na samou hranici nějakého prozření, ale že jí silná reakce na barevné halucinace neumožnila vše plně prožít.

„Můžete svůj kontakt s těmi barvami omezit, zkrátit? Musíte-li se na ně dívat, mohla byste se možná pokusit reakce na ně potlačit.“

Zeptala se: „Měla bych doufat a snažit se třeba o malé pulzující a zářící stvoření následovat?“

„Nejlepší bude, když nebudete mít žádné úmysly. Pokud máte nějaký záměr a on se neuskuteční, jako byste dostala ránu, budete opět reagovat ústupem. Jen se

teď pěkně soustřeďte na své tělo, jak leží v posteli, a pokuste se na nic nemyslet.“

Kývla, všichni jsme se odmlčeli, podívali se z okna a všimli si krásy mrakodrapů tyčících se proti jarnímu nebi.

Sára vypadala vyčerpaně.

Třetí dávka:

Uvědomila jsem si, že Rick má pravdu, že nejintenzivnější částí každé sese bylo, že jsem se zapletla do těch barev. Tentokrát jsem byla na „druhou stranu“ vysáta velice rychle. Ocítla jsem se na okraji temna. Najednou se tu objevily bytosti. Měly pláštěnky, jako by byly jen siluety. Byly rády, že mě vidí. Daly najevo, že se mnou už byly v kontaktu – všechny, jako celek. Zdály se potěšeny, že jsme tento způsob „cestování“ objevily. Cítila jsem se jako duchovní hledač, který se ocitl příliš daleko, a místo aby se setkal se spirituálním světem, přejel cíl svého určení a přistál na jiné planetě.

Chtěly víc poznat naše fyzická těla. Řekly mi, že lidé existují na mnoha úrovních. V okamžiku, kdy se měřil tlak a nabírala krev, jsem potřebovala znovu navázat spojení se svým tělem. Jako kdyby to dělali oni, a nikoli Laura, jako by ty bytosti sbíraly informace a měly radost, že jim pomáhám. Měly jsme něco společného. Řekly mi, abych „objala mír“.

Sama jsem rozeznala, kdy od nich jakoby sklouzávám pryč, jak látka přestávala účinkovat. Když jsem se začala vracet, viděla jsem věci z jejich světa, které opravdu nedokážu popsat. Připadala jsem si jako tichomořské národy, které nejdřív uviděly jen malé čluny kapitána Cooka, a velkou loď si prohlédly, teprve když se jí dotkly a vyšplhaly na palubu.

Vrátit se bylo náročné. Připadala jsem si ztracená, ale cítila jsem, jak mě ven táhne Kevinova láska, a šla jsem za ní.

Můj zápisník uvádí, že Sára pak odešla do koupelny. Když se vrátila, řekla: „Jsem unavená, ale připravená na čtvrtou dávku.“

„To je poslední dávka. Můžete do toho jít naplno.“

Kevin dodal: „Když si budeš jistá, že se dokážeš vrátit.“

V 5. minutě se jí krevní tlak a tep zvýšil výrazněji než u předchozích dávek, a dokonce byl vyšší než v čase 2 minut, kdy většina lidí obvykle reaguje nejsilněji. Bylo u ní obvyklé, že se překonává, ale co se děje, jsme se dozvěděli až dodatečně. Po 10 minutách, jak říkají mé zápisky, zašeptala:

Máme věci, které můžete mít i vy. Duchovno... Tak pospěšte. Sem, sem. Tohle dělám pro vás. Tam, tam, tudy můžete ven.

Sařin zápis o čtvrté dávce říká:

Vydala jsem se přímo do hlubin prostoru. Oni věděli, že přicházím zpět a byli na mě připraveni. Řekli mi, že je tu mnoho věcí, které by mohli s námi sdílet, pokud se naučíme, jak s nimi prodloužit kontakt. Opět ode mě něco chtěli, ne přímo fyzickou informaci. Zajímaly je emoce a pocity. Řekla jsem jim: „Máme něco, co bychom vám mohli dát. Duchovno.“ Asi jsem ve skutečnosti myslela lásku. Pokusila jsem se vymyslet, jak to udělat. Cítila jsem obrovskou energii, jasně

růžové světlo s bílým okrajem, linoucí se někde nalevo ode mě. Věděla jsem, že je to spirituální energie a láska. Oni byli napravo, takže jsem natáhla ruce napříč vesmírem a vytvořila most. Nechala jsem energii projít ode mě k nim. Řekla jsem něco jako: „Podívejte, tohle dělám pro vás. Máte to. „Byli vděční. Na mě mezitím přestávalo DMT účinkovat, ztrácela jsem výšku. Musela jsem zpátky.

Byla jsem trochu zklamaná, že jsem během své cesty prožívala „dávání se“, místo abych zakusila spirituální osvícení. Měla jsem nejdřív požádat o něco, co bych si odnesla s sebou? Asi bych se v roli pozemského spirituálního posla necítila dobře. Ale dělala jsem, co jsem mohla. Odjakživa jsem věděla, že nejsme ve vesmíru sami. Ale myslela jsem si, že jediný způsob, jak s nimi prožít kontakt, je setkání s létajícím taliírem venku. Nikdy mě nenapadlo, že bych se s nimi mohla potkat v našem vlastním prostoru uvnitř. Myslela jsem si, že jedině, s čím bych se mohla setkat, by odpovídalo našim vlastním archetypům a mytologii. Očekávala jsem duchovní průvodce a anděly. Nikoli mimozemské životní formy.

Můj vlastní zápisník k této malé výměně na konci její sese zaznamenal:

Viděla jsem nějaké zařízení nebo něco, tyčinky, z nichž odkapávaly slzy. Vypadalo to strojově. „Třeba to byl stroj.“

Sáříny poznámky popisují její stav myslí po těchto sezeních následovně:

„Je obtížné se tím vším prodrat ven. Bylo to skutečné? Jistěže to vypadalo skutečně, ale tak je tomu i u snů, když se nám zdají. Ale něčím se to od snů lišilo, i když mám někdy sny úplně jasně.

Byly tam opravdu jiné živé bytosti? Opravdu jsem jim předala všechnu sílu své lásky a spirituality? A co mě poněkud zneklidňuje – mohli si mě nějak označit? Pozorovali mě nějak? Zdá se mi to celé trochu bláznivé a jsem z toho zmatená. A ještě hůř, cítím se díky této zkušenosti izolovaná. Jak by mi pomohl porozumět někdo jiný, někdo, kdo tam nebyl? Možná s tím budu mít problémy. Víím jistě, že to změnilo můj život. Co si s tím teď počnu? Jak dokážu něco tak velkého držet v sobě?“Než jsem začal s DMT experimentovat, nebyl jsem nijak obeznámen s literaturou o tzv. „únosech mimozemšťany“ – stejně jako mnoho našich dobrovolníků. Nevěděl jsem o tom skoro nic a ani jsem netoužil vědět víc. Domníval jsem se, že je to téma trochu vzdálené a že s naší studií příliš nesouvisí. Ale vzhledem k tomu, že jsme vyslechli tolik příběhů o setkáních s mimozemskými bytostmi, nemůžu s poznáváním tohoto důležitého fenoménu déle otálet. Na základě nových informací jsem si potřeboval utvořit nový názor na zážitky kontaktu s „mimozemskými živými tvory“.

Zaměříme se na tolik rozšířené zprávy o „únosech mimozemšťany“. Jistě, existuje děsivá podobnost mezi kontakty, které se uskutečnily přirozeně, a kontakty, o nichž jsme se dozvěděli během naší studie. Tato pozoruhodná podobnost mě možná přesvědčila o přijetí svého původního předpokladu, že zážitky únosu mimozemšťany jsou možné díky vysokým hladinám DMT v mozku. Může k tomu dojít zcela spontánně, pokud je epifýza aktivována k syntéze DMT, a to skrze mechanismy, které jsem popsál dříve. A to samé platí, pokud je DMT podáno ve velké dávce zvenčí, jako v naší studii.

Naše současná civilizace je fascinovaná zážitky únosů mimozemšťany. Psychiatr John Mack publikoval mnoho zpráv těchto „unesených“ lidí, které nazval „zakoušející“ – ve svých knihách *Únos a Pas do kosmu?*⁸¹ „Když k této události dochází,“ říká Mack, „je vědomí oslněno jasným světlem, ohlušeno bzučivými zvuky, podivnými vibracemi těla či paralýzou... nebo se objeví jeden či několik humanoidů nebo podivných lidí připomínajících bytosti.“ Mack upozorňuje na pocit vysokofrekvenčních vibrací, který se opakuje v bezpočtu zpráv, kdy měli „unesení“ pocít, že se dostali kamsi na molekulární úroveň.

Někteří se ocitnou v důvěrně známém prostředí, třeba v „parku s labutěmi“, a z pozadí „vystoupí“ jakási textura. Unesení lidé si také často připadají, že jsou na nějakém vyšetřovacím nebo chirurgickém stole.

Mimozemšťané je mají ve své moci a zkoumají je. I když o tom, jak neočekávané a bizarní procedury podstupují, nemá jejich mysl pochyb. Rovněž svůj zážitek často popisují slovy jako „reálnější než reálno“.

V tomto raném stadiu se objevují různé stupně úzkosti, zejména pokud se člověku zdá, jako by jeho vědomí opustilo tělo. Mnozí tuto zkušenost strachu pociťují samu o sobě jako určitou transformaci. To, že jistý druh násilí podstupují dobrovolně, zdá se měnit povahu jejich zážitku – z negativního na pozitivní. Jednotlivci mohou „doplout“ nebo se nějak dostat „do zakřiveného uzavřeného prostoru, který obsahuje něco, co připomíná počítač nebo jiné technické zařízení“. Jakmile se tam člověk jednou ocitne, pak spatří „podivné bytosti, které se pohybovaly okolo a plnily nějaké úkoly, jimž jsem nemohl plně rozumět“. Unesení obvykle říkají, že viděli tunely naplněné energií a válce světla.

„Typický“ mimozemský tvor vypadá podobně, jak ho zobrazují naše média: velká hlava, šedá kůže, velké oči, malá nebo žádná ústa. Ale Mack píše i o častém výskytu ještěřů, kudlanek a pavouků.

Někteří unesení se domnívají, že prošli určitým druhem neuropsychologického přeprogramování nebo že mezi nimi a bytostmi proběhl nesmírně velký přenos informací. Mimozemšťané komunikují pomocí jazyka univerzálních vizuálních symbolů, méně často zvuky či verbálně.

Lidé po únosu mimozemšťany uvádějí komplikovaný scénář, jak mimozemské bytosti díky svému reprodukčnímu stroji zplodily „hybridy člověka a mimozemšťana“. Mack ale o takové výrobě hybridů uvádí: „Nic proti tomu, že věří, co se jim děje (...) oni to viděli zblízka (...) bývají vyšetřováni, zkoumáni, monitorováni. Někdy zakoušejí zdravotní vyšetření konečniku a stěv a sami mluví o léčení. (...) Při jiných únosech vyprávějí o vsouvání čehosi do mozku – nosem, ušima a očima – a pak cítí, že se jejich psychika mění (...) pod pokožku dostávají implantáty (...) a věří, že je to nějaký druh sledovacího či monitorovacího zařízení.“

Unesení vyprávějí, že „se zdálo, že se ony bytosti vysoce zajímají o naše těla a emoce; zdá se, jako bychom mluvili o andělich, kteří nám závidí naši tělesnost

⁸¹ John E. Mack: *Abduction*, Ballantine, New York 1994; *Passport to the Cosmos*, Crown, New York 1999.

(...) potřebují něco, co jim může dát jen lidská láska“. Takový kontakt může mít dokonce podobu sexuálního setkání mimozemšťana s člověkem. Tyto zážitky se liší od toho, co známe z naší pozemské lásky, „chladem a ztrátou pocitu tělesnosti, vedoucí až k úplné extázi“.

Jak Mack popisuje, „zážitek spojení mezi uneseným a jedním či více mimozemšťany je pro uneseného intenzivním a spojovacím aspektem zážitku (...) první vzpomínky obvykle hovoří o studeném, nezúčastněném kontaktu, při němž mimozemšťané (zejména šedí ještěři nebo kudlankovité bytosti) nechají dotýcnou osobu vcelku bezmocnou“. Unesení lidé se obvykle cítí, jako by tam byl jeden mimozemšťan navíc, s nímž mají nějaký zvláštní vztah. Jako kdyby tento mimozemšťan byl „uvězněn“.

Takový vztah se může později rozvíjet ve stále silnější pocity důvěrnosti, láskyplnou komunikaci, a dokonce v lásku mezi uneseným a mimozemšťanem. Několik Mackových unesených vypovědělo, že byli „pozdraveni“ mimozemšťanem, když se znovu vynořili v jeho realitě; mimozemšťan obvykle telepaticky odpověděl: „Vítej zpátky!“ Někteří vyprávěli o celoživotním setkávání, které začalo již v dětství.

Lidé, kteří únos zažili, často vyprávěli, že bytosti je naléhavě upozorňovaly, že Země je v nebezpečí. Byli prý uneseni právě proto, aby mohli poskytnout reprodukční materiál pro mimozemský projekt vytváření hybridů nebo aby mohly bytosti zprávy o blížící se degradaci prostředí dále rozšířit.

Když Mackova spolupráce s těmito lidmi pokročila, všiml si dalšího obvyklého, možná nejzákladnějšího prvku zážitku únosu – a to právě transformativní či spirituální povahy setkání: „Vjem kolapsu prostoru či času, pocit vstoupení do jiných dimenzí reality či vesmíru (...) pocit spojení se všemi a všim, co bylo stvořeno.“ Unesení lidé mívali pocit, že do této říše patří, jako by měli neodvratitelnou touhu „nevrátit se zpět“. Mnoho jich po tomto zážitku ztrácí strach ze smrti, protože si jsou jisti, že jejich vědomí přežije jejich tělo. Někdy dokonce hrozí, že se člověk chce zabít, aby opět zakusil onen blažený stav, k němuž během únosu dochází.

Podobnost Mackova resumé o únosech mimozemšťanů se natolik podobá zážitkům popisovaným našimi dobrovolníky, až to bere dech. Na druhou stranu, lze se po přečtení posledních dvou kapitol domnívat, že DMT vyvolává „typické“ setkání s mimozemšťany? Kdybychom ale v našich záznamech vynechali zmínku o podávání DMT, nebyly by tyto prožitky od zpráv lidí unesených bytostmi z jiných světů k rozeznání.

Bylo to šokující a nevysvětlitelné, protože kontakt s formami života z jiných dimenzí rozhodně nebyl důvodem, proč se naši dobrovolníci výzkumu účastnili. Nikdy jsem nic takového a navíc s takovou četností nepředpokládal. Naši experimentátoři očekávali spíš transpersonální proměny, mystické a spirituální prožitky. A na ty se teď zaměříme.

15. Smrt a umírání

Od doby, co Raymond Moody vydal v roce 1975 knihu *Život po životě* a Kenneth Ring o pět let později knihu *Život ve smrti*, stal se součástí našeho slovníku výraz „zážitek blízký smrti“. ⁸² Tento vysoce neobvyklý stav změněného vědomí nastává, jestliže tělo čelí okolnostem ohrožujícím život, jako když horolezec padá ze srázu, když tělo začíná umírat, třeba po silném infarktu nebo při utonutí.

Takovýto zážitek lze obvykle charakterizovat pocitem rychlé cesty jakýmsi tunelem, někdy za doprovodu hlasů, zpěvu či hudby. Objevují se tu „přivodci“ – žijící nebo mrtví příbuzní, přátelé, členové rodiny; mohou na sebe vzít i podobu andělů, duchů nebo „pomocníků“. Člověk si může uvědomit, že je opravdu mrtev.

Mnoho lidí hovoří o pocitech velkého klidu a míru, jiní však vyprávějí o hrozivých obrazech a emocích. Někdy dojde k tomu, že člověk „shlédne celý svůj život v jednom okamžiku“ – v uspořádaném a rychlém sledu osobních vzpomínek až po tento koncový okamžik. Někteří se cítí být „vyzýváni“ k návratu do života, protože ještě nenastal jejich čas.

Vrcholem těchto zážitků může být vstoupení do nepopsatelně milujícího a silného bílého světla, které evokuje božstvo, svátost a posvátnost. Lidé se ocitají blízko mystického či spirituálního zážitku, kdy prostor a čas ztrácejí na významu. Ti, u nichž došlo k takovému stavu blízkému smrti, cítí, že je objímá něco většího, než jsou oni sami nebo co si kdy předtím představovali – zdroj veškeré existence. Jsou si jisti, že vědomí existuje i po smrti. Lidé, kteří se dostanou až na mystickou úroveň zážitku, se vracejí s větším pochopením života, méně se bojí smrti a jinak hodnotí své priority – opustili materiální svět a orientují se na svět duchovnější.

Pocit reálnosti, jaký člověk zakusil, je neuvěřitelně silný a obvykle slyšíme již zmíněné: „Bylo to reálnější než realita.“ Pro lidi, kteří se z tohoto zážitku vynoří zpátky, je obtížné jej popsat: „Leží to mimo možnosti jazyka.“

Protože jednou z teorií, která mě k výzkumu DMT motivovala, byla víra, že molekula duše se uvolňuje v epifýze během umírání nebo v blízkosti smrti, zaujatě jsem všem podobným příběhům naslouchal. Pokud by podávání exogenního DMT vyvolávalo podobné stavy, posílilo by to mou hypotézu, že endogenní DMT stavů blízkých smrti účastní. Ovšem jen u dvou experimentátorů, Willow a Carlose, se zdálo, že téma smrti a umírání jejich sesím dominuje. Proto si teď, poté, co je náš výzkum u konce, myslím, že náš původní předpoklad byl naivní.

Problém s očekáváním častých zážitků na hranici smrti u našich dobrovolníků souvisel s celou koncepcí experimentů. Samozřejmě, mnoho našich dobrovolníků zakusilo radikální a úplné odloučení vědomí od těla. Většina z nás by prožila pocit,

⁸² Raymond A. Moody: *Life After Life*, Bantam Books, New York 1988; [česky: *Život po životě*, ze samizdatu upravil Boris Jaroš, Knižní klub, Praha 2005]; Kenneth Ring: *Life at Death – A Scientific Investigation of the Near-Death Experience*, Coward, McCann and Geoghegan, New York 1980

jako bychom umřeli. Jenže naši účastníci takovéto oddělení už měli obvykle za sebou díky nějakému předchozímu psychedelickému zážitku. Věděli, o co jde, když se s tím v našem výzkumném centru znovu setkali. Uvědomovali si, že neumírají ani nejsou blízko smrti, a proto dokázali bez obav a s klidem pozorovat účinky DMT a nenechali se vyvést z rovnováhy. Nepropadali panice, byli soustředění a sledovali vše, co se děje, a také si to často zapamatovali. Během několika málo minut pak začalo působení DMT ochabovat a oni se do svých těl vrátili.

Jistě, pokud by jejich mimotělní stav trval déle než několik minut, a my bychom je proto byli nuceni resuscitovat, pravděpodobně by okusili „klasický“ zážitek blízke smrti. Znovu ale připomínám, že jen dobrovolníci bez zkušeností a předchozí přípravy by ho mohli interpretovat jako smrt nebo stav smrti blízký. Podívejme se na několik příběhů, kdy dobrovolníci svůj zážitek spojovali s tématem smrti. Mnozí se zmínili, že povaha prožitku pod vysokou dávkou DMT „se podobala smrti“, spíše jen náhodou. Pak přejdeme k zážitkům Willow a Carlose a budeme se jim věnovat podrobněji, protože u nich se stala smrt a blízkost smrti ústředním tématem.

Elenina sese s velkou dávkou DMT vykazovala mnoho prvků zážitku duchovního osvětlení. Uslyšíme o nich v následující kapitole. Teď se s vámi podělím o komentář v dopise, který mi napsala rok po uskutečnění studie DMT, jíž se účastnila:

Více než jednou mi poskytla cesta s DMT dar pravého subjektivního poznání fenoménu, který se popisuje v Tibetské knize mrtvých jako „posmrtný mezistav“. Dar tím větší, že vím, že jsem zažila umírání i možnost návratu.

Elenin komentář nebyl jediným, který se zmiňoval o *Tibetské knize mrtvých*.

V tomto pradávnmém textu tibetští buddhisté popisují různé stavy bardo, jimiž člověk prochází od smrti do nového narození v příštím životě. Bardo se někdy charakterizuje jako „přechodový stav“ – mezi životem, smrtí a znovuzrozením. Spousta popisů barda nepopíratelně koresponduje se zprávami získanými od lidí, kteří stav blízky smrti zažili.⁸³

Sean, jehož zážitku duchovního osvětlení se také budeme blíže věnovat v následující kapitole, pronesl jednoho dne, když mi pomáhal nastavit dávkování pro toleranční studii, tuto zajímavou poznámku: *Je to tak vzdálené, tak osudové, tak mimo naši kontrolu, člověk hodně prohlédne. Myslím, že jsme si prošli pocitem, jaké je umírání, úplná bezmoc, bolest. To člověku pomáhá.*

Eli, se kterou jsme se seznámili v kapitole 12, nám po své první velké dávce DMT napsala:

Byla jsem ohromená, cítila jsem, že se držím zpátky. Relaxovala jsem a okolí se

⁸³ W. Y. Evans-Wentz: *Tibetan Book of the Dead*, Oxford University Press, New York 1974); [česky: *Tibetská kniha mrtvých*, např. velmi zdařilý překlad J. Kolmaše z tibetského originálu, Vyšehrad, Praha 1995].

začalo šíleně měnit. Věděla jsem, že procházím prvním bardem smrti, protože jsem tam byla mnohokrát před tím a nic se mi nestalo. Je to stejné jako minule, pomyslela jsem si. Moje bdělé vědomí klidně plynulo a zrodila se v něm následující myšlenka: Moje první křížení chromozomů. Usoudila jsem, že jsem se prolomila ven z času a prostoru, a vůbec nezakouším svůj „normální“ proces umírání nebo něco, co je spjato s nějakým časem v budoucnosti, kdy budu jednoho dne vědět, že právě tohle je okamžik, kde jsem byla, vrátila jsem se, napořád. O několik měsíců později, během jiné studie, Eli řekla: Už dávno se smrti nebojím. Jako kdybyste v jedné minutě byli tady a pak někde jinde, a je to přesně takové, jaké to má být. Takže si myslím, že už jsem to zažila. Tyto experimenty mi pomohly číst v knize Sogyala Rinpocheo Tibetická kniha o životě a smrti.⁸⁴ Víím, co znamená být naprosto volná.

Joseph, devětatřicetiletý obchodník, Ital s indiánskými předky, také upozornil na podobnost svého zážitku pod vlivem DMT se smrtí:

Myslím, že vysoká dávka je jako smrtelné trauma. Vyrazí vás to ven z vašeho těla. Zřejmě jsem pod vlivem DMT odolával smrti nebo nějakému velkému fyzickému „vypadnutí z programu“. Tahle látka by mohla dobře působit na lidi v hospicích nebo na nemocné v terminálním stadiu, kteří by se tak dokázali se smrtí smířit.

Na rozdíl od ostatních dobrovolníků bylo u Willow a Carlose téma smrti a blízkosti smrti během jejich sesí pod velkou dávkou molekuly duše tím hlavním prožitkem. Vraťme se proto k jejich příběhům.

Willow bylo tehdy 39 let. Byla vdaná a žila na venkově. Pracovala jako sociálně-zdravotnická pracovníce a léčila silné narkomany. Spatřovala ironii v tom, že ona sama se účastní takové studie, a ocenila náš slib dodržovat naprostou důvěrnost a anonymitu informací. Willow užila nějaké psychedelikum dvakrát nebo třikrát za rok – dohromady za celý život asi třicetkrát. Souhlasila s účastí na projektu kvůli své „zvědavosti a příležitosti zakusit hlubší nebo vyšší stavy vědomí, získat náhled na své vlastní fungování“.

Willowina nízká ostrá dávka měla nadprůměrně silné účinky. *Nikdy jsem nezažila tolik vizuálních vjemů.*

Varoval jsem ji před následujícím dnem: „Bude to, jako bychom vás shodili z útesu.“

Ráda si představuji, jak se vrhám ze srázu.

Následujícího rána jsme se pustili rovnou do práce, povídali jsme si velice málo. Nebylo ještě ani osm, když měla Willow dávku v žíle. Její tělo sebou trochu škublo.

⁸⁴ Sogyal Rinpoche: *The Tibetan Book of Living and Dying*, HarperSanFrancisco, New York 1992; [česky: *Tibetská kniha o životě a smrti*, překl. S. Doležal, Pragma a Knižní klub, Praha 1996]; moderní adaptace *Tibetské knihy mrtvých*

Poté, co nám ve 3. minutě proletělo nad hlavami letadlo, se pokoj 531 propadl do hlubokého ticha, protože jsme si byli všichni vědomi, že vysoká dávka bude mít velmi silné účinky. Willow ležela téměř v naprostém klidu ještě asi 25 minut. Pak jsem ji vyrušil a jemně se jí zeptal, jak se jí dařilo.

Tak tedy, je to velmi kouzelné místo. Skoro se mi nechce ho opustit. Přejichy znamenají završení, úplnost. Jaká jsem, kdo jsem. Nejdřív jsem uviděla napravo tunel nebo kanál světla. Musela jsem se otočit, abych se tam vydala. Pak se to celé opakovalo zleva. Bylo to schválně. Jako kdybych poznala zdroj a najednou byl pryč. Zvětšilo se to a vzdálilo, bylo to jako komín. Jasně a pulzující. Byl tam zvuk jako hudba, nějaká partitura, ale mně neznámá, podtrhovala emocionální ladění situace a přitahovala mě. Byla jsem velmi malá. „To“ bylo strašně velké. V tunelu se nacházely velké bytosti, napravo, blízko mě. Měla jsem pocit velké rychlosti.

Ve srovnání s tímhle nebylo nic dost důležité. Věci se okolo mě mihaly a mihaly, jako v nějaké podivné perspektivě. Bylo to mnohem reálnější než život.

Levý a pravý tunel se přede mnou spojily. Byli tam skřítkci, malí, viděla jsem hlavně tváře. Měli křídla a ocase a byli oblečení. Moc jsem si jich nevšímalá. Spíše jsem vnímala ty velké bytosti, které mi pomáhaly. Říše patřila jim. Něco jako dobro a zlo: skřítkci versus ty štíhlé vysoké bytosti. Vysocí byli plní lásky, usmívali se, klidní, zářiví.

Něco mnou proběhlo, něco se ze mě vyřítilo. Vzpomínám si, že jsem si v určitém okamžiku pomyslela: Ted' dojde k oddělení. Svě tělo jsem cítila, jen když jsem polkla nebo se nadechla – ve skutečnosti to ale nebyly fyzické pocity, spíše jako by se vracely vlny vzpomínek. Cítila jsem se silná: Je to umírání a má to tak být. O tunelu jasněho světla jsem už slyšela, ale nepředpokládala jsem, že ho dnes uvidím. Nejdřív jsem si myslela, že je to přede mnou, ale ono se to na obou stranách obrátilo a pak se to přede mnou spojilo. Ani to nebylo tak jasné, jak jsem očekávala. Mít v sobě DMT mi dělá dobře. Má smysl. Je tu kvůli umírání. Znamená umírání, odchod, oddělení, poté, co mi bytosti v tunelu pomohou dál.

„Jak by se vám líbil návrat, vrátit se zpět do vašeho těla?“ Už je to v pořádku. Znělo to hloubavě.

Ta druhá strana je opravdu velmi odlišná. Nejsou tam slova, těla, zvuky, které by člověka omezovaly. Poprvé jsem viděla hluboký prostor, bílý a s hvězdami. Protože tam tahle několikarozměrná zkušenost začínala. Byla jsem živá. Byl to život, co jsem slyšela mluvit. Moje tělo se mi pokoušelo říct „Vzpomeň si na mě“, když jsem na to místo šla. Nebyl to zoufalý pláč, nýbrž pokus udržet jeho realitu, vytvořit ze zážitku realitu smyslů. Tělo mě chtělo zpátky.

Myslela jsem si, že bych mohla uvidět dole pod sebou světlo světa. Jako by se zdvihla záklopka, jako by simultánně existovala jiná realita.

O několik měsíců později dostala Willow ještě jednu vysokou dávku DMT – v průběhu studie závislosti reakce na menstruační fázi. Po delším čase začala mluvit:

Je to jako kosmický vtíp. Kdybychom všichni věděli, co nás čeká, zabili bychom se. Proto zůstáváme ve své podobě tak dlouho, abychom si to uvědomili. Proto je taky těžké si onu bezprostřednost uvědomit.

Četla jsem knihy o zážitcích blízkých smrti: Spasen světlem a Objetí světla.

Opravdu bylo dobré zažít tytéž stavy s DMT. Člověk pak čte o něčem, co mu připadá známé.⁸⁵

Každý může jednou zkusit velkou dávku DMT. Nevím, jestli mi ty bytosti dnes řekly: „Zkus jednou umřít,“ nebo „Zkus jednou žít.“ To místo je tak plné a tak úplně, že myslet na něj znamená pokusit se být co nejuplněji. Ještě teď, když jsem se do svého těla vrátila, mi připadalo těžké a omezující. Vypadá to tam zvláště. Věčnost je jedna z vlastností toho místa. Musí být.

Přestože nebylo nejvhodnější nazývat nějaký zážitek s DMT „klasickým“, myslím, že není příliš od věci použít tento termín pro popis Willowina stavu blízkosti smrti. Její vědomí se oddělilo do těla, rychle se pohybovalo tunelem nebo tunely, směrem k teplému, milujícímu a vševědoucímu bílému světlu. Cestou jí někdo pomáhal, a někdo ji dokonce táhl dolů. Na počátku cesty ji provázela nádherná hudba. Čas a prostor ztratily na významu. Nepokoušela se vrátit, ale uvědomila si, že se chce podělit o neuvěřitelné zážitky, kterými prošla na onom světě. Slyšela tóny spirituálních a mystických strun, jež ji přesvědčovaly, aby se spojila s bílým světlem a těšila se s ním.

Willowino svítání – „dole pode mnou světlo světa“ – nám také připomíná jedno z posledních bardo v *Tibetské knize mrtvých*. Je to stadium, kde duše začínají hledat nové tělo, do něhož by vstoupily, vidí jasné světlo a pravou podstatu bytí.

Její komentář, že by se každý dopustil sebevraždy, kdyby věděl, jak velký tento „život po životě“ je, ukazuje na další podobnost mezi Willowiným zážitkem a „přirozeně se vyskytujícím“ zážitkem blízkosti smrti: totiž ty, kdo se blízko smrti ocitli, nic k sebevraždě nepudí. Spíše setrvávají ve vědomí, že jakýsi život po životě existuje, a přesun tam pro ně přestává být něčím děsivým. Jejich život se stane plnější, protože strach ze smrti, který mnohé rozptyluje, je u nich mnohem menší.

Rád bych od Willow slyšel, že při četbě populárních knih našla popisy blízkosti smrti, které byly podobné její zkušenosti s DMT. Potřeboval jsem trochu větší ujištění, abych uvěřil, že jsem na správné stopě, když vysokým hodnotám DMT připisuji schopnost navozovat stavy blízké smrti.

Carlos byl pro nás výzvou. Bylo ho všude plno, byl upovídáný a temperamentní; když se připojil k výzkumu DMT, bylo mu 44 let. Jeho předci byli hispánci a severomexičtí indiáni, skoro dvacet let byl ženatý a měl dvě dospělé děti. Carlos pracoval na plný úvazek jako programátor a několik let strávil na Univerzitě Nové Mexiko. Také provozoval městský šamanismus a vedl skupinu, která jeho studentům pomocí zpěvů, vizualizace a různých technik otevírala široké spektrum změněných stavů vědomí. Jako by žil v několika světech najednou.

Carlos byl dobře obeznámen s mnoha látkami měnícími vědomí. Psychedelikum užil „více než stokrát“ a účinky popsal slovy „naprostá cizota“. Momentálně používal semínka *Datury stramonium*, durmanu, vysoce toxické a

⁸⁵ Dannion Brinkley: *Saved by the Light*, Harper, New York 1995; [česky: *Spasen světlem*, překl. M. Chlouba, Mustang, Praha 1995]; Betty J. Eade: *Embraced by the Light*, Bantam, New York 1994.

nebezpečné rostliny, která vyvolává delirium a někdy děsivé konfrontace s realitou. Mezi psychedelickou a letální (smrtelnou) dávkou u těchto semen není příliš velký rozdíl.

Carlos toho od „medicíny bílého muže“ mnoho neočekával. Měl jsem z toho rozporuplné pocity, protože na druhou stranu chtěl „ukázat, kdo má lepší látku“. Nebylo to od něj příliš taktní, v podstatě měl pravdu. Já byl přesvědčen, že jeho odsudek DMT není moudrý a že by mohl být intenzitou jeho účinků nepříjemně překvapen. Možná, že jeho kavalírské chování zastíralo hluboké obavy.

Toho rána, kdy měl dostat ostrou nízkou dávkou, jsme našli Carlose, jak se usadil v mé židli, a to už skoro dvě hodiny před experimentem. Neponechal nic náhodě a takhle necitlivě mi odepřel roli autority.

„Myslím, že to nebude žádný trip, to bude výlet okolo obchůdku místních konvencí,“ spustil.

Než jsme začali, chtěl rozfouknout DMT do „čtyř směrů“ za úspěšné sezení. To byla tradiční šamanská příprava na psychoaktivní látku. Jeho požehnání bylo jednoduché, ale hluboké. Měli jsme pocit, že se experimentu odevzdává daleko hlouběji než kdokoli jiný. Jeho reakce na nízkou dávkou toho rána se zprvu zdály být relativně mírné. Přesněji řečeno, dokud se 15 minut po injekci nezačal třást. Zprvu to byla jen jemná zachvění, ale rychle se změnila v třas celého těla.

Tuhle fázi nesnáším. Moje vlastní tělo, moje energie se začne otrásat. Jako po nějakém spirituálním tripu jako dodatečný šok. Pokaždé, když si vezmu nějakou psychoaktivní látku, tak se chvílku třesu. Děje se to i jiným lidem?

Opravdu byl velmi citlivý a zranitelný, to jsme nečekali.

Odpověděl jsem opatrně, viděl jsem, že se otevírá, hlouběji a intenzivněji: „Někdy, zejména po vysoké dávce. U nízké dávky to není obvyklé. Nezvyklý je váš strach.“

V tu chvíli mi připadal velmi rozrušený, třásl se, vypadal vyčerpáně.

Nezlobte se, to nic není. Je jedno, jestli je ta dávka malá nebo velká. Třesu se kvůli posttraumatickému syndromu.

Jeho třes začal ustupovat až při vyplňování dotazníku. Když byl hotov, cítil se dobře, snědl lehkou svačinu a odešel.

Později jsme o Carlosově reakci na nízkou dávkou DMT mluvili s Laurou. Ačkoli on popisoval účinky molekuly duše jako „nepatrné“, jeho tělo reagovalo diametrálně odlišně. Rozhodli jsme se trochu pozměnit scénář a dát mu nejdříve 0,2 mg/kg, než abychom přešli rovnou k 0,4 mg/kg.

Když jsem mu to sdělil, Carlos nijak neodporoval: „Vy víte, co je nejlepší.“

Taková vstřícnost mě měla varovat. Když jsem o týden později vstoupil do pokoje, Carlos se po třech neúspěšných pokusech sestry zavést mu kanylu silně třásl.

Nenuceně, jak už jsme ho znali, řekl: „Začalo to v 70. letech, když jsem jednou šel do kostela.“

Naklonil jsem se k němu, protože mě více zajímal jeho stav než možnost, že

DMT bílého muže „by mohlo být tak silné“.

Varoval jsem ho: „Tohle vás dostane jinam. Třeba přijdete na to, jaký by mohl být dvojnásobek. Je to psychedelická dávka.“

„Dobrá. Jdu na to. Mám rád silnější psychedelické účinky.“

Injekci jsem mu aplikoval úspěšně. Po 12 minutách se hlasitě zasmál a vykřikl: *Ach, ne! To nemá spirituální hodnotu... žádnou! Ptejte se.* „Dobře, co se stalo?“

Divil jsem se: Co je to? Pak to ke mně přišlo. To je teda věc, a co všechno umí. Byla toho spousta, co jsem musel zpracovat. Je to jako pokoušet se naslouchat hudbě, která je příliš hlasitá. Nevím, co se dělo. Nedivil bych se, kdybych zemřel. Poznal jsem tolik psychedelik, a nikdy se nic podobného nestalo. Můj nervový systém byl rozmáčknán. Můj duch byl vymazán.

„Co myslíte, když říkáte ‚duch‘? Zní to, jako byste hovořil spíše o své osobnosti nebo identitě.“

O tom, jak to nazvat, můžeme diskutovat.

„Když mluvím o duchu, pak je to nenarozené a neumírající. To, co je před a co je potom a není závislé na tělu.“

Já použil „Já“ ve smyslu, že to je tělo, ale Já ho může opustit, proto není na těle závislé.

Zdálo se, že naše debata v něm probouzí nadšení.

Viděl jsem, kdo jsem, na elementární úrovni. Víte, sluchově nebo vizuálně, že existuje nějaké spektrum, které lze naladit tak, až jste to vy sám? Tam to bylo plně obnažené.

„Nezapomeňte, tohle byla jen polovina velké dávky.“

Děsné je to dost.

Byla řada na mně: „Tak to je DMT!“

Bude si opravdu chtít dát dvojnásobnou dávku DMT? Raději bych ho měl včas zastavit, než abychom později všichni litovali.

„Jak byste se asi cítil po dvojnásobné dávce?“

K čemu to je? Jak může tahle zkušenost pomoci mně nebo jinému člověku nebo mým lidem? Pokud bych mohl přinést zpět nějakou krásnou pravdu, pak by to bylo ohromné.

Zasmál jsem se a řekl: „Tak teď jste tedy dokázal dvacet minut hovořit o ‚ničem‘.“

Jakmile dokončil vyplňování dotazníku, prohlásil:

Myslím, že chci tuhle studii dokončit. Dám si 0,4 mg/kg a pak půjdu na pinodolovou studii. Ale víc nic. Myslím, že šamani v Jižní Americe k tomu používají ještě jiné rostliny, a že pak to účinkuje jinak. Samotné DMT se zdá být prázdné, tak nějak duté.

Toho rána, kdy měl Carlos dostat dávku 0,4 mg/kg, jsem vstoupil do pokoje a spatřil ho, jak se třese a potí. Carlos řekl: „To je primární strach těla. Je to stres. Nemůžu se ho zbavit. Strašně rychle to nastupuje. S durmanem mám také strach ze smrti, ale dá se s tím pracovat, protože účinky nastupují postupně. Při dávce 0,2 minulý týden jsem si myslel, že jste mi dali špatnou látku a otrávil mě, takže

umírám. Ten pocit, ten nátlak byl strašný. Beru si různé látky, abych opustil tělo, a ne abych trpěl.“

Pokusil jsem se ho trochu utěšit: „Tahle dávka bude sice větší, ale nebude kvalitativně odlišná.“

Začal zpívat, když jsem mu vstříkoval látku. Zpěv najednou utichl uprostřed infuze solného roztoku. Ve 2. minutě zavzdychal. Za 3 a půl minuty začal znovu zpívat, tentokrát ovšem tišeji.

Ve 12. minutě řekl:

Prosím, sundejte mi z očí stínítko.

Laura to udělala.

Bylo toho opravdu dost. Asi tři a půl minuty jsem nebyl člověkem. Tahle dávka vytváří takovou hladinu stresu, že se to nedá srovnávat s ničím, co jsem bral v minulosti.

Uvolnil si hrdlo a pokračoval:

Setkal jsem se se samotným Stvořitelem.

„Stvořitelem...?“

Stvořitelem Všemohíra. Už jsem to jednou zažil, ale na jiné úrovni.

„Jeden z našich dobrovolníků s oblibou říkává: ‚Ateistou můžete být jen do dávky 0,4.‘, *To je pravda.*

Carlos se zhluboka nadechl a začal nám vyprávět, co se stalo.

Bylo obtížné mu ve všem porozumět a plně se soustředit po celou dobu vyprávění tohoto neuvěřitelného příběhu.

Byl tam zvuk celého vesmíru, nejvíce připomínal bzučení. Bylo to pronikavé, ohlušující. Pomyslel jsem si: Svatá panno, a já se mám ponořit do něčeho takového? Nic nebylo v pořádku a po celou dobu se to ještě zhoršovalo. Protože moje schopnost lidského chápání byla zastřena. Už nebyly emoce, protože emoce fungují jen do určitého bodu.

Uviděl jsem muže ležícího v nemocničním pokoji. Byl nahý a na každé jeho straně někdo byl – na jedné straně žena, na druhé muž. Ale pozor, nevypadali jako nikdo, koho znám. Naprosto obyčejní lidé. Pak jsem rozpoznal, v souvislostech, že jsem to já, vy a Laura. Ale ten způsob poznání byl naprosto odlišný od normálního. Nevěděl jsem, že se nějaké studie účastním.

S tím mužem nebylo něco v pořádku. Byl tu, aby se uzdravil. Nemocnice ho měla léčit. Nebyl v pořádku, protože byl mrtvý. Ta nahá osoba byla mrtvá. To, co ji zabilo, byl stres z DMT. Nikdo z mých strážců nebo ochránců se neobjevil. Vůbec.

Léčili ho, víc než léčili. Musel se znovu narodit. Uzdravil se ze smrti, mrtvola se uzdravila. A pak se stal Stvořitelem celého vesmíru.

Postupně jsem byl pevnější a pevnější a blíž svému každodennímu prožívání. Sledoval jsem stvoření světa ze základní mentální energie, na vibrační frekvenci materiálních věcí. Viděl jsem, že jsem znovu stvořil nemocnici a tenhle pokoj. Jak svět nabýval víc a víc forem, chtěl jsem vidět lépe a požádal jsem, abyste mi sundali z očí stínítko. Byl jsem fascinován svými prsty, jako novorozenec.

Zjistil jsem, že vesmír je konstrukcí naší vlastní mysli. A tam se to stalo. Můj postoj byl jiný, kdy ž jsem zjistil, že si vás má mysl vytvořila. Cítil jsem, že jste mi

tak blízcí, jako byste byli můj syn a dcera.

Měl bych asi říci, že můj zážitek je klasickým prožitkem smrti a znovuzrození. Už dříve jsem něčím takovým prošel, ale rozhodně ne tak, jako při DMT. Bylo to teatrálně působivé co do představ, struktury a atmosféry a bylo to neskutečně světelné a působící. Snad s odstupem budu moci říct, že to bylo velmi, velmi klasické.

Dávka 0,2 pro mě byla trýznivá – tohle bylo daleko intenzivnější, mnohem dál. Vím, že existuje nějaká hranice života. Nikdy bych si nepomyslel, že se tam ocitnu, a sice v tak mladém věku. Je to jedna z věcí, o kterých staří říkají "Jednou tam půjdu". Byl jsem na špatném místě ve špatný čas. Očekával bych, že se takové věci budou dít, když jsem v horách spráteří – za mnohem obřadnějších okolností.

Ačkoli na mě jeho vyprávění udělalo dojem, přemýšlel jsem i o jiných důvodech, proč se takové obrazy objevily. „Stvoření“ Laury, mě a nemocnice měnilo „rozložení sil“ v pokoji. Pak se nepotřeboval bát nás ani DMT. Nemohl jsem to ale interpretovat takhle nahlas, Carlos by se určitě urazil. Raději jsem se zaměřil na pocity, které z jeho vyprávění vyplývaly.

„Byl jste překvapen?“

Velmi překvapen.

Carlos nemohl prožít stav blízký smrti, jak o něm často hovoří dnešní populární literatura. Ale Willowin případ je této soudobé verze zažívání blízkosti smrti názornou ukázkou. Carlosova vysoká dávka DMT měla povahu a rysy iniciace či součásti iniciace, o jakých hovoří lidé praktikující šamanismus; jde o zážitek smrti a znovuzrození.⁸⁶

Carlos sám na sobě zakusil smrt, nikoli umírání. Viděl své neživé tělo ležet v posteli, ovšem ne v takové podobě, v jaké ho opustil, protože než do jeho mozku vstoupila molekula duše, byl oblečený. Když se znovu zrodil, byl vesmír znovu stvořen. Zde se nám opět nabízí mystická kulminace zažívání blízkosti smrti. Zakusil stvoření podobným způsobem, jakým se to stalo Sáře při první velké dávce (o tom se zmiňuje minulá kapitola) a jak to zažívala Elena (v kapitole následující): nesmírná energie, jež se rozpadá do vibrací a postupně se materializuje. Carlos se cítil jako novorozenec, žasnul nad svými prsty jako dítě, které objevuje své tělo.

Od sérií osobních zážitků jsme postoupili k transpersonálním zážitkům vyvolaným DMT. Je vidět, že je možné propracovat se psychologickými a psychosomatickými problémy jednotlivců, a to díky světlu a síle molekuly duše. Prožívání stavů blízkých smrti znamená jakýsi konec znepokojivých myšlenek, které simulují či předpovídají okamžik, kdy o své jedinečné tělo přijdeme.

Zdá se, že prožívání blízkosti smrti nejvíce působí na ty, kdo se pokoušejí vstoupit dále do mystéria života – na mystickou úroveň vědomí. Právě tam asi DMT člověka vede, takže dobrovolníci i já jsme věřili, že se nám dostalo

⁸⁶ Mircea Eliade: *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*, Princeton University Press, 1972; [česky: *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, překl. J. Vacek, Argo, Praha 1997]; Michael Harner: *The Way of the Shaman*, HarperSanFrancisco, New York 1990.

významného příslibu důležité osobní proměny. A této oblasti, kde DMT působí, se budeme věnovat nyní.

16. Mystické stavy

Jedním z nejnaléhavějších faktorů, které mě vedly k rozhodnutí, že se budu ve své kariéře orientovat na výzkum psychedelik, byla podobnost mezi psychedelickými zážitky pod vlivem velké dávky a mystickými stavy. Teprve po několika letech jsem byl svědkem prožitků, o nichž jsem doufal, že je jednou spatřím, prostuduji je a porozumím jim – stalo se to u našich dobrovolníků v Novém Mexiku.

Diskuse na téma spirituálního přínosu psychedelických zážitků je tak obsáhlá a složitá, jak dlouho lidé tyto chemické látky kvůli jejich hlubokým psychologickým účinkům užívají. Například kniha *Druhy psychedelické zkušenosti* je neobvyklou variací knihy z počátku 20. století od Williama Jamese *Druhy náboženské zkušenosti*. A soudobá kniha *Entheogeny a budoucnost náboženství* navazuje na staré a kontroverzní učení, jež tvrdí, že hluboké spirituální praktiky zahrnují i psychedelickou bohoslužbu.⁸⁷

Při návštěvách zenbuddhistické skupiny, kam jsem dříve chodil, si tutéž otázku kladlo mnoho mladých amerických mnichů. Téměř každý, koho jsem se v tomto společenství zeptal, mi odpověděl, že psychedelické látky, zejména LSD, jim otevřely dveře do nové reality. Teprve pak je snaha o duchovní stabilizaci, posílení a prohloubení jejich počátečního psychedelického náhledu vedla k přijetí řádu tohoto společenství, asketickému životu a meditacím.

Přirozeně mě neudivilo, že za pomoci psychedelických látek může člověk rychleji a jednodušeji dosáhnout křehkého stavu volnosti mysli – osvobodit se od „vedlejších účinků“ společenských povinností, zjednodušit prožívání rituálů a vzdálit se každodennímu světu.

Odpověď, kterou nám nabídl náš výzkum v Novém Mexiku, byla komplikovanější. Ano, psychedelika mohou navodit stavy podobné mystickým zážitkům; ale nemohou mít stejný dopad. Mnohem složitější než tyto relativně přímé odpovědi byly reakce mého buddhistického společenství, když jsem jim tyto otázky položil a chtěl o nich znovu diskutovat. Byl jsem před svými experimenty „napřed“.

Abych ilustroval blízkou podobnost mezi spirituálním zážitkem a tím, co umožňuje molekula duše, chci nejprve krátce shrnout rysy mystického zážitku.

Tři pilíře – Já, čas a prostor – podstupují při mystickém zážitku hlubokou proměnu.

Už neexistuje žádné rozlišení mezi tím, co jsem Já a co nejsem Já. Osobní identita a vše, co se existence týká, se stává jedním a týmž. Opravdu, „osobní“ identita se vytratí, protože ji začneme chápat jinak – na elementární úrovni jednoty

⁸⁷ Robert Master, Jean Houston: *The Varieties of the Psychedelic Experience*, Park Street Press, Rochester 2000; [česky: *Druhy psychedelické zkušenosti*, překl. M. Sanollová, DharmaGaia a Maťa, Praha 2004]; William James: *The Varieties of Religious Experience*, Macmillan, New York 1997; Robert Forte a kol.: *Entheogens and the Future of Religion*, Council on Spiritual Practices, San Francisco 1997.

vzájemných souvislostí všeho, co existuje.

Minulost, přítomnost a budoucnost se spojí v moment bezčasí, „věčné teď“. Čas se zastaví, protože už neběží. Jsme existencí, ale takovou, která není na čase závislá. Teď a zítra, předtím a potom, všechno se v tomto bodě sloučí. V reálném čase pak během krátkých časových úseků člověk prožívá nesmírné množství zkušeností.

Když my sami i čas opustíme své hranice, rozšíří se také prostor. Podobně jako čas, není prostor zde nebo tam, je všude, bez hranic, bez rohů a obrysů. Tady a tam je stejné. Všechno je zde.

V tomto nekonečném čase a prostoru s neomezeným Já zakoušíme všechny protiklady a rozpory, aniž nám připadají v konfliktu. Dokážeme přijmout, vstřebat a akceptovat cokoli, čeho se naše mysl rozhodne dotknout: dobro i zlo, utrpení i štěstí, malé i velké. Jsme si jisti, že vědomí žije dál i po smrti těla a že existovalo dávno předtím, než nabylo této zvláštní fyzické podoby. Vidíme celý vesmír v stéblu trávy a víme, co budeme prožívat, než se sejdeme se svými rodiči.

Z našeho vědomí se rodí mimořádně silné pocity. Jsme v extázi a intenzita radosti je taková, že ji naše tělo nedokáže skrýt – zdá se, že potřebujeme na čas tělo opustit. Přestože nás prostupuje blaho, jsme naplněni klidem a smířeností, a to nezávisle na neuvěřitelně hlubokém štěstí.

Máme naléhavý pocit svatosti a posvátnosti. Setkali jsme se s neměnnou, nenarozenou, neumírající a nestvořenou realitou. Je to osobní setkání s „Velkým třeskem“, Bohem, kosmickým vědomím, zdrojem všeho bytí. Ať už tomu říkáme jakkoli, víme, že jsme se setkali se základním kamenem a prazdrojem bytí, se světlem lásky, moudrosti a síly nepředstavitelné velikosti.

Ríkáme tomu „osvícení“, protože se setkáváme s bílým světlem samotného Stvořitele. Někdy se setkáme s průvodci, anděly či jinými bytostmi bez těl, ale jakmile vstoupíme do světla, všichni zmizí. Konečně se nám doopravdy otevírají oči a my vidíme věci jasně, v „novém světle“.

Zakusit takový neopakovatelný zážitek je v našem životě ojedinělé. Může nám pomoci, abychom po zbytek života vnímali jeho celistvost, naplnění, a abychom s tímto nově získaným pohledem na život a svět mohli dále pracovat.

Právě některé z těchto zážitků se objevily u našich dobrovolníků v souvislosti s jinými druhy náročných prožitků, jakými bylo léčení ducha a těla, kontakt s jinými bytostmi či prožívání blízkosti smrti. Například Willowin prožitek blízkosti smrti měl hlubokou spirituální povahu. Také Cassandřina zkušenost s DMT během spolupráce na studii tolerance byla víc než jen bojem s osobním traumatem; i ona cítila přítomnost hluboce milujících a uzdravujících bytostí. V této kapitole uslyšíme o spirituálních zážitcích, které u ostatních dobrovolníků převažovaly.

Takovéto sese s molekulou duše se možná staly pro celý výzkumu nejpřínosnější. Protože se Elena a Sean připojili k našim experimentům poměrně záhy, hodně nás utvrdili v rozhodnutí, že je nezbytné studovat vlastnosti této látky detailněji. Když zakusila spirituální zážitek Cleo, začínal jsem se pomalu s univerzitou a výzkumem loučit. Proto jsem na její příběhy hleděl poněkud méně

idealistickým okem. Jestliže ovšem něčí cesta s DMT přinese tolik zkušeností jako ta její, není v podstatě důvod výzkum ukončovat.

Dohlížet na tato sezení bylo relativně snadné, to především. Znal jsem půdu, po které jsem se pohyboval, díky své praxi, studiu i zkušenostem. Obtíže se objevily až při interpretaci účinků DMT, a já si byl vědom jejich významu. Byly to skutečně zážitky „osvícení“? Jak to mám vědět? A s kým bych to mohl konzultovat?

Ačkoli Cleo prošla svým spirituálním zážitkem později než Elen a Sean, byl poněkud méně ucelený než u jejich kolegů. Začneme tedy právě s její zkušeností – lépe nás uvede k prožitkům jiných dobrovolníků.

Cleo bylo 40 let, když s našimi experimenty začala. Trpěla genetickou poruchou očí – byla slepá. Díky své houževnatosti a úsilí dosáhla akademického vzdělání a získala certifikát masérky-terapeutky. Momentálně navštěvovala vzdělávací kurz terapeutického poradenství. Měla zrzavé vlasy, drobnější postavu a byla na sebe náležitě hrdá. Narodila se v židovské rodině, ale později začala praktikovat přírodní rituály kultu Wicca. Jednou se jí díky LSD podařilo spatřit jakýsi obraz „minulého života“, kde byla upálena u kůlu jako čarodějnice.

Její otec ji sexuálně obtěžoval, když byla ještě dítě, na což si vzpomněla až během nedávné sese s psilocybinem. Zvláštní bylo, že Cleo měla jako dítě fóbii ze sněhu a při jakémkoli kontaktu s ním trpěla hyperventilací (zvýšenou potřebou dýchání) a zvracela. Tento iracionální strach ji už dávno netrápil, protože se od něho před několika lety částečně oprostila pomocí psilocybinu. Obvykle nerad používám slovo „nezkrotitelný“, ale Cleo charakterizuje tak výstižně jako málokoho z lidí, které znám.

Její důvody pro účast a spolupráci na studiu odrážely jejího objevitelského altruistického ducha: „Jsem zvědavá. Myslím, že jsem k takovému kroku připravena. Věřím výzkumu tohoto druhu – vzdálenému obvyklé akademičnosti – a věřím, že by mohl přispět k využívání halucinogenů v klinické praxi a terapii.“ Když jsem se setkal s Cleo v pokoji 531 toho odpoledne, kdy měla dostat nízkou zkušební dávku, vykládala si na dece tarotové karty. Vytáhla si motýlky a cestovatele – optimistická témata.

15 minut po injekci se nám od ní dostalo následujícího komentáře:

Měla jsem lehounký pocit, že jsem vyzvána něco následovat. Jako světlo na obzoru, jako by se na horizontu setkaly dvě cesty. Dívaly se na mě nějaké oči, přátelsky. Chtěly vidět, kdo to tam je a zdálo se, že říkají, že bych je měla následovat.

Následujícího rána mě Cleo požádala, abych jí podrobněji vysvětlil radu, kterou jsem jí dal předchozího dne, když jsem se jí snažil připravit na velkou dávku: „Co myslíte tím, když říkáte, že mám zkusit projít barvami?“

Odpověděl jsem: „Zdá se, že lidé mohou být barvami prostoupeni. Pokud dokáží projít závěsem, který barvy zjevně představují, získají více zpráv a pocitů, než když s barvami zůstanou.“

19 minut po podání injekce velké dávky začalo venku sněžit. Vzpomněl jsem si na Cleinu starou fóbii ze sněhových vloček. Laura vstala ze své židle a otočila

termostatem.

Ricku, chápu, proč ses stal psychiatrem.

„Proč?“

Abys mohl lidem dávat tohle. Řekl jsem jí, že je to pravda.

Měla jsem pocit, že jdu „ven“, ale šla jsem dovnitř, do opravdové buňky svého těla. Bylo to zvláštní. Nebylo to úplně moje tělo... jenom... jenom... je to všechno propojené. Ach, tohle já tedy neumím. No teda.

Zasmála se své neschopnosti se vyjádřit.

Po 30 minutách začala hovořit srozumitelněji:

Cítila jsem, jak do mě proudí DMT a jak mě pálí v žilách. Bylo těžké se tím prodýchat. Pak se objevily vzory. Řekla jsem si: Zkusím se dostat skrz.

V tom okamžiku se to otevřelo a bylo tam toho mnohem více. Věřím, že jsem v té chvíli vyšla ven, do vesmíru – do bytí, tance všehomíra, hvězdného systému.

Zeptala jsem se sama sebe: Proč tohle dělám? Cítila jsem odpověď: Protože jsi to vždycky hledala. Odjakživa jsi to chtěla, ty, celá. Pohybovaly se tu barvy. Stały se z nich slova. Slyšela jsem, co mi barvy říkají. Pokoušela jsem se podívat ven, ale ony řekly: „Běž dovnitř.“ Hledala jsem venku Boha. Ony řekly: „Bůh je každá buňka v tvém těle.“ A já to cítila, byla jsem tomu naprosto otevřená a snažila jsem se tomu otevřít ještě více, a dokonce se toho dotknout. Barvy ke mně promlouvaly, ale nejenže jsem slyšela to, co mi říkaly, mohla jsem to i vidět a cítit ve svých buňkách. Říkám „cítila“, ale není to jako obyčejné citění, spíš jako bych věděla, co se v mých buňkách odehrává. Bůh je vším a my všichni jsme spojení, a proto Bůh tančí v každé živé buňce a každá buňka živého tvora tančí s Bohem.

V dopise, který mi poslala o několik dní později, Cleo psala: *Změnila jsem se. Už nikdy nebudu taková jako předtím. Když to říkám takhle jednoduše, možná to zní, jako bych celý svůj zážitek znevažovala. Nevěřím, že kdokoli, kdo o tom slyšel nebo četl, může opravdu pochopit, co jsem cítila, že to může opravdu, hluboce a úplně pochopit. Euforie vede k věčnosti. A já jsem této věčnosti součástí.*

Cleo byla na sese s DMT dobře připravena. Když ji molekula duše zavolala, Cleo neváhala odpovědět a vydat se na cestu. U jejího příběhu můžeme vysledovat mnoho znaků mystické zkušenosti: zrušení hranic prostoru a času, extatická povaha události a obtížná popsateľnost slovy. Zcela jistě zakusila vlastní božství a všechny její otázky byly během několika málo okamžiků intenzivního prožívání dokonale zodpovězeny.

Elena byla jedním z našich prvních dobrovolníků, tehdy jí bylo 39 let. Měla drobnou sportovní postavu, tmavou pleť, její chování nezapřelo temperament a ležérnost. Žila s Karlem (DMT-i) a jejich dcerou v malé vesničce u Taosu.

Elena užila psychedelika asi dvacetkrát za život. V nedávné době ale vyzkoušela téměř stokrát MDMA, což zřejmě přispělo k jejímu rozhodnutí, aby omezila práci a kariéru. Proдалa svou poradenskou firmu i dům a začala se intenzivně věnovat svému duševnímu životu. Doufala, že účast na studii DMT by jí mohla „dovést k jasnějšímu pochopení spirituální pravdy“.

Elena a Karl byli veselá dvojice. Osobně jsem je znal už celé roky. Během těžkostí, popisovaných v kapitole 6, mi byli pevnou a důležitou oporou. Takže není překvapením, že se z nich u nás stali DMT-1 a DMT-2.

Elenina ostrá nízká dávka proběhla bez mimořádných událostí. Ovšem následujícího dne byla Elena mimořádně vnímavá, když jsem připravoval do injekční stříkačky osmkrát vyšší dávku DMT, než byla ta předchozí. Její tep vyskočil ze 65 na 114 a krevní tlak z 96/66 na 127/70 jen proto, že se na mě dívala, jak látku připravuji! Její široce rozevřené zornice zrcadlily silné a nepříjemné napětí v pokoji a k neklidné atmosféře rovněž přispívaly. Pokusil jsem se úzkostnou náladu v pokoji rozptýlit, odložil jsem stříkačku a nejdřív jsem se pokusil uklidnit já sám. Bez úspěchu. Subjektivní prožívání experimentu se vymklo kontrole. To cítili i Karl se Cindy a nervózně se na sebe podívali.

„Tak co budeme dělat?“ pokusil jsem se o veselý tón.

Elena vyloudila nepatrný úsměv. „Já budu v pořádku. Jsem jen vyděšená, co to se mnou může udělat, z toho neznáma. Začneme.“

Během 45 vteřin po vstříknutí injekce začala Elena sténat a vzdychat, jakoby sčivě nadechovat vzduch a hlasitě vyfukovat při výdechu. Kvůli jejím neklidným pohybům jsme jí během prvních 2 minut nemohli změřit tlak ani tep. Měla studené a zpoceně ruce a bledý obličej. Tep vystoupal výš, na 134, když jsem jí ho měřil v 5. minutě, ale tlak zůstával stabilní. Cukala hlavou sem a tam a občas kývla. Olizovala si rty, sténala, vzdychala a vypadalo to, že jí rozhodně není příjemně. Ve 4. minutě se ale začala trochu uklidňovat.

Ve 13. minutě se jí vrátila barva a pak už zůstala klidně ležet. O 10 minut později se začala smát a nedokázala přestat. Po 30 minutách začala vzrušeně hovořit. Přestože jsem si vzal k ruce záznamník, její zpráva, kterou napsala následujícího dne, dokáže vše podstatné shrnout lépe než moje stručné zápisky.

Než jste stihl říci „Tak, už je to tam“, narostla ve mně tak silná energie, že to slova nedokáží popsat. Moje srdce běželo o závod. Vír barev mi připomněl vizuální obrazy z předchozího dne, byly ale znásobené, asi milionkrát. Dokázala jsem vše jen sledovat a připomínat, že musím u té světelné show vydržet. Pak se vše zastavilo! Temnota ustoupila světlu a na druhé straně vesmíru panoval nesmírný klid. Pak mnou z ničeho nic prostoupila slova „právě proto, že je to možné“.

Ta nesmírná síla mě naplnila a plně uspokojovala. Možná to nebylo „morální“, ale byla to láska, a láska byla právě tohle. Žádné blahosklonné dobro, jen elementární síla. Všechny moje myšlenky, vše, v co jsem kdy věřila, se zdálo být absurdní a směšné. Nikdy na to nezapomenu. Věděla jsem, že můžu otevřít oči a říct to okolí. Ale musela jsem to nejdříve dokázat plně přijmout, naprosto se tomuto prožitku odevzdat, než jsem se s ním mohla vrátit, na světlo, k ostatním.

Divila jsem se: „Proč se vracet zpátky?“ Otevřít oči bylo nepříjemné. Když jsem to udělala, připadal mi pokoj velmi jasný, ale jiný, než jak jsem ho opustila.

O několik měsíců později, během studie reakce na jednotlivé dávky, měla Elena možnost dostat se znovu do takového stavu pomocí slepé vysoké dávky. Nyní ale

prožívala před aplikací injekce mnohem méně úzkosti. Po 20 minutách začala hovořit:

Tak rychlé a tak velké, neuvěřitelný tlak v hlavě mě tlačil zpět. Byla jsem zavedena do říše, kde čistá živoucí energie začíná dostávat tvar. Když se rychlost začala pomalu zvolňovat, uviděla jsem, jak se celý tento proces odděluje od mého uvědomování. Forma a vědomí se uvolnily právě v okamžiku onoho zpomalení, do té doby jsem je nevnímala. Není to nevědomí, ale ani to není vědomí. Je to reálné, od ničeho neodvislé, má to svou vlastní podstatu, není to ničeho součástí. Zvláštní, jak pomalu se věci na zemi pohybují!

Ocitla jsem se na samém okraji, zpomalila jsem, až k úplné hranici, tvaru, určitosti. Cítila jsem nekonečný proud tvoření, samovolného, a toto mohutné dění mě přivedlo na úplný počátek, celou mě vtáhlo. Část mé a zároveň veškeré energie se pohybuje stále ven a taky dovnitř, není ničím více, než jen součástí, jednou z nekonečna. Člověk nemůže zemřít. Nemůžete uniknout. Nemůžete vstoupit ani odejít. Ocitnete se v nepřetržitém proudu energie, v plynulém přeskupování, které je ve své podstatě nesmrtelnosti. „Já jsem“ vzniká všude kolem, pořád a pořád. Vím to. Celistvost protikladů. Nebyla jsem dezorientovaná, ale nebyla jsem schopna ani žádné orientace. Nevím, kde jsem byla nebo kým jsem byla, ale nenalézala jsem nic, jak bych mohla poznat, kým jsem nebo kde. Nešlo přemýšlet, co udělám. Nic nebylo prázdné, všechno bylo plné.

Ačkoli Elena popsala podstatu svého setkání jako „nemorální“, její radost a nadšení dokazovaly, že se jí podařilo něco nalézt a že to nebylo chladné ani bez života. Nejspíš „to byla láska“ a ona byla tak šťastná, že se jí nechtělo „vracet“. Porozuměla cyklu zrození a znovuzrození, a to ji utvrdilo v osobním pocitu nesmrtelnosti. Jako Carlos v předchozí kapitole i ona spatřila, co předpokládá moderní kosmologie: zdroj vesmíru, života. Nejprve nebylo nic, pak Velký třesk, pak se vše zpomalilo a z chladnoucích částíček se staly prvky hmoty. Z hmoty se vyčlenily tělo a mysl.

Seanův příběh je pozoruhodnou kombinací jednotlivých prvků podobného zážitku. Jemu sese s DMT umožnily kontakt s neviditelnými světy a bytostmi i mystické stavy. Ovšem jeho osvícení bylo vrcholné a ostatní možné prožitky před tímto jen blednou.

Když jsme spolu začali spolupracovat, bylo mu 38 let a dostal mnohem více dávek než kdokoli jiný. Sean se zúčastnil každého slepého, placebem kontrolovaného experimentu i všech pilotních studií, během nichž jsme určovali nejvhodnější dávky DMT pro kombinaci s pinodolem a cyproheptadinem. Byl naším experimentátorem při studii s použitím EEG a několika sesích při zahajovacích pracích s psilocybinem.

Měl světlé vlasy, byl velmi hubený, střední výšky a tělesné konstituce, měl jemné způsoby a v krizových situacích dokázal pohotově reagovat. Teprve když jsem se Seanem strávil určitou dobu, poznal jsem, jaký je charakterní člověk s hloubavým a statečným intelektem a peprným smyslem pro humor.

Pracoval jako právník pro jednu firmu v Albuquerque, ovšem jen na částečný úvazek, protože chtěl mít volnost a čas na svého koníčka: sázení stromů.

V minulosti užil asi pětaticetkrát LSD a také zhruba dvakrát „houbičky“ a meskalin. Důvody k účasti na studiích DMT, které uvedl, byly střízlivé, v souladu s jeho přístupem k životu: „Abych zkusil jiný halucinogen. Nevím, co mám čekat – ale nevyhýbám se novým zkušenostem ani tomu, co by to mohlo vyvolat.“

Seanova ostrá nízká dávka DMT proběhla hladce, ale vysoká dávka následujícího dne byla poněkud problematická. Kanyla sice fungovala sama o sobě bez problému, ale přesto se mi zřejmě nechtěně podařilo vstříknout mu DMT nikoli do žíly, nýbrž pod kůži. Tušil jsem to, ale moje pochybení se potvrdilo až ve chvíli, kdy dostal plnou slepou dávku během studie reakci na jednotlivé dávky. Tehdy reagoval mnohem silněji než při své, jak jsme věřili, první „velké“ dávce.

Účinky jeho počáteční ostré dávky 0,4 mg/kg se dostavovaly značně pomalu a nebyly o moc větší než u nízké dávky den předtím. Podávání injekce mě zprvu ničím nezarazilo, jen ke konci nešel zbytek dobře vytlačit, protože jehla – to jsem nevěděl – nebyla v žíle. Aplikaci jsem opakovat nechtěl. Bylo možné, že patřil mezi těch několik lidí, kteří na DMT reagují slabě.

Během jednoho z následujících dní naslepo dostal Sean dávku, která se později ukázala být 0,2 mg/kg. Kvůli jeho reakci na tuto dávku, původně neznámé síly, mě napadlo, že při podání první ostré vysoké dávky muselo skutečně dojít k nějakému problému. Sean si to myslél také.

Vsádl bych se, že teprve tohle byla velká dávka a že minule jsem velkou dávku nedostal. Nikdy jsem nebyl tak vysoko. Vždyť teprve tohle otevírá člověku dveře!

Sean se účastnil našich studií poměrně záhy po jejím započetí a my ještě nezačali pravidelně používat stínítko na oči, a tak zpočátku míval oči otevřené. Mohl jsem mu proto pomáhat, aby zkusil o halucinačních obrazech a jejich leckdy rozptylující povaze více přemýšlet.

„Asi se nedokážete zaměřit na prostor mezi letokruhy dřeva více než na letokruhy samotné. Dostanete se dál, jakmile se více seznámíte s tím, jak DMT působí. Obrazy a barvy nejsou všechno, co DMT umí.“

Právě jsem na kraji, už to ztrácím. Netuším, co vy dva děláte, jen že jste okolo. Jsem rád, že vás znám; byl bych rozpačitý, kdybyste byli cizí.

Jeho poznámka, že se s námi cítí dobře, vypovídala také o tom, že velmi zásadní roli, nikoli však často zmiňovanou, hraje skutečnost, jaký je vztah mezi těmi, kdo psychedelickou látku podávají, a těmi, kdo ji dostanou. Pokud mezi všemi zúčastněnými panuje pohoda, prožitky experimentátorů dostávají přirozenější a uvolněnější spád; úzkost nebo nedůvěra vyvolávají opak.

O několik týdnů později dostal Sean placebo, a tak měl čas přemýšlet o účincích své předchozí dávky.

Myslím, že minulý trip byl zážitkem blížkým smrti. Všechno je teď mnohem víc skutečné. Všechno vnímám jinak, hlouběji, sám od sebe. Zažil jsem vědomí dobra a strach z dobra. Ten první den i dva následující jsem přemýšlel téměř o všem. Touha promluvit si o tom s kýmkoli, lépe řečeno s každým, vyhasla teprve po třech nebo čtyřech dnech.

Je zvláštní, že Sean měl tak hluboký zážitek, aniž to kdokoli z nás v tom okamžiku poznal; což mi jen připomnělo, že někteří lidé se skutečně potřebují nacházet v klidném a příjemném prostředí, než začnou o svých zážitcích hovořit, zejména těsně poté, co k nim dojde.

Sean se stal dobrovolníkem i u pilotní práce toleranční studie, kdy jsme museli zjistit velikost vhodné dávky DMT i časové intervaly mezi jednotlivými injekcemi. Jednoho rána dostal Sean 4 injekce 0,2 mg/kg, a to každou hodinu jednu. Po třetí dávce se zmínil:

Nedokázal jsem všechno sledovat, bylo to příliš rychlé. Něco se mě zeptalo: „Co chcete? Kolik toho chcete?“

Sean nám to řekl spíše náhodou, bylo to totiž poprvé, kdy se svěřil, že slyšel „někoho jiného“.

Odpověděl jsem, že bych toho všeho chtěl vidět mň, i když víc, než dokážu postihnout. Intenzita oněch proměnlivých, praskajících, barevných, jakoby čínských obrazců se poté zmírnila. Mohl jsem víc zaostřit a soustředit svůj pohled. Jak jsem odtamtud vycházel, cítil jsem se volnější. Nebyl jsem ztracený. Ptal jsem se a dostával odpovědi.

Seanovo další sezení sestávalo ze 4 dávek 0,3 mg/kg v hodinových intervalech. Ten den byl pro něj mimořádně bouřlivý. Ačkoli se můj zápisník snažil zachytit z této sese co nejvíc, dopis, který mi Sean poslal, je daleko výmluvnější: *První dávka na mě působila příjemně. Cítil jsem, jak mě něco zdvihá asi metr nad postel. Halucinace se rychle proměnily v téměř jiskřivé modrozelené vzory elektrizujícího světla. Zeptal jsem se: „Jste tu zas?“ Žádná odpověď. Pozoroval jsem tedy město, které leželo dole v rovné krajině daleko na obzoru a proměňovalo se množstvím barev a odstínů, množstvím „věcí“ plovoucích ve „vzduchu“ nad ním, ty věci vypadaly jakoby nemocně.*

Pak jsem si všiml ženy středního věku se špičatým nosem a s lehce nazelenalou pokožkou, jak sedí po mé pravici a spolu se mnou se dívá na město. Měla pravou ruku na obličejí a vypadalo to, že zkoumá panorama, na které se díváme. Lehce se ke mně natočila a zeptala se: „Co by se vám ještě líbilo?“ Telepaticky jsem odpověděl: J co ještě máte? Nenapadá mě, co byste mohla dělat.“

Nato se postavila, došla ke mně, dotkla se mého čela, zahřála ho a pak nějakým ostrým předmětem otevřela „dvířka“ v mém pravém spánku, a uvolnila tak obrovský tlak, který se tam skrýval. Cítil jsem se najednou mnohem lépe než předtím, i když jsem si původně myslel, že je mi dobře a nic mi nechybí.

Projít druhou dávkou bylo pro Seana náročné, protože okolo pokoje vezli s rámusem vývěvu a pod oknem rachotil popelářský vůz. Chvilí byl zmatený, zjevně se bál – převaloval se, ale pro zdar své cesty toho mohl udělat pramálo.

Třetí dávka:

Vůbec poprvé jsem byl před injekcí DMT ve stavu naprosté prázdnoty. Neměl jsem myšlenky, naději, strach ani očekávání.

Tělo se mi začalo elektricky chvět a rychle se dostavily halucinace. Pak jsem si

všiml pěti nebo šesti postav, které vedle mě rychle kráčely. Zdálo se mi, že jsou to pomocníci, že jsou samozřejmou součástí mé cesty. Jedna humanoidní lidská postava se ke mně obrátila, natáhla pravou rukou směrem k prostupujícím se skvrnám jasných barev a zeptala se: „Co na to říkáš?“ Kaleidoskopické vzory se okamžitě zjasnily a začaly se pohybovat mnohem rychleji. Pak se mě stejně zeptal i druhý a třetí. V tu chvíli jsem cítil potřebu jít dál, hlouběji.

Okamžitě jsem přímo před sebou spatřil jasné žlutobílé světlo. Jako bych ho chtěl otevřít, prostoupit. Pohltilo mě a já se stal jeho součástí. Ne svým tělem, to tam nebylo, nebylo uvnitř ani venku. Byl jsem zbaven sebe samého, myšlenek, času, prostoru, pocitu oddělení se nebo ega – všeho, vnímal jsem jen bílé světlo. Jazyk nedokáže popsat ten pocit čirého bytí, jednoty a extáze. Byl to silný zážitek klidu a vytržení.

Nemám ponětí, jak dlouho jsem byl této čisté energii odevzdán nebo co to bylo, nedá se to popsat. Nakonec jsem cítil, že padám, že vyklouzávám ven, pryč z toho světla, dolů z jakoby šikmé plochy. A přitom jsem se viděl – nahý, hubený, zářící, podobal jsem se dítěti, které se vyhřívá pod teplým žlutým světlem. Hlavu jsem měl větší a mé tělo bylo tělem čtyřletého dítěte. Jak mé tělo od světla ustupovalo, jeho vlny se mě stále dotýkaly. Cítil jsem závrat absolutního štěstí, i když jsem sklouznul úplně.

Neměli jsme pochopitelně tušení, co Sean vlastně zakoušel. Můj zápisník o 9. minutě po třetí injekci jen zaznamenává, že Sean uvedl:

Myslím, že jsem tam.

Po vyplnění dotazníku:

Je to zajímavé. Chci do toho jasného světla vstoupit ještě jednou.

Jako každého účastníka jsem se ho pokusil podpořit a povzbudit: „Jsem rád, že jste se rozhodl pokračovat, místo abyste byl jen pozorovatelem.“

Já jsem se nijak vědomě nerozhodl.

„Víra dokáže záznaky a hlavně pomáhá překonat těžkosti.“ *Nebylo to tak strašné.* Odmlčel se a usmál:

Nemohu uvěřit, že se to stalo, že jsem to dokázal, že vy jste to dokázal.

Vraťme se k dopisu, který popisuje Seanovu čtvrtou a poslední dávku onoho dne:

Byli tam všude lidé, jejich těla byla plná drátů a elektrických spojů, jezdili na kolech, jako by byli naprogramovaní, jako z počítačové hry. Pozoroval jsem je. Měli modrozelenou barvu, pohybovali se okolo mě. Jako bytosti v budově na parkování. Zapomněl jsem, co se stalo nakonec. Jezdili tam tak dlouho! Velmi bych se divil, kdyby se tam dělo ještě něco jiného. Trip pomalu končil, ale já si nemohu vzpomenout jak.

Naše dopoledne bylo pomalu u konce. Když si Sean sundal stínítko, byl pobledlý a přitáhl si kolena k hrudi. Laura řekla: „Vypadáte unaveně.“ *Ne, nejsem unavený, jen si připadám jako blázen.* Díval se okolo sebe, po pokoji a na nás, a pak vzdychl. *To je ale dneska den!*

U Seanova prožitku nás překvapila velká a detailní podobnost mezi

přirozenými spirituálními zážitky a těmi, které u některých lidí dokázalo navodit DMT. Cleo, Elena i Sean zažívali po velké dávce extatické stavy, jasnozřivé, převratné a hluboké. Všichni tři dobrovolníci byli odpovědní lidé s velkou vnitřní silou a dobře znali nejrůznější náboženská schémata. Slova, jakými popisovali své zážitky, byla pozoruhodně podobná těm, jež se můžeme dočíst u velkých mystiků nejrůznějších období.

DMT dokáže vyvolat mnoho charakteristických rysů podobných zkušenosti osvícení; včetně pocitu bezčasí, nevýslovnosti; celistvost protikladů; setkání a prostoupení s nejvyšším principem, jenž je silný, moudrý a milující, někdy v podobě bílého světla; jistotu, že vědomí existuje i po smrti těla; a bezprostřední poznatek stvoření a vědomí.

Ačkoli mě tato sezení velmi potěšila a měl jsem z nich pocit skutečné pokory, velké otazníky mi přicházely na mysl, teprve když jsem podobných příběhů vyslechl více. Přestože DMT mystické zážitky vyvolávat dokáže, je jisté, že jsou opravdu prospěšné? Nebo jinak, mohou mít tyto zážitky spirituální charakter i u těch lidí, kteří stav duchovního prozření již podstoupili, a to přirozeně? Pokud ano, pak se tyto prožitky zcela právem dají za duchovní a spirituální považovat. Navíc, příležitostné negativní účinky DMT by byly snáze akceptovatelné, pokud by člověk byl zároveň otevřen skutečně transformujícímu nazření.

Právě podobné myšlenky vedly v minulosti ke dvěma různým lékařským pojednáním: o nepříznivých účincích a dlouhodobě prospěšném působení molekuly duše. Chceme-li zachovat nezaujatý pohled na DMT, podívejme se teď na něj z té temnější stránky.

17. Bolest a strach

Při přípravě této kapitoly o sezeních s DMT jsem si musel důkladně prohlédnout každou stránku svého záznamníku. Trvalo mi to měsíc, zprávy jednotlivých účastníků jsem stříhal a slepoval do různých skupin podle jejich zážitků. Jednou z kategorií byly i „nepříznivé účinky“, kam jsem zařadil problematické reakce na DMT. Část zážitků 25 experimentátorů skončila právě v této skupině. Nepříznivé účinky kolísaly od nepatrných, malých a velmi krátkých až k hrůzným, nebezpečným, a dokonce těm, co „nebraly konce“.

Jak jsem již uvedl, téměř polovina našich dobrovolníků neblahé účinky DMT prožila, přestože jsem to tehdy v tak širokém měřítku skoro neznamenal. Mělo to pro mě být varováním, že jsem jejich potíže nechtěně nerespektoval, abych výzkum dovedl co nejdále, a to za všech okolností?

Tak vysoký počet byl o to překvapivější, protože jsem doufal, že snížím riziko negativních reakcí na DMT tak, že do studie zařadím jen zdravé dobrovolníky s předchozí zkušeností s psychedelickými látkami. Považoval jsem to za bezpečnější cestu, než pracovat s lidmi, kteří netuší, co je může čekat nebo kteří již nějaké psychické problémy měli.

Když se na naše sezení podívám zblízka, ukazuje se jasně, že nejvíce převažovaly potíže, jež sice nebyly zanedbatelné, ale trvaly velmi krátce. To mě poněkud uklidňovalo. Jedním z primárních důvodů, proč jsem se rozhodl právě pro DMT, bylo, že předchozí klinický výzkum dokazoval jeho velmi krátké působení. Nepříznivé účinky jsem předpokládal, ale hlavní bylo, že neměly trvat příliš dlouho. K vysokému procentu negativních reakcí na DMT, které jsme museli posléze konstatovat, také nemalou měrou přispíval bohužel i samotný setting našeho výzkumu. Klinické prostředí bylo dost nepříjemné, možná mohlo u některých dobrovolníků budit i nejistotu, zda jsme schopni správně a pohotově reagovat jako zdravotníci.

Kromě povahy výzkumného centra tu hrála určitou roli i skutečnost, že se jednalo o experiment, což vytvářelo napětí, které by v civilním settingu užití psychedelické látky nevzniklo. Odběry krve, vyplňování dotazníků a různé další procedury během sezení náš vztah s dobrovolníky ovlivňovaly. Vyžadovali jsme více než jen to, aby si prožili svůj psychedelický výlet s DMT, a bylo nemožné si nevšimnout našeho očekávání.

Jak jsem předpokládal, téměř každý účastník pocíťoval jistou míru úzkosti, než se účinky molekuly duše dostavily. Věděl jsem, že mnoho lidí se bude bát, aby jejich chování nebylo trapné, zejména při vysokých dávkách. Můj respekt vůči hluboce pronikavým vlastnostem této látky to dobrovolníkům poněkud usnadnil – cítili, že plně chápeme jejich obavy z velké dávky.

Dělali jsme, co jsme mohli – promýšleli jsme všechny detaily jako výrazy, gesta, mluvu, emocionální naladění a chování každého v místnosti. Naše schopnost soustředit se na jakoukoli drobnost prošla dlouhou cestou, nakonec jsme byli našim dobrovolníkům schopni poskytnout opravdovou pomoc před zbytečnou úzkostí a

jinými nepříznivými pocity. Poznali jsme, že chápající a šetrné chování, starostlivost, citlivé reakce a odpovědi jsou nejlepší pojistkou proti vážným a nepříznivým účinkům DMT, a tak se zrodil princip primární péče.⁸⁸

Téma nepříznivých účinků se stává mimořádně důležitým, když se pokoušíme stanovit poměr rizika a přínosnosti práce s psychedeliky. Převáží přínosnost nad riziky? Jsou negativní důsledky užívání psychedelik akceptovatelné ve světle jejich pozitivních účinků? Tato kapitola se věnuje temné stránce DMT, ačkoli ta následující se zabývá spíše tím, jak užitečné byly zkušenosti našich dobrovolníků, když je hodnotíme s odstupem.

Starší vědecká literatura zmiňuje pouze typy negativních reakcí, s nimiž se můžeme u DMT setkat.

Jedním z dobrovolníků Stephena Száry ve studii DMT s využitím EEG v 50. letech byla mladá lékařka. Když vrcholily účinky nitrožilně podaného DMT, vykřikla:

*To je strašné, nemůžu to ukončit [otevřít oči]... To je hrozné! Ach, je to zlé. Lepší by bylo omdlít. Ještě hodinu to nevydržím! Dejte mi něco, abych mohla rychle zemřít, bylo by lepší umřít. Jak jste mi mohli udělat něco takového?*⁸⁹

Szára posléze popsal pět „paranoidních či bludných“ reakcí u 30 svých původních dobrovolníků:

„Tyto subjekty prohlásily o jeden až dva dny později, že byli přesvědčeni, že je někdo chce zabít nebo během experimentu otrávit. DMT byl jed a osoba vedoucí experiment byla vrahem. Jeden ze subjektů se během pokusu začal chovat násilně a musel být proti své vůli připoután.“⁹⁰

Szářův popis je na psychiatra neobvykle otevřený. Obvykle se přesný smysl toho, co se děje během psychedelického sezení v experimentálním prostředí, hledá těžko. Zejména pokud se objeví nepříznivé reakce poté, co výzkumný tým předem vyzdvihuje prospěšné působení látky.⁹¹

Negativní reakce na DMT u našich dobrovolníků z Nového Mexika se kvalitativně nelišily od reakcí účastníků jiných experimentů, o kterých jsme se

⁸⁸ Může právě absence takovéhoho přístupu souviset se zprávami o nepříznivých reakcích při výzkumu ketaminu na lidech? Viz Anna Nidecker: *Alleged Abuses Accelerate Reform*, Clinical Psychiatry News 26, 1998. Jak si mohou být vědci jisti, že vědí, co dělají? Vzali si ketamin sami? Jak pečlivě dohlížejí na set a setting, když svým dobrovolníkům ketamin aplikují? Jaký je jejich postoj a reakce na stavy vyvolané ketaminem? Toto si je třeba uvědomit, když se v první vlně výzkumu v 50. a 60. letech dozvídáme o nepříznivých účincích na experimentátory.

⁸⁹ F. Kajtor, Stephen Szára: *Electroencephalographs Changes Induced by Dimethyl tryptamine in Normal Adults*, *Confinia Neurologica* 19, 1959, str. 52-61.

⁹⁰ Sai-Halasz a kol., 1958.

⁹¹ Nedávno upozornil R. Doblin na vysoce stresující negativní reakce na psilocybin při své slavné „Velkopáteční studii“. Původní článek z roku 1966 (viz Walter N. Pahnke, William A. Richards: *Implications of LSD and Experimental Mysticism*, *Journal of Religion and Health* 5, 1966, str. 175-208) popisuje mystické zážitky vyvolané psilocybinem u studentů Harvardské školy náboženství, ale vůbec se nezmiňuje o nepříčetných žácích, které výzkumný tým honil po kampusu, chytal a uklidňoval injekcemi antipsychotik! Viz Rick Doblin: *The Good Friday Experiment: A Twenty-Five Year Follow-Up and Methodological Critique*, *Journal of Transpersonal Psychology* 23, 1991, str. 1-28.

dočetli. Patřily sem charakteristické projevy všech dříve uvedených typů zážitků: osobní psychologické problémy, neviditelné světy a setkání s nemateriálními bytostmi, prožívání blízkosti smrti a spirituální zkušenosti. Nepříznivé účinky nelze připisovat zážitku samotnému, ale dobrovolnickově reakci na tento prožitek. Reakce experimentátorů na skutečnosti, které úzkost vyvolávaly, dodatečně určovala, zda budou pokračovat v bojácném ústupu nebo se pokusí ve své cestě pokračovat. Ida byla jednou z mála dobrovolnic, jež odstoupila od naší studie hned po ostré nízké dávce.

Bylo jí 39 let a k účasti na výzkumu DMT ji inspirovala má žena na jednom spirituálně orientovaném semináři v Albuquerque. Měla tři děti a byla nešťastně provdaná. Měla smysl pro černý humor, který jí zřejmě pomáhal kompenzovat velkou bolest a lítost. Bylo obtížné se v její přítomnosti uvolnit, protože nebylo snadné uhadnout, jestli se směje s vámi nebo vám.

Chtěla se připojit k výzkumu DMT zejména proto, že se velmi zajímala o šamanismus. Asi dvacetkrát za život si vzala LSD nebo houby obsahující psilocybin, ale ani jednou od chvíle, kdy před dvaceti lety založila rodinu.

Vstoupil jsem onoho odpoledne, kdy měla Ida dostat nízkou ostrou dávku, do pokoje a byl jsem překvapen, že ji vidím sedět na posteli a číst noviny. To bylo poprvé a naposledy, kdy jsem viděl nějakého dobrovolníka připravovat se na sesi tímhle způsobem. Vypadala nervózně.

Zatímco jsem jí dával pokyny a vše vysvětloval, stále listovala novinami. V pokoji bylo nepříjemné napětí a já se během své naučené řeči zakoktal, což mě na Idinu úzkost upozornilo lépe, než moje soustředěná mysl.

4 minuty po injekci nakrátko otevřela oči. Pohlédla na mě a rychle se podívala pryč. O i minutu později spustila:

Nebylo to příjemné. Ten pocit se mi nelíbil. Měla jsem v hlavě zmatek. Byla jsem mimo své tělo. Těžko se mi dýchalo.

„Ale je to příjemně rychlé, co myslíte?“

Možná pro vás.

„Myslím ten nástup. Vypadalo to, že to bude trvat dlouho?“ *Čekala jsem, že tím projdu, hned jak to ucítím. Působilo to, už když jste mi dával roztok. Nemohla bych se pohnout, ani kdybyste mě o to požádal. Podívala jsem se dolů na nohy a nedokázala jsem rozpoznat, zda jsou moje. Měla jsem strach, necítila jsem se v bezpečí.*

Osmkrát větší dávku, která byla v plánu druhý den, jsme Idě nemohli dát.

„To je normální, ne každému se tahle látka líbí.“

Já ji nenávidím. „Brzy to zmizí, ztratí se to mezi ostatními zážitky. Nebudeme dál pokoušet štěstí.“ *Jasně.*

Z kuchyně jí přinesli oběd, vypadal velmi chutně. Záhadné masové kuličky. Slušné zakončení tak náročného dne.

Zavolal jsem Idě ještě toho večera. Cítila se dobře, ale potvrdila mi, že už DMT nikdy zkusit nechce.

Některé dobrovolníky zážitky s vysokou dávkou velmi rozrušily a několik jich

po takové sesi studii opustilo. Ken byl jedním z nich.

Bylo mu 23 let, v Albuquerque žil teprve několik měsíců, než s námi začal spolupracovat. Byl sportovní postavy, vysoký, nakrátko ostříhané vlasy a vlastnil velkou motorku – Ken byl jedním z našich nejtemperamentnějších dobrovolníků. Přestěhoval se do Nového Mexika, aby studoval na jedné z fakult alternativní medicíny, z předchozí univerzity odešel, protože se tam „cítíl jako ovce“.

Poměrně často užíval MDMA a připustil, že omezit jeho užívání mu činilo problémy. Užíval si „zábavy, lásky, hloubky, svátosti a zasvěcení“, které mu MDMA zprostředkovávalo. Pozoruhodné bylo, že opomenul vyplnit dotazník zkoumající užívání jiných psychedelických látek. Všiml jsem si toho, teprve když z naší studie odešel. Kdybych to zaznamenal dříve, pravděpodobně by mě to varovalo, měl bych zlé tušení, že zkusit tak silnou látku jako DMT je pro něj nevhodné.

Na Kenovi se mi něco nezdálo. Působil příliš „cool“ a jako „New Age“ a Laura i já jsme čekali, kdy se objeví stinná část jeho povahy. Kde měl své hranice, strachy a vůbec – jaké byly skutečné rysy jeho osobnosti? Co by ho opravdu dokázalo rozrušit? Vypadal, že proplouvá životem jako obláček, že ho nežije doopravdy. Zpětně, z následných potíží to samozřejmě lze vyvodit, ale tehdy jsme jeho negativní reakci na DMT opravdu nemohli předvídat.

Kenova nízká dávka 0,05 mg/kg proběhla bez problému.

Mírně to uklidňuje a nabuzuje, podobně jako MDMA. Bylo tam málo barev. Bylo to příjemné. Jsem zvědavý na zítřejší velkou dávku.

Vůbec jsem si nebyl jistý, jak to následujícího dne zvládne. MDMA není silná látka. Lidé jí dávají přednost před typickými psychedeliky, pokud jsou stresováni svými životními problémy nebo pokud nesnesou silnější psychoaktivní látku, protože reakce na MDMA probíhají téměř vždy hladce. MDMA se říká droga „lásky a světla“, dokáže akcentovat pozitivní a minimalizovat negativní rozpoležení.

Kdyby byl život tak jednoduchý.

Ken přišel následujícího dne v kalhotách z tenké bavlny, kapsy plné všeho možného, a v divoce psychedelicky pomalovaném tričku. Sestra u příjmu komentovala, že se oblékl opravdu tematicky.

Jakmile fyziologický roztok vymyl z kanyly zbytky DMT, pokud v ní ještě nějaké bylo, zdálo se, že Kenovi uvízl dech v hrdle. Tenhle jemný škytavý zvuk byl téměř vždy znamením silného účinku. Ken házel hlavou sem a tam a jeho nohy nedobrovolně, jak se zdálo, poskakovaly na posteli, jako kdyby jeho tělo potřebovalo vybit přílišné napětí. V 5. minutě se posadil, měl zkrivený obličej a potřásal hlavou. Po několika dalších minutách si sundal stínítko z očí a upřeně se zadíval před sebe. Zorničky měl rozšířené, ale já a Laura jsme klidně seděli a čekali, co bude následovat. Po 14 minutách sice stále vypadal rozrušeně, ale zdálo se, že je již trochu přítomen. Začal:

Byli tam dva krokodýlové. Na mých prsou. Drtili mě, análně mě prznili. Vůbec nechápu, jak jsem to mohl přežít. Nejdřív jsem si myslel, že sním a že mám noční můru. Pak jsem si všiml, že se to děje doopravdy.

Byl jsem rád, že jsme mu do konečníku nezavedli sondu na měření teploty, byl to jen testovací den. Začaly se mu lesknout oči, ale slzy mu netekly. „To zní děsivě.“

Bylo to děsivé. Bylo to to nejděsivější, co jsem v životě zažil. Chtěl jsem vás poprosit, abyste mě drželi za ruce, ale byl jsem tak svázaný, nemohl jsem se pohnout a ani mluvit. Ježíši!

Jeho noční měra skončila, takže bylo zbytečné mu radit, co mohl dělat a jak se měl zbavit ještětých násilníků. Byl znechucený, a tím spíše jsme mu chtěli pomoci, aby svůj zážitek dokázal přijmout a něco si z něj odnést.

„Co s tím uděláte?“

Nemám nejmenší potuchy. Jako bych byl za něco trestán. Podíval se na mě zpřímá a zeptal se:

Musí být další dávka takhle velká? Asi bych to znovu nevydržel.

Ken ležel na posteli klidně a snažil se svůj zážitek vstřebat. Nebylo mu do řeči, ale dotazník zodpověděl bez obtíží. Zdál se klidnější a vyrovnanější, až když snědl snídaní.

Jakmile jsem doplnil zápisky ve svém záznamníku, vrátil jsem se do pokoje 531. Podíval se na mě, vypadal již odpočatě, chtěl se mnou promluvit, ještě než odejde z nemocnice.

„Jak se cítíte teď?“

Takhle látka není pro mě. MDMA mám radši, je mnohem příjemnější. Tohle je příliš tvrdé a intenzivní.

„Samozřejmě, chápu. Čekaly by vás už jen samé silnější zážitky. Ukončit to teď bude nejlepší.“

Nepřestával jsem se divit povaze jeho děsuplného setkání: „Netušíte, proč se vám zjevili ti krokodýlové?“

Opravdu ne. Ještěry mám rád; obvykle s sebou nosím plyšového leguána.

Zasmál se.

Třeba to byl nějaký druh egyptské posmrtné zkušenosti.

Zůstali jsme s Kenem v kontaktu, i když brzy opustil Albuquerque a přestěhoval se do Kalifornie. Jeho reakce byla tak traumatická, že jsem usoudil, že by mu mohla způsobit nějaké trvalé psychické problémy. Nedivil bych se, kdyby byl v dětství sexuálně obtěžován. Ale nedokázal si nic takového vybavit, proto to zůstává jen spekulací.

Kena jeho sese velmi vyděsila. Znásilnění ještěry se pro něj stalo ošklivou vzpomínkou, kterou si sice vybavuje jen zřídka, ale která jen tak nevyhasne. Přestal brát jakékoli psychoaktivní látky, včetně MDMA, a významně omezil i užívání marihuany. Našel si práci v obchodě s bylinkami a začal žít se svou přítelkyní. Setkání s molekulou duše pro něj mohlo skončit hůře.

Při zpětném pohledu je logické, že Kenův negativní prožitek při vysoké dávce DMT souvisel s jeho zvykem vyhýbat se všemu temnému včetně stinných stránek sebe samého. Jeho psychologická obrana byla příliš slabá, než aby mohla fungovat pod vlivem účinné molekuly duše.

Přestože se může psychické zemětřesení vyvolané velkou dávkou DMT lidem

vracet, jako temné a hrozivé, některým dobrovolníkům se podařila nevídaná věc – primárně negativní zážitky dokázali obrátit v dobré.

Například Andrea byla naprosto zděšená, když ji molekula duše přivedla do stavu blízkého smrti. Jenže tato experimentátorka se svým počátečním strachem začala pracovat jako s jakýmsi katalyzátorem, jenž jí pomohl projít důležitými osobními změnami.

Andree bylo 33 let a se svým manželem a dětmi žila severně od Santa Fe. Oba pracovali jako programátoři a s psychedeliky byli poměrně dobře obeznámeni – užili je asi stokrát a během předchozích let se nevyhýbali ani kokainu a metamfetaminu.

V dětství u se Andree projevila tzv. „spánková paralýza“ neboli „hypnagogická halucinace“. Při této dysfunkci se člověk během usínání není schopen pohnout a prožívá krátké a strach nahánějící vizuální scény. Její matka byla přísná katolička a v dětství Andree tuto nemoc „vysvětlila“ tak, že ji chodí mučit satan, a ať prosí Ježíše o pomoc a ochranu.

Spánková porucha u ní přetrvávala i do dospělosti, i když byla méně častá.

Její neschopnost příjemně a pohodlně usnout ji velmi trápila, což bylo také jedním z důvodů, proč se rozhodla pro experiment s DMT. Domnívala se, že se třeba nedokáže pouze uvolnit, a také chtěla zažít stav blízký smrti a byla zvědavá, zda dokáže opustit své tělo. Přes všemožná předchozí rizika se Andree její nízká dávka líbila. Shrнула své pocity do prvních slov: *Bylo to fajn!* Následující den prohlásila:

„Dnes ráno jsem se probudila a měla jsem strach, i když jen chvíli. Pak jsem si uvědomila, že když to včera bylo tak snadné, mohlo by to být snadné i dnes dopoledne.“

Pro jistotu jsem raději položil na tlakoměr „sopruvu poslední záchrany“ – valium proti panice a tabletky nitroglycerínu na vysoký krevní tlak. Nedokázal jsem si vzpomenout, kdy naposledy jsem se takhle na vysokou dávku připravoval.

Jakmile jsem jí do žíly aplikoval asi polovinu injekce DMT, Andrea se rozkašlala.

Zhluboka zavzdychala, když jsem jí dával vylachovací roztok.

Pak začala křičet:

NE! NE! NE!

A následující minutu:

Ne! Ne! Ne!

Kopala nohama do všech strach. Její manžel jí položil ruku na nohu a začal ji promačkávat a masírovat, já položil svou ruku na druhou nohu.

Ve 2 minutách vzdychala, už nekřičela a vypadalo to, že se trochu uklidňuje.

Řekl jsem: „Bude to v pořádku. Jen dýchejte.“

Měkce odpověděla:

Dobrá.

Všiml jsem si jejich slz pod stínítkem – asi ve 4. minutě. „Klidně plačte.“

Začala vzlykat, asi 5 minut brečela a pak se začala trochu uvolňovat.

Křičela jsem? „Hodně.“

Myslela jsem si to. Bylo těžké se tomu poddat. „Vyvolává to spoustu pocitů.“ Klidně se usmála. „Ale souhlasila jsem s tím, je to tak?“ Ano, podepsaný souhlas mám doma.

Ani na chvíli jsem neopustila své tělo doopravdy. Celou dobu jsem bojovala. Myslela jsem si, že umírám, a to jsem nechtěla. Je mi to líto. Uvědomila jsem si, že tělo nemám jen tak, že ho nelze snadno opustit.

Andrea proměnila svůj strach ve výzvu, nechtěla se nechat porazit.

Když jsem tam padala, říkala jsem si, že bych už nikdy nic takového nechtěla zažít, ale teď si myslím, že chtěla. Nenapadlo by mě, že by to mohlo být napodruhé tak hrozně. Byla to smrt. Viděla jsem se v prázdnotě – černé, hrozivě černé prázdno. Nic podobného se mi nikdy nestalo. S LSD a houbičkami se vám můžou dít různé věci, ale pořád jste ve svém těle a můžete sebou pohybovat, jít dovnitř nebo ven, pryč, ale DMT vám to nedovolí. Byla jsem naprosto nepřipravená, ustrašená a zděšená.

Když jsem se vrátil do přijímací kanceláře našeho výzkumného centra, abych vyplnil Andreinu tabulku, sestry se mě ptaly, zda je vše v pořádku. Výkřiky z pokoje 531 je vystrašily.

„Měla těžký začátek, ale teď už je jí fajn.“

Po 30 minutách vypadala Andrea už docela dobře a vyplnila svůj dotazník. Za hodinu snědla pozdní snídani. Je ohromné, s jakou rychlostí nás DMT prožene propastí a zase nazpět!

Když jsme spolu mluvili po telefonu druhý den, řekla mi: „Mám teď o svém životě, než zemřu, daleko jasnější představu. Nejsem ještě připravená odejít. Původně jsme se přestěhovali do Nového Mexika, abych mohla chodit do školy. Přesněji – studovat fyzioterapii. Ale pak jsem ztratila odvahu a nikdy jsem tam nešla. Teď vím, že můj život je krátký, a jestli mám ještě nějakou školu absolvovat, tak právě teď.“

Andrea se vrátila následující měsíc na projekt tolerance. Než jsme začali, pokusil jsem jí pomoci od jejího strachu.

„Nelíbí se vám ztratit na chvíli své obvyklé vědomí? Je v pořádku, že se bojíte, že u vás dochází k jakémusi zatemnění. Jen tím musíte projít. Jděte do toho. Nebojte se být mimo své vědomí, ono se vám vrátí, vše bude v pořádku. Čtyři dávky DMT s vámi dnes pořádně zamávají. Doufejme, že se strachu a bolesti neoddáte.“

„Ještě pořád se bojím, kam se vlastně vydávám. Nestane se mi nic?“

Když začínala působit první dávka 0,3 mg/kg, Andrea krátce, jakoby zadušeně vykřikla. Ale její muž, Laura i já jsme s tím počítali, rychle jsme zareagovali a položili jí ruce na všechny končetiny. Rychle se uklidnila a probíjela se tématem, které se objevilo při její první dávce: strach ze smrti spojený se strachem z nenaplněného života.

Jak tomu bylo v případě mnoha našich dobrovolníků v toleranční studii, Andree se podařilo projít během čtvrté sese skrze strach a zmatek do extáze.

V18. minutě sezení řekla:

To byl opravdový dar, tahle poslední. Při prvních dávkách jsem měla takový

strach, tolik mě to trápilo, zejména ta třetí dávka, až jsem si říkala: Ach bože, musím tam znovu? a odpověděla jsem si: Ano, půjdu do toho. Prostě to nikdy nevzdám. A pak už to bylo snadné.

Spousty bytostí okolo mě říkaly: „Vzpomeň si, jak jsi byla mladá a plná ideálů a chtěla ses učit, jak s tělem pracovat. Proč bys nemohla právě teď.“

Když jsme spolu telefonovali na sklonku týdne, Andrea se mi svěřila: „Jsem za tu zkušenost vážně vděčná. Opravdu jsem se svým životem chtěla něco udělat, dát věci do pohybu.⁹² Na všechno se teď dívám jinak, skrze jinou perspektivu. Pomohlo mi to soustředit se na léčitelskou práci. Je toho tolik, co bych chtěla dokázat.

Nebyl to pocit ‚pohody‘. Během tripu jsem neviděla žádné bílé světlo. Ještě pořád se se svým zážitkem musím vyrovnávat. Na konci jsem měla radost, hlavně z pocitu úlevy.“

Andrea by mohla se svými bolestivými a úzkostnými pocity ještě pracovat, ale mohlo by to pro ni být nebezpečné a její situaci ještě zhoršit. Věděli jsme to, když nám sdělila, že její matka přičítala její spánkové symptomy démonům. Přesto s pomocí svého manžela a nás bojovala se strachem dál, až narazila na smutek a zmatek, které byly pod její bázní ukryté. Tento náročný boj jí nakonec přinesl jasnější představu, kým skutečně je a co si v životě přeje. Pak jen plánovala, jak všechny své touhy a cíle zrealizuje.

Některé sese s DMT opravdu znamenaly bezprostřední ohrožení života – zejména jestliže dramaticky stoupl nebo klesl krevní tlak, a to na nebezpečnou hodnotu. Lucasův tlak poklesl téměř na úroveň šoku, zatímco Kevinův se naopak děsivě zvýšil.

Ve svých 56 letech byl Lucas jedním z našich nejstarších dobrovolníků. Tento spisovatel a podnikatel žil v osamělé vesničce na severu Nového Mexika, kde měl skleník se spoustou exotických psychoaktivních rostlin. Na svůj věk byl velmi činorodý, inteligentní a ničeho se nebál.

Lucasovo lékařské vyšetření EKG nebylo stoprocentně uspokojujivé. Jeho tep byl nižší než v běžném rozmezí – v maximu 50/s – trpěl tzv. „sinusovou arytmií“. Tato dysfunkce způsobuje při nádechu a výdechu výrazné zpomalení a zrychlení pulzu, než jak je tomu u zdravých lidí. Zavolal jsem kardiologovi, který jeho EKG vyhodnocoval, a ten mi řekl, že pokud nemá Lucas příznaky či symptomy srdečního onemocnění, není třeba se ničeho obávat. Jedná se prý o běžnou, nikoli nebezpečnou arytmií.

Z Lucasovy reakce na nízkou dávku jsme usoudili, že následujícího dne by mohl projít silným zážitkem. Jako Rex, jenž se dostal až do jakéhosi futuristického úlu (viz kapitola 14), i Lucas vyprávěl o houpavých, kolébavých a mírně závrtných pocitech.

Zdálo se mi, že se postel mírně kýve. Jako houpací síť, co se pohybuje sem a tam.

⁹² viz pozn. 72 (kapitola 11).

Část Lucasova prožitku vyvolaného vysokou dávkou druhého dne, kdy se ocitl na přistávací ploše vesmírné stanice, kam ho doprovodil bezpočet humanoidních robotů, je popsán v kapitole 12. Zaměříme ovšem pozornost na stinnější stránky sezení onoho rána.

Bezprostředně po aplikaci injekce Lucas zbledl a zoufale vzdychl. Několikrát pokrčil nohy v kolenou a pak se podíval na Cindy.

Panebože! Vůbec netuším, co mi to udělá!

Jednou říhнул. Rozhlédl jsem se po pokoji. Nebyla tu nádoba, kam by se mohl vyzvracet. Cindy ukázala na župan pověšený na věšáku za mnou. To bylo jediné, co jsme mu mohli nabídnout. Lucas župan uchopil a nechápavě na něj pohlédl.

Huh??

„Zkuste se vyzvracet,“ doporučil jsem mu. Ještě jednou krkl, ale nevyzvracel nic. *Panebože!*

Přestal krkat a začal slézat z postele, ovšem hlavou napřed a směrem k Cindyiným nohám. Rychle jsem vstal, přeběhl na Cindyinu stranu postele a pomohl mu zpátky nahoru. Župan si držel na tváři.

V 5. minutě mu tlak klesl ze 108/71 na 81/55 a tep z 92 na 45. Byl bledý; ne, ve skutečnosti začínal zelenat. Držel se za hlavu a silně se třásl. Lucas dostával šok.

O 2 minuty později měl tep 47 a krevní tlak 87/49.

Pokusili jsme se upravit postel – zvednout mu nohy a snížit polohu hlavy, abychom zvýšili přítok krve do mozku. V tom zmatku bylo nemožné provést další měření. Co jsem měl dělat? Zavolat záchranný kardiologický tým? Připravovat léky pro zvýšení krevního tlaku? DMT způsobuje prudké zvýšení a já se obával, že pokud by se jeho krevní oběh stabilizoval sám, a my mu přesto dali velkou dávku adrenalinu proti šoku, mohli bychom naopak riskovat nebezpečí mrtvice vyvolané příliš vysokým tlakem.

Řekl jsem Lucasovi: „Klid, jen se několikrát zhluboka nadechněte a soustřeďte se na své dýchání.“

Díval se zmateně a opravdu nevypadal dobře.

Jeho životní funkce se během následujících 2 minut zlepšily. Ve 12. minutě měl krevní tlak 102/78 a tep 73.

V 15. minutě začal popisovat svoje přistání na vesmírné stanici, ale mnohem děsivější (a zřejmě související s téměř-kolapsem) bylo to, co prý uviděl, když otevřel oči:

Podíval jsem se na Cindy, a ona měla obličej pomalovaný jako klaun. Nevypadala vesele, ale zlomyslně. Nechtělo se mi dívat se jí do tváře. I když vás, Cindy, moc neznám, líbíte se mi, jste opravdu hezká. To bylo tou drogou. Na vás, Ricku, jsem se podíval jen jednou – měl jste tvář jako z ocele, s boulemi a výrůstky. I Cindy byla dost ošklivá. Nemohl jsem se na vás podívat zpřímá. Báł jsem se, že byste se pak začali u lůžka chovat jinak, napořád.

Postupně se začal uvolňovat a začal vzrušeně popisovat svou cestu vesmírem. Jen těžko jsem mu mohl soustředěně naslouchat, stále se mi totiž hlavou honily myšlenky, jak blízko jsme byli katastrofě.

Když jel Lucas z výzkumného centra domů, měl drobnou dopravní nehodu.

Jeho žena pro něj přijela a celou zbývající cestu domů mu navíc vyprávěla o úděsných vzpomínkách na incest v dětství, jež se vynořily během její terapie. Jakmile dorazili konečně domů, čekaly je dvě zprávy: jeden přítel spáchal sebevraždu – prostřelil si hlavu, a další nečekaně zemřel na rakovinu.

Když jsme spolu mluvili následujícího dne, zajímalo ho: „Co bylo reálné? A co ne? Cítil jsem se jako balvan, který spadl do bahna. Ne kamínek, ale těžký kámen, ani probuzení nebylo příjemné. Ten muž, co se zabil, to udělal zhruba v té době, kdy jsem dostával DMT. Zvláštní náhoda, paralelní událost nebo tak.“

Nezbývalo mi než říci: „Asi by bylo nejbezpečnější, abyste se dalších studií neúčastnil. Přestože si myslím, že bylo báječné vás mít u našich experimentů, nechci riskovat vaše fyzické zdraví.“

Lucas slabě zaprotestoval, ale chápal to. Události předchozího dne ho vážně rozrušily. Požádal mě, zda bych ho nemohl navštívit. Ještě ten týden jsem zajel k němu domů a strávil s ním celý den, což jsem za celou dobu výzkumu učinil jen jednou, a to tentokrát. Probrali jsme jeho sesi i to, co se stalo a jak se cítí. V podvečer už mu bylo lépe, nabyl alespoň trochu své dřívější rovnováhy. Cítil se docela dobře i během následujících dní a začal žít svým obvyklým životem. Zúčastnil se v následujících letech všech našich společných schůzek, které se po ukončení studie konaly, a dokonce dokázal zpětně svůj zážitek pod vlivem DMT pozitivně přehodnotit.

Kevinovi bylo 39 let, jeho manželkou byla Sára, jejíž příběh jsme si přečetli v kapitole 14. Byl to poměrně bezproblémový člověk, měl velké dispozice k logickému uvažování, a tak nastoupil dráhu matematika. Psychoaktivní látky užil asi dvěstěkrát a připadaly mu „užitečné pro emocionální a spirituální růst“.

Kevin byl velký, urostlý muž, jeden z těch lidí, kterým tělo vytváří jakousi ochranu před okolním světem. Měl smysl pro suchý humor a optimistické jiskřičky v očích, ale zdálo se, že bojuje s jistou bázlivostí a ustrašeností a musí vynakládat spoustu energie, aby jej zcela nepohltily. Byl přehnaně výřečný a neustále o něčem hloubal.

Výsledky Kevinova srdečního vyšetření také málem nesplnily naše kritéria. Jeho tlak byl těsně pod limitem a EKG vykázalo určité „nespecifikovatelné“ abnormality, z nichž se nedala vyvodit nějaká konkrétní srdeční choroba. Kevin ale prokázal obrovskou odhodlanost dostat se do toleranční studie, a tak začal pravidelně cvičit. Poté si zařídil nezávislé kardiologické vyšetření i výkonostní test, a z obojího vyplynulo slušné vysvědčení o jeho zdraví.

Sese s nízkou dávkou proběhla bohudíky bez problémů, ale mě trápil jeho postoj k experimentu. 2 minuty po podání prohlásil: *Tak kdy už to začne, nebo už je to ono?*

Ach, nějaké fyzické účinky ale cítím. Srdce mi buší rychleji a cítím nepříjemně utažený pás tlakoměru.

Vypadalo to, že je pro něj důležité, aby dávkou prošel jako hrdina. Chtěl jsem s ním zatřást, připravit ho na zítřejší velkou dávku. Považoval jsem to za nutné tím spíš, když prohlásil, že on a Sára půjdou ten večer s několika přáteli na pořádné

jídlo a pivo!

Varoval jsem ho: „Možná budete mít zítra pocit, že umíráte. Buďte na to připraven. Nesmíte do toho jít se strachem, ale s vírou. To říkám všem, kdo přijdou na sesi do tohoto pokoje. Také bych doporučoval k jídlu něco lehčího. Opravdu byste se měl dnes večer a zítra ráno chovat odpovědně, kvůli sobě.“

Následujícího rána vypadal nervózně, jak tak ležel na posteli. Sára seděla v nohách lůžka, připravena asistovat.

Kevin se zeptal: „Co když budu mít krevní tlak vysoký?“

„Může být, ale to je v pořádku. Několikrát se nám tlak pořádně zvýšil, ale rychle se to vyřešilo.“

Dech se mu zrychlil, jakmile jsme mu dali infuzi, on ale zůstal klidný. Jeho systolický tlak vystoupal během 2 minut na 208. Alarm, o němž jsem nevěděl, začal na tlakoměru naléhavě vyzvánět. Laura nemohla najít vypínač, takže vypnula celý přístroj. Podal jsem jí lístek: „Zapni ho ve čtvrté minutě.“

Vraťme se ale k zápisku, který nám Kevin poslal o několik dní později, jako souhrnnou zprávu o tom, co prožil:

Cítil jsem v těle brnění. Podivný pocit zdvihání. Viděl jsem barvy, jak ke mně přicházely ze tmy. Pak jsem spatřil světlo, v obrázcích buněk, které vypadalo jako kůže pod mikroskopem, a bílé světlo za tím. Všechno najednou zmizelo a nahoře vpravo jsem uviděl postavu. Vypadala jako africká bohyně války. Byla černá, nesla kopí, štít a zdálo se, že má i nějakou masku. Byla ze mě překvapená. Jako by se chtěla bránit, zaujala útočný postoj. Řekla: „TY SE ODVAŽUJEŠ PŘIJÍT SEM?!“ Vnitřním hlasem jsem jí odpověděl: „^4sz ano.“

Scéna přede mnou vybuchla, jako při akceleraci vesmírné lodi ve Star Treku na rychlost vyšší než rychlost světla. Cítil jsem na hrudi hrozný tlak. Srdce mi bušilo. Pociťoval jsem vlny procházející mým tělem. Pomyslel jsem si: Jasně – Laura a Rick mě zavraždili. Pak mi moje podvědomí, nebo co to bylo, řeklo: Umíráš, ale nezemřeš. Zdátky jsem uslyšel zvuky připomínající alarm. Pomyslel jsem si, že něco je hodně v nepořádku. Myslel jsem na Sáru a mého malého synka. Bojoval jsem. Nechtěl jsem umřít. Připadal jsem si, jako kdybych skočil z desetimetrového můstku do vody a teď byl na dně bazénu. Plaval jsem k hladině.

Účinky se začínaly ztrácet. Pak jsem začal velmi citlivě vnímat lidi v pokoji. Slyšel jsem jejich dech a jak se hýbají. Cítil jsem jejich napětí.

Můj zápis uvádí, že okolo 3. minuty nás Kevin informoval:

Jsem pořád tady.

„Dobře.“

Jeho systolický tlak v 5. minutě byl jen o dva stupně níže – na hodnotě 206, a alarm se opět zapnul. Sára měla vyděšený pohled. Laura se na mě tázavě podívala. Co teď? Situace začínala být chaotická.

Je to alarm?

„Je to v pořádku, jen vám trochu klesl tlak.“ *To je neuvěřitelné!*

V mém záznamníku stojí, že když Kevin začal mluvit, drbal se vzadu hlavou o příkrývku. Krevní tlak mu opět mírně poklesl. Řekl: *Trochu mě bolí hlava a zátylek.*

Jeho bolesti hlavy pravděpodobně způsobilo rozšíření artérií vedoucích do mozku, bohudíky pod nápoem vysokého tlaku nepraskly. Kevin pak dodal:

Při dalším tripu bych zase rád viděl tu černou válečnici. Třeba by mě už tak nepřekvapila. Pomyslel jsem si: „Příští trip“?

Kevinův tlak se stabilizoval teprve v 30. minutě. Byl unavený, ale cítil se vcelku dobře. Věděl jsem, že jsme unikli velkému nebezpečí.

Promluvil jsem si s Kevinem později ve své kanceláři. Připadal mi optimistický a do dalších experimentů se jen hrnul.

„Měl jsem v životě spoustu psychedelických zážitků,“ řekl, „ale s tímhle se nedá nic srovnávat a ani mě to na dnešek nemohlo nijak připravit. Když jsem se vrátil, cítil jsem se jako někdo. Zjistil jsem, že existuje mnohem více světů, než jen ten, v němž žijeme. Přestože můj trip mohl vypadat děsivě, já osobně se dalšího sezení nemůžu dočkat. Chtěl bych se příště zase nechat unášet a spatřit, kam dojdu a co zažiju. Chtěl bych se dozvědět více o místech, kam jsem se dostal.“

Laura a já jsme začali pečlivě zvažovat, zda s ním spolupracovat při toleranční studii s dávkou 0,3 mg/kg. Přestože to bylo o něco méně než 0,4 mg/kg, museli jsme si položit základní otázku: A co když zkolabuje?“ Samozřejmě, odpověď zněla: „Takové riziko nemůžeme podstoupit.“

Kevin byl zklamaný, ale pokusili jsme se z jeho sesí vyvodit co nejvíce.

Řekl jsem: „Je toho hodně, co musíte vstřebat. Dostal jste velkou dávku DMT, takovou snese jen málo lidí. Asi jsem vás neměl tolik zatěžovat, když už váš vstupní kardiogram nebyl úplně v pořádku.“

K večeru po cestě domů do hor, jak tak kolem mě míhaly značky, jsem přemýšlel, jak by mi bylo, kdyby byl Kevin po smrti. Vyčerpaný a potichu jsem se najedl a šel rovnou do postele.

Důkladné vyšetření a příprava byly základem, jak naše dobrovolníky ochránit před nepříznivým působením DMT, i když se to nestávalo často. Přestože množství negativních účinků bývá tím nižší, čím jsou předchozí vyšetření kvalitnější, bylo obtížné naše metody ještě dále vylepšovat.

Z dnešního pohledu se mi zdá, že jsme snad mohli více dát na svou intuici, která nám napovídala, jak jsou někteří dobrovolníci psychicky odolní nebo do jaké míry je jejich srdeční činnost v pořádku. Možná, že naše dávky DMT byly opravdu příliš vysoké. Byly hraniční, ale příliš nízké dávky by téměř žádný psychedelický potenciál neměly. Velké dávky s sebou mohly nést značná rizika, jak jsme viděli na Philipově případu (popsaném v úvodu). Zpětně se zdá, že neoptimálnější volbou pro nejvyšší dávku by bylo 0,3 mg/ kg. Nikdo totiž její účinek neoznačil jako „subpsychedelický“. My se ale rozhodli pro 0,4 mg/kg, a to na základě klinické analýzy a cíle našeho experimentu. Bohužel tato vysoká dávka DMT ohrozila bezpečí několika dobrovolníků a snížila potenciální příjemnost jejich zážitku. Někteří účastníci se tak museli na cestě zastavit – přestože se snažili dojít cíle – a byli někdy svým putováním i značně traumatizováni.

Aby bylo řečeno vše, zůstává nepopiratelným faktem, že molekula duše nás nemůže dovést k lásce a světlu pokaždé. Může nám také otevřít oči do hrozného

stránky reality a nepříjemně nás tak na dlouho poznamenat. DMT je potenciálně nebezpečná látka. Proto je třeba dlouho a usilovně zvažovat, zda si ji smíme vzít sami nebo zda ji můžeme dát někomu jinému.

Část V

Malá přestávka

18. Jestli je to takhle, co s tím?

Pro naše dobrovolníky znamenal výzkum DMT nepochybně velmi intenzivní a neobvyklý životní zážitek. Molekula duše vtahovala, vládla, tlačila a tiskla naše experimentátory do nich samých, ven z jejich těl a skrze mnoho různých rovin skutečnosti. Dočetli jsme se o charakteru těchto sesí, mnoho z nich, jak se zdá, lidem pomohlo porozumět lépe sobě samým i okolnímu světu. Taky jsme se dočetli o tom, co někteří účastníci studie museli za své zážitky zaplatit.

Jaký to mělo smysl? Začali na tom být dobrovolníci po našem výzkumu v nějakém směru lépe? Změnil se jejich život nějak k lepšímu? Posunuly je prožitky s DMT opravdu v dobrém smyslu někam jinam, dál? Jinými slovy: „Jestli je to takhle, co s tím?“

Má odpověď zní: „Záleží na tom.“ Záleží na tom, čemu říkáme „změna k lepšímu“. Jsou drobné proměny v postojích, perspektivách a vztazích dostatečným důvodem, aby člověk podstoupil takové riziko, o jakém jsme četli? Nebo bychom měli hledat hmatatelnější důkazy, abychom uvěřili, že DMT opravdu těmto lidem přineslo do života něco pozitivního? Co bychom měli zkoumat, na co se zaměřit? A pokud nic nezpochybnitelného neobjevíme, co potom? Je chyba v látce, setu nebo settingu?

Před zahájením studie jsem pouze přepokládal, že lidé projdou zřejmě hluboce psychedelickými prožitky. Všichni ale víme, jak mělké mohou být znalosti, porozumění a vhled. Mojí nadějí bylo, že v bezpečném, poměrně vybaveném a spolehlivém lékařském prostředí by se naši dobrovolníci mohli dostat hlouběji a dále než kdykoli předtím. Možná se ale právě tyto okolnosti staly nejproblematičtější článkem. Co může vypovídat o plném odevzdání se myšlenkám, vjemům a pocitům, které molekula duše našim dobrovolníkům zprostředkovala? Přehodnocení dosavadní práce a kariéry. Nástup k psychotherapeutické léčbě. Zahájení pravidelných meditací, buď v rámci určité skupiny, nebo mimo ni. Soustředěné úsilí o změnu životního stylu, například častější cvičení, změna stravování nebo skoncování s potenciálně nebezpečnými drogami či alkoholem. Věnování času či peněz charitě. Jinými slovy – vyplývá skutečně osvícenější chování člověka z toho, že zážitek osvícení sám zakusil?

Když dobrovolníci přišli na poslední sezení z určité řady experimentů, ptal jsem se jich, jak se cítí a co si myslí o své účasti na této studii. „Co si odsud odnesete?“ bývala otázka, jakou jsem naše povídání zahajoval.

Měl jsem relativně krátkou dobu na to, abych mohl potencionálně pozitivní

přínos těchto zážitků zhodnotit, ačkoli jednotlivé experimentální řady trvaly obvykle tři až šest měsíců. V tomto kontextu lidé většinou uváděli, že se v jistém směru posunuli, zejména proto, že se museli po velké dávce molekuly duše se svým prožitkem vyrovnat, vstřebat jej. Byly to spíše neformální, příležitostné dojmy, kterých jsem nabyl v pokoji 531, kde jsem vedl sezení a sbíral údaje soupeřící o naši pozornost.

Získal jsem ale i data s větší vypovídací časovou hodnotou – následně, od první skupiny dobrovolníků. Laura zkontaktovala mnoho z experimentátorů studie reakce na jednotlivé dávky a domluvila s nimi osobní či telefonický rozhovor. Do doby, než jsem opustil Nové Mexiko, jsme dokončili jen 11 z těchto dodatečných rozhovorů. Dlouhodobé sledování téměř 50 dalších dobrovolníků je samozřejmě velmi důležité a já stále ještě doufám, že budu mít možnost se k němu v budoucnu vrátit.

Již jsme četli o Seanově mystickém zážitku během toleranční studie. Jednoho dne, během cyproheptadinové studie, když dostal placebo, jsme měli čas, abychom si popovídali i o jiných věcech než jen o jeho bezprostřední reakci na DMT.

Přemýšlel asi minutu, když jsem se ho zeptal, zda vnímá nějaké obecnější důsledky jeho účasti na výzkumu, a pak řekl: „Je to, jako byste si vytvořil nějaký svůj svět. Je ohromující, co mysl dokáže.“

„Mluvíte o vašem velkém zážitku během projektu tolerance?“

„Ano,“ odpověděl. „Říkám tomu mystická zkušenost. Druhý den jsem vzal svou matku do kostela. Na velikonoční mši: *Pavel na cestě do Damašku*. Tři dny po setkání s Ježíšem byl slepý. Pomyslel jsem si, že se něco podobného stalo mně. Ale já nevím, jak DMT můj život ovlivnilo, doopravdy. Víím jen, že pokaždé žádám třikrát o dovolení. Možná se kvůli tomu událo v mém životě hodně změn. Teď nakládám se svým životem jinak. Když chci zkusit něco nového, zeptám se sám sebe a teprve pak to zkusím.“

Mike byl třicátník, student, krátce před absolutoriem. Jeho zážitky byly příjemné a zajímavé, ale někdy vyvolávaly trochu úzkost. Nebyl si jist, zda si zapamatoval celou svou první sesi s dávkou 0,4 mg/kg, a bál se, aby v jednotlivých sezeních neztratil orientaci. Poslední den studie reakce na jednotlivé dávky dostal placebo, a já se ho zeptal, jak se mu čas s námi zamlouval.

Tehdy mi odpověděl: „Přemýšlel jsem o tom. Když studuju teď, zajímají mě víc detaily, okrajové oblasti mého oboru. Když jsem bral LSD, jako mladší, otevíralo se mé vědomí všem novým a podivuhodným světům. DMT má zřejmě podobné účinky. Dříve jsem jenom dřel, ale teď je to jinak. Dokážu přemýšlet o spoustě jiných věcí, které mě můžou posunout dál.“

Jenže o dva roky později byl méně nadšený:

„Koupil jsem zajíce v pytli, můj mozek byl pod vlivem chemie – nic, co by mi opravdu změnilo život. Vzpomínky na velkou dávku se mi vynořují každý měsíc nebo dva. Domnívám se ale, že výsledkem žádná změna není. Jen mi to připomíná, když jsem bral drogy, bylo mi dvacet a byl jsem bezstarostnější a měl spoustu času.“

V kapitole 15 jsme četli o Willowině prožívání stavu blízkého smrti. Jednoho dne, po nízké dávce DMT, přemýšlela o svém životě a o tom, jak se změnil od chvíle, kdy se rozhodla zúčastnit studie:

„DMT mě poučilo o přeměně, změně a smrti. Když nedávno zemřel otec mého manžela, moje názory na smrt se hodně změnily. Vím, že jen odešel někam jinam, že nezmizel.

DMT je o smrti a umírání. A já jsem tenhle stav zakusila. Smrt není prázdno, je plná. Líbilo se mi to, opravdu. Už se smrti nebojím. Ne, že bych se na ni těšila, ale vím, jaké umírání je. Tím spíše přijímám život a těším se z něj.“

Tyron byl dobrovolníkem studie reakce na jednotlivé dávky a říkal, že si připadá „jako v organickém apartmá budoucnosti“. V den podání placebo jsme měli možnost ohlédnout se trochu zpátky.

„Možná méně piju,“ připustil. „Pořád si dávám jedno nebo dvě piva na noc, ale že bych si dal pět najednou, snad jen v sobotu nebo v pátek, dělám to prostě méně často. To je více či méně návyk. Moje přítelkyně si mě chce vzít. Ještě nikdy jsem se neženil. Je to velké rozhodnutí. Přemýšlím skoro pořád o tom, že bych se usadil. Možná to je důsledek tohoto bádání, možná je to přirozený vývoj mého života. Mohlo mi to pomoci, trochu, ale ne moc.“

Při setkání po dvou letech poznamenal: „V té době mě napadlo několik jasnozřivých myšlenek, ale ne že bych se jimi nějak zabýval. Bylo příjemné o tom přemýšlet, ano. Ovšem já o tom zase tak moc nepřemýšlel, možná jen první tři nebo čtyři měsíce.

Když to shrnu, tak si myslím, že se cítím po všech stránkách zdravější, ale neřekl bych, že to má nějaký vztah k DMT. Po té studii jsem prošel velkými změnami, i pracovními, ale k tomu jsem se chystal už dlouho. Doopravdy si myslím, že žádné změny, ke kterým došlo, nemohu přičítat zážitkům s DMT jako takovým.“

Stan, o jehož zážitku-terapii jsme četli v kapitole 11, přičetl některé možné účinky DMT následně větší citlivosti na psychoaktivní houby. Povídali jsme si o tom ke konci sezení po jeho slepé nízké dávce v rámci studie reakce na jednotlivé dávky.

Stan mi tehdy řekl: „Od chvíle, kdy jsem byl zařazen do studie, jsem si dal houbičky dvakrát a byl jsem tak vysoko jako nikdy předtím. Vstoupil jsem do bílého světla, jako bych se z něho neměl nikdy vynořit. Předtím jsem to nikdy tak intenzivně nezažil, mohl jsem zůstat nebo vyjít ven, záleželo jen na mně. Všude okolo jsem viděl bílé světlo – tento svět jen jako stín a vedle horu světla.“

„Pocitujete na sobě nějaké pozitivní emocionální změny?“

„Možná jsem ve své psychice zakusil jiné, nové energetické proudění,“ odpověděl, „ale tripy byly většinou bez obsahu nebo prohlédnutí. Možná jsem trochu více empatický, vyladěný, vnímavý. Pokud je to tohle, je to velmi jemné. A není to kvůli DMT. Kdybych zavzpomínal, možná došlo v posledních několika měsících k nějakým změnám, ale zážitky s DMT je nemohly přímo vyvolat.“

Pokračovali jsme se Stanem do konce toleranční studie. V hodnocení důsledků sesí s DMT byl spíše zdrženlivý:

„Možná, že se změnil můj životní postoj. Chci se cítit sám se sebou šťastnější, spokojenější. Ale může to skončit i jinak. Jinak si žádných spirituálních a psychologických prohlédnutí nejsem vědom. Mohlo to mít trochu očistný účinek, a to se stalo základem dalšího vývoje věci.“

Popsal jsem několik Aaronových zážitků v kapitole 12 – Neviditelné světy a v kapitole 13 – Skrze závoj I. Když během pinodolové studie dostal placebo, mohli jsme spolu klidně zapemýšlet, jak DMT ovlivnilo jeho život:

„Dlouhodobé účinky byly velmi zajímavé. Dostalo mě to do úplně jiného stavu. Nejde o změněné vědomí jako takové, ale více vnímám, jak je všechno propojené, magické a neočekávané.“

V rámci dlouhodobého sledování Aaron uvedl: „DMT ze mě některé věci setřásl, jako by to byl odpad. Teď mi připadá, že mám nad svým životem větší kontrolu, právě když ho nechávám běžet; to je paradoxní. Zjistil jsem, že zkušenost s DMT posiluje verbální, vizuální i hudební vnímavost. Vcelku vzato mi DMT ukázalo jinou rovinu nebo jiný proces prožívání, což jsem potřeboval. Nic z toho, co si myslím nebo cítím, se v lékařských termínech nedá popsat. Ale zjistil jsem, jak je prospěšné, když se člověk přestane snažit svůj život řídit.“

Sára, která během toleranční studie zažila složité setkání s nehmotnými bytostmi, s námi spolupracovala rovněž na pinodolové studii. Při posledním ze čtyř sezení jsme měli možnost se ohlédnout za její účastí v našem výzkumu.

„Rozšířily se mi obzory. Uvědomila jsem si, že existují světy i na druhé straně naší reality. Mám pocit, že si ty bytosti vybavuji. Prožívala jsem to tak skutečně, že to nemůže časem vyblednout jako jiné věci. Chtějí, abychom přišli zpátky, aby nás mohli učit a poznávat nás. A já zpátky chci, a chci se učit. Přála bych si, abych měla nad sebou tak málo kontroly, jako jsem jí měla s DMT!“ Rex podstoupil svou omračující sesi s 0,2 mg/kg a pinodolem, o čemž podrobněji pojednává kapitola 14 – Skrze závoj II. Když jsme sezení končili, zeptal jsem se ho, jak se ve své v roli experimentátora cítí.

„Byl jsem daleko tvořivější,“ odpověděl, „a více jsem psal. I když byl trip s DMT trochu chaotický, pomohl mi lépe se soustředit. Protože se mi tím podařilo projít skrz, získal jsem větší pocit síly, vlastních možností. (...) Napsal jsem několik básní o těch ‚druhých‘. S některými jsem začal již dříve, ale na některých pracuji teprve od chvíle, kdy jsem se začal účastnit tohoto výzkumu. Díky DMT jsem dokázal čelit některým stránkám mého nevědomí, o kterých jsem neměl tušení, jako třeba strachu z umírání.“

Četli jsme i o Kenově hrozivém setkání s krokodýlími sexuálními násilníky. O několik měsíců později jsem mu zavolaal, abych zjistil, jak se na svůj prožitek dívá nyní. Shrnul jej překvapivě filozoficky:

„Opravdu se změnilo moje pocity spojené se smrtí. Nebojím se tolik, že zemřu.“

Taky se změnil můj pohled na život – věci nejsou tak podstatné, jak se zdají – snažím se jim více oddat a od života toho tolik neočekávat. (...) Taky se tolik netrápím, jestli někomu připadám jako blázen. Jedno židovské přikázání praví, že se má člověk snažit být zdravý a normální, ale já se o to poslední dobou moc nestarám. Nezajímám se tolik o určité lidi nebo situace jen proto, abych se lépe zařadil do společnosti, pokud pro mě nemají hlubší smysl. Přátelství, která pro mě příliš neznamenala, se vytratila úplně.“

S Frederickem jsme se ještě nesetkali; jeho zážitky s DMT nebyly ničím výjimečné, ani po dávce 0,4 mg/kg. Ovšem jednoho rána, když dostal nízkou dávku molekuly duše, se rozmluvil o tom, jak na účinky DMT s odstupem času pohlíží:

„Jsem teď obecně více uvolněný, po té nula-čtyřce. Zdá se, že ve mně uvolnila nějaké energetické bloky. Od té doby, co jsem v práci hodně vytížený, což jsou asi poslední dva roky, bylo velmi těžké se jich zbavit. Když jsem se vynořil z vysoké dávky, spatřil jsem, jak byla moje energie blokována strachem a lpěním na určitých věcech. Nic zvláštního se mi od té doby nestalo, ale více si uvědomuji sám sebe a dokážu se lépe soustředit. Už nejsem tolik uspěchaný, jsem více uvolněný. Taky se tolik netrápím, jestli se mi podaří něčeho dosáhnout. Pokud něco není hned, jistě to přijde dříve nebo později.“

Gabe, lékařka, o jejímž zážitku z dětského pokoje a kontaktu s mimozemskými bytostmi jsme již četli, se nám svěřila, že setkání s molekulou duše pro ni bylo pozitivním přínosem. Rozhovor proběhl jednoho rána, kdy dostala při toleranční studii injekci fyziologického roztoku:

„Opravdu jsem ráda, že jsem byla do studie zařazena. Je to úplně jiný svět než při vysokých dávkách ostatních psychedelik. Dokážu nahlédnout mnohem hlouběji do své psychiky. Tam, jako bych se dívala na obrazovku, kde běží film. V mé hlavě. Prožitky s LSD nejsou zdaleka tak ‚filmové‘ jako s DMT. Asi dva nebo tři týdny po toleranční studii jsem se v práci dokázala skutečně a hluboce věnovat lidem, se kterými pracuji. Bylo to super, byla jsem soustředěná, pohotová...“

K Philipovu předávkování DMT 0,6 mg/kg došlo v přípravné fázi studie, když jsme hledali správné dávkování – kolik DMT by mělo být „málo“ a kolik „hodně“. V několika následujících měsících se u něj projevily mírně panické symptomy, a to v situacích, jež mu připadaly příliš neznámé nebo nejisté. Stal se přecitlivějším a neúměrně reagoval na jakékoli nebezpečí ztráty sebekontroly. Philip se ale s touto nepříjemnou a dlouhodobější reakcí dokázal propracovat sám a úspěšně absolvoval i projekt reakce na jednotlivé dávky.

Při jednom dodatečném rozhovoru s Laurou přiznal: „Mám teď mnohem konkrétnější představu o vesmírném a božském vědomí a sám sebe už vnímám trochu jinak. Mám mnohem silnější pocit spojení se vším, co je okolo mě. Připadám si celistvější. Můj vlastní pocit božství už není tolik abstraktní. Moje myšlenky se více propustují s pocity.“

Ačkoli se Philip stejně jako Gabe domníval, že se jeho psychotherapeutická práce s pacienty změnila, nevěřil, že by si toho dokázal někdo všimnout. Jakmile začal pracovat na našem projektu, omezil užívání psychedelik. Předtím je bral několikrát za měsíc, nyní jen každé dva nebo tři měsíce, daleko zodpovědněji, a to v podpurné skupině. Nebyl si ovšem jistý, nakolik má změny ve svém životě – několikrát se přestěhoval, rozvedl se – připisovat běžnému životnímu koloběhu a nakolik DMT.

Don pracoval jako číšník, příležitostně se živil jako spisovatel a bylo mu 36 let. Jeho transpersonální zážitek při vysoké dávce DMT natolik destabilizoval jeho pohled na svět, že poprvé za celé roky přestal psát. Na rozdíl od Eleny se Don polekal, když se ocitl tváří v tvář absolutnímu zdroji vší existence. Elena se ve svém náboženském citění přeorientovala na východní mystiku, ale Don setrval u katolické víry. Elena spatřila lásku v „neosobní“ prázdnotě. Don byl naopak šokován, ohromen a zmaten přítomností jakéhosi ztělesnění boha či vševědoucího. DMT zcela zbožilo jeho duchovní a filozofická východiska a Donovi připadalo, že je nic nedokáže znovu zformovat.

Když jsem mu zavolaal, abych ho požádal o účast v dalších studiích, odmítl, ale alespoň mě ujistil, že se už cítí docela dobře:

„Daří se mi lépe než před experimentem. Mám větší chuť do života, jako kdyby mi ten zážitek smrti pomohl. Pustil jsem se znovu do psaní a našel si práci na částečný úvazek. Při psaní ze svých tripů s DMT moc nevycházím, možná trochu, ale ne moc.“

V kapitole 15 – Smrt a umírání – jsme se seznámili s průběhem Rayenova sezení po velké dávce DMT ve studii využívající EEG. Když jsme spolu mluvili o několik let později, o dlouhodobých důsledcích svých silných zážitků vypověděl:

„Musel jsem nalézt několik nových slov do svého duchovního slovníku, abych psychedelický zážitek dokázal vůbec popsat. Vnímám lidi jako jakési organismy. Myslím, že zážitky s DMT člověka přinutí přehodnotit určité duchovní ideje, zejména pohled na svou vlastní subjektivitu, nehledě na vědeckou přínosnost celé studie.“

Rayen nám také poslal fotografii svého malého syna, jemuž dal druhé jméno „Strassman“.

Lucas, jemuž kvůli opravdovému prožitku stavu blízkého smrti málem selhaly životní funkce, dokázal přese všechno nalézt na své zkušenosti něco pozitivního: „Nedokážu se na svět dívat stejně jako před DMT,“ řekl.

„Jsem otevřenější a klidnější. Po tom tripu jsem si daleko jistější svou životní cestou a konáním. Má víra i duchovní nazírání se posílily.“

Elena, o jejímž mystickém zážitku jsme četli v kapitole 16, mi poslala rok po dokončení studie dopis, popisující její reakce na jednotlivé dávky:

„Většina zážitků člověka časem vyhasíná. Ale ne v případě DMT. Dojmy a

strasti z mých tripů časem nabyly na jasnosti a ostrosti. Nalezla jsem v sobě bytost, která je schopná čelit věčnému ohni stvoření, kterou nelze spálit, která dokáže nést váhu celého vesmíru a nenechá se porazit. Do mého divokého života to přineslo jisté perspektivy a dokážu lépe odpočívat a radovat se ze života. Mimo mě se toho mnoho nezměnilo. Uvnitř mi je ale krásně, protože vím, že moje duše je věčná a moje vědomí nekonečné.“

Zkusme shrnout několik těchto dodatečných bilancí a rozhovorů o tom, jaký měla účast na studii pro dobrovolníky smysl a jak tyto zkušenosti ovlivnily jejich další život. Dobrovolníci se zmiňovali, že intenzivněji vnímají sami sebe, mají menší strach ze smrti a více si cení života. Někteří umějí více odpočívat a nežijí tolik uspěchaně. Jiní omezili alkohol nebo zjistili, že jsou citlivější na působení psychoaktivních látek. Řada účastníků studie došla k závěru, že zcela jistě existují i jiné úrovně reality. Dokáží dát více na své pocity a jejich víra se posílila. V těchto případech se stanoviska a pohledy experimentátorů rozšířily a prohloubily, v zásadě se ale nezměnily.

Naštěstí v případech Philipa, Lucase a Kena neměly jejich sese dlouhodobé negativní účinky. Ačkoli jsme Kena po jeho nepříjemné epizodě s vysokým krevním tlakem nemohli vyzpovídat, několikrát jsme se od té doby viděli a on vypadal, že žádnými chorobami ani potížemi netrpí.

K těmto několika viditelným vnějším změnám v životě dobrovolníků se do určité míry schylovalo ještě předtím, než se s molekulou duše setkali. Několik se jich rozvedlo, ale nikdy to nepřipisovali přímo účinkům sesí s DMT. Možná že Marshina velká dávka, která přivedila setkání s kolotočem a s bílými jakoby porcelánovými figurkami, popsané v kapitole n, ji přesvědčila, že patří „ke své kultuře“ na Východním pobřeží. Rozvedla se s manželem a opustila Nové Mexiko. Jenže už předtím se dvakrát provdala a dvakrát rozvedla, a jasně přiznávala, že její tehdejší manželství pomalu, ale jistě chřadne.

Nikdo výrazně nezměnil svoji profesní dráhu. Peter, jeden z našich dobrovolníků, spatřil při sesi s DMT obrazy jakési komunity žijící v Arizoně a začal uvažovat, že by se k ní přistěhoval, což nakonec po dokončení studie reakce na jednotlivé dávky učinil. Jako finančně zajištěný důchodce neměl problém se přestěhovat, bylo to pro něj snadné a přirozené.

Sean také zvážil svou kariéru a rozhodl se omezit přesčasové hodiny právního zástupce, aby se mohl „věnovat své zahrádce“ a sázet stromy na odlehlých zemědělských pozemcích. Také uvítal rozchod se svou bývalou přítelkyní a ještě v průběhu experimentů navázal nový, pro něho hodnotnější vztah. V Seanově případě se ale mnoho z těchto událostí začínalo dít ještě dříve, než s námi začal spolupracovat.

Andrea, jejíž výkřiky „Ne! Ne! Ne!“ se rozléhaly po celém výzkumném centru, působila jako člověk, jenž by dokázal svůj život výrazně změnit. Zázitek po velké dávce DMT jí ukázal hodnotu a hranice jejího těla a připomenul jí její mladistvý idealismus, díky němuž mohla změnit svou kariéru. Ovšem ještě v okamžiku, kdy jsem opouštěl Nové Mexiko o dva roky později, se o místních školách přírodního

léčitelství ani neinformovala.

Dokonce ani v Elenině případě nejsem přesvědčen, že by dokázala se svými zážitky prakticky naložit. Zůstali jsme přáteli, i když jsem se s ní a s Karlem přestal vídat, ale nezdálo se, že by v jejím prožívání a vnímání světa došlo k nějakým zásadním změnám. Její případ byl jedním z prvních, který ve mně vyvolal pochybnosti ohledně transformativních účinků i u těch nejhlubších a neuvěřitelně zarážejících spirituálních zážitků.

Byl jsem mimofádně zklamán, že ani jeden z experimentátorů nevyhledal psychoterapeutickou či jakoukoli duchovní pomoc, aby mohl svůj nový pohled na život, který mu DMT zprostředkovalo, dále prohlubovat. Oněch několik lidí, kteří terapii potřebovali již dříve, se k ní vrátilo nebo začalo znovu užívat antidepresiva, protože u nich došlo po velké dávce DMT k relapsu. Tito účastníci potřebovali pomoc kvůli nepříznivé reakci na sesi, nikoli aby se snažili zhodnotit své nové psychologické a duchovní nahlédnutí, jež během studie získali.

Proč většina našich dobrovolníků nepřičila prožitkům s DMT větší přínos?

Během našich sezení jsme se nezaměřovali na pomoc lidem s problémy. Dobrovolníci byli relativně v pořádku. Sice jsme se jim snažili pomoci – svou přítomností, seděli jsme u nich, podporovali je, ale neovlivňovali jsme je ani nevedli určitým směrem, nesnažili jsme se je tedy v pravém slova smyslu léčit. Pokud jsme s nimi nějak psychoterapeuticky pracovali, pak jsme překročili rámec naší práce a původních záměrů. Kvůli velké obtížnosti a charakteru našeho výzkumu jsme se proto spolupráci na psychologické úrovni vyhnuli. Přestože jsme si kladli nejnaléhavější otázku: zda naše neutrální, pozorovatelská role může přispět k pozitivním reakcím u těch, kteří na DMT reagovali velmi intenzivně.

Teprve když jsme v bádání poněkud pokročili, došli jsme k jinému zjištění, a to k hlubokému a nepopíratelně pravdivému postřehu, že DMT není pro terapii vhodné. Museli jsme znovu a znovu bojovat se zásadní důležitostí setu a settingu. To, z jakého životního kontextu, v jaké životní situaci k nám dobrovolníci přišli, bylo pro charakter zážitku a jejich reakci na něj stejně důležité, pokud ne více než látka samotná. Bez konkrétního kontextu – duchovního, psychoterapeutického či jiného, v němž se odehrávalo jejich putování s DMT, by pro ně sese neznamenal nic jiného než sérii intenzivních psychedelických konfrontací.

Jak roky ubíhaly, začal jsem pociťovat podivnou úzkost, když jsem naslouchal účastníkům projektu, jak hovoří o svém prvním zážitku s velkou dávkou. Jako bych je ani nechtěl poslouchat. Ony psychoterapeutické, mystické a smrt evokující zážitky mě opakovaně upozorňovaly na to, jak jsou při uskutečnění jakékoli opravdové životní změny nepodstatné. Nejraději bych řekl: „To je sice zajímavé, ale co teď? Jak s tím naložíte?“ Takřka absence opravdového dopadu našich sezení na životy dobrovolníků začala podkopávat mou motivaci pro pořádání takovýchto studií. Navíc zprávy o setkáních s neviditelnými světy a jejich obyvateli, ačkoli byly nesmírně ohromující, mě zanechávaly na pochybách, tápal jsem a marně hledal alespoň stěblo jejich pravdivosti, reálnosti či smyslu. Z počáteční naděje, co ze sese vyplýne, se můj přístup začal měnit jen v pociť úlevy, když se dobrovolník

vrátil bezpečně a nedotčen.

Bylo evidentní, že je nutné zaměření psychedelického výzkumu v Albuquerque změnit. Rizika byla reálná, dlouhodobý přínos mlhavý. Začal jsem hledat způsob, jak uvést tento nepoměr alespoň do rovnováhy. Musel jsem se pokusit se vším soustředěním vytvořit takový terapeutický experiment, při němž by se pracovalo s pacienty, nikoli se zdravými dobrovolníky. Také to vyžadovalo používání déle působící látky, která by nám dala čas na psychologickou práci během akutní intoxikace.

V následujících dvou kapitolách bych rád nastínil, jak jsem ve svém následném projektu upřednostnil výzkum látky s delší dobou účinku – psilocybinu – a jak jsem léčbu pacientů zkoncipoval. Ve svém výzkumném zázemí i mimo něj jsem se ovšem z různých důvodů cítil pod tlakem, a to jako člověk i jako profesionál. V určité chvíli jsem cítil, že pokud výzkum psychedelik přeruším, ztratím méně, než kolik bych mohl získat.

19. Peripetie

Náš výzkum psychedelických látek doprovázela celá řada potíží, kterých neustále přibývalo, až jsem nakonec Nové Mexiko opustil a experimenty zastavil. O těchto nepříznivých událostech bych se rád zmínil v této kapitole.

Některé těžkosti provázely studii od jejího samého počátku a bylo jenom otázkou času, kdy se promění v problémy zásadního charakteru. Otázka biomedicínského přístupu patřila mezi ty nejzásadnější.

Jiné nesnáze bohužel způsobily zdánlivé drobnosti. Například univerzitní Etická komise pro výzkum na lidech nám nedovolila realizovat psilocybinový projekt mimo nemocnici – v příjemnějším prostředí.

Mnoho z těchto potíží jsem předpokládal, ale rozhodl jsem se zmírnit jejich dopad dodatečně, v naději, že by se mohly „vyřešit samy“. Nebylo pro mě velkým překvapením, že velké množství spolupracovníků na Univerzitě v Novém Mexiku nedodrželo své přísliby. Rovněž jsem se obával (ale musel jsem se o tom přesvědčit na vlastní oči), že sezení se samotným DMT ve velké dávce našim dobrovolníkům přinášejí pramálo podstatných pozitivních účinků. S jedním členem našeho výzkumného týmu, čerstvým absolventem, jsme měli velké problémy – vyvolával řadu konfliktů. Nevěnoval jsem tolik pozornosti zprávám, které jsem před započítím projektu zaslechl o setkáních s bytostmi po užití DMT, a nebyl jsem tedy připraven čelit četnosti, s jakou se pak skutečně vyskytovaly. A měl jsem také předvídat, jaká bude reakce mého buddhistického společenství na propojování psychoaktivních látek s principy buddhistické víry. Jisté věci se staly opravdu zcela neočekávaně, ale zpětně se zdá, že souvisely s napětím, v jakém se výzkum uskutečňoval – a to všechno jen přispívalo k mému rozhodnutí projekt ukončit. V řadě těchto neblahých okolností navíc má žena onemocněla rakovinou.

Odezvy práce s molekulou duše byly tak složité a dalekosáhlé, že nikdo, kdo u studie nebyl od samého počátku, nemohl pochopit, o co opravdu jde. Záměrem této knihy je samozřejmě vyprávět příběh celý. Součástí příběhu je konec. Pro ty, kdo nyní psychedelické látky zkoumají nebo se je zkoumat chystají, je důležité, aby se seznámili se všemi nepříjemnými podrobnostmi v duchu „žádosti o souhlas“. Budete lépe vědět, do čeho se pouštíte.

Celý projekt byl založen na několika nosných liniích – tak, jak bylo vše od začátku naplánováno, to vypadalo opravdu přehledně. Chtěl jsem podat spoustu DMT, zjistit, co jednotlivé dávky způsobují a pak podávat další. První dva projekty – studie reakce na jednotlivé dávky a toleranční studie – byly jakýmsi předkrmem i hlavním chodem. Jednotlivé velké dávky molekuly duše působily neuvěřitelně silně psychedelicky a opakované aplikace DMT umožňovaly, že se dobrovolníci naučili lépe pracovat s přechodem do změněných stavů vědomí, které látka vyvolávala. Ovšem koncepce, jež mi toto umožnila, zároveň příliš nesouzněla s následujícími projekty DMT.

Explicitním úkolem biomedicínského přístupu je analyzovat a vysvětlit

zkoumaný biologický fenomén, probádat jej co nehlouběji. Protože tento výzkumný model upřednostňoval psychiatrické hledisko, musel jsem prezentovat studie DMT v odpovídající podobě.

U studií reakce na jednotlivé dávky a tolerance byla biologická měření méně subjektivní než psychologické účinky DMT. Odebrali jsme krev, změřili vitální funkce a teplotu, a pomocí těchto údajů jsme mohli matematicky demonstrovat, že se něco doopravdy děje. I údaje z dotazníku přímo odrážely klinickou a objektivní realitu; otázky byly zformulované tak, aby odpovědi alespoň částečně umožnily objektivně zhodnotit subjektivní účinky. Ovšem nejvíce fascinující a přínosné údaje jsme získali, když jsme poslouchali a sledovali naše dobrovolníky přímo v pokoji 531. Bohužel jakmile jsme jednou začali s požadovaným výzkumem – zkoumat mechanismy působení DMT –, způsoboval tento biomedicínský přístup potíže u studií, které jsme se snažili teprve prosadit. V kapitole 8 – Podává se DMT – jsem popsal následující studie, které zkoumaly účinky pinodolu, cyproheptadinu a naltrexonu. Zkombinovali jsme tyto látky, jež blokují receptory DMT, a reakce na tyto kombinace jsme porovnali s reakcemi na samotné DMT. Mohli jsme tedy odvodit, jakou roli hraje příslušný receptor při vyvolávání specifických účinků molekuly duše.

Tyto druhy studií již dávno nekladly takový důraz na subjektivní účinky DMT. Mechanismus působení DMT měl teď být důležitější než typy zážitků, které tato látka vyvolávala. Taková podmínka měla výrazný dopad na celý výzkum. Lékařské protokoly totiž k našim subjektům přistupovaly nově, ani ne tak jako k jedincům podstupujícím psychedelický zážitek, spíše jako k biologickému systému, s jehož pomocí bychom mohli přesněji definovat mechanismus působení látky.

Nebylo snadné pracovat na těchto studiích se stejným entusiasmem jako u předchozích studií. Jediným povzbuzením pro mě byli samotní dobrovolníci. K nepohodě přispívalo i mé zjištění, že jsem se o fungování molekuly duše naučil něco hlubokého a základního. V minulé kapitole jsem shrnul povahu dlouhodobějších účinků – totiž že trvalý a podstatný prospěch sesí s DMT bylo za našich podmínek obtížné zachytit. Navíc výskyt nepříznivých účinků postupně narůstal a já jsem shledal, že poměr rizik vůči přínosu je znepokojivý. Potřeboval jsem změnit koncepci výzkumu tak, aby účast na studii mohla být pro lidi také pozitivním přínosem. Dva možné rámce, v jakých by bylo možné uskutečnit projekty typu „aby se lidem vedlo lépe“, byl rámec psychoterapeutický nebo spirituální. Ovšem projekt, jenž by se soustředil na duchovní rozměr působení látky, byl v prostředí klinického výzkumu nežádoucí. Takže jsem začal pracovat na psychoterapeutickém projektu – psychoterapie s podáváním psilocybinu nemocným v terminálním stadiu.

Tehdy jsem na univerzitě nejvíce postrádal nějakou větší výzkumnou skupinu, jež by se psychedeliky zabývala. Přestože výzkumné centrum a oddělení psychiatrie mě během výzkumu velmi podporovaly, nebyli zde žádní kolegové, kteří by se ve výzkumu psychoaktivních látek orientovali. Důležitým důvodem, proč jsem začal naši práci s biomedicínským konceptem, a to striktně založeným na premisách jiných vědců zabývajících se psychedeliky, zejména jednoho

psychoterapeuticky orientovaného, bylo to, že jsem si přál spojit s nimi své síly, jakmile výzkum v Novém Mexiku začne. Byl jsem ochoten přijmout rizika a nedostatky biomedicínského přístupu s tím, že mi kolegové později pomohou soustředit se více na samotnou léčbu.

Ve Spojených státech existuje rozsáhlá síť vědců a lékařů zajímajících se o psychedelické látky, mnozí z nich mají úzké vazby na akademický i privátní sektor. Setkal jsem se téměř s každým z nich na nějaké konferenci, ještě než výzkum DMT začal. Tato síť odborníků se zdála být podstatně přístupnější a ochotnější se mnou spolupracovat než početnější výzkumná pracoviště v rámci biomedicínského bádání.

Možná že vědci, kteří věřili v sílu psychedelik, raději spolupracovali, než soutěžili.

Na těchto konferencích se obvykle hořekovalo nad tím, že „vláda vám nedovolí tyto látky studovat“. Kdyby se komukoli a kdekoli podařilo s čímkoli v tomto oboru začít, okamžitě by se ono místo stalo centrem renesance výzkumu psychedelik. Jakmile se proslechlo, že pravděpodobně dostanu povolení pro podávání DMT lidským dobrovolníkům a že bych mohl na tento projekt získat i nějaké finance, zdálo se, že by se centrem výzkumu psychoaktivních látek mohla stát právě Univerzita Nové Mexiko.

Byl jsem rovněž ochoten akceptovat krátkodobé nedostatky, které vyplývaly z výzkumu založeného na biologii zvířat – byla to cena, již jsem musel zaplatit za prvenství. Doufal jsem ovšem, že až bude prověřena bezpečnost podávání psychedelik lidem pod lékařským dohledem, konečně se rozeběhne řada terapeutických studií s asistencí mých kolegů. Terapeutické projekty s využitím psychedelik by byly jen mírnou variací naší práce během studií reakcí na jednotlivé dávky a studie tolerance.

Vrcholem tohoto ambiciózního klinického výzkumu měl být vývoj nových psychedelických látek s jedinečnými vlastnostmi. Pokud bychom disponovali kompletním zdravotnickým vybavením, bylo by snadné zjišťovat účinky nových látek u zdravých dobrovolníků i u pacientů se specifickým onemocněním. To znělo dobře. Univerzita Nové Mexiko je přední univerzitou ve státě, má desítky bakalářských i doktorandských kateder a vysoce považovanou lékařskou fakultu. Věřil jsem, že kdyby v Albuquerque začal nový výzkum, několik renomovaných vědců a autorit z celé země by se ke mně připojilo. Alespoň mi to říkali.

Když Úřad pro kontrolu potravin a léků schválil studii DMT a my na ní koncem roku 1990 začali pracovat, dotázal jsem se tedy svých kolegů, zda se ke mně nechtějí připojit. Příležitost, na kterou jsme všichni tak dlouho čekali, byla tady.

Uvedu jen několik odpovědí, kterých se mi dostalo:

„Moje žena říká, že Albuquerque je příliš malé a není tam dost nákupních středisek. Moje dcera nechce přijít o své kamarádky.“

„Musíme počkat, dokud náš syn nedostuduje střední školu – ještě sedm let.“

„Univerzita v Novém Mexiku nemá jméno. Nikdy bych tam nechtěl svůj výzkum provádět.“

„Už jsme se dost nastěhovali. Nemůžu se pouštět do dalšího stěhování, pokud si nejsem jist, že to bude naposledy.“

„Musím počkat, dokud nezískám doktorát. Nevím, kdy to bude.“

„Nevím, jestli se mám pouštět do tak náročné práce. Mám svůj částečný úvazek na klinice pro mentální zdraví, a to mi vyhovuje. Mám spoustu volna a uvažuji o tom, že už půjdu do důchodu.“

Zpětně zjišťuji, že jsem podlehl vlastním touhám a iluzím. Bylo snazší hovořit o transformativní hodnotě experimentů s psychedeliky, než něco z toho skutečně realizovat. Moji kolegové mohli oplývat inspirujícími zkušenostmi, ale nebyli ochotni pro to cokoli udělat a obětovat.

Samozřejmě, měli také méně zjevné důvody svou účast na výzkumu odmítnout, například už nepovažovali za nutné spojit síly, aby se vytvořila dostatečně velká vědecká skupina. Dalším z důvodů, nepochybně přirozeným a logickým, ovšem těžko pochopitelným, byl strach se takového typu práce účastnit osobně. Každý, kdo něco ví o podávání psychedelik, znervózní, jakmile na to jen pomyslí.

Dalšími důvody byly politické pohnutky. Kdo bude určovat směr psychedelického výzkumu? Místo příležitosti spojit se v silný výzkumný tým vidělo několik kolegů v průlomové práci v Albuquerque možnost založit si vlastní výzkumné nadace a postavit se do jejich čela.

Přestože mě nedostatek podpory mezi kolegy z psychedelického výzkumu silně zasáhl, dokázal jsem se s tím vypořádat. Mnohem problematičtější ale bylo dotáhnout vše do zdárného konce. Byl jsem již rozhodnutý, že svůj výzkum rozšířím za původně plánované meze.

Když se studie reakce na jednotlivé dávky blížila ke konci, potřeboval jsem se rozhodnout, jak navrhnout následující žádost o grant a projekt. Zdálo se mi nepatřičné začít návrhem detailních psychotherapeutických protokolů. Postrádal jsem na tomto poli výzkumu dostatečnou kvalifikaci a věděl jsem, že pro jakýkoli podobný návrh bych nedokázal nalézt finanční krytí. Musel jsem tedy pokračovat v biomedicínsky založených experimentech. Měli jsme veškeré potřebné údaje, podporu výzkumného centra a byl jsem v tomto oboru expertem. Následující studie mechanismu působení by nemusely být tolik kontroverzní, a proto by bylo možné nalézt pro ně odpovídající finanční podporu.

Mohl jsem tento proces odložit a pracovat na studiích reakce na jednotlivé dávky a možná i na studiích tolerance u dalších látek, jako je psilocybin nebo LSD. Ale projekty zkoumání mozku byly důležitější a měly přednost. Jakákoli psychotherapeutická studie měla menší důležitost a byla na okraji mého hlavního profesionálního směřování. Navrhl jsem několik experimentů, jak mechanismy působení zkoumat, a získal jsem pro ně schválení a velkorysý grant. Ve stejné době jsem obdržel i schválení a finance na uskutečnění studie reakce na jednotlivé dávky psilocybinu.

Psilocybin, aktivní součást magických „houbiček“, je chemicky blízké příbuzný DMT. Je orálně aktivní a působí mnohem déle. Je také podstatně oblíbenější než DMT, takže poučit se o jeho účincích může mít velký přínos pro zdravotnická

témata, jakým je například zneužívání drog.

Šesti až osmihodinové působení psilocybinu bylo pro nás v mnoha ohledech atraktivní. Mohli bychom jeho účinky studovat mnohem pohodlněji než u DMT. Dobrovolníci se mohli účastnit takových sesí s intoxikací psilocybinem, jaké u DMT nebyly možné kvůli krátkodobému prudkému účinku a rychlému ústupu. Ovšem překážkou při úvahách o protokolech pro psilocybinový projekt a o jejich koncepci byly nekompromisní podmínky výzkumného centra. Mnoho z našich dobrovolníků z jiných projektů s DMT by bylo ochotno účastnit se psilocybinového projektu, kdyby ovšem nemuseli strávit celý den v nemocnici.

Krátké trvání účinků DMT nám obvykle umožňovalo nalézt ve výzkumném centru klidný koutek. I tak jsme každou chvíli slyšeli hluk letadel, smích a rozhovory zdravotnického personálu, řinčení vozíků, vzdychání a výkřiky pacientů, ventilátory klimatizace a rachot popelářských vozů – to vše působilo na experimentátory pod vlivem DMT většinou negativně. Pachy připalovaného jídla, léků a silných dezinfekčních prostředků byly také nepříjemné. A občasné, nicméně téměř pravidelné návštěvy nemocničních uklízeček v pokoji 531 nás setrvale vyrušovaly. Taková kombinace nepříznivých vlivů by do celodenního psilocybinového experimentu vnášela značné napětí.

Univerzita vlastnila několik malých domů uvnitř města nedaleko nemocnice. Panoval zde relativně ustálený koloběh práce zdravotního a administrativního personálu a vyučujících. Některé domky měly malý dvorek či zahrádku a připadaly mi pro uspořádání psilocybinové studie ideální.

Přestěhování psilocybinového výzkumu z kliniky jsem se rozhodl projednat s právním oddělením univerzitní nemocnice, s kanceláří managementu pro rizikové záležitosti, s oddělením psychiatrie a zdravotním a administrativním personálem výzkumného centra. Všichni považovali můj návrh za rozumný, vhodný a v mezích možnosti.

Ovšem Etická komise pro výzkum na lidech – řada jejích členů charakter našeho výzkumu neznala – nedokázala vyřešit bezpečnostní otázky, jež se mohly u experimentů mimo centrum vyskytnout. Chtěli se ujistit, že budeme mít k ruce členy ochranné služby pro případ, že by bylo nutné zvládnout nějakého dobrovolníka, který by mohl být nebezpečný a mohl by někoho ohrožovat. A proto požadovali, abychom výzkum realizovali v přísnějších podmínkách nemocnice. Jak tomu často bývá, jejich jednání vedlo přesně k tomu, čemu se snažili zabránit.

Několik statečných dobrovolníků, kteří již DMT užili, souhlasilo, že se dostaví na několik pilotních experimentů s psilocybinem, při nichž jsme potřebovali určit „nízkou“, „střední“ a „vysokou“ dávku této látky. Několik lidí od studie odstoupilo již po nízké dávce, protože jim nemocniční pokoj a setting připadaly příliš omezující. S experimentátory se spolupracovalo dobře, pouze někteří z nich si připadali v křeči a byli otráveni. Jednou ovšem došlo k závažnému problému.

Jedním z dobrovolníků byla i Francine, pětatřicetiletá fyzioterapeutka, s níž jsem se seznámil, když jsem pracoval v nemocnici jako psychiatr-konzultant. Na střední škole užívala spoustu psychedelik, ovšem pouze do doby, než se dostala na univerzitu, vdala se a založila velkou spokojenou rodinu.

Zarážely mě její příběhy, když mi vyprávěla, že pod vlivem psychedelik řídila auto na dlouhé vzdálenosti, plavala v jezeře a vykonávala jiné činnosti, jež vyžadovaly soustředění a pozornost. Možná se pokoušela překonat účinky psychoaktivní látky hyperaktivitou. Byla spíše robustní a její tělo nepůsobilo, že je ve skutečnosti vnitřně poraněná, svázaná a že skrývá své pocity. Přestože jsem se jí obezřetně vyptával, ani v nejmenším jsem nenabyl dojmu, že by situace při intoxikaci látkou nemusela zvládnout.

Francine prošla nízkou zkušební dávkou DMT bez obtíží, i když si nechala „podezřele“ zvednout hlavu postele na maximum, téměř do pravého úhlu. Muselo to být velmi nepohodlné, ale popírala, že by se cítila jakkoli špatně. Téměř po celou dobu sese mluvila – od okamžiku, kdy jsem jí látku podal, až do chvíle, kdy účinky pominuly. Důrazně jsem ji varoval před velkou dávkou DMT následujícího dne.

Pochybuji, že bude tak silně působit. Když si to tak vezmu, dříve jsem brala dost velké dávky LSD a účinky jsem necítila nijak velké.

Požádali jsme ji, aby si dala na oči stínítko a položila se, než jí dávku aplikujeme. Kdyby se nám podařilo ji přesvědčit, aby upustila od svého přání zásobovat nás komentáři o průběhu sese, mohla by do ní vstoupit snáze. Neochotně souhlasila, že si stínítko vezme, ale pouze na čelo, aby si ho mohla později stáhnout přes oči, „pokud bude třeba“. Znovu si zvedla přední část postele.

Francinina sese byla nepříjemná a připomněla jí, kolik času uplynulo od doby, kdy si užívala psychedelik s přáteli. Žila hektickým a plným životem, měla spoustu odpovědnosti a nebyla si jistá, jak vysoké psychické riziko vyplývá z dalšího užívání vysokých dávek psychoaktivních látek. Oči měla otevřené jako při nízké dávce a po celou dobu mluvila. Francinin postoj vůči molekule duše výstižně shrnul jeden z jejích komentářů:

DMT mi řeklo: „Pojď se mnou, pojď se mnou,“ a já jsem si nebyla jistá, jestli se mohu skutečně odvážit jít.

I přes své obavy ustála Francine celou pinodolovou studii bez potíží a ochotně souhlasila s účastí na pilotních experimentech s psilocybinem. Věřila, že pomalejší nástup jeho účinků by pro ni mohl být mnohem příjemnější než „nukleární dělo“ DMT.

Francine měla u jedné z prvních dávek psilocybinu velmi uspokojivý nástup. Toho dne se s ní báječně spolupracovalo, smála se, žertovala a po většinu sese vesele vykřikovala. Na konci dne své zážitky shrnula:

Bylo to až neuvěřitelné. Nikdy v životě jsem nebyla tak vysoko. V porovnání s tím je 0,4 DMT nic. Byl to úžasný trip. Možná už to ani nechci znovu zkoušet. Jaký by to mělo smysl? Jak daleko bych se ještě mohla dostat? Vyšší dávka psilocybinu určitě není nutná.

Musel jsem ji odvézt domů, protože její manžel se nemohl uvolnit z práce. Tehdy jsem zjistil, jak se její muž obává Francininy účasti na studii. Všichni tři jsme si popovídali v jejích vile ve městě a já odjel plný nejistoty z obav jejího manžela. Když jsem odjížděl, Francine byla ještě bledá a otřesená, ale působila šťastně.

Dávka, kterou dostala, se ukázala být u ostatních dobrovolníků méně psychedelická, a já ji kvůli následující řadě experimentů zvýšil o 50 %. Francine zavolala Lauře, že by ráda držela s ostatními dobrovolníky krok, že nechce být pozadu. S určitými obavami jsem tedy souhlasil, aby se k nám opět přidala.

Ten den začal prapodivně: ještě než jsme Laura a já přišli, Francine přesunula postel do rohu pokoje a nechtěla ji přemístit zpátky doprostřed, na obvyklé místo. Navíc jeden stážující medik se chtěl experimentu zúčastnit jako pozorovatel a i přes mé výslovné přání nepočkal, až ho uvedu. Francine byla vůči své anonymitě mimořádně citlivá, vždyť sama pracovala v nemocnici. Nápad s návštěvou studenta jsem chtěl probrat nejdříve s ní. Obě tyto události – přemísťování postele a přítomnost medika – ve mně vyvolaly před zahájením naší práce velkou úzkost. Téměř jsem experiment zrušil, ale všichni chtěli pokračovat.

Za 15 minut poté, co polkla kapsli s psilocybinem, Francine zneklidněla, znejistěla a vyděsila se. Obvinila mě z obcování s její myslí. Když se přerušil její telefonický hovor s manželem, kterého v panice zavolala, obvinila mě, že mé myšlenkové vlny na ni působí negativně. Pak už Francine snesla v pokoji jen Lauru, ale mě i studenta požádala, abychom na chvíli odešli. Zatímco jsme v pokoji sester diskutovali, co s tím, vběhl na oddělení Francinin manžel, vstoupil do pokoje 531 a ven vyšel se svou ženou. Prošli okolo Laury a prolétli dvojími dveřmi výzkumného centra, než jsem se stačil vzpamatovat. Když mě její muž mýjel, prohlásil: „Už jednou takovýhle stav měla.“

Pomyslel jsem si: „Tak to mi říká brzo.“

Ostraha dorazila pozdě. Zatímco účinky psilocybinu vrcholily, Francine vyrážela do Albuquerque. Bohudíky na ni toho dne její manžel duchapřítomně dohlížel, a tak se nestalo nic vážného. Jenže já musel sepsat o této události zprávu a poslat ji komisi univerzity a úřadům, které dozorovaly nad naším projektem. Kopie zprávy o této nepřijemnosti dostaly také Úřad pro kontrolu potravin a léků a Národní institut proti zneužívání drog. Ohodnotil jsem Francininu sesí jako „nešťastnou, ale ne neočekávanou nepříznivou reakci. K psychotickým zhroucením pod vlivem těchto látek dochází, ale téměř vždy trvají krátce. Dobrovolnice se stabilizovala rychle a po své sesí nevykazovala žádné příznaky nemoci.“

Řekl jsem to stručně, ale byla to pravda. Francine se následujícího rána „cítila dobře“ a vrátila se do práce, jako by se nic nestalo. Ovšem zůstala přesvědčená, že opustit proti naší vůli a pod vlivem psilocybinu výzkumné centrum bylo jediné, co mohla udělat – vskutku odvážná a ojedinělá věc. Můj „negativní vliv“ jí nedával jinou možnost volby. Laura i já jsme se ještě po několika měsících báli o Francinině reakci jen zmínit.

Provedli jsme několik úprav našich protokolů, protože bylo třeba obezřetněji vyzpovídat partnery našich dobrovolníků, abychom se ujistili, zda u experimentátorů nepodstupujeme případné riziko vážných reakcí nebo skutečnost, že by s námi odmítli spolupracovat. Více jsme zdůraznili klauzuli, že udělit povolení ke konečnému opuštění nemocnice může jen výzkumný tým. Rovněž jsme se rozhodli začít s podáváním vysokých dávek DMT každému, kdo se chtěl zúčastnit psilocybinového projektu. Tak jsme mohli důkladněji ověřit, zda jsou

dobrovolníci schopni zvládat extrémní psychedelické stavy.

Průběh Francininy sese také definitivně zničil veškeré naděje na přesunutí výzkumu z nemocnice jinam.

Byl jsem hluboce ořesen. Francine byla inteligentní, zkušená a experimenty s DMT prošla bez potíží. Na druhou stranu nás však mělo varovat, když prohlásila, že by po její předchozí zkušenosti větší dávka nebyla nutná. Jenže já ji nechťel zklamat a její další účast odmítnout. Již její nepřijemný prožitek s DMT nás měl upozornit, že není schopná projít hluboce psychedelickým stavem, ale bylo těžké to včas odhadnout. Navíc jsem tehdy takovýmto varovným signálům bohužel nepřičítal takový význam – přemísťování postele a viditelné dotěrnosti stážujícího studenta.

Začal jsem pochybovat o své soudnosti.

Rovněž jsem se bál podávat plné psychedelické dávky psilocybinu v nemocnici. Ale kdybychom upustili od plných, aktivních dávek, k čemu by to všechno bylo? Potřebovali jsme studovat psychedelické vlastnosti psilocybinu, nikoli vlastnosti subpsychedelické. Nižší dávky výraznější reakce nevyvolaly, ale pro vyšší nebyl vhodný setting.⁹³

Jak studie pokračovala, začaly se objevovat i konflikty ve výzkumném týmu. Jeden obzvláště nepřijemný se týkal čerstvého absolventa, jenž s námi pracoval na částečný úvazek a přidal se k nám, když jsme dokončili první studii reakce na jednotlivé dávky.

Pověřil jsem Boba, aby provedl vstupní vyšetření potenciálních dobrovolníků. On jim zavolal, zeptal se jich na několik věcí a vysvětlil jim, jakých studií by se mohli zúčastnit. Pak se sešel s Laurou a se mnou, aby s námi probral, zda může s dotyčným postupovat dále ve vyšetřování. Pokud jsme měli ještě nějaké další připomínky či otázky, Bob je měl vyřešit. Ačkoli jeho úloha nebyla nijak stěžejní, trvalo několik měsíců, než se zapracoval. Řadu dobrovolníků z druhé fáze výzkumu znal ovšem velmi dobře.

Přestože byl v oblasti psychoaktivních látek relativní laik – Bob pracoval jako prodáváč v obchodu s bonbóny –, vyzářoval z něj entuziasmus, byl nám velmi nápomocen se získáváním nových účastníků a každému z nich se plně věnoval. S

⁹³ Dávka psilocybinu, kterou švýcarské a německé výzkumné týmy obvykle používaly, byla 0,2 mg/kg, tedy méně než polovina dávky, o níž jsme si mysleli, že by mohla způsobit nepochybné psychedelické účinky; tedy 0,45 mg/kg. Přestože tyto týmy publikovaly studie, kde hovoří o „psychedelickém účinku psilocybinu“, nevěřím, že studovaly typické syndromy. Viz E. Gouzoulis-Mayfrank, B. Thelen, E. Habermeyer, H. J. Kunert, K.-A. Kovar, H. Lindenblatt, L. Hermler, M. Spitzer, H. Sass: *Psychopathological, Neuroendocrine and Autonomie Effects of 3,4-Methylenediosyethylamphetamine (MDE), Psilocybin and S-Metamphetamine in Healthy Volunteers*, in: *Psychopharmacology* 142, 1999, str. 41-50; F. X. Vollenweider, K. L. Leenders, C. Scharfetter, P. Maguire, O. Stadelmann, J. Angst: *Positron Emission Tomography and Fluorodeoxyglucose Studies of Metabolic Hyperfrontality and Psychopathology in the Psilocybin Model of Psychosis*, in: *Neuropsychopharmacology* 16, 1997, str. 357-372. My jsme nepřestávali zvyšovat dávku až do 1,1 mg/kg, kdy dva dobrovolníci doznali, že jim připadá už příliš vysoká. Jeden byl nakrátko dezorientovaný a druhý měl pocit téměř nesnesitelného psychického tlaku. Vrátili jsme se k dávce 0,9 mg/kg, kterou jsme pak používali jako nejvyšší, šlo téměř o čtyřnásobek evropské „psychedelické“ dávky; poté došlo k událostem, které vedly k mému opuštění univerzity.

nadšením pomáhal pořádat setkání a konference, kde dobře známí nestorové psychedelického výzkumu vzpomínali na „staré dobré časy“ a mladá generace badatelů plánovala nové projekty. Bylo pro něj ovšem velmi těžké udržet své aktivity v profesionálních mezích. Jeden z našich dobrovolníků ho pozval na „trip“ k sobě domů a Bob nemohl takovou příležitost propást. Když jsem mu řekl svůj názor, podíval se na mě udiveně a odpověděl: „Vy sám jste to přeci taky dlouho dělal, nechci zůstat pozadu.“ Od jakéhokoli dalšího podobného chování jsem ho odrazoval, ovšem neúspěšně.

Brzy mi však jiné „zneužití odpovědnosti“ ukázalo, že si nemohu dovolit být tak neformální. Stalo se to na psychiatrické klinice, kde jsem měl na starosti pacienty spadající pod univerzitu.

Po několik let jsem předepisoval léky Leanne, inteligentní a sličné mladé dáme s maniodepresivním onemocněním. O něco později přibyl k personálu Tom, nový interní sociální pracovník, na něhož jsem měl dohlížet. Požádal mě, abych mu přidělil psychologicky stabilizovaného pacienta, o kterého by se mohl starat, a já si samozřejmě vzpomněl na Leannu. Začali spolu pracovat a ze všech jejich zpráv vyplývalo, že si vedou dobře. Jak se ukázalo, zdaleka tomu tak nebylo.

Leanne a Tom se sexuálně sblížili několik měsíců po započetí sociopsychologické terapie. Nezmínila se o tom ani Leanne, která si ke mně chodila pro předpisy na léky, ani Tom na našich pravidelných týdenních schůzkách. Během několika měsíců si Leanne usmyslela, že se Tom musí se svou ženou rozejít a oženit se s ní. Tom zpanikařil a vztah s Leanne ukončil. Ta jej ale pohnala před soud, kliniku i univerzitu. Tom potom vyhrožoval žalobou mně, a to pro „nedostatečné vedení a kontrolu“, pokud by ho univerzita nenechala odejít bez vážných následků na jeho kariéru. Univerzita se chtěla vyhnout dlouhým, nákladným a medializovaným sporům, a tak se rozhodla pro mimosoudní vyrovnání, a tím se vyhnula popotahování v tisku. Tato událost mě poučila, jak moc jsem na chování lidí pracujících se mnou závislý, i když nemohu vědět, co právě dělají. A tak jsem se rozhodl, že je čas poučit svěhlavého absolventa Boba.

Křičel a obviňoval mě, že je to nefér – nedokázal akceptovat příkaz, že nemá s dobrovolníky psychedelika užívat. Ředitel oddělení mu navrhl, aby odešel. Jenže náš tým byl malý a trvalo by několik měsíců, než bychom vyškolili někoho jiného. Dal jsem tedy Bobovi ještě jednu šanci a řekl mu, že může ve výzkumu pokračovat, pokud slíbí, že se nebude s dobrovolníky mimo výzkum stýkat. Právnické univerzity a můj ředitel doporučili, abych ho nechal podepsat smlouvu, kde by toto bylo uvedeno. Mohl bych tak jeho spolupráci na projektu jednoduše ukončit, kdyby opět pochybil.

Vezmeme-li v úvahu Bobovo nadšení pro projekt, bylo překvapivé, když odpověděl, že „potřebuje čas, aby si to promyslel“. Za týden neochotně souhlasil s podpisem smlouvy zakazující mu neadekvátní mimovýzkumné aktivity. Jenže jeho mizivé zábrany a přání užívat látky s lidmi, kteří se projektu účastnili, se projeví znovu – tentokrát si chtěl dát psychedelikum se mnou.

Bob jel čtyři hodiny, aby mě přepadal v mém domě v horách za Albuquerque. Bylo to v sobotu a on se objevil u mých dveří bez ohlášení. Začal zdvořile a

nenápadně: „Jel jsem okolo a řekl jsem si, že bych se mohl stavít,“ ale brzy ozřejmil pravý důvod své návštěvy: „Rád bych si s vámi dal houbičky.“ Byl jsem překvapený a zeptal se ho, co se stalo.

„Potřebuji se toho o psychedelikách spoustu naučit. Teď si je nemohu dávat s dobrovolníky. Ale vy mě toho můžete spoustu naučit. Chtěl bych získat něco z vašich znalostí a zkušeností. Co by mohlo být lepšího, než dát si trip s vámi u vás doma?“ Připadal jsem si, jako kdybych jednal s postiženým psychiatrickým pacientem, a pokusil jsem se naše setkání co nejrychleji ukončit a jeho nápad mu rozmluvit.

„Ne. To nepůjde. Můžete si dát trip se svými přáteli, samozřejmě, ale ne s dobrovolníky a ani ne se mnou. Mně by připadalo nejlepší, kdybyste začal chodit na nějakou terapii, kde byste si o tom mohl promluvit. Potřebujete nabýt trochu profesionálního odstupu – a jak se zdá, právě tohle je pro vás těžké.“

Bob zrudl a začal plakat.

„Vím, že jsem sem neměl jezdit! Promiňte. Nevím, co se to se mnou stalo! Asi je to proto, že jsem si připadal mimo, chtěl jsem k vašemu týmu tak nějak víc patřit.“

„Nic se nestalo.“ Pokusil jsem se, aby to znělo vlídně. „Dejte si oběd a pak se vraťte zpátky do města.“

Jenže to nebyl ještě všem dnům konec. Po několik příštích měsíců jsme se nikdy já, Laura a Bob nemohli sejít, abychom projednali výzkum, protože Bob brečel nebo do breku nabíral, kdykoli se téma dotklo užívání psychedelik. Ještě hůř, jeho pocity začaly ovlivňovat to, jak jednal s potenciálními dobrovolníky. Lidé se se mnou bohužel podělili o Bobovy komentáře, které mu před nimi uklouzly během diskusí o projektu:

„Rick je kvůli tomu výzkumu takový odměřený, znáte to.“ Nebo: „Rick si sebe tolik považuje, to není dobré, pak člověk chápe, co ho ve skutečnosti k výzkumu tolik motivuje, víte, co myslím.“

Také zapomínal dávat dobrovolníkům podepsat nezbytné formuláře a přečíst důležité články.

Bob zkrátka musel odejít a nebylo snadné mu to sdělit. Naštěstí se zdálo, že se mu ulevilo, že už nebude muset pracovat za takových, jak mu připadalo, nesmyslně omezujících zaměstnaneckých podmínek. Bohužel to také znamenalo, že získal volnost, aby mohl navazovat přátelství a brát psychedelika s kýmkoli. Ačkoli se snažil tyto své aktivity tajit, neustále o něm bylo slyšet.

V neposlední řadě jsem měl problémy přijmout, co nám molekula duše ukázala, a vyrovnat se s tím. Očekával jsem její psychotherapeutický potenciál, prožitky stavů blízkých smrti a mystické zážitky. Jenže tyto zážitky nevykazovaly dostatek podstatného vlivu na život dobrovolníků, a já si nebyl jistý jejich autenticitou. Také jsem nebyl připravený na ohlušující četnost zpráv o setkání s mimozemskými bytostmi. Taková svědectví experimentátorů změnila můj pohled na mozek a realitu. A zároveň byla zatěžkávací zkouškou mé schopnosti cítit se do našich dobrovolníků a s ochotou jim pomáhat. Nedostatek blízkých spolupracovníků

odpovídající odbornosti přispěl k mému pocitu izolace a úvahám o tom, jak mám vlastně na taková setkání reagovat.

Biomedicínský přístup ztěžoval nábor dobrovolníků a navíc dobrovolníky do jisté míry odrazoval. Dlouhodobé pozitivní účinky DMT se ukázaly jako minimální, zatímco nepříznivé účinky zaznamenávaly strmý nárůst a množily se. Nedokázal jsem pozoruhodně vysokou četnost setkání s bytostmi z jiných světů jen tak přijmout ani si na ni zvyknout.

Ztratil jsem naději, že se ke mně připojí nějakí kolegové, protože oni se raději rozhodli soutěžit o cenné zdroje financí a spolupracovníky. Nemocniční setting byl pro studii psilocybinu nepraktický a svým způsobem i nebezpečný, takže jsem studii s plnými dávkami viděl velmi pesimisticky. Konflikty výzkumného týmu rozbíjely to, co jsem se pokoušel vytvořit a udržet po celou dobu trvání projektu.

Dokonce i Margot, moje masérka, se zlobila, že jsem během našich setkání stále hovořil o svém výzkumu, i když jsem ji navštěvoval jen zřídka. Jako profesionálka byla velmi intuitivní a já se s ní vídal jednou až dvakrát za měsíc. Během jedné speciální masáže zneklidněla a znejistěla, když se na mě dívala, jak ležím na stole.

Řekla mi: „Vidím zlé duchy, jak okolo vás krouží. Chtějí vám zkřížit plány, využít vás i drogy. Jsem z toho rozladěná. To nedopadne dobře.“

Margot byla příznivkyně hnutí New Age, byla pověřivá, a to je v Novém Mexiku co říct. Zasmál jsem se a odpověděl: „Dobrá, Margot, až udeří, nebudu se tolik divit.“

Její reakce však byla výstižná. Ať už to myslela metaforicky, symbolicky nebo doopravdy, okolo mě se vznášel oblak negativity. Co dělat? Nemohl jsem dlouho otálet, ale nedokázal jsem najít správné řešení. Nakonec mi to vstoupilo do cesty samo – a to trochu děsivým způsobem. Marion, má žena, náhle onemocněla rakovinou. Naštěstí lékaři nádor objevili včas a chirurg si byl jistý, že po rychlé operaci by mohlo být vše v pořádku. Ale „pro jistotu“ navrhl lékař značně radikální zákrok, který Marion odmítla. Dala přednost alternativní léčbě. Ve stejné době můj nevlastní syn, Marionino nejmladší dítě, dostal deprese a odešel ze školy, kterou navštěvoval u svého otce v Kanadě.

Marion mě požádala, zda bych se nemohl do Kanady přestěhovat s ní, chtěla být během své léčby blíž svému synovi a jeho rodině, aby mu mohla pomoci. Slíbila, že budu mít k dispozici vlastní klidný pokoj. Nebyl jsem si jist, zda bych tohle všechno dokázal skloubit se svou prací v Albuquerque. Ale nakonec jsem souhlasil.

Každé dva měsíce jsem se vracel na dva týdny do Nového Mexika a během těchto návštěv jsem se rozhodl rozběhnout spoustu dalších studií. Potíže to byly obrovské a já se rozčiloval, kdykoli jsem musel odjet. Nikdo totiž neznal studie a dobrovolníky tak dobře jako já.

Jeden z experimentátorů začal mít při hledání dávek pro psilocybinovou studii obtíže. Byl to Vladan, o jehož zážitcích jsme četli v kapitole 12. Dostal se do spirály pesimismu, který narůstal s každou psilocybinovou sesí – kam až to mělo

dospět? Nikdy u něho nedošlo k průlomovému zážitku, který by ho uvolnil. Naopak, byl stále odmítavější a skeptický. Když jsme mu řekli, že ho chceme z dalších studií vyškrtnout, zakoupil si poloautomatickou zbraň jen „pro případ Armagedonu“. Pevně popřel jakýkoli záměr použít ji proti nám. Nebyl jsem si tím nijak zvlášť jistý, takže jsem ho během jedné ze svých návštěv v Novém Mexiku pozval k sobě do kanceláře, abych zjistil, zda a do jaké míry je nebezpečný. Po dvouhodinovém rozhovoru jsem byl již o něco klidnější, ale Vladan zbraň odmítl vydat.

Dostal jsem povolení začít studovat LSD, ale rozhodl jsem se ještě počkat, neboť podmínky pro podávání LSD ve výzkumném centru nevypadaly slibně.

Nakonec začala můj výzkum kritizovat moje bývalá buddhistická mnišská obec a přestala mě podporovat. Tyto události byly poslední pověstnou kapkou a přinutily mě výzkum psychedelik přerušit – ale o tom v příští kapitole.

20. Ve jménu náboženství

Všeobecně platí, že pokud se rozhodnete zahrnout duchovno s jeho nemateriálními a tedy neměřitelnými projevy do klinického výzkumu, pak naleznete jen pramalou podporu. V této kapitole uvidíme, že ani organizovaná náboženská skupina, lhostejno jak mysticky orientovaná a otevřená, nedokáže vážně uvažovat o spirituálním potenciálu klinického výzkumu psychedelik.

V této knize se na několika místech zmiňuji o svém zájmu o buddhismus – jak o teorii, tak o praxi. Kromě teoretického a praktického přispění k výzkumu se mi od amerického zenbuddhistického společenství dostávalo mnoho osobní pomoci a podpory po celá desetiletí. Od počáteční inspirace pro můj výzkum, po vývoj hodnotící stupnice a metod vedení experimentů – téměř každý aspekt mé práce s molekulou duše byl propleten buddhistickou inspirací.

Byl jsem vychován v jižní Karolíně v 50. a 60. letech jako Žid, moje náboženské vzdělávání zahrnovalo výuku hebrejského jazyka a židovských svátků, historie a kultury. Důležitým tématem v naší společnosti byl holocaust a podporovali jsme nově vzniklý židovský stát v Izraeli. O tom, jak se přímo setkat s Bohem, nás učili pramálo. To mohli jen staří patriarchové: Abrahám, Izák, Jákob a Mojžíš.

Ale židovská nauka měla i veselejší stránky. Například jsme zpívali židovské lidové písně a žalmy ve velkém sboru, což bylo svým způsobem extatické, ačkoli v té době bych tohle slovo použít nemohl, a učili jsme se také složité vířivé a točivé izraelské lidové tance. Kromě toho se nás jedna z učitelek náboženské školy pokoušela naučit meditovat. Zavřeli jsme na povel oči a pak se dívali po místnosti zpoza přivřených víček, abychom zjistili, kdo ještě kouká. Naše učitelka mívala ve tváři blažený výraz, seděla na židli, prsty propletené na klíně. Jednou nebo dvakrát během této třídní meditace jsem ucítil uvnitř něco, co na mě působilo příjemně, klidně a pravdivě, jenže já byl strnulý a připadalo mi trochu nepohodlné pokoušet se na to více soustředit.

Později jsem objevil učení východních náboženství a praktikování těmi nejpřístupnějšími metodami, což uspokojilo moji touhu poznat hlubší pravdu, již jsem začal tušit během let na střední škole. V tom jsem byl podobný mnoha svým vrstevníkům. Mezi tato „nová náboženství“ patřil i zen a další podoby buddhismu, hinduismu a sufismu. Důraz na mystické spojení se zdrojem všeho bytí hluboce rezonoval s potřebou nejvyšší pravdy. Do Ameriky přinesli učení těchto dosud ne tolik známých náboženství nově se usadivší japonští, indiští a tibetští učitelé, ale různá spirituální cvičení, která prý praktikovala již celá řada generací, zkombinovali v podivnou směsici.

Moje seznámení s mystérií Východu mělo podobu transcendentální meditace – bylo to na počátku 70. let. Zamlouvala se mi mírumilovnost tohoto praktikování, ale jeho myšlenky mě neoslovovaly. Brzy poté jsem ale meditativní i myšlenkovou inspiraci, kterou jsem hledal, objevil, a to v buddhismu.

Buddhismus je náboženství založené na meditaci staré 2500 let. Pomocí

neustranných, psychologických a relativně přístupných termínů popisuje a probírá všechny stavy mysli, které je možné si představit, ať už jsou děsivé, blažené, neutrální, prospěšné nebo neškodné. Buddhismus navíc nabízí praktický morální kodex, jenž je založen na příčině a následku, a vnáší meditativní prozívaní do každodenního života.

Dlouho jsem se snažil nalézt vhodné buddhistické společenství. Nakonec mi pomohl Jim Fadiman ze Stanfordu, uvedl mě do zenového kláštera na středozápadě Spojených států, vedeného uzavřeným, ale skvělým asijským mistrem. V roce 1974 jsem tam strávil dva týdny plně meditací a cítil jsem se tam, jako bych se vrátil domů. Mnichové tam žili v poklidu a usebrání, stáli ale oběma nohama na zemi a já s nimi radostně prožíval každý okamžik. Nejzajímavější bylo, že většině z nich se otevřel duchovní obzor a spirituální cesta díky psychoaktivním látkám. Sice své psychedelické zkušenosti drželi spíše v tajnosti, ale v onom svobodném duchu prvních dní v chrámu byla taková neformální sdělení poměrně obvyklá. Klidně jsem se zeptal: „Bral jste psychedelika, než jste se stal mnichem? Jak důležitá byla pro vaše rozhodnutí?“ Naprostá většina je skutečně užívala a také s jejich pomocí zakusila první náznak stavu osvícení mysli.

Další, tentokrát pětítýdenní pobyt v klášteře, kdy jsem přerušil studium, mi pomohl naučit se praktické a účinné metodě buddhistické meditace. Jak jednoduché: pohodlně a zpříma se usadit a jen sedět. „Jen sedět“ jako „jen chodit“, „jen umývat nádoby“, „jen dýchat“. Jinými slovy, člověk musel zaměřit svou pozornost na svou činnost i nečinnost. Když sedět, tak sedět. Žádné přemýšlení, snění, pohyby, emoce, mluvení či cokoli, co by proces meditace komplikovalo. Pravidelné dýchání výborně pomáhalo, aby se člověk dokázal zklidnit a pozorovat svou mysl, soustředit se jen na ni, ať už ho rozptylovaly jakékoli myšlenky nebo pocity.

Když jsem se vrátil na fakultu, zařídil jsem pro dobu oběda jednu místnost a tam jsme s jedním nebo dvěma kolegy pravidelně pořádali půlhodinové meditativní sezení. Zůstával jsem v úzkém kontaktu s několika mnichy, navštěvoval pravidelně klášter a ubytoval u sebe jednoho mistra, který potřeboval strávit určitou dobu v New Yorku.

Buddhismus a meditace rovněž velmi obohatily mé akademické studium. Zařídil jsem si účast na letním kurzu pro psychiatrii a psychologii v Institutu Nyingma, který založil jeden tibetský buddhistický láma na kopcích Berkeley v Kalifornii. Během tohoto kurzu jsem se naučil základní principy a praktikování buddhistické psychologie. Bylo to poprvé, co jsem se dozvěděl o existenci *abhidhármy*, buddhistického psychologického systému.

Abhidharmu lze zhruba přeložit jako „katalog mentálních stavů“. Existují stovky variací abhidhármy, ale láma Nyingma nám chtěl přiblížit jen nejzákladnější principy.

Základní myšlenka zní, že normální tok osobních zážitků je zároveň syntézou několika stavebních kamenů. Těm se říká *skandhy*, našimi stavy vědomí pak postupuje pět prvků: 1) forma nebo tělesnost tj. anatomické tělo, 2) pocíťování fyzické a psychické, 3) vědomí, tj. vnímání pocitů přicházejících smysly, 4)

duševní tendence a podněty, resp. složky charakteru, 5) poznávání a myšlení, resp. uvědomování si. Strávili jsme mnoho dní diskusí o každém z těchto aspektů, než jsme si ujasnili pojmy, které nám byly blízké a které byly postaveny na důvěrně známých západních termínech.

Jiným důležitým krokem byla možnost a metoda nechat rozplynout to, co vzájemně propojovalo skandhy – oprostít se od našeho subjektivního vnímání sebe samých, a dostat se tak do hlubších rovin skutečnosti, jak věří buddhisté. A sice k soucítu, lásce a moudrosti. Tento proces sestával z několika fází a znalý učitel je mohl pomoci meditujícímu rozpoznat a postupnými kroky jich dosáhnout. Buddhismus tyto techniky vylepšoval po tisíciletí a miliony lidí takovou meditaci praktikovalo a poznalo její přínosnost.

Přestože takovéto meditace byly mnohem propracovanější a komplikovanější než pouhé sezení, byly fascinující a vedly k ohromujícímu poznání. O své letní zkušenosti jsem napsal článek a publikoval jsem pojednání o systému abhidharmy spolu s několika vlastními meditačními zážitky. Učení abhidharmy mě také přivedlo k přesvědčení, že je užitečné zkoumat psychedelické stavy.⁹⁴

Když jsem absolvoval medicínu, vrátil jsem se do Kalifornie, abych dále navštěvoval psychiatrické semináře a absolvoval praxi. Právě tam, v Sakramentu, jsem pomohl zřídit a vést meditační skupinu, jež spadala pod zenbuddhistické společenství, scházela se jednou týdně a lekce vedené mnichy financovala. Celé roky se tato společnost scházela v mém domě a já měl mnoho příležitostí hovořit o tom, co mě zajímalo – zejména o psychedelikách –, se členy mnišské obce. V klášteře jsem byl uveden do buddhistické nauky, jejíž učení mistr šířil, a i nadále jsem udržoval těsné vztahy s mými tamními přáteli, kteří postupně stoupali v hierarchii společenství.

Po čtyřleté psychiatrické praxi na Kalifornské univerzitě v Davisu jsem musel kvůli pracovním a studijním záležitostem Sacramento opustit, ale vrátil jsem se na tamější fakultu o dva a půl roku později. Místní meditační skupina, kterou jsem založil, se dosud stále scházela, ale organizační struktura se podstatně změnila. Mnoho mnichů ji opustilo, protože učení stále více určoval jen samotný mistr a jeho duchovní zkušenosti. V té době se mistr stával stále uzavřenější a obklopoval se jen svými nejbližšími důvěrníky. Navíc se vytvořila určitá hierarchie i v meditační skupině. Nevládla tam už atmosféra jako dříve; neformálnost a přirozené přátelské vztahy jako by už dávno přestaly existovat.

Když jsem se později přestěhoval do Nového Mexika, byl jsem s širším buddhistickým společenstvím stále spřízněný, i když volněji. Nerad jsem vyjednával s politickou byrokracií, což bylo nyní pro založení místní meditační skupiny nezbytné, a tak jsem pravidelně s místními členy meditoval na neformálních setkáních. Jinak jsem ale stále zůstával v pravidelném kontaktu s několika mnichy, kteří stáli v čele kláštera, a mnozí z nich byli mnichy již dvacet

⁹⁴ Rick J. Strassman, Marc Galanter: *The Abhidharma: A Cross-Cultural Application of Meditation*, in: *International Journal of Social Psychiatry* 26, 1980, str. 283-290.

let. Ačkoli mnišská komunita něco ze svého lesku ztratila, považoval jsem ji za svůj duchovní domov a také jsem se v tamním klášteře v roce 1990 oženil.

Buddhistické učení a meditace ovlivnily můj výzkum molekuly duše v mnoha ohledech. Například to, jak jsme dohlíželi na setkání dobrovolníků s DMT.

Dohled nad psychedelickými experimenty se obvykle nazýval sitting. Někdo se myslí, že to vychází ze slova „babysitting“, jelikož dohlížíme na lidi, kteří jsou silně toxikováni a nacházejí se ve zranitelném a někdy zmateném stavu. Ještě významnější je „sezení“ v meditačním smyslu. Naše sestra, buď Cindy nebo Laura, a já jsme dělali vše proto, abychom „jen seděli“, když jsme byli u dobrovolníka: sledovali jsme svůj dech, koncentrovali se, dívali jsme se zpřímá před sebe, byli jsme připraveni okamžitě reagovat a odpovídat, snažili jsme se udržet pozitivní a bdělé naladění a vyhnout se tak zbytečným blokacím, jež by mohly dobrovolníkovi jeho sesi znepříjemňovat.⁹⁵

Skutečnost, že jsem poznal základní principy meditace, mi rovněž pomáhala provádět naše experimentátory jednotlivými stadii zážitku pod vlivem DMT. Při takovém průvodcovství jsem vycházel z modelu myslí, z abhidhármy; například jsem chtěl účastníky uchránit před přemírou barev, jež by je mohla svést z cesty, nebo odradit od pokusu prozkoumat prostor za letokruhy dřeva dveří (pokud měli otevřené oči). Vedl jsem dobrovolníky tak, aby nechali věci jen plynout, zaměřili se na svůj dech a tělo, měli otevřenou mysl a nechali ji proudit, ať už se jim postaví do cesty cokoli – všech těchto poznatků jsem nabyl během desítek let praktikování meditací a studia buddhismu.

Souvislost psychedelík s buddhistickou meditací se tak projevila postupně tak, jak jsme vyvíjeli hodnotící stupnici.

Předchozí psychologické dotazníky, které sloužily k měření účinků psychedelických látek, měly vážné nedostatky. Předpokládaly, že psychedelika jsou „psychotomimetika“ nebo „schizotoxiny“, a proto vyvolávají jen nepříjemné zážitky. Mnoho z takto vyvinutých stupnic vzniklo na základě práce s dobrovolníky – vězni, kteří trpěli v minulosti závislostí a nebyli ochotni se lékařům svěřovat s tím, jaké látky užívali nebo jaké jejich účinky pociťovali.

Abych nabídl nějakou alternativu v posuzování psychedelických zážitků, využil jsem metodu, která charakterizovala mentální stavy na základě abhidhármy a skandh. Tento čistě popisný model dobře korespondoval s tím, co je známo jako postup zjišťování stavu myslí pomocí dotazování psychiatrických pacientů: s někým hovoříte a diskrétně jej vyšetřujete, jaká je kvalita jeho mentálních funkcí, totiž nálada, myšlení a vnímání.

Známé termíny abhidhármy se staly rámcem či strukturou, z níž vzešly otázky v dotazníku a způsob jejich vyhodnocování. Ovšem místo abychom o nich mluvili jako o skandhách, zdálo se nám pro západní vědecké poslucháčstvo vhodnější a

⁹⁵ Tato metoda je téměř podobná té, které Freud říkal „náhlý pokles pozornosti“, jíž dosahuje trénovaný psychoanalytik, a to v klidu a tichu, sezením za terapeutickým lůžkem. Tento druh diskrétního naslouchání a soustředěné pozornosti se vnitřně velmi podobá tomu, k čemu dochází při zenové meditaci.

přijatelnější používat termíny „klinické skupiny“.

Nechávali jsme vyplnit a vyhodnocovali jsme tento nový dotazník – stupnici hodnocení halucinogenního působení – na konci každého sezení DMT a během celého projektu. Výsledky byly pozoruhodné. V klinické psychofarmakologii je dobře známo, že dobrý dotazník dokáže velmi citlivě odrážet jakékoli biologické faktory vyvolané účinky chemické látky. Jinými slovy, při rozlišování hladin chemických látek či jejich typů je dobře navržena stupnice hodnocení lepší než jakékoli měření krevního tlaku, tepu či hladiny hormonů apod. Doufal jsem, že náš dotazník bude mít stejně dobrou vypovídací hodnotu, a to se také stalo. S pomocí dotazníku se nám skutečně dařilo snáze rozlišovat jednotlivé dávky DMT či kombinace látek než měřením biologických proměnných, včetně všech kardiovaskulárních údajů a hladin hormonů v krvi. To mimo jiné dokládá moudrost a dosah buddhistického přístupu k mentálním stavům.

Clifford Qualls, Ph. D., biostatistik výzkumného centra, a já jsme společně zkoncipovali otázky dotazníku, a to s využitím „klinických skupin“ neboli metody skandh, a porovnali je s analýzou mnoha typů statistických modelů. Technika abhidharmy byla stejně dobrá, pokud ne lepší než tyto metody vyvinuté pouze na základě matematických úvah. Protože počítačové vyhodnocování výsledků nebylo přínosnější než naše „klinická skupina“ a protože jsme byli intuitivně přesvědčeni o vhodnosti využití skandh, buddhistický klasifikační systém zvítězil. I při jiných výzkumech později byl náš dotazník využíván a potvrdila se jeho užitečnost při poměřování změněných stavů vědomí, způsobených psychedeliky či jinak.⁹⁶

Buddhismus mi také pomohl v sesích s DMT najít smysl. Dokázal obsáhnout všechny možné zkušenosti: spirituální, blízkost smrti i nehmotné a neviditelné světy. Ovšem já narážel na dvě vážná omezení, a ta vyplývala z mého nedostatku buddhistického vzdělání.

Jak jsem měl reagovat na dobrovolníky, kteří hovořili o tom, že u nich látka vyvolala spirituální zážitek? Šlo o „skutečné“ osvícení, nebo ne? Jak uvádím v kapitole 16 – Mystické stavy –, tyto sese ve mně určitě zanechávaly pocit, že se stalo něco opravdu závažného. A ze strany dobrovolníků bylo nepochybné, že došlo k nejhlubšímu zážitku v jejich životě. Jenže to překračovalo mé zkušenosti a znalosti a já nedokázal ověřit ani zjistit, zda a do jaké míry jsem schopen porozumět čemukoli jinému než psychiatrickému modelu interpretace.

Jiný problém spočíval v tom, jak sloučit postoje vyplývající z buddhistického učení s nemateriálními bytostmi, o kterých dobrovolníci vyprávěli. Například tibetské a japonské podoby buddhismu hovoří o pestré škále démonů, bohů a andělů. Tato setkání jsem chápal jako symboly jisté kvality nás samotných, nikoli jako autonomní netělesné životní formy.

⁹⁶ Existují například překlady této stupnice hodnocení halucinogenního účinku ve španělštině, italštině, ruštině, portugalštině, němčině a holandštině. Nejrůznější vědecké týmy po celém světě využívají tohoto měřítka pro zkoumání účinků ketaminu, ayahuascy, amfetaminů, psilocybinu a MDMA. Němečtí badatelé dokonce pomocí této škály změřili jisté vlastnosti spontánně nastoupivší psychózy.

Když dobrovolník začal mluvit o setkání s bytostmi, mojí první reakcí bylo: „Ano, to bude něco, o čem hovoří buddhismus. To je jen produkt vaší vlastní mysli.“

Tato setkání s existencemi z jiných světů byla podivná a zvláštní, samozřejmě, zejména když bytosti naše dobrovolníky zkoumaly, prováděly s nimi různé experimenty, něco jim implantovaly, pojídaly je nebo znásilňovaly. Jestliže jsem se pokoušel na tyto skutečnosti nahlížet v rámci buddhismu, pak se takový přístup nezdál pro vysvětlení prožitků této kvality dostatečně vhodný. Obecně jsem mohl stavět jen na „buddhistickém skepticizmu“, který nepovažuje v těchto případech za „reálné“ ani „zvláštní“ vůbec nic. Je to „jen setkání s bytostmi“. Tyto zdánlivé životní formy nemusely být ani moudřejší, ani důvěryhodnější než cokoli jiného, s čím se můžeme v našich životech nebo myslích setkat.

Potřeboval jsem nějaké vedení, radu, jak kvůli duchovním zážitkům, tak kvůli zážitkům kontaktu s bytostmi. Proto jsem se podělil o naše příběhy a své otázky se svými přáteli mnichy. Jedním z těch, na které jsem se obracel nejčastěji, byla ctihodná Margaret, buddhistická kněžka, se kterou jsem se setkal v roce 1974 během svého prvního pobytu v klášteře.⁹⁷

Margaret byla profesí klinickou psycholožkou a buddhistickou mniškou se stala až poté, co si uvědomila, že „nechce být ponechána ve světě taková, jaká je“. Chtěla prohloubit své vlastní mentální a spirituální zdraví, než začne pomáhat druhým. Zamílovala si mnišský život, a tak u něj zůstala. Margaret a já jsme si rozuměli, sdíleli jsme stejné myšlenky, zkušenosti a pohlíželi na úděl člověka podobnými očima.

Než jsem zahájil tuto studii DMT, doufal jsem, že strávím několik dní v klášteře. Moje dvouletá cesta labyrintem úřadů, shánění povolení a finančních zdrojů pro experimenty můj záměr málem zhatila. Margaret postoupila na zástupce opata a její čas byl přísně rozvržen. Přesto si našla čas, aby se se mnou setkala, a já jí vyprávěl o svém životě a práci. Náš rozhovor se točil okolo mého zájmu podávat lidem v rámci výzkumu DMT. Svěřil jsem se jí se svou vírou, že epifýza by mohla syntetizovat DMT, a podílet se tak na mystických zážitcích v našem životě; zasppekuloval jsem si i o možné roli ve stavech blízkých smrti a smrti samotné.

Tato žena, hubená a bez vlasů, sepjala prsty před svými ústy a její zářivě modré oči se zadívaly přes moje ramena na bílou zeď.

Klidně pravila: „To, co tvrdíte, je něco, co může prozkoumat jen jeden z milionu.“

Její poznámku jsem pochopil jako povzbuzení, abych svou domněnku rozvinul a pokusil se ji realizovat. Protože mě zajímal podíl psychedelik na duchovním vývoji, připomenul jsem, že spousta nynějších starších mezi mnichy poprvé zahlédla svou duchovní cestu právě díky LSD nebo jiné psychoaktivní látce.

Margaret se zasmála a řekla: „Víte, jestli mi tripy s LSD pomohly či zda můj duchovní vývoj uspíšily, s určitostí nevím.“

⁹⁷ Jak tomu většinou u mnišských řádů bývá, Margareta zde přijala nové jméno. Její původní jméno bylo japonské, a protože já japonštinu neovládám, mohl bych její jméno nechtěně zkomolit, a proto uvádím jen anglický pseudonym.

„Těžko říci, že?“ odpověděl jsem.

„Ano.“

Podívala se na hodinky, sebrala hrníček od čaje a s grácií se omluvila.

Rok poté, tedy v roce 1990, jsem se v klášteře ženil. Při speciálním setkání před obřadem jsem si povídal se dvěma přáteli mnichy, kteří právě postoupili na nejvyšší stupínek hierarchie řádu. Oba užívali na škole psychedelické látky pod vedením lékaře, který se později stal v Novém Mexiku mým blízkým přítelem. Bylo dobře známo, že společně užívali MDMA při psychotherapeutických sezeních. Oba se ptali na svého kamaráda i na jeho výzkum MDMA a byli fascinováni mým plánem studovat DMT.

Po ukončení studie reakcí na jednotlivé dávky v roce 1992 jsem napsal Margaret dlouhý dopis, kde jsem popsal úplné spektrum příběhů našich dobrovolníků, včetně stavů blízkých smrti, mystických prožitků a setkání s bytostmi. Také jsem se s ní podělil o svůj pocit, že podmínky našich experimentů nebyly z nejhodnějších a naši dobrovolníci psychedelika příliš dobře znali, než abychom zaznamenali skutečně pozitivní a dlouhodobější účinky působení DMT. Naznačil jsem, že uvažuji o možnosti pomáhat lidem přímo, a to v rámci psilocybinové psychoterapie u nemocných v terminálním stadiu.

Tento projekt s nemocnými mě přitahoval zejména kvůli jednomu slibnému výsledku v této oblasti – v první vlně klinického výzkumu psychedelik v 60. letech. Tato studie navíc zdůrazňovala pozitivní přínos duchovních stavů a zážitků blízkých smrti vyvolaných psychedeliky, což mě velmi oslovovalo.

Margaret odpověděla: „Velmi zajímavé! Ale jaký to má smysl? Možná, že se tak bude moci pomáhat lidem v budoucnu.“ Zajímala se také, jaký je poměr rizika vůči přínosnosti, a podpořila mě v mé myšlence realizovat studii, jen pokud si budu jist, že jsou rizika minimální a výhled na úspěch dostatečně vysoký. Jasně a živě mě požádala, abych nezapomněl zvážit, že odstranit všechny negativní následky, které by mohly vyplynout z bolestivých či problematických psilocybinových sesí, může trvat velmi dlouho.

Léta běžela rychle a na konci roku 1994 ve mně narůstaly otázky, do jaké míry je celý psychedelický výzkum užitečný. Nepříznivé účinky se kumulovaly a dlouhodobá pozitiva bylo těžké zjistit. Navíc mě začala práce s obluzenými dobrovolníky vyčerpávat. Podělil jsem se o tento nejnovější vývoj s Margaret.

Jako vždy, podporovala mě v čemkoli, co se mohlo zdát užitečné pro můj vlastní duchovní růst. I kdyby k tomu patřilo přerušení výzkumu. Rovněž mě podpořila, abych hledal někoho, komu bych mohl svůj projekt předat, jinak by práce, kterou jsem započal, nemohla v mé nepřítomnosti pokračovat.

Došlo k dalším událostem, kvůli nimž jsem se přestěhoval do Kanady, jak jsem popsal v minulé kapitole, ale stejně jsem Albuquerque navštěvoval, abych pomohl udržet projekt v chodu. Po přestěhování jsem se setkal se členy místní meditační skupiny a začal jsem se s nimi scházet. V blízkém americkém státu hned u hranic existovala velká pobočka řádu, jehož hlava posvětila připojení našeho společenství. Přijela ctihodná Gwendolyn, a tak se začaly konat víkendové semináře.

Gwendolyn vstoupila do hlavního řádu rovnou z domova od rodičů. V klášteře

zažila sérii mimořádně hlubokých spirituálních zážitků a byla vysoce kvalifikovaným učitelem. Jenže nebyla nijak zvlášť obeznámená se záležitostmi tohoto světa a provozování městského meditačního centra bylo velkou výzvou pro její sociální schopnosti.

Během její pastorační služby jsem Gwendolyn vyprávěl, jaký vedu výzkum v Novém Mexiku a jak z něho začínám mít rozporuplné pocity. Byl jsem rád, že mohu svůj příběh světit mnišce, která o mně nic neví, a vyslechnout její nezaujaté názory.

Byl jsem překvapen, když jsem o týden později Gwendolynin hlas uslyšel v telefonu.

„Tři dny jsem po rozhovoru s vámi byla úplně na dně, velmi to mnou otrásl. Zavolala jsem opatovi, který, jak víte, umírá. A bylo to první téma, které v něm za celý poslední rok probudilo zájem. Povídali jsme si o tom spolu i s ostatními staršími. Rozhodli jsme se, že musíte svůj výzkum okamžitě zastavit. Tento týden vám napíšu formálnější dopis.“

Odpověděl jsem: „Dovolte mi, abych o tom ještě popřemýšlel.“

O dva týdny později dorazil dopis, nikoli od Gwendolyn, ale od Margaret. Začínal: „Doufám, že to, co jsem slyšela ze třetí ruky, není pravda, ale pokud ano, dovolte mi říci...“ Po tomto úvodu následovala obžaloba mého výzkumu – minulého, současného i budoucího:

„Váš psychedelický výzkum je naprosto zbytečný, prostý skutečné prospěšnosti pro lidstvo a nebezpečný (...) Myšlenka podávání psychedelik nemocným v terminálním stadiu mi připadá zjevně nebezpečná. Příliš se podobá ‚hraní si na boha‘, více než cokoli, s čím jsem se kdy v psychiatrii a psychologii setkala (...) Pokus o navození stavu osvícení chemickými prostředky nemůže mít nikdy, nikdy úspěch. Jediné, co může způsobit, je zmást lidi, a pro vás to bude mít vážné následky.“

Gwendolynin dopis dorazil později. „Váš výzkum ztělesňuje podle Buddhova učení špatný přístup k životu (...) Že by DMT mohlo vyvolávat zážitek osvícení, je iluzí a odporuje Buddhovu učení (...) Halucinogeny narušují a matou mysl, brání náboženskému praktikování a mohou být příčinou reinkarnace do špatných světů plných zmatku a utrpení (...) Takové je učení a takové je stanovisko moje, opata, řádu a celého buddhismu (...) Nabádáme vás, abyste s těmito experimenty skončil.“

Připomněl jsem oběma mniškám roky trvající dialog, kdy mě utvrzovali v mém zájmu výzkum psychedelik zrealizovat. Rovněž jsem vyzdvihl neopadávající zájem členů komunity o mou práci a nedostatek předchozích doporučení, která by mi ve výzkumu bránila nebo ho chtěla zastavit. Jejich nadšení a podpora přinejmenším podporovaly můj zájem a pomohly mi vytvořit si hluboký spirituální vztah k okolnímu světu. Připomínal jsem a zopakoval množství debat, které jsem vedl s mnichy, kteří mi potvrdili důležitost svého psychedelického zážitku na cestě k osvícení.

Kromě toho jsem chtěl prodiskutovat některé jejich závěry. Například obvyklý

problém vyplývající z představy, že k jistým úkazům došlo jen díky vnějšímu činiteli, totiž chemické látce. Také jsem přijal Gwendolininu teoretickou možnost, že by někdo mohl zaměnit skutečné osvícení s psychedelickým stavem.

Ale ani jeden z mých pokusů rozvinout debatu se nesetkal s úspěchem.

O co vlastně šlo? V čem spočíval problém?

Opat umíral a chtěl si být jist, že se učení, které zde zanechá, nedotknou probíhající konflikty. Starší mniši pochopitelně usilovali o to, aby byli zvoleni na jeho místo, což nesporně muselo ovlivnit osud komunity. Kdo byl nejhrolivějším zastáncem učení? Ty, kteří měli za sebou psychedelické zkušenosti, jež je přivedly k buddhismu, nebylo vůbec slyšet; a ti bez zkušeností se ozývali nejvíce. Psychedelika se nesměla stát rozporným tématem v složitém okamžiku existence kláštera.

A pak můj článek z konce roku 1996 pro *Tricycle, The Buddhistic Review*, v němž jsem volal po diskusi za integraci psychedelik do buddhistické praxe. V tomto článku jsem prezentoval příklad Eleniny první sese po velké dávce, o kterém jsme četli v kapitole 16 – Mystické stavy. Její zážitek posloužil jako příklad určitého typu duchovního prohlédnutí, jež vyvolalo DMT u některých citlivých lidí, totiž těch, kteří za sebou měli praxi v meditování, byli citově stabilní a chovali hluboký respekt vůči psychoaktivním látkám. Předložil jsem k úvaze, že ojedinělé zážitky, k nimž došlo bez jakéhokoli spirituálního nebo terapeutického kontextu, nejsou u našich dobrovolníků nijak zvlášť přínosné – v tom smyslu, že by jim umožnily dosáhnout v životě dlouhodobějších změn. A pak jsem uvedl následující názor:

„Věřím, že existují cesty, jak by mohli buddhisté a lidé, kteří užili psychedelickou látku, jít otevřenou, pravdivou výměnou názorů, praktikování a etických postojů. Pro lidi se zážitkem způsobeným psychoaktivní látkou by etický a disciplinovaný způsob života, prožitky a vztahy ověřené tisíciletou buddhistickou tradicí měly mnoho co nabídnout. Toto velmi rozvinuté učení by mohlo vnést smysl a trvalost do ojedinělých, roztržitých a těžko zařaditelných psychedelických zkušeností. Moudrost psychedelického prožitku, ovšem neprovázeného potřebnou láskou a soucitem kultivovanými každodenní praxí, by jinak mohlo být promarněno pro přebytek narcisismu a požitkářství. Ačkoli totéž se může stát i meditujícímu buddhistovi, je to méně pravděpodobné, protože v dynamickém společenství věřících dochází navíc k určité konfrontaci jednotlivých prožitků a postojů (...)

Na druhou stranu oddaný buddhistický věřící, jenž nemá při meditaci úspěch, ale dospěl daleko ve svém morálním a intelektuálním vývoji, by mohl mít prospěch z důsledně naplánovaného, připraveného a kontrolovaného psychedelického sezení, jež by jeho zrání mohlo urychlit. Pokud nic jiného, mohou psychedelika člověku umožnit prozření. A toto prozření může duchovně zaměřeného člověka inspirovat, aby na sobě dlouho a tvrdě pracoval, aby z tohoto prozření učinil

skutečnost.⁹⁸

Tento článek zpečetil můj osud v klášterním společenství. Moje celoživotní sympatizování s řádem k tomu přispělo stejnou měrou jako uvedené myšlenky. Gwendolyn poslala kopie článku členům mé nové meditační skupiny, dalším skupinám a také do kláštera.

V rukopisných komentářích zveřejnila vše, o čem jsem věřil, že by mělo zůstat jen důvěrně mezi námi, protože jsme o tom hovořili během její pastorační služby. Napsala místní skupině věřících a řekla jim, aby nechodili do mého domu, protože bych tam mohl přechovávat drogy.

Její chování přivedlo celou záležitost k bodu varu. Sepsal jsem formální stížnost na porušení povinnosti zachovávat mlčenlivost. Kromě volání Gwendolyn k odpovědnosti jsem chtěl získat definitivní vyjádření řádu ohledně jeho postoje k mému výzkumu.

V obou ohledech mi vyhověli.

Klášter ve svém vyjádření souhlasil, že Gwendolyn opravdu porušila povinnost mlčet, ale v dopise se uvádělo, že to bylo „za dobrým účelem“. To znamená, že tak učinila, „aby předešla omylům, k nimž by ve jménu buddhismu mohlo dojít“. V dopise také stálo tvrzení, že není možné vyznávat buddhismus a zároveň považovat psychedelika za jeho součást.

Udělat se toho dalo málo. Svátost zvítězila nad pravdou. Tato zvláštní buddhistická církev se moc nelišila od jakýchkoli jiných organizací, jejichž přežití závisí na uniformně přijatelném ideovém konceptu. Jen nemnozí mohou určovat, jaké otázky jsou přípustné a jaké nikoli.

Později jsem se dozvěděl, že klášter zvolil Margaret za hlavu řádu. Dva mniši, kteří brali před dávnými roky psychedelika spolu s mým přítelem z Nového Mexika, také v těchto volbách postoupili. Jeden se stal opatem kláštera, druhý jeho hlavním sekretářem. Takže politické ambice byly důležitější než autentický dialog. Bylo nežádoucí, aby organizace připustila otevřenou diskusi o tom, že její tři vedoucí učitelé dříve užívali LSD nebo že se rozhodli vstoupit do mnišského řádu až poté, co je k tomu inspirovaly psychoaktivní látky.

Bohužel jsem zjistil, že pokrytectví kláštera, které bylo nejsilnějším motivem zapuzení mé práce, si vybralo svou daň. Ve spojitosti s událostmi a okolnostmi, které jsem popsal v poslední kapitole, moje energie a odvaha pokračovat ve výzkumu citelně opadly. Když jsem absolvoval dvě dlouhé cesty za výzkumem z Kanady do Albuquerque, nátlak duchovní komunity rozbil poslední zbytky mé touhy pokračovat. Nastal čas vše ukončit.

Na univerzitě jsem podal svou rezignaci a vrátil již nepotřebné látky a zbývající peníze z grantu za poslední rok od Národního institutu proti zneužívání drog. Sepsal jsem závěry všech projektů a poslal kopie úřadům a komisím, které se mnou za posledních sedm let spolupracovaly. Lékárna všechnu chemickou látku převážila, zabalila a odeslala do bezpečnostního trezoru u Washingtonu. Na DMT,

⁹⁸ Rick J. Strassman: *DMT and the Dharma*, Tricycle, in: *The Buddhist Review* 6, 1996, str. 81-88.

psilocybin a LSD se tam práší dodnes.

Část VI

Co kdyby

21. DMT: molekula duše

Je až neuvěřitelné, že tak jednoduchá chemická látka jako DMT dokáže zprostředkovat tak podivuhodně pestré spektrum zážitků a vjemů, od takřka poklidných až po mimořádně dramatické. Od niterných prozření až po setkání s mimozemskými bytostmi. Ponižující teror i absolutní pocit blaha. Smrt a znovuzrození. Osvícení. A to všechno jen díky jednomu přirozeně se vyskytujícímu chemickému bratranci serotoninu, běžnému esenciálnímu neurotransmiteru mozku.

Je to stejně fascinující jako se ptát, proč Příroda či Bůh stvořili DMT. Jakou má tato látka biologickou, resp. evolučně přínosnou vlastnost, že tolik rostlin a živočichů tuto molekulu umí syntetizovat? Pokud je DMT opravdu uvolňováno za významně stresujících okolností našeho života, jde o náhodu, nebo záměr? A pokud jde o nějaký záměr, čemu má sloužit?

V případě jednotlivých zpráv jsme viděli, jak nesmírně podobně vypadají zážitky dobrovolníků a přirozeně nastupující psychedelické stavy vědomí. Je těžké ignorovat, jak jsou si sese jednotlivých experimentátorů po velkých dávkách podobné se zážitky lidí, kteří se dostali do blízkosti smrti, spirituálních či mystických stavů spontánně. Ačkoli jsem před zahájením výzkumu nečekal, že kontakt s nehmotnými bytostmi bude tak častý, podobnost mezi těmi, které se objevily „v pleneru“ a těmi, které se objevily v pokoji 531, byla nepopíratelná.

Podobnost mezi přirozeně nastupujícími fenomény a fenomény vyvolanými DMT podporuje mou myšlenku, že spontánní psychedelické zážitky jsou způsobovány zvýšenou hladinou *endogenního* DMT. V kapitole 4 – Psychedelická epifýza – jsem nastínil několik biologických scénářů, podle nichž může k syntéze DMT epifýzou dojít, a zaspekuloval jsem o metafyzických a duchovních důsledcích těchto procesů.

Jak by tedy tato molekula duše, ať syntetizovaná uvnitř předpokládanými fyziologickými reakcemi nebo dodaná zvnějšku, mohla tak radikálně měnit naše vnímání? V této kapitole bych do svých úvah rád zapojil i fantazii a zkusil všechny možnosti znovu uvážit.

Většina z nás, včetně většiny věřících neurologů a nematerialistických mystiků, vnímá svůj mozek jako stroj, jako nástroj vědomí. Je to tělesný orgán, tvořený buňkami a tkáněmi, proteiny, tuky a karbohydráty. Zpracovává primární data z našich čidel, jež mu smyslové orgány dodávají prostřednictvím elektrických a chemických procesů.

Pokud přijmeme model fungování mozku jako „přijímače reality“, zkusme ho

porovnat s jiným přijímačem, který je nám důvěrně známý: s televizí. Zamysleme se tedy nad změněnými stavy vědomí, včetně těch psychedelických vyvolaných DMT, tak, že budeme srovnávat mozek se sofistikovaným přijímačem.

Nejjednodušší a nejdůvěrněji známým aspektem, k němuž umožňuje molekula duše přístup, je aspekt osobní či psychologický. Takové účinky DMT bychom si mohli představit jako jemné ladění obrazu televize, nastavování kontrastu, jas a barevnosti. Tyto „obrazy“ sestávají z pocitů, vzpomínek a událostí, které nejsou příliš neobvyklé ani neočekávané. Nebudeme se dívat na něco mimořádného a nového, ale mnohem jasněji a zřetelněji uvidíme detaily.

Zhruba takovéto typy reakcí vyvolávaly u našich dobrovolníků nízké dávky DMT. Docházelo k nim také při vyšších dávkách u těch lidí, kteří měli osobní potřebu hlouběji zpracovat svou životní situaci nebo vztahy.

Při takovémto vyladování vědomí se DMT moc neliší od jiných chemických látek či procesů používaných v psychoterapii. Stimulanty, zejména amfetaminy a amfetaminu podobné látky jako MDMA, ovlivňují mentální procesy velmi prospěšným způsobem. Usnadňují vzpomínání a myšlení. Zesílením a zjasněním pocitu, které jsou vázané na vzpomínky a myšlenky, nám umožňují čelit svým emocím, přijmout je a pracovat s nimi.

Při hluboké psychotherapeutické léčbě se často postupuje obdobně. Terapeut se s vytrvalostí a empatií pokouší vyvolat bolestivé vzpomínky pacienta a snaží se mu pomoci zvládnout silné emoce, což mívá obdobně prospěšné účinky. Při naší práci s DMT jsme viděli, že působení látky na mysl zdravých dobrovolníků v kombinaci s podporou a povzbuzováním z naší strany mají za následek, že je člověk schopen nového a silně procitovaného osobní prožetí.

Například Stan kvůli rozvodu a z něho vyplývajících starostí o dceru cítil mnohem silnější a akutnější úzkost a stres. Marsha díky své snové cestě spatřila karikaturu anglosaské krásy, a střetla se tak se skutečností, že její manžel má obtíže akceptovat Marshu takovou, jaká je – ve fyzickém i kulturním smyslu. A Cassandra konečně našla souvislost mezi svým brutálním znásilněním a bolestí v břiše, kterou v sobě nosila po mnoho let a jež se nyní začala uvolňovat.

Jistě, mnoho některých léčivých, terapeutických a očišťujících účinků, na které jsme u těchto typů sezení narazili, může být biologicky podmíněno.

Euforie vyvolaná DMT pomáhala dobrovolníkům například beze strachu pohlédnout na své životy a problémy. Extatické pocity mohou být zčásti zapříčiněné procesem vyplavování sloučeniny podobné morfinu v mozku: endorfinu, jehož produkci DMT vyvolává. DMT rovněž stimuluje masivní nárůst hormonů vasopresinu a prolaktinu v mozku. Vědci věří, že tyto sloučeniny jsou důležité pro pocity spojení s ostatními, vzájemnosti a pohody ve styku s ostatními příslušníky stejného druhu. Je tedy možné, že vyloučení těchto látek v mozku pod působením DMT usnadnilo našim dobrovolníkům zakusit jakési smíření a uvolnění – a také nahlédnout významné osobní záležitosti způsobem, který by předtím nebyl možný.

Co se stane, když nás molekula duše posune skrze fyzickou a emocionální úroveň uvědomování sebe sama? Vstupujeme do neviditelných říší, jaké za normálních okolností nemůžeme cítit a jejichž přítomnost si můžeme jen obtížně představit. A k našemu překvapení se zdá, že tyto říše nejsou bez života.

V jistém okamžiku jsem se rozhodl, že budu zprávy dobrovolníků přijímat v jejich pravdivosti a plnosti, že je přijmu jako určitou hodnotu. Tento záměr vytěsnil moji původní tendenci vysvětlovat, interpretovat či redukovat zážitky třeba jako halucinace mozku, sny či psychologické symboly. A nyní, po mnoha letech dalších studií a úvah se domnívám, že je opravdu nutné pokusit se nazírat tyto zážitky tak, jako by byly vskutku tím, čím se být zdály.⁹⁹

V osobní i profesní rovině jsem usiloval o radikální vysvětlení kontaktu našich dobrovolníků s nemateriálními bytostmi. Ale i teď zůstávám ohledně jejich přínosu skeptický. Proč bych neměl vystačit s prověřenými a pravdivými biologickými či tradičními psychologickými přístupy?

Na úrovni vědy o neurologii mozku by mohla být setkání našich experimentátorů považována za příliš živé halucinační zážitky, jež jsou způsobeny aktivací mozkových center odpovědných za vidění, emoce a myšlení. Vždyť lidé přeci sní a přitom jsou také plně ponořeni do reality svého zážitku. Rychlé pohyby očí, které jsme občas zaznamenali i u účastníků našeho výzkumu, možná ukazují na navození stavu „snění v bdělém stavu“.

Nicméně naši dobrovolníci byli přesvědčeni, že to, co zakoušeli při setkání s bytostmi navozeném pomocí DMT, se od „typického“ snění liší. Pozorování stejných věcí s očima zavřenými, ale i otevřenými, v duchapřítomnosti, v bdělém stavu a při vědomí jim také ztěžovalo přijmout svůj prožitek jen jako „snu“. Ani mně to tak nemohlo připadat, když jsem naslouchal jejich příběhům, nebylo to stejné, jako když mi pacienti během psychoterapie vypravují své sny. Zprávy našich dobrovolníků byly jasné, byly přesvědčivé a tak „reálné“, že jsem si opakovaně říkal: „Tohle nepřipomíná nic, co jsem od svých pacientů během terapie slyšel. Jejich zážitky jsou mnohem bizarnější, dobře si je pamatují a jsou si podobné.“

Navíc se biologická vysvětlení nedala použít – bdělý sen či halucinace – také kvůli jistému odporu dobrovolníků. Snadno mohla vzniknout choulostivá situace a pak byla ochota experimentátora podělit se o věci pro naši studii opravdu přínosné daleko menší. Dobrovolníci obvykle mnohohlavně odporovali: „Ne, to nebyl sen ani halucinace. Bylo to skutečné. Je v tom rozdíl. A pokud to je to, co si myslíte vy, pak já osobně to považuji za nejpodivnější vysvětlení!“

⁹⁹ V raných stádiích výzkumu došlo mezi dobrovolníky jen k malému počtu kontaktu. Třebaže se stýkali, buď u mě doma, nebo v podpůrné skupině, která se vytvořila na konci studie, byli dobrovolníci téměř bez výjimek ostýchaví a dělalo jim problémy mezi sebou o podivných setkáních s bytostmi hovořit. Když jsme poprvé uslyšeli tyto podivné zprávy, nebyly ještě populární ani spisy a přednášky Terence McKenna. Často jsem se experimentátorů ptal, jestli se s oblíbenými bytostmi ze setkání pod vlivem DMT – se skřítky a hmyzáky – spřátelili. V podstatě nikoli. Takže si nemyslím, že tyto zprávy byly nějakým druhem masové hysterie nebo „sebenaprogramování“. Kdyby tomu tak bylo, očekával bych spíš „epidemii“ mystických zkušeností a stavů blízkých smrti, protože ty jsme všichni včetně mě očekávali a doufali v ně

Ještě choulostivější byly moje pokusy využít psychologické modely vysvětlení – dobrovolníci mé interpretace většinou okamžitě odmítali jako nevhodné a neodpovídající.

Freudovský psychologický přístup analyzuje zážitky setkání s bytostmi z jiných světů jako výraz nevědomého konfliktu mezi impulsy agresivity, sexuality či závislosti. Samozřejmě, v určitých situacích, zejména při reakcích na sese připomínající sny, jsem tento přístup použil. Jenže jsem nemohl s čistým svědomím tvrdit, že za každou experimentální manipulací těchto bytostí či komunikací s nimi se skrývají nevědomé a potlačené problémy z dětství.

Jungovská psychologie na nevědomí nahlíží ze širší perspektivy a vychází též z mytologie, umění a náboženství více než freudovská škola. Ale přesto – jedná se o psychologický model, a nikoli o fyzický či biologický. Jung například interpretuje obraz „neidentifikovatelných létajících předmětů“ jako touhu po úplnosti, tak, jak ji představuje kruh. Vysvětlení bytostí jako mentálních konstruktů a projekcí kruhové celistvosti, lhostejno, jak velká by byla škála možností, ovšem může zážitek vysvětlovat reduktivním a zavádějícím způsobem. A to se ani v nejmenším nekryje s mimořádným a přesvědčivým pocitem jistoty, kterou experimentátoři cítili.

Mimo těchto intelektuálních úvah jsem byl neustále vystavován emocionálnímu napětí při pokusech zážitky dobrovolníků utřídit a zodpovědět. Moje studium, znalosti a zkušenosti docela stačily na popisy osobních a nadosobních událostí, totiž na „pocity a myšlenky“, stavy blízké smrti a zrození a na mystické stavy. Těmto zážitkům jsem rozuměl, což dobrovolníci také vycítili, a proto zde nedocházelo k žádným nedorozuměním.

Jenže kdykoli jsem se pokusil reagovat na setkání s bytostmi z jiných světů, a to jakýmkoli způsobem, který jsem znal nebo jsem mu dříve věřil, narazil jsem na neúspěch. Velmi mě to trápilo, a tak jsem se rozhodl k záměrnému experimentu, který popisují na konci kapitoly 13 – Skrze závoj I. Spočíval v tom, že jsem se pokusil reagovat na zážitky účastníků při setkání s bytostmi, jako „kdyby byly pravdivé“. Takový přístup pro mě znamenal pouze naslouchat a žádat dobrovolníka o vysvětlení. Když se později nashromáždilo takovýchto příběhů více, mohl jsem se citlivě odvolat na úvahy jiných lidí, což dobrovolníkům usnadňovalo pocit, že jim rozumím a akceptuji, co říkají. Tak se mnou mohli sdílet svá nejneobvyklejší, někdy zahanbující a téměř vždy překvapivé zážitky.

Zkusme zauvažovat: když se naši dobrovolníci ocitli na krajní hranici účinků DMT, když se cítili, jako by byli „někde jinde“, vnímali opravdu jinou úroveň reality. Alternativní úrovně byly stejně reálné jako realita výchozí. Šlo jen o to, že různé roviny skutečnosti většinou nelze vnímat zároveň.

Při této domněnce nijak neopouštím model chemie mozku ani model psychologický. Spíše se pokouším zvážit další možnost, najít vysvětlení, které by pomohlo dobrovolníkům, intelektuálně by uspokojilo badatele a možná by bylo ověřitelné metodami, které sice dosud nebyly vymyšleny, ale teoreticky možné jsou.

Vraťme se k analogii s televizí – prožitky účastníků studie v tomto světle

vnukají myšlenku, že spíše než o správné nastavení jasu, kontrastu a barev původního programu jde o změnu kanálu. Opouštíme svůj obvyklý a každodenně sledovaný program běžné reality.

DMT umožňuje pravidelný, opakovaný a spolehlivý přístup k „jiným“ kanálům. Jiné roviny existence jsou rovněž neustále přítomny. Vysílají nepřetržitě, ale my je nemůžeme vnímat přímo, paralelně najednou, protože jsme sestrojeni tak, abychom je „mohli“ sledovat pouze za určitých podmínek; naše pevně dané obvody nás ladí na příjem obvyklého kanálu – normální reality. Stačí ale jedna nebo dvě vteřiny – několik úderů srdce pod vlivem molekuly duše, a je tu nová cesta do mozku, změna kanálu, který otevírá naši mysl dalším rovinám naší existence.¹⁰⁰ Jak je to možné?

Zdá se mi, že by se v této oblasti mělo věnovat více pozornosti fyzikálním teoriím o paralelních vesmírech a skryté nezářící hmotě. Ani já v nich nejsem odborníkem; co však vím, mě nutí považovat tyto světy za místo, kam nás mohlo DMT zavést, jakmile jsme překročili osobní rovinu.

Teoretičtí fyzikové předpokládají existenci paralelních vesmírů, jež je založena na fenoménu *interference*.

Jednou z nejjednodušších demonstrací interference je to, co se stane s paprskem světla, který projde štěrbinou či otvorem v destičce. Než světlo dopadne, objeví se různé kruhy a barevné linie na desce či plátně, tedy nikoli jednoduchý obrys otvoru destičky, jež bychom očekávali. Vědci z tohoto a dalších komplexnějších pokusů vyvozují, že existují „neviditelné“ částice světla, jež interferují s těmi, které můžeme vidět, a odklánějí světlo neočekávanými způsoby.

Paralelní vesmíry jsou jeden s druhým ve vzájemné interakci, pokud tedy dochází k interferenci. Teoreticky existuje nesmírně velký počet paralelních vesmírů či „multivesmírů“ – každý je podobný tomuto, každý má stejné fyzikálními zákony a zákonitosti. Proto ještě nemusejí být nutně něčím mimořádně odlišným či neobvyklým. Hovoří se o nich jako o paralelních světech, protože částice, ze kterých jsou složeny, se nacházejí v každém vesmíru na odlišném místě.

DMT by mohlo našemu mozku umožnit tuto mnohočetnost vesmíru vnímat.

Britský vědec David Deutsch, autor knihy *Továrna reality*, je v tomto oboru vůdčím teoretikem.¹⁰¹ Vedl jsem s ním dlouhou korespondenci, zda by DMT mohlo modifikovat funkce mozku tak, abychom měli přístup do paralelních vesmírů nebo si je alespoň uvědomovali. Pochyboval, že by to bylo možné, protože by to vyžadovalo „schopnost kvantového počtu“. Podle Deutsche by pomocí kvantového

¹⁰⁰ Než televizní inženýři vyvinuli zobrazování „obrázku v obrázku“, rozšířil jsem tuto analogii o rčení, že obě úrovně reality jsou oboustranně exkluzivní. To znamená, že se nemůžeme dívat na kanál 3 a na kanál 4 zároveň. Nám se to ale dařilo. Koncepce obrázku v obrázku pomáhá srovnávat jednotlivé televizní kanály; představme si tedy, že naši dobrovolníci mohli vidět různé úrovně reality smíchané dohromady. Často také docházelo k tomu, že se experimentátoři plně nacházeli v říši DMT, a přesto si uvědomovali, že jejich tělo jev pokoji 531 univerzitní nemocnice. Stáli nohama v několika světech najednou.

¹⁰¹ David Deutsch: *The Fabric of Reality*, Penguin, New York 1997.

počtu „mozek musel být schopen řešit komplexní úlohy rozkladem na komponenty mezi velký počet paralelních vesmírů a potom tyto výsledky zkompletovat“. A to je nepředstavitelně těžký úkol. Jedna z podmínek existence kvantového „počítače“ je teplota blízká absolutní nule, tedy tak chladná, jako je vzdálený vesmír; z čehož lze odvodit, že žádný biologický systém není na delší kontakt mezi vesmíry užspůsoben.

Fyzikové ovšem kdysi věřili na supravodivost – pokud elektřina prochází dráty či jiným materiálem s téměř nulovým odporem, mohlo by k takovému procesu docházet za podobně nízkých teplot. Za posledních patnáct let naši chemikové vyvinuli nové materiály, které umožňují supravodivost při vyšších a stále vyšších teplotách. Lze tedy předpokládat, že supravodivost by mohla být jednoho dne možná i při pokojové teplotě.

Zeptal jsem se Deutsche, zda by kvantový počítač nemohl v budoucnu za takových podmínek fungovat. Ačkoli to považoval za logickou analogii, složitost problému kvantového zpracování dat vnímal jako mnohem větší než problém supravodivosti: „Kvantový počítač fungující při pokojové teplotě by byl podstatně větším překvapením než supravodivost při pokojové teplotě.“¹⁰²

Protože toho vím o teoretické fyzice málo, neměl jsem tolik zábran, jež by mi v podobných spekulacích bránily. Odpověď, že má myšlenka analogie mezi supravodivostí a kvantovým počítačem není beze smyslu, mě povzbudila, abych v teoretizování o DMT a mozku učinil další krok.

Při takovémto scénáři by bylo DMT klíčovým činitelem, jenž by měnil fyzikální vlastnosti mozku tak, že by ke kvantovému zpracování dat mohlo docházet i při tělesné teplotě. Pokud by tomu tak bylo, pak by pohled do paralelních vesmírů byl možný.

V těchto souvislostech si Deutsch nemyslel, že zjevující se vesmíry by byly nějak mimořádně podivné. Prohlásil: „I kdyby mozek dokázal kvantově počítat, zcela určitě by nedokázal tento ‚pohled do kvantových říší‘ [moje parafráze] subjektivně cítit. Nedokázal by z toho všeho mít najednou nějaký pocit. Podobně jako u jakéhokoli jiného experimentu s interferencí, výzkum musí *překročit* logiku, statistiku a komplexnost výsledku takového fungování mozku, aby se dalo vyvodit, že by člověk musel ‚myslet kvantovým způsobem‘ již předtím, než účinků takového způsobu myšlení dosáhl.“¹⁰³

Deutschův komentář o tom, jak by mohly vypadat normální a paralelní vesmíry, mi připomíná některé z příběhů, které jsme vyslechli v kapitole 12 – Neviditelné světy: setkání s relativně všedními existencemi, které neměly vztah k ničemu, co se dělo ve výzkumném centru. Lidé, scény a interakce mezi nimi, to vše se ve všech ohledech a podle všeho zdání dělo *paralelně* s naší existencí, tady a teď.

Například Seanovo přistání uprostřed pozoruhodně normální rodinné scénky někde v zemědělském Mexiku a setkání Heather se španělsky hovořící ženou, jež před ní opakovaně rozkládala bílé prostěradlo. Mnoho dobrovolníků se také

¹⁰² David Deutsch, osobní rozhovor, leden 2000.

¹⁰³ Ibid, červen 1999.

nalézalo v prázdných místnostech, chodbách nebo bytech, které vypadaly trochu jako z našeho světa, ale zároveň odlišně.

Na druhou stranu bych se divil, kdyby nám paralelní vesmíry, vzniklé podobně jako ten náš před biliony let, měly připadat příliš důvěrně známé. Přes veškerou shodnost fyzikálních, a tedy i biologických zákonů se jejich vývoj určitě musel ubírat fantasticky odlišným směrem. Ještěři, hmyzí a inteligentní tvorové neidentifikovatelných obrysů nebyli překvapením, stejně jako jejich vysoce rozvinutá technologie cestování vesmírem či propojenost biologie a technologie, jak o nich vyprávěla řada našich dobrovolníků.

Nejpodivnější říše, kam by nás mohlo DMT zavést, jsou ty, které existují v záhadném světě temné hmoty. „Tam“, což ve skutečnosti může být „zde“, nikdo neví, co očekávat.

Temná hmota zahrnuje nejméně 95 % hmoty vesmíru. Jinými slovy, téměř veškerá hmota ve vesmíru je neviditelná. Nemůžeme ji spatřit. Jediným důkazem její existence je její gravitace. Musí existovat, protože viditelný vesmír udržuje svůj zvláštní tvar. Bez této hmoty by nebylo dostatek gravitace – tíhové síly, aby udržela vesmír pohromadě, a ten by se rozletěl.

Vědci teoretizovali o charakteru látky, která by temnou hmotu zahrnovala. „Normální“ hmota, která vyzařuje málo světla nebo žádné, tj. planety, vyhaslé nebo budoucí hvězdy a černé díry, může obsahovat asi 20 % temné hmoty.

Je ale možné, že většina černé hmoty (pokud ne vše) sestává z částic poměrně odlišných od našich známých protonů, elektronů a neutronů. Tyto „černé“ částice mohou fungovat podle zcela jiných fyzikálních zákonů, na rozdíl od těch z paralelních vesmírů. Kdybychom se ve světě složeném z černých částic nalézali my sami, pravděpodobně bychom toho moc neviděli.

Hlavními kandidáty na stavební částice temné hmoty by mohly být WIMPS neboli „weakly interacting massive particles“ (tj. slabě interagující těžké částice); pevné jen v relativním smyslu, jsou pouze větší než proton nebo atom vodíku. Současné úvahy o WIMPS předpokládají jejich zvláštní charakter, takový, že bychom měli okamžitě obrátit pozornost k řadě zpráv našich dobrovolníků: pokud by byly WIMPS opravdu vytvořeny při Velkém třesku, byli bychom jimi obklopeni, protože by gravitačně interagovaly s viditelnou hmotou vesmíru. Vskutku, pokud jste tento odstavec četli důkladně, vašim tělem by mohl každou vteřinu projít až bilion WIMPS, putujících rychlostí milion kilometrů za hodinu. Ale protože WIMPS interagují s hmotou jen slabě, většina z nich by prošla vašim tělem přímo a bez překážek.¹⁰⁴

Vědecké společnosti ve Spojených státech a v jiných zemích utrácí biliony dolarů za senzory WIMPS ukryté hluboko v zemi. Hledají příležitostný záblesk světla, který by ukázal na vzácnou kolizi částice temné hmoty s hmotou normální. Tyto citlivé stroje musí pracovat tak hluboko pod zemí, aby byly vyrušeny jiné zdroje záření.

¹⁰⁴ Nigel Smith, Neil Spooner: *The Search for Dark Matter*, Physics World 13, 2000, str. 4.

Možná, že tak drahé detektory nepotřebujeme. Je možné, že DMT mění vlastnosti našeho mozku tak, že interakce WIMPS s normální hmotou dokážeme vnímat.

Je těžké si představit, jak by mohl vypadat svět temné hmoty a kým nebo čím by mohl být obydlen! Třeba něco z toho, co několik dobrovolníků vnímalo jako jakési vizuální informace v kapitole 12 – Neviditelné světy –, je jedním z projevů „životy“ temné hmoty: pohybující se hieroglyfy bohaté na významy, čísla a slova, jež sdělují nejružnější informace, zatímco proplouvají kolem.

Každá z těchto neviditelných rovin existence, paralelních světů či temné hmoty může být přítomna ve stejném okamžiku i v této realitě. Musíme je přijmout jako možnosti, když se ptáme, kam nás přivádí DMT, když naše vědomí opustí běžný program. Bezprostřednost prožitku přímo volá po tom, vysvětlovat z těchto neobvyklých hledisek neuvěřitelná místa popisovaná našimi dobrovolníky. Protože mohou být stejnou měrou „zde“ jako „tam“. Takže otázka, co je „vnitř“ a co je „venku“, kterou položilo mnoho dobrovolníků, není zcela beze smyslu.

Koncept těchto rozdílných úrovní reality postupuje a zabarvuje cesty našich dobrovolníků ve formě překvapivě obvyklé zprávy: „čekali na mě“, „uvítali mě zpátky“. Bytosti jsou v tomto prostředí doma, existují zde a „dělají obvyklé věci“ – alespoň pro ně obvyklé. Naopak my je můžeme jen s bázní a jakoby v mlhách pozorovat, neschopni cokoli říci.

Protože obvykle nemůžeme vidět ani cítit přítomnost těchto bytostí v jiném okamžiku než při určité výšce koncentrace DMT v těle, je nasnadě otázka, jak vědí, kdy mají očekávat náš příchod. Možná, že před tím, než je spatříme, je naše přítomnost pro tyto bytosti také méně skutečná. Mohly by nás cítit, ale nijak zvlášť jasně nebo bez možnosti interakce s námi. Pokud by nás mohli vidět, pak jen naše obrazy, jako v zrcadle nebo skrze okno. Proto by mohli být na náš příchod připraveni, než vstoupíme dveřmi či přejdeme na jejich stranu okna, nebyli by ovšem schopni jednat.

Představte si nástroj, který vyžaduje extrémně velkou teplotu, aby zaznamenal a vyslal informaci. Kdyby šlo o pokojovou teplotu, nefungoval by. Představte si zaprášenou šedou barvu, která je skoro neviditelná, jak splývá s pozadím. Když dosáhne své pracovní teploty, tak kromě toho, že je schopná vykonávat funkce příjmu a přenosu, nyní jasně červeně žhne a poměrně jasně vystupuje z pozadí. Možná analogickou změnou našeho vědomí dochází k tomu, že můžeme vnímat obyvatele alternativních rovin existence. DMT tedy modifikuje „schopnosti“ našeho vědomí. Tak se stáváme skutečnými i pro druhé bytosti, a to zároveň, jak se stávají ony skutečné pro nás.

Jak by tyto bytosti mohly alespoň matně tušit naši přítomnost, jestliže my za normálních okolností nemáme o té jejich ani zdání? Opět se pohybujeme na mimořádně tenkém ledě, jestliže se pokoušíme tento fenomén vysvětlit a porozumět tomu, kam až se proces vnímání může dojit. Ale když už jsme se dostali tak daleko, udělejme další malý krůček, jenž by mohl podobné pochybnosti rozptýlit a zodpovědět i tuto otázku.

Možná, že my nejsme „temní“ ani „paralelní“ pro ty inteligentní bytosti, které jsou schopny kvantového počítání. Bohužel dokážeme vyvodit závěr, že tyto alternativní reality existují, jen za pomoci funkčního matematického zpracování hrozivého množství experimentálních dat. Ale třeba ti, kteří se vyvinuli v odlišných vesmírech, nás mohou přímo pozorovat svými vlastními smysly či s využitím technologie zvláštního typu a možná i díky specifickým fyzikálním zákonitostem, podle nichž se jejich vesmír řídí.

Musíme si položit i následující otázku, která přirozeně vytane na mysli. Jakmile jsme „tam“ a jsme s tamními bytostí v kontaktu, s jakým tělem jsou v kontaktu oni? Jak jsme se doslechli, manipulují s našimi těly různými způsoby: rovnáním, upravováním, implantacemi, příjemnými nebo hroznými sexuální a fyzickými kontakty. Není nijak zvlášť překvapivé, že v rámci temné hmoty či paralelních vesmírů může docházet k výměně obsahů vědomí. Mnohem problematičtější je si představit, jak změna našich schopností – schopnost přijímat nové úrovně reality – ovlivní naše tělo. Jsem přesvědčen, že o tom musíme uvažovat, i kdyby jen povrchně.

Zatímco vnímáme normální kanál – resp. existujeme v něm, naše hmota je pevná, má jisté obrysy a hranice a podléhá gravitaci. Ale když vnímáme kanál temné hmoty nebo se na něm objevíme, možná je tělo vystaveno spíše průchodu WIMPS než viditelnému světlu či gravitaci. Když náš mozek vnímá takové nové a odlišné úrovně reality, naše tělo asi také musí projít jistou proměnou. Stejně jako je nepopíratelná jistota, s jakou něco vidíme, slyšíme a víme pod vlivem DMT, tak je rovněž nepopíratelné, že povaha našeho fyzikálního já se stává radikálně odlišnou, ale podobně reálnou, přirozenou.

Viděné a slyšené hraje mimořádně důležitou úlohu i v našem normálním bdělém stavu a my každý prostor vždy prozkoumáme nejdříve pomocí těchto smyslů. Nicméně doteky, změny a procesy aj., jimiž naše tělo prochází, rovněž mohou nabývat zcela nových kvalit. Pomocí výše uvedené šedočervené analogie můžeme stejně snadno nahradit šedou barvu „nepodstatným“ a červenou „hmatatelným“ či „pevným“.

Jakmile obyvatelé černé hmoty a my vnímáme jeden druhého na stejném kanálu, s využitím WIMPS, mohou tyto bytosti začít pracovat na našich černohmotných tělech: upravovat Seanovi uši, umisťovat implantáty pod kůži Benova předloktí, vkládat Jimovi do ucha sondu, přeprogramovávat Jeremiahův mozek.

K takovýmto intervencím do našich těl bytosti využívají „předměty“ vyrobené z temné hmoty (nebo existující v paralelním vesmíru) – nemohou přeci využívat materiály našeho vesmíru. Takže i když po nich na normálním kanálu nebudou žádné „fyzické stopy“, přesto k takovým zásahům může docházet.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Proč si nás mimozemská inteligence přeje kontaktovat, je samozřejmě otázkou zásadního významu. Mnoho z Mackových „unesených“ hovoří o projektu vytváření hybridu mimozemšťana a člověka kvůli novému zalidnění naší umírající planety. Někteří z našich dobrovolníků se také vrátili zpět s motivem „rození“, byli v dětských pokojích s hračkami a objevovala se i jiná dětská témata. Navíc docházelo k přenosu informací, „ladění“ a „přeprogramování“ vědomí pokročilými

Spekulace ohledně neviditelných světů a jejich obyvatel nás vracejí k fenoménu „únosu mimozemšťany“. Ano, tato diskuse by se mohla stejně dobře týkat těchto zážitků a toho, jak k nim dochází. Nápadná podobnost vytváří také hypotézu, že zážitky únosu mimozemšťany mají vztah k mimořádně zvýšené hladině DMT v mozku.

V kapitole 4 – Psychedelická epifýza – jsem označil vylučování DMT epifýzou jako základní proces pro zážitek stavu zrození, blízkosti smrti, mystických stavů a smrti. Setkání s mimozemskými existencemi jsem nevěnoval přílišnou pozornost a neměl jsem ani příslušné znalosti. Výsledky studie DMT ovšem moji krátkozrakost odhalily a přinutily mě uznat, že „kontakt“ by mohl být dalším úkazem vyvolaným ohromnou koncentrací DMT v mozku.

John Mack ve své práci o spontánních setkáních s mimozemšťany píše, že k těmto zážitkům dochází často tehdy, pokud člověk prochází osobní krizí, traumatem nebo ztrátou. Možná, že stres a bolest překonají schopnost epifýzy bránit se nadbytečnému uvolňování DMT, a vynutí si tak k těmto neobvyklým stavům přístup. Kromě toho mnoho lidí zažilo únosy několikrát, přičemž první začaly třeba už v dětství. Tito lidé by mohli mít mimořádné schopnosti aktivní syntézy DMT díky nějaké biologické dispozici, možná v kombinaci s opakovaným neúměrným stresem. Již jsem probíral otázku, jak se mohou projevovat některé tendence k přílišnému tvoření DMT – pomocí specifických enzymů a inhibitorů enzymů.

Mack také uvádí, že mnoho takovýchto únosů zažili lidé doma v ranních hodinách. Epifýza je neaktivnější právě v tuto dobu. Mohla by časná ranní syntéza DMT u lidí se zvláštními dispozicemi otevírat dveře k setkání s mimozemskými existencemi?

Je fascinující zjištění, když Mack tvrdí, že „obnovení pouta se spiritualitou“ je základem fenoménu únosů. Některá setkání našich experimentátorů s bytostmi, vyvolané DMT, jsou podobné – například u Cassandry, Seana a Willow – a ukazují na přechod od překvapení a šoku z přítomnosti inteligentních bytostí v hlubokou spirituální a psychologickou rovnováhu.

Tyto mystické zážitky jsou posledním typem setkání vyvolaných molekulou duše. Byly nejvyšším cílem pro mnoho z našich dobrovolníků, kteří se našeho výzkumu účastnili. Proč se ale tolik lidí neočekávaně ocitlo v neviditelných světech?

Mohlo se stát, že přímé, neregulované působení DMT způsobilo, že naši experimentátoři minuli či překročili svůj cíl. Jako když člověk poprvé usedne na silnou motorku. Ta síla je tak nepředstavitelně velká, že často vyletíme ze sedla –

technologemi v touze naučit nás něco z toho, co bytosti umějí – často ve vztahu k postupující ekologické degeneraci naší planety. I zde existují v zážitcích několika dobrovolníků jisté podobnosti. Několik našich experimentátorů hovořilo také o nehmotné povaze bytostí, zejména o nedostatku emocí, lásky a přibuznosti, které se staly středem jejich zájmu o nás. Jako by byli schopni se skrze interakci s námi tyto dávno ztracené a zapomenuté věci znovu naučit, osvojit si je. Takové popisy hraničily se „zmocněním se ducha“ a vyvolávaly nepříjemné pocity. Méně nepříjemné byla „hravost“ některých postav, kterou dobrovolníci popisovali; tehdy je přirovnávali k vilám a skřítkům a vůbec milým pohádkovým postavám.

dozadu nebo dopředu, obličejem do bláta. Teprve když víme, jak s tímto strojem zacházet, můžeme jej ovládnout a vydat se za svým cílem.

Podobně věřím, že dobrovolníci s primárním zážitkem kontaktu s mimozemskými bytostmi by se mohli za tuto úroveň dostat a dosáhnout nadosobní úrovně, pokud by měli dostatek času a praxe. Seanův a Cassandřin případ tuto teorii podporuje: od setkání s bytostmi došli až k mystickým a léčivým zážitkům, když opakovaně podstoupili vysoké dávky DMT v rámci toleranční studie.

Jiné vysvětlení je více prozaické. Totiž že vysoké dávky nitrožilního DMT zavádějí lidi do rovin reality obývané bytostmi, protože jde o základní účinek této dávky. Stručně řečeno: pokud podáte člověku vysokou dávku DMT, zažije přesně tohle.

Vzpomínám na Jereamiaha z kapitoly 13 – Skrze závoj I –, který se ocitl v jakémsi mimozemském dětském pokoji-laboratoři. Pokusil se nasměřovat nesmírnou intenzitou svého prožitku směrem ke spirituálnějšímu „otevření se lásce“. Okamžitě si uvědomil, že je to možné. Možná je průchod „závojem“ skutečně základní funkcí DMT, a nikoli iniciací mystického vědomí. Pokud vezmeme v úvahu značný počet podobných zážitků jako ukazatel pravdivosti, je takováto teorie plně relevantní.

Dejme tomu, že v případě mystických stavů a stavů blízkých smrti DMT dokáže více než jen měnit kanály a poskytovat nám pohled na jejich programy. Hovořím o tom kvůli prázdné a bezobsažné povaze mystických zážitků. Žádný zvuk, dotek, obraz, chuť či pach. Žádné myšlenky, slova a žádný čas. Zároveň ale lidé zakusili nepopsatelnou úplnost, sílu a porozumění.

Mezi jednotlivými televizními kanály „mrholí“, panuje zde bílé ticho a obrazy patří do „mezimezí“ různých programových stanic. Co bychom našli, kdybychom pečlivě hleděli a naslouchali? Byla by to pravá povaha aktivované televize, proudící elektřina, napájená a fungující obrazovka, ale zdála by se být ničím pro normální mysl, která hledá kontury, děje, obrázky.

Pohledem naší analogie pak DMT aktivuje obrazovku, ale normální mysl, jež hledá konkrétno, děj, nevidí nic. Dalo by se říci, že DMT překonfigurovalo kvality mozkového přijímače, aby přestal vnímat „vnější“ informace a aby si byl vědom jen své vlastní existence, své vlastní vnitřní podstaty. Mozek pak zobrazuje své vlastní vědomí či rezonační frekvence, což žádný zvláštní obsah nemá. Jenže to je základem, na němž závisí všechny programy – prostor, který kanály posléze využijí. Tento prostor mezi kanály není prázdný; spíše je plný sám o sobě. Obsah programů posléze nahradí tuto absolutní prázdnotu aktivní plností. Ani povaha tohoto prostoru nemusí mít nutně nějaký „potenciál“. Je kompletní tak, jak je. Nepotřebuje existenci ničeho kromě sebe. Ale ke své manifestaci potřebuje nějaký tvar, formu.

Některé dobrovolníky vystoupení jejich vědomí z těla stimulovalo k hledání onoho prostoru mezi různými úrovněmi vnímané reality. Vstupovali do této totální prázdnoty, jež ležela pod jejich uvědomováním si sebe sama a vnějšího světa, sami, bez opory těla. Jak Freud před lety pravil: „Ego je zaprvé a především egem těla.“ Co zůstane, když tělo není? Lidé jako Carlos a Willow, zakusili mystické vědomí

právě díky tomu, že své tělo na chvíli opustili.

Jiní dobrovolníci našli cestu ke své esenciální podstatě, ke své niternosti mnohem přímějším způsobem – svou vůlí. Sean sám sobě povolil, aby vykročil dále do neznáma a hlouběji. Elena se oprostila od divokého obrazu psychedelických barev, které zakrývaly svůj beztvářý základ. Oba dokázali regulovat svou cestu dopředu i směrem zpět díky mimořádnému smyslu pro rovnováhu, jenž potřebovali, aby učili rozhodující krok do prostoru mezi myšlením, vnímáním a cítěním. Molekula duše je zavedla na okraj, ale konečný krok museli udělat oni.

Nyní, když jsme nastínili některé způsoby, jakými nám může přirozeně se vyskytující nebo exogenní DMT umožnit přístup k pozoruhodným a úžasným zážitkům, zkusme se zamyslet nad evolučním významem přirozené syntézy DMT. Jinými slovy, proč je DMT všude v našem těle? Je to náhoda? Nebo snad záměr?

Z pohledu rostlin, hub a zvířat, která obsahují DMT, je logické předpokládat, že jiné biologické druhy, zejména lidé, je budou vyhledávat a chránit. Ti, kdo kouří, pijí či jedí organismy bohaté na DMT, zažívají toužebný přechod do světů daleko za naši představivostí. Formy života, které zprostředkovávají psychedelické zážitky, musí figurovat vysoko na seznamu základních obnovitelných zdrojů – staly se pro ostatní organismy důležitými.

Ale proč potom syntetizuje DMT i lidské tělo? Doposud nebyl objeven živý organismus, který by kouřil, pil nebo jedl lidské epifýzy – čili musíme odmítnout hypotézu, že by bylo DMT pro člověka životně důležité. Možná, že naši dávní předchůdci, jejichž těla dokázala DMT produkovat, byli nějak adaptačně zvýhodněni před těmi, kteří to neuměli. Třeba jejich přístup k odlišným stavům vědomí umožnil, aby se u nich vyvinuli lepší schopnosti řešit problémy, oproti těm biologickým druhům, u nichž DMT absentovalo. Ti, kdo byli schopni DMT syntetizovat, postupně nahradili ty, kdo to nedokázali.

Ačkoli jsou takováto tvrzení jistě oprávněná, přítomnost DMT v tolika dalších a snadno přístupných biologických formách je poněkud oslabuje: pokud by například někdo nedokázal produkovat vlastní DMT, dosáhnout hluboké meditace spontánně, existovala by tu přeci spousta rostlin DMT plných, a bylo mnohem snazší využít místo spirituálního praktikování právě je. Jistě tuto možnost měli alespoň lidé, kteří žili v prostředí bohatém na DMT, jako třeba v Latinské Americe.

Mnohem nosnější předpoklady se objeví, budeme-li přičítat uvolňování DMT stavům v okamžiku smrti nebo stavům blízkým smrti. Tehdy našim tělům vládne životní energie či duše. Biologické mechanismy těchto procesů jsme probírali v kapitole 4 – Psychedelická epifýza. Pokusme se z těchto domněnek vyjít a nalézt jejich možné opodstatnění.

Na první pohled se zdá, že pro jednotlivce nebo pro biologický druh je evolučně pramalou výhodou, pokud se v jeho těle v okamžiku smrti uvolňují chemické látky způsobující osvětlení. Ovšem Karl Jansen, britský psychiatr, předpokládá, že látky určitého druhu v mozku mají v blízkosti smrti opravdu pro tento orgán určitý význam. A sice díky svým „neuroprotektivním“ vlastnostem –

chrání mozek.

V přítomnosti ketaminu mají mrtvice a jiné akutní podoby krátkodobé dysfunkce mozku menší následky. Údaje z pokusů na zvířatech ukazují, že látky podobné ketaminu v mozku existují. Takže během umírání může mozek tyto látky uvolňovat, aby se poškození mozku v případě přežití minimalizovalo. Povaha tohoto zakoušení blízkosti smrti je důsledkem „vedlejších“, psychedelických účinků ketaminu. Samozřejmě zůstává otázkou, proč má ketamin psychoaktivní účinky místo uklidňujících.¹⁰⁶

Ačkoli uvolňování neuroprotektivních chemických sloučenin v blízkosti smrti je bezesporu významnou reakcí, psychedelické vedlejší účinky tak docela prospěšné nejsou. Proto se musíme ptát, zda jsou jejich spirituální vlastnosti náhodné, nebo zda mají nějaký účel.

Já se domnívám, že chemické látky uvolňované mozkiem v blízkosti smrti jsou psychedelické proto, že psychedelické být musí. Je to podobné, jako když jsou počítačové čipy založeny na křemíku. Jen díky křemíku čipy fungují, jen díky křemíku mohou čipy existovat. Sloučeniny vylučující se v mozku v blízkosti smrti jsou psychedelické, protože si je v tomto okamžiku vědomí žádá.

Psychoaktivní sloučeniny uvolňované ve stavech blízkých smrti umožňují vědomé opuštění těla. To je jejich funkce a tu také plní. DMT je molekulou duše, podobně jako křemík je základním elementem čipu. Nejde jen o to, aby si mysl uvědomovala, že opouští tělo; uvolňování DMT způsobuje, že mysl opuštění životní energie cítí, zná obsah vědomí, které tělo opouští.

Tyto teorie se týkají jen role DMT v neobvyklých stavech vědomí. Nicméně, mohlo by mít DMT určitý účinek na normální každodenní vědomí? Skutečnost, že mozek aktivně transportuje molekulu duše skrze bariéru mezi krevním oběhem a mozkiem, by nás měla upozornit, že by tomu tak být mohlo.

V kapitole 2 – Co je to DMT – jsem poukázal na skutečnost, že mozek po DMT „hladoví“: vydává drahocennou energii, aby mohl z krve tuto látku získat. Jako kdyby DMT bylo pro normální fungování mozku nezbytné.

Možná je jisté množství DMT nutné pro udržení správné funkce mozku a řádné schopnosti vnímání – tedy že udržuje náš mozek naladěný na normálním kanálu. Na obrazovce myslí se objevuje hodně neobvyklých a neočekávaných programů. Stačilo by málo a naše vidění světa by se zamlžilo a rozpadlo. Je pozoruhodné, že umrtvující a vitalitu ubírající účinky popisují zdraví dobrovolníci rovněž po podání antipsychotik. Tyto léky mohou blokovat účinky endogenního DMT. Možná vidíme a cítíme, co děláme, na běžné úrovni existence právě jen díky optimální koncentraci DMT. Molekula duše jako esenciální sloučenina proto možná zajišťuje, aby byl náš mozek bdělý a schopný si uvědomovat každodenní realitu. Jistým způsobem bychom mohli DMT považovat za „termostat reality“, který nás udržuje v úzkém pásmu vědomí nezbytného pro naše přežití.

¹⁰⁶ Karl L. R. Jansen: *The Ketamine Model of the Near-Death Experience: A Central Role for the N-Methyl-D-Aspartate Receptor*, in: *Journal of Near-Death Studies* 16,1997, str. 5-26. (Nenašel jsem žádné informace ohledně neuroprotektivních vlastností DMT.)

Co si ale se všemi těmito spekulacemi, lhostejno jak vzrušujícími, podnětnými či revolučními, počít? I kdyby se jednoho dne ukázalo, že to, co tvrdím, je pravda, jak by pro nás mohlo být DMT přínosné? Vraťme se znovu k „jestli je to takhle, co s tím?“ Proč? Když vzal výzkum v Novém Mexiku za svůj komplikovaný konec, začal jsem pracovat na nejhlubších úvahách, jaké mi celá studie vnukla.

Na začátku této kapitoly jsem naznačil, jak je obtížné uznat existenci a účinky molekuly duše v našem těle. Podobně se musím ptát: byli bychom schopni přijmout závěr, že povaha a přínosnost DMT je v zásadě neutrální a bez hodnoty?

Molekula duše není ani dobrá ani špatná, ani prospěšná ani hrozivá – je sama o sobě. Set a setting vytvářejí kontext a ovlivňují kvalitu zkušenosti, kam nás DMT zavede. Kdo jsme a co jsme si s sebou na cestu s molekulou duše přinesli a co si z ní odneseme do našeho života – to má větší váhu než zážitek s DMT samotný.

Samozřejmě, DMT ani ostatní psychedelika nikdy nezmizí, zejména ta, která produkuje náš mozek každou minutu našeho života. Musíme vzít na vědomí veškerou jejich složitou a mysteriózní sílu, ať už uvažujeme o lidském vědomí jakkoli. Předchozí odpověď „ani-ani“ neznamená, že psychoaktivní látky nemohou mít i ryze prospěšné využití, i když třeba menší důležitosti. Díky setu a settingu, při nichž se realizoval náš výzkum v Novém Mexiku, jsme získali obrovské množství informací o tom, co je a co není možné při užití molekuly duše. Je čas vrátit se k tomu, jak s těmito poznatky naložit. A mohou být vůbec v něčem užitečné?

22. Budoucnost a výzkum psychedelik

Tato závěrečná kapitola se zamýšlí nad možnou budoucností užívání a studování DMT a dalších psychedelických látek, jak jsme o tom hovořili s Willisem Harmanem během naší procházky po kalifornském pobřeží před mnoha lety. Dobře informovaní odborníci i uživatelé budou moci nejspíše rozhodnout, jak jsou tyto látky přijatelné a jak přístupné by měli být. Nejplodněji o této problematice můžeme přemýšlet jen tehdy, pokud se dokážeme oprostit od obav, ignorace a stigmat, s nimiž jsou psychedelika spojována. Také se musíme vyvarovat naivním pohledům a toužebným očekáváním, které zastávají někteří obhájci jejich užívání.

Moje teorie jsou založeny na dlouhých letech intenzivního přemýšlení a diskusí o událostech na Univerzitě Nové Mexiko. Ačkoli všeobecný dojem, jaký může z této kapitoly vyplynout, by mohl působit navýsost optimisticky, ve skutečnosti je mnohem realističtější než moje původní výzkumné předpoklady. A to proto, že předjímá většinu z implicitních představ o práci s psychedeliky, jež by nevyhnutelně vedly k negativním výsledkům a nezralým závěrům.

Jedním z nejdůležitějších postojů je tvrzení, že psychoaktivní látky jsou v zásadě prospěšné – že je stačí užít, a dostaví se pozitivní účinek.

Jiní zastávají názor, že psychedelika jsou „jen“ chemické látky. To znamená, že jejich účinky jsou nezávislé na prostředí, v jakém si je lidé vezmou, i na účelu, očekávání a postojích těch, kdo je podávají.

My sami jsme si v průběhu výzkumu DMT ověřili, že žádné z těchto obvyklých tvrzení není pravdivé. Proto se mé stanovisko, s nímž vás chci seznámit, bude vyhybat oběma těmito nejzákladnějším a zhoubným omylům.

Než budeme uvažovat o budoucnosti, podívejme se krátce a rychle na současnou situaci výzkumu.

V USA a Evropě probíhá několik projektů zkoumajících účinky psychoaktivních látek na lidech – totiž s meskalinem, psilocybinem, ketaminem a MDMA. Žádný výzkum se nesoustředí na DMT. Všechny tyto studie vycházejí z „psychotomimetického“ modelu a srovnávají účinky psychedelik se symptomy schizofrenie. Jedná se o farmakologické studie a studie fyziologie mozku.

Zároveň se rozbíhají dva psychotherapeutické programy používající psychedelika. Jeden, karibský, je programem léčby drogově závislých ibogainem; druhý, jenž vyšel z Petrohradu, studuje psychotherapii s využitím ketaminu, také u drogově závislých.

Když si představuji budoucí cestu práce s DMT a jinými psychedelickými látkami, vidím mnoho rozcestníků. Jedna z hlavních křižovatek má podobu „výzkum“ versus „užívání“. Ale protože se mnozí domnívají, že slova „psychedelický“ a „výzkum“ patří tak nějak vedle sebe, pustíme se nejprve do otázky výzkumu.

Ve výzkumných podmínkách panuje vždy předpoklad, že se od dobrovolníků získají nějaké údaje. To ale ovlivňuje vztah mezi těmi, kdo psychedelika podávají, a těmi, kdo je přijímají. Dobrovolníci vědí, že se na výzkumu určitým způsobem podílejí a že od nich vědci něco očekávají. Nejde tedy jen o to prožít intoxikovanou danou látkou sesí. A nejde o to ani badateli, který experimentátorovi na jeho cestě pomáhá. Vytváří se tak očekávání, a to nevyhnutelně přináší zklamání, nechut' a komunikační bariéry. Mezilidské vztahy tím jsou zásadně poznamenány.

Vedle tohoto modelu existuje několik alternativ, a všechny jsou mnohem populárnější než výzkumný model. Ovšem jejich popularita ještě nezaručuje, že jsou nejlepší; mají před výzkumným přístupem řadu předností, například psychoaktivní látky jsou užívány daleko příjemnějším způsobem.

Přírodní národy dodnes užívají psychedelické rostliny tak, jak to dělali po tisíce let. Africká náboženství v Gabonu požívají ibogain, aby dosáhly kontaktu se zemřelými; v Latinské Americe se pro přístup duše k jiným světům používá ayahuasca; a v Severní Americe otvírají vstup do říše duchovního léčení a učení látky kaktusu peyotl.

Možnosti, jak užívat psychedelika v nevýzkumných podmínkách, u moderních lidí Západu nepřestávají narůstat. Mnoho lidí je bere v soukromí nebo s nejbližšími přáteli. V těchto případech „civilního“ užívání mohou vést psychedelika k vidění nových perspektiv sebe sama, vztahů či přírody a světa. Někdy se užívají na velkých shromážděních, třeba pod širým nebem a při světelných efektech. Z terapeutů používá psychedelika jen malý počet osob, ať už jde o individuální či skupinovou terapii. Existují ale i možnosti užívání v náboženských komunitách – například ayahuasca používají církve rozšířené po celé Severní Americe i Evropě. Ve všech těchto případech je však ilegality používání psychedelik překážkou k otevřenému dialogu o jejich účincích za daných podmínek.

Na žádném z těchto postojů není nic špatného, ale je důležité neslučovat je s přístupem výzkumu, ani je s ním neporovnávat. Výzkum by mohl jednoho dne dojít k takovému způsobu používání psychedelik, který by nepotřeboval získávat data od účastníků a nesetrvával v relativní nepružnosti pouhého sledování účinků. Stejně se přeci do každodenního života a do ordinací odborníků probíjávají nové léky a terapeutické techniky, jestliže výzkum prokáže, že pomáhají.

Jak se zdá, mnoho z těchto rozporů pochází ze zavádějícího posuzování motivů používání psychoaktivních látek. Takže odpověď na otázku: „Jak nejlépe užívat psychedelika?“ zní: „Záleží na tom.“

Pokud se chcete pobavit, dejte si je s námi nebo s přáteli, a můžete strávit hezký den v příjemném a krásném prostředí. Chcete-li se něco naučit o sobě a svých vztazích, užíjte je pod dohledem terapeuta. Pokud chcete mít pocit účasti a pospolitosti s ostatními, dejte si je na koncertě, taneční párty nebo jiné velké akci. Jestliže chcete zakusit hlubší vztah s Bohem a tajemstvím stvoření, dejte si je pod dohledem nějakého mistra, v určitém náboženském společenství či v přírodě. Chcete-li osobně přispět k výzkumu, staňte se dobrovolníkem vědecké studie. Toto rozdělení je možná příliš kategorizující, protože při sezení a tripech se mohou vždy objevit všechny druhy účinků; například duchovní zážitky během vědeckých

studií nebo psychoterapeutické v kontextu náboženském.

Samozřejmě, pokoušíme-li se různé přístupy skloubit dohromady, narážíme na nejrůznější potíže a konflikty, protože musíme zodpovědět důležité otázky, kdo sezení povede a jaké chování bude přípustné. Já jsem takový problém zažil na vlastní kůži, když jsem se musel rozhodovat, jak si poradit s rozpory mezi otevřenými metodami pokusů a omylů vědy a prioritami své buddhistické komunity – totiž vírou, stoupenectvím a ideovým učením.¹⁰⁷

Musíme být schopni otevřeně diskutovat, jak tyto látky v našich životech a společnosti nejlépe zužitkovat. Protože legitimní vědecký výzkum je pro diskusi této úrovně podstatně vhodnější než všechny ostatní postoje, chtěl bych debatu omezit na výzkumná hlediska.

Na úrovni vědy by se výzkumné projekty daly rozdělit na ty, které by se uskutečnit „mohly“, a na ty, které by se uskutečnit „měly“. A to proto, že existuje spousta relevantních otázek, jež nás však mohou zavést na scestí nebo se ukázat jako nebezpečné. Tato nebezpečí nás mohou postihnout přímo nebo nepřímě. Mohou být také nebezpečná pro jiné osoby.

Komplexní koncepce používání psychedelických látek, kterou mám na mysli, úzce souvisí s jejich použitím ve prospěch něčeho. Poznání toho, jak dochází ke stavům osvícení, blízkosti smrti či zážitkům únosu mimozemšťany, není tak užitečné, jako naučit se větší moudrosti, vředu a soucitu. Přístup biomedicínského modelu – „zkoumat pod lupou, jak něco funguje“ – může být v určitém protikladu k nejpłodnějšímu pohledům na psychedelika.

K tomuto závěru docházím s jistou dávkou ironie, neboť přes množství studií mě tato myšlenka napadla několik let před uskutečněním mého výzkumu a nyní, když moje působení na poli psychedelik skončilo, netvrdím, že jsou tak důležitá, jak jsem se kdysi domníval, a ani to tvrdit nechci.

Prozkoumejme spektrum možných výzkumných projektů, které by se psychoaktivními látkami zabývaly, jejich vědecký potenciál, prospěšnost, hranice a nedostatky.

Pomocí projektů zkoumajících mechanismy fungování těchto látek by se daly podrobněji určit typy receptoru těch neurotransmiterů, které se podílejí na psychedelických účincích. Moderní zobrazovací technologie mozku by rovněž mohly umožnit lokalizovat místa v mozku těmito látkami zasažená. Přestože by se možná daly přiřadit určité změny fyziologie mozku specifickým účinkům, byli bychom ještě daleko od poznání, jak jedno s druhým doopravdy souvisí – což je nejvyšší meta klinické neurologie, i když často nedosažitelná; podobná hledání středu cibule: loupeme ji dál a dál, vrstvu po vrstvě, ale střed nám vyklouzává.

Stejně se určitě budeme pokoušet o objevení teoreticky a lékařsky důležitých a

¹⁰⁷ Existují náboženské a vědecké přístupy, jež vznikly v příjemnějších podmínkách, například zkoumání v rámci některých současných psychedelických církví, jako jsou společenství amerických domorodců používajících kaktus peyotl nebo ayahuascu v Jižní Americe. Jde ale o zvykové uspořádání, nikoli o hybrid mezi vědou a náboženstvím. Vědecké výsledky nemohou měnit praktiky a učení církví, ani nemohou a nechťejí proměnit náboženské zážitky a proženi v metody vědeckého výzkumu.

platných informací; sofistikovaněji porozumět myšlení, vnímání a emocím, jež by mohlo vést k nové léčbě pacientů, u nichž poškození mozku či psychotická choroba omezuje jejich schopnost zpracovávat informace. Je také důležité umět zamezit negativním účinkům psychedelik při akutních potížích. A je možné, že se nám podaří vyvinout nové psychedelické sloučeniny s unikátními vlastnostmi.

Tento typ výzkumu je nesmírně závislý na studiu na zvířatech. Takže nutně musíme kolísat mezi „potřebou vědět“ a elementárním soucitem s jinými tvory. To se týká zejména těch, kteří jsou zaujati možnostmi využívání psychedelik pro terapeutické či spirituální účely. Je „duchovní“ zabíjet spousty laboratorních zvířat, abychom zvýšili své možnosti prožívat náboženskou extázi či zlepšili svoje tvůrčí schopnosti?

Již z větší části víme, jak tyto látky fungují. Pokud se soustředíme na mechanismus fungování či vývoj nových látek, můžeme se nechat ukolébat ve víře, že psychedelika studujeme tím nejlepším z možných způsobů. Možná strávíme spoustu času a energie tím, že se budeme postupně učit, jak nejlépe používat látky, které již máme, a nikoli studiem jejich účinků či objevováním látek nových. Můžeme studovat dokonce ty nejneobvyklejší a nekontroverznější zážitky, jež nám molekula duše zpřístupňuje, a to jejich rozdělením na menší části. Lhostejno, jak exoticky takový přístup působí, stále zůstává studií mechanismu fungování. Měli bychom si vzpomenout na mantru „jestli je to takhle, co s tím?“, pokud zkoumáme, analyzujeme a experimentujeme v rámci těchto intencí. Jak nám nové poznatky pomůžou?

Snad jsem přesvědčivě dokázal, že přirozeně nastupující psychedelické stavy, jako je setkání s bytostmi z jiných světů, stavy blízké smrti a mystické zážitky, se podobají těm, které vyvolalo DMT podané našim dobrovolníkům zevně. Mnoho z následujících sérií studií staví právě na takovýchto podobnostech.

Prvním krokem, jak zkoumat roli endogenního DMT při přirozeně nastupujících psychedelických stavech, je diskuse. Měli bychom začít zkoumat úlohu epifýzy při syntéze endogenního DMT.

Existuje mnoho šetrných způsobů zkoumání fyziologie epifýzy na živých lidech s použitím moderních zobrazovacích technik mozku. Pokud je žláza duše aktivnější během snění, hluboké meditace či zážitku únosu mimozemšťany, mohlo by to být známkou jejího podílu na nástupu těchto stavů. Navíc bychom mohli pomocí takových technik zjistit, zda psychoaktivní látky působí na epifýzu přímo.

Můžeme rovněž odebrat epifýzu umírajícím a mrtvým zvířatům v různých časových intervalech. Pokud by se zde po smrti nacházelo měřitelné množství DMT, pak by to podporovalo myšlenku, že něco podobného se děje i u lidí. Uvolňování DMT lidskou epifýzou v blízkosti smrti a po ní by podpořilo hypotézu, že molekula duše provází odchod vědomí z těla.

Zvýšená hladina DMT v tělesných tkáních během snění a narození by ukazovala na souvislost těchto hlubokých prožitků našeho vědomí s endogenním DMT. Ještě přesvědčivější by bylo nalézt vysokou hladinu DMT u lidí uprostřed stavu blízkého smrti, mystického zážitku nebo únosu mimozemšťany.

Mohli bychom prozkoumat i další hypotézu, totiž že děti, které se narodily

císařským řezem, nebyly při narození vystaveny silnému primárnímu působení DMT. V kapitole 4 předpokládám, že nedostatečná hladina DMT při porodu císařským řezem je důvodem některých psychologických a duševních potíží dospělých během života. Odlišné reakce na DMT u osob narozených přirozeným způsobem, vaginálně, a u lidí narozených císařským řezem, by tuto myšlenku podpořilo. Kontrolované vystavení dospělých narozených císařským řezem látce DMT jim může zprostředkovat subjektivní zážitek normálního vaginálního porodu, a tedy jim i pomoci.

V další sérii experimentů by se mohlo podávat DMT lidem, u nichž došlo ke spontánním psychedelickým prožitkům, a pak bychom je mohli požádat o srovnání obou druhů zážitků. Podstatná podobnost by podpořila hypotézu role endogenního DMT u přirozeně nastupujících psychedelických stavů. DMT podávané zevně by ovšem umožnilo větší kontrolu nad nástupem těchto stavů, abychom je mohli prostudovat a efektivněji využít.

Nejjednodušším z takovýchto projektů by mohlo být prozkoumání vztahu mezi DMT a rychlým pohybem očí, sněním či spánkem. Pokud by podávání DMT během spánku způsobilo bezprostřední nástup typických snů, myšlenka přirozeně vyprodukovaného DMT u těchto obvyklých stavů by byla opodstatněná.

Jestliže by podávání DMT dokázalo zopakovat u lidí část nebo celou předchozí zkušenost blízkosti smrti, osvícení či setkání s bytostmi z jiných světů, ocitli bychom se na pevnější půdě ohledně role přirozeného DMT u těchto zážitků.

Pokoušeli jsme se uchopit téma přirozeného osvícení a osvícení psychoaktivní látkou s jednou z našich dobrovolnic, se Sophií, dvaatřicetiletou bývalou jeptiškou. Zažila mystickou zkušenost při svém vstupu do řádu, což potvrdila její matka představená – Sophiini prožitek byl skutečný. Demonstrovala nám minimální reakci na velké dávky podaného DMT, což bylo vzrušující potvrzení mé hypotézy, totiž že pokud se DMT podílelo na jejím mystickém zážitku, možná se její mozek naučil zacházet s přirozeně zvýšenými hladinami této látky, a to snížením její citlivosti na molekulu duše. Došlo u ní k vytvoření určité tolerance.

Jenže následující dobrovolník, který také reagoval méně intenzivně na dávku 0,4 mg/kg, tuto teorii vážně naboural. Charles, čtyřiatřicetiletý barman, nikdy v životě nemeditoval. V jeho případě jsme museli usoudit na genetický předpoklad mírné reakce na dávku DMT. On se takový prostě musel narodit. Proto jsem musel Sophiini minimální reakci jako důsledek jejího předchozího mystického zážitku ubrat na významu. Samozřejmě, je možné, že obě hypotézy platí pro toho kterého člověka, ale bylo by intelektuálně poněkud nečestné používat data podobně samoúčelným způsobem.¹⁰⁸

Protože výše uvedené projekty studia vysoce neobvyklých stavů myslí by musely urazit dlouhou cestu, než by byly plně legitimizovány, nejsou pro mě již tak přitažlivé jako kdysi. Momentálně mě méně zajímá „jak“, než Jestli je to takhle,

¹⁰⁸ Terence McKenna seznámil stovky lidí s DMT a během návštěvy jeho botanické rezervace na Havaji před několika lety jsme o tom hovořili. Odhadoval, že téměř 5 % lidí, kterým DMT podal, nevykazovalo téměř žádné účinky. Terencových 5 % se přesně překrývalo s tím, co jsme zjistili během výzkumu my: 3 z 60 dobrovolníků téměř nereagovali.

co s tím?“ Cokoli se naučíme, cokoli zjistíme, může být nějak užitečné, ale záleží na tom, jak tyto informace využijeme.

Věřím, že nejlépe se dá výzkum psychedelik využít při léčbě specifických lidských poruch a zlepšování lidských schopností. Zkusme si představit optimálně zkoncipovaný experiment s podáváním psychedelických látek, který by těmto záměrům vyhovoval.

Výzkumné centrum by stálo uprostřed krásné přírodní scenérie, ale mělo by také mít potřebné zdravotnické vybavení pro případ nouze. Mělo by být architektonicky a umělecky svěžím objektem, který by účastníky výzkumu inspiroval. Vědci a personál by měli zkušenosti s psychoterapií, psychedeliky a měli by být i duchovně na výši; celý tým by měl být veden lékařem. Protokoly by se zabývaly psychoterapií, kreativitou, duchovnem a procesem umírání. Určitě by nechyběly studie fenoménu kontaktu s jinými bytostmi a vztahu k paralelním vesmírům a temné hmotě.

Čas od času jsme viděli, jak prostředí našeho vlastního výzkumného centra negativně ovlivňuje naše sese s DMT. Ještě horší to bylo u delších pokusů s psilocybinem. Protože je příjemné prostředí podstatné, bylo by ideální, kdyby dobrovolníky mohly jejich vysoce sugestibilním a zranitelným stavem provázet krásné ošetřovatelky, i tak by ale mohlo dojít k potenciálně nebezpečným nepříznivým fyzickým účinkům, zejména kardiovaskulárním – potom by ovšem musel zdravotnický personál i lidé z týmu umět zasáhnout.

Jen lékařské vzdělání a zkušenosti s sebou přinášejí porozumění, odhad reakce lidského organismu na látku a schopnost správně reagovat. Proto také právníci udělují privilegium podávat látky a zodpovědnost za ně do rukou lékařů. Na poli medicíny jsou to ale psychiatři, komu se dostává nejobšmějšího vzdělání ohledně lidského chování a jeho vztahu k lidskému tělu. Jenže tradiční psychiatrické vzdělání je ovšem pro schopnost podávat psychoaktivní látky jiným lidem opravdu kvalifikovaně pouze předstupněm. Jednou z nejdůležitějších kvalifikací je vlastní zkušenost s braním psychedelik.

V 50. a 60. letech bylo obecně uznávaným nástrojem psychofarmakologie experimentování sám na sobě. Podobně, ovšem oproti současným americkým zvyklostem, musí evropští badatelé na poli psychedelik ve svých studiích „jít napřed“ i dnes. Tento přístup zvyšuje kvalitu tzv. žádosti o souhlas a informovaného souhlasu vytvořeného badatelem, zajišťuje pilotní údaje nutné pro vylepšení hypotéz a technik, zvyšuje badatelovo soucítění s jeho dobrovolníky a pochopení jejich zážitků. Budoucí severoamerické výzkumné týmy by měly požádat kontrolní orgány o dovolení, aby mohli evropské kolegy v této mimořádně důležité „fázi“ výzkumu následovat.¹⁰⁹

Kromě toho, že se „tam vydá sám“, měl by vědec, jenž chce podávat psychedelika druhým, jasně přezkoumat svou motivaci k tomuto počínu. Formálně vedená příprava sebe sama je nezbytná pro každého, kdo se hodlá usadit na oné

¹⁰⁹ F. X. Vollenweider, osobní rozhovor, červen 1993; L– Hermlle, osobní rozhovor, červen 1993–

výsadní pozici člověka podávajícího psychoaktivní látky druhým. Ačkoli existuje mnoho systémů, věřím, že psychoanalyticky přístup je nejpromyšlenější a nejobsáhlejší. Zkoumá důležité zážitky z dětství souběžně s vytvářením úzkého vztahu s terapeutem. Zabývá se také nevědomou motivací a nutně ovlivňuje chování i citění. Tato vnitřní psychologická práce nám má pomoci odhalit niterné potřeby a strachy našich dobrovolníků, což má zásadní důležitost, protože tyto vnitřní skutečnosti se pod vlnou psychedelik nesmírně zesilují.

Člověk, který má být v průběhu psychedelické sese oporou a má pomáhat, musí být rovněž v určité míře citlivý v náboženských otázkách. Neznamená to jen mít spirituální či náboženské zkušenosti, ať už s psychedeliky či bez. Spíše se jedná o jistou přípravu či zázemí. Vzdělání na poli teologie, etiky a rituálního praktikování snáze pomůže porozumět důležitým aspektům plně psychedelického zážitku a soucítit s nimi.

Než jsme se pustili do výzkumu DMT, nikdy bych nehádal, že důvěrná znalost fenoménu únosu mimozemšťany by měla být nezbytnou pro člověka, který sesi vede. Teď to samozřejmě vím. Také věřím, že je užitečné vědět něco o obvyklých teoriích týkajících se „neviditelných světů“, tedy o temné hmotě a paralelních vesmírech.

Teprve s podobnými znalostmi, schopnostmi, s příslušnou přípravou a zkušenostmi by se měli vědci a vědecký tým do takového výzkumu pouštět – budou rozumět, budou schopni akceptovat téměř vše, co by se mohlo vynořit během hlubokého psychedelického zážitku, budou na to umět reagovat.

Další studie tohoto ideálního výzkumného střediska by mohly vyprodukovat vyčerpávající databázi reakcí na jednotlivé dávky, a to u starších i nových psychedelických látek. Pomocí standardizace a optimalizace settingu bychom se naučili, co je u jednotlivých látek skutečně možné. Je například nutno zdokonalit se ve znalostech o malých dávkách psychedelik. Těmto „malým sesím“ se dostává malé pozornosti, ale mohou mít vysoce žádoucí účinky. Mnoho ze starých badatelů na poli psychedelické psychoterapie preferuje léčbu pacientů pomocí nízkých dávek v rámci „psycholytické“ či „mysl-uvolňující“ psychoterapie. Nízké dávky je snazší podávat a pacienti lépe a déle vnímají terapeutický účinek.

Nad šálkem čaje se mi jednoho letního dne ve svém domě ve Švýcarsku svěřil Albert Hofmann, který objevil LSD, se svým nadšením pro nízké dávky této látky. Mimo jiné hovořil o zrychlení myšlení, zjasnění vnímání a zlepšení nálady, které znamenaly jemný, ale hluboký dopad této látky na mentální funkce. Vedlejší účinky nebyly téměř žádné. Psychedelika nám mohou pomoci léčit většinu obtížných psychiatrických a psychologických problémů. Navrhované psychedelické výzkumné centrum by se mohlo na tuto oblast zaměřit. Ale je nutno si uvědomit potenciální potíže, které budou z návrhu a interpretace takového výzkumu vycházet.

V psychiatrické literatuře existuje například několik článků, které popisují nástup symptomů s obsedantně-kompulzivní poruchou po požití hub obsahujících psilocybin. Tyto syndromy spočívají v tom, že člověk trpí nezvladatelným

nutkáním opakovat neprospěšné chování a myšlení, jímž spotřebovává neuvěřitelné množství času a energie. Serotoninově aktivní léky jako Prozac pacientům s obsedantně-kompulzivní poruchou pomáhají, a tak se na tento neurotransmitter soustředila pozornost. Vědci nyní plánují podávat při pokusu o léčbu pacientů se zmíněnou poruchou psylocibin, což z modelu fyziologie receptoru serotoninu vychází. Opravdu již není nutné dívat se na tyto nemoci pouze psychologicky, přestože by to mohlo být pro plné porozumění těchto prospěšných účinků zásadní.

Také bychom mohli léčit v oblastech, kde psychologie již nestačí, a to na nejen na poli zdravé fyziologie neurotransmiteru, totiž léčit posttraumatické stresové poruchy, drogovou a alkoholovou závislost, úzkosti a utrpení spojené s terminálními stadii nemocí.

Posttraumatická stresová porucha vyvolává pocit, že je člověk polapen minulostí, že je nekonečně otloukán ve stroji času, přičemž na počátku je hrůzná událost. Fyzické a sexuální zneužívání v dětství, přírodní a civilizační katastrofy znamenají pro naši společnost čím dál větší ohrožení. Rané studie badatelů na poli psychedelické terapie se zabývaly právě použitím psychoaktivních látek při posttraumatických stavech. Až do své nedávné smrti holandský psychiatr Jan Bastiaans úspěšně léčil psychedelickými látkami mnoho obtížných případů syndromu koncentračního tábora.¹¹⁰

Mnoho lidí si od podobně bolestivých vzpomínek a emocí pomáhá drogami a alkoholem. Brzy však komplikace způsobené zneužíváním začnou být obtížnější než původní problémy, které se lidé takto snažili vyřešit. Bylo dokázáno, že ve společnostech domorodých Američanů používajících kaktus peyotl je výskyt alkoholismu značně snížen. Podobný účinek na závislost na alkoholu a kokainu lze zřejmě předpokládat i u členů brazilských náboženství užívajících *ayahuasca*.¹¹¹

A konečně – negativní reakce na bolest a zhoršování nemocí v terminálním stadiu přináší široké spektrum tíživých pocitů. Při rostoucím množství stárnoucích lidí a umírání početných generací, v případech AIDS a dalších epidemií je těžké o „dobré“ smrti hovořit. Několik starších studií demonstrovalo slibné výsledky i při použití vysokých dávek psychedelik při terapeutických sezeních s umírajícími.

Důsledky našeho výzkumu s využitím DMT mohou práci s umírajícími usnadnit. Pokud se DMT vylučuje v okamžiku smrti, pak by jeho podávání žijícím lidem mohlo znamenat jakousi „zkoušku nanečisto“. Ponoření se do zážitku

¹¹⁰ Ka-Tzetnik 135633, *Shivitti: A Vision*, Gateways, Nevada City 1998.

¹¹¹ Bernard J. Albaugh, Philip O. Anderson: *Peyote in the Treatment of Alcoholism Among American Indians*, in: *American Journal of Psychiatry* 131, 1974, str. 1247-51; Charles S. Grob, Dennis J. McKenna, James C. Callaway, Glacus S. Brito, Edison S. Neves, Guilherme Oberlaender, Oswaldo L. Saide, Elizeu Labigalini, Christiane Tacla, Claudio T. Miranda, Rick J. Strassman, Kyle B. Boone: *Human Psychopharmacology of Hoasca, a Plant Hallucinogen Used in Ritual Context in Brazil*, in: *Journal of Nervous and Mental Disease* 184, 1996, str. 86-94. Existuje mnoho přístupů, jak léčit závislost; u léčby ibogainem je zřejmě nejvhodnější primárně vyjít z jeho farmakologie. Členové Národního institutu proti zneužívání drog se v odborné diskusi o ibogainu, které jsem se účastnil, zajímali, zda existuje nějaká možnost blokovat jeho „vedlejší“ psychedelické účinky a zároveň uchovat jeho vlastnosti terapeutické.

vědomí existujícího nezávisle na těle, setkání s milující a čistou silou – díky tomu všemu by se mohl člověk účinně seznámit s tím, co se stane, až tělo zemře.

Jestliže uvažujeme o práci s umírajícími, pohybujeme se v citlivé oblasti. Pokud nějakého pacienta setkání s vlastní psychikou a nemateriálními světy vyděsí, pak by už nemuselo zbýt dostatek času, aby to šlo napravit. A dále, co když umírání a vysoké hladiny DMT spolu nijak významně nesouvisí: šok, dezorientace a strach by mohly proces umírání učinit ještě obtížnějším, než jakým by byl bez našeho zasahování.

Kromě léčení poruch by mohla být psychedelika používána pro zlepšování schopností v normálním stavu bytí – třeba zlepšování tvořivosti, schopnosti řešit problémy – nebo pro rozvoj duchovna. Výzkumná instituce a její studie, jakou jsem si představoval, by mohla tyto studie provádět citlivě a odpovědně. Mohla by posloužit mnoha lidem a měla by mnohem větší dosah než striktně patologicky a terapeuticky orientované projekty.

Registrujeme stále rostoucí škálu antidepresiv, sexuálních a dalších stimulatorů a stabilizátorů nálady s relativně nicotnými vedlejšími účinky. Tyto nové, snadno dosažitelné chemické látky nás nutí přehodnotit rizika a přínos toho, že se máme lépe než průměrně. Proč neužívat také psychedelika – i na jiné problémy než jen na nemoci?

DMT v nás probouzí myšlenky, pocity, obrazy, o jakých naši dobrovolníci říkali, že si je dříve nedovedli ani představit. Psychedelika stimulují představivost, a to z nich logicky dělá nástroj pro zvyšování tvůrčího potenciálu. Problémy, kterým čelí naše společnost a planeta, vyžadují nové nápady stejně jako nové a silnější technologie. Těžko budeme přehánět, když prohlásíme, že zlepšovat naše schopnosti a představivost je téměř akutní. Psychedelika by mohla být účinná i zde.

Již dříve jsem zmínil Harmanovy a Fadimanovy studie ze 60. let o pozitivním vlivu psychedelik na schopnost řešit problémy. Dobrovolníci byli samí profesionálové ve svém oboru a zjistili, že mnoho z řešení nalezených pod vlivem psychedelik bylo dostatečně efektivních. Momentálně existuje mnoho způsobů měření kreativity, ať už umělecké, vědecké, psychologické, duchovní či emocionální. Bylo by proto poctivé obnovit výzkum vlivu psychedelik na tuto zásadní lidskou vlastnost.

Mnoho definic představivosti vyjadřuje nějakým způsobem božskou povahu této vlastnosti. Vymyslet a vytvořit něco nového znamená sdílet cosi společného s božskou silou stvoření. Představivost má pro nás význam myšlenkového posílení, pomáhá nám vstoupit do míst, kde dříve nic neexistovalo. Ale vraťme se k úloze psychedelik u duchovních aspektů.

Jak jsem uvedl v kapitole 20 – Ve jménu náboženství –, existuje racionální důvod dávat psychedelika do souvislosti se spirituálními disciplínami. Pokud nějaký hledač duchovna trpí nedostatkem poznání křehkých stavů, jež by mu umožnily proniknout do Písma, rituálů a víry, mohla by mu pomoci pečlivě připravená a vedená psychedelická sezení. Tento druh práce může také pomoci k rozvoji otevřenějšího a univerzálního přístupu k duchovnu.

Mohli bychom vtipkovat o tom, co je biologické, co psychologické a co duchovní. Řešení vnitřních konfliktů, ukončení destruktivních vztahů s lidmi nebo látkami a posilování představitosti – to všechno je pomocí oněch tří modelů možné. Musíme ale vyjít daleko z pohodlí našeho bádání, zaměříme-li se na dobrovolníky, kteří nepřestávají vyprávět příběhy o kontaktech a komunikaci se zjevně autonomními nemateriálními existencemi. Jak studovat tyto „transdimenzionální“ vlastnosti DMT?

Nejdříve musíme přijmout stanovisko, že tyto druhy zážitků jsou „pravděpodobně reálné“. Jinými slovy, že mohou ukazovat „jaké by to mohlo být“ v jiných realitách. První pokusy o systematický výzkum takovýchto setkání by měly určit povahu tamních bytostí. Zdalipak je možné navázat s nimi kontakt, vstoupit v interakci, prodloužit ji, rozšířit a prohloubit ji i po šoku, jež člověk po takovém setkání prožívá? Hovoří lidé, kteří se setkali s podobnými bytostmi a podobným prostředím také o podobné výměně zpráv a informací?

V našem ideálním centru by se neměl odehrávat jen výzkum. Experimentální studie by měly ze všeho nejdříve nalézt pro psychedelika nejlepší kombinaci – pro zvláštní terapeutické, kreativní a spirituální účely. Při kvalitním settingu a rozšířené experimentální léčbě by se specializovaných služeb dostalo většímu množství lidí. Během jejich pobytu by se spíše než sběr údajů akcentovaly výsledky, které by mohly vést k dlouhodobějším změnám.

Přirozenou součástí takového centra by bylo vzdělávání a školení. Měli bychom vynikající příležitost učit se od expertů všech oborů a profesí, jak sama sebe proměňovat a zlepšovat prostřednictvím psychedelických zážitků. Ve výzkumném centru by se jistě nacházela i obsáhlá knihovna a archivní služba by nám mohla nabídnout vzdělávací materiály všeho druhu.

Epilog

Přestože profesionálně i osobně to pro mě bylo velmi náročné, byl pro mě výzkum psychedelických látek na Univerzitě Nové Mexiko nepochybně nejpodnětnějším obdobím v životě. Uspořádat takovýto projekt bylo mým celoživotním snem a já jsem rád, že jsem byl ve správný čas na správném místě, abych jej mohl realizovat.

Jako vědec pracující v klinickém výzkumu s rozsáhlou kvalifikací pro psychoterapii i záležitosti duchovních rozměrů jsem věřil, že jsem dostatečně připraven, abych v Americe započal novou vlnu výzkumu psychedelik. V jistém ohledu jsem s tím, kam nás posléze molekula duše zavedla, počítal, v mnoha jiných ohledech ale nikoli. Podařilo se nám otevřít dvířka, která byla po celou generaci neprodyšně uzamčená. Ale jakmile se ona skříňka jednou otevřela, podobně jako skříňka Pandořina, vydala spoustu skutečností, mluvících vlastním jazykem a sledujících námi netušené cesty. Byla to síla, jež léčila, dělala, zraňovala a byla nepostižitelná, naprosto divoká a nepředvídatelná. Pokaždé, když jsem zaslechl její volání, hovořila ke mně jemným hlasem plným výzev, zaujetí a děsu. Moje otázka zůstávala stále stejná. Byla to ta samá otázka, s jakou se setkal Saul, dobrovolník, s nímž jsme se ještě neseznámili, během své první vysoké dávky DMT. Uzavřeme knihu jeho příběhem.

Čtyřiatřicetiletý psycholog Saul byl ženatý, energický a hubené postavy, se smyslem pro suchý humor a pronikavým pohledem. Psychedelika si vzal asi čtyřicetkrát a také téměř dvacet let praktikoval meditace. (Dělal jsem co jsem mohl, abych získal dobrovolníky s předchozí zkušeností s meditací. Zdálo se mi, že jsou schopni lépe zacházet s počáteční úzkostí při sesi a rovněž mi pomáhalo jejich srovnání meditace a látkou navozených stavů mysli.) Saul s námi spolupracoval při studii reakce na jednotlivé dávky, protože „se doslechl o DMT a vždy ho chtěl vyzkoušet. Navíc je zajímavé, že to lze zkusit v nemocnici pod lékařským dohledem.“

Saulova nízká dávka proběhla dobře, měla účinky jen mírné a on se vrátil následujícího dne, aby dostal 0,4 mg/kg.

Saul rád psal, a protože můj zápisník byl skoro plný, poslal mi později dopis, který jeho zkušenost z onoho dne popisuje mnohem lépe a detailněji:

Prázdný prostor v místnosti začal jiskřit. Objevily se velké krystalické hranoly, divoce se odrážející šípky světla všemi směry. Moje zorné pole se zaplňovalo stále složitějšími a krásnějšími geometrickými obrázky. Cítil jsem, jak je moje tělo chladné a lehké. Neomdlel jsem? Zavřel jsem oči, vzdychl a pomyslel si: Ó, Bože! Neslyšel jsem vůbec nic, ale moje mysl byla plná nějakého zvuku, jako dozvuku po úderu velkého zvonu. Nevím, jestli jsem dýchal. Věřil jsem, že všechno bude v pořádku a že to přejde, než začnu panikařit. Extáze byla tak velká, že ji moje tělo nemohlo zvládnout. Téměř současně jsem ucítil, jak se moje vědomí rítí ven a nechává fyzickou schránku za sebou. Ven do kolosálního vodopádu hořících barev, jež jsem viděl, do ohlušujícího ticha a nevýslovné radosti – to všechno se přede

mnou najednou objevilo nebo spíše vynořilo. Byli zvědaví, vítali mě, téměř zpívali: „Ted' vidíš?“ Cítil jsem jejich otázku, jak naplňuje každý, každičký kout mého vědomí: „Ted' vidíš? Ted' vidíš?“ Trylkující zpěvné hlásky, doléhaly na mou mysl nesmírnou silou. Nemusel jsem odpovídat. Bylo to, jako kdyby se mě někdo zeptal za slunného letního odpoledne bez mráčku na poušti Nového Mexika: „Je jasno? Je jasno?“ Otázka a odpověď jsou identické. Kromě mého „Ano“ tady bylo i hlubší „Jde samozřejmě!“ A konečně intenzivně štiplavé „No proto!“ Zaostřil jsem svými vnitřními očima a jeden druhého jsme zkoumali. Když znovu zmizeli, splynuli s pozadím barev, které začaly blednout, a já zaslechl nějaké zvuky z pokoje. Věděl jsem, že se vracím. Cítil jsem, jak dýchám, cítím svou tvář, prsty, a matně jsem si uvědomoval, že jsem prošel peklem. Byly tam plameny, kouř, prach, bojující vojska, spousta utrpení? Otevřel jsem oči.

Rick Strassman

DMT: MOLEKULA DUŠE

Z anglického originálu *DMT – The Spirit Molecule*, vydaného nakladatelstvím Park Street Press ve Vermontu roku 2001, přeložila Kateřina Amiourová

Redakce Michaela Smejkalová Odborný poradce RNDr. Milan Štědroň

Grafická úprava Jan d’Nan

Tisk Akcent, tiskárna Vimperk s. r. o.

Vydalo nakladatelství dybbuk,

Jan Šavřda, Sekaninova 12, 128 00 Praha 2,

www.dybbuk.cz,

roku 2005 jako svou 21. publikaci První vydání

ISBN 80-86862-IO-O